

Handledning för beskattning av inkomst vid 2009 års taxering

Del 2

Fritzes

ett Wolters Kluwer-företag

106 47 Stockholm Tel 08-690 91 90 Fax 08-690 91 91 order.fritzes@nj.se www.fritzes.se

ISBN 978-91-38-32484-4

SKV 302 utgåva 25

STC i Avesta AB 2009

Förord

Denna utgåva av handledningen ska användas vid 2009 års taxering.

Strukturen på handledningen är till övervägande del anpassad till uppbyggnaden av inkomstskattelagen. Handledningen består av tre delar. Del 1 behandlar huvudsakligen vissa grundläggande bestämmelser och inkomstlagen tjänst och kapital. Del 2 behandlar grundläggande bestämmelser för inkomstslaget näringsverksamhet samt enskild näringsverksamhet. I del 3 återfinns kommentarerna om juridiska personer, fämansreglerna samt bestämmelserna i samband med omstrukturering av företag.

Frågor rörande beskattning av ideella föreningar och stiftelser samt frågor rörande internationell beskattning behandlas inte i denna handledning. Läsaren hänvisas i dessa delar i stället till Handledning för stiftelser, ideella föreningar och samfälligheter m.fl. (SKV 327) respektive Handledning för internationell beskattning (SKV 352). För en utförligare genomgång av sambandet mellan redovisning och beskattning hänvisas till Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning (SKV 305).

Handledningen är främst avsedd att användas inom Skatteverket i samband med taxering och vid utbildning. Lagtexten har återgetts i handledningen endast när avsikten varit att särskilt peka på oklarheter i lagtexten och därav följande tolkningssvårigheter. Fullständig lagtext återfinns bl.a. i skatte- och taxeringsförfattningarna. För att förbättra sökbarheten i och mellan handledningarna infördes i 2007 års handledning att det översiktliga innehållsregistret i varje handledning omfattar del 1–3.

Med den snabba föränderlighet som kännetecknar skattelagstiftningen rekommenderas läsaren att fortlöpande ta del av den information om nyheter inom skatteområdet som finns på Skatteverkets webbsida på Internet (www.Skatteverket.se). På webbsidan publiceras löpande även Skatteverkets ställningstaganden i rättsliga frågor.

Solna februari 2009

Vilhelm Andersson

Innehåll del 1

Denna del innehåller allmänna bestämmelser om inkomstbeskattning samt om beskattning av tjänst, kapital, fastigheter och bostadsrätter.

Förkortningslista	29
1 Allmänt om skattelagstiftningen	33
2 Bestämmelser om självdeklaration m.m.	39
3 Rättskällorna	53
4 Grundläggande bestämmelser om inkomstskatt	77
5 Definitioner och förklaringar	81
6 Skattskyldighet för fysiska personer och dödsbon	93
7 Inkomster som är skattefria	99
8 Utgifter som inte får dras av	113
9 Gränsdragningen mellan inkomstlagen	119
10 Allmänna avdrag	123
11 Grundavdrag	129
12 Beräkning av skatten	133
13 Skatt på ackumulerad inkomst	147
14 Särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster	169
15 Lagen mot skatteflykt	175
16 Grundläggande bestämmelser – tjänst	207
17 Vad som ska tas upp i inkomstlaget tjänst	221
18 Värdering av förmåner	305
19 Vad som ska dras av i tjänst	351
20 Pensionssparande m.m.	435
21 Pensionssparavdrag	461

6 *Innehåll del 1*

22	Sjöinkomst	477
23	Inkomst av kapital	489
24	Löpande intäkter och utgifter	495
25	Utdelning och kapitalvinst – onoterade företag	545
26	Kapitalvinst m.m. – allmänt	551
27	Avyttring av fastigheter	571
28	Avyttring av bostadsrätter	619
29	Uppskov vid bostadsbyten	633
30	Kapitalvinst – delägarrätter	657
31	Uppskov med beskattning vid aktiebyte (andelsbyte)	691
32	Kapitalvinst – svenska fordringsrätter o.d.	707
33	Kapitalvinst – utländsk valuta o.d.	713
34	Avyttring av andelar i handelsbolag	721
35	Avyttring av andelar i handelsbolag i vissa fall	739
36	Kapitalvinst – andra tillgångar	747
37	Överlåtelse av privata tillgångar till underpris	753
38	Optioner och terminer	759
39	Blankningsaffär	779
40	Fastighetsskatt och fastighetsavgift	783

Innehåll Del 2

Denna del innehåller bl.a. en allmän del om beskattning av inkomst av näringsverksamhet, samt avsnitt om bl.a. fondavsättningar, inkomstuppdelning inom familjen, underskottsavdrag, jord- och skogsbruksbeskattning och uttag ur näringsverksamhet.

1	Principer för inkomstbeskattningen m.m.....	25
2	Allmänt om näringsverksamhet	31
3	Grundläggande bestämmelser – näring	35
4	Skattskyldighet.....	41
5	Avgränsning av inkomstlaget näringsverksamhet	51
6	Beräkning av resultatet av näringsverksamhet	69
7	Vad som ska tas upp i näringsverksamhet	79
8	Vad som ska dras av i näringsverksamhet	91
9	Lager och pågående arbeten.....	139
10	Inventarier och immateriella rättigheter.....	159
11	Fastigheter, byggnader.....	185
12	Markanläggningar och substansminskning	201
13	Hysesfastigheter m.m.	211
14	Återföring av värdeminskningsskatt.....	217
15	Jord- och skogsbruk	231
16	Uttag ur näringsverksamhet.....	325
17	Näringsbidrag m.m.....	351
18	Periodiseringsfonder	363
19	Ersättningsfonder	375
20	Upphovsmannakonto.....	383
21	Räntefördelning	387

8 *Innehåll Del 2*

22	Expansionsfonder	419
23	Familjebeskattnig	441
24	Underskottsavdrag – fysisk person och dödsbo.....	457
25	Egenavgifter	475
26	Värdepapper m.m. i näringsverksamhet.....	483
27	Begränsad avdragsrätt för vissa kapitalförluster	503

Innehåll Del 3

Denna del innehåller bl.a. avsnitt om aktiebolag och ekonomiska föreningar, handelsbolag och EEIG, dödsbon, koncernbidrag, tidigare års underskott, byggnadsrörelse, fåmansföretag, omstrukturering av företag (t.ex. byte av företagsform, underprisöverlåtelser, fusion), inkomstbeskattning vid konkurs och ackord.

1	Aktiebolag och ekonomiska föreningar	25
2	Handelsbolag	69
3	Om dödsbopeskattning	115
4	Bestämmelser för vissa juridiska personer	161
5	Koncernbidrag	185
6	Kommissionärsförhållanden	199
7	Tidigare års underskott	205
8	Byggnadsrörelse m.m.	229
9	Fåmansföretag och fåmanshandelsbolag	263
10	Fåmansföretag – utdelning och kapitalvinst	273
11	Pensionskostnader och personalstiftelser	337
12	Särskild löneskatt på pensionskostnader	397
13	Avkastningsskatt på pensionsmedel	423
14	Byte av företagsform	447
15	Underprisöverlåtelser	463
16	Fusioner och fissioner	505
17	Verksamhetsavyttringar, partiella fissioner samt skalbolag	521
18	Kapitalförlust i intressegemenskap	549
19	Utdelning av andelar i dotterbolag, ”lex ASEA”	557
20	Samordning mellan omstruktureringsregler	563

10 *Innehåll Del 3*

21 Inkomstbeskattning vid konkurs och ackord.....571

22 Skattefri kapitalvinst och utdelning på andelar.....593

Innehåll

Förord	3
1 Principer för inkomstbeskattningen m.m.	25
1.1 Allmänt.....	25
1.2 Vilka inkomster ska beskattas?	25
1.3 Redovisningsregler.....	26
1.3.1 Bokföringslagen	26
1.3.2 Årsredovisningslagen	26
1.3.3 God redovisningssed och rättvisande bild	27
1.4 Standardiserade räkenskapsutdrag (SRU).....	28
1.5 Sambandet mellan redovisning och beskattning	28
2 Allmänt om näringsverksamhet	31
2.1 Företagsformer	31
2.1.1 Enskild näringsverksamhet	31
2.1.2 Enkelt bolag.....	32
2.1.3 Näringsverksamhet bedriven i annan form.....	33
3 Grundläggande bestämmelser – näring	35
3.1 Skattskyldighet	35
3.1.1 Beskattningstidpunkten	35
3.1.2 Vem ska beskattas?	35
3.1.3 Statlig och/eller kommunal beskattning?.....	36
3.2 Underlaget för skatten	36
3.3 Beräkning av skatten	36
3.4 Taxeringsår	40
3.5 Beskattningsår	40
4 Skattskyldighet	41
4.1 Fysiska personer.....	41
4.1.1 Obegränsat skattskyldiga	41
4.1.2 Begränsat skattskyldiga.....	43
4.2 Juridiska personer	46
4.2.1 Obegränsat skattskyldiga	46

4.2.2	Begränsat skattskyldiga.....	47
4.3	Handelsbolag och europeiska ekonomiska intressegrupperingar.....	48
4.4	Stiftelser, ideella föreningar, samfälligheter och liknande	49
4.4.1	Stiftelser	49
4.4.2	Ideella föreningar.....	49
4.4.3	Samfälligheter och liknande.....	49
4.5	Dödsbon.....	49
4.5.1	Dödsåret.....	49
4.5.2	Senare beskattningsår	50
4.6	Helt skattebefriade juridiska personer.....	50
5	Avgränsning av inkomstlaget näringsverksamhet.....	51
5.1	Allmänt om avgränsningen	51
5.1.1	Näringsverksamhet.....	55
5.1.2	Ej näringsverksamhet	57
5.2	Aktiebolag, ekonomiska föreningar m.fl. juridiska personer	58
5.3	Handelsbolag	61
5.4	Enskilda näringsidkare.....	62
5.4.1	Enkelt bolag.....	62
5.4.2	Kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter.....	63
5.4.3	Vissa tillgångar och skulder	63
5.4.4	Rabatt och pristillägg.....	64
5.4.5	Samfälligheter.....	64
5.4.6	Royalty m.m.	66
5.4.7	Inkomster vid uthyrning av rum i privatbostadsfastighet.....	67
5.4.8	Ändring av fastighets skattemässiga karaktär vid ombyggnation.....	67
5.5	Delägare i fåmansföretag och fåmanshandelsbolag	68
6	Beräkning av resultatet av näringsverksamhet	69
6.1	Beskattningstidpunkten	69
6.1.1	Bokföringsmässiga grunder	69
6.1.2	Räkenskaperna.....	71
6.1.3	Justeringar.....	71
6.1.4	Karaktärsbyte.....	72
6.1.5	Fordringar och skulder i utländsk valuta	72
6.1.6	Utgifter före verksamhetens påbörjande.....	73
6.2	Kapitalvinster och kapitalförluster	74
6.3	Gemensam eller särskild beräkning	75
6.4	Resultatet	76

7	Vad som ska tas upp i näringsverksamhet	79
7.1	Allmänt.....	79
7.2	Avyttring av olika slag av tillgångar	79
7.3	Intäkter från bankkonton, värdepapper o.d.....	83
7.4	Grupplivförsäkringar m.m.....	85
7.5	Försäkringsersättningar	85
7.6	Inkomster i samfällighet	86
7.7	Fastighetsägarens skattskyldighet för nyttjanderättshavares förbättringskostnader	86
7.8	Diverse intäkter	87
7.9	Överlåtelse av näringsverksamhet.....	88
7.10	Uttag	88
8	Vad som ska dras av i näringsverksamhet	91
8.1	Allmänt.....	91
8.2	Överföring av tillgångar mellan näringsverksamheter	91
8.3	Råvaror	92
8.4	Varufordringar.....	92
8.5	Nedskrivning av fordringar.....	92
8.6	Representation.....	94
8.7	Framtida garantiutgifter	98
8.8	Organisationsutgifter m.m.	99
8.8.1	Icke avdragsgilla organisationskostnader	100
8.8.2	Avdrag i efterhand.....	101
8.8.3	Allmänt om avdragsgilla organisationskostnader.....	101
8.8.4	Speciellt om datorprogram m.m.	103
8.9	Forskning och utveckling.....	105
8.10	Utbildnings- och kurskostnader.....	107
8.11	Vissa bidrag och avgifter	109
8.12	Avgifter till arbetsgivarorganisationer.....	110
8.13	Avsättning till personalstiftelser	110
8.14	Skadestånd	110
8.15	Mervärdesskatt.....	112
8.16	Särskilda skatter och avkastningsskatt på pensionsmedel	113
8.17	Utländska skatter	113
8.18	Förluster av kontanta medel	113
8.19	Brandförsäkringar för all framtid.....	114

8.20	Hälso- och sjukvård m.m.	114
8.21	Grupplivförsäkringar	115
8.22	Reseskyddsförsäkringar	115
8.23	Bilkostnader	115
8.24	Arbetsresor	116
8.25	Egenavgifter	116
8.26	Pensionsförsäkringar och pensionssparkonton	117
8.27	Avgifter till arbetslöshetskassa	117
8.28	Arbete i bostaden	117
8.29	Reklam och sponsring	118
8.30	Ökade levnadskostnader	123
8.31	Personalkostnader	125
8.31.1	Allmänt	125
8.31.2	Löner och andra ersättningar och förmåner.....	126
8.32	Vinstandelsstiftelse	129
8.33	Personalvård	131
8.34	Lönebikostnader	131
8.35	Kostnader för anställdas pensionering	133
8.36	Flyttningskostnader m.m.	133
8.37	Lokalkostnader	134
8.37.1	Förhyrd arbetslokal.....	134
8.37.2	Lokal i egen näringsverksamhet	134
8.38	Vissa särskilda förluster	135
8.38.1	Företagsbot, sanktionsavgifter och mutor.....	135
8.39	Föreningsavgifter	136
8.40	Lantmäteriförrättningsutgifter	137
9	Lager och pågående arbeten	139
9.1	Lager	139
9.1.1	Allmänt	140
9.1.2	Djur	152
9.1.3	Aktier som förvärvats genom vissa utdelningar (lex Asea) och utskiftningar	153
9.1.4	Vissa aktieförvärv	154
9.1.5	Aktiebyten	154
9.1.6	Fusioner och fissioner	154
9.1.7	Sammanläggning och delning av värdepappersfonder.....	155
9.1.8	Delägarätter i före detta investmentföretag	155
9.1.9	Försäkringsföretag m.m.	155

9.2	Kontraktsnedskrivning	156
9.3	Pågående arbeten	156
9.3.1	Löpande räkning eller fast pris.....	156
9.3.2	Löpande räkning.....	157
9.3.3	Fast pris.....	157
9.3.4	Underlåtenhet att slutredovisa eller fakturera.....	157
9.3.5	Justering.....	158
10	Inventarier och immateriella rättigheter	159
10.1	Gränsdragning	159
10.1.1	Vad är inventarier.....	160
10.1.2	Immateriella rättigheter.....	162
10.2	Reparation och underhåll	164
10.3	Avdrag för anskaffning	164
10.3.1	Värdeminskingsavdrag.....	167
10.3.2	Omedelbart avdrag.....	167
10.4	Nyttjanderättsinnehavares avdragsrätt	168
10.5	Anskaffningsvärde	169
10.6	Anskaffningsvärde efter karaktärsbyte	170
10.7	Justering av anskaffningsvärde	171
10.8	Räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning	172
10.8.1	Räkenskapsenlig avskrivning.....	172
10.8.2	Restvärdesavskrivning.....	177
10.8.3	Avyttringar.....	177
10.8.4	Särskilt hög utgift.....	177
10.8.5	För stora avskrivningar i räkenskaperna (skattemässig överavskrivning)...	178
10.8.6	Övergång till räkenskapsenlig avskrivning.....	180
10.8.7	Kontraktsnedskrivning.....	182
10.8.8	Mervärdesskatten och avskrivningsunderlaget.....	182
11	Fastigheter, byggnader	185
11.1	Allmänt om fastigheter och byggnad	185
11.2	Reparation och underhåll samt vissa ändringsarbeten	186
11.3	Andelshus	189
11.4	Avdrag för anskaffningen	189
11.4.1	Värdeminskingsavdrag.....	189
11.4.2	Omedelbart avdrag.....	189
11.4.3	Avdrag för utrantering.....	189
11.5	Anskaffningsvärdet	190
11.5.1	Byggnadsinventarier och ledningar.....	190
11.5.2	Byggnad som uppförts av den skattskyldige.....	192

11.5.3	Byggnad som förvärvats genom köp, byte m.m.....	192
11.6	Förbättringar m.m.	193
11.7	Arbeten i byggnadsrörelse.....	193
11.8	Justering av anskaffningsvärdet	193
11.9	Förvärv genom arv, gåva m.m.	193
11.10	Karaktärsbyte.....	194
11.11	Anslutningsavgifter och anläggningsbidrag.....	194
11.12	Statliga räntebidrag	194
11.13	Byggnadsarbeten med statliga räntebidrag	194
11.14	Nyttjanderättshavares förbättringar.....	195
11.14.1	Nyttjanderättshavares beskattning	195
11.14.2	Fastighetsägarens beskattning	195
11.15	Exempel på beräkning av värdeminskingsavdrag för byggnad, inventarier och markanläggning.....	196
11.16	Schema över reglerna för värdeminskingsavdrag för näringsfastigheter, markanläggningar m.m.	198
11.17	Övergångsbestämmelser	199
12	Markanläggningar och substansminskning	201
12.1	Definition av markanläggning.....	201
12.2	Reparation och underhåll.....	202
12.3	Avdrag för anskaffning av markanläggning.....	202
12.3.1	Värdeminskingsavdrag	202
12.3.2	Omedelbart avdrag	203
12.4	Nyttjanderättshavares anskaffningar.....	203
12.5	Anskaffningsvärdet	203
12.5.1	Markanläggning som anskaffats av den skattskyldige	203
12.5.2	Arv, gåva m.m.	203
12.5.3	Karaktärsbyte.....	204
12.6	Markinventarier	204
12.6.1	Vad som hänförs till markinventarier	204
12.6.2	Ledningar	204
12.7	Frukt- och bäroddlingar	205
12.8	Avdrag för substansminskning	205
12.8.1	Förutsättningar för avdrag	205
12.8.2	Inträdd substansminskning	205
12.8.3	Framtida substansminskning	205
12.8.4	Avdrag för substansminskning av naturtillgångar	206
12.9	Övergångsbestämmelser	210

13	Hyresfastigheter m.m.	211
13.1	Allmänt.....	211
13.2	Exempel på intäkter av hyresfastighet	212
13.3	Exempel på kostnader för hyresfastighet.....	213
13.4	Deläggande och andelshus	214
14	Återföring av värdeminskingsavdrag	217
14.1	Allmänt.....	217
14.2	Kapitaltillgångar	219
14.2.1	Fastigheter	219
14.2.2	Begränsning vid värdenedgång.....	220
14.2.2.1	Näringsfastighet blir privatbostadsfastighet.....	220
14.2.2.2	Avskrivning med ersättningsfond	221
14.2.2.3	Bostadsrätter.....	222
14.3	Lagertillgångar	222
14.4	Skattemässig kontinuitet vid arv, gåva m.m. av näringsbostadsrätter	223
14.5	Övrigt	223
14.5.1	Beräkning av vinst eller förlust.....	223
15	Jord- och skogsbruk	231
15.1	Jordbruk	231
15.1.1	Allmänt	231
15.1.1.1	Inledning	231
15.1.1.2	Vad är jord- och skogsbruk?	231
15.1.1.3	Vem ska beskattas för jord- och skogsbruk?.....	232
15.1.1.4	Avgränsning näringsverksamhet (jord- och skogsbruk) – andra inkomstslag.....	233
15.1.1.5	Räkenskaper	233
15.1.2	Intäkter	233
15.1.2.1	Allmänt.....	233
15.1.2.2	Förmåner	241
15.1.2.3	Fastighetsägarens skattskyldighet för nyttjanderättshavarens förbättringskostnader.....	245
15.1.3	Kostnader.....	245
15.1.3.1	Allmänt.....	245
15.1.3.2	Personalkostnader	246
15.1.3.3	Reparation, underhåll, ombyggnad och nybyggnad m.m.	246
15.1.3.4	Räntekostnader m.m.....	249
15.1.3.5	Bilkostnader m.m.	250
15.1.3.6	Avdrag för förluster m.m. – avgränsningen	252
15.1.4	Värdeminskning	253

15.1.4.1	Allmänt.....	253
15.1.4.2	Markanläggning	253
15.1.4.3	Byggnads- och markinventarier	255
15.1.4.4	Byggnader	256
15.1.4.5	Fastighet som ändrar karaktär	256
15.1.5	Lager och lagervärdering	258
15.1.5.1	Allmänt.....	258
15.1.5.2	Vad är lager?	258
15.1.5.3	Lagervärdering av djur.....	259
15.1.6	Skyldighet att avveckla fastighetsinnehavet för dödsbo	260
15.2	Skogsbruk	261
15.2.1	Inledning.....	261
15.2.1.1	Vad är inkomst av skogsbruk.....	261
15.2.2	Intäkter.....	262
15.2.2.1	Olika slag av intäkter i skogsbruk.....	262
15.2.2.2	När sker beskattning av skogsinkomster?	265
15.2.2.3	Intäkter av skogsbruk i samband med markupplåtelse	267
15.2.3	Kostnader.....	270
15.2.3.1	Driftskostnader eller omkostnader	270
15.2.3.2	Avsättningar m.m.	272
15.2.3.3	Framtida återväxtåtgärder	272
15.2.4	Skogsavdrag	275
15.2.4.1	Allmänt.....	276
15.2.4.2	Skogsavdragets storlek.....	277
15.2.4.3	Avdragsutrymme.....	280
15.2.4.4	Anskaffningsvärde (hel fastighet) gemensamma bestämmelser	281
15.2.4.5	Förvärv efter övergången till 1981 års regler.....	283
15.2.4.6	Anskaffningsvärde vid förvärv av del av fastighet	291
15.2.4.7	Rationaliseringsförvärv	296
15.2.4.8	Övergångsbestämmelser.....	298
15.2.4.9	Beräkning av ingångsvärde enligt äldre regler.....	299
15.2.4.10	Avverkningsrätter.....	300
15.2.5	Skogskonto och skogsskadekonto.....	304
15.2.5.1	Insättning på skogskonto	304
15.2.5.2	Insättning på skogsskadekonto.....	307
15.2.5.3	Beskattning av medel på skogskonto och skogsskadekonto	310
15.2.6	Inkomst av kapital	313
15.2.6.1	Avyttring av hel fastighet eller ideell andel av fastighet.....	314
15.2.6.2	Avyttring av markområde (delavyttring)	315
15.2.6.3	Marköverföring	318
15.2.6.4	Allframtidsupplåtelse	320
15.2.6.5	Ersättning för skog ingående i ersättningen för allframtidsupplåtelse	321
15.2.6.6	Ersättning för skog i samband med allframtidsupplåtelse.....	321
15.2.6.7	Vilka skogsavdrag ska återföras.....	322

15.2.6.8	Slutförsäljning	322
16	Uttag ur näringsverksamhet.....	325
16.1	Bakgrund	325
16.2	Vad som avses med uttag.....	327
16.2.1	Inledning	327
16.2.2	Uttag av tillgång ur en enskild näringsverksamhet eller handelsbolag.....	329
16.2.3	Benefika överlåtelse och blandade fång	331
16.2.4	Uttag i samband med ombildning till AB	334
16.2.5	Upphörande av näringsverksamhet.....	334
16.2.6	Uttag av tillgång i bolagssektorn	335
16.2.7	Uttag av tillgång vid ombildning från AB till enskild firma eller handelsbolag	335
16.2.8	Uttag av tjänst.....	336
16.3	Innebörden av uttagsbeskattning	337
16.4	När uttagsbeskattning inte ska ske	338
16.5	Exempel på uttagsbeskattning	340
16.6	Konsekvenser för ägare vid uttags-beskattning	343
16.7	Förvärvarens anskaffningsvärde när uttagsbeskattning skett.....	346
17	Näringsbidrag m.m.....	351
17.1	Näringsbidrag.....	351
17.2	Befrielse från villkorlig återbetalningsskyldighet	359
17.3	Statligt räntebidrag för bostadsändamål	359
17.4	Avgångsvederlag till jordbrukare.....	360
17.5	Familjebidrag till totalförsvarspliktiga	360
17.6	Redovisning.....	360
17.7	Övergångsbestämmelser	361
18	Periodiseringsfonder.....	363
18.1	Avdrag för avsättningar	363
18.2	Beloppsgränser	365
18.3	Återföring av avdragen.....	366
18.4	I vilka fall fonderna får tas över	368
18.4.1	Från enskild näringsverksamhet till aktiebolag	368
18.4.2	Från handelsbolag till aktiebolag	370
18.4.3	Från enskild näringsidkare till annan enskild näringsidkare	371
18.4.4	Från handelsbolag till enskild firma	372
18.4.5	Från juridisk person till annan juridisk person	373
18.5	Effekter hos den som tar över fonderna.....	373

18.6	Räntebeläggning av periodiseringsfonderna	374
19	Ersättningsfonder	375
19.1	Avdrag för avsättningar	376
19.2	Ersättningar som ger rätt till avdrag	376
19.3	Avdragets storlek	377
19.4	Ianspråktagande av fonderna	378
19.5	Återföring av avdragen.....	379
19.6	I vilka fall fonderna får tas över	381
19.7	Effekter hos den som tar över fonderna.....	382
19.8	Överklagande.....	382
20	Upphovsmannakonto.....	383
20.1	Huvudregler.....	383
20.2	Avdragets storlek	384
20.3	Insättning på kontot.....	384
20.4	Uttag från kontot.....	385
20.5	Byte av kreditinstitut	385
20.6	Överlåtelse, pantsättning, utflyttning och dödsfall	386
21	Räntefördelning.....	387
21.1	Tillämpningsområde.....	388
21.2	Hur räntefördelning görs.....	389
21.2.1	Positiv räntefördelning	389
21.2.2	Negativ räntefördelning.....	390
21.2.3	Särskilt om positiv räntefördelning.....	390
21.2.4	Sparat fördelningsbelopp.....	391
21.3	Kapitalunderlaget – Enskilda näringsidkare.....	392
21.3.1	Tillgångar.....	393
21.3.2	Värderingen	395
21.3.3	Värdering av fastigheter	396
21.3.4	Skulder	401
21.3.5	Skatter	404
21.3.6	Underskott från föregående år.....	404
21.3.7	Expansionsfond	405
21.3.8	Tillskott föregående år.....	405
21.3.9	Sparat fördelningsbelopp.....	406
21.3.10	Övergångsposten	406
21.3.11	Överlåtelse av övergångsposten.....	407
21.3.12	Makar.....	408

21.4	Kapitalunderlaget – Handelsbolagsdelägare	409
21.4.1	Justerad anskaffningsutgift/skattemässigt värde.....	410
21.4.2	Tillskott.....	413
21.4.3	Ränteförmånligt lån.....	413
21.4.4	Sparat fördelningsbelopp.....	414
21.4.5	Övergångsposten	414
21.4.6	Överlåtelse av övergångsposten.....	415
21.4.7	Makar.....	415
21.5	Justering vid långa och korta räkenskapsår.....	415
21.6	Flera näringsverksamheter	416
22	Expansionsfonder.....	419
22.1	Tillämpningsområde	420
22.2	Expansionsfondsskatt	420
22.3	Beloppsgränser	420
22.3.1	Huvudregel	420
22.3.2	Justerat resultat	422
22.3.3	Kapitalunderlag för enskilda näringsidkare.....	423
22.3.4	Kapitalunderlag för handelsbolagsdelägare.....	426
22.4	Återföring av avdragen.....	427
22.5	I vilka fall fonderna får tas över	430
22.5.1	Från enskild näringsidkare till annan enskild näringsidkare	431
22.5.2	Från enskild näringsverksamhet till handelsbolag.....	434
22.5.3	Från enskild näringsverksamhet till aktiebolag	436
22.5.4	Från handelsbolagsdelägare till annan handelsbolagsdelägare	437
22.5.5	Från handelsbolag till enskild näringsverksamhet.....	438
22.5.6	Från handelsbolag till aktiebolag	439
22.5.7	Definition av reattillgångar	440
23	Familjebeskattning	441
23.1	Enskild näringsverksamhet.....	441
23.1.1	Ersättning till barn	442
23.1.2	Ersättning till make	442
23.2	Makar som tillsammans deltar i enskild näringsverksamhet	443
23.2.1	Företagsledande och medhjälpande make	444
23.2.2	Verksamhet med en företagsledande och en medhjälpande make.....	446
23.2.2.1	Aktiv eller passiv näringsverksamhet.....	448
23.2.3	Gemensamt bedriven verksamhet.....	449
23.2.4	Hur sker fördelning?.....	449
23.2.4.1	Expansionsfond och räntefördelning.....	450
23.3	Fåmansföretag och fåmanshandelsbolag	451
23.3.1	Allmänt	451

23.3.2	Ersättning för arbete till barn	451
23.3.3	Ersättning för arbete till medhjälpande make	452
23.3.4	Företagsledare eller medhjälpare	452
23.3.5	Marknadsmässig ersättning för utfört arbete	453
23.3.5.1	Arbete i bostaden.....	453
23.3.6	Särskilt om ersättning från fåmanshandelsbolag	454
23.3.7	Ersättning till barn eller make som är delägare i fåmanshandelsbolag	455
23.3.8	Schema – inkomstfördelning i fåmanshandelsbolag	456
24	Underskottsavdrag – fysisk person och dödsbo.....	457
24.1	Allmänt.....	457
24.2	Kvittning och rullning inom en näringsverksamhet	458
24.3	Kvittning mellan olika näringsverksamheter och inkomstslag.....	460
24.4	Nystartad verksamhet.....	464
24.5	Litterär, konstnärlig och liknande verksamhet.....	470
24.6	När har näringsverksamheten upphört?	472
25	Egenavgifter.....	475
25.1	Vem ska påföras egenavgifter?	476
25.1.1	Vad består egenavgifterna av?	476
25.1.2	Vem ska påföras särskild löneskatt?	477
25.2	Gemensamma bestämmelser	478
25.3	När bör rättelse göras?	480
25.4	Avdrag för egenavgifter vid skönstaxering.....	480
25.5	Ändring vid avvikelse från deklarationen.....	481
25.5.1	Mindre ändring	481
25.5.2	Avstämning i deklarationen	481
25.5.3	Brutet räkenskapsår	482
25.5.4	Senare års ändringar	482
25.5.5	Egenavgifter i samband med skalbolagsbeskattning.....	482
26	Värdepapper m.m. i näringsverksamhet	483
26.1	Inledning	484
26.2	Gränsdragningen mellan bokföringsmässiga grunder och kapitalregler.....	487
26.3	Beskattning enligt bokföringsmässiga grunder	491
26.4	Beskattning enligt kapitalreglerna	493
26.5	Derivat.....	495

27	Begränsad avdragsrätt för vissa kapitalförluster	503
27.1	Avdrag för juridiska personers kapitalförluster på delägarätter	504
27.1.1	Kapitalförluster på delägarätter	504
27.1.2	Kapitalförluster och kapitalvinster i olika koncernföretag	505
27.2	Avdrag för kapitalförluster på delägarätter som uppkommit i svenska handelsbolag	507
27.2.1	Delägarätter som innehafts i kapitalplaceringsyfte	508
27.2.2	Rörelsebetingade delägarätter	509
27.3	Äldre bestämmelser, ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	509
27.3.1	Ursprungliga bestämmelser	509
	Ställningstaganden	513
	Sökordsregister till IL	514
	Sammanställning av termer och uttryck i IL	525
	Rättsfallsregister	530
	Sakregister	535

1 Principer för inkomstbeskattningen m.m.

Sammanfattning

Kapitlet innehåller en översikt över de grundläggande reglerna som gäller för inkomstbeskattningen av näringsverksamhet.

1.1 Allmänt

För fysisk person och dödsbo tas statlig och kommunal inkomstskatt ut på beskattningsbar förvärvsinkomst. Beskattningsbar förvärvsinkomst är summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet, minskad med allmänna avdrag och grundavdrag. För inkomst av kapital tas endast ut statlig inkomstskatt. Juridisk person (förutom dödsbo) beskattas endast statligt för inkomst av näringsverksamhet. Ett handelsbolags inkomster beskattas hos delägarna. Särskilda regler gäller för beskattning av föreningar och stiftelser, se SkatteverketsHandledning för stiftelser och ideella föreningar, och för beskattning av dödsbon se del 3 avsnitt 3.

Resultatet av näringsverksamhet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder med tillämpning av god redovisningssed om inte annat är särskilt föreskrivet i lag (14 kap. 2 § IL), så är t.ex. förhållandet vid avyttring av kapitaltillgångar enligt 25 kap. IL. För enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § bokföringslagen finns inget krav på att bokföringsmässiga grunder ska tillämpas.

1.2 Vilka inkomster ska beskattas?

All inkomst från näringsverksamheten som inte är uttryckligt undantagen är i princip skattepliktig, antingen som inkomst av näringsverksamhet eller som inkomst av kapital. Intäkterna kan vara ersättningar för varor, tjänster och inventarier, avkastning av tillgångar, kapitalvinster m.m.

1.3 Redovisningsregler

I inkomstslaget näringsverksamhet föreligger ett nära samband mellan skatte- och redovisningsreglerna. Dels genom att bokföringen ligger till grund för uppgifterna i deklarationen, dels genom att god redovisningssed är styrande för periodiseringen av inkomster och utgifter om inget annat är särskilt reglerat i IL.

1.3.1 Bokföringslagen

I Bokföringslagen (1999:1078, BFL) regleras vilka som är bokföringsskyldiga och hur bokföringen ska ske. Lagen innehåller regler om hur den löpande bokföringen ska upprättas och hur räkenskapshandlingar ska arkiveras. Den innehåller också bestämmelser om vilka företag som ska upprätta årsredovisning, vilka som i stället får upprätta årsbokslut och vilka som får upprätta förenklat årsbokslut. Reglerna om årsredovisning finns i Årsredovisningslagen (1995:1554, ÅRL). När det gäller reglerna om årsbokslut finns dessa i BFL dels i form av hänvisningar till vissa paragrafer i ÅRL vad gäller redovisningsprinciper, uppställningsformer för resultat- och balansräkning och värderingsregler, dels i form av specifika regler för vilka tilläggsupplysningar som ska lämnas. För det förenklade årsbokslutet saknas hänvisningar till ÅRL förutom vad gäller undertecknandet. Det föreskrivs endast att det ska bestå av resultaträkning och balansräkning upprättas enligt god redovisningssed och i vanlig läsbarform. BFL innehåller i sig inga särskilda regler om värdering och periodisering. I BFL stadgas att Bokföringsnämnden (BFN) ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed.

1.3.2 Årsredovisningslagen

Det finns tre olika årsredovisningslagar: Årsredovisningslagen (ÅRL), Lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) samt Lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL). I det följande behandlas endast ÅRL.

ÅRL är tillämplig på aktiebolag, ekonomiska föreningar, handelsbolag med en eller fler juridiska personer som delägare och vissa stiftelser. Den är också tillämplig på andra företag (däribland enskild näringsidkare) om dessa uppfyller mer än ett av följande villkor

- a. medelantalet anställda i företaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,

- b. företagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 25 miljoner kronor,
- c. företagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50 miljoner kronor

I ÅRL regleras bl.a. årsredovisningens innehåll och uppställningsformer för resultat- och balansräkning. Här finns också principer för hur redovisningen ska upprättas och hur värdering och periodisering ska ske. I ÅRL finns även regler för offentliggörande av årsredovisningen.

ÅRL är resultatet dels av en modernisering av tidigare redovisningslagstiftning, dels en implementering av EG:s fjärde och sjunde bolagsdirektiv.

1.3.3 God redovisningssed och rättvisande bild

Både BFL och ÅRL är ramlagstiftningar. Hur lagarna ska tolkas och fyllas ut där detaljreglering saknas styrs av bestämmelserna om att redovisningen ska upprättas i enlighet med god redovisningssed. Innehållet i begreppet god redovisningssed fastställs i huvudsak av normgivande organ genom utfärdande av olika redovisningsrekommendationer. När det gäller den löpande redovisningen och arkiveringen är BFN den enda kvalificerade normgivaren i Sverige. På ÅRL:s område när det handlar om värdering, periodisering, klassificering och tilläggsinformation är det internationella inflytandet påtagligt. Det internationella organet International Accounting Standards Board (IASB) är här mest betydelsefullt för svenska förhållanden. Rådet för finansiell rapportering (tidigare Redovisningsrådet) verkar för att harmonisera den svenska redovisningen med IASB:s rekommendationer och utfärdar rekommendationer för noterade företag och deras koncernredovisning. För övriga företag utfärdar BFN redovisningsrekommendationer. BFN avser att ta fram kompletta regelverk för olika företagskategorier. Hittills har BFNAR 2006:1 Enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut och BFNAR 2008:1 Årsredovisning i mindre aktiebolag getts ut. Parallellt med redovisningsrekommendationerna från BFN gäller även Redovisningsrådets äldre normgivning till dess att BFN gett ut kompletta regelverk för alla företagskategorier.

Enligt ÅRL ska räkenskaperna upprättas så att de ger en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Begreppet ”en

rättvisande bild” infördes i ÅRL genom implementeringen av EG:s redovisningsdirektiv. Bestämmelsen om en rättvisande bild har en i förhållande till övriga redovisningsprinciper överordnad ställning. Den innebär bl.a. att tillämpning av grundläggande redovisningsprinciper eller rekommendationer från normgivande organ inte får leda till en missvisande redovisning. Så kan t.ex. ske i det enskilda fallet genom en alltför formell tillämpning av generella principer eller normer.

Någon konflikt mellan begreppen god redovisningssed och en rättvisande bild kan inte sägas föreligga. I god redovisningssed ligger att lag och rekommendationer tillämpas på ett sätt som ger en rättvisande bild. Av förarbetena till ÅRL framgår dock att själva lagen aldrig kan åsidosättas oavsett om det motiveras av tillämpning av någon allmänt accepterad rekommendation eller önskan att åstadkomma en mer rättvisande redovisning.

1.4 Standardiserade räkenskapsutdrag (SRU)

Med SRU avses ett enhetligt uppgiftslämnande för den som redovisar inkomst av näringsverksamhet. Uppgiftsskyldigheten regleras i lagen (2001:1227) om självdeklaration och kontrolluppgifter. Uppgifterna om näringsverksamhet ska för varje sådan lämnas på ett särskilt schema som utgör en del av deklaraionsblanketten. De poster som ingår i schemat utgör ett utdrag ur företagets räkenskaper och avser uppgifter om varje slag av intäkter, kostnader, bokslutsdispositioner, skatter och skattemässiga avsättningar samt tillgångar, skulder, avsättningar, obeskattade reserver och eget kapital. Årsredovisning behöver inte bifogas deklaraionen. Genom det standardiserade uppgiftslämnandet erhålls enhetliga uppgifter från företagen oavsett organisationsform, storlek eller bransch. SRU används bl.a. för urval i Skatteverkets kontrollverksamhet.

1.5 Sambandet mellan redovisning och beskattning

Sambandet mellan redovisning och beskattning regleras i IL. Dels finns generella bestämmelser i 14 kap. 2–6 §§, dels finns speciella regler som reglerar förhållandet till redovisningen för vissa balansposter och kostnadslag i 16–18 kap. IL. Här behandlas de generella reglerna medan övriga regler behandlas i samband med resp. balanspost eller kostnad.

Periodiseringsfrågan
Omfångsfrågan

Enligt 14 kap. 2 § IL ska resultatet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder och periodisering av inkomster och utgifter ske enligt god redovisningssed om inget annat föreskrivs i IL. Innebörden är att periodiseringsfrågan i ej speciellt reglerade fall kommer att bestämmas av belöpandeprincipen vilket är bokföringsmässiga grunder och det redovisningsmässiga rättsläget vilket motsvaras av god redovisningssed. För enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut gäller god redovisningssed som periodiseringsprincip även om detta skulle strida mot bokföringsmässiga grunder. Undantaget är ränteinkomster och ränteutgifter som sammanlagt uppgår till mer än 5 000 kronor. Här ska bokföringsmässiga grunder tillämpas, dvs. inkomst och utgift tas upp det beskattningsår de är hänförliga till.

När det gäller frågan om skatteplikt eller avdragsrätt föreligger (omfångsfrågan) avgörs den däremot av skattelagstiftningen utan samband med god redovisningssed.

Bokslutets betydelse för beskattningen

Enligt 14 kap. 4 § IL ska om räkenskaper för dessa läggas till grund för beskattningen. Enligt lagens förarbeten (prop. 1999/2000:2 s. 179 ff.) innebär detta att om periodiseringen i bokslutet är förenlig med god redovisningssed ska den följas vid taxeringen. Såväl Skatteverket som den skattskyldige blir då bundna av den värdering och periodisering som skett i bokslutet. Detta gäller även om en annan värdering eller periodisering hade varit möjlig enligt god redovisningssed. Någon betydelse för skatteplikten eller avdragsrätten har dock inte räkenskaperna utöver detta. I 14 kap. 5 § IL sägs att det redovisade resultatet ska justeras om en intäcks- eller kostnadspost hänförligt till ett visst beskattningsår i strid mot god redovisningssed. Följändringar ska göras ett tidigare eller senare år för att undvika att intäkter eller kostnader utelämnas eller räknas dubbelt. I förarbetena (prop. 1999/2000:2 s. 179 ff.) betonas att bestämmelsen enbart tar sikte på redovisningsreglernas materiella betydelse för periodiseringsfrågan och att något formellt krav på att den skattemässiga inkomstberäkningen ska följa vad den skattskyldige redovisat i bokslutet utöver vad som framgår av 14 kap. 4 § IL inte åsyftas. En konsekvens av detta är att om den skattskyldige t.ex. ej redovisat en kostnad i bokslutet som borde redovisats enligt god redovisningssed ska ändå avdrag erhållas vid taxeringen. Motsvarande skattemässiga justering får då göras det senare år då kostnaden eventuellt redovisas.

I vissa speciella fall föreskrivs dock att för skattemässigt avdrag krävs att motsvarande avdrag gjorts i bokslutet. Så är t.ex. fallet vid räkningsenlig avskrivning av inventarier i 18 kap. 14 § IL och avsättning till periodiseringsfond i 30 kap. 3 § IL.

Frågan om skattemässiga justeringar och andra ändringar av resultatet behandlas närmare i RSV:s ställningstagande 2002-12-10 (dnr 10086-02/100) ”Ändringar i efterhand av redovisat resultat av näringsverksamhet vid taxeringen”. Se även Skatteverkets ställningstagande 2006-05-19 (dnr 319080-06/111) ”Balansposter som omfattas av 14 kap. 3 § IL”.

För en mer utförlig redogörelse för sambandet mellan redovisning och beskattning se Skatteverkets handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning.

2 Allmänt om näringsverksamhet

2.1 Företagsformer

Näringsverksamhet kan bedrivas i olika företagsformer. Beskattningsreglerna syftar till en neutral beskattning oavsett i vilken företagsform verksamheten bedrivs. Detta syfte kan dock inte helt uppnås bl.a. pga. de olikheter som finns i de civilrättsliga reglerna.

I skatterättslig mening föreligger näringsverksamhet då någon bedriver yrkesmässig och självständig förvärvsverksamhet, oavsett i vilken företagsform detta sker.

2.1.1 Enskild näringsverksamhet

Civilrättsliga regler

En enskild näringsverksamhet uppkommer när *en* person börjar driva förvärvsverksamhet. Den enskilda näringsverksamheten är inte någon juridisk person. Firmans ägare svarar själv för de avtal som han ingått genom företaget.

Skatterättsliga regler

Då en enskild person bedriver näringsverksamhet beskattas överskottet av verksamheten som inkomst av näringsverksamhet hos honom. Den enskilda näringsverksamheten är inte heller något självständigt skattesubjekt. Näringsverksamhetens inkomster beskattas i huvudsak efter de skattesatser som gäller för fysiska personer. Enskild näringsidkare har dock möjlighet att få i verksamheten kvarstående vinstmedel, expansionsfond, beskattade efter samma skattesats som gäller för aktiebolag, 28 % (se avsnitt 22). Näringsidkaren påförs sociala avgifter i form av egenavgifter. Vid passiv näringsverksamhet påförs i stället särskild löneskatt. Näringsidkare födda 1938 eller senare och som fyllt 65 påförs från och med 2008 års taxering endast ålderspensionsavgift. Näringsidkare födda 1937 eller tidigare påförs från och med 2009 års taxering särskild löneskatt på förvärvsinkomster endast på inkomst av passiv näringsverksamhet. Vid inkomstberäkningen gäller också reglerna om räntefördelning och periodiseringsfonder (se avsnitt 21 och avsnitt 18).

**Försäljning av
enskild närings-
verksamhet**

En försäljning av enskild näringsverksamhet innebär att ägaren avyttrar sina tillgångar och skulder i verksamheten. Erhållen köpeskilling betraktas som den sista affärshändelsen i näringsverksamheten. Detta innebär att vinsten eller förlusten beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. I vissa fall kan reglerna om ackumulerad inkomst få tillämpas (se del 1, avsnitt 13). Vinst och förlust vid avyttring av fastighet eller bostadsrätt som utgör kapitaltillgång, hänförs däremot till inkomstslaget kapital. När det gäller värdepapper kan dessa normalt sett inte ingå i en enskild näringsverksamhet. Om de ingår i näringsverksamheten, exempelvis andel i kooperativ förening, ska kapitalvinsten beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Särskilda regler gäller vid ombildning av enskild näringsverksamhet till handelsbolag eller aktiebolag (se del 3, avsnitt 14) och vid underprisöverlåtelser (se del 3, avsnitt 15).

Om underskott föreligger när enskild näringsverksamhet upphör får i allmänhet avdrag göras i inkomstslaget kapital med 70 %. Underskottet ska dras av det följande beskattningsåret eller, om den skattskyldige begär det, fördelas på det året och de två därefter följande beskattningsåren (42 kap. 34 § IL).

2.1.2 Enkelt bolag

**Civilrättsliga
regler**

Associationsformen enkelt bolag regleras i HBL.

Enkelt bolag föreligger när två eller fler fysiska eller juridiska personer har avtalat att utöva verksamhet i bolag utan att handelsbolag föreligger.

Det enkla bolaget är inte, till skillnad från handelsbolaget, ett självständigt rättssubjekt och får därför i stort sett betydelse bara för delägarnas interna mellanhavanden. Om delägarna inte bestämt annat, ska vinst eller förlust från bolagsverksamheten fördelas lika. Delägarna kan inte frita sig från personligt betalningsansvar. En delägare i ett enkelt bolag får inte utan de andra delägarnas samtycke sätta annan i sitt ställe som bolagsman.

Lotteribolag, tipsbolag och liknande verksamhet är ofta att anse som enkla bolag. I vissa fall kan dock annan mera omfattande verksamhet förekomma. Som enkelt bolag räknas också vissa former av konsortier där ett visst samarbete förekommer men bolagsmännen utåt framträder i eget namn. Partrederi liknar i viss mån ett enkelt bolag men regleras av bestämmelser i sjölagen.

Skatterättsliga regler

Det enkla bolaget taxeras inte för någon inkomst. Inkomsten beskattas i stället hos delägarna i förhållande till vars och ens andel av verksamheten. Tillgångarna ägs inte av bolaget. Varje delägare äger i stället del i de olika tillgångarna i samma proportion som respektive delägars insats i förhållande till den totala insatsen. Om förutsättningar för exempelvis värdeminskningsavdrag, underskottsavdrag, räntefördelning samt avsättning till expansionsfond eller periodiseringsfond föreligger, görs dessa dispositioner hos delägaren. Om delägare uppburit inkomst rubricerad som lön från enkelt bolag beskattas inkomsten i regel i inkomstslaget näringsverksamhet. Överlåtelse av andel i enkelt bolag innebär att delägaren överlåter sin del i de tillgångar och skulder av olika slag som ingår i bolagsverksamheten. Har delägare överlåtit andel i bolag med näringsstillgångar, t.ex. varulager och inventarier, beskattas han för erhållet vederlag såsom för inkomst av näringsverksamhet.

2.1.3 Näringsverksamhet bedriven i annan form

Aktiebolag, ekonomiska föreningar, handelsbolag, kommanditbolag och europeiska ekonomiska intressegrupperingar behandlas i del 3 avsnitt 1 och avsnitt 2.

Dödsbo

Ett dödsbo utgör ett särskilt skattesubjekt. För dödsåret gäller de regler som skulle ha gällt för den avlidna. För senare beskattningsår gäller de bestämmelser som gäller för fysiska personer dock med vissa särregler. För ett dödsbo efter en person som vid sin död var begränsat skattskyldig tillämpas för senare beskattningsår än dödsåret de bestämmelser som gäller för utländska bolag (4 kap. 3 § IL, 2 kap. 5a § IL). En utförlig beskrivning av dödsbobsbeskattningen finns i del 3, avsnitt 3.

Ideell förening och stiftelse

Huruvida ideell förening eller stiftelse ska beskattas för viss näringsverksamhet eller inte är särskilt reglerat. En mer utförlig redogörelse för beskattning av ideella föreningar och stiftelser finns i särskild handledning (se Handledning för stiftelser och ideella föreningar, SKV 327).

Försäkringsföretag m.fl.

Även för försäkringsföretag, investmentföretag och värdepappersfonder m.fl. gäller särskilda skatteregler (se del 3, avsnitt 4).

Staten, kommuner m.fl.

Staten, landstingskommuner, kommuner och andra menigheter, allmänna pensionsfonden samt pensionsstiftelser enligt TrL är helt frikallade från inkomstskatt. Begreppet staten inbegriper även affärsverken men inte statliga bolag. Kommunalförbund är i detta sammanhang jämställt med kommun (RÅ 1994 ref. 92).

3 Grundläggande bestämmelser – näring

1–7 kap., 14, 40 och 65 kap. IL
prop. 1999/00:2, SkU2

3.1 Skattskyldighet

Skattskyldighet

Bestämmelser om *skattskyldighet* (den subjektiva skattskyldigheten) finns i 3–7 kap. IL. Bestämmelser om *skatteplikten* (den objektiva skattskyldigheten) finns på andra ställen i IL. Den objektiva skattskyldigheten reglerar för särskilda inkomster om de ska beskattas.

3.1.1 Beskattningstidpunkten

Enligt 14 kap. 2 § IL ska inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. För enskild näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut kan denna grundsats sättas ur spel av särbestämmelser.

Tillämpning av bokföringsmässiga grunder innebär att inkomster och utgifter i näringsverksamhet ska periodiseras. Vid beräkning av resultatet ska inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed, om inte annat är särskilt föreskrivet i lag. Vad som är god redovisningssed fastställs i praktiken av normgivande organ genom utfärdande av olika redovisningsrekommendationer (se del 2 avsnitt 1.3.3). Om räkenskaper förs för näringsverksamheten, och dessa förs i enlighet med god redovisningssed, ska beskattningstidpunkten bestämmas utifrån räkenskaperna.

3.1.2 Vem ska beskattas?

Den subjektiva skattskyldigheten reglerar för särskilda skattesubjekt om de ska beskattas, dvs. om de överhuvudtaget är skattesubjekt, och i så fall i vilken utsträckning de ska beskattas. Skattskyldigheten är antingen obegränsad (omfattar

all inkomst) eller begränsad (omfattar endast vissa inkomster). Skattskyldigheten behandlas utförligt i avsnitt 4.

3.1.3 Statlig och/eller kommunal beskattning?

Juridiska personer fränsett dödsbon beskattas enbart statligt. Fysiska personer och dödsbon beskattas både statligt och kommunalt.

Taxeringen för samtliga fysiska personer sker i princip i hemortskommunen oavsett i vilken kommun inkomsten förvärvats (se del 1 kap. 4).

3.2 Underlaget för skatten

Fysiska personers skatt på förvärvs-inkomster

Fysiska personer ska betala kommunal och statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet (förvärvsinkomster), statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstslaget kapital (kapitalinkomster), och statlig inkomstskatt på avsättning till expansionsfond (expansionsfondsskatt). Se även del 1 kap. 4.

Juridiska personers skatt

Juridiska personer ska betala statlig inkomstskatt på inkomster i inkomstslaget näringsverksamhet.

Juridiska personers skatt ska beräknas på den beskattningsbara inkomsten. För juridiska personer är den statliga inkomstskatten 28 % av den beskattningsbara inkomsten. För investeringsfonder (tidigare värdepappersfonder) är skatten i stället 30 %.

3.3 Beräkning av skatten

Bestämmelser om hur skatten ska beräknas samt om skatte-reduktion för underskott av kapital, allmän pensionsavgift och sjöinkomst finns i 65 kap. IL. Inkomstslaget näringsverksamhet har olika omfattning och beräknas på olika sätt beroende på om den skattskyldige är fysisk person, dödsbo eller juridisk person.

Ett handelsbolags eller en EEIG:s inkomster beskattas hos delägarna. För delägare som är fysisk person eller dödsbo hänförs inkomst från handelsbolaget eller grupperingen, utom vinst vid försäljning av fastighet och bostadsrätt, till inkomstslaget näringsverksamhet. För delägare som är juridisk person hänförs all inkomst från handelsbolaget eller grupperingen till inkomstslaget näringsverksamhet.

Avgränsning av inkomstslaget näringsverksamhet

Till inkomstslaget näringsverksamhet räknas inkomster och utgifter på grund av näringsverksamhet. Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt.

Innehav av näringsfastigheter, näringsbostadsrätter samt avverkningsrätt till skog räknas alltid som näringsverksamhet. Skatteverket har i sitt ställningstagande 2007-11-07 (dnr 131 663003-07/111) gjort bedömningen att med ”innehav” enligt 13 kap. 1 § 2 st. IL avses ägande eller sådant innehav som jämförs med ägande enligt 1 kap. 5 § FTL. Begreppet omfattar därmed inte jordbruksarrende enligt 9 kap. JB. Privatbostadsfastigheter, privatbostadsrätter och andra privatbostäder kan inte ingå i en näringsverksamhet.

Det finns särskilda bestämmelser om att den som innehar vissa tillgångar anses bedriva näringsverksamhet i form av byggnadsrörelse eller handel med fastigheter. Detta regleras i 27 kap. IL. Där finns också bestämmelser om vad som räknas som tomtrörelse.

För fysiska personer (inklusive delägare i handelsbolag) och dödsbon är överskott av näringsverksamhet antingen aktiv eller passiv.

Överskott

Överskott läggs ihop med nettoinkomst av tjänst samt minskas med allmänna avdrag och, avrundat nedåt till helt hundratal kronor, utgör taxerad förvärvsinkomst.

Underskott

Förlustutjämning sker enligt ett rullande system som innebär att underskott i en näringsverksamhet får dras av vid beräkning av inkomst av verksamheten närmast följande beskattningsår. Underskott av aktiv näringsverksamhet får, under förutsättningar som framgår av 62 kap. 2–4 §§ IL, ske alternativt som allmänt avdrag vid nystartad verksamhet under de första fem åren. Särskilda bestämmelser finns för näringsverksamhet som uteslutande eller så gott som uteslutande avser litterär, konstnärlig eller liknande verksamhet.

Spärregler mot förlustutjämning

I 40 kap. IL regleras avdragsrätten för tidigare års underskott. Kapitlet innehåller även spärregler mot förlustutjämning i vissa särskilt reglerade fall.

Kriterier näringsverksamhet

En verksamhet måste bedrivs yrkesmässigt och självständigt för att den ska hänföras till näringsverksamhet. Detta innebär att verksamheten ska kännetecknas av varaktighet, självständighet och vinstsyfte. Av dessa krav är vinstsyfte och självständighet i första hand avgörande för gränsdragningen

mot inkomstslaget tjänst. Varaktigheten utgör gräns mot inkomstslaget kapital.

När det gäller innehav av näringsfastighet eller annan bostadsrätt än privatbostad samt innehav och avyttring av rätt att avverka skog finns inte något krav på yrkesmässighet eller självständighet. Det innebär t.ex. att en näringsfastighet alltid hänförs till näringsverksamhet oavsett om den ingår i en bedriven verksamhet eller ej.

Brottslig verksamhet

En verksamhet som i sin helhet alltid är brottslig kan inte konstituera någon näringsverksamhet, se RÅ 1991 ref. 6. Däremot föreligger i allmänhet skatteplikt för intäkter i bedriven näringsverksamhet även om intäkterna delvis förvärvats på olagligt sätt, se t.ex. RÅ 1988 ref. 69. Att en viss verksamhet erfordrat tillstånd för att drivas men drivits utan sådant tillstånd innebär däremot inte att verksamheten undgår beskattning, se RÅ 2005 ref. 14. Skatteverket har i sitt ställningstagande 2007-11-07 (dnr 131 662996-07/111) gjort bedömningen att detta senare rättsfall är generellt tillämpligt vid beskattningen av otillåten, tillståndspliktig näringsverksamhet.

Aktiv/passiv näringsverksamhet

Man delar in inkomster i en näringsverksamhet i aktiv och passiv näringsverksamhet för fysiska personer som är enskilda näringsidkare eller som ska beskattas som delägare i handelsbolag. När det gäller inkomster i handelsbolag avgör man för varje delägare för sig om verksamheten är aktiv eller passiv. Om en person är delägare i flera handelsbolag, ska klassificering göras för varje handelsbolag för sig. Orsaken till indelningen är numera i första hand att på aktiva inkomster utgår fulla egenavgifter, medan man på passiva inkomster ska betala särskild löneskatt. Det finns emellertid vissa regler i IL om olika behandling av aktiva och passiva inkomster, se 51 kap. 2 och 3 §§ (de särskilda reglerna om avyttring av andelar i handelsbolag blir tillämpliga om det är fråga om aktiv näringsverksamhet), 59 kap. 4–6 §§ (man får pensionsavdrag bara på inkomster av aktiv näringsverksamhet), 59 kap. 10 § (efter dispens kan man få pensionsavdrag också på passiv näringsverksamhet), 62 kap. 2–4 §§ (vissa underskott av aktiv näringsverksamhet får dras av som allmänna avdrag) och 63 kap. 5 § (som huvudregel gäller att bara aktiv näringsverksamhet får ligga till grund för beräkning av grundavdrag).

En verksamhet utgör aktiv näringsverksamhet om den skattskyldige i inte oväsentlig omfattning arbetat i verksamheten (2 kap. 23 § 1 st. IL).

Kravet på aktivitet innebär att den skattskyldige i normalfallet ska ha ägnat sysslorna i verksamheten minst en tredjedel av den tid som åtgår för en vanlig anställning på heltid. Detta krav får i vissa fall jämkas med hänsyn till omständigheterna. En person som vid sidan av en anställning bedriver verksamhet som i huvudsak baseras på hans egen arbetskraft får således regelmässigt anses uppfylla aktivitetskravet. Detta gäller däremot inte beträffande verksamhet med en betydande balansomslutning. I fråga om t.ex. förvaltning av egna fastigheter krävs en arbetsinsats om minst en tredjedel av arbetstiden i en heltidsanställning för att verksamheten ska hänföras till aktiv näringsverksamhet (prop. 1989/90:110 s. 646, se även 2 kap. 23 § IL).

Annan näringsverksamhet än aktiv anses som passiv näringsverksamhet. Självständig näringsverksamhet som bedrivs utomlands anses alltid som passiv näringsverksamhet (2 kap. 23 § 2 st. IL).

I RÅ 2002 ref. 15 ansåg RR att verksamhet avseende skogsbruk på en fastighet om ca 30 hektar, där den skattskyldige själv utförde allt arbete, utgör aktiv näringsverksamhet. Av domen framgår bl.a. följande.

Jordbruksfastigheten är en skogsfastighet med en areal om ca 30 hektar. Ägaren har skött fastigheten själv. Omfattningen av arbetet på fastigheten under beskattningsåret har inte närmare klarlagts men synes i vart fall inte ha överstigit ett par hundra timmar.

Gränsdragningens syfte och dess betydelse för inkomstbaserad pension medför att sådan verksamhet där en näringsidkare lägger ner en stor del av sin arbetskraft alltid måste betecknas som en aktiv näringsverksamhet. Likaså måste rimligen en verksamhet vars avkastning helt eller till allt övervägande del närmast kan ses som ersättning för arbete, t.ex. verksamhet som konsult, skribent eller hantverkare, alltid betecknas som aktiv oavsett omfattningen. Ett sådant synsätt överensstämmer också med vad som uttalats i förarbetena (prop. 1989/90:110, del 1, s. 646).

Svårare blir gränsdragningen när det är fråga om en verksamhet som baserar sig på innehavet av en tillgång och den nedlagda arbetsinsatsen är av begränsad omfattning. Näringsidkarens befattning med verksamheten kan då närmast ha karaktären av förmögenhetsförvaltning. Tydliga sådana fall kan vara innehav av utarrenderade

jordbruksfastigheter eller av hyresfastigheter eller skogsfastigheter vilkas skötsel omhänderhas av annan. Om däremot den skattskyldige i ett jord- eller skogsbruk utför allt det arbete som krävs får denna arbetsinsats anses ha sådan betydelse för avkastningen att det förhållandet att verksamheten är av mindre omfattning och att arbetsinsatsen därför bli begränsad inte hindrar att verksamheten bedöms utgöra aktiv näringsverksamhet.

Mot denna bakgrund bör det bedrivna skogsbruket på jordbruksfastigheten anses utgöra aktiv näringsverksamhet.

I handledningen för skattebetalning behandlas förutsättningen för att inkomster från näringsverksamhet ska grunda pensionsrätt.

3.4 Taxeringsår

Taxeringsåret är det kalenderår då taxeringsbeslut om den årliga taxeringen för ett beskattningsår ska meddelas enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324).

3.5 Beskattningsår

Fysiska personer

Beskattningsåret är för fysiska personer kalenderåret före taxeringsåret.

Om en enskild näringsidkare som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078) har ett räkenskapsår som inte sammanfaller med kalenderåret och har följt bestämmelserna i 3 kap. bokföringslagen, är beskattningsåret för näringsverksamheten i stället det räkenskapsår som slutat närmast före taxeringsåret (1 kap. 13 § IL).

Inkomster i handelsbolag

Inkomster i ett svenskt handelsbolag ska tas upp vid den taxering då handelsbolaget skulle ha taxerats om det hade varit skattskyldigt. För delägare som är fysiska personer gäller detta dock bara sådana inkomster som inte ska tas upp i inkomstslaget kapital (1 kap. 14 § IL).

Juridiska personer

Beskattningsåret är för juridiska personer det räkenskapsår som slutat närmast före taxeringsåret. För näringsverksamhet som bokföringslagen (1999:1078) inte tillämpas på är dock kalenderåret före taxeringsåret alltid beskattningsår. I 37 kap. 19 § IL finns bestämmelser om beskattningsåret vid kvalificerade fusioner och fissioner (1 kap. 15 § IL, se även del 3 avsnitt 16).

4 Skattskyldighet

3–7 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 50–91

SOU 1997:2, del II s. 34 f.

prop. 2005/06:22

Sammanfattning

Fysiska och juridiska personer hemmahörande i Sverige är obegränsat skattskyldiga medan fysiska och juridiska personer hemmahörande utomlands är begränsat skattskyldiga.

Den som är obegränsat skattskyldig beskattas för alla sina inkomster i Sverige och från utlandet medan den som är begränsat skattskyldig beskattas för särskilt uppräknade inkomster som har sin källa i Sverige.

4.1 Fysiska personer

I 3 kap. IL finns regler om skattskyldighet för fysiska personer.

4.1.1 Obegränsat skattskyldiga

Följande personer är obegränsat skattskyldiga (3 kap. 3 § 1 st. IL):

**I Sverige bosatta
m.fl.**

- Den som är bosatt i Sverige.
- Den som stadigvarande vistas i Sverige.
- Den som har väsentlig anknytning till Sverige och som tidigare har varit bosatt här.

**Utländska
diplomater m.fl.**

Detta gäller inte personer med anknytning till utländsk stats beskickning eller konsulat som är begränsat skattskyldiga (3 kap. 3 § 2 st. IL). Se vidare avsnitt 4.1.2 vid kantrubriken Utländska diplomater m.fl.

Väsentlig anknytning

För att avgöra om en person som tidigare har varit bosatt i Sverige har väsentlig anknytning hit ska följande beaktas (3 kap. 7 § 1 st. IL):

- om han är svensk medborgare,
- hur länge han var bosatt här,
- om han inte varaktigt är bosatt på en viss utländsk ort,
- om han vistas utomlands för studier eller av hälsoskäl,
- om han har en bostad här som är inrättad för åretruntbruk,
- om han har sin familj här,
- om han bedriver näringsverksamhet här,
- om han är ekonomiskt engagerad här genom att inneha tillgångar som, direkt eller indirekt, ger honom ett väsentligt inflytande i näringsverksamhet här,
- om han har en fastighet här och
- liknande förhållanden.

Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 2.1.2.3.

Femårsregel

Under fem år från den dag då en person har rest från Sverige anses han ha väsentlig anknytning hit, om han inte visar att han inte har en sådan anknytning (3 kap. 7 § 2 st. IL). Detta gäller dock bara den som är svensk medborgare eller som under minst tio år har varit bosatt i Sverige eller stadigvarande vistas här. Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 2.1.2.5.

Svenska diplomater m.fl.

En svensk medborgare som tillhör svensk beskickning hos utländsk stat, svensk permanent delegation hos mellanstatlig organisation eller svenskt karriärkonsulat eller i övrigt ingår i beskickningens, delegationens eller konsulatets personal och som på grund av sin tjänst vistas utomlands är obegränsat skattskyldig (3 kap. 4 § 1 st. IL). Detta gäller även en sådan persons make och barn under 18 år, om maken eller barnet bor hos denne och är svensk medborgare (3 kap. 4 § 2 st. IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 2.14.1.

Europeiska universitetsinstitutet

Rektorn, generalsekreteraren, medlem av lärarkåren eller någon annan som ingår i personalen vid Europeiska universitetsinstitutet är obegränsat skattskyldig om

- artikel 12 i protokollet om Europeiska universitetsinstitutets immunitet och privilegier till konventionen den 19 april 1972 om grundandet av ett europeiskt universitetsinstitut ska tillämpas på honom,
- han vid tidpunkten för tjänstetillträdet var obegränsat skattskyldig och
- han bara på grund av sin verksamhet i institutets tjänst vistas i en annan stat inom Europeiska unionen (3 kap. 5 § 1 st. IL).

Detta gäller även en sådan persons make som inte utövar egen yrkesverksamhet och barn som personen har vårdnaden om och underhåller (3 kap. 5 § 2 st. IL). En sådan person ska vid tillämpning av ett skatteavtal mellan den stat där personen vistas och Sverige anses ha hemvist i Sverige (3 kap. 5 § 3 st. IL).

EU-tjänstemän

I artikel 14 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier till fördraget den 8 april 1965 om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna finns bestämmelser om var gemenskapernas tjänstemän och de andra personer som artikeln enligt protokollet ska tillämpas på, ska anses bosatta. En upplysning om detta finns i 3 kap. 6 § IL. Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 9.4.3.

Innebörden av obegränsad skattskyldighet

Den som är obegränsat skattskyldig är skattskyldig för alla sina inkomster i Sverige och från utlandet (3 kap. 8 § IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 2.2.

Den som är obegränsat skattskyldig är i vissa fall skattskyldig för inkomst hos utländsk juridisk person med lågbeskattade inkomster (39 a kap. 13 § IL). Obegränsat skattskyldig delägare i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person är skattskyldig för personens inkomster (5 kap. 2 a § IL). Angående utländska juridiska personer, se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352) avsnitt 3.1.4.

4.1.2 Begränsat skattskyldiga

Den som inte är obegränsat skattskyldig är begränsat skattskyldig (3 kap. 17 § 1 p. IL).

Utländska diplomater m.fl.

Den som tillhör en utländsk stats beskickning eller karriärkonsulat i Sverige eller i övrigt ingår i beskickningens eller konsulatets personal är begränsat skattskyldig. Detta gäller dock endast den som inte är svensk medborgare och var begränsat skattskyldig när han kom att tillhöra beskickningen eller konsulatet eller dess personal (3 kap. 17 § 2 p. IL). Detta gäller även make och barn under 18 år till en sådan person om maken eller barnet bor hos denne och inte är svensk medborgare (3 kap. 17 § 3 p. IL). Vidare gäller detta personlig tjänare hos en sådan person om han bor hos denne och inte är svensk medborgare (3 kap. 17 § 4 p. IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 2.14.2.

Innebörden av begränsad skattskyldighet

Den som är begränsat skattskyldig är skattskyldig i inkomstslaget näringsverksamhet för

1. inkomst från ett fast driftställe eller en fastighet i Sverige (3 kap. 18 § 1 st. 2 p. IL),
2. återförda avdrag på grund av att en näringsbostadsrätt som innefattar nyttjanderätt till ett hus eller en del av ett hus i Sverige avyttras eller blir privatbostadsrätt (3 kap. 18 § 1 st. 3 p. IL),
3. återförda avdrag för egenavgifter (3 kap. 18 § 1 st. 4 p. IL),
4. utdelning på andelar i svenska ekonomiska föreningar (3 kap. 18 § 1 st. 9 p. IL).

För definitionen av fast driftställe, se 2 kap. 29 § IL och Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.2.4.

Återförda avdrag för egenavgifter

Begränsat skattskyldiga är som anges ovan skattskyldiga i inkomstslaget näringsverksamhet för återförda avdrag för egenavgifter. Med egenavgift avses enligt 2 kap. 26 § IL inte enbart egenavgift enligt 3 kap. socialavgiftslagen (2000:980) utan också särskild löneskatt enligt 2 § lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvävsinkomster och allmän löneavgift enligt 2 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.

Utdelning på andel i ekonomisk förening

Begränsat skattskyldiga fysiska personer som bedriver näringsverksamhet här beskattas med stöd av 3 kap. 18 § 1 st. 2 p. IL för utdelning på andelar i svenska ekonomiska föreningar, om utdelningen hänför sig till ett fast driftställe i Sverige. För utdelning som inte hänför sig till ett fast driftställe beskattas utdelningen med stöd av 3 kap. 18 § 1 st. 9 p. Motsvarande gäller för begränsat skattskyldiga fysiska personer som är

skattskyldiga i inkomstslaget näringsverksamhet för utdelningsinkomster i svenska handelsbolag.

Skattskyldighet för utdelning på andelar i svenska ekonomiska föreningar gäller inte för utländska diplomater m.fl. (3 kap. 18 § 3 st. IL), se ovan vid kantrubriken Utländska diplomater m.fl.

Positivt räntefördelningsbelopp

Den som är begränsat skattskyldig är skattskyldig i inkomstslaget kapital bl.a. för ett positivt räntefördelningsbelopp som avser ett fast driftställe eller en näringsfastighet i Sverige (3 kap. 18 § 1 st. 5 p. IL).

Royalty m.m.

Ersättning i form av sådan royalty eller periodvis utgående avgift för att materiella eller immateriella tillgångar utnyttjas som ska räknas till inkomstslaget näringsverksamhet ska anses som inkomst från ett fast driftställe i Sverige, om ersättningen kommer från en näringsverksamhet med ett fast driftställe här (3 kap. 18 § 2 st. IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.2.4.

Begränsat skattskyldiga kan välja att beskattas för inkomst av tjänst enligt reglerna i IL i stället för enligt SINK (3 kap. 18 § 1 st. 1 p. IL och 4 § SINK). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 2.10.17.

Kapitalvinst – tioårsregel

Den som är begränsat skattskyldig är skattskyldig för kapitalvinst om han vid något tillfälle under det kalenderår då avyttringen sker eller under de föregående tio kalenderåren har varit bosatt i Sverige eller stadigvarande vistats här (3 kap. 19 § IL). Skattskyldigheten gäller också för kapitalvinst som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet samt när avyttring av andelar i handelsbolag beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet enligt 51 kap. 3 och 4 §§ IL.

Efter en lagändring som trätt i kraft den 1 januari 2008 och tillämpas på avyttringar som skett efter den 31 december 2007 omfattar skattskyldigheten enligt 3 kap. 19 § IL både svenska och utländska delägarätter enligt 48 kap. 2 § IL samt andelar i både svenska handelsbolag och i utlandet delägarbeskattade juridiska personer. Andelar i investeringsfonder omfattas dock inte (3 kap. 19 § 1–2 st. IL).

Delägarätter som getts ut av ett utländskt företag eller andelar i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person omfattas bara om de förvärvats under tid då den skattskyldige varit obegränsat skattskyldig. Delägarätter och andelar som har ersatt sådana delägarätter eller andelar ska anses förvärvade vid samma tidpunkt som det ursprungliga förvärvet (3 kap. 19

§ 3 st. IL). Detta gäller dock inte delägarätter som getts ut av ett utländskt företag eller andelar i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person som har ersatt svenska delägarätter eller andelar i svenska handelsbolag (3 kap. 19 § 4 st. IL).

Fysiska personer beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet för kapitalvinster på andelar i svenska kooperativa föreningar om innehavet betingas av näringsverksamheten. Delägare i svenska handelsbolag beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet för handelsbolagets kapitalvinster på delägarätter. När dessa inkomster inte hänför sig till fast driftställe i Sverige kan begränsat skattskyldiga fysiska personer beskattas för kapitalvinster i den utsträckning som anges i 3 kap. 19 § IL.

Angående tioårsregeln, se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 5.2.2.2.

Kapitalförlust

En begränsat skattskyldig har rätt till avdrag för en kapitalförlust om skattskyldighet skulle ha förelegat för en motsvarande kapitalvinst (3 kap. 20 § IL), se ovan vid kantrubriken Kapitalvinst – tioårsregel.

Negativt räntefördelningsbelopp

En begränsat skattskyldig har rätt till avdrag för ett negativt räntefördelningsbelopp om skattskyldighet skulle ha förelegat för ett positivt räntefördelningsbelopp (3 kap. 20 § IL), se ovan vid kantrubriken Positivt räntefördelningsbelopp.

4.2 Juridiska personer

I 6 kap. IL finns regler om skattskyldighet för juridiska personer. 4 kap. IL innehåller regler om dödsboms skattskyldighet. 5 kap. IL innehåller regler om skattskyldighet för handelsbolag, europeiska ekonomiska intressegrupperingar och utländska delägarbeskattade juridiska personer och 7 kap. IL regler om skattskyldighet för vissa stiftelser, ideella föreningar, registrerade trossamfund och andra juridiska personer.

4.2.1 Obegränsat skattskyldiga

Juridiska personer är obegränsat skattskyldiga om de på grund av sin registrering eller, om registrering inte har skett, platsen för styrelsens säte eller någon annan sådan omständighet är att anse som svenska juridiska personer (6 kap. 3 § IL). I förarbetena anges att den omständigheten att den juridiska personen har ett organ som motsvarar en styrelse och att detta organ har sitt säte i Sverige är en ”annan sådan omständighet” som leder till obegränsad skattskyldighet (prop. 1999/2000:2, del 2, s. 71). Vidare sägs att om någon sådan motsvarighet helt

och hållet saknas, får man se till andra omständigheter, såsom att den huvudsakliga verksamheten bedrivs här.

Investeringsfonder Investeringsfonder likställs med juridiska personer (2 kap. 3 § 2 st. IL).

Innebörden av obegränsad skattskyldighet Den som är obegränsat skattskyldig är skattskyldig för alla sina inkomster i Sverige och från utlandet (6 kap. 4 § IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.1.

Svenska investeringsfonder Svenska investeringsfonder är skattskyldiga för inkomst av tillgångar som ingår i fonden (6 kap. 5 § IL).

Den som är obegränsat skattskyldig är i vissa fall skattskyldig för inkomst hos utländsk juridisk person med lågbeskattade inkomster (39 a kap. 13 § IL). Obegränsat skattskyldig delägare i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person är skattskyldig för personens inkomster (5 kap. 2 a § IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352) avsnitt 3.1.4.

4.2.2 Begränsat skattskyldiga

Utländsk juridisk person Utländska juridiska personer är begränsat skattskyldiga (6 kap. 7 § IL). Med utländsk juridisk person avses en utländsk association om, enligt lagstiftningen i den stat där associationen hör hemma,

- den kan förvärva rättigheter och åta sig skyldigheter,
- den kan föra talan inför domstolar och andra myndigheter, och
- enskilda delägare inte fritt kan förfoga över associationens förmögenhetsmassa (6 kap. 8 § 1 st. IL).

Även om villkoren ovan inte är uppfyllda ska bestämmelserna om utländska juridiska personer tillämpas på vissa utländska associationer som bedriver verksamhet avseende skadeförsäkring genom en sådan generalrepresentation som avses i 1 kap. 12 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. Detsamma gäller för utländska associationer som bedriver tjänstepensionsverksamhet i Sverige enligt samma lag (6 kap. 8 § 2 st. IL).

Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.1.4.1.

Utländska juridiska personer delas in i utländska bolag (2 kap. 5 a § IL) och andra utländska juridiska personer än utländska

	bolag (6 kap. 8 IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.1.4.
Utländska stater etc.	Utländska stater och utländska menigheter likställs med utländska bolag (6 kap. 9 § 1 st. IL).
Utländska investeringsfonder	Utländska investeringsfonder är begränsat skattskyldiga (6 kap. 10 a § IL).
Innebörden av begränsad skattskyldighet	Den som är begränsat skattskyldig är skattskyldig för <ol style="list-style-type: none">1. inkomst från ett fast driftställe eller en fastighet i Sverige (6 kap. 11 § 1 st. 1 p. IL),2. inkomst på grund av att en näringsbostadsrätt som innefattar nyttjanderätt till ett hus eller en del av ett hus i Sverige avyttras (6 kap. 11 § 1 st. 2 p. IL), och3. inkomst i form av utdelning på andelar i svenska ekonomiska föreningar (6 kap. 11 § 1 st. 3 p. IL). För definitionen av fast driftställe, se 2 kap. 29 § IL samt Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.2.4.
Avyttring av näringsbostadsrätt	Punkt 2 ovan omfattar sådan avyttring av näringsbostadsrätt som inte hänför sig till näringsverksamhet bedriven från ett fast driftställe i Sverige.
Royalty m.m.	Ersättning i form av royalty eller periodvis utgående avgift för att materiella eller immateriella tillgångar utnyttjas ska anses som inkomst från ett fast driftställe i Sverige, om ersättningen kommer från en näringsverksamhet med ett fast driftställe här (6 kap. 11 § 2 st. IL). Se vidare Handledning för internationell beskattning (SKV 352), avsnitt 3.2.4.
Kapitalförlust	En begränsat skattskyldig har rätt till avdrag för en kapitalförlust, om skattskyldighet skulle ha förelegat för en motsvarande kapitalvinst (6 kap. 11 § 3 st. IL).
Utländska investeringsfonder	Utländska investeringsfonder är skattskyldiga för inkomst av <ul style="list-style-type: none">– fastighet i Sverige, och– tillgångar som är hänförliga till det fasta driftstället i Sverige och som ingår i fonden (6 kap. 16 a § IL).

4.3 Handelsbolag och europeiska ekonomiska intressegrupperingar

Svenska handelsbolag är inte själva skattskyldiga för sina inkomster. Inkomsterna ska i stället beskattas hos delägarna

(5 kap. 1 § IL). Detsamma gäller i fråga om europeiska ekonomiska intressegrupperingar, EEIG (5 kap. 2 § IL). Vad som i övrigt sägs i IL om svenska handelsbolag samt om delägare och andelar i dem gäller också i fråga om EEIG samt för delägare respektive andelar i dem. Varje delägare ska beskattas för så stort belopp som motsvarar hans andel av handelsbolagets inkomst, oavsett om beloppet tas ut ur bolaget eller ej (5 kap. 3 § 1 st. IL). Se vidare Del 3, avsnitt 2.

4.4 Stiftelser, ideella föreningar, samfälligheter och liknande

4.4.1 Stiftelser

SeHandledning för stiftelser och ideella föreningar (SKV 327).

4.4.2 Ideella föreningar

SeHandledning för stiftelser och ideella föreningar (SKV 327).

4.4.3 Samfälligheter och liknande

Mark- eller reglerings-samfällighet

Svenska juridiska personer som har bildats enligt en författning eller på liknande sätt för att förvalta en sådan mark-samfällighet eller regleringssamfällighet som är en särskild taxeringsenhet, är skattskyldiga för samfällighetens inkomster i Sverige och från utlandet (6 kap. 6 § 1 st. IL).

Annan samfällighet

Svenska juridiska personer som har bildats enligt en författning eller på liknande sätt för att förvalta andra samfälligheter, är inte själva skattskyldiga. Intäktsposterna och kostnads-posterna fördelas i stället på delägarna i samfälligheten med belopp som för varje delägare motsvarar hans andel (6 kap. 6 § 2 st. IL).

Se vidare Del 3, avsnitt 4.6.

4.5 Dödsbon

4.5.1 Dödsåret

Ett dödsbo är skattskyldigt för den dödes och dödsboets inkomster (4 kap. 1 § 1 st. IL). Det som skulle ha gällt för den döde tillämpas under dödsåret för dödsboet, om det inte finns särskilda bestämmelser för dödsbon (4 kap. 1 § 2 st. IL).

Dödsbon behandlas mera utförligt i Del 3, avsnitt 3.

Dödsbo efter obegränsat skattskyldig	4.5.2 Senare beskattningsår För ett dödsbo efter en person som vid sin död var obegränsat skattskyldig tillämpas för senare beskattningsår än dödsåret de bestämmelser som gäller för obegränsat skattskyldiga fysiska personer, om det inte finns särskilda bestämmelser för dödsbon (4 kap. 2 § IL).
Dödsbo efter begränsat skattskyldig	För ett dödsbo efter en person som vid sin död var begränsat skattskyldig tillämpas för senare beskattningsår än dödsåret de bestämmelser som gäller för utländska bolag (4 kap. 3 § IL). Dödsbon behandlas mera utförligt i Del 3, avsnitt 3.

4.6 Helt skattebefriade juridiska personer

Helt undantagna från skattskyldighet till inkomstskatt är

- staten (7 kap. 2 § 1 st. 1 p. IL),
- landsting, kommuner och kommunalförbund (7 kap. 2 § 1 st. 2 p. IL),
- pensionsstiftelser enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (7 kap. 2 § 1 st. 3 p. IL), och
- samordningsförbund enligt 4 § lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

Pensionsstiftelser	Pensionsstiftelser är dock skattskyldiga till avkastningsskatt på pensionsmedel. Se vidare Del 3, avsnitt 13.
---------------------------	---

5 Avgränsning av inkomstslaget näringsverksamhet

13 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 159–172

bet. 1999/2000:SkU2

Sammanfattning

Indelningen i olika inkomstslag samt avgränsningen av dessa har tidigare behandlats i del 1 avsnitt 9 av denna handledning. Reglerna som avgränsar inkomstslaget näringsverksamhet återfinns i 13 kap. IL. Avgränsningen av inkomstslagen tjänst och kapital återfinns i 10 kap. 1–4 §§ IL respektive 41 kap. 1–5 §§ IL.

All inkomst som beskattas hos juridiska personer hänförs till ett enda inkomstslag – näringsverksamhet. Fysiska personer (inkl. delägare i handelsbolag och dödsbo) kan ha inkomst av tjänst, inkomst av kapital samt inkomst av näringsverksamhet.

Till inkomstslaget näringsverksamhet räknas inkomster och utgifter på grund av näringsverksamhet. Näringsverksamhet definieras som förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt, oavsett om detta sker i någon officiell registrerad företagsform eller inte (13 kap. 1 § IL).

I vissa fall kan även en fysisk persons avyttring av andel i skalbolag räknas till inkomstslaget näringsverksamhet (13 kap. 1 a § 2 st. IL).

5.1 Allmänt om avgränsningen

Avgränsningen av inkomstslaget är beroende av definitionen och innebörden av begreppet näringsverksamhet. Utgångspunkten är att avkastningen av och utgifterna för samt vinsten eller förlusten på tillgångar i näringsverksamheten också räknas till näringsverksamheten. Som tillgångar i näringsverksamheten räknas även kapitaltillgångar.

Avgränsningen av inkomstslaget regleras i huvudsak i 13 kap. IL. Utöver portalparagrafen, 13 kap. 1 § IL, finns det i kapitlet ytterligare avgränsningar vad gäller juridiska personer (2–3 §§), handelsbolag (4–5 §§) och enskilda näringsidkare (6–8 §§). I vilka fall rabatter och pristillägg, samfälligheter samt royaltym.m. beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet framgår av 9–11 §§.

Näringskriterierna

Näringskriterierna återfinns i 13 kap. 1 § 1 st. IL. Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Med yrkesmässigt avses att verksamheten bedrivs varaktigt och med vinstsyfte. Självständighets- och vinstkriterierna är avgörande vid en bedömning av till vilket inkomstslag en inkomst ska hänföras.

Innehav av näringsfastighet och näringsbostadsrätt räknas alltid som näringsverksamhet

Innehav av näringsfastigheter och näringsbostadsrätter samt avverkningsrätt till skog räknas alltid som näringsverksamhet, oavsett om näringskriterierna i övrigt är uppfyllda eller inte (13 kap. 1 § 2 st.).

Enligt Skatteverkets uppfattning avses med innehav av näringsfastighet enligt 13 kap. 1 § 2 st. IL, ägande eller sådant innehav vilket enligt 1 kap. 5 § FTL, kan likställas med ägande. Begreppet omfattar således inte andra typer av nyttjanderätter som exempelvis jordbruksarrende enligt 9 kap. JB. Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2007-11-07 (dnr 131 663003-07/111).

En prövning av innehavet av fastigheter och bostadsrätter mot rörelsekriterierna i 13 kap. 1 § 1 st. IL kan dessutom aktualiseras under vissa förutsättningar, se vidare del 3 avsnitt 8.

Hästhållning på jordbruksfastighet

Brukshästar för drift av jordbruksfastighet, vilka används för bearbetande av jord respektive nyttjande i skogsbruk, kan ha sådan anknytning till fastigheten att de ska anses ingå i näringsverksamhet enligt 13 kap. 1 § 2 st. IL. Vid övrig hästhållning på jordbruksfastighet, där innehavaren av fastigheten är en fysisk person, ska inte hästhållningen med automatik anses ingå i en näringsverksamhet enligt 13 kap. 1 § 2 st. IL. Själva innehavet av en jordbruksfastighet ska inte påverka bedömningen av om hästhållningen ska anses ingå i näringsverksamhet enligt 13 kap. 1 § 1 st. IL. Den övriga hästhållningen är med andra ord inte undantagen en prövning gentemot de s.k. näringskriterierna. En självständig bedömning måste göras om hästhållningen utgör en näringsverksamhet. Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2007-02-12 (dnr 131 104860-07/111).

- Förvärvssyfte** I den legala definitionen av näringsverksamhet används begreppet förvärvsverksamhet. Uttrycket används för att avgränsa inkomstslaget till sådan verksamhet som bedrivs i förvärvssyfte. Med förvärvssyfte avses att verksamheten ska ge någon form av ekonomiskt utbyte; det ska finnas ett vinstsyfte. Vinstsyftet är i första hand en avgränsning av inkomstslaget mot hobbyverksamhet vars överskott beskattas som inkomst av tjänst.
- Om en verksamhet genererar större intäkter än kostnader förutsätts som regel att ett vinstsyfte föreligger. Frågan om en verksamhet bedrivs med vinstsyfte eller inte ska avgöras utifrån en samlad bedömning i varje enskilt fall.
- Prövningen ska vidare ske utifrån en objektiv bedömning. Det är således inte den skattskyldiges subjektiva uppfattning om eventuellt vinstsyfte som ska ligga till grund för bedömningen.
- Yrkesmässighet** Med kravet på yrkesmässighet följer att verksamheten ska bedrivas regelbundet, varaktigt och med en viss omfattning. Yrkesmässighet är, till skillnad mot kravet på förvärvssyfte, en avgränsning mot inkomstslaget kapital. Kravet på yrkesmässighet kan även ha betydelse för vilka beräkningsregler som ska tillämpas inom inkomstslaget näringsverksamhet. Exempel på detta är frågan om köp och försäljning av värdepapper ska beskattas enligt närings- eller kapitalreglerna.
- Självständighet** Kravet på självständighet avgränsar inkomstslaget mot tjänst. Verksamheten ska inte ha karaktären av en anställning. Exempel på kriterier som har betydelse vid bedömning av självständigheten är t.ex. antalet uppdragsgivare. Någon fast gräns finns inte i detta avseende utan bedömningen får göras utifrån den praxis som råder på området. Likaså har det betydelse om uppdragstagaren kan sätta någon annan i sitt ställe, vem som håller med arbetsredskap, hur fakturering sker etc.
- Eftersyn?** Vid prövningen av om näringsverksamhet föreligger kan det bli aktuellt att beakta längre perioder än de beskattningsår som är uppe till bedömning.
- Enligt Skatteverkets uppfattning bör man alltid ta hänsyn till hur verksamheten har utvecklats under tiden efter det år prövningen avser, jämför t.ex. RÅ 1987 ref. 56, KRNG 2007-04-20, mål nr 626-630-06 och KRNJ 2008-10-14, mål 1115-08.
- I RÅ 1987 ref. 56 gällde frågan om en konstnärligt bedriven verksamhet skulle anses utgöra näringsverksamhet. Målet avsåg 1983 års taxering. I sin bedömning tog Regeringsrätten även hänsyn till hur verksamheten hade bedrivits under

beskattningsåren 1980 t.o.m. 1984. I KRNG dom 2007-04-20, mål nr 626–630-06 gällde frågan om en bedriven hästavel skulle anses utgöra hobby- eller näringsverksamhet. Målet gällde taxeringsåret 2002 samt eftertaxering för åren 1989–2001. I sin bedömning tog kammarrätten även hänsyn till hur verksamheten hade bedrivits t.o.m. beskattningsåret 2005.

Näringsverksamhet eller ej?

Gränsdragningen mellan tjänst och näringsverksamhet samt kapital och näringsverksamhet behandlas i del 1 avsnitt 9.

I dåvarande RSV Rapport 1998:4 F-skatt åt flera, finns en genomgång av yrkeskategorier för vilka praxis finns och där svårigheter ofta föreligger vid gränsdragningen mellan näringsverksamhet och tjänst.

En belysande genomgång av näringskriterierna återfinns även i RÅ 2001 ref. 25.

Hästleasing

Skatteverket har i fråga om upplåtelseformen hästleasing uttalat att leasetagare, som är fysisk person, bedöms efter samma grund som om hästen innehas med äganderätt. Leasing av del av häst jämförs i detta sammanhang med innehav av hel häst. Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2007-11-07 (131 663007-07/111).

Otillåten tillståndspliktig verksamhet

Regeringsrätten har i RÅ 2005 ref. 14 uttalat att ”På många olika områden finns straffsanktionerade tillståndskrav för att bedriva viss näringsverksamhet. Så krävs t.ex. tillstånd av Vägverket för att driva trafikskola enligt lagen (1998:493) om trafikskolor och tillstånd av länsstyrelsen för att bedriva biluthyrningsrörelse enligt lagen (1998:492) om biluthyrning. Att en viss näringsverksamhet är otillåten på grund av att näringsidkaren saknar det tillstånd som krävs för att bedriva den lagenligt och att han därigenom gör sig skyldig till en brottslig handling kan enligt Regeringsrättens mening inte i sig få till konsekvens att inkomsten i sig inte är skattepliktig.”

Skatteverket anser i ställningstagande 2007-11-07 (dnr 131 662996-07/111) att domen generellt är tillämplig för beskattningen av otillåten, tillståndspliktig näringsverksamhet. Ställningstagandet berör tillståndspliktigt spel om pengar.

När anses näringsverksamheten (rörelse) påbörjad?

Om kriterierna för att näringsverksamhet ska anses föreligga är uppfyllda torde verksamheten senast ha påbörjats vid den första affärshändelsen som medför intäkter. Med den tidpunkten avses inte fakturering, utan när varan sålts eller arbetet påbörjats.

Intäkterna är emellertid inte ensamt avgörande. Näringsverksamheten kan också anses ha påbörjats vid tidpunkten för första bokföringstransaktionen, tecknande av hyreskontrakt för verksamhetslokal eller företagsförsäkring. I fråga om näringsfastigheter anses näringsverksamheten påbörjad när äganderätten övergått till köparen.

Utvecklings- och experimentkostnader blir dock inte avdragsgilla om näringsverksamheten senare inte kommer i stånd, se t.ex. RÅ 1987 ref. 106 och KRNS 2006-10-20, mål nr 1698 och 1700-05. Domarna visar att det inte räcker med att visa att man avser att starta verksamhet, man måste också visa att sådan verksamhet verkligen påbörjats.

När näringsverksamheten anses ha upphört behandlas i avsnitt 24.6.

5.1.1 Näringsverksamhet

Rättsfall, näringsverksamhet eller ej?

RÅ 1982 1:50 Arbete med skogsmaskin vilken därefter avyttrades ansågs som näringsverksamhet.

RÅ 1982 Aa 132 Fiskeverksamhet har ansetts utgöra intäkt av rörelse.

RÅ 1983 1:40 Konsult med eget bolag beskattades för lön från bolaget.

RÅ 1983 1:84 Arbete för reklambyrå (AB) utfört av ensamföretagare har ansetts utgöra rörelseintäkt.

RÅ 1984 1:24 Bilreconditionering har ansetts vara självständigt bedriven rörelse.

RÅ 1984 1:42 Grävmaskinägare som har anlitats av schaktmaskinföretag har ansetts oförhindrad att åtaga sig andra uppdrag och ansågs som näringsidkare.

RÅ 1984 1:101 Ingenjör med eget bolag beskattades i bolaget för erhållen ersättning från annan ingenjörbyrå.

RÅ 1985 1:37 Tidningsdistribution med egen lastbil för en uppdragsgivare ansågs som näringsverksamhet.

RÅ 1985 1:76 Personer med trafiktillstånd ansågs vara självständiga näringsidkare.

RÅ 1986 ref. 53 Värdepappershandel i trävarurörelse ansågs som rörelse och ej kapitalvinst.

RÅ 1986 ref. 123 Försäljningsprovisioner ansågs hänförlig till handelsbolags näringsverksamhet och inte tjänsteinkomst hos delägaren.

RÅ 1986 not. 65 Uppdragsgivare höll med material vid utförande av snickeriarbeten. Snickaren ansågs som näringsidkare.

RÅ 1986 not. 78 Bokförare med fem uppdragsgivare, egen lokal samt timdebitering ansågs bedriva näringsverksamhet.

RÅ 1987 ref. 56 Konstnärlig verksamhet ansågs utgöra näringsverksamhet och ej hobby.

RÅ 1987 ref. 164 (I) Frisör som hyrt arbetsplats i frisersalong har i visst fall ansetts bedriva rörelse.

RÅ 1988 ref. 45 Aktiebolags värdepappershandel ansågs vara näringsverksamhet och ej kapitalvinst.

RÅ 1988 ref. 91 Engångsersättning, vid vattenreglering, till sameby ansågs som näringsverksamhet och ej kapitalvinst.

RÅ 1993 ref. 55 Företagsdoktors aktiebolag beskattades bl.a. för styrelseuppdrag i näringsverksamheten och inte hos fysikern i tjänst.

RÅ 1996 not. 146 Stiftelse utan vinstsyfte ansågs bedriva näringsverksamhet.

RÅ 1997 ref. 16 Fackförbunds ackordsmätning mot mätavgift ansågs som näringsverksamhet.

RÅ 1998 ref. 10 Odontologisk förenings kursverksamhet saknade vinstsyfte men ansågs ändå som en näringsverksamhet.

RÅ 1999 ref. 50 Idrottsförenings anordnande av konsert ansågs som näringsverksamhet.

RÅ 2000 not. 189 Konsultarvoden beskattades i bolag och inte som inkomst av tjänst.

RÅ 2001 ref. 25 Avbytare inom jordbruket ansågs bedriva näringsverksamhet.

RÅ 2002 ref. 59 Vid innehav av näringsfastighet räknas redan innehavet till näringsverksamhet.

RÅ 2002 ref. 80 Fysisk person har beskattats i inkomstslaget näringsverksamhet vid försäljning av rättighet till eget bolag i vilket rättigheten använts.

RÅ 2004 ref. 6 Rätt till framtida inkomster från exploateringen av en uppfinning (avkastningsrätt) som upparbetats genom egen arbetsinsats har med hänsyn till omständigheterna ansetts som näringsverksamhet.

RÅ 2004 ref. 62 Ägare av bolag har inte beskattats för ersättning som bolaget uppburit från ett helägt dotterbolag för arbete som ägaren utfört i bolaget.

RÅ 2005 ref. 14 Inkomst av olaglig taxirörelse som bedrivits utan erforderligt tillstånd har ansetts som skattepliktig näringsverksamhet.

RÅ 2007 not. 103 Ägare av ett bolag har inte beskattats personligen för ersättning avseende annonsförsäljning som ett dotterföretag till bolaget uppburit från ett annat av ägaren delägt bolag.

5.1.2 Ej näringsverksamhet

RÅ 1981 1:4 Aktiehandel ansågs som kapitalvinst.

RÅ 1981 1:17 Företagsläkare med eget bolag beskattades för verksamheten i inkomstslaget tjänst.

RÅ 1982 1:38 Tidningsdistributör med egen bil han ansetts vara arbetstagare trots att flera uppdragsgivare funnits.

RÅ 1984 1:29 Person som anskaffat intervjuobjekt för marknadsundersökningar har ansetts vara arbetstagare.

RÅ 1984 1:47 Säljare av monteringsfärdiga trähus har ansetts vara arbetstagare.

RÅ 1984 1:56 Delägare i HB har utfört teknisk konsultverksamhet åt AB. Ersättningen hänfördes till inkomst av anställning.

RÅ 1986 ref. 87 Spel i utlandet ansågs inte som näringsverksamhet.

RÅ 1987 ref. 163 Tupperwareförsäljares rabatter/ersättning har ansetts som inkomst av tjänst.

RÅ 1987 ref. 164 (II) Frisör som hyrt arbetsplats i frisersalong har i visst fall ansetts som arbetstagare.

RÅ 1988 not. 114 Avyttring av konstsamling under hand ansågs som kapitalvinst.

RÅ 1988 ref. 117 Innehav av en travhäst ansågs inte vara näringsverksamhet.

RÅ 1993 ref. 104 Styrelseuppdrag beskattades som inkomst av tjänst och inte i eget bolag.

RÅ 2000 not. 49 Konsultuppdrag under 6 månader beskattades i inkomstslaget tjänst och inte i eget bolag.

RÅ 2000 not. 187 Styrelsearvode beskattades i inkomstslaget tjänst och inte i bolag som konsulten hade bestämmande inflytande över.

RÅ 2001 ref. 50 Svensk ishockeyförening ansågs som arbetsgivare för tre inhyrda spelare trots att ersättning utgått till ett utländskt företag enligt avtal.

RÅ 2001 ref. 60 Deläggande advokataktiebolag ansågs inte bedriva en självständig näringsverksamhet i förhållande till ett gemensamt ägt kommanditbolag.

RÅ 2003 ref. 49 Förvaltningen av ett företags likviditetsreserv, placerad i marknadsnoterade aktier, har inte ansetts utgöra värdepappersrörelse.

RÅ 2003 ref. 89 Ersättning som ett bolag betalat till personer, vilka genom bolagets försorg fått arbetstillstånd i Sverige, vid plockning av vilt växande bär har ansetts utgöra ersättning för arbete.

RR:s dom 2007-02-27, mål nr 6482-05 Förvärv av utländska aktier har säkrats med motsvarande lån i utländsk valuta. Bolagets avyttring behandlas enligt kapitalvinstreglerna med omräkning till aktuell valutakurs, oavsett 14 kap. 8 § IL. RR:s dom 2007-11-07, mål nr 4588-06 Banks innehav av aktier inom ramen för riskkapitalverksamhet har inte ansetts utgöra lagertillgångar.

RR:s dom 2008-11-28, mål nr 1555–1556-08 och RR:s dom 2008-11-28, mål nr 1019–1022-08 Förmedling av finansieringslösning med avseende på försäljning av bilar har överförts till ett särskilt bolag enligt avtal. Innebörden av avtalen har ansetts vara att provisionsinkomsterna överförts till handlaren personligen från bilhandelsbolaget.

5.2 Aktiebolag, ekonomiska föreningar m.fl. juridiska personer

Skatterättsliga regler

Skatterättsligt behandlas aktiebolag, ekonomiska föreningar m.fl. juridiska personer etc. som självständiga skattesubjekt. Detta innebär att bolaget etc. är skattskyldigt för sina inkomster.

Samtliga inkomster ska beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Avgränsningen mot inkomstlagen tjänst och kapital kan därmed sägas ha en mindre betydelse vad gäller aktiebolag, ekonomiska föreningar m.fl. juridiska personer.

Av praxis framgår att det i princip inte finns något skattemässigt hinder mot att i aktiebolagsform bedriva fria yrken där personliga arbetsinsatser utgör grunden för verksamheten (jfr RÅ 83 ref. 40 och RÅ 1993 ref. 104). Skatteverket har i ställningstagande 2005-03-18 (dnr 130 156509-05/111) ansett att en idrottsutövare med skatterättslig verkan kan bedriva sin idrottsliga verksamhet i aktiebolagsform, förutsatt att verksamheten som sådan uppfyller kraven för näringsverksamhet. Se även RÅ 2007 not. 103 beträffande annonsförsäljning som fakturerats från ett dotterföretag.

Föreligger emellertid omständigheter som visar att den verkliga innebörden är den att det är ägaren av aktiebolaget och inte aktiebolaget som bedriver verksamheten kan det emellertid bli aktuellt att bortse från aktiebolaget och påföra ägaren de inkomster som härrör från verksamheten ifråga (jfr t.ex. beträffande utövande konstnärer RÅ 1969 ref. 19 och RÅ 1973 Fi 85, beträffande författare RÅ 1974 A 2068, beträffande läkare som utövade företagsläkarvård RÅ 81 1:17 och RÅ 1993 ref. 55 beträffande VD/styrelseledamot). Jämför även RÅ 2001 ref. 50 beträffande en svensk ishockeyförening som ansågs som arbetsgivare för tre inhyrda spelare trots att ersättning utgått till ett utländskt företag enligt avtal, RÅ 1984 ref. 1:56 beträffande delägare i ett handelsbolag som utfört teknisk konsultverksamhet åt ett aktiebolag och RÅ 2007 ref. 61 I–II beträffande verklig innebörd och F-skattsedelns rättsverkningar vid påförande av arbetsgivaravgifter avseende dels en underhållstekniker, dels en VD. Skatteverket har i ställningstagande 2007-10-04 (dnr 131 609380-07/111) och i ställningstagande 2008-03-07 (dnr 131 121442-08/111) gjort vissa uttalanden med anledning av RÅ 2007 ref. 61 I–II och möjligheten att bortse från ett enmansbolag vid påförande av arbetsgivaravgifter, inkomsttaxeringen och mervärdesskatten i de fall en F-skattsedel åberopats.

Avgränsningen av inkomstslaget näringsverksamhet i 13 kap. 1 § IL är uttömmande för det fall den juridiska personen bedriver näringsverksamhet. Även andra verksamheter som per definition inte är näringsverksamhet, t.ex. lotterivinster och kapitalförvaltning eller verksamhet hos t.ex. stiftelser och

ideella föreningar, ska ändå beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet enligt 13 kap. 2 § IL.

Avgränsningen mellan värdepappersrörelse (för egen räkning) och värdepappersförvaltning får betydelse för den skattemässiga behandlingen. Uppfyller den juridiska personen kriterierna för värdepappersrörelse blir lagerregler tillämpliga. Bedriver den juridiska personen värdepappersförvaltning blir kapitalreglerna i 44 och 48 kap. IL tillämpliga även om inkomsten som sådan hänförs till inkomstslaget näringsverksamhet. Värdepappersrörelse kan enligt RÅ 1981 1:4 inte bedrivas i handelsbolag med fysiska personer som delägare när verksamheten bedrivs för egen räkning. Se vidare avsnitt 27.

Avgränsningen mellan lagertillgångar och kapitaltillgångar får även betydelse vad gäller fastigheter som ingår i en handel med fastigheter eller i en byggnadsrörelse. Fastigheter i sådan verksamhet utgör i regel lagertillgångar (lagerfastigheter). Se vidare del 3 avsnitt 8.

Tillgångar som juridiska personer anskaffar för delägarnas personliga bruk kan komma att räknas till inkomstslaget näringsverksamhet. Ränteutgifter och kapitalförluster för sådan egendom hänförs till inkomstslaget näringsverksamhet.

Utskiftning från aktiebolag behandlas huvudsakligen inom kapitalvinstsystemet, se vidare del 3 avsnitt 1.4.

Försäljning av AB

Vid avyttring av aktier beskattas ägarna enligt kapitalvinstreglerna. Beskattning kan förekomma i inkomstslaget näringsverksamhet.

Beträffande avyttring av företagsägda andelar, se vidare del 3 avsnitt 18 samt avsnitt 27. Avser försäljningen bolagets tillgångar (inkrämet), beskattas eventuell vinst i bolaget som inkomst av näringsverksamhet.

För en fysisk person sker beskattningen i normalfallet i inkomstslaget kapital. Vidare kan beskattning i inkomstslaget tjänst bli aktuell vid tillämpningen av reglerna om fåmansföretag i 57 kap. IL, se vidare del 3 avsnitt 9–10.

Skalbolag

Försäljning av andelar i skalbolag kan i vissa fall beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet för en fysisk person som är delägare. Skalbolagsreglerna återfinns i 49a kap. IL och omfattar avyttring av andelar i aktiebolag, ekonomiska föreningar och handelsbolag. En förutsättning för tillämpning är att det är fråga

om andelar i ett skalbolag. Skalbolagsreglerna finns beskrivna i del 3 avsnitt 17.

Förbjudna lån

I samband med slopandet av de s.k. stoppreglerna (prop. 1999/2000:15) reglerades den skattemässiga behandlingen av förbjudna lån till juridiska personer. Lån till juridiska personer i strid med reglerna i 21 kap. ABL eller 11 § lagen om tryggnadsavkastning av pensionsutfästelser m.m. räknas till inkomstslaget näringsverksamhet (13 kap. 3 och 4 §§ IL och 15 kap. 3 § IL). Se vidare del 3 avsnitt 1.5.2.

5.3 Handelsbolag

Skatterättsliga regler

I skattehänseende behandlas kommanditbolag och övriga handelsbolag i huvudsak lika. Trots att handelsbolaget civilrättsligt räknas som en självständig juridisk person ska ändå inkomster beskattas hos delägarna.

Vad som från ett näringsdrivande handelsbolags resultat tillgodogörs delägare beskattas alltid som inkomst av näringsverksamhet och detta oavsett om andelen i vinsten tagits ut eller ej och oavsett om tillgodoräkandet benämns lön, utdelning eller sker i form av varuuttag. För delägare som är juridisk person hänförs all inkomst från handelsbolag till inkomstslaget näringsverksamhet.

För delägare som är fysisk person eller dödsbo hänförs kapitalvinst vid avyttring av näringsfastigheter och näringsbostadsrätter till inkomstslaget kapital. Fysisk person som är delägare i ett handelsbolag beskattas i inkomstslaget tjänst för s.k. förbjudet lån *till* handelsbolag *från* aktiebolag (11 kap. 45 § IL och 13 kap. 4 § IL). Annan inkomst från handelsbolaget hänförs till inkomstslaget näringsverksamhet. I likhet med aktiebolag *beräknas* dock kapitalvinst vid ej yrkesmässig avyttring av andelar m.m. enligt de regler som gäller i kapital.

Kapitalvinsten för fysisk person vid försäljning av andel i handelsbolag ska i vissa fall beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Denna regel är en stoppregel för att motverka att arbetsinkomster i handelsbolag omvandlas till kapitalvinster på andelar. Reglerna återfinns i 51 kap. IL. Se vidare del 1 avsnitt 35.

Försäljning av andelar (även HB/KB andelar) i skalbolag kan i vissa fall beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet, se vidare del 3 avsnitt 17.

En mer utförlig beskrivning av skatterättsliga bestämmelser för handelsbolag finns i del 3 avsnitt 2.2. Angående särskilda

beskattningsregler i övrigt för handelsbolag och EEIG, se del 3 avsnitt 2.2.12.

5.4 Enskilda näringsidkare

Skatterättsliga regler

Då en enskild person bedriver näringsverksamhet beskattas överskottet av verksamheten som inkomst av näringsverksamhet hos den fysiske personen. Någon beskattning under inkomst av kapital för ränta på egen kapitalinsats i verksamheten (bortsett från räntefördelning) eller under inkomst av tjänst för värdet av den egna arbetsinsatsen sker inte.

Kapitalvinster och kapitalförluster vid avyttring av näringsfastigheter och näringsbostadsrätter räknas för enskilda näringsidkare till inkomstlaget kapital. Näringsidkaren ska, vid försäljningen, återföra gjorda värdeminskningssavdrag och förbättrande reparationer (de sista fem åren) och underhåll i inkomstlaget näringsverksamhet.

För att en näringsidkare ska kunna göra avsättning till ersättningsfond vid tvångsförsäljningar och liknande situationer, enligt 31 kap. 5 § IL, kan näringsidkaren begära att kapitalvinstbeskattning vid avyttring av näringsfastighet ska ske i inkomstlaget näringsverksamhet (13 kap. 6 § IL). Se vidare avsnitt 19.

Försäljning av enskild firma

En försäljning av enskild firma innebär att ägaren avyttrar sina tillgångar och skulder i verksamheten. Försäljning av andra anläggningstillgångar än fastigheter, bostadsrätter och värdepapper betraktas då som den sista affärshändelsen i näringsverksamheten. Detta innebär att dolda reserver, som uppkommit genom exempelvis avskrivning av inventarier etc., blir beskattade som intäkt i näringsverksamheten.

Om underskott föreligger när enskild näringsverksamhet upphör får i allmänhet avdrag som för kapitalförlust (42 kap. 34 §§ IL) göras vid kommande års taxering eller som för allmänt avdrag (62 kap. 2–4 §§ IL), se vidare avsnitt 24.

5.4.1 Enkelt bolag

Skatterättsliga regler

Ett enkelt bolag är ingen juridisk person. Det enkla bolaget taxeras inte för sin inkomst. Kostnader och inkomster hänförs i stället till delägarna som beskattas härför. Beskattningen hos delägarna sker enligt de regler som gäller för enskild näringsverksamhet om delägaren är en fysisk person och enligt de regler som gäller för juridiska personer om delägaren är ett aktiebolag. Tillgångarna i ett enkelt bolag ägs inte av bolaget

utan varje delägare äger i stället del i bolagets olika tillgångar och skulder. Överlåtelse av andel i enkelt bolag innebär att delägaren överlåter sin del i de tillgångar och skulder av olika slag som ingår i bolaget.

5.4.2 Kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter

Reglerna om kapitalvinst och kapitalförlust på fastigheter och bostadsrätter finns beskrivna i del 1 avsnitt 27–28.

Enskilda näringsidkare samt fysiska personer och dödsbon som är delägare i handelsbolag beskattas för kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter i inkomstslaget kapital.

Aktiebolag, ekonomiska föreningar samt övriga juridiska personer beskattas för kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter i inkomstslaget näringsverksamhet.

5.4.3 Vissa tillgångar och skulder

Tillgångar

Delägarätter, fordringsrätter, andelar i svenska handelsbolag och sådana tillgångar som avses i 52 kap. IL räknas inte som tillgångar i näringsverksamheten för enskilda näringsidkare. Tillgångar som avses i 52 kap. IL är personliga tillgångar och annan lös egendom. Bland annan lös egendom finns exempelvis investeringsobjekt m.m. Inte heller derivat avseende investeringsobjekt och liknande ska räknas som tillgångar i näringsverksamheten för enskilda näringsidkare.

Som tillgångar i näringsverksamheten räknas dock

- lagertillgångar, pågående arbeten, kundfordringar eller liknande tillgångar,
- inventarier eller fordringar på grund av avyttring av inventarier,
- banktillgodohavanden som hör till näringsverksamheten,
- fordringar på sådana försäkringsersättningar eller skadestånd som ska tas upp i näringsverksamheten,
- andelar i kooperativa föreningar förutsatt att innehavet av andelarna betingas av näringsverksamheten eller fordringar på grund av avyttring av sådana andelar eller

- fordringar som medlemmar i kooperativa föreningar har på föreningen förutsatt att medlemskapet i föreningen betingas av näringsverksamheten.

Enskilda näringsidkare kan i undantagsfall ha andelar som är lagertillgångar. Det kan exempelvis vara fråga om andelar i fastighetsförvaltande bolag i enlighet med 27 kap. 6 § IL.

Fysiska personer kan inte vare sig i enskild näringsverksamhet (se RÅ 1966:1496) eller som delägare i handelsbolag (se RÅ 1981 1:4) anses bedriva handel med värdepapper (för egen räkning). Det betyder att privatpersoner inte vare sig direkt eller via handelsbolag kan inneha sådant lager av värdepapper.

Handel med fastigheter och byggnadsrörelse beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Fastigheter i sådan verksamhet utgör i regel lagertillgångar (lagerfastigheter). Se vidare del 3 avsnitt 8.

Patent och andra sådana rättigheter räknas som inventarier i näringsverksamheten även om de inte förvärvats från någon annan (13 kap. 7 § 3 st. IL).

Skulder

För enskilda näringsidkare ska en skuld inte räknas till näringsverksamheten, om skulden hänför sig till tillgångar som inte ska räknas som tillgångar i näringsverksamheten (13 kap. 8 § IL). Detta innebär att skuldräntan inte får dras av i näringsverksamheten och att skulden inte ska minska kapitalunderlaget för räntefördelning och expansionsfond.

5.4.4 Rabatt och pristillägg

Även om en andel i ett aktiebolag eller i en ekonomisk förening inte räknas som en tillgång i näringsverksamheten, ska utdelning från aktiebolaget eller den ekonomiska föreningen räknas till inkomstslaget näringsverksamhet, om utdelningen lämnas i förhållande till köp (rabatt) eller försäljningar (pristillägg) som gjorts i näringsverksamheten.

Denna form av utdelningar är i realiteten en prisjustering som ska påverka resultatet i inkomstslaget näringsverksamhet under förutsättning att köpet eller försäljningen hänförs till detta inkomstslag.

5.4.5 Samfälligheter

Skattesubjekt

Av 6 kap. 6 § 1 st. IL framgår att svenska juridiska personer som har bildats enligt en författning eller på liknande sätt för att förvalta en sådan marksamfällighet eller reglerings-

**Delägar-
beskattning**

samfällighet som är en särskild taxeringsenhet, är skattskyldiga för samfällighetens inkomster.

Av andra stycket samma bestämmelse framgår vidare att svenska juridiska personer som har bildats för att förvalta andra samfälligheter än sådana som avses i första stycket inte själva är skattskyldiga, utan att det i dessa fall är delägarna som beskattas. Om en näringsfastighet har del i en sådan samfällighet som avses i 6 kap. 6 § 1 st. IL t.ex. häradsallmänningar, sockenallmänningar eller allmänningsskogar, räknas utdelning från samfälligheten för enskilda näringsidkare till inkomstslaget näringsverksamhet.

Om en näringsfastighet har del i en samfällighet som inte är att anse som ett skattesubjekt, dvs. samfälligheten delägarbeskattas, ska en enskild näringsidkare ta upp sin andel av samfällighetens inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet.

En delägarbeskattad samfällighets kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter räknas dock till inkomstslaget näringsverksamhet, om den fastighet som har del i samfälligheten är en lagertillgång.

**Fiskevårdsområde
viltvårdsområdes-
föreningar**

Fiskevårdsområden (FVO) och viltvårdsområden (VVO) utgör s.k. rättighetssamfälligheter. För att förvalta dessa samfälligheter bildas FVO- respektive VVO-föreningar. Vad gäller inkomstbeskattningen så ska delägarna beskattas för samfällighetens inkomster.

Bestämmelser om fiskevårdsområden (FVO) och viltvårdsområden (VVO) finns i lagen (1981:533) om fiskevårdsområden och i lagen (2000:592) om viltvårdsområden. Den senare har ersatt lagen (1980:894) om jaktvårdsområden. För förvaltning av ett FVO/VVO ska bildas en fiskevårdsområdesförening/viltvårdsområdesförening.

Fiskevårdsområdesföreningar/viltvårdsområdesföreningar är sådana svenska juridiska personer som avses i 6 kap. 6 § 2 st. IL. Det är således delägarna i samfälligheten som ska beskattas. Då delägarna har del av samfälligheten genom en näringsfastighet sker beskattningen i inkomstslaget näringsverksamhet (13 kap. 10 § 2 st. IL). I 15 kap. 10 § IL finns en gräns på sexhundra kronor vilken vinsten per delägare i delägarbeskattade samfälligheter måste uppgå till för att vinsten ska redovisas i näringsverksamheten. Se vidare dåvarande RSV:s ställningstagande den 5 mars 2001 (dnr 3038-01/100).

5.4.6 Royalty m.m.

Den som får ersättning i form av royalty eller periodiskt utgående avgift för att materiella eller immateriella tillgångar utnyttjas, anses bedriva näringsverksamhet. Om royaltyn eller avgiften grundar sig på anställning eller på uppdrag eller tillfällig verksamhet som inte ingår i en näringsverksamhet, räknas den dock inte till inkomstslaget näringsverksamhet utan till inkomstslaget tjänst.

Praxis

I allmänhet utgör royalty intäkt av näringsverksamhet. Även sådan royalty som tidigare utgjorde intäkt av annan fastighet utgör numera intäkt av näringsverksamhet. Som exempel kan nämnas royalty som fastighetsägare uppburit på grund av upplåten rätt till brytning av naturfyndighet. Royalty som avser tillfälligt bedriven vetenskaplig, litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet utgör intäkt av tjänst (RÅ 1971 Fi 1521, R77 1:15 = RÅ 1977 ref. 27).

Till royalty hänförs inte engångsersättningar för upplåtna nyttjanderätter. Engångsersättning som avlösning av tidigare utgående royalty kan enligt praxis likställas med royalty och ska då beskattas som intäkt av näringsverksamhet. Ett större initialbelopp som utbetalats enligt royaltyavtal har också hänförts till royalty och inte till engångsersättning (RÅ 1967 ref. 7, RÅ 1947 ref. 34).

En aktieägare i ett bolag överlät enligt avtal med övriga aktieägare sina aktier i bolaget och rätt till royalty m.m. Köpeskillingen skulle delvis utgå på det sättet att bolaget till säljaren under sju år skulle betala årliga belopp motsvarande viss procent av bolagets omsättning. RR fann att dessa årliga belopp i beskattningshänseende utgjorde royalty för säljaren och därför var skattepliktiga som intäkt av rörelse. Detta gällde även om de utgjorde köpeskillning för annan egendom än rätt till royalty (RÅ 1957 ref. 1).

En persons förvärv av en ideell andel i vissa patent har ansetts utgöra rörelse (RÅ 1981 Aa 1 och Aa 69).

Rättighet

Regeringsrätten har i RÅ 2002 ref. 80 fastställt Skatterättsnämndens förhandsbesked och beskattat fysisk person i inkomstslaget näringsverksamhet vid försäljning av en rättighet till eget bolag i vilket rättigheten använts. Jämför även RÅ 2004 ref. 6 där rätt till framtida inkomster från exploateringen av egenupparbetad uppfinning ansågs som näringsverksamhet.

5.4.7 Inkomster vid uthyrning av rum i privatbostadsfastighet

Klassificeringen av en fastighet som antingen privatbostadsfastighet eller näringsfastighet görs vid inkomstbeskattningen. Av 41 kap. 1 § och 42 kap. 1 och 30 §§ IL framgår att inkomster som härrör från uthyrning av rum i privatbostadsfastighet ska tas upp som inkomst av kapital.

Skatteverket har i ställningstagande 2004-12-01 (dnr 130 682054-04/111) redogjort för sin inställning till inkomster vid uthyrning av rum i privatbostadsfastighet, s.k. Bed & Breakfast.

Det förhållandet att hyresinkomster erhållits genom uthyrning av möblerade rum med servering av frukost, s.k. Bed & Breakfast, förändrar enligt Skatteverkets mening inte beskattningen vad avser upplåtelsen av rummet/rummen. Beskattningen i denna del styrs av fastighetens klassificering som privatbostadsfastighet eller näringsfastighet.

Även ersättning för städning, bäddning av sängar etc. beskattas, enligt Skatteverkets uppfattning, som inkomst av kapital då sådana tjänster får anses ingå i rumsuthyrningen.

Servering av frukost i samband med rumsuthyrning i privatbostadsfastighet är i normalfallet att anse som en tjänst integrerad med rumsuthyrningen. Även den delen av ersättningen för Bed & Breakfast som kan anses belöpa på frukostserveringen får enligt Skatteverkets mening därmed anses utgöra del av ersättning för upplåtelse av rum i privatbostadsfastighet enligt 42 kap. 30 § IL.

5.4.8 Ändring av fastighets skattemässiga karaktär vid ombyggnation

Innehav av näringsfastighet räknas alltid som näringsverksamhet och privatbostadsfastighet kan inte ingå i en näringsverksamhet, 13 kap. 1 § IL.

Med privatbostad avses ett småhus som till övervägande del används eller är avsett att användas av ägaren eller någon närstående till honom för permanent boende eller som fritidsbostad, 2 kap. 8 § IL. Frågan om en bostad ska räknas som privatbostad under ett visst kalenderår ska bestämmas på grundval av förhållandena vid årets utgång, 2 kap. 10 § IL.

Definitionen av privatbostadsfastighet i 2 kap. 13 § IL och ersättningsbostad i 47 kap. 5 § IL relaterar till begreppet "småhus" som vid inkomstbeskattningen har samma innebörd

som vid fastighetstaxeringen. Skatteverket anser därför att inkomstbeskattningen bör knytas till den indelning av byggnadstyper som följer av en tillämpning enligt fastighetstaxeringslagen.

Fastighetstaxeringen sker på grundval av fastighetens användning och beskaffenhet vid årets ingång, vilket leder till att även inkomstbeskattningen ska ske med hänsyn till förhållandena vid denna tidpunkt.

Om byggnaden vid ingången av året rätteligen motsvarar ett småhus alternativt ett hyreshus, så behåller byggnaden också den karaktären under hela det innevarande beskattningsåret. Ombyggnad eller annan ändring av en fastighet kommer alltså vid inkomstbeskattningen få betydelse först för påföljande beskattningsår. Se vidare i Skatteverkets ställningstagande 2007-11-16 (dnr 131 678347-07/111).

Skatteverket har även i ställningstagandet ”Fastighetstaxeringens betydelse vid inkomstbeskattning av specialbyggnad” 2005-06-21 (dnr 130 359099-05/111), uttalat att inkomstbeskattningen i förevarande fall ska bestämmas med hänsyn till förhållandena vid årets ingång.

I Skatteverkets handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2007 års taxering s. 487 anges att en fastighet kan skifta beskattningsnatur redan för det år som ombyggnaden sker. Därför ska vad som anges i ställningstagande 2007-11-16 (dnr 131 678347-07/111), tillämpas för beskattningsåret 2007 och tidigare endast efter yrkande från den skattskyldige.

5.5 Delägare i fåmansföretag och fåmanshandelsbolag

Särskilda bestämmelser om utdelning och kapitalvinst på aktier i fåmansföretag och företag som har varit fåmansföretag finns i 57 kap. IL. I 56 kap. 8 § IL finns hänvisningar till särskilda bestämmelser som berör fåmansföretag, fåmanshandelsbolag och deras delägare m.fl.

De s.k. fåmansreglerna finns beskrivna i del 3 avsnitt 9–10.

6 Beräkning av resultatet av näringsverksamhet

14 kap. IL

bet. 2006/06:SkU31

prop. 2006/06:174 s. 14–16, 46

bet. 1989/90:SkU30 s. 98–127

prop. 1989/90:110 s.3–5, 543–546, 580–596

bet. 1999/2000:SkU2

prop. 1999/2000:2 del 2 s.172–189

SOU 1989:34 del 1 s. 250–253, 320

SOU 1997:2 del 2 s. 126–139

6.1 Beskattningsstidpunkten

Reglerna om beskattningsstidpunkten finns i 14 kap. 2–9 §§ IL.

6.1.1 Bokföringsmässiga grunder

I 14 kap. 2 § IL anges

”Resultatet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Vid beräkningen av resultatet ska inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed, om inte något annat är särskilt föreskrivet i lag. Detta gäller även skattskyldiga som inte är bokföringsskyldiga. Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § bokföringslagen (199:1078), skall vid beräkningen av resultatet inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed, om inte något annat är särskilt föreskrivet i lag, även om detta strider mot bokföringsmässiga grunder. För räntor gäller detta dock endast om

de sammanlagda ränteinkomsterna eller de sammanlagda ränteutgifterna uppgår till högst 5 000 kronor.”

Principen om bokföringsmässiga grunder skiljer sig från kontantprincipen, som huvudsakligen tillämpas i inkomstslagen tjänst och kapital. Begreppet bokföringsmässiga grunder finns inte definierat i lagtexten. Av förarbetena till IL kan man dock utläsa att *bokföringsmässiga grunder* huvudsakligen innebär att inkomster och utgifter ska periodiseras och att inkomstberäkningen ska bygga på ett företagsekonomiskt synsätt (prop. 1999/2000:2 del 2 s.176 f. samt del 3 s. 396). För enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsboksutslag framgår vad som är god redovisningssed av Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2006:1. Det allmänna rådet innebär att en kontantprincip tillämpas i viss utsträckning i boksutslaget. För att god redovisningssed inte skulle komma i konflikt med bokföringsmässiga grunder för denna företagskategori infördes det tredje stycket i 14 kap. 2 § IL.

Utgående balansposter och kontinuitetsprincipen

Enligt 14 kap. 3 § 1 st. IL ska värdet av utgående balansposter som utgående lager, pågående arbeten, fordringar, skulder och avsättningar bedömas med hänsyn till förhållandena vid beskattningsårets utgång.

Den s.k. kontinuitetsprincipen återfinns i 14 kap. 3 § 2 st. IL och innebär att värdet av ingående lager och andra balansposter ska tas upp till samma belopp som värdet vid det föregående beskattningsårets utgång. Kontinuitetsprincipen har belysts i rättsfallet RÅ 1995 ref. 11. Avdrag medgavs inte för ingående varufordran eftersom någon utgående varufordran inte hade beskattats året innan.

I ställningstagandet 2006-05-19 (dnr 131 319080-06/111) ”Balansposter som omfattas av 14 kap. 3 § IL” redogör Skatteverket för hur bestämmelserna i 14 kap. 3 § IL ska förstås. Det är Skatteverkets uppfattning att det inte är någon skillnad mellan första och andra stycket i 14 kap. 3 § IL vad gäller vilka balansposter som omfattas av respektive stycke. Paragrafen är tillämplig på materiellt kopplade poster, dvs. poster för vilka beskattningstidpunkten helt eller delvis bestäms av god redovisningssed. Egenupparbetade immateriella tillgångar omfattas dock inte av bestämmelserna i 14 kap. 3 § IL. Det är vidare Skatteverkets uppfattning att det inte är någon skillnad mellan balansposterna i 3 § och de balansposter som omfattas av kvittningsmöjligheterna i 14 kap. 6 §.

6.1.2 Räkenskaperna

Beskattningens koppling till räkenskaperna har funnits ända sedan KL:s tillkomst. IL innehåller dock inget formellt krav på att räkenskaperna ska vara förda enligt god redovisningssed. Om redovisningen inte överensstämmer med god redovisningssed så ska en justering göras, se avsnitt 6.1.3. Räkenskaper för näringsverksamheten ska läggas till grund för beräkningen av resultatet när det gäller beskattningstidpunkten (14 kap. 4 § IL). Detta under förutsättning att dessa är upprättade enligt god redovisningssed. Kopplingen till räkenskaperna avser bara periodiseringsfrågor vilket innebär att det inte behövs några justeringsregler vad gäller skatteplikt och avdragsrätt.

6.1.3 Justeringar

Det kan vara nödvändigt att justera det redovisade resultatet om en intäkts- eller kostnadspost redovisats i strid med god redovisningssed. Motsvarande justering ska göras ett tidigare eller senare beskattningsår, om det behövs för att undvika att någon intäkts- eller kostnadspost utelämnas eller räknas dubbelt (14 kap. 5 § IL).

Kvittning av balansposter

Om lager, pågående arbeten, kundfordringar eller liknande tas upp till ett för lågt belopp eller avsättningar, leverantörsskulder eller liknande till ett för högt belopp, ska resultatet inte justeras till den del mellanskillnaden motsvaras av sådana ytterligare värdeminskningssdrag på andra tillgångar än lagertillgångar som den skattskyldige hade kunnat göra enligt IL (14 kap. 6 § IL). Det gäller dock bara om den skattskyldige begär det.

Ändring i efterhand av redovisat resultat och bokslut

Dåvarande RSV har i ställningstagande 2002-12-10 (dnr 10086-02/100) redogjort för under vilka förutsättningar det är möjligt att i efterhand justera det redovisade resultatet av näringsverksamhet, när justering kan underlätas samt vilket år justeringen ska göras. Som framgår av ställningstagandet godtar Skatteverket inte ändrade bokslut som grund för en ändring i efterhand av redovisat resultat vid taxeringen.

Rätt år för justeringar

I ställningstagandet 2006-05-19 (dnr 131 319080-06/111) ”Balansposter som omfattas av 14 kap. 3 § IL” utvecklar Skatteverket sin syn på hur bestämmelserna i 14 kap. 2–6 §§ IL ska förstås.

Rättelse av fel i redovisade balansposter i enlighet med 14 kap. 3 § första stycket ska normalt ske för det senaste beskattningsåret även om felet uppstått tidigare. Någon tillämpning av 14 kap. 5 § första meningen blir då inte aktuell eftersom en justering med stöd av denna endast kan göras för det beskatt-

ningsår som felet är hänförligt till. Vid rättelse av fel i en balanspost för det beskattningsår som felet är hänförligt till blir beskattningseffekten densamma oavsett om man tillämpar 3 § eller 5 §, bortsett från att 3 § inte är tillämplig på egenupparbetade immateriella tillgångar.

Skatteverket anser också att regeln om underlåten justering av vissa balansposter i 6 § kan tillämpas såväl på första stycket i 3 § som 5 §.

6.1.4 Karaktärsbyte

Tillgångar

Om en tillgång som innehas av den skattskyldige och som hör till inkomstslaget kapital, en privat tillgång, blir tillgång i den skattskyldiges näringsverksamhet, ska de justeringar göras som behövs för att inte någon intäkt eller kostnad ska utelämnas eller dubbelräknas. Karaktärsbytesregeln finns i 14 kap. 7 § IL.

Anskaffningsvärde efter karaktärsbyte

Det normala är att en privat tillgång som överförs till en näringsverksamhet anses anskaffad för marknadsvärdet per anskaffningsdagen. Om avskattning har skett, enligt bestämmelserna i 41 kap. 6 § IL, ska tillgången anses ha återanskaffats mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet. Med avskattning avses att en tillgång anses ha avyttrats mot en ersättning motsvarande marknadsvärdet. Vid karaktärsbyte i annat fall än enligt 41 kap. 6 § IL utgörs anskaffningsvärdet av anskaffningsutgiften ökad med utgifter för förbättring och minskad med sådana avdrag som har gjorts för anskaffning, värdeminskning och liknande (14 kap. 16 § IL).

Det finns särskilda bestämmelser om värdeminskningssavdrag för byggnads- och markinventarier, byggnader och markanläggningar när avskattning inte skett (18 kap. 10 §, 19 kap. 16 § och 20 kap. 14 § IL).

6.1.5 Fordringar och skulder i utländsk valuta

Den särskilda skatteregeln vad gäller fordringar, skulder, avsättningar och kontanter i utländsk valuta finns i 14 kap. 8 § IL. Dessa fordringar, skulder, avsättningar och kontanter ska värderas till kursen vid beskattningsårets utgång. Även om räkenskaper inte avslutas med årsbokslut ska valutakursförändringar beaktas vid resultatberäkningen om skulderna och fordringarna hör till näringsverksamheten (RÅ 2000 not. 160).

Bestämmelsen om värdering till kursen vid beskattningsårets utgång gäller inte för finansiella instrument som är lager och som enligt 17 kap. 20 § IL tas upp till det verkliga värdet.

Terminskontrakt Om det finns ett terminskontrakt eller någon annan liknande valutasäkringsåtgärd för en sådan post, ska posten tas upp till det värde som motiveras av valutasäkringen under förutsättning att samma värde används i räkenskaperna, och att värderingen står i överensstämmelse med god redovisningssed.

Även i den delen finns en undantagsregel för lager av finansiella instrument. Om den säkrade posten är sådant lager som tas upp till anskaffningsvärdet enligt 17 kap. 20 § IL krävs inte att samma värde används i räkenskaperna.

Redovisning Enligt 4 kap. 13 § ÅRL får fordringar och skulder i utländsk valuta omräknas enligt växelkursen på balansdagen, om detta är förenligt med god redovisningssed. Enligt Redovisningsrådets rekommendation RR 8 Effekter av ändrade valutakurser punkt 7 ska monetära tillgångar och skulder som huvudprincip redovisas i rapportvalutan omräknad enligt balansdagskursen. Även enligt BFNAR 2008:1 ska tillgångarna och skulderna räknas om till balansdagens kurs.

6.1.6 Utgifter före verksamhetens påbörjande

När en fysisk person startar enskild näringsverksamhet kan han det första beskattningsåret dra av utgifter i verksamheten som han haft före starten. Utgifter kan dras av för det kalenderår som näringsverksamheten påbörjas och det föregående kalenderåret om utgifterna är av det slaget att omedelbart avdrag för dem kan göras i en näringsverksamhet. Till den del utgifterna dragits av på annat sätt eller räknas in i anskaffningskostnaden för tillgångar som tillförs näringsverksamheten kan utgifterna inte dras av.

Avdraget får göras bara om det klart framgår att förutsättningarna för avdrag är uppfyllda. Det är viktigt att klarlägga när näringsverksamheten ska anses påbörjad. Avdraget får endast avse utgifter under det år verksamheten påbörjades och närmast föregående kalenderår. En förutsättning för avdragsrätt är också att fråga är om kostnader som till sin karaktär är omedelbart avdragsgilla. Man måste alltså skilja dessa kostnader från sådana kostnader som anses utgöra kostnader för förvärv av förvärvskällan och som därför inte är avdragsgilla.

Har avdrag för utgiften redan gjorts i annan förvärvskälla är avdragsrätt utesluten. Avdraget ska vidare minskas i den mån utgiften inräknats i anskaffningsvärdet för tillgångar som tillförts näringsverksamheten. Avdraget ska också minskas i den mån utgifterna motsvarar inkomster som uppkommit i verk-

samheten, innan den skatterättsligt utgjorde näringsverksamhet och därför inte tagits upp som intäkt i näringsverksamheten (16 kap. 36 § IL).

Bevisbördan

Det är den skattskyldige som ska visa att samtliga förutsättningar för avdragsrätt föreligger.

Underskott

Leder bestämmelsen om avdrag för utgifter före påbörjandet av näringsverksamhet till att underskott uppkommer under det första verksamhetsåret, får detta rullas vidare enligt de vanliga reglerna. Vad gäller underskott av nystartad näringsverksamhet och kulturell verksamhet, se avsnitt 24.

6.2 Kapitalvinster och kapitalförluster

Huvudregel

Reglerna om kapitalvinst och kapitalförlust i inkomstslaget näringsverksamhet återfinns i 25 kap. IL. Dessa regler behandlas utförligare i avsnitt 26.

Med kapitalvinst och kapitalförlust avses i inkomstslaget näringsverksamhet vinst och förlust vid avyttring av kapitaltillgångar.

Med kapitaltillgångar avses enligt 25 kap. 3 § 2 st. IL andra tillgångar i näringsverksamheten än lagertillgångar, pågående arbeten, kundfordringar och liknande tillgångar, inventarier och patent och andra sådana rättigheter som räknas upp i 18 kap. 1 § 2 st. p. 1 IL även om de inte förvärvats av någon annan.

Beskattningstidpunkt

Beskattningstidpunkten för kapitalvinster och kapitalförluster regleras i 44 kap. 26–32 §§ IL. Hänvisningen finns i 14 kap. 9 § IL. Kapitalvinster ska tas upp som intäkt det beskattningsår som tillgången avyttras medan kapitalförluster inte får dras förrän det beskattningsår då förlusten är definitiv.

För juridiska personer beskattas kapitalvinster och kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet. Det gäller såväl vinster och förluster i deras egen verksamhet som vinster och förluster som de redovisar i egenskap av delägare i handelsbolag. För fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag räknas kapitalvinster och kapitalförluster vid fastighets- och bostadsrättsförsäljningar till inkomstslaget kapital medan övriga kapitalvinster och kapitalförluster räknas till näringsverksamheten.

För enskilda näringsidkare finns det i 13 kap. 7 § IL bestämmelser om att vissa tillgångar inte räknas till näringsverksamheten.

Oavsett i vilket inkomstslag som vinsterna och förlusterna beskattas kallas de för kapitalvinster respektive kapitalförluster och beräknas på i stort sätt samma sätt.

Tillkommande belopp

En förutsättning för beskattning av en kapitalvinst är att den kan bestämmas till sin storlek med tillräcklig grad av säkerhet. Om en del av en köpeskilling är okänd flyttas beskattningstidpunkten i denna del fram till tidpunkten då den går att beloppsbestämma.

Terminer, optioner och liknande avtal

Med kapitalvinst och kapitalförlust avses också vinst och förlust på grund av förpliktelser enligt terminer, köp- eller säljoptioner och liknande avtal, när det inte är fråga om förpliktelser som är jämförbara med lagertillgångar.

Förpliktelser som är jämförbara med lagertillgångar beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet och värderas enligt särskilda regler i 17 kap. 19–20 c §§ IL.

Om det inte är fråga om handel med värdepapper eller det på annat sätt är fråga om förpliktelser som är jämförbara med lagertillgångar, så ska beskattning ske i form av kapitalvinstbeskattning. Se vidare avsnitt 26.

6.3 Gemensam eller särskild beräkning

Allmänt om verksamhetsbegreppet

Inkomstslaget näringsverksamhet har olika omfattning och resultatet beräknas på olika sätt beroende på om den skattskyldige är fysisk person, dödsbo eller juridisk person. En näringsverksamhet kan vara indelad i olika verksamheter.

Juridiska personer

All näringsverksamhet som bedrivs av en juridisk person räknas som en enda näringsverksamhet (14 kap. 10 § IL). Till denna enda näringsverksamhet räknas även, om den juridiska personen är delägare i ett svenskt handelsbolag, handelsbolagets verksamhet. Detta innebär att resultatutjämnning får ske mellan skilda verksamheter även om de olika verksamheterna är självständiga i förhållande till varandra. Om det uppkommer ett underskott i näringsverksamheten ska det rullas vidare till nästa beskattningsår (40 kap. 2 § IL). Även underskott som hänför sig till verksamhet som bedrivs i utlandet får dras av om inte s.k. ex-empt tillämpas i skatteavtalet med den utländska staten.

Underskott

Underskott från en utländsk juridisk person vars inkomster ska beskattas hos delägarna får i vissa fall inte dras av det år de uppkommer. Dessa underskott hamnar i en särskild fälla. Underskott som inte får dras av ska dras av vid beräkning av den

utländska juridiska personens resultat det följande beskattningsåret (14 kap. 11 § IL).

En kommanditdelägare, eller en delägare i ett svenskt handelsbolag som har förbehållit sig ett begränsat ansvar för bolagets förbindelser får inte dra av underskott med mer än de satt in eller ansvarar för (14 kap. 14 § IL). Även avdrag som har gjorts tidigare beskattningsår ska beaktas.

Underskott som inte kan dras av på grund av avdragsbegränsningen enligt ovan hamnar i en särskild fälla. Dessa underskott rullas vidare, inom denna speciella fälla, och får dras av mot framtida överskott i handels- eller kommanditbolaget (14 kap. 15 § IL).

**Fysiska personer/
Dödsbon**

All näringsverksamhet som en fysisk person eller ett dödsbo bedriver hänförs till en och samma näringsverksamhet. Om det även bedrivs självständig näringsverksamhet utomlands, räknas dock all sådan verksamhet som en egen näringsverksamhet (14 kap. 12 § IL).

För en fysisk person eller ett dödsbo som är delägare i ett eller flera svenska handelsbolag räknas verksamheten i varje handelsbolag som en egen näringsverksamhet. Om handelsbolaget bedriver självständig näringsverksamhet utomlands räknas denna verksamhet som en egen näringsverksamhet (14 kap. 13 § IL).

Vid en ask-i-ask situation, när ett svenskt handelsbolag är delägare i ett annat svenskt handelsbolag, ska verksamheten i det ägda handelsbolaget räknas in i det ägande bolagets näringsverksamhet (14 kap. 13 § IL).

Uppkommer kapitalvinst när en enskild näringsidkare avyttrar en andel i ett skalbolag ska denna tas upp som inkomst av passiv näringsverksamhet. Denna inkomst räknas som en egen näringsverksamhet och får således inte avräknas mot förluster i den aktiva näringsverksamheten (14 kap. 13 a § IL).

6.4 Resultatet

All näringsverksamhet som en fysisk person bedriver räknas som en näringsverksamhet (14 kap. 12 § IL). En fysisk person kan dock enligt bestämmelserna i 14 kap. 13–14 §§ IL ha flera näringsverksamheter. Så är fallet om han vid sidan om sin enskilda näringsverksamhet även är delägare i ett handelsbolag eller bedriver självständig näringsverksamhet utomlands.

Resultatet ska i ett sådant fall beräknas för varje näringsverksamhet för sig.

Portalstadgandet vad avser resultatberäkningen återfinns i 14 kap. 21 § IL, ”Överskott och underskott i en näringsverksamhet ska beräknas genom att intäktsposterna minskas med kostnadsposterna”.

Makar

Det finns särskilda bestämmelser om makar som tillsammans deltar i näringsverksamhet.

Gemensam verksamhet

Vid gemensam verksamhet, enligt 60 kap. 10 § IL, ska vardera maken taxeras för den inkomst av verksamheten som med hänsyn till hans arbete och övriga insatser i verksamheten skäligen tillkommer honom.

Bedömningen av om inkomsten ska hänföras till aktiv eller passiv näringsverksamhet ska göras självständigt för varje make. Vid gemensam verksamhet ingår det som en förutsättning att makarna har i stort sett samma ställning. Bedömningen bör därför normalt leda till samma resultat för båda makarna.

Bedömningen av om en näringsverksamhet är aktiv eller passiv behandlas i denna handledning i del 1 avsnitt 5.

Medhjälpfall

En förutsättning för resultatfördelning till medhjälpande make är att ett överskott föreligger. Vid beloppsfördelningen är den medhjälpande makens faktiska arbetsinsats direkt avgörande.

Se vidare vad gäller familjebeskattnings i del 2 avsnitt 23.

Underskott

Underskottsproblematiken behandlas i del 2 avsnitt 24.

Bestämmelser om att underskott ska dras av samma beskattningsår finns i fråga om kapitalvinst vid försäljning av näringsfastighet och näringsbostadsrätt. Dessa regler återfinns i 45 kap. 32 § och 46 kap. 17 § IL och behandlas i denna handledning i del 1 avsnitt 27 och 28.

Bestämmelser om att underskott får dras av samma beskattningsår finns även i fråga om delägare i andelshus, nystartad verksamhet och litterär eller konstnärlig verksamhet m.m. Dessa regler återfinns i 42 kap. 33 § och 62 kap. 3–4 §§ IL och behandlas i denna handledning i del 2 avsnitt 24. Bestämmelser om att underskott ska dras av ett senare beskattningsår finns dels i fråga om avdrag i näringsverksamheten följande år, dels beträffande avdrag för kvarstående underskott av avslutad näringsverksamhet. Dessa regler återfinns i 37 kap. 24–26 §§ och 40 kap. samt 42 kap. 34 § IL.

7 Vad som ska tas upp i näringsverksamhet

15 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 189–196

7.1 Allmänt

Huvudregel

Huvudregeln angående vad som ska tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet finns i 15 kap. 1 § 1 st. IL

”Ersättningar för varor, tjänster och inventarier, avkastning av tillgångar, kapitalvinster samt alla andra inkomster i näringsverksamheten skall tas upp som intäkt.”

Alla inkomster som enligt 13 kap. IL hör till inkomstslaget näringsverksamhet ska, förutsatt att de inte är undantagna enligt 8 kap. IL, tas upp som intäkt om det inte finns ett särskilt stadgat undantag. Huvudregeln i IL innehåller exempel på vad som ska tas upp i inkomstslaget samt vidarehänvisning till andra kapitel i IL där det finns bestämmelser om inkomster.

7.2 Avyttring av olika slag av tillgångar

Av huvudregeln följer att alla inkomster och ersättningar för i inkomstslaget näringsverksamhet avyttrad egendom ska tas upp. Tillgångarna kan bestå av lager, inventarier eller kapitaltillgångar.

Det en näringsidkare erhåller vid försäljning är alltid skattepliktigt oavsett om ersättningen erläggs i pengar eller annat.

Försäljning av privat lösöre

Vilka kapitaltillgångar som en fysisk person ska ta upp i inkomstslaget näringsverksamhet framgår av 13 kap. 7 § IL.

Den intäkt som en skattskyldig fysisk person kan erhålla vid sidan av näringsverksamheten eller utanför vad som normalt utgör intäkt i näringsverksamheten, exempelvis vid avyttring av personlig lös egendom, beskattas i regel som inkomst av

kapital (kapitalvinstreglerna) i den mån sådan avyttring är skattepliktig. Se vidare del 1 avsnitt 36.

Rörelsesmitta

Om en fysisk person säljer egendom med nära anknytning till en näringsverksamhet kan försäljningen i vissa fall beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet (jfr RÅ 1987 not. 452, RÅ 1989 ref. 55, RÅ 1990 not. 399 och RÅ 2002 ref. 80). Det kan t.ex. vara fråga om försäljning av varor som den skattskyldige drivit handel med vid sidan av den egentliga näringsverksamheten. Beskattning enligt reglerna för näringsverksamhet motiveras med att den skattskyldige inte säljer egendomen i sin egenskap av privatperson utan som yrkesman och därvid kan erhålla ett högre pris. På motsvarande sätt motiveras beskattningen vid försäljning av fastighet i byggnadsrörelse vid s.k. byggmästarsmitta.

Försäljning av omsättnings-tillgångar

Ersättning som erhållits vid total utförsäljning av lagret eller i samband med överlåtelse av verksamheten till utomstående eller till eget bolag i samband med ombildning av enskild näringsverksamhet, beskattas också som intäkt av näringsverksamhet. Om lagret vid s.k. apportbildning av bolag överlåts till ett pris som överstiger det bokförda värdet ska skillnaden beskattas hos överlåtaren som intäkt av näringsverksamhet, se vidare avsnitt 16. Om avyttringen är en underprisöverlåtelse sker under vissa förutsättningar ingen uttagsbeskattning. Vad gäller ombildningar till underpris se del 3 avsnitt 15.

Juridiska personer behandlas i del 3.

Frågor som är specifika för jord- och skogsbruk behandlas i avsnitt 15.

Försäljning av maskiner och andra inventarier

Intäkt vid försäljning av maskiner och andra inventarier räknas som intäkt av näringsverksamhet.

Vinst resp. förlust vid avyttring

Vinst eller förlust vid avyttring av inventarier som anskaffats före beskattningsåret påverkar resultatet endast indirekt. Försäljningsbeloppet påverkar direkt det skattemässigt lägsta tillåtna värdet på inventarierna, eftersom avskrivningsunderlaget reduceras med erhållet belopp vid försäljningen.

Försäljning av patenträtt o.d.

Till intäkt av näringsverksamhet hänförs intäkt vid avyttring av patenträtt eller liknande tidsbegränsad rättighet. Om en sådan rättighet inte utgör lagertillgång i näringsverksamheten ska den i beskattningshänseende behandlas enligt de regler som gäller för inventarier. Hela försäljningsintäkten, med avräkning för

oavskrivet restvärde, ska beskattas oavsett tiden för innehavet. Engångsersättning vid avyttring av patent ska tas upp till beskattning på en gång, medan ersättning i form av royalty beskattas efter hand som den uppbärs.

**Egna
uppfinningar**

Intäkt genom försäljning av patent på egna uppfinningar betraktas som ersättning för eget arbete och beskattas som inkomst av tjänst, om uppfinnarverksamheten inte är yrkesmässig och av den anledningen betraktas som näringsverksamhet (RÅ 1947 Fi 395, RÅ 1950 Fi 37).

**Försäljning av
goodwill m.m.**

Vad som erhålls vid försäljning av goodwill utgör intäkt av näringsverksamhet oavsett om försäljningen sker i samband med överlåtelse av verksamhet eller inte. Från intäkten får avdrag göras för vad som i beskattningshänseende kvarstår oavskrivet av den försålda rättigheten.

**Värdeminsknings-
avdrag**

Värdeminskningsavdrag för förvärvad goodwill görs i enlighet med de regler som gäller för inventarier enligt 18 kap. 1 § IL (jfr RÅ 1981 Aa 102). För goodwill och rättigheter av liknande natur gäller dock inte reglerna för s.k. treårsinventarier enligt 18 kap. 4 § IL (jfr RÅ 1993 ref. 92).

Har goodwill erhållits genom arv eller gåva, ska det oavskrivna värdet beräknas med utgångspunkt i arvlåtarens respektive givarens anskaffningskostnad och inte det vid arvskitfet beräknade avräkningspriset. Detta gäller om inte särskilda skäl talar emot detta enligt 18 kap. 8 § IL.

**Försäljning av
hyresrätt m.m.
Hyresrätt**

Intäkt vid försäljning av hyresrätt utgör intäkt av näringsverksamhet. Avdrag medges därvid för hyresrättens i beskattningshänseende oavskrivna värde. Avdrag för förvärvad hyresrätt får göras enligt de regler som gäller för värdeminskning av inventarier med den begränsning som angetts för goodwill och rättigheter av liknande natur under föregående rubrik. Enligt den praxis som utvecklats för rörelse utgör expropriationsersättning till person som drivit näringsverksamhet i förhyrda lokaler skattepliktig ersättning för hyresrätt och goodwill förenad med denna hyresrätt (RÅ 1966 Fi 888, RÅ 1973 Fi 195 samt RÅ 1974 A 1228).

Expropriationsersättning som utgår till fastighetsägare som drivit näringsverksamhet i fastigheten är normalt skattepliktig intäkt av näringsverksamhet till så stor del som kan anses utgöra ersättning för inkomstbortfall (RÅ 1966 ref. 1). Resterande belopp behandlas i princip som likvid vid avyttring av del av fastigheten.

Bostadsrätt	<p>Det är viktigt att skilja mellan hyresrätt och bostadsrätt. Bostadsrätten är knuten till en andel i en bostadsrättsförening, dvs. en ekonomisk förening. Om näringsverksamheten bedrivs i en lokal som innehas med bostadsrätt och bostadsrätten säljs, är företagsformen avgörande för hur försäljningsintäkten beskattas.</p> <p>Fysisk person och dödsbo ska inte redovisa försäljningen i inkomstslaget näringsverksamhet utan i kapital. Särskilda regler gäller dock om bostadsrätten redovisats som tillgång i en näringsverksamhet. Föreligger det underskott i näringsverksamheten ska detta dras av från kapitalvinsten. Även värdehöjande reparationer kan påverka kapitalvinsten.</p> <p>För aktiebolag m.fl. juridiska personer är intäkt vid försäljning av bostadsrätt, liksom andra intäkter, att hänföra till näringsverksamhet. Detta förutsätter dock att den juridiska personen också formellt innehaft lokalen med bostadsrätt. I många bostadsrättsföreningar godtar man inte juridiska personer som medlemmar.</p> <p>Vinst (förlust) när handelsbolag säljer en bostadsrätt beskattas i kapital för delägare som är fysisk person och i näringsverksamhet för delägare som är aktiebolag, ekonomisk förening etc.</p>
Försäljning av fastigheter	<p>En närmare redogörelse för reglerna om vinst vid försäljning av näringsfastighet lämnas i del 1 avsnitt 27.</p>
Omsättningsfastigheter (lagerfastigheter)	<p>Intäkt vid försäljning av näringsfastighet som utgör omsättningstillgång hänförs alltid till inkomstslaget näringsverksamhet. Vid taxeringen medgivna värdeminskningssavdrag som inte har gjorts i räkenskaper ska återföras till beskattning i näringsverksamhet.</p>
Övriga näringsfastigheter	<p>Vid icke yrkesmässig avyttring av näringsfastighet har företagsformen betydelse för i vilket inkomstslag vederlaget ska redovisas.</p>
– för fysisk person och dödsbo	<p>Fysisk person och dödsbo ska enligt huvudregeln redovisa avyttring av fastighet som utgör anläggningstillgång i inkomstslaget kapital. Har fastigheten under innehavet redovisats som tillgång i inkomstslaget näringsverksamhet ska dock eventuellt underskott av verksamheten för det senaste året dras av från kapitalvinsten i inkomstslaget kapital (45 kap. 32 § IL).</p> <p>Vid expropriation eller därmed jämförlig tvångsförsäljning kan fysisk person begära att ersättningen i stället behandlas som intäkt av näringsverksamhet. På så sätt öppnas även för enskild</p>

näringsidkare möjlighet att göra avsättning till ersättningsfond avseende byggnad och mark (13 kap. 6 § 2 st. IL).

Även vid icke yrkesmässig avyttring av fastighet ska medgivna avdrag för värdeminskning m.m. i vissa fall återföras som intäkt av näringsverksamhet.

7.3 Intäkter från bankkonton, värdepapper o.d.

Nedan beskrivs i vilka situationer bestämmelserna i inkomstslaget kapital ska tillämpas i inkomstslaget näringsverksamhet (24 kap. 2 § och 25 kap. 3 § IL). Reglerna om kapital i inkomstslaget näringsverksamhet behandlas utförligt i avsnitt 26.

Enskilda näringsidkare och enkelt bolag

Aktier och andra värdepapper ingår bara i inkomstslaget näringsverksamhet för fysiska personer om de utgör lager eller då särskilda bestämmelser hänför dem dit. Så kan vara fallet t.ex. beträffande byggmästare, se del 3 avsnitt 8.

Ej värdepappershandel

För fysiska personer (eller handelsbolag med fysiska personer som delägare) och dödsbon är praxis den att värdepappershandel endast anses föreligga då den skattskyldige handlar för andras räkning. Jfr RÅ 1981 1:4, där Regeringsrätten beträffande ett handelsbolag ägt av fysiska personer krävde, för att värdepappershandel skulle föreligga, att aktiehanteringen skulle vara inriktad på att tillhandagå allmänheten eller särskilda investerare som skulle kunna betraktas som kunder med direkt efterfrågade investeringsobjekt.

Att den skattskyldige i stor omfattning handlar med värdepapper för egen räkning och är inriktad på kortsiktiga spekulationsvinster utgör inte skäl att betrakta verksamheten som värdepappershandel i skatterättslig mening.

För att få tillstånd av Finansinspektionen till sådan verksamhet som innebär handel med värdepapper för annans räkning krävs numera att aktiebolagsformen används, se definitionen av värdepappersbolag, lagen (1991:981) om värdepappersrörelse 1 kap. 2 §.

Näringsbetingade andelar i kooperativa föreningar räknas till inkomstslaget näringsverksamhet för fysiska personer. Det samma gäller för fordringar på sådana kooperativa föreningar. Både löpande avkastning och vinst vid försäljning ska tas upp i näringsverksamheten. Avdrag för kapitalförlust på närings-

betingad andel i kooperativ förening ska också göras i fysikers näringsverksamhet.

Löpande avkastning beskattas enligt bokföringsmässiga grunder. Vinst eller förlust vid avyttring beräknas enligt kapitalvinstreglerna trots att beskattning sker i inkomstslaget näringsverksamhet. Det innebär att avdrag för orealiserad värdenedgång ej kan medges under innehavstiden.

Andra värdepapper än näringsbetingade andelar i kooperativa föreningar beskattas för fysiska personer i inkomstslaget kapital även om innehavet är näringsbetingat, jfr prop. 1989/90:110 s. 457. Detta gäller såväl löpande avkastning som vinst vid försäljning. Det gäller även för derivat avsedda att säkra värden eller betalningsflöden inom näringsverksamheten, se RÅ 1997 ref. 5 I. Rättsfallet avsåg ett bolag men får anses vägledande även för vad som ska hänföras till kapital för fysiska personer.

Likvida medel

Ränta på banktillgodohavanden som hör till näringsverksamhet och på kundfordringar utgör intäkt av näringsverksamhet. Dit hör också utdelning som uppburits från aktiebolag eller ekonomiska föreningar i förhållande till gjorda inköp (rabatt) eller försäljningar (pristillägg) (13 kap. 2, 4, 7 och 9 §§ IL).

Andra placeringar av likvida medel än på bankkonto medför att räntan ska hänföras till inkomstslaget kapital. Placeringar som avser exempelvis riksgäldskonto, realränteobligation, certifikat, statsskuldväxlar, privatobligationer och räntefonder, hänförs således till inkomstslaget kapital, RÅ 1997 ref. 5 II.

Utgiftsräntor m.m.

Räntor på lån för anskaffande av bl.a. inventarier, näringsfastighet eller andel i kooperativ förening som hänförs till näringsverksamheten är avdragsgilla i detta inkomstslag. Bokföringsmässiga grunder ska tillämpas och räntan periodiseras, jfr RÅ 1994 ref. 19 och RÅ 1995 ref. 71, (16 kap. 1 § IL).

Aktiebolag m.fl.

För aktiebolag utgör all ränta och utdelning intäkt av näringsverksamhet. Detsamma gäller vinster vid försäljning av värdepapper. Gränsdragningen mellan värdepappershandel och kapitalvinstbeskattat innehav har betydelse för hur resultatet ska beräknas. Se vidare avsnitt 26.

Utländsk lotterivinst

Även utländsk lotterivinst över 100 kr hänförs till näringsverksamhet, 42 kap. 25 § IL. Se dock Skatteverkets ställningstagande Beskattning av vinst på utländskt lotteri 2004-03-31 (dnr 130 281559-04/113).

7.4 Grupplivförsäkringar m.m.

Vissa avtalsförsäkringar

Förmån av grupplivförsäkring, avtalsgruppsjukförsäkring och trygghetsförsäkring vid arbetsskada ska inte tas upp som inkomst, om försäkringen grundar sig på avtal som träffats mellan försäkringsföretag och Lantbrukarnas riksförbund åren 1978 och 1986, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund år 1986, Sveriges fiskares riksförbund år 1983 respektive Svenska samernas riksförbund år 1986, 15 kap. 9 § IL.

Gruppsjukförsäkring

Belopp som utfaller pga. gruppsjukförsäkring som t.ex. AGS (avtalsgruppsjukförsäkring) utgör intäkt av näringsverksamhet om det är avsett att täcka inkomstbortfall i näringsverksamhet. I annat fall hänförs det till tjänst. Motsvarande gäller för dagersättning från TFA (trygghetsförsäkring vid arbetsskada), 15 kap. 9 § IL.

AGS är ett komplement till den allmänna försäkringen och ger ersättning vid sjukdom. Ersättning kan också utgå som komplement till förtidspension eller sjukbidrag men utgör då inkomst av tjänst. Ett försäkringssystem som motsvarar AGS finns för lantbrukare, yrkesfiskare, skogsbrukare och renskötare. Egenföretagare i övrigt har möjlighet att ansluta sig till AGS.

TFA kan beskrivas som en av arbetsgivaren tecknad ansvarighetsförsäkring gällande arbetsolycksfall och arbetssjukdom. Den kan ge den enskilde ersättning utöver socialförsäkringen, bl.a. under akut sjukdomstid och vid invaliditet. Försäkringen omfattar i stort sett hela arbetsmarknaden och egna företagare kan ansluta sig.

7.5 Försäkringsersättningar

Skada på inventarier m.m.

Enligt huvudregeln, 8 kap. 22 § IL, utgör inte utfallande ersättningar på grund av skadeförsäkringar skattepliktig inkomst. Om försäkringsersättningen utgör kompensation för utebliven skattepliktig intäkt eller för avdragsgill kostnad i näringsverksamhet är den emellertid skattepliktig. Försäkringsersättning för inventarier, lager och liknande tillgångar blir således skattepliktig, eftersom köpeskillingen vid en försäljning av motsvarande tillgångar hade utgjort skattepliktig intäkt av näringsverksamhet.

Skada på byggnad

Försäkringsersättning för skada på näringsfastighet är skattepliktig. För att undvika likviditetsproblem för den skattskyldige finns regler som medger att erhållet försäkringsbelopp

	avsätts till ersättningsfond. Försäkringsersättning för byggnad som utgör privatbostad är inte skattepliktig.
Skada på markanläggning	För markanläggning gäller motsvarande regler som för näringsfastighet.
Ledareförsäkring	S.k. ledareförsäkring är en kapitalförsäkring varför utfallande belopp är skattefritt. Kostnader för sådan försäkring är därmed inte avdragsgilla i näringsverksamheten. Med ledareförsäkring menas försäkring som näringsidkare tagit på en anställds liv. Utfallande belopp tillfaller verksamheten.

7.6 Inkomster i samfällighet

Om en näringsfastighet har del i en sådan samfällighet som avses i 6 kap. 6 § första stycket IL t.ex. häradsallmänning, sockenallmänning eller allmänningsskog, räknas utdelning från samfälligheten för enskilda näringsidkare till inkomstslaget näringsverksamhet.

Om en näringsfastighet har del i en samfällighet som inte är att anse som ett skattesubjekt, dvs. samfälligheten delägarbeskattas, ska en enskild näringsidkare ta upp sin andel av samfällighetens intäkter och kostnader i inkomstslaget näringsverksamhet. Intäkterna måste överstiga de avdragsgilla kostnaderna med minst 600 kr för att resultatet ska redovisas i näringsverksamheten. Beloppsgränsen gäller inte kapitalvinster och kapitalförluster (15 kap. 10 § IL).

En delägarbeskattad samfällighets kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter räknas dock till inkomstslaget näringsverksamhet, endast om den fastighet som har del i samfälligheten är en lagertillgång.

7.7 Fastighetsägarens skattskyldighet för nyttjanderättshavares förbättringskostnader

Byggnader och markanläggningar

Om en arrendator eller annan nyttjanderättshavare har lagt ned utgifter på fastigheten, så att fastighetens värde har ökat, blir fastighetsägaren skattskyldig för värdeökningen. Nyttjanderättshavaren medges i gengäld avdrag för sådana utgifter.

Fastighetsägaren ska ta upp värdet av förbättringar som bekostats av nyttjanderättshavaren då nyttjanderätten upphör. Dock ej till den del avskrivningsunderlaget redan ökat på grund av att fastighetsägaren ersatt nyttjanderättshavaren, se nedan. En

förutsättning är att förbättringen gjorts under tiden fastighetsägaren ägt fastigheten. Intäkten beräknas utifrån förbättringens värde vid nyttjanderättens upphörande. Fastighetsägarens avskrivningsunderlag får tillföras det belopp som tas upp som intäkt. Om fastighetsägaren ersätter nyttjanderättshavaren för utgifter som denne lagt ned på byggnad och/eller markanläggning beskattas nyttjanderättshavaren för ersättningen.

Inventarier

Fastighetsägaren får inte öka sitt avskrivningsunderlag med eventuell värdeökning på inventarier (byggnads- och markinventarier m.fl.) vars förbättring bekostats av nyttjanderättshavaren. Om fastighetsägaren däremot har ersatt nyttjanderättshavaren för sådan värdeökning, får avskrivningsunderlaget ökas med ersättningen.

7.8 Diverse intäkter

Egenavgifter

Fysisk person får vid taxeringen avdrag för belopp som har avsatts för att täcka på beskattningsåret belöpande egenavgifter avseende näringsverksamhet här i riket (16 kap. 29 § IL). Det gäller oavsett om avsättningen avser fulla socialavgifter eller särskild löneskatt. Medgivet avdrag ska tas upp till beskattning som intäkt av näringsverksamhet närmast följande beskattningsår. Även egenavgifter som fallit bort utgör intäkt av näringsverksamhet i den mån avdrag har medgetts för avgifterna vid beräkning av resultatet (15 kap. 7 § 2 st. IL).

Skatter

Avdragsrätt föreligger inte för allmänna svenska skatter. Återbetalade sådana skatter blir därför i normalfallet skattefria. Eventuell intäktsränta på återbetald skatt är också skattefri (8 kap. 7 § IL). I vissa fall kan avdrag medges i näringsverksamheten för speciell skatt eller avgift. Om sådan skatt eller avgift sedermera återbetalas, avkortas eller avskrivs utgör beloppet skattepliktig intäkt i den näringsverksamhet där avdraget åtnjutits. Bestämmelsen är tillämplig oavsett företagsform.

Gottgörelse ur pensionsstiftelse, personalstiftelse

Gottgörelse ur pensions- eller personalstiftelse beskattas som intäkt av näringsverksamhet om avdrag har medgetts för avsättning till stiftelsen. Om avsättning som gjorts med avdragsrätt för att trygga pensionsutfästelser uppgår till ett lägre belopp vid beskattningsårets utgång än vid föregående beskattningsårs utgång ska mellanskillnaden tas upp som intäkt (28 kap. 22 § IL).

Skadestånd

Till skattepliktig intäkt hänförs också skadestånd som inflyter i verksamheten.

Räntefördelning	Beträffande positiv och negativ räntefördelning i näringsverksamhet se avsnitt 21.
Bidrag från stat, kommun, EG m.fl.	De olika stödformerna behandlas närmare i avsnitt 17.
Sjukpenning m.m.	Följande ersättningar i samband med sjukdom m.m. är enligt 15 kap. 8 § IL skattepliktiga om de grundar sig på förvärvsinkomst på grund av näringsverksamhet <ol style="list-style-type: none">1. sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,2. sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän, och3. smittbärappenning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare.

7.9 Överlåtelse av näringsverksamhet

När en hel näringsverksamhet eller verksamhetsgren överläts beskattas ersättningen för de tillgångar som ingår i verksamheten som om tillgångarna sålts utan samband med överlåtelse av verksamheten som sådan.

I fråga om överlåtna varufordringar och liknande fordringar gäller i allmänhet samma regler som för lager. Köpeskilling för inventarier utgör intäkt av näringsverksamhet, oavsett hur länge inventarierna innehafts och oavsett om de sålts till högre pris än inköpspriset. Avdrag medges för den del av inköpspriset för inventarierna, som kvarstår oavskrivet i beskattningshänseende. Ersättning för t.ex. firmanamn, goodwill etc. är skattepliktig intäkt av näringsverksamhet. Avdrag medges emellertid för de belopp som erlagts för goodwill vid förvärvet av näringsverksamheten i den mån avdrag inte tidigare åtnjutits. Har den skattskyldige själv startat verksamheten ska hela beloppet som erhållits vid försäljning av verksamheten tas upp till beskattning. Angående uttag vid försäljning av näringsverksamhet se avsnitt 16.

Frågor rörande ombildning av enskild firma till annan företagsform behandlas i del 3 avsnitt 14.

7.10 Uttag

Varor och tjänster som tas ut ur en näringsverksamhet till ett lägre pris än marknadspris ska som huvudregel utlösa uttags-

beskattning. Överlåtelse av en verksamhet genom avyttring av andel i handelsbolag eller av aktier beskattas normalt enligt reglerna i inkomstslaget kapital. Vid avyttring av andel i handelsbolag ska dock under vissa förutsättningar beskattning ske i näringsverksamhet.

Bilförmån

Enskild näringsidkare (och fysisk person som är delägare i ett handelsbolag) ska redovisa förmån av fri bil som intäkt av näringsverksamhet, om han för privat bruk använder bil som bokförts i näringsverksamheten. Detta gäller både i det fall bilen är inventarium i näringsverksamheten och när bilen leasats och kostnaderna för den har belastat verksamheten. Förmånsvärdet beräknas enligt samma grunder som i inkomstslaget tjänst.

Allmänt om uttagsbeskattning

Vid beskattningen av näringsverksamhet gäller som en huvudregel att värdeökningen på de tillgångar som omsätts i verksamheten ska beskattas oavsett hur tillgångarna disponeras. Beskattning ska därför i princip ske när tillgångarna lämnar verksamheten genom försäljning, byte, uttag för eget bruk, gåva etc.

Med uttag av en tillgång eller en tjänst menas att näringsidkaren själv för eget bruk tar ut tillgången eller tjänsten ur näringsverksamheten, eller att t.ex. en tillgång förs över till någon närstående person, t.ex. en familjemedlem, vänner eller ett närstående företag, vederlagsfritt eller mot vederlag lägre än marknadsvärdet. Med uttag avses även övertagande av tillgångar i samband med en näringsverksamhets upphörande. Beskattning sker då som om tillgången eller tjänsten avyttrats till marknadsvärdet.

Uttag ur handelsbolag kan bli föremål för uttagsbeskattning även vid överlåtelse till underpris till delägande aktiebolag, trots att fråga är om samma näringsverksamhet. Uttag ur näringsverksamhet och frågor kring uttagsbeskattning beskrivs i avsnitt 16.

8 Vad som ska dras av i näringsverksamhet

16 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 196–215

prop. 2005/06:3

Sammanfattning

Alla kostnader för intäkternas förvärvande eller bibehållande är i princip avdragsgilla. Särskilda regler gäller i vissa fall, t.ex. för resor till arbetet med egen bil och för representation. I kapitlet behandlas generella regler för avdragsrätt för kostnader i näringsverksamhet. Genomgången sker i första hand med utgångspunkt i vad som gäller för enskild näringsverksamhet.

Avdrag för kostnader för anställdas pension behandlas i del 3 avsnitt 11 och näringsidkarens egen pensionering i del 1 avsnitt 21. Specifika frågor för jord- och skogsbruk finns i del 2 avsnitt 15 och beskattningen av aktiebolag behandlas utförligare i del 3.

8.1 Allmänt

Nettoinkomstbeskattning

Den allmänna principen för rätt till avdrag för kostnader är, med vissa undantag, att alla kostnader för intäkternas förvärvande eller bibehållande är avdragsgilla (16 kap. 1 § IL). Den skattskyldiges personliga levnadskostnader är enligt huvudregeln inte avdragsgilla. Avdrag får vidare inte göras exempelvis för amortering av skuld eller för ränta på eget kapital som av en enskild näringsidkare lagts ned i hans förvärvsverksamhet (internränta). Det föreligger dock möjlighet till positiv räntefördelning.

8.2 Överföring av tillgångar mellan näringsverksamheter

Överföringar av tillgångar mellan olika verksamheter behandlas enligt reglerna för s.k. uttag (22 kap. 2 § IL).

Huvudregel är att uttag ska behandlas som om avyttring skett till marknadsmässig ersättning (22 kap. 7 § IL). Om sådan beskattning skett ska tillgången anses förvärvat i den senare verksamheten till samma marknadspris (22 kap. 8 § IL). Bestämmelser om att uttagsbeskattning i vissa fall inte ska ske finns i 23 kap. IL om underprisöverlåtelser. Dessa bestämmelser behandlas utförligt i del 3 avsnitt 15.

8.3 Råvaror

Till avdragsgill driftkostnad i näringsverksamhet räknas bl.a. kostnad för anskaffande av varor, antingen de är avsedda för förädling, förbrukning eller försäljning i näringsverksamheten.

Reglerna i 14 kap. IL innebär att verksamhetsresultatet inte omedelbart får minskas med hela anskaffningskostnaden för råvaror och förbrukningsartiklar m.m. Detta beror på att man vid inkomstberäkningen ska ta hänsyn till bl.a. in- och utgående lager av varor, djur, råmaterial och hel- och halvfabrikat m.m. Det slutliga avdraget för anskaffningskostnaden för inköpta råvaror och förbrukningsartiklar m.m. medges därför i princip inte förrän de färdiga produkterna är sålda eller uttrangerade eller förbrukningsartiklarna har förbrukats.

8.4 Varufordringar

Med varufordringar avses fordringar för sålda varor eller utfört arbete m.m. Det allmänna stadgandet om bokföringsmässiga grunder i 14 kap. 2 § IL innebär att fordringar ska tas upp som inkomst det år de uppkommer. En fordran uppkommer vanligen när varan levererats eller när ett arbete har utförts (jfr RÅ 1967 Fi 1745).

8.5 Nedskrivning av fordringar

Avdrag medges alltid för konstaterad förlust, vilket normalt är fallet vid ackord eller konkurs. Avdrag för nedskrivning av kundfordringar medges i regel så snart det kan anses sannolikt att fordringen är osäker intill det i räkenskaperna nedskrivna beloppet.

Individuell prövning

Fordringsrisken ska i normalfallet bedömas för varje fordran för sig. Avdrag för nedskrivning med viss procent av det sammanlagda värdet av kundfordringarna på balansdagen, s.k. generell nedskrivning, bör inte medges annat än i undantagsfall. Generell nedskrivning har medgetts för avbetalningsfordringar (RÅ 1957 Fi 657 och RÅ 1965 Fi 1355, se även RÅ

1950 Fi 1, RÅ 1968 Fi 696 och RÅ 1970 Fi 2149). Se även Skatteverkets ställningstagande 2007-11-15 Kollektiv nedskrivning av kundfordringar (dnr 131 687568-07/111).

Osäker fordran

Även om förlusten avseende kundfordran på ett icke närstående företag inte är definitiv kan avdrag medges på så sätt att helt eller delvis osäkra fordringar får skrivas ned till det belopp som kan väntas inflyta. Tecken på att det föreligger ett nedskrivningsbehov av en kundfordran kan vara, förutom fordrans ålder i förhållande till normal kredittid, att den trots upprepade krav inte har reglerats. Värdet på en kundfordran torde normalt sett minska ju längre tid som förflyter efter förfallodagen. Vid en prövning av nedskrivningsbehovet ska en bedömning av förlustrisken ske. Detta innebär i regel att det, förutom konstaterande av kundfordrans ålder, krävs aktiva indrivningsåtgärder av den skattskyldige för att det ska kunna anses har gjorts sannolikt att det föreligger ett faktiskt nedskrivningsbehov. Prövningen måste göras genom en samlad bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Om det belopp varmed fordringen skrivits ned återvinns, ska detta tas upp som skattepliktig intäkt. Hänsyn ska även tas till händelser som inträffat efter balansdagen om händelserna bekräftar en situation som förelåg på balansdagen.

För tvistiga kundfordringar måste en bedömning göras av tvistens framtida utgång. Normalt torde det vara enklare att göra ett nedskrivningsbehov sannolikt utifrån en betalningsoförmåga än utifrån andra grunder som inte innefattar betalningsförmågan hos kunden. Den skattskyldige måste kunna visa att det föreligger en verklig tvist om betalningen och dess storlek. En omständighet som kan peka på detta är att det finns en dom från allmän domstol eller skiljedom från skiljenämnd eller dylikt. Bevisningen kan även grunda sig på en uppgörelse mellan parterna där det framgår hur stor del av kundfordran som eftergetts t.ex. genom avtal och/eller kreditfaktura. Nedskrivningsbehovet kan också göras sannolikt genom andra handlingar, t.ex. skriftväxling mellan parterna.

Någon generell gränsdragning för när det gjorts sannolikt att det föreligger ett nedskrivningsbehov av kundfordringar, såväl tvistiga som ej tvistiga, går inte att fastställa. Det är en bevisprövning som måste göras i varje enskilt fall och som bygger på samtliga omständigheter som finns i fallet. Se Skatteverkets ställningstagande 2008-06-19 Nedskrivning av kundfordringar vid inkomstbeskattningen (dnr 131 382461-08/111).

Närstående företag	<p>Är det däremot fråga om nedskrivning av kundfordran mellan närstående företag i samband med ackord är dock avdragsrätten begränsad. Avdragsrätt förutsätter i så fall att obeståndet är beroende av andra orsaker än själva intressegemenskapen (se prop. 1980/81:68 del A s. 201 och t.ex. RÅ 1972 Aa 74, RÅ 1976 Aa 47, och RÅ 1987 not. 439).</p> <p>När det gäller fordringar i ekonomiskt eller politiskt instabila länder finns en praxis med schablonmässiga värderingsprinciper (se RSV 2003:35, SKV A 2007:32 och SKV M 2005:43).</p>
Återföring av obehöriga nedskrivningar	<p>Om det vid deklarationsgranskningen visar sig att obehöriga nedskrivningar har gjorts, kan hela den för stora nedskrivningen återföras till beskattning på en gång, oberoende av när nedskrivningarna har gjorts (14 kap. 3 och 5 §§ IL).</p>
Direkt eller indirekt nedskrivning	<p>Nedskrivning av kundfordringar kan ha skett direkt genom nedskrivning av de osäkra fordringarnas bruttobelopp. Den kan också ha skett indirekt genom avsättning till ett konto för nedskrivning av osäkra kundfordringar. En förutsättning för att indirekt nedskrivning av fordringarna ska godtas är att redovisningen är så ordnad att säkerhet finns för att återvinna nedskrivningsbelopp återförs till beskattning.</p> <p>Oavsett vilken metod som tillämpats vid nedskrivning av fordringar bör, vid stora nedskrivningar eller vid generell nedskrivning, tas in specifikation med motivering.</p>
Lånefordringar	<p>De lånefordringar som här åsyftas är fordringar som inte har uppkommit vid överlåtelse av egendom, utan i utbyte mot kontanter. Av 25 kap. 3 § IL framgår indirekt att sådana fordringar ska behandlas som kapitaltillgångar. Det betyder att något avdrag för värdenedgång inte får göras förrän fordran avyttras. Av 44 kap. 3–10 §§ IL framgår vad som avses med avyttring. Ackord anses inte som en avyttring. Ett <i>värdepapper</i> anses avyttrat om det företag som har gett ut det försätts i konkurs (44 kap. 8 § IL). En lånefordran torde anses som värdepapper bara om det är utgivet, såsom konvertibla skuldebrev, förlagslån o.d.</p>

8.6 Representation

Utgifter för representation och liknande ändamål ska dras av bara om de har omedelbart samband med näringsverksamheten, såsom då det uteslutande är fråga om att inleda eller upprätthålla affärsförbindelser eller liknande eller då utgifterna avser jubileum eller personalvård (16 kap. 2 § IL). Avdraget

får inte överstiga vad som kan anses skäligt. För utgifter för lunch, middag eller supé får avdraget inte överstiga 90 kronor per person och måltid med tillägg för mervärdesskatt till den del denna inte ska dras av enligt 8 kap. eller återbetalas enligt 10 kap. mervärdesskattelagen (1994:200).

Utgifter för representation kan avse utgifter för mat, dryck, betjäning, hotellrum, teaterbiljetter och liknande. Det kan också vara fråga om indirekta utgifter för representation såsom utgifter för underhåll och löner samt för andra utgifter avseende t.ex. fastighet eller inventarier som används för representationsändamål.

Representationen kan rikta sig antingen utåt mot den skattskyldiges affärsförbindelser och liknande (extern representation) eller inåt mot företagets personal i form av bl.a. personalfester (intern representation). I intern representation ingår i detta sammanhang till skillnad mot vad som gäller i fråga om förmånsbeskattning, inte kurser, konferenser och liknande arrangemang.

Omedelbart samband

En grundläggande förutsättning för avdragsrätt är att det föreligger ett omedelbart samband mellan representationen och den bedrivna verksamheten. Genom kravet på omedelbart samband markeras att avdragsrätten inte omfattar kostnader för sällskapsliv av personlig natur, personlig gästfrihet e.d.

Enligt Skatteverkets allmänna råd (SKV A 2004:5) och meddelanden (SKV M 2004:4) ska representationen för att vara avdragsgill ingå som ett naturligt led i samband med affärsförhandlingar. Representationen bör uttrycka en sedvanlig gästfrihet t.ex. i form av värdskap vid inledande av affärsförhandlingar, under förhandlingar eller som en avslutning på dessa. Vid ofta återkommande representation mot en och samma person eller grupp av personer kan det föreligga ett sådant inslag av personlig gästfrihet att avdragsrätt är utesluten.

Vidare framgår av rådet och meddelandet att till affärsförhandlingar bör även räknas, förutom förhandlingar om köp eller försäljning, även andra förhandlingar i och för verksamheten t.ex. förhandlingar med konsulter och experter av olika slag samt förhandlingar angående kollektivavtal och liknande. Det saknar betydelse för avdragsrätten om inledda förhandlingar resulterar i ett avtal eller om förhandlingarna blir resultatlösa.

Försiktighet bör även iaktas vid valet av den ort där representationen utövas. Så kan t.ex. representation på annan ort än verksamhetsorten vara ett tecken på att omedelbart samband saknas.

Exempel på situationer där omedelbart samband kan anses föreligga är vidare större jubileer, invigningar och demonstrationer och dylikt där representationen används som ett led i företagets marknadsföring och PR-verksamhet. Om representationen utövas i samband med en skattskyldigs personliga högtidsdag bör dock avdrag inte medges. Således bör avdrag inte medges för kostnader i samband med t.ex. bjudning för affärsvänner i anslutning till skattskyldigs femtioårsdag.

**Jubileum,
invigning av
anläggning m.m.**

Några beloppsramar har inte uppställts för kostnader i samband med jubileer, invigningar m.m. Avdrag för utgifter för representation vid jubileum, invigning och jämförliga händelser medges med generösare belopp. För måltidsutgift i samband med jubileet medges dock avdrag med högst 90 kr/90 kr plus mervärdesskatt per person. För att en jubileumskostnad ska kunna anses som avdragsgill representationskostnad bör fråga vara om en mer betydande milstolpe i företagets verksamhet som 25-, 50-, 75- och 100-årsjubileum etc. (jfr RÅ 1989 not. 239). Vid jubileumsfestlighet medges avdrag för kostnader som avser inte bara affärsförbindelser utan också anställda med makar (eller motsvarande) samt representanter för myndigheter och massmedia (jfr RÅ 1953 Fi 1487). Vid invigning av anläggning bör avdrag medges endast om anläggningen med hänsyn till företagets storlek och omfattning är att anse som betydande (RÅ 1974 A 1349, 1485 och RÅ 1970 Fi 15).

**Lyxbetonad
representation**

Att avdragsrätten är begränsad till skälig kostnad innebär att avdrag inte medges för lyxbetonad representation. Enligt Skatteverkets allmänna råd och meddelanden kan lyxbetonad representation anses vara t.ex. särskilt arrangerade jaktutflykter eller fiskeresor och specialarrangerad underhållning samt hållande av lustjakter och lantställen för representationsändamål (jfr RÅ 1970 ref. 21, havskryssare).

**Demonstrationer
och visningar**

Vid PR-verksamhet som exempelvis demonstrationer och visningar bör enligt Skatteverkets allmänna råd och meddelanden avdrag medges i den mån fråga är om enklare förväring med högst 60 kr/60 kr plus mervärdesskatt per person.

**Intern
representation**

Till intern representation räknas bl.a. personalfester och informationsmöten med de anställda. I Skatteverkets allmänna råd och meddelanden uttalas att avdragsrätt i princip föreligger för kostnader för sådan intern representation oavsett omfattningen av den verksamhet som den skattskyldige bedriver och utan avseende på om informationen vänder sig till en större eller

mindre krets. Det får dock inte vara fråga om sällskapsliv eller gästfrihet av personlig art (RÅ 1981 Aa 119).

Personalfester

Mera påkostade firmafester har i allmänhet ett sådant drag av personlig gästfrihet att detta utesluter eller reducerar avdragsrätten. För företagets kringkostnader vid personalfest, bl.a. lokalhyra, utgifter för musikunderhållning eller uppträdande, bör avdrag medges med skäligt belopp enligt Skatteverkets allmänna råd och meddelanden, dock högst 180 kr/180 kr plus mervärdesskatt per person. Personalfest bör inte förekomma oftare än högst två gånger per år för att utgiften ska vara avdragsgill. Inbjuds anställdas familjemedlemmar eller pensionerade befattningshavare till personalfest, medges även avdrag för den andelen av utgiften som belöper på dessa personer.

Styrelsesammantråde m.m.

Enligt Skatteverkets allmänna råd och meddelanden bör som avdragsgill representationskostnad inte räknas utgifter för måltider i samband med styrelsesammantråde, revision, bolagsstämma eller föreningsstämma. Avdrag kan dock medges för utgifter för enklare förtäring med högst 60 kr/60 kr plus mervärdesskatt per person (jfr RÅ 1980 1:38 och RÅ 1972 Fi 1273).

Representation i hemmet

Om avdrag yrkas för representation i hemmet eller i skattskyldigs verksamhetslokal bör en skälighetsbedömning göras av avdragets storlek med utgångspunkt i lämnad utredning. Avdrag medges dock högst med 90 kr/90 kr plus mervärdesskatt per person för kostnader för lunch, middag eller supé.

Representation i form av gåvor

Gåvor är normalt inte avdragsgilla. Undantag från denna huvudregel gäller för reklamgåvor av mindre värde, för representationsgåvor i vissa fall samt för gåvor som har karaktär av personalkostnad.

För att avdrag ska kunna medges för representationsgåva fordras att gåvan har omedelbart samband med verksamheten i förvärvskällan och att beloppet är skäligt (jfr RÅ 1982 1:9). Skälig avdragsgill kostnad för representationsgåva anses enligt Skatteverkets allmänna råd och meddelanden vara högst 180 kr/180 kr plus mervärdesskatt per person. Avdrag för representationsgåva till affärsförbindelser vid helger eller personliga högtidsdagar medges inte.

Hur avdragsramarna tillämpas

Avdragsramen för måltid på 90 kr/90 kr plus mervärdesskatt gäller varje enskild måltid vid representationstillfället. Har representationen omfattat exempelvis både lunch och middag vid ett och samma representationstillfälle tillämpas avdragsramen för varje person och måltid.

Avdragsramen för kringkostnader på 180 kr/180 kr plus mervärdesskatt bör tillämpas vid varje representationstillfälle för sig. Om affärsförhandlingarna sträcker sig över flera dagar anses varje dag vara ett särskilt representationstillfälle.

Vid samarrangemang, då flera företag representerar samtidigt mot samma personer, tillämpas avdragsramarna för varje företag som gör avdrag för representation.

Avdragsram för reklamgåva

Avdragsramen för reklamgåva är 180 kr/180 kr plus mervärdesskatt.

Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2007-11-27 Avdragsram för representation och reklamgåva (dnr 131 684677-07/111).

8.7 Framtida garantiutgifter

Avdrag

Företag som lämnar garantiutfästelser har rätt att göra avdrag för framtida garantiutgifter med belopp som sätts av i räkenskaperna för att täcka risker med anledning av garantiåtagandena vid beskattningsårets utgång (16 kap. 3–5 §§ IL). Avdraget ska återföras till beskattning det följande beskattningsåret. Avdrag medges enligt två alternativa regler: schablon- eller utredningsregeln.

Schablonregeln

Avdraget för framtida garantiutgifter får inte överstiga kostnaderna under beskattningsåret på grund av garantiåtaganden bortsett från förändringen av avsättningen för framtida garantiutgifter. Om garantitiden är kortare än två år, får avdraget inte överstiga så många tjugofjärdedelar av det sammanlagda beloppet av kostnader som garantitiden utgör i månader. Brutet månadstal bortfaller.

Om beskattningsåret är längre eller kortare än tolv månader, ska avdraget justeras i motsvarande mån.

Utredningsregeln

Avdrag ska göras med ett högre belopp om ett betydligt större avdrag är motiverat med hänsyn till att

- näringsverksamheten är nystartad,
- garantiåtagandena avser ett eller ett fåtal mycket stora tillverkningsobjekt eller arbeten,
- en betydande ökning av garantiåtagandenas omfattning skett under beskattningsåret,
- produktsammansättningen avsevärt ändrats under året,

- en väsentlig del av garantiåtagandena avser en tid som betydligt överstiger två år, eller
- någon annan liknande omständighet finns.

Utredningsregeln är inte tillämplig enbart av det skälet att åtagandena uppgår till stora belopp (RÅ 1980 1:68). Av RÅ 1984 Aa 149 framgår att frågan huruvida utredningsregeln är tillämplig ska bedömas med hänsyn till den samlade verksamheten.

På balansdagen inkomna reklamationer som godkänts men inte åtgärdats får tas upp som skuld utöver det belopp som har tagits upp enligt schablonregeln eller utredningsregeln.

8.8 Organisationsutgifter m.m.

Utgifter för fusion eller fission

Utgifter som överlåtande och övertagande företag har i samband med fusion eller fission ska dras av.

Organisationsutgifter

Utgifter som ett aktiebolag har i samband med aktieutdelning och förändring av aktiekapitalet samt andra utgifter för bolagets förvaltning är avdragsgilla. Även utgifter som en ekonomisk förening har i samband med förändring av föreningens medlems- och förlagsinsatser samt andra utgifter för föreningens förvaltning är avdragsgilla (16 kap. 8 § IL). Detta är de direkt lagreglerade organisationsutgifterna. Därutöver finns ett flertal andra utgifter, som brukar betecknas som organisationsutgifter.

I taxeringshänseende är det viktigt att skilja mellan

- icke avdragsgilla organisationskostnader,
- utgifter i näringsverksamhet före dess påbörjande, vilka är begränsat avdragsgilla enligt 16 kap. 36 § IL, och
- avdragsgilla organisationskostnader i en pågående näringsverksamhet.

De avdragsgilla organisationskostnaderna kan i sin tur delas in i två grupper beroende på om de är balansgilla enligt ÅRL eller inte. Möjligheten till aktivering gäller endast organisationskostnader och t.ex. inte förvaltningskostnader.

Förvaltningskostnader

Med förvaltningskostnader brukar i allmänhet avses kostnader som är nödvändiga för den löpande driften och som har ett klart samband med förvaltningen eller organisationen av det egna kapitalet. Sedan 1999 års taxering medges avdrag för vissa för-

valtningskostnader som tidigare inte varit avdragsgilla (16 kap. 7–8 §§ IL). Aktiebolag medges avdrag för kostnader för förändring och förvaltning av bolagets kapital. Enligt RÅ 1999 ref. 74 är kostnader i samband med nyemission avdragsgilla även i det fall att kostnaderna bokförs direkt mot eget kapital utan att påverka resultaträkningen. Detsamma gäller en ekonomisk förenings kostnader för ökning av föreningens medlems- och förlagsinsatser samt för förvaltning av insatserna. Vidare är kostnader i samband med fusion avdragsgilla.

Kostnader för förtäring och liknande i samband med bolagsstämma ska bedömas utifrån vad som gäller för representationskostnader.

Utgifter för forskning och utveckling (avsnitt 8.9) kan ibland vara att hänföra till organisationskostnader. Även utgifter för datorprogram kan i vissa fall vara att hänföra till organisationskostnader (avsnitt 8.8.4).

8.8.1 Icke avdragsgilla organisationskostnader

Organisationskostnader som uppkommer innan en näringsverksamhet startar är normalt inte avdragsgilla (prop. 1996/97:154 s. 40). De anses inte utgöra driftkostnader i näringsverksamheten utan är i stället att hänföra till kapitalinsats. En kapitalinvestering är inte någon kostnad. Däremot är kostnader för upplåning av kapital alltid avdragsgilla.

Stämpelkostnader m.m.

Som inte avdragsgilla organisationskostnader räknas normalt stämpel-, registrerings-, annons-, garanti- och andra kostnader vid bolagsbildning (jfr 4 kap. 2 § ÅRL). Till inte omedelbart avdragsgilla kostnader hänförs vidare kringkostnader i samband med förvärv av aktier t.ex. i samband med utvidgning av bolagets verksamhet eller liknande, medan avdrag däremot medges för kostnader för planerade men inte genomförda aktieförvärv (se RÅ 1970 Fi 2071, RÅ 1992 ref. 55 I–II och RÅ 1994 ref. 18 samt SOU 1995:137 s. 113 f och 125 ff). Ett aktiebolag (s.k. standardbolag), som tidigare inte bedrivit någon verksamhet, har medgetts avdrag för de kostnader bolaget haft för bl.a. registrering av ändrad firma och uppläggning av bolagets redovisning i samband med att bolaget började bedriva rörelse (RÅ 1987 ref. 106 se även RÅ 2006 ref. 44 angående avdrag för ett aktiebolags arvode till likvidator). Däremot har sådana bolag enligt Skatteverkets uppfattning inte rätt till avdrag för de start- och marknadsföringskostnader som uppkommer vid bildandet och marknadsföring i samband med försäljning av dem.

8.8.2 Avdrag i efterhand

En skattskyldig som driver näringsverksamhet har i vissa fall rätt till avdrag i efterhand för utgifter i verksamheten före verksamhetens påbörjande (16 kap. 36 § IL).

Det är viktigt att slå fast när näringsverksamheten ska anses påbörjad. Avdraget får endast avse utgifter under det år verksamheten påbörjades och närmast föregående kalenderår. En förutsättning för avdragsrätt är också att fråga är om kostnader som till sin karaktär är omedelbart avdragsgilla. Man måste alltså skilja dessa kostnader från sådana organisationskostnader som anses utgöra kostnader för förvärv av förvärvskällan och som därför inte är avdragsgilla.

Har avdrag för utgiften redan gjorts på annat sätt är avdragsrätt utesluten. Avdraget ska vidare minskas i den mån utgiften inräknats i anskaffningsvärdet för tillgångar som tillförs näringsverksamheten. Avdraget ska också minskas i den mån det motsvarar inkomster som uppkommit i verksamheten innan den skatterättsligt utgjorde näringsverksamhet. Inkomster som har uppkommit tidigare än kalenderåret före det kalenderår då näringsverksamheten anses påbörjad, behöver dock inte beaktas, eftersom utgifter under motsvarande tid aldrig är avdragsgilla.

Bevisbördan

Det är den skattskyldige som ska visa att samtliga förutsättningar för avdragsrätt föreligger.

Underskott

Leder bestämmelsen om avdrag för utgifter före påbörjandet av näringsverksamheten till att underskott uppkommer under första året får detta rullas vidare enligt de vanliga reglerna (del 2 avsnitt 24).

8.8.3 Allmänt om avdragsgilla organisationskostnader

Den tredje gruppen av organisationskostnader är sådana kostnader som till sin natur är avdragsgilla. Med sådana organisationskostnader avses utgifter för tekniskt, kommersiellt eller annat arbete, som är av värde för organisationen av företagets näringsverksamhet. Avdragsrätten för sådana organisationskostnader som avser aktiverade utgifter för forskning och utveckling behandlas närmare i nästa avsnitt.

Aktivering

Om organisationsutgifterna är av väsentligt värde för verksamheten också under kommande år får de enligt 4 kap. 2 § ÅRL aktiveras. Detta gäller dock inte för den som avslutar sitt bokslut med ett förenklat årsbokslut enligt de redovisnings-

bestämmelser som finns i BFNAR 2006:1 eller den som upprättar en årsredovisning enligt BFNAR 2008:1. För att utgifterna ska kunna aktiveras måste de verkligen vara att hänföra till organisationsutgifter. Förvaltningsutgifter är inte balansgilla. Gränsen mellan förvaltnings- och organisationsutgifter kan vara svår att dra i praktiken när det gäller utgifter för reklam.

I specialmotiveringen till 1976 års BFL uttalade departementschefen bl.a. (prop. 1975:104 s. 227, jfr prop. 1995/96:10 del II, s.197).

”För att utgifter för teknisk hjälp, forsknings- och utvecklingsarbete, provdrift, marknadsundersökningar och liknande ska få tas upp som anläggningstillgång krävs att de ska vara av väsentligt värde för den bokföringsskyldiges rörelse under kommande år. Rätten att som post på aktivsidan i balansräkningen ta upp organisationsutgifter syftar endast till att möjliggöra fördelning av kostnaderna på åren närmast efter det då utgiften gjorts. En snabb avskrivning måste äga rum eftersom utgifterna inte representerar något verkligt existerande förmögenhetsobjekt. Det föreskrivs därför i stycket att årligen ska avskrivas skäligt belopp, dock minst 1/5, om det inte på grund av särskilda omständigheter får anses överensstämma med god redovisningssed att avskrivning sker med en mindre del.”

Kostnader som inte tagits upp i första balansräkningen efter det att de uppkommit, får inte senare tas med som tillgång.

Vid aktivering av organisationsutgifter i stället för omedelbar kostnadsföring uppstår vissa skattemässiga effekter utöver den direkta påverkan på årets resultat. Det bör därför utredas om ÅRL:s krav på aktivering är uppfyllda. Som framgår ovan är grundförutsättningen att det verkligen är fråga om organisationsutgifter och att de har ett väsentligt värde för kommande år. Avskrivningar ska göras i överensstämmelse med god redovisningssed och ska normalt uppgå till minst 20 % per år.

Om organisationskostnader aktiveras har det som skattemässig konsekvens att de kommer att ingå som anläggningstillgång till sitt bokförda värde i det kapitalunderlag som får användas vid beskattning av utdelning och reavinst i fåmansföretag.

Om organisationsutgifterna aktiveras uppnås också en annan kostnadsfördelning mellan åren än om omedelbart avdrag görs. Vid underskott kan kostnadsfördelningen ibland vara av

särskild betydelse. Ett exempel är de fall då spärregler träder in och stoppar möjligheten att rulla ett underskottsavdrag vidare. Genom aktivering kan t.ex. ett aktiebolag inför ett ägarbyte förskjuta åtminstone delar av utgifterna så att de kommer att belasta resultatet först sedan bolaget fått nya ägare.

Rättsfall

Avdrag för aktiverade organisationskostnader har medgetts bl.a. för

- kostnader för exportförsäljning (RÅ 1954 ref. 41),
- planering av verksamhet med bl.a. utarbetande av trycksaker och vissa beställningskostnader (RÅ 1956 Fi 1434),
- bidrag till ett tillsammans med andra bildat utvecklingsbolag (RÅ 1973 A 118).

8.8.4 Speciellt om datorprogram m.m.

I takt med att datoriseringen i samhället ökar, ökar också företagens utgifter för bl.a. datorprogram. För användare utgör utgifterna för datorprogram ofta en väsentlig del av investeringen i ett datorsystem. För den som tillverkar datorprogram för försäljning m.m. kan utvecklingsarbetet pågå i flera år, innan programmet går att sälja eller exploatera på annat sätt.

Användarens kostnader

Frågan hur utgifter för datorprogram för användare ska behandlas skattemässigt har prövats i RÅ 1983 1:29. RR fann att kostnaden för systemarbete inför övergång till nytt datorsystem utgjorde en omedelbart avdragsgill driftkostnad och närmast en ersättning till utomstående avseende ett administrativt uppdrag.

Enligt ett uttalande av BFN om redovisning av utgifter för datorprogram hos användare (BFN U 88:16), ska utgifter för datorprogram hos den slutlige användaren som huvudregel kostnadsföras löpande. Sådana utgifter ska med andra ord i regel inte hänföras till datorinvesteringen. Som en allmän riktlinje för bedömningen av om utgifter för datorprogram kan aktiveras bör enligt BFN gälla att datorprogrammet har en beräknad ekonomisk livslängd överstigande tre år. Angående de närmare villkoren för aktivering hänvisar BFN till sin rekommendation om redovisning av kostnader för FoU (BFN R 1).

Tillverkarens kostnader

Aktivering

BFN har även gjort ett uttalande om redovisningen av utgifter för utveckling av datorprogram för försäljning m.m. (BFN U 88:15). Även när det gäller sådana utgifter hänvisar BFN till principerna i rekommendationen BFN R 1. Även för dessa utgifter är alltså huvudregeln att de ska kostnadsföras löpande.

Ett grundläggande villkor för aktivering är enligt 4 kap. 2 § ÅRL, att utgifterna är av väsentligt värde för företaget i framtiden. BFN skriver i BFN U 88:15 bl.a.

”Vid en analog tillämpning av BFN R 1 bör villkoren för aktivering i punkt 12–15 i nämnda rekommendation tolkas så att aktivering får ske bara för utgifter som uppkommer fr.o.m. den tidpunkt då man kan bedöma att programmet är kommersiellt gångbart. Utgifterna får aktiveras till högst ett värde som svarar mot beräknade framtida försäljningsintäkter.”

**Redovisnings-
rådets
rekommendation**

Redovisningsrådet har utkommit med en rekommendation om redovisning av immateriella tillgångar, RR 15, som träder i kraft den 1 januari 2002. Tidigare tillämpning rekommenderas av Redovisningsrådet. De i detta sammanhang intressanta punkterna i rekommendationen är 42, 45 och 92. I p. 42 anges huvudprincipen, dvs. att kostnader för forskning och utveckling normalt ska kostnadsföras direkt utan balansering. I p. 45 anges, att utgifter för utveckling (eller utgifter för utvecklingsfasen i ett projekt) ska tas upp som en immateriell tillgång i balansräkningen om, och endast om, företaget kan visa att samtliga nedanstående förhållanden föreligger.

- Det är tekniskt möjligt för företaget att färdigställa den immateriella tillgången så att den kan användas eller säljas.
- Företagets avsikt är att färdigställa den immateriella tillgången och använda eller sälja den.
- Företaget har förutsättningar att använda eller sälja den immateriella tillgången.
- Den immateriella tillgången medför att framtida ekonomiska fördelar för företaget sannolikt ökar.
- Företaget ska bland annat kunna påvisa att det finns en marknad för det som produceras med den immateriella tillgången eller för den immateriella tillgången som sådan.
- När tillgången avses att användas internt ska dess användbarhet kunna påvisas.
- Det finns erforderliga och adekvata tekniska, finansiella och andra resurser för att fullfölja utvecklingen och för att använda eller sälja den immateriella tillgången.
- Företaget kan på ett tillförlitligt sätt beräkna de utgifter som kan hänföras till den immateriella tillgången.

Avdrag för datorprogram

I p. 92 i samma rekommendation anges att i redovisningen för juridisk person kan sådana utgifter som enligt p. 45 ska tas upp som tillgång i balansräkningen kostnadsföras (jfr 4 kap. 2 § ÅRL).

Det är Skatteverkets uppfattning att den skattemässiga behandlingen av alla typer av inventarier är uttömmande reglerad i 18 kap. IL. Detta får till följd att 18 kap. 1 § 2 st. 1 p. IL även omfattar sådana immateriella rättigheter, t.ex. enkla standardiserade datorprogram, som enligt god redovisningssed inte får tas upp som tillgång i balansräkningen.

Med hänsyn till de oavsedda komplikationer som kan uppkomma och till att problemet kommer att behandlas av Utredningen om sambandet mellan redovisning och beskattning samt till att en redovisningsmässig bedömning i praktiken hittills har lagts till grund för beskattningen är det dock ett rimligt ställningstagande, när det gäller frågan om avdrag för enkla standardiserade datorprogram, att Skatteverket inte ska lägga resurser på att fatta beslut om skattemässig aktivering av dessa utgifter. Skatteverket ska därför tills vidare vid taxeringen och i kontrollverksamheten godta omedelbart avdrag för enkla standardiserade datorprogram som enligt god redovisningssed inte får tas upp som tillgång i balansräkningen.

Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2007-03-20 Avdrag för datorprogram (dnr 131 192491-07/111).

8.9 Forskning och utveckling

Utgifter för forskning och utveckling (FoU) som har eller kan antas få betydelse för näringsverksamheten ska enligt 16 kap. 9 § IL dras av (se RÅ 2004 ref. 113). Detta gäller även utgifter för att få information om sådan forskning och utveckling.

Bestämmelserna om att utgifter för anskaffning av vissa tillgångar ska dras av genom årliga värdeminskingsavdrag tillämpas också på FoU-utgifter. Detta gäller inte för skattskyldig som avsluta sitt bokslut i enlighet med BFNAR 2006:1.

Med FoU avses såväl målinriktad forskning som grundforskning och utvecklingsarbete. Som exempel på forskningsarbeten har i förarbetena nämnts inte bara teknisk forskning på industrins, jord- och skogsbrukets område utan också kommersiell och företagsekonomisk forskning, forskning om arbetspsykologi och arbetsskydd, personalvård, informationsteknisk forskning och forskning rörande miljövård. De särskilda bestämmelserna om avdrag för kostnader för FoU tillkom 1970

genom prop. 1970:135 och flyttades i samband med 1990 års skattereform till 24 § anvp. 23 KL. I samband härmed uttalade föredragande statsrådet (prop. 1989/90:110 s. 612) att praxis beträffande avdragsrätten är generös. I sammanhanget hänvisade statsrådet till utgången i några rättsfall (RÅ 1973 A 118, RÅ 1976 ref. 105 och RÅ 1987 not. 440).

Motprestation

Avdrag förutsätter att givaren får en motprestation. Det räcker dock att givaren har ett ”rimligt intresse” av den bedrivna forskningen. Detta gäller t.ex. för bidrag till s.k. grundforskning, där en direkt motprestation sällan kan erhållas. Detta innebär att motprestationen inte nödvändigtvis måste riktas direkt mot bidragsgivaren. Avdrag medges således för utgifter för FoU om arbetet har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges näringsverksamhet, dvs. ett krav på samband. Även utgifter för att få information om sådan FoU är avdragsgilla.

Vidareförmedling

Avdragsrätten avser både kostnader för egen FoU-verksamhet och för anskaffning av FoU-resultat från utomstående. Till extern FoU hör bl.a. bidrag till utvecklingsbolag och forskningsinstitut. Avdrag förutsätter således inte att bidragsmottagaren själv utför forskningen, utan denne kan vidareförmedla bidragen till sådan forskning som ligger inom bidragsgivarens verksamhetsområde, jfr RÅ 1988 ref. 88, RÅ 1990 ref. 114 (fhb) och RÅ 1991 not. 24 (fhb). Dock ställs krav på att man med säkerhet kan förutse att mottagaren verkligen vidareförmedlar forskningsmedlen inom rimlig tid, se RÅ 1991 ref. 71 (fhb).

Samband

Det bör påpekas att de avgöranden som föredragande statsrådet i anledning av 1990 års skattereform refererat till, visar att ett visst samband måste föreligga mellan den skattskyldiges näringsverksamhet och ändamålet med utgiften. Enligt RÅ 1976 ref. 105 fick Stora Kopparbergs Bergslags AB avdrag för bidrag till Världsnaturfondens projekt Levande skog; avdrag medgavs däremot inte för bidrag till projekten Varg, Utter, Sälen i Östersjön, Rovfågelcentral och Linné. I RÅ 1987 not. 440 (fhb) medgavs ICA AB avdrag för bidrag till Cancerfonden för forskning inom området cancer-kost-hälsa. Av rättsfallet kan även slutsatsen dras att det inte spelar någon roll för avdragsrätten att även andra än finansiären kan dra nytta av FoU-arbetet.

I RÅ 1990 ref. 114 (fhb) däremot vägrades ett aktiebolag (fåmansföretag) som bedrev bil- och drivmedelsförsäljning avdrag för donation till en stiftelse för cancerforskning. RR fann

att stiftelsens verksamhet saknade samband med bolagets verksamhet och att bidraget därför inte utgjorde en driftkostnad för bolaget (jfr även RÅ 1988 ref. 88 och RÅ 1984 Aa 85 och RÅ 1984 Aa 112). Av RÅ 2000 not. 158 (fhb) framgår att avdragsrätt för FoU-bidrag till en institution som bedriver både forskning och utbildning, förutsätter att bidragen villkoras att endast användas för forskning som har ett samband med bidragsgivarens verksamhet.

Aktivering

Enligt BFN:s rekommendationer (BFN R 1) bör utgifter för FoU-arbeten som huvudregel inte aktiveras utan redovisas som kostnader när de uppkommer. Detta ska ses mot bakgrund av att det i regel finns små möjligheter att med säkerhet fastställa att ett FoU-arbete kommer att generera framtida merintäkter eller kostnadsbesparingar. I sina rekommendationer har BFN också under punkterna 12–15 behandlat under vilka förutsättningar aktivering av utgifter för FoU kan bli aktuell. Det kan nämnas att med tillämpning fr.o.m. den 1 januari 2002 har Redovisningsrådet utfärdat rekommendationer (RR 15) om immateriella tillgångar, där även frågor om aktivering av kostnader för forskning och utveckling behandlas. I huvudsak överensstämmer dessa med de av BFN utfärdade rekommendationerna. Se dock vad som gäller för skattskyldig som upprättar årsbokslut enligt BFNAR 2006:1 eller skattskyldig som upprättar årsredovisning enligt BFNAR 2008:1.

8.10 Utbildnings- och kurskostnader

Det saknas särskilda bestämmelser om avdrag för studie- och konferenskostnader m.m. Avdragsrätten för sådana kostnader får därför prövas utifrån allmänna bestämmelser.

Utbildningskostnader

I regel karaktäriseras studie- och konferensresor inte bara av egentliga studier etc. utan också av rekreation i varierande omfattning. Om inslaget av rekreation är för stort, kan det föranleda att avdraget bör sättas ned eller helt vägras. I praxis synes man ha intagit en relativt restriktiv inställning på så sätt att domstolarna vid blandade kostnader helt har vägrat avdrag för kostnaderna (jfr t.ex. RÅ 1980 Aa 147 och RÅ 1979 1:10 I, som dock avser inkomstslaget tjänst). För att bedöma avdragsrätten kan det vara nödvändigt att inhämta uppgift om arrangör och program för resan (kursen) samt i vilken utsträckning programmet följts.

Kurskostnader

Konferenskostnader

Studieresor

Det finns få RR-avgöranden om studie- och konferensresor för enskilda näringsidkare eller företagsledare i fåmansföretag.

I RÅ 1972 Fi 616 (=RRK R72 1:27) var en enskild näringsidkares (pälsvaruhandlares) och hans hustrus studieresa till bl.a. USA föremål för RR:s bedömning. De avdragsgilla kostnaderna uppskattades på skälig grund till hälften av kostnaderna för makarnas resa.

I RÅ 1980 1:81 ansågs kostnaden för en studieresa till USA inte vara avdragsgill för två makar som bedrev jordbruksverksamhet. Här ingick rekreatoinsinslag och sambandet mellan resan och den bedrivna näringsverksamheten ansågs inte tillräckligt starkt.

I RÅ 1983 1:78 I har RR gjort ett uttalande av principiell natur. Även om uttalandet gäller frågan om förmånsbeskattning av delägare/företagsledare i fåmansbolag är det av intresse också för avdragsrätten för enskild näringsidkare. Bedömningsgrunderna bör nämligen vara desamma.

Bedömningsgrunder

I sistnämnda dom uttalade RR bl.a. att för att deltagandet i en studieresa som företagits av en delägare i ett fåmansbolag och/eller företagsledare och bekostats av bolaget inte ska i sin helhet anses motsvara en löneförmån för delägaren, fordras att de studier som resan gett möjlighet till över huvud taget kunnat vara till nytta för bolaget. Föremålet för studierna måste ha anknytning till bolagets verksamhet och de kunskaper och erfarenheter som studierna beräknats kunna ge delägaren måste vara av ekonomisk betydelse för verksamheten. En resa kan exempelvis avse att undersöka förutsättningarna för en planerad ändring av en viss gren eller ett visst led i bolagets verksamhet och resultera i att ändringen genomförs eller tankarna därpå överges. Även studieresor som mer allmänt syftar till att ge uppslag av betydelse för bolagets verksamhet bör kunna godtagas, förutsatt att föremålet för studierna har den anknytning till och kan beräknas få den ekonomiska betydelse för verksamheten som nyss angavs. Det är emellertid klart att några direkt påvisbara ekonomiska resultat eller dispositioner som följd av resan inte alltid går att konstatera när ställning ska tagas till frågan om resedeltagarens beskattning. Man får då göra en samlad bedömning av syftet med resan och vilken betydelse denna beräknats kunna få för bolagets verksamhet.

Rekreatoinsinslag m.m.

RR uttalade vidare i RÅ 1983 1:78 att vid prövningen ska särskilt beaktas i vilken omfattning resan fullföljer även andra syften än att tillföra bolaget för verksamheten betydelsefulla kunskaper och erfarenheter. Självfallet måste vid en resa kunna godtagas att viss tid tas i anspråk också för andra inslag, såsom

för nöje och avkoppling och, särskilt vid en utlandsresa, besök på närbelägna turistmål. Överstiger dessa inslag inte vad som kan anses vara normalt vid en sådan resa eller liknande, bör någon förmånsbeskattning inte komma i fråga. Om emellertid resan erhållit en sådan uppläggningsform att nu angivna inslag klart överväger och resmålen mer synes ha valts med hänsyn härtill än för att främja ändamålsenliga studier – vilka kanske lika bra eller bättre kunnat äga rum på annan plats och till lägre kostnad – får resans egenskap av nöjes- och rekreationsresa, enligt RR, anses vara så framträdande att en förmånsbeskattning bör ske för resekostnaden i dess helhet. Svårigheterna vid prövningen blir större när inslagen av nöje och avkoppling visserligen överstiger vad som kan anses normalt men ändå inte fått så framträdande utrymme att de bör utlösa en förmånsbeskattning för hela resekostnaden.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis krävs för att kostnader för studie- och konferensresor samt kurser ska vara avdragsgilla i sin helhet att resan/kursen inte har för stora inslag av rekreation och att den erhållna informationen kan antas vara till ekonomisk nytta för näringsverksamheten. Antingen fråga är om studieresa, konferensresa eller kurs ska sambandet mellan innehållet i denna och näringsverksamhetens inriktning vara sådant att deltagandet framstår som ekonomiskt motiverat. Är informationen motiverad men rekreationsinslaget något för stort kan avdrag för en andel av resekostnaderna medges.

Lönekostnad

I de fall utgiften för resan etc. bör anses utgöra lönekostnad för anställd personal medges arbetsgivaren avdrag härför. Vidare ska socialavgifter påföras.

8.11 Vissa bidrag och avgifter

Bidrag till Stiftelsen Tekniska museet ska dras av (16 kap. 10 § IL).

Avgifter och bidrag till Svenska Filminstitutet

Avdrag ska göras för sådana avgifter och bidrag till Stiftelsen Svenska Filminstitutet som avses i ett avtal som träffats den 15 september 2005 mellan å ena sidan staten och å andra sidan Sveriges Biografägareförbund, Folkets Hus och Parker, Riksföreningen Våra Gårdar, Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a., Svenska Filmdistributörers Förening u.p.a., Föreningen Sveriges Filmproducenter, Sveriges Television AB, TV 4 AB (publ.), Modern Times Group MTG AB, Kanal 5 AB och C More Entertainment AB (16 kap. 11 § IL).

Bidrag till utvecklingsbolag Bidrag som lämnas utan villkor till ett regionalt utvecklingsbolag eller dess moderbolag ska dras av, om utvecklingsbolaget med stöd av 1 § lagen (1994:77) om beslutanderätt för regionala utvecklingsbolag har fått rätt att pröva frågor om stöd till näringsidkare (16 kap. 12 § IL).

8.12 Avgifter till arbetsgivarorganisationer

Avgifter till arbetsgivarorganisationer ska dras av till den del de avser medel för konfliktändamål. Bedömningen av vad avgifterna avser får grundas på uppgifter i organisationens budget, om inte särskilda skäl talar mot det. Vid denna bedömning ska avgifterna i första hand anses bli använda för annat än konfliktändamål (16 kap. 13 § IL).

8.13 Avsättning till personalstiftelser

Belopp som förs över till en personalstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. ska dras av (16 kap. 14 § IL).

8.14 Skadestånd

Utgivna skadestånd kan vara antingen avdragsgilla eller inte avdragsgilla. Skadestånd får inte dras av, om de grundas på lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL) eller någon annan lag som gäller förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare och avser annat än ekonomisk skada (16 kap. 15 § IL).

Livränta Skadestånd som utgår i form av livränta är vanligtvis en avdragsgill utgift oavsett grunden för dess utgivande. Om sådan livränta avlöses mot engångsbelopp, blir avdragsrätten däremot beroende av om skadeståndet skulle ha varit avdragsgillt om det från början hade utgått i form av engångsbelopp (RÅ 1957 Fi 942, RÅ 1961 Fi 640). När det gäller skadestånd i form av livränta till tidigare anställd till följd av personskada är avdragsrätten begränsad till belopp som för mottagaren utgör ersättning för förlorad inkomst av skattepliktig natur eller för förlorat underhåll (62 kap. 7 § IL).

Engångsbelopp När skadestånd betalas som engångsbelopp får frågan om avdragsrätt bedömas med hänsyn till om skadeståndet kan anses vara av sådan natur att det framstår som en kostnad i näringsverksamheten eller inte.

Sådana skadestånd i form av engångsbelopp som kan anses utgöra kostnad i näringsverksamhet kan i princip delas in i

- skadestånd på grund av avtalsbrott, och
- utomobligatoriskt skadestånd i näringsverksamheten.

Avtalsbrott o.d.

Vad gäller skadestånd på grund av avtalsbrott gäller att avdragsrätt föreligger om skadeståndet utgått på grund av brott mot ett i näringsverksamheten ingånget avtal (se t.ex. RÅ 1956 ref. 6, RÅ 1956 Fi 581, RÅ 1960 Fi 1108 samt RÅ 1967 ref. 12, där ett vitesbelopp ansågs utgöra skadestånd). I RÅ 1993 ref. 67 medgavs ett handelsbolag avdrag för utgivet skadestånd till följd av att delägare i handelsbolaget brutit mot konkurrensklausul i avtal med tidigare arbetsgivare. Rätt till avdrag föreligger på samma grunder för förverkad handpenning i samband med hävande av avtal, RÅ 1952 Fi 243. I RÅ 1981 1:18 medgavs avdrag för skadestånd som en revisor utgivit på grund av bristande fullgörande av uppgifter som han åtagit sig i sin verksamhet. Rätt till avdrag föreligger i allmänhet även för rättegångskostnader till följd av brott mot avtal ingångna i och för näringsverksamheten (RÅ 1943 Fi 747 och RÅ 1975 Aa 542), se vidare nedan avsnitt 8.38.

Rätt till avdrag för skadestånd till följd av fel etc. i sålda eller levererade varor, försenad leverans m.m. föreligger i allmänhet, se t.ex. RÅ 1938 Fi 594.

Även skadestånd som en näringsidkare ådragit sig genom att avsiktligen förfarit i strid mot ingångna avtal eller gällande bestämmelser kan vara avdragsgillt, under förutsättning att förfarandet kan anses vara försvarbart av kommersiella skäl (se t.ex. RÅ 1980 1:12, som trots att det medförde ändrad lagstiftning alltså har principiell betydelse). Däremot saknas avdragsrätt om avtalsbrottet gjorts av rent personliga skäl (jfr t.ex. RÅ 1942 Fi 290, där operasångare blivit skadeståndsskyldig på grund av att han av rent personliga skäl ställt in framträdande).

Utomobligatoriskt skadestånd

För utomobligatoriska skadestånd har avdragsrätten i tidigare praxis varit beroende av i vad mån skadan varit av sådan art att den utgjort en normal risk i verksamheten, se t.ex. RN 1954 nr 8:4 och RÅ 1959 Fi 1525–1526; vari en möbelfabrikant, vars fabrik drevs med vattenkraft från en dammanläggning, hade låtit dämna upp vattnet till högre nivå än han hade rätt till. Han medgavs inte avdrag för utbetalat skadestånd. Detta ansågs inte vara en ”normal risk” i hans möbelverksamhet.

Skadestånd som utgick till följd av att jordbrukare fällt till ansvar för allmänfarlig vårdslöshet vid halmbränning var inte normal förlust i jordbruksdrift, RÅ 1976 Fi 731.

Kopplingen av avdragsrätten till ovanstående princip torde i vissa fall ha hängt samman med det tidigare gällande kapitalförlustbegreppet enligt vilket avdrag inte medgavs för förluster som var onormala för verksamheten. Kapitalförlustbegreppet har successivt inskränkts och är fr.o.m. 1999 års taxering utmönstrat ur lagtexten. Äldre praxis beträffande avdragsrätt för skadestånd bör därför läsas med detta som bakgrund.

Avdragsrätten får numera bedömas utifrån om den aktuella förlusten är en utgift ”för att förvärva och bibehålla inkomster” utgör ”kostnad i näringsverksamhet” (16 kap. 1 § IL). I prop. 1996/ 97:154 s. 25 anges att ett slopat normalitetskrav och kapitalförlustbegrepp kan tänkas medföra att vissa förluster som tidigare inte varit avdragsgilla på grund av att de var onormala för verksamheten blir avdragsgilla. I propositionen påpekas dock att det för detta krävs att förlusterna kan anses utgöra en kostnad i verksamheten samt att

”Det är inte givet att de onormala förluster som i dag inte anses avdragsgilla på grund av kapitalförlustbestämmelsen, t.ex. vissa skadestånd, verkligen är av sådan karaktär att de kan betraktas som kostnader i verksamheten. Det är med andra ord inte självfallet att det räcker med att en förlust har samband med verksamheten för att den ska anses utgöra en kostnad i verksamheten.”

8.15 Mervärdesskatt

Sådan ingående skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200) som medför rätt till avdrag enligt 8 kap. eller återbetalning enligt 10 kap. nämnda lag får inte dras av (16 kap. 16 § IL).

Mervärdesskatt ska dras av om skatten avser utgående skatt som har tagits upp som intäkt och som har betalats in till staten, eller skatt som återförs enligt ML och som betalas in till staten på det sätt som anges i 8 a kap. och 9 kap. 9–13 §§ ML.

Om mervärdesskatt som har dragits av vid inkomstbeskattningen sätts ned, ska motsvarande del av avdraget återföras till beskattning.

8.16 Särskilda skatter och avkastningsskatt på pensionsmedel

Särskilda skatter och avgifter som avser näringsverksamheten ska dras av. Om skatten eller avgiften sätts ned, ska motsvarande del av avdraget återföras det beskattningsår då debiteringen ändras (16 kap. 17 § IL).

Avkastningsskatt som beräknas på kontoavsättning med tillämpning av 3 § fjärde stycket lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel ska dras av. Om skatten sätts ned, ska motsvarande del av avdraget återföras det beskattningsår då debiteringen ändras. Om skatten sätts ned genom avräkning av utländsk skatt, hindrar detta inte att hela skattebeloppet dras av (16 kap. 17 § IL).

8.17 Utländska skatter

Betald utländsk skatt ska dras av. Skatt som avser inkomster som ska undantas från beskattning i Sverige ska dock inte dras av. Återbetalas skatten, ska motsvarande del av avdraget återföras (16 kap. 18 § IL).

Utländsk särskild skatt som avser näringsverksamheten ska dras av. Allmän skatt till en utländsk stat ska dras av, om den har betalats av en obegränsat skattskyldig person på inkomster som anses ha sitt ursprung i den utländska staten. Med allmän skatt till en utländsk stat likställs skatt till en utländsk delstat, provins eller kommun.

Med skatt på inkomster likställs skatt på sådan förmögenhet som de inkomster som avses i andra stycket kommer från. Detta gäller dock inte om skatten huvudsakligen har karaktären av engångsskatt (16 kap. 19 § IL).

8.18 Förluster av kontanta medel

Förluster av kontanta medel genom brott får dras av bara om det klart framgår att förutsättningarna för avdrag är uppfyllda. Avdrag för förlust av kontanta medel genom stöld eller rån får inte göras med större belopp än vad som motsvarar normalt innehav av kontanter i näringsverksamheten, om det inte finns särskilda skäl (16 kap. 20 § IL). I förarbetena anges, att när det gäller förluster av kontanta medel genom brott bör avdrag inte medges när förlusten har sin grund i brottslig gärning av verksamhetens ägare eller någon närstående (prop. 1996/97:154 s. 57).

8.19 Brandförsäkringar för all framtid

Om en brandförsäkring tas för all framtid och premien enligt försäkringsavtalet betalas på en gång, ska bara fem procent av premien dras av (16 kap. 21 § IL).

Om premien enligt försäkringsavtalet i stället ska betalas under ett bestämt antal år med lika stort belopp varje år, ska avdrag göras vart och ett av dessa år enligt följande tabell.

Det hela antal år från avtalets ingående under vilka premien ska betalas.

Avdrag i procent av den för året betalda premien

högst		4 år	5 %
5 till och med		7 år	10 %
8	”-	10 år	15 %
11	”-	13 år	20 %
14	”-	16 år	25 %
17	”-	19 år	30 %
20	”-	23 år	35 %
minst		24 år	40 %

8.20 Hälsa- och sjukvård m.m.

Utgifter för sådan hälso- och sjukvård i Sverige som inte är offentligt finansierad får inte dras av. Utgifterna ska dock dras av om de avser en anställd, en enskild näringsidkare eller en delägare i ett svenskt handelsbolag som inte omfattas av den offentligt finansierade vården enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller någon annan svensk författning (16 kap. 22–24 §§ IL).

Utgifter för hälso- och sjukvård och läkemedel utomlands ska dras av om de uppkommit vid insjuknande i samband med tjänstgöring utomlands.

Utgifter för företagshälsovård, för vaccinationer som betingas av näringsverksamheten och för nödvändig tandbehandling ska dras av.

Utgifter för arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder ska dras av, om arbetsgivaren ska svara för dem enligt 22 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring eller rehabiliteringen syftar till att den anställda ska kunna fortsätta att förvärvsarbeta. Avdrag för sådana utgifter ska också göras av en enskild näringsidkare eller av en delägare i ett svenskt handelsbolag,

om rehabiliteringen syftar till att han ska kunna fortsätta sitt förvärvsarbete. Även utgifter för förebyggande behandling ska dras av, om behandlingen har ett sådant syfte.

8.21 Grupplivförsäkringar

Premie för grupplivförsäkring som en näringsidkare tecknar för egen del ska dras av.

Om försäkringsersättningen utfaller efter väsentligt förmånligare grunder än vad som gäller enligt grupplivförsäkring för statligt anställda, ska bara den del av premien dras av som kan anses motsvara förmåner enligt grupplivförsäkring för statligt anställda (16 kap. 25 § IL).

8.22 Reseskyddsförsäkringar

Premie för reseskyddsförsäkring avseende resor som en näringsidkare gör i näringsverksamheten ska dras av (16 kap. 26 § IL).

8.23 Bilkostnader

Utgifter för resor som en näringsidkare gör med egen bil i näringsverksamheten ska dras av med 1 krona och 85 öre för varje kilometer. Detta gäller dock inte om bilen är en tillgång i näringsverksamheten (16 kap. 27 § IL). Avdraget förutsätter att inga driftkostnader för bilen har belastat verksamheten. Den skattskyldige ska kunna visa underlaget för avdraget genom körjournal eller på annat lämpligt sätt.

Om en sådan delägare i ett svenskt handelsbolag som ska uttagsbeskattas för bilförmån från bolaget använder bilen för resor i näringsverksamheten och betalar samtliga utgifter för drivmedel som är förenade med resorna, ska utgifter för dieselolja dras av med 65 öre för varje kilometer och utgifter för annat drivmedel med 95 öre för varje kilometer (16 kap. 27 § IL).

Bil som utgör tillgång i näringsverksamheten

Det är nödvändigt att ta ställning till om bilen utgör tillgång i verksamheten eller inte (jfr prop. 1989/90:110 s. 591). Detta innebär att bilen ska vara anskaffad för näringsverksamheten för att den ska utgöra ett inventarium. Bilen kan utgöra ett inventarium även om körsträckan i verksamheten är förhållandevis obetydlig.

Om bilen utgör en tillgång i verksamheten, medges normalt avdrag för samtliga bilkostnader inklusive värdeminskning-avdrag.

- Bilförmån** När en egenföretagare eller handelsbolagsdelägare även för privat bruk disponerar en bil som bokförts i näringsverksamheten ska bilförmån redovisas som intäkt av näringsverksamhet. För den som redovisar sin verksamhet i enlighet med BFNAR 2006:1 kommer intäktsredovisningen av förmånen att ske löpande i bokföringen. För övriga egenföretagare och handelsbolagsdelägare kommer förmånen att vara en skattemässig justeringspost på NE respektive N3A.
- Leasingbil** Om leasingbil används i näringsverksamheten gäller samma regler för avdrag i verksamheten samt för påförande av bilförmån för privat nyttjande hos delägare som när egen bil används i verksamheten. I stället för värdeminskningssavdrag erhålls avdrag för erlagd hyra. I RÅ 1994 ref. 17 fann RR att god redovisningssed innebar att en förhöjd första avgift för leasing av bil ska periodiseras proportionellt över avtalstiden.

8.24 Arbetsresor

I fråga om utgifter för resor till och från arbetsplatsen och begränsning i avdragsrätten för sådana utgifter tillämpas motsvarande bestämmelserna som i inkomstslaget tjänst. Om den skattskyldige har utgifter för sådana resor både i inkomstslaget tjänst och i inkomstslaget näringsverksamhet, ska begränsningen avse de sammanlagda utgifterna och i första hand medföra en minskning av avdraget i inkomstslaget tjänst (16 kap. 28 § IL).

För gränsdragningen mellan resor i näringsverksamheten och arbetsresor, se Skatteverkets ställningstagande 2005-06-08 Resor i näring eller till arbetsplatsen (dnr 130 331754-05/111).

8.25 Egenavgifter

Debiterade egenavgifter ska dras av till den del de avser näringsverksamheten. Om avgifterna sätts ned ska motsvarande del av avdraget återföras det beskattningsår då debiteringen ändras (16 kap. 29 § IL). Avdrag ska dessutom göras för ett belopp som sätts av för att täcka egenavgifterna för beskattningsåret. Avdraget ska återföras det följande beskattningsåret.

Se även Skatteverkets ställningstagande 2005-09-05 Justering på grund av tillkommande egenavgifter (dnr 130 46007-05/111).

8.26 Pensionsförsäkringar och pensions- sparkonton

Premier för pensionsförsäkringar och inbetalningar på pensionssparkonton får dras av enligt reglerna i 59 kap. IL om pensionssparavdrag (16 kap. 32 § IL). Se del 1 avsnitt 21.

8.27 Avgifter till arbetslöshetskassa

I fråga om avgifter till arbetslöshetskassa är skattereduktionen slopad fr.o.m. 2008 års taxering.

8.28 Arbeta i bostaden

Om en enskild näringsidkare använder en särskilt inrättad del av sin bostad i näringsverksamheten, ska en skälig del av utgifterna för hyra, värme m.m. dras av. Även andra utgifter för denna del av bostaden ska dras av, om de direkt orsakas av näringsverksamheten (16 kap. 34 § IL).

Om en enskild näringsidkare arbetar i sin bostad minst 800 timmar under beskattningsåret, får han dra av utgifter för bostaden, även om något särskilt utrymme inte har inrättats. Avdrag får göras med 2 000 kronor per år om arbetet utförs i en bostad på den skattskyldiges eller hans makes fastighet och med 4 000 kronor per år i annat fall. Är beskattningsåret längre eller kortare än tolv månader ska timantalet och beloppet justeras.

I antalet arbetade timmar får bara sådant arbete räknas med som det med hänsyn till arbetets karaktär är motiverat att utföra i bostaden. Även tillfälligt arbete som räknas till inkomstslaget tjänst får räknas med om det har nära samband med näringsverksamheten. Arbete som utförs av den skattskyldiges barn får räknas med bara om barnet har fyllt 16 år. Arbete som utförs av den skattskyldiges make får räknas med bara om makarna driver verksamheten gemensamt (16 kap. 35 § IL).

För den som bor i en hyres- eller bostadsrättslägenhet beräknas avdraget på grundval av den del av hyran eller avgiften till bostadsrättsföreningen som kan anses belöpa på den särskilt inrättade delen. Avdrag medges även för skälig del av sådana kostnader för värme, vatten och avlopp samt elektrisk ström som inte ingår i hyran/avgiften.

**Hyres- eller
bostadsrätt**

**Näringsidkarens
privatbostads-
fastighet**

När privatbostaden är en fastighet som tillhör näringsidkaren och en särskild del har inrättats för och använts i näringsverksamheten, får avdrag göras för skälig andel av kostnaderna för värme, vatten och avlopp samt elektrisk ström. Räntekostnader och tomträttsavgäld får således inte beaktas, vilket beror på att de är avdragsgilla under inkomst av kapital.

Förutom att avdrag får göras för skälig andel av bostadskostnaden får avdrag göras för sådana kostnader som är direkt betingade av näringsverksamheten, t.ex. kostnader för speciell ventilation. För mer allmänna kostnader medges däremot inte avdrag. Har exempelvis hela husfasaden på privatbostadsfastigheten reparerats eller målats om, blir inte heller den del av kostnaderna som belöper på den för näringsverksamheten inrättade fastighetsdelen avdragsgill. Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2005-04-20 Enskild näring – lokal i privatbostadsfastighet (dnr 130 227116-05/111).

**Privatbostad
tillhörig annan än
näringsidkaren**

Arbetar näringsidkaren i en för ändamålet särskilt inrättad del av en privatbostadsfastighet som tillhör utomstående bör avdrag kunna medges för erlagd hyra, under förutsättning att den är marknadsmässig.

Enskild näringsidkare som använder särskilt inrättad del av makes privatbostadsfastighet i sin näringsverksamhet är berättigad till samma avdrag som skulle ha tillkommit maken om denne bedrivit näringsverksamheten, se Skatteverkets ställningstagande 2006-05-04 Enskild näring – makes privatbostadsfastighet (dnr 131 273882-06/111).

8.29 Reklam och sponsring

Reklam och marknadsföring har traditionellt sett bestått av annonser i tidningar, reklam på skyltar eller bioreklam m.m. Med tiden har en utvidgning skett av det sätt på vilket företag sprider sitt eller sin produkts namn. Ett sätt att åstadkomma detta är att lämna ekonomiskt stöd till verksamheter eller personer. Företeelsen brukar benämnas sponsring och den som lämnar stödet sponsor.

Sponsringen går huvudsakligen till idrottsrörelsen. Det förekommer emellertid också att kulturen sponsras. Även olika slag av forsknings- och utvecklingsprojekt kan sponsras. Avdragsrätten för de senare bidragen är särskilt reglerad i 16 kap. 9 § IL, se vidare avsnitt 8.9.

Sponsorerna motiverar bidragen med att de ska ge dem utbyte i form av reklam, goodwill eller annat som leder till ökade intäkter etc. Ett viktigt skäl till sponsring kan vara att sponsorn önskar att associeras med olika mer eller mindre väl avgränsade företeelser som kan verka positivt för sponsorns anseende hos en viss målgrupp. Att sponsringen ska verka resultatbefrämjande är en förutsättning för att bidragen ska vara avdragsgilla.

Någon särskild lagreglering avseende avdragsrätt för reklam och sponsring finns inte. För att bedöma om avdragsrätt föreligger måste man gå till de allmänna bestämmelserna om avdrag för intäkternas förvärvande, vilka finns i 16 kap. 1 § IL. För att sponsringen ska vara avdragsgill krävs att den utgör en driftkostnad i näringsverksamheten. Sponsorn måste alltså erhålla något i motprestation som kan verka resultatfrämjande i näringsverksamheten. Rena gåvor är däremot inte avdragsgilla, 9 kap. 2 § 2 st. IL.

Rättspraxis

I RÅ 1976 ref. 127 I-II (=RRK R 1976 1:95 I-II) medgavs PLM (I) avdrag för bidrag till kampanj mot nedskräpning, då opinionsbildning till följd av kampanjen enligt RR ”kunde få påtagliga återverkningar på avsättningen av bolagets produkter”. Däremot fick bolaget inte avdrag för ett bidrag till Industriförbundet avseende utredning angående skadeverkningar av nedskräpning, eftersom detta projekt bedömdes vara av mer allmän natur utan direkt samband med bolagets verksamhet. KF (II) vägrades avdrag för bidrag dels till kampanj ”Vårstädning”, dels till näringslivets arbetsgrupp i nedskräpningsfrågor med motiveringen att det inte fanns ”något sådant samband mellan förbundets verksamhet och de ifrågavarande utbetalningarna att dessa får såsom driftkostnader avdragas ...”. I RÅ 1977 Aa 4 vägrades ett industriaktiebolag avdrag för ett engångsbidrag till anordnande av ett bruksmuseum. Av praxis framgår således att det finns ett krav på samband mellan sponsorns verksamhet och motprestationen. Att kravet på samband kan vara olika stort beroende på sponsringens inriktning visas nedan.

I RÅ 2000 ref. 31 I-II prövade RR Procordiakoncernens (sedermera Pharmacia & Upjohn) sponsring av Operan (I) och Falcon AB:s (II) avdragsyrkande för bidrag till Projekt Pilgrimsfalk, som drevs av bl.a. Svenska Naturskyddsföreningen.

Av RÅ 2000 ref. 31 I-II framgår att man vid prövningen av om avdragsrätt föreligger först måste ta ställning till om den aktuella

kostnaden för vad som betecknas som sponsring utgör en omkostnad för intäkternas förvärvande och bibehållande. Även om kostnaden primärt anses vara av sådant slag, kan avdrag likväl vägras med hänvisning till förbudet mot avdrag för gåvor.

När det är fråga om aktiebolag som lämnat sponsringsbidrag uttalar RR att det föreligger en klar presumtion för att kostnaderna är avdragsgilla. Endast i undantagsfall, där det framstår som uppenbart att kostnaden inte är ägnad att bidra till intäkternas förvärvande eller bibehållande, kan avdrag vägras med hänvisning till de allmänna avdragsbestämmelserna i 16 kap. 1 § IL. Det bör poängteras att i RÅ 2000 ref. 31 var sponsorerna stora koncerner och inte enmans- eller fåmansaktiebolag, där det enligt Skatteverkets mening på ett helt annat sätt kan förekomma att sponsringskostnader i realiteten utgör privata levnadskostnader för företagsledaren eller denne närstående och således inte är avdragsgilla.

I RÅ 2000 ref. 31 fann RR inledningsvis att bidragen utgjorde omkostnader i näringsverksamheten. Därefter prövade RR om utgifterna till någon del omfattades av förbudet mot avdrag för gåvor. RR synes mena att en och samma kostnad – i vart fall när fråga är om sponsring – kan utgöra omkostnad i näringsverksamhet och samtidigt omfattas av förbudet mot avdrag för gåvor i 9 kap. 2 § IL. Den senare utgör således en specialbestämmelse i förhållande till huvudregeln i 16 kap. 1 § IL, som är en generell bestämmelse. Specialbestämmelsen tar i ett sådant fall över.

RR uttalade att det inte föreligger en gåva i de fall mottagaren utför motprestationer och värdet av dessa svarar mot den lämnade ersättningen. Något hänsynstagande till eventuella subjektiva gåvoavsikter görs inte i domen. Det är i stället en objektiv bedömning som ska göras av bidragets storlek i relation till värdet av erhållna motprestationer. Sådana motprestationer kan, enligt RR, bestå av direkta tjänster, t.ex. reklam, men också i indirekta tjänster som kommer sponsorn tillgodo. En indirekt tjänst kan föreligga när det finns en stark anknytning mellan sponsorns respektive mottagarens verksamhet. RR hänvisade här till RÅ 1976 ref. 127 I. När det gällde Falcon AB:s bidrag till Projekt Pilgrimsfalk, fann RR att det fanns ett sådant indirekt samband.

En slutsats av RÅ 2000 ref. 31 är att om inte mottagaren tillhandahåller en direkt motprestation och sponsorbidraget inte heller avser en verksamhet hos mottagaren som har ett sådant

samband med sponsorns verksamhet att ersättningen kan ses som indirekta kostnader i sponsorns verksamhet (se Falconfallet och RÅ 1976 ref. 127 I), ska kostnaden betraktas som en inte avdragsgill gåva. Det finns här anledning att understryka att RR framhåller att den omständigheten att sponsringen är ägnad att förbättra sponsorns goodwill, och därigenom kan vara kommersiellt motiverad, inte i sig innebär att sponsringen förlorar sin karaktär av gåva.

För den skatterättsliga bedömningen är det alltså enligt fast praxis väsentligt att man i det enskilda fallet prövar vad sponsringen kan hänföras till för slag av kostnad och om sponsorn erhållit en direkt eller indirekt motprestation. I princip kan kostnader för sponsring hänföras till antingen reklamkostnad, representationskostnad, personalkostnad, kostnad för forskning och utveckling, eller till inte avdragsgill privat levnadskostnad eller gåva.

Gränsdragning mot gåva

Vid bedömning av avdragsrätten för sponsring är gränsdragningen mot gåva av avgörande betydelse, eftersom gåvor inte är avdragsgilla. En sponsring helt utan motprestation får anses som gåva och är då inte avdragsgill för sponsorn. Detta gäller även i de fall bidraget utgör omkostnad i näringsverksamheten enligt bestämmelserna i 16 kap. 1 § IL. Om mottagaren t.ex. tillhandahåller annonsplats eller fribiljetter, är det klart att en motprestation lämnats. Använder sig sponsorn själv aktivt av sponsorisatsen i annonskampanjer, på förpackningar etc. har också en form av motprestation lämnats. Motprestationens värde måste emellertid även stå i rimlig proportion till betalningen, för att kostnaderna för sponsringen inte helt eller delvis ska hänföras till inte avdragsgill gåva.

Detta innebär sammanfattningsvis att sponsring träffas av förbudet mot avdrag för gåvor om mottagaren inte tillhandahåller någon direkt motprestation och ersättningen inte heller avser en verksamhet hos mottagaren som har ett sådant samband med sponsorns verksamhet att ersättningarna kan ses som indirekta omkostnader i denna.

Motprestationens art

Förekomsten av motprestationer och arten av dessa styr hur sponsringen ska rubriceras i kostnadshänseende och blir därmed avgörande för avdragsrätten. I många fall är motprestationen sammansatt av olika delar. Det förekommer t.ex. att en idrottsförening erbjuder sponsorpaket som innehåller allt från reklamskyltar till fribiljetter. Avdrag som driftkostnad kan då inte utan vidare medges för hela utgiften. Varje del i paketet

måste bedömas för sig. Detta är nödvändigt eftersom olika avdragsregler gäller för olika slag av kostnader. För att avdrag ska medges får inte den lämnade redogörelsen av den erhållna motprestationen vara för allmänt hållen.

Reklam- eller PR-kostnad

I de fall motprestation erhålls består den oftast av någon form av reklam eller PR. Hit hänförs även den positiva verkan en särskild sponsringsåtgärd har på sponsorns anseende hos utvalda målgrupper. För att avdragsrätt såsom för marknadsföringskostnad ska föreligga krävs ett samband mellan sponsorns verksamhet och motprestationen. Praxis visar att publiciteten tillmätts avgörande betydelse. I praxis synes det finnas ett krav på att den motprestation som sponsorn erhåller ska rikta sig till allmänheten. Om reklam- eller PR-värdet varit obetydligt i förhållande till kostnaden för sponsringen, har kravet på samband inte ansetts uppfyllt. Om motprestationen t.ex. består av att företagets namn graveras in eller tas upp på anslagstavla eller liknande på en inte framträdande plats, vilket inte är ovanligt vid s.k. kultursponsring, och inte sponsorn i övrigt kan använda prestationen i sin marknadsföring som reklam, talar detta för att motprestationen är ringa och att avdragsrätt därför saknas. Om motprestationen inte står i rimlig proportion till storleken på det lämnade bidraget, kan avdrag medges för viss del av kostnaden såsom för reklamkostnad medan avdrag vägras för resterande del med hänvisning till förbudet mot avdrag för gåvor.

Personalkostnad

Vid sidan av avdragsförbudet för gåva faller den del av sponsringsbidraget som har karaktär av personalkostnad. Det är inte ovanligt att sponsorn som motprestation erhåller biljetter till ett evenemang eller fasta platser i en idrottsanläggning, teater- eller konsertlokal. Får anställd utan vederlag utnyttja sådan biljett eller fast plats kan sponsorn få avdrag för sitt bidrag som personalkostnad. Om den anställde ska förmånsbeskattas eller om det är skattefri personalvårdsförmån får bedömas enligt bl.a. reglerna i 11 kap. 11 § IL.

Företag som sponsrat idrottsföreningen på en mindre ort har medgetts avdrag som personalkostnad, om minst 80 % av idrottsföreningens medlemmar utgjorts av anställda i företaget. I praxis har avdrag medgetts även för bidrag till idrottsanläggning på en ort där minst 80 % av invånarna varit anställda av det bidragsgivande företaget (RÅ 1952 Fi 241 och i reg.= RÅ 1952 Fi 617 samt RN 1952 nr 5:7. Jfr RÅ 1968 ref. 46, 1974 ref. 116 och RN 1955 4:4).

Representationskostnad

Utnyttjar sponsorn erhållna biljetter etc. för representation, ska avdragsrätten bedömas efter de regler som gäller för representation i 16 kap. 2 § IL, se även Skatteverkets allmänna råd (SKV A 2004:5) och meddelanden (SKV M 2004:4) om avdrag för representation. Starka krav ställs på sambandet med verksamheten. Bl.a. har tidpunkten och platsen för representationen betydelse liksom till vilken/vilka representationen riktar sig. Beträffande gränsdragningen mot reklam och PR kan sägas att representation i normalfallet enbart vänder sig till ett fåtal personer. Vad gäller avdrag för s.k. representationsgåva är praxis restriktiv, se t.ex. RÅ 1982 1:9.

FoU-kostnad

Skulle sponsringen vara att rubricera som bidrag till forskning och utveckling (FoU) ställs lägre krav på samband än vad som normalt gäller för driftkostnader. Enligt reglerna om bidrag till FoU krävs för avdragsrätt endast att forsknings- och utvecklingsarbetet kan antas få betydelse för den skattskyldiges näringsverksamhet, se vidare avsnitt 8.9.

Se även Skatteverkets ställningstagande 2005-06-27 Riktlinjer, avdragsrätt för sponsring (dnr 130 702489-04/113).

8.30 Ökade levnadskostnader

Tidigare har det för inkomstslaget näringsverksamhet inte funnits, utom för yrkesfiskare, några särskilda regler om avdragsrätt för ökade levnadskostnader. Fr.o.m. 2002 års taxering har sådana bestämmelser införts, i 16 kap. 28 a § IL, som innebär att i stort sett samma regler gäller för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag som för anställda. Detta innebär bl.a. följande.

Resa högst tre månader

Under de första tre månaderna som arbetet har varit förlagt till samma ort tillämpas i näringsverksamheten i stort sett samma regler som i tjänst. Liksom i tjänst krävs för avdrag att resorna är förenade med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten. Samma schablonavdrag som i tjänst får då göras. Detta innebär bl.a. att avdrag för måltider och småutgifter ska göras i enlighet med 12 kap. 16 § IL. Avdrag görs för varje hel dag med ett maximibelopp vid resa i Sverige och med ett normalbelopp vid resa utomlands. För varje halv dag ska avdrag göras med ett halvt maximibelopp vid resa i Sverige och med ett halvt normalbelopp vid resa utomlands. En näringsidkare kan ha mer än ett tjänsteställe, exempelvis kan han ha en butik på en ort och inneha en jordbruksfastighet på en annan ort. För verksamheter som är helt skilda från var-

andra och av olika art finns ett tjänsteställe för varje verksamhet. Bedriver man näringsverksamhet på flera platser krävs att verksamheterna är integrerade med varandra för att det ska bli fråga om endast ett tjänsteställe. Tjänstestället är då den plats där näringsidkaren utför huvuddelen av sitt arbete. Exempel på integrerade verksamheter är om näringsidkaren har butiker av samma slag på olika orter med gemensamma inköp, annonser osv. Uttrycket ”den vanliga verksamhetsorten” har samma innebörd som i tjänst. En näringsidkare kan ha flera vanliga verksamhetsorter. Enligt 12 kap. 7 § IL avses med vanlig verksamhetsort ett område inom 50 km från tjänstestället. Som vanlig verksamhetsort behandlas också ett område inom 50 km från bostaden. Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2005-06-08 Resor i näring eller till arbetsplatsen (dnr 130 331754-05/111) och del 1 avsnitt 19.3.

Om näringsidkaren visar att den sammanlagda utgiftsökningen under samtliga resor i verksamheten i Sverige varit större än det sammanlagda schablonavdraget ska i stället detta högre belopp dras av. Bestämmelsen om detta utgörs av en hänvisning i 16 kap. 28 a § IL till 12 kap. 16 §, som avser ökade levnadskostnader under inkomst av tjänst. I denna bestämmelse talas om tjänsteresor i ”en och samma tjänst”. Om detta överförs på näringsverksamhet som består av flera näringsverksamheter, exempelvis en enskild näringsidkare som också har inkomst från ett handelsbolag, bör jämförelsen mellan schablonavdraget och den faktiska utgiftsökningen göras i varje näringsverksamhet för sig.

En likartad utredningsregel finns i fråga om resa utomlands. Om den skattskyldige visar att utgiftsökningen under en utrikes resa varit större än schablonavdraget ska de faktiska utgifterna dras av.

Resa längre än tre månader

Avdrag för resor efter de första tre månaderna som arbetet på orten har varit behandlas inte enligt bestämmelserna om ökade levnadskostnader. I stället tillämpas allmänna principer för avdrag.

Detta innebär att avdrag medges för den verkliga fördyringen.

Yrkesfiskare

För yrkesfiskare finns en särskild lagregel om avdragsrätt för ökade levnadskostnader vid fiske utanför hemorten (16 kap. 28 b § IL). I den föreskrivs att avdrag endast medges om fiskeresan varit förenad med övernattning.

I samband med införandet av de nya avdragsreglerna för ökade levnadskostnader för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag (se ovan) anfördes följande beträffande yrkesfiskarna (prop. 1999/2000:100 s. 201).

”När generella regler om avdrag för ökade levnadskostnader införs för samtliga näringsidkare kan det hävdas att den särskilda regeln i 16 kap. 36 § IL om yrkesfiskaravdrag inte längre behövs. Utredningen om konkurrenssituationen för det svenska yrkesfisket har i betänkandet Yrkesfiskarnas konkurrenssituation (SOU 1999:3) bl.a. föreslagit ändringar i regeln. En lagrådsremiss om ett särskilt skatteavdrag för yrkesfiskare förbereds för närvarande...”

I avvaktan på införandet av ett särskilt skatteavdrag har RSV utfärdat allmänna råd om avdrag för ökade levnadskostnader för yrkesfiskare (RSV 2002:11).

Huvudregeln när det gäller avdrag för logi är att den verkliga kostnaden ska dras av. Kan kostnaden för logi inte visas medges avdrag enligt schablon med ett halvt maximibelopp per natt vid resa i Sverige och ett halvt normalbelopp vid resa utomlands (12 kap. 13 § IL).

8.31 Personalkostnader

8.31.1 Allmänt

Den exemplifiering av avdragsgilla kostnader som tidigare fanns i KL, såsom kostnader för personal, har tagits bort i IL. Detta innebär dock inte någon ändring i sak. Av de allmänna avdragsbestämmelserna i 16 kap. 1 § IL framgår nämligen att kostnader för personal är en sådan kostnad som är avdragsgill vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet. Till personalkostnader räknas löner, andra ersättningar och förmåner, personalvårdskostnader samt lönebikostnader. Pensionskostnader behandlas separat (del 3 avsnitt 11).

Sådana ersättningar som inte berättigar den anställde till avdrag under inkomst av tjänst, likställs med lön. Som exempel kan nämnas utbetald traktamentsersättning vid endagsförrättningar och bilersättning till den del den överstiger 1 kr 85 öre per kilometer. Också de flesta förmåner som har samband med anställning likställs med lön. Det innebär att de precis som vanlig kontantlön ska ingå i underlaget för socialavgifter samt att preliminärskatteavdrag ska göras.

8.31.2 Löner och andra ersättningar och förmåner

Kontant lön	Löner, ersättningar och förmåner till anställd personal är normalt avdragsgilla vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet. Detta gäller oavsett företagsform. Vissa begränsningsregler finns när det gäller avdragsrätten för lön till närstående till företagsledare i fåmansföretag (del 2 avsnitt 23.3).
Värde av eget arbete m.m.	I enskild näringsverksamhet medges inte avdrag för värdet av det arbete som utförts av näringsidkaren själv, andre maken eller barn som inte fyllt 16 år (jfr dock del 2 avsnitt 23).
Kostnader för hälso- och sjukvård	<p>Avdrag för kostnader på sjukvårdsområdet får göras för icke offentligt finansierad sjukvård, men endast om kostnaderna avser en anställd, delägare i HB eller en enskild näringsidkare som inte omfattas av den offentligt finansierade vården. Kostnader för sjuk- och hälsovård och läkemedel utomlands är avdragsgilla om kostnaderna har uppkommit vid insjuknande i samband med arbete utomlands. Avdrag får också göras för kostnader för vaccinationer som betingas av verksamheten och för företagshälsovård. Avdrag för arbetslivsinriktad rehabilitering får göras om åtgärderna syftar till att han eller hon ska kunna fortsätta sitt arbete. Även kostnader för förebyggande behandling är avdragsgilla om behandlingen syftar till att göra fortsatt förvärvsarbete möjligt. En enskild näringsidkare får dock inte göra avdrag för kostnader för offentligt finansierad hälso- och sjukvård eftersom det då är fråga om privata levnadskostnader (16 kap. § 22–24 §§ IL).</p> <p>En arbetsgivare får däremot göra avdrag för kostnader för anställdas offentligt finansierade hälso- och sjukvård samt offentligt finansierade tandvård. I övrigt gäller samma regler som för den enskilde näringsidkaren.</p>
Gåvor till anställda	<p>Gåvor till anställda betraktas regelmässigt som löneförmåner. Avdrag bör normalt medges i näringsverksamheten, om värdet av gåvan utgör skattepliktig intäkt för mottagaren. Undantag från denna princip är kostnader för personalvårdsförmåner som alltid är avdragsgilla i näringsverksamheten, trots att förmånerna kan vara skattefria för de anställda. Motsvarande gäller julgåvor av mindre värde, sedvanliga jubileumsgåvor och minnesgåvor i samband med exempelvis högtidsdag och som inte utgörs av pengar eller andra kontanta medel.</p> <p>Ett rörelsedrivande bolag hade i sina räkenskaper kostnadsfört julpaket till bolagets personal. RR medgav avdrag för kostnaderna med motivering att julpaketen haft mindre värde och</p>

utgått till samtliga anställda i bolaget. I vad mån värdet av julpaketen var skattepliktigt för de anställda hade RR inte anledning bedöma (RÅ 1963 Fi 1863).

Det förekommer inte sällan att värdet av sådana gåvor, som normalt ska beskattas hos den anställde, i stället redovisas som inte avdragsgill kostnad i näringsverksamheten med motivering att den anställde därigenom ska slippa beskattning av gåvan. Någon sådan valmöjlighet finns inte. Beskattningen av den anställde är oberoende av bolagets dispositioner (jfr SKV A 2007:37 och SKV M 2007:32).

Gåva till anställd av t.ex. fastighet, motorbåt, bil eller annan tillgång räknas alltså som skattepliktig intäkt för mottagaren och avdragsgill kostnad för givaren. Följande exempel kan nämnas. Anställd, som vid avgång ur tjänst erhöll sin tidigare tjänstebostad som gåva, blev beskattad för värdet av fastigheten (RÅ 1965 Fi 986). Byggnadsföretag, som till ett pris som understeg produktionskostnaden överlät villafastighet till anställd, erhöll avdrag för skillnaden mellan produktionskostnaden och överlåtelsepriset. Den anställde beskattades för motsvarande belopp (RÅ 1957 Fi 260 och 261).

Fri och delvis fri bostad

Förmån av fri eller delvis fri bostad är skattepliktig för den anställde. Fastighet som används som personbostad utgör normalt näringsfastighet och anses i sådant fall ingå i förvärvskällan.

Kostnaderna för fastigheten är då avdragsgilla i näringsverksamheten.

Förmån av hemdator

Den särskilda skattefriheten för hemdator, 11 kap, 7 § IL, upphävdes den 1 januari 2007. Särskild förmånsberäkning för hemdatorer, 61 kap. 17 a § IL, har upphört att gälla från den 1 januari 2008. Har förmån av hemdator erhållits under 2008 tillämpas dock det upphävda lagrummet. Förmånsvärdet ska då för 2008 beräknas till 4 800 kr. Arbetsgivaren har rätt till avdrag för kostnader i form av värdeminskingsavdrag.

Traktamentsersättningar

Traktamentsersättningar som utbetalas till anställda är avdragsgilla i näringsverksamheten. I den mån utbetalda ersättningar överstiger de belopp som är avdragsgilla för den anställde under inkomst av tjänst är ersättningarna emellertid enligt SBL och SAL att likställa med lön.

Resekostnadsersättningar

På motsvarande sätt behandlas utbetalda reskostnadsersättningar avseende resor i tjänsten med egen bil.

I och för sig medges i regel avdrag för utbetalda ersättningar vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet oavsett hur dessa rubricerats. Framför allt pga. socialavgifterna får emellertid frågan i vad mån den anställde är berättigad till avdrag för ökade levnadskostnader respektive för resor med egen bil i tjänsten betydelse vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet för arbetsgivaren. (Jfr del 1 avsnitt 19.2–3.)

För traktamentsersättningar som utbetalas till företagsledare m.fl. i fåmansföretag gäller särskilda regler avseende bevarande av verifikationsmaterial m.m.

Bilförmån

Om bil anskaffas för anställda i näringsverksamheten eller för näringsidkaren själv, medges avdrag i näringsverksamheten för samtliga på bilen belöpande kostnader, under förutsättning att bilen är att anse som inventarium i näringsverksamheten. Den som privat utnyttjat sådan bil beskattas för bilförmån. Även enskild näringsidkare och delägare i HB beskattas för bilförmån enligt samma värderingsgrunder som gäller i inkomstslaget tjänst (jfr del 1 avsnitt 18.3). En delägare i HB som beskattas för bilförmån och själv svarat för drivmedelskostnaderna vid resor i näringsverksamheten, får avdrag för dieselolja med 65 öre per kilometer och för annat bränsle med 95 öre per kilometer (16 kap. 27 § IL).

Övriga förmåner

Även kostnader för andra förmåner till anställda såsom fria resor samt fri telefon, TV-licens, tidning eller tidskrift är avdragsgilla i näringsverksamheten. De anställda beskattas i gengäld för värdet av erhållna förmåner. Detta gäller även förmån av fria resor (jfr SKV A 2007:37 och SKV M 2007:32).

Rätt beskattningsår

Vilket beskattningsår lönekostnader ska hänföras till följer av bokföringsmässiga principer, vilket innebär att avdrag medges för ersättning som intjänats under beskattningsåret av de anställda även om utbetalning inte skett samma år. I de fall t.ex. semesterersättning tjänas in i förtid kan normalt en reservering för semesterlön på 12 % av utbetalda löner godtas utan närmare utredning. För sådana anställda som tjänar in semester i efterhand får reservering för semesterlöneskulder inte göras.

För anställda inom byggnadsbranschen och en del andra branscher inbetalas oftast semesterersättning till speciella semesterkassor. För anställda som är anslutna till sådana kassor kan alltså reservering göras endast för den skuld företaget eventuellt kan ha till semesterkassan.

8.32 Vinstandelsstiftelse

En vinstandelsstiftelse syftar vanligen till att de anställda vid ett visst företag ska tillförsäkras del i företagets vinst. Normalt fungerar stiftelsen så att företaget ensidigt utfäster sig att visst år eller årligen överlämna en viss del av sin vinst till en stiftelse som bildats av de anställda eller personalorganisationerna vid företaget. Stiftelsen förvaltar varje årlig avsättning som en separat förmögenhetsmassa. När viss tid förflutit, t.ex. fem år, får den som varit anställd det år avsättningen ägt rum välja mellan att ta ut sin andel i förmögenhetsmassan eller att låta andelen stå kvar till dess han pensioneras.

Avdragsrätt

För att avdragsrätt ska föreligga för arbetsgivaren fordras enligt rättspraxis att

- de till stiftelsen överlämnade medlen i huvudsak tjänar syftet att premiera de anställda för gjorda arbetsinsatser,
- förvaltningen av medlen sker på sådant sätt att de anställdas rätt till utbetalning är tryggad,
- vid upplösning av stiftelsen dess tillgångar tillfaller dem som omfattas av stiftelsens ändamål.

Den första strecksatsen ovan innebär t.ex. att ändamålet inte huvudsakligen får vara att trygga det givande företagets fortbestånd (RÅ 1985 ref. 1:18).

Även fåmansbolag har avdragsrätt för överlämnade medel till vinstandelsstiftelse (RÅ 1984 1:72 I). Jämför dock med RÅ 1986 not. 374 (fhb) i vilket bolaget ej ansågs ha rätt till avdrag för avsättning till vinstandelsstiftelse. Gruppen anställda bestod av fem personer vilka samtliga var delägare i bolaget. I SRN:s förhandsbesked framhölls att det var vanskligt att bedöma om de avsatta medlen verkligen syftade till att premiera för gjorda arbetsinsatser eller om avsättningarna tjänade andra syften. RR ändrade inte förhandsbeskedet.

Företagets kostnad för vinstdelningen redovisas det år då vinsten har uppstått.

Sista dag för inbetalning

I RÅ 2004 ref. 10 behandlades ett fall där medel förts över från ett aktiebolag till en vinstandelsstiftelse först efter den tidpunkt när bolaget var skyldigt att lämna självdeklaration. RR hänvisade till den grundläggande principen att en näringsidkares redovisning ska läggas till grund för beskattningen, om den inte strider mot god redovisningssed eller särskilda

lagbestämmelser. Eftersom det inte finns några sådana bestämmelser i fråga om sista inbetalningstidpunkt ska god redovisningssed tillämpas vid den skatterättsliga bedömningen. Detta ledde till slutsatsen att det inte fanns några hinder mot att avdrag medgavs för beskattningsåret i fråga.

Rättsfall

Frågan om avdragsrätt har, förutom i ovan angivna rättsfall, prövats i bl.a. följande rättsfall

RA 1983 ref. 1:9 (ej avdrag)
RA 1984 ref. 1:72 II (ej avdrag)
RA 1985 ref. 1:11 (avdrag)
RA 1987 not. 691 (ej avdrag)
RA 1990 not. 356 (ej avdrag)
RA 1994 ref. 38 (avdrag)

Socialavgifter och vinstandelsmedel

För avsättningar till vinstandelsstiftelse under åren 1988–1991 var arbetsgivaren skyldig att erlagga arbetsgivaravgifter. Beloppen var pensionsgrundande.

För att stimulera det sparande som vinstandelssystem innebär beslutade statsmakterna att socialavgifter från och med den 1 januari 1992 inte ska tas ut på bidrag till vinstandelsstiftelser.

Genom lagändring beslöts också att inte heller ersättningar från en vinstandelsstiftelse skulle vara förmåns- eller avgiftsgrundande. Avgiftsfriheten gällde dock endast under förutsättning att de vinstmedel som överlämnades till stiftelsen var avsedda att vara bundna i minst tre år. Dessutom krävdes för avgiftsfrihet att bidragen tillkommit en betydande del av de anställda och på likartade villkor. Det innebar att minst en tredjedel av personalen skulle omfattas av vinstandelssystemet och att ersättningen skulle lämnas efter enhetliga principer.

Avgiftsfriheten gällde inte sådana ersättningar som lämnats till delägare i ett fåmansföretag eller fåmansägt handelsbolag eller till företagsledare i ett sådant företag om han hade väsentligt inflytande i företaget. Avgiftsfriheten gällde inte heller ersättningar till närstående till sådan företagsledare eller delägare.

Övergångsregel

För utbetalningar som görs fr.o.m. den 1 januari 1993 gäller inte ovan nämnda krav för avgiftsfrihet om arbetsgivaren redan har betalat sociala avgifter vid avsättningen (prop. 1992/93:29, SfU5 1992:1710).

Särskild löneskatt

Från och med den 1 januari 1997 gäller att särskild löneskatt ska tas ut på bidrag som en arbetsgivare lämnar till en vinstandelsstiftelse (SLFL 1 § p. 6).

8.33 Personalvård

Bidrag till personal-sammanslutningar

Bidrag eller gåvor till personalsammanslutningar är normalt att betrakta som personalkostnader och är därför i allmänhet avdragsgilla i näringsverksamheten. Bidraget kan utgå exempelvis till verkstadsklubb och tjänstemannaförening, anställas biblioteks- och föreläsningförening, personalens idrottsklubb eller personalsammanslutning för uppförande av semesterhem.

Bidrag och gåvor till likartade föreningar med medlemmar utanför personalkretsen eller kostnader för anläggningar av personalvårdande karaktär har ansetts vara avdragsgilla endast om samtliga eller så gott som samtliga medlemmar varit anställda i företaget eller om anläggningarna kunnat beräknas bli utnyttjade nästan uteslutande av företagets anställda. Avdrag har inte medgetts för bidrag till föreningar för uppförande av badhus och idrottsplats avsedda att nyttjas även av allmänheten. Inte heller har avdrag medgetts för bidrag till ortens idrottsförening, när bidragen inte uteslutande skulle komma företagets anställda till godo. Vidare har avdrag inte medgetts för bidrag till uppförande av Folkets hus på en ort, där endast ungefär hälften av den manliga befolkningen var eller varit anställda i företaget, eller där flera företag på orten lämnat bidrag (RN 1955 nr 4:4, RÅ 1947 Fi 918, RÅ 1952 Fi 241).

Ett industriföretag har medgetts avdrag för bidrag till olika anläggningar av personalvårdande karaktär när minst 80 % av befolkningen i samhället utgjordes av företagets anställda med familjer. Ett annat industriföretag på en ort, där 70 % av ortens yrkesverksamma befolkning utgjordes av företagets anställda, ansågs inte berättigat till avdrag för planerat bidrag till uppförande av sim- och idrottshall på orten. Ett företags bidrag till kommun för uppförande av pensionärshem med företräde för företagets pensionärer beträffande visst antal pensionärslägenheter har bedömts som avdragsgill personalkostnad (RN 1952 nr 5:7, RÅ 1956 Fi 1414, RN 1968 nr 6:4 = RÅ 1968 ref. 46).

8.34 Lönebikostnader

Arbetsgivaravgifter

För arbetstagare som vid årets ingång är under 65 år ska arbetsgivare erlägga avgifter enligt SAL för finansiering av den allmänna försäkringen och vissa andra sociala ändamål. Arbetsgivaravgifterna består av sjukförsäkringsavgift, ålderspensionsavgift, efterlevandepensionsavgift, arbetsskadeavgift, arbetsmarknadsavgift och föräldraförsäkringsavgift. En arbets-

givare ska inte betala några arbetsgivaravgifter för den som är född 1937 eller tidigare

De egentliga arbetsgivaravgifterna uppgick under 2008 till 24,93 % av underlaget.

Allmän löneavgift

En arbetsgivare ska också varje år betala allmän löneavgift. Avgiften uppgick under 2008 till 7,49 % och beräknas på samma underlag som gäller vid beräkning av arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen (1 § LAL). Utländsk arbetsgivare som saknar fast driftställe i Sverige betalar fr.o.m. 2001 inte allmän löneavgift.

För den som vid ingången av året fyllt 18 år men inte 25 år är avgifterna nedsatta till 21,31 % för löneutbetalningar från och med 1 juli 2007.

Avgiftsunderlag

Underlaget för avgifterna utgörs av löner, arvoden, förmåner och andra ersättningar. Med sådana ersättningar likställs kostnadsersättning som överstiger de belopp som är avdragsgilla för den anställda eller för uppdragstagaren under inkomst av tjänst. Avgifter ska således t.ex. betalas på bilersättning till den del den överstiger 1 kr 85 öre per kilometer samt på ersättning för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa som inte varit förenad med övernattning. I underlaget ingår inte ersättning till en arbetstagare om den inte uppgått till 1 000 kr under året.

SLF

Från och med 2008 ska arbetsgivaren inte längre betala särskild löneskatt för personer som är födda 1937 eller senare. Bestämmelserna härom finns i SLFL. För de som är födda 1938–1942 betalas endast en ålderspensionsavgift på 10,21 %.

Skattebetalning

Arbetsgivaravgifterna beräknas löpande på grundval av och i takt med gjorda löneutbetalningar. Betalning av arbetsgivaravgifterna sker varje månad samtidigt med preliminär skatt.

När räkenskapsåret gått till ända ska avgifterna således redan till största delen vara inbetalda. För den som har kalenderår som räkenskapsår, bör det i bokslutet normalt endast förekomma reserveringar för avgifter som grundar sig på december månads löneutbetalningar.

Se i övrigt Skatteverkets broschyr Skatteavdrag och arbetsgivaravgifter, SKV 401.

8.35 Kostnader för anställdas pensionering

En arbetsgivare är i princip berättigad till avdrag utan beloppsgräns för direktutbetalad pension till tidigare anställda i verksamheten. Det vanligaste är dock att arbetsgivaren i förväg har tryggt pensionen till den anställda. Detta sker vanligen genom att arbetsgivaren antingen köper tjänstepensionsförsäkring, gör avsättning till skuldkonto i balansräkningen (Avsatt till pensioner) eller gör avsättning till pensionsstiftelse. För sådana premier för tjänstepensionsförsäkringar eller sådana avsättningar är arbetsgivaren berättigad till avdrag inom vissa beloppsgränser. Dessa är bestämda så att avdrag endast medges i den mån ett verkligt pensioneringsbehov föreligger. Närmare redogörelse för kvalitativa och kvantitativa regler för avdragsrätten m.m. lämnas i del 3 avsnitt 11.

SLP

Arbetsgivares kostnader för pensionsutfästelser, premier för egenföretagares egna pensionsförsäkringar och inbetalningar till eget pensionsparkonto beläggs med SLP. Se vidare om SLP i del 3 avsnitt 12. För pensionsutfästelser som tryggs tas skatten ut vid tryggandet. Otryggade pensionsutfästelser beläggs med särskild löneskatt i samband med utbetalningen.

Avdrag för SLP

SLP är avdragsgill enligt 16 kap. 17 § IL. Avdrag för SLP ska göras för samma år som avdrag görs vid inkomsttaxeringen för den pensionskostnad som löneskatten avser. En pensionsutfästelse som gjorts ett år och vars utgifter också belöper på detta år men inte är avdragsgilla vid inkomstbeskattningen påförs SLP först vid utbetalningen av pensionen. Detta innebär att SLP som belöper på en sådan utfästelse inte får dras av förrän det år när pensionen betalas ut, trots att det må vara god redovisningssed att anse kostnaden uppkommen det år när utfästelsen har lämnats.

8.36 Flyttningskostnader m.m.

Kostnader för flyttning av näringsverksamhet från en plats till en annan på grund av t.ex. ökat lokalbehov eller för utnyttjande av tillgänglig arbetskraft på en ort är omedelbart avdragsgilla.

Det utvidgade reparationsbegreppet

Kostnader för sådana ändringsarbeten som är normalt påräkneliga i driften är avdragsgilla som reparations- och underhållskostnader. Detta gäller antingen den skattskyldige är ägare till fastigheten eller har nyttjanderätten till den. Sålunda är t.ex.

kostnader för flyttning och omdisponering av maskiner liksom för flyttning av innerväggar i ett industriföretag avdragsgilla, om de föranletts av nyanskaffning av maskiner, ändrade tillverkningsmetoder eller rationaliseringsåtgärder. På motsvarande sätt är kostnader i jordbruk för omdisponering av ekonomibyggnad avdragsgilla, t.ex. vid omläggning av driften från en animalieproduktion till annan. Åtgärder som upptagande av nya fönster eller dörröppningar samt flyttning av innerväggar eller inredning hänförs då till reparation och underhåll (19 kap. 2 § IL).

I RÅ 1994 not. 195 vägrades omedelbart avdrag för vissa elinstallations- och ventilationsarbeten som uppkommit i samband med flyttning av maskiner. RR ansåg att det var fråga om utgifter för sådana installationer som ska hänföras till byggnadsinventarier, varför avdrag skulle medges enligt bestämmelserna om värdeminskningssavdrag för inventarier.

Utgifter för reparation och underhåll av byggnader och markanläggningar dras av omedelbart även till den del de har fördelats på flera år i räkenskaperna (19 kap. 2 § och 20 kap. 3 § IL). Beträffande byggnader ska detta även gälla för utgifter som omfattas av det utvidgade reparationsavdraget. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas retroaktivt från och med 2002 års taxering.

Avdrag för utgifter för reparation och underhåll på lagerfastigheter ska återföras till beskattning när fastigheten avyttras i den mån avdraget inte har gjorts i räkenskaperna. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas på avyttringar som skett efter den 31 december 2003.

8.37 Lokalkostnader

8.37.1 Förhyrd arbetslokal

Hyeskostnad för en arbetslokal är avdragsgill i näringsverksamheten. Om näringsidkaren reparerar den hyrda lokalen är kostnaderna härför i regel avdragsgilla på en gång även om reparationen medför viss förbättring av lokalen.

8.37.2 Lokal i egen näringsverksamhet

När en av näringsidkaren ägd fastighet använts helt i dennes näringsverksamhet är alla driftkostnader för fastigheten avdragsgilla i verksamheten. Kostnader för ändrings- eller förbättringsarbeten på fastigheten får vanligen dras av antingen i form av årliga värdeminskningssavdrag eller i vissa fall omedelbart som kostnad för underhåll och reparation (19 kap. 2 § IL).

8.38 Vissa särskilda förluster

8.38.1 Företagsbot, sanktionsavgifter och mutor

Böter, offentligrättsliga sanktionsavgifter och mutor eller andra otillbörliga belöningar får inte dras av (9 kap. 9–10 §§ IL). Exempel på ej avdragsgilla sanktionsavgifter är konkurrens-skadeavgifter, kvotpliktsavgifter, företagsbot, överlastavgifter, felparkerings- och kontrollavgifter vid olovlig parkering och övertidsavgifter.

Böter/avgifter till EU

Ett företag som bryter mot EU:s lagstiftning, t.ex. konkurrensreglerna, kan bli skyldigt att betala vissa avgifter eller böter till EU. Sådana påföljder är enligt 9 kap. 9 § IL inte avdragsgilla i näringsverksamheten.

Om en arbetsgivare betalar en anställds felparkeringsavgifter är detta avdragsgillt som lönekostnad för arbetsgivaren. I gengäld beskattas den anställde för motsvarande belopp som intäkt av tjänst (RÅ 1950 Fi 488). I RÅ 1983 1:64 vägrades ett aktiebolag, som bedrev biluthyrningsrörelse, avdrag för parkeringsböter som bolaget ålagts i egenskap av ägare till uthyrda bilar och inte kunnat driva in från sina kunder. (Se vidare del 1 avsnitt 8.6–8.7.)

Advokat- och rättegångskostnader

Advokat-, rättegångs- och liknande kostnader är avdragsgilla endast om de utgör kostnader för förvärvande eller bibehållande av skattepliktiga intäkter eller nedbringande av avdragsgilla kostnader (RÅ 1958 Fi 1461, RÅ 1966 Fi 902, RÅ 1973 Fi 771 och RÅ 1976 ref. 84). Advokatkostnader för indrivning m.m. av vissa fordringar har således ansetts avdragsgilla liksom rättegångskostnader vid tvist angående beräkning av royalty. Före 1990 års skattereform var förvärvskällebegreppet inom inkomstslagen jordbruksfastighet och annan fastighet i princip knutet till viss fastighet (bruknings- eller förvaltningsenhet). Tidigare rättspraxis visar att rättegångskostnader avseende exempelvis förköpsrätt till fastighet (förvärvskälla) inte ansetts avdragsgilla (RÅ 1969 Fi 367). Förvärvskällebegreppet har i och med införandet av IL utmönstrats ur skattelagstiftningen. Emellertid är inkomstberäkningen oförändrad och avdrag torde inte heller i fortsättningen medges för sådana kostnader som rättsfallet gällde. De kan däremot utgöra del av anskaffningskostnaden och delvis utgöra underlag för värdeminskningsskatt.

Konkurs- och ackordskostnader

En gäldenärs konkurs- och ackordskostnader är inte avdragsgilla. Angående konkurs och ackord, se del 3 avsnitt 21.

**Deklarationshjälp
m.m.**

Kostnader för skatteutredningar i samband med deklarationsupprättande, deklarationshjälp, taxeringsprocesser o.d. är inte avdragsgilla. RR har i ett mål som rörde avdrag vid inkomst-taxeringen för omkostnader i mervärdesskatteprocess förklarat att sådana kostnader är avdragsgilla driftkostnader (RÅ 1986 ref. 128). Detta innebär dock inte att kostnader för ombud i taxeringsprocess är avdragsgilla (RÅ 1952 Fi 706, RÅ 1953 Fi 1547). Inte heller medges avdrag för årlig rättsskyddsavgift avseende skattemål (RÅ 1988 ref. 49).

8.39 Föreningsavgifter

Bestämmelsen i 9 kap. 2 § IL innebär delvis ett avsteg från den allmänna regeln att avdrag får göras för alla omkostnader för intäkternas förvärvande eller bibehållande. Trots att det för flertalet näringsidkare och en stor del av löntagarna är mer eller mindre nödvändigt för deras utkomst att vara medlemmar i olika föreningar och andra sammanslutningar är avgifterna till dessa föreningar alltså i normalfallet inte avdragsgilla.

**Avgifter till
branschföreningar**

Medlemskap i vissa branschorganisationer behövs för många slag av företag, t.ex. för att få anlita vissa inköpskällor, för att få en inom branschen använd prislista eller för att erhålla viss för företaget anskaffad service. Avdrag medges i regel ändå inte för avgifter till dessa inte ens för den del av avgiften som enligt utredningen från organisationen belöper på viss service eller publikation.

Om serviceverksamheten däremot bryts ut från föreningens verksamhet och överförs till ett för ändamålet bildat särskilt bolag, som debiterar föreningens medlemmar för utförda tjänster och för vilket avgiften blir intäkt av näringsverksamhet, blir ersättningen avdragsgill. Således har avdrag godkänts för avgifter till organisationer, vilkas verksamhet haft karaktär av rörelse och huvudsakligen avsett service åt medlemmarna (RÅ 1982 1:13).

**Avdragsgilla
föreningsavgifter**

Från regeln om att avdrag inte får göras för medlemsavgifter undantas avgifter till arbetsgivarorganisationer (16 kap. 13 § IL). Endast den del som avser konfliktändamål är avdragsgill.

Rättspraxis

Förteckning över rättsfall avseende vägrade och medgivna avdrag för medlemsavgifter finns i SvSkT:s rättsfallshäfte 1977 s. 79 f samt i GRS II, 7:e uppl. s. 93 f.

8.40 Lantmåteriförrättningsutgifter

Lantmåteriförrättningsutgifter för omarrondering som är ett led i jordbrukets eller skogsbrukets yttre rationalisering ska dras av omedelbart (16 kap. 20 a § IL).

9 Lager och pågående arbeten

Sammanfattning

Lager tas i regel upp till det värde som finns i bokföringen. För djur i jordbruk och renskötsel finns särskilda regler.

Pågående arbeten behandlas olika om de utförs på löpande räkning eller till fast pris. Arbeten på löpande räkning beskattas normalt i takt med faktureringen. Arbeten till fast pris balanseras och värderas på i princip samma sätt som lager.

Beskattningsfrågor om lager med utgångspunkt från redovisningen behandlas i ett särskilt avsnitt i Skatteverkets handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning. I denna handledning behandlas också pågående arbeten i ett avsnitt om entreprenader o.d.

9.1 Lager

Anskaffningsvärde och verkligt värde

Genom 1928 års KL infördes bestämmelser att inkomst av rörelse skulle beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. I praxis kom värderingen av lagret att godtas så länge den inte stred mot god köpmannased. Man tillämpade en fri lagervärdering.

I betänkandet Ändrad företagsbeskattning (SOU 1954:19) utarbetades riktlinjer för den lagervärdering som gällde t.o.m. beskattningsåret 1990. Enligt den lagstiftning som följde var lägsta värdets princip vägledande för värderingen. Därutöver tilläts en värderingsmetod som innebar en nedskrivning av lagrets värde.

Reglerna fr.o.m. 1992 års taxering innebär att lagervärderingen i princip följer den värdering som föreskrivs i 4 kap. 9 § ÅRL. Lagret värderas därför numera enligt lägsta värdets princip. De ändringar som har gjorts genom IL torde inte innebära några ändringar i sak.

9.1.1 Allmänt

Vad är lager?

Lager beskrivs i 17 kap. 3 § IL som tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning. Det är således inte tillgångens natur utan avsikten med innehavet som är avgörande för om tillgången är lager eller inte.

Anläggningstillgångar/omsättningstillgångar

I IL används inte beteckningarna anläggningstillgång och omsättningstillgång. De används däremot i redovisningssammanhang. I 4 kap. 1 § ÅRL definieras anläggningstillgångar som tillgångar som är avsedda att stadigvarande brukas eller innehas i näringsverksamheten. Övriga tillgångar är omsättningstillgångar. Det innebär att lager alltid är omsättningstillgång, men också att alla omsättningstillgångar inte behöver vara lager.

Av definitionen framgår att det är avsikten med innehavet som är avgörande för tillgångens klassificering. Det har ingen betydelse för vilket ändamål tillgången vanligtvis används om avsikten med användningen i ett visst fall är en annan. En tillgång som i en viss situation utgör anläggningstillgång kan i en annan situation vara omsättningstillgång. Ett exempel på detta är att RR i RÅ 1974 Aa 894 förklarade att när ett bilförsäljningsföretag tog ut bilar ur sitt lager för att i stället stadigvarande hyra ut dem blev bilarna anläggningstillgångar.

Värdepapperslager

Ett företags värdepappersinnehav torde kunna utgöra, utöver anläggningstillgång, antingen lager eller annan omsättningstillgång. Om man handlar yrkesmässigt med värdepapperna utgör de lager medan de utgör annan omsättningstillgång om man, för att få god förräntning, har anskaffat dem för överskottsmedel och avser att ha dem en kortare tid. I det senare fallet ska inte 17 kap. 3 § IL tillämpas utan i stället kapitalvinstreglerna (jfr 25 kap. 3 § IL). Det krävs därför i dessa fall en avyttring för att en eventuell värdenedgång ska få dras av.

Varulager

I förarbetena till 1976 års bokföringslag (prop. 1975:104 s. 219) uttalas att varulagret är vad som över ett räkenskapsårsskifte finns kvar av de produkter som man i rörelsen tillverkar, säljer, tillhandahåller eller gör av med i sin verksamhet. Som exempel på tillgångar som normalt är lager-tillgångar kan nämnas företags innehav av råvaror, hjälpmedel, varor under tillverkning samt färdigvaror. Uttalandet torde fortfarande ha giltighet – även vid beskattningen.

För företag som bedriver byggnadsrörelse, tomtrörelse eller handlar med fastigheter anses fastigheterna i regel utgöra

lagertillgång. Aktier, obligationer och andra värdepapper samt immateriella tillgångar räknas som lagertillgångar om företaget bedriver handel med sådana tillgångar.

**Förenklat
årsbokslut**

En enskild näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § BFL behöver inte ta upp något värde på lagertillgångarna om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst 5 000 kr.

**Elcertifikat,
utsläppsrätter och
kyotoenheter**

Regler infördes under 2003 om s.k. elcertifikat (lagen om elcertifikat, SFS 2003:113). Skatteregler har införts i bl.a. 17 kap. IL. Senare har motsvarande regler införts även för utsläppsrätter. Under 2006 har skatteregler införts också för utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (s.k. kyotoenheter, SFS 2006:620). (Se vidare om näringsbidrag avsnitt 17.1.)

Bestämmelserna om elcertifikat innebär att staten kan tilldela elproducenter elcertifikat, om den producerade elen är förnybar. Någon ersättning till staten för elcertifikaten betalas inte. En elanvändare har enligt samma lagstiftning s.k. kvotplikt som kan innebära att han måste anskaffa elcertifikat. Elcertifikat behandlas som lagertillgångar hos den som är berättigad till tilldelning av sådana tillgångar.

Utsläppsrätter avser utsläpp av växthusgaser. Utsläpp av sådana gaser kräver innehav av utsläppsrätt. Sådana rätter tilldelas verksamhetsutövarna. En verksamhetsutövare som önskar släppa ut mer koldioxid än vad som motsvaras av utfärdade utsläppsrätter kan köpa utsläppsrätter av den som vill sälja sådana.

Utsläppsrätter ska, liksom elcertifikat, behandlas som lagertillgångar om den skattskyldige är berättigad till tilldelning av sådana rättigheter eller är kvotpliktig enligt 4 kap. lagen om elcertifikat (se 17 kap. 22 a § IL).

Utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (s.k. kyotoenheter) påminner om utsläppsrätter. De utfärdas i samband med projektverksamhet enligt det s.k. Kyotoprotokollet. Kyotoenheter behandlas vid inkomstbeskattningen på samma sätt som utsläppsrätter, dvs. under vissa villkor som lagertillgångar (se 17 kap. 22 b § IL).

För företag i intressegemenskap finns en särskild regel som innebär att samma princip – värdering till nettoförsäljningsvärdet eller anskaffningsvärdet (se nedan) – ska tillämpas för alla företag i intressegemenskapen. Samma regler gäller för

elcertifikat, utsläppsrätter, utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (se 17 kap. 22 a–f § IL). Reglerna är gemensamma för elcertifikat och utsläppsrätter.

Förnödenheter

S.k. förnödenheter som finns i företaget per balansdagen utgör lagertillgångar. BFN har i BFN U 96:2 behandlat frågan om redovisningen av förnödenheter.

Med förnödenhet avses sådana tillgångar som används i ett företags normala tillverkningsprocess. Som exempel på förnödenheter kan anges bränsle, smörjmedel, slipmaterial, rengöringsmedel, städmaterial och tillsatsmaterial. Till förnödenheter räknas däremot inte utgifter avseende allmän administration eller försäljning. Utgifter av detta slag får kostnadsföras löpande. Till förnödenheter räknas heller inte tillgångar av stadigvarande karaktär (anläggningstillgångar), t.ex. reservmaskiner och specialverktyg. (Se vidare nedan.)

Inneliggande lager

Enligt 14 kap. 2 § IL ska inkomster tas upp som intäkt det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed, om inte något annat är särskilt föreskrivet i lag. Bestämmelsen innebär att försäljning av varor ska beskattas i takt med att de redovisas enligt god redovisningssed.

Skatteverket anser att en lagertillgång inte längre ska anses tillhöra säljaren om den har sålts och försäljningen ska intäktsredovisas enligt god redovisningssed. Motsatsvis ska en lagertillgång anses tillhöra säljaren så länge någon intäkt från försäljning av tillgången inte ska redovisas. (Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2006-12-04 dnr 131 722373-06/111.) Bedömningen av tidpunkt för intäktsredovisningen görs framför allt med ledning av Redovisningsrådets rekommendation RR 11 och BFN:s allmänna råd BFNAR 2003:3.

Även för köparen ska tidpunkten för när en varulagertillgång ska anses ingå i det inneliggande lagret bestämmas efter god redovisningssed. Särskilda redovisningsrekommendationer som i detalj behandlar när en vara ska anses inköpt saknas. Viss vägledning finns i BFNAR 2000:3 men även en analog tillämpning med RR11 och BFNAR 2003:3 kan ge anvisning om när en varulagertillgång ska tas upp av köparen.

En enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § BFL ska tillämpa bestämmelserna i det allmänna rådet BFNAR 2006:1. Enligt rådet ska en vara tas upp som varulager hos köparen när varan har kommit till

köparen. En vara ska inte tas upp hos säljaren när varan har avsänts till köparen.

Lagerbevis

En vara eller ett varuparti kan ersättas av ett lagerbevis, dvs. ett bevis över inköpt lager. Den som har lagerbeviset har också förfoganderätten över varorna. När lagerbevis utfärdas avlämnas inte själva varan utan den ligger ofta kvar hos säljaren, avskild för köparens räkning. Om det verkligen är ett lagerbevis som överlämnas får varorna anses ha omhändertagits av köparen (jfr RÅ 1972 ref. 44 I och SOU 1977:86 s. 487). Däremot räcker det inte med s.k. lagringsintyg (RÅ 1979 Aa 66 och RÅ 1981 1:64, se nedan).

I RÅ 1981 1:64 hade en oljetransportör träffat avtal med oljehandlare om köp av viss mängd olja som förvarades i säljarens oljecistern. Eftersom oljepartiet inte hade omhändertagits av köparen före räkenskapsårets utgång ansågs det inte utgöra lager i köparens verksamhet.

Konsignationslager

En kommissionär köper eller säljer varor i eget namn för annan persons räkning (kommittenten). Kommissionären har ofta ett varulager, konsignationslager, som han får från kommittenten. Kommissionären betalar inte varorna till kommittenten förrän han sålt dem. Äganderätten för varorna har aldrig övergått på kommissionären, varför konsignationslagret inte kan inräknas i kommissionärens varulager.

Inventering

För att möjliggöra kontroll av lagervärderingen finns särskilda regler för inventeringen i lag (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen.

Enligt 1 § inventeringslagen ska den skattskyldige upprätta en förteckning som för varje post av tillgångar i lagret anger det högsta värde som är tillåtet enligt 17 kap. IL. Om den skattskyldige yrkar att lagret ska värderas enligt alternativregeln ska anskaffningsvärdet för varje post av tillgångar i lagret redovisas i förteckningen. Inventeringslagen medger att lagret värderas vid skilda tillfällen under beskattningsåret om värdet på ett tillfredställande sätt kan korrigeras med hänsyn till lagerutvecklingen fram till balansdagen. Den skattskyldige ska på förteckningen teckna en försäkran att ingen lagertillgång undantagits vid inventeringen.

Har den skattskyldige inte följt inventeringslagens regler ska, enligt 3 § inventeringslagen, de lämnade uppgifterna om lagrets värde inte äga vitsord vid taxeringen.

Om det med hänsyn till verksamhetens art inte utan avsevärda svårigheter är möjligt att följa inventeringslagens regler ska den skattskyldiges uppgifter om lagervärdet godtas om det inte framstår som sannolikt att värdet är ett annat.

Värderingen

Lagervärderingen kan göras enligt huvudregeln eller alternativregeln. För värdering av djur i jordbruk och renskötsel finns en särskild regel.

Huvudregeln innebär att lagret inte får tas upp till lägre värde än det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Alternativregeln innebär att lagret tas upp till lägst 97 % av det samlade anskaffningsvärdet. Enligt djurvärderingsregeln får lagret inte tas upp till lägre belopp än 85 % av den genomsnittliga produktionskostnaden. Dock behöver lagret inte i något fall tas upp till högre värde än som motsvarar djurens sammanlagda nettoförsäljningsvärde (se avsnitt 9.1.2).

Huvudregeln

Huvudregeln innebär att lagertillgång inte får tas upp till lägre värde än det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet (17 kap. 3 § IL). Återanskaffningsvärdet får användas i stället för nettoförsäljningsvärdet om det finns särskilda skäl. Hänsyn ska då tas till ev. inkurans. Med anskaffningsvärde, nettoförsäljningsvärde och återanskaffningsvärde avses detsamma som i 4 kap. 9 § andra–fjärde styckena ÅRL eller i förekommande fall någon av de övriga årsredovisningslagarna (se nedan).

För lager av finansiella instrument gäller särskilda regler (se nedan under kantrubriken Värdepapper).

Alternativregeln

För att förebygga praktiska problem som kan uppkomma vid en värdering strikt enligt ÅRL har huvudregeln kompletterats med en regel som medger en schablonmässig värdering av lagret, den s.k. alternativregeln (17 kap. 4 § IL).

Alternativregeln utgår från lagrets totala anskaffningsvärde. Om vissa varor eller varugrupper värderats till anskaffningsvärde och andra till verkligt värde måste en justering av lagervärdet göras när alternativregeln används. Detta innebär att anskaffningsvärdet för alla i lagret inneliggande tillgångar måste fastställas. Det samlade anskaffningsvärdet får därefter skrivas ned med 3 %. Alternativregeln får inte tillämpas vid värderingen av fastigheter, aktier och obligationer e.d. samt elcertifikat, utsläppsrätter och s.k. kyotoenheter.

Om företagets samlade lagertillgångar till viss del består av sådana tillgångar som inte omfattas av alternativregeln måste dessa särskiljas för att regeln ska kunna tillämpas på övriga delar av lagret. En sådan tillämpning av IL:s lagervärderingsregler innebär att aktier och fastigheter e.d. värderas enligt huvudregeln, dvs. enligt lägsta värdets princip, medan övriga lagertillgångar värderas till 97 % av det samlade anskaffningsvärdet.

**Förenklat
årsbokslut**

Den som är enskild näringsidkare och upprättar förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § BFL behöver inte ta upp något värde på lagertillgångarna om lagrets sammanlagda värde är högst 5 000 kr (se 17 kap. 4 a § IL). Denna regel tillämpas på beskattningsår som börjat efter den 31 december 2006.

Lagerreserv

Enligt skattereglerna tillåts inte nedskrivningar av lagret i andra fall än när alternativregeln eller djurvärderingsregeln tillämpas (14 kap. 4 § 2 st. IL).

Man kan som exempel tänka sig fall där varje värde mellan 90 och 100 är förenligt med redovisningsreglerna. Om man i ett sådant fall skulle redovisa lagret i bokföringen brutto till 100 och reducera värdet till 90 genom en bokslutsdisposition får 90 inte läggas till grund för beskattningen trots att detta värde också står i överensstämmelse med redovisningsreglerna. Lagerreserven på 10 får nämligen inte beaktas.

Post för post

De hänvisningar som finns i 17 kap. 2 § IL till ÅRL om innebörden av begreppen anskaffningsvärde, nettoförsäljningsvärde, återanskaffningsvärde och verkligt värde får anses innebära att lagret också ska värderas post för post. (Se även 1 § Inventeringslagen.) Grundprincipen är därför att varje enskild tillgång ska värderas för sig. Ett sänkt värde på ett varuslag får vid värderingen därför inte kvittas mot ett höjt värde på en annan varugrupp. Vid värdering av homogena varugrupper som naturligt framstår som en enhet kan det av praktiska skäl vara befogat att göra avsteg från en värdering post för post. Här kan en värdering efter genomsnittspriser eller andra kollektiva principer vara godtagbara (prop. 1975:104 s. 223).

FIFU-metoden

Av 17 kap. 3 § 2 st. IL framgår att det är först-in-först-ut-metoden (FIFU-metoden) som ska tillämpas vid värderingen. Den innebär att vid bestämmandet av anskaffningsvärdet ska de varor som ligger kvar i lagret vid räkenskapsårets utgång anses vara de senast anskaffade eller tillverkade.

Fortlevnadsprincipen	Vidare ska värderingen av lagertillgångarna ske utifrån ett antagande att de kan utnyttjas på planerat sätt. Endast om något inträffat som förändrar tillgångarnas användbarhet i företaget ska värdet korrigeras. Denna princip brukar kallas fortlevnadsprincipen eller going concern. Principen åskådliggörs i RÅ 1983 1:7. Målet gällde frågan om värderingen av ännu ej använt emballage, märkt med företagets och produktens namn. Emballaget ansågs skattemässigt ingå i lagret. Detta gällde även om emballaget saknade försäljningsvärde.
Kompletterande normgivning	Redovisningsrådet har lämnat vägledning för redovisningen av varulager (RR 2:02), liksom Bokföringsnämnden (BFNAR 2000:3 och Vägledning, värdering av varulager). Bokföringsnämnden har även i de allmänna råden BFNAR 2006:1 och BFNAR 2008:1 lämnat vägledning för värdering av varulager. BFNAR 2006:1 omfattar enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut och BFNAR 2008:1 omfattar årsredovisning i mindre aktiebolag. I Handledningen för sambandet mellan redovisning och beskattning behandlas dessa allmänna råd mer utförligt.
Anskaffningsvärde	<p>Med en tillgångs anskaffningsvärde förstås detsamma som i 4 kap. 9 § andra–fjärde styckena ÅRL eller i förekommande fall motsvarande bestämmelser i de övriga årsredovisningslagarna. Anskaffningsvärdet är i princip utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning.</p> <p>För enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut finns en särskild regel för beräkning av anskaffningsvärdet. Som anskaffningsvärde ska användas det värde som följer av god redovisningssed (se 17 kap. 2 § 3 st. IL och BFNAR 2006:1 p. 6.49–6.52). För dessa företag har flera förenklingsregler införts vid värdering av varulager (se Handledningen för sambandet mellan redovisning och beskattning).</p>
Inköpta lagertillgångar	<p>I anskaffningsvärdet för inköpta varor ska medräknas inköpspris, importavgifter, tull, transport- och andra hanteringskostnader och andra till varan direkt hänförliga kostnader. Avdrag ska göras för återbäring, rabatter, bonus och liknande.</p> <p>För varor köpta i utländsk valuta ska inköpspriset omräknas med hänsyn till valutakursen vid den tidpunkt då bokförings-skyldighet inträder för posten i fråga. Det torde normalt innebära att omräkning ska ske till valutakursen vid leveranstidpunkten. Vid terminssäkring ska i regel omräkning ske till terminsvalutans kurs (se BFNAR 2000:3).</p>

Egentillverkade lagertillgångar	Anskaffningsvärdet för egentillverkade lagertillgångar består av direkta och indirekta kostnader som lagts ned vid framställningen av tillgången. Med indirekta kostnader avses sådana kostnader som inte direkt kan hänföras till viss produkt eller order. De indirekta kostnaderna ska på ett rimligt sätt fördelas på de tillverkade produkterna. Fördelningen kan göras med hjälp av olika fördelningsnycklar, såsom direkta kostnader, löner, golvytor, produktionstid m.m.
Direkta kostnader	De kostnader som är direkt hänförliga till viss produkt eller order är främst <ol style="list-style-type: none">1. i produkten ingående råmaterial och halvfabrikat samt2. löner och andra ersättningar till personal verksam vid framställningen av viss produkt. I lönekostnaderna ska även ingå kostnader för socialavgifter, särskilda löneskatter och förmåner.
Indirekta kostnader	Nedan följer en exemplifiering av sådana indirekta kostnader som ska beaktas vid värderingen av det egentillverkade lagret. Dessa kostnader är främst sådana som är hänförliga till tillverkningen såsom <ol style="list-style-type: none">1. avskrivningar på anläggningstillgångar som utnyttjas i produktionen,2. kostnader för reparation och underhåll av de anläggningstillgångar som avses i ovanstående punkt,3. kostnader för lokaler i vilka produktionen bedrivs, antingen utbetald hyra eller kostnader för egna lokaler innefattande avskrivningar, underhåll m.m.,4. löner och andra ersättningar inkl. avgifter och löneskatter till personal som indirekt är verksamma inom produktionen, t.ex. förmän och vissa tjänstemän, personal för underhåll av maskiner,5. kostnader för förnödenheter som förbrukats i produktionen samt6. kostnader för kraft, ljus och värme som förbrukats i produktionen.
Allmän administration	Allmänna administrationskostnader som inte är direkt knutna till order anses inte ingå i anskaffningsvärdet. Detsamma är förhållandet med försäljningskostnader, forsknings- och utvecklingskostnader. Inte heller kostnader för lagerhållning av färdiga varor anses ingå i anskaffningsvärdet (jfr nedan vad

som sägs om ränta under lagringen). I det allmänna rådet BFNAR 2008:1 som omfattar mindre aktiebolag får i stycket nämnda kostnadsslag inte räknas in i anskaffningsvärdet. Detta gäller oavsett om kostnaderna är direkta eller indirekta. För enskilda näringsidkare som tillämpar BFNAR 2006:1 medräknas i anskaffningsvärdet endast externa utgifter som direkt kan hänföras till varans förvärv. Utgifter för eget eller anställdas arbete ingår inte.

Räntekostnader

Vid värderingen av egentillverkade lagertillgångar får räntekostnader som belöper på främmande kapital beaktas. Räntor på eget kapital får däremot aldrig medräknas. För varor med kort tillverkningstid medräknas inte ränteutgifter under tillverkningsperioden i anskaffningsvärdet. För mindre aktiebolag som tillämpar BFNAR 2008:1 får inte ränteutgifter räknas in i anskaffningsvärdet.

Nettoförsäljningsvärde

Med nettoförsäljningsvärde avses försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningsomkostnad (4 kap. 9 § ÅRL). Försäljningsvärdet är det pris som erhålls vid normal försäljning i den löpande verksamheten. Utgångspunkten för bedömningen är att företaget fortsätter sin verksamhet. Regleringen i ÅRL innebär att för inkuranta varor får försäljningsvärdet beräknas på grundval av det nedsatta försäljningspris, till vilket de bedöms kunna säljas. Även i andra fall kan förhållandena medföra att försäljningsvärdet får sättas lägre än balansdagens pris, t.ex. då lagret av en vara är så stort att prisnedsättning måste göras för att inom rimlig tid få ned lagret till normal nivå eller för att över huvud taget kunna avyttra del av lagret.

Vid bestämningen av försäljningsvärdet ska avdrag göras för fastställda rabatter, bonus, provisioner etc.

Begreppet nettoförsäljningsvärde har också en vidare betydelse än vad som framgår av lagtextens lydelse. Det kan komma i fråga att bestämma nettoförsäljningsvärdet för varor som inte är färdiga att säljas i befintligt skick. Varorna kan vara halvfabrikat och varor i arbete. I dessa fall kan det slutliga försäljningsvärdet reduceras med alla återstående kostnader fram till leveransen. Håri ska ingå direkta tillverkningskostnader samt ett skäligen pålägg för indirekta tillverkningskostnader.

Återanskaffningsvärde

Återanskaffningsvärdet kan bli aktuellt att använda vid värdering av exempelvis råvaror och halvfabrikat (se RR 2:02 p. 24 och BFN:s Vägledning, redovisning av varulager p. 2 och 3.3.2). I 4 kap. 9 § 4 st. ÅRL definieras återanskaffningsvärdet. Med återanskaffningsvärdet avses det anskaffningsvärde före-

taget skulle ha haft om balansdagens priser gällt vid anskaffningstillfället. Balansdagen är räkenskapsårets sista dag. Samma principer för värderingen ska alltså gälla som för anskaffningsvärdet. Priserna ska dock omräknas till balansdagens nivå. Omräkning av priser i utländsk valuta bör ske till balansdagens kurs.

Inkurans

Med inkurans menas sådan minskning i en varas värde som har tekniska eller ekonomiska orsaker och som har uppkommit fram till balansdagen. Inkurans kan uppkomma genom att varor blir defekta (t.ex. genom rostskador), omoderna (t.ex. modekläder eller reservdelar för bilmodell som gått ur marknaden) eller övertaliga (dvs. lagret är större än vad som är möjligt att sälja inom normal lagringstid). I IL och i ÅRL finns inte några särskilda regler om inkurans. Något schablonavdrag för inkurans får därför inte göras. Inkuransbedömningen ska i stället göras inom ramen för reglerna i 4 kap. 9 § ÅRL.

Enligt dessa bestämmelser, beaktas inkuransen i första hand genom att lägsta värdets princip tillämpas vid värderingen. För färdigvaror, och ofta för halvfabrikat och varor i arbete, bestäms det verkliga värdet vanligtvis till nettoförsäljningsvärdet. Om detta är lägre än anskaffningsvärdet beaktas inkuransen genom värderingen till nettoförsäljningsvärdet. För råvaror, och ibland halvfabrikat och varor i arbete, bestäms det verkliga värdet normalt med utgångspunkt från återanskaffningsvärdet. Då måste också en bedömning av inkuransen göras och inkuranta varor värderas ned med hänsyn till denna.

Inkuranstrappor

Det förekommer att det verkliga värdet för lagret bestäms med hjälp av s.k. inkuranstrappor. I inkuranstrappor delar man in lagret i olika grupper och skriver ned för inkurans tillgångarnas anskaffningsvärden efter vissa schabloner. I dessa schabloner brukar man utgå från varornas omsättningshastighet. Ju längre tid varorna legat i lager desto mer skrivs de ned.

Bokföringsnämnden har i BFNAR 2001:4 uttalat sig om inkuranstrappornas förenlighet med god redovisningssed. Bokföringsnämnden uttalar där att det i princip inte finns något att invända mot att ett företag tillämpar en schabloniserad metod för att fastställa övertalighet. Eftersom denna värderingsmetod är ett undantag från lagens huvudregel om individuell värdering krävs dock för att den ska vara godtagbar

- att det finns ett tillförlitligt underlag,
- att metoden används konsekvent och

- att en schablonmetod antas ge ungefär samma värde som en motsvarande individuell bedömning.

I RÅ 2003 not. 167 prövades om en inkuranstrappa var i enlighet med reglerna för värdering av varulager. Den inkuranstrappa som där användes innebar att reservdelar som hade legat i lager mer än tre år inte togs upp till något värde. Regeringsrätten ansåg, efter att ha tagit in yttrande från BFN, att inkuranstrappan inte var förenlig med god redovisningssed och inkuransavdraget medgavs därför inte.

Förnödenheter

I BFN U 96:2 anges att förnödenheter kan kostnadsföras omedelbart om de är av ringa värde eller om de vid ankomsten till företaget har lämnats för förbrukning (normalt handförråd). Förnödenheterna behöver i dessa fall inte åsättas något värde vid värderingen av lagret. Förnödenheter som i stället är av väsentlig betydelse för företagets resultat och ställning ska redovisas som varulager i bokslutet. I RÅ 1981 1:26 ansågs förnödenheter värderade till 55 000 kr vara av sådan väsentlig betydelse i resultatmätningshänseende att dessa skulle ingå i lagret. Företagets omsättning uppgick till 15,8 mnkr. Viss vägledning vid väsentlighetsbedömningen torde kunna erhållas från rättsfallet.

Näringsbidrag för lager

Om näringsbidrag erhållits för lageranskaffning (t.ex. lagerstöd) ska enligt 29 kap. 5 § IL bidraget tas upp som skattepliktig intäkt medan avdrag får göras vid värderingen av lagertillgångarna (29 kap. 7 §). Avdrag får göras på så sätt att den del av lagrets anskaffningsvärde eller verkliga värde som täcks av bidraget inte medräknas vid värderingen av lagret vid beskattningsårets utgång (29 kap. 7 § IL). Är exempelvis lagrets inventerade värde 900 000 kr och näringsbidraget 200 000 kr blir lagrets redovisade värde 700 000 kr. Återbetalas sådant bidrag får det återbetalade beloppet dras av omedelbart. Lagertillgångarna kommer i ett sådant fall att, vid beskattningsårets utgång, värderas som om de anskaffats utan näringsbidrag. Detta sätt att i redovisningen behandla näringsbidrag medför att bidraget beskattas i takt med att avyttring av lagret sker. I de fall lagrets omsättningshastighet är låg och lagret ligger kvar över två bokslut kan det dock vara svårt att hänföra viss del av lagret till lagerstödet. (Se vidare om näringsbidrag avsnitt 17.)

Byggnadsföretag

Värdering av fastigheter som utgör lagertillgångar och pågående arbeten i byggnadsföretag behandlas i del 3 avsnitt 8.1.4.

Finansiella instrument

Under år 2001 antogs inom EU ett direktiv om värdering och redovisning av finansiella instrument, det s.k. ändringsdirektivet. Direktivet innebär bl.a. att medlemsstaterna blir skyldiga att i sin lagstiftning tillåta eller kräva värdering till verkligt värde av finansiella instrument. I enlighet med direktivet har riksdagen beslutat att införa nya bestämmelser om redovisning och värdering av finansiella instrument. Bestämmelserna innebär att icke-finansiella företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning ska ha rätt – men inte skyldighet – att tillämpa de värderingsprinciper som anges i ändringsdirektivet i både års- och koncernredovisningen. Kreditinstitut och värdepappersbolag ska vara skyldiga att tillämpa direktivets värderingsprinciper både i års- och koncernredovisningen.

Som en följd av de nya bestämmelserna om värdering och redovisning av finansiella instrument har det införts nya skatteregler om värdering av lager av finansiella instrument.

Uttrycket ”finansiellt instrument” används normalt inte i IL. Av 17 kap. 19 § IL framgår att i de nya reglerna om värdering av lager av finansiella instrument avses med finansiellt instrument detsamma som i 4 kap. 14 a och 14 c §§ ÅRL.

Bestämmelserna om hur lagret ska värderas finns i 17 kap. 20 § IL. Lager av finansiella instrument ska tas upp till det verkliga värdet. Alternativt får lager i stället tas upp till det samlade anskaffningsvärdet. I sådant fall ska dock samtliga företag som ingår i samma intressegemenskap ta upp sina respektive lager av finansiella instrument till det samlade anskaffningsvärdet.

Skattereglerna är frikopplade från värderingsreglerna i ÅRL. Det innebär att oavsett hur den skattskyldige har värderat lagret i årsredovisningen ska det tas upp till det verkliga värdet eller det samlade anskaffningsvärdet vid beskattningen.

Med företag i intressegemenskap avses i de nya reglerna

- företag som med avdragsrätt kan lämna koncernbidrag till varandra, och
- i fråga om företag som, direkt eller indirekt, äger andel i ett handelsbolag, företaget och handelsbolaget (17 kap. 19 a § IL).

För företag i intressegemenskap finns ytterligare några bestämmelser. Om lagret värderas till det samlade anskaffningsvärdet ska det bestämmas utan hänsyn till överlåtelser som har gjorts mellan företag i intressegemenskap (17 kap. 20 b § IL). Om ett

finansiellt instrument som ingår i lagret överläts med förlust till ett företag i samma intressegemenskap och instrumentet inte är lager hos den nye ägaren skjuts avdragsrätten för förlusten upp till dess att förlusten är definitiv för intressegemenskapen som helhet, eller när instrumentet återigen blir lagertillgång hos något företag i intressegemenskapen (17 kap. 20 c § IL).

Det förekommer ofta att ett företag skyddar sig mot värdet förändringar på bl.a. tillgångar och skulder som beror på ändrade valutakurser, räntor m.m. genom att ta en motsatt position i ett finansiellt instrument (säkringsinstrument). Tanken är att en värdet förändring på den tillgång, skuld eller kassaflöde som ska skyddas (den säkrade posten) ska motsvaras av en lika stor motsatt värdet förändring på säkringsinstrumentet.

I de nya reglerna om lager av finansiella instrument har en situation beträffande säkringsredovisning lagreglerats. I 17 kap. 20 a § IL sägs att med säkringsinstrument avses i paragrafen ett finansiellt instrument som säkrar andra poster i företaget än sådana som är lager och som i räkenskaperna får redovisas enligt principerna för säkringsredovisning. I paragrafen anges att om det i ett lager av finansiella instrument ingår sådana säkringsinstrument ska de tas upp till anskaffningsvärdet.

Den tidigare justeringsregeln för företag som vid beskattningen övergår från en kollektiv värdering till en post-för-post-värdering är numera slopad. Däremot finns den skattemässiga utdelningsspärren kvar (17 kap. 21 § IL). Den regeln innebär att det skattemässiga lagervärdet ska höjas till den del företaget har delat ut medel eller på något annat sätt förfogat över vinst på ett sätt som inte lagligen hade kunnat ske om tillgångarna tagits upp till samma värde i räkenskaperna som vid beskattningen.

Frågor om värdering av lager av värdepapper behandlas också i avsnitt 26.3.

9.1.2 Djur

Djur i jordbruk och renskötsel anses alltid som lagertillgångar. Djurlager får inte tas upp till lägre värde än 85 % av den genomsnittliga produktionsutgiften för djur av det slag och den ålderssammansättning som det är fråga om.

Djuren behöver dock inte i något fall tas upp till ett högre värde än som motsvarar djurens sammanlagda nettoförsäljningsvärde. Denna regel ska tillämpas så att nettoförsäljningsvärdet beräknas kollektivt för samtliga djur för vilka Skatte-

verket har fastställt en genomsnittlig produktionsutgift. Nettoförsäljningsvärdet får alltså användas endast om en sådan värdering ger ett lägre värde för samtliga djur i besättningen än vad en värdering till genomsnittlig produktionsutgift ger (se prop. 1986/87:132 s. 14).

Om den genomsnittliga produktionsutgiften uppenbarligen inte motsvarar anskaffningsvärdet, t.ex. för särskilt dyrbara avelsdjur, ska djuret tas upp till lägst 85 % av det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. (Se vidare avsnitt 15.1.5.)

Djur kan i vissa fall behandlas som anläggningstillgångar i redovisningen. Frågor som i sådana fall kan uppkomma vid beskattningen behandlas i Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning 2008 s. 310 ff.

9.1.3 Aktier som förvärvats genom vissa utdelningar (lex Asea) och utskiftningar

Särskilda regler finns i 24 kap. 3 § och 42 kap. 16 § IL för att underlätta omstruktureringar inom aktiebolagssektorn när en koncerns verksamhet ska delas upp på mindre enheter. Reglerna brukar betecknas lex Asea och innebär att sådana ändringar under vissa förutsättningar kan göras utan omedelbara skattekonsekvenser. Om aktierna eller andelarna i det utdelade bolaget blir lagertillgångar hos mottagaren ska enligt 24 kap. 3 § IL det lägsta av andelarnas anskaffningsvärde och deras verkliga värde tas upp som intäkt av mottagaren. I 17 kap. 6 och 7 §§ IL finns bestämmelser om hur anskaffningsvärdet i sådana fall ska bestämmas (se del 3 avsnitt 20.7).

Av dessa bestämmelser framgår att för andelar som förvärvas genom utdelning av andelar i dotterbolag ska som anskaffningsvärde anses så stor del av anskaffningsvärdet för aktierna i det utdelande bolaget som motsvarar den förändring i marknadsvärdet som utdelningen inneburit för dessa aktier. Anskaffningsvärdet för aktierna i det utdelande bolaget ska minskas i motsvarande mån.

Om den som förvärvar aktier genom utdelning utan att äga aktier i det utdelande bolaget har lämnat ersättning för rätten till utdelning, anses ersättningen som anskaffningsvärde. Om någon ersättning inte har lämnats, är anskaffningsvärdet noll.

För aktier som förvärvas genom sådan utskiftning från en ekonomisk förening som avses i 42 kap. 20 § IL ska som anskaffningsvärde anses anskaffningsvärdet för andelarna i den förening som skiftat ut aktierna.

9.1.4 Vissa aktieförvärv

I 17 kap. 8 § IL finns en bestämmelse som gäller sådana fall när någon förvärvar aktier i ett svenskt aktiebolag och det inte är uppenbart att han genom förvärvet får en tillgång av verkligt och särskilt värde med hänsyn till hans näringsverksamhet. Då gäller följande (17 kap. 9–11 §§ IL). Bestämmelserna tar sikte på de fall då den skattskyldige förvärvar andelar i ett bolag som inte har några tillgångar av värde för förvärvaren. Exempelvis företag vars enda tillgång är kassa eller bankmedel omfattas av lagstiftningen.

Aktierna får inte på grund av en nedgång i deras värde tas upp till lägre värde än anskaffningsvärdet, om nedgången beror på utdelning till förvärvaren av medel som fanns hos det utdelande bolaget vid förvärvet och inte motsvarar tillskjutet belopp. Om aktierna, innan sådana medel delas ut, har tagits upp till ett lägre värde än anskaffningsvärdet, får de vid utgången av det beskattningsår då utdelningen sker inte tas upp till ett lägre värde än det skattemässiga värdet vid ingången av samma år, med tillägg av ett belopp som motsvarar skillnaden mellan anskaffningsvärdet och nämnda värde, dock högst av det utdelade beloppet.

Om sådan utdelning som avses ovan sker utan att det skattemässiga värdet på aktierna påverkas och detta medför att den skattskyldige efter överlåtelse av aktierna eller upplösning av bolaget redovisar en förlust, ska förlusten minskas med ett belopp som motsvarar utdelningen.

Vad som sägs ovan gäller även andelar i svenska ekonomiska föreningar. Med tillskjutet belopp avses då inbetald insats. Bestämmelserna gäller också vid förvärv av andelar i utländska juridiska personer och tillämpas i detta fall även om förvärvaren får en tillgång av verkligt och särskilt värde.

9.1.5 Aktiebyten

I 17 kap. 16 § IL hänvisas till bestämmelserna i 49 kap. Där finns i sin tur bestämmelser om beskattningen vid andelsbyten. Dessa bestämmelser gäller också för andelar som är lager-tillgångar (se del I avsnitt 31).

9.1.6 Fusioner och fissioner

I 17 kap. 13 § IL finns en hänvisning till 37 kap. 29 §. Där finns bestämmelser om vad som gäller vid kvalificerade fusioner och fissioner, om andelarna i det överlåtande företaget är lagertill-

gångar hos det övertagande företaget. Dessa bestämmelser innebär att andelarna anses ha avyttrats vid fusionen eller fissionen mot en ersättning som motsvarar deras skattemässiga värde. (Se vidare del 3 avsnitt 6).

9.1.7 Sammanläggning och delning av värdepappersfonder

I 17 kap. 15 § IL finns bestämmelser om beskattningen vid sammanläggning eller delning av värdepappersfonder enligt 33 a § lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Detta ska inte leda till att delägarna ska ta upp en intäkt.

Efter en sådan ombildning anses som anskaffningsvärde för de nya andelarna det anskaffningsvärde som sammanlagt gällde för de äldre andelarna. Om en fond delas och den skattskyldige får andelar i mer än en nybildad fond, ska det anskaffningsvärde som gällde för de äldre andelarna fördelas på de nya andelarna i förhållande till dessa nybildade fonders värde vid delningen.

9.1.8 Delägarätter i före detta investmentföretag

I 17 kap. 14 § IL finns en hänvisning eller upplysning om bestämmelser i 39 kap. 18 §, som avser beräkningen av anskaffningsvärdet för andelarna i ett svenskt f.d. investmentföretag.

9.1.9 Försäkringsföretag m.m.

Försäkringsföretags placeringstillgångar enligt ÅRLF ska behandlas som lagertillgångar. Andra placeringstillgångar än finansiella instrument får vid beskattningen tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Detta gäller även om tillgångarna tagits upp till ett högre värde i räkenskaper (17 kap. 17 § IL). Finansiella instrument ska enligt 17 kap. 20 § tas upp till det verkliga värdet. Försäkringsföretag får, precis som andra företag, i stället ta upp tillgångarna till det samlade anskaffningsvärdet. Även i övrigt gäller för värderingen av finansiella instrument samma regler för försäkringsföretag som för andra företag (se ovan).

I ett förhandsbeskedsärende, RÅ 2004 ref. 71, prövades frågan om vilket anskaffningsvärde som ett försäkringsföretag skulle använda på placeringstillgångar som övergick från att vara kapitaltillgångar till att vara lager. Skatterättsnämnden ansåg, med instämmande av Regeringsrätten, att anskaffningsvärdet skulle anses utgöras av ett belopp som motsvarade omkostnadsbeloppet vid tidpunkten för karaktärsbytet.

Försäkringsföretag

Kreditinstitut och värdepappersbolag
Anskaffningsvärde vid beskattningsinträde

För kreditinstitut och värdepappersbolag gäller samma regler som för vanliga företag.

I samband med att nya regler om skattefrihet för näringsbetingade andelar infördes under 2003 infördes också regler om vilket värde som ska utgöra anskaffningsvärde för lagertillgångar i de fall svenska skatteregler blir tillämpliga till följd av ändrade förhållanden (beskattningsinträdet). En hänvisning finns i 17 kap. 33 § IL till 20 a kap. IL, där den egentliga regleringen finns. Dessa bestämmelser behandlas närmare i del 3 avsnitt 22.

9.2 Kontraktsnedskrivning

Avdrag får enligt 17 kap. 22 § IL göras för nedskrivning av värdet på rätten till leverans av lagertillgångar som köpts men ännu inte levererats (kontraktsnedskrivning). Avdrag får göras bara om inköpspriset för tillgångar av samma slag vid beskattningsårets utgång understiger det avtalade priset och högst med ett belopp som motsvarar skillnaden.

Om den skattskyldige vid taxeringen yrkar att värdet på ett kontrakt ska skrivas ned måste denne genom utredning visa att inköpspriset, på balansdagen, faktiskt understiger det överenskomna priset.

9.3 Pågående arbeten

Bestämmelserna om beskattning av pågående arbeten finns i 17 kap. 23–32 §§ IL. Nedan följer en redogörelse för dessa bestämmelser. I del 3 avsnitt 8 finns en mer detaljerad genomgång, särskilt med avseende på pågående arbeten i byggbranschen. Även i Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning behandlas frågan om pågående arbeten i entreprenadföretag o.d.

Den redovisning som gjorts i räkenskaperna av pågående arbeten i byggnads-, anläggnings-, hantverks- eller konsult-rörelse ska normalt följas vid beskattningen. Dock ska beaktas att inkomsten av de pågående arbetena ska beräknas för

- arbeten på löpande räkning och för
- arbeten till fast pris.

9.3.1 Löpande räkning eller fast pris

Ett arbete anses utfört på löpande räkning om ersättningen uteslutande eller så gott som uteslutande grundar sig på ett på förhand bestämt arvode per tidsenhet, den faktiska tids-

**Förenklat
årsbokslut**

åtgången och de eventuella faktiska utgifterna för arbetet. I annat fall anses arbetet utfört till fast pris.

För enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut finns en särskild regel för beskattning av pågående arbeten. Sådana skattskyldiga får tillämpa bestämmelserna om arbeten på löpande räkning även på arbeten till fast pris (17 kap. 24 § IL).

9.3.2 Löpande räkning

Värdet av pågående arbeten som utförs på löpande räkning behöver inte tas upp som tillgång. I stället ska de belopp som den skattskyldige under beskattningsåret fakturerar för arbetena tas upp som intäkt.

9.3.3 Fast pris

Pågående arbeten som utförs till fast pris och som inte har slutredovisats får inte tas upp till ett lägre värde än det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet. För byggnads-, anläggnings- och hantverksrörelse får de pågående arbetena alternativt tas upp till lägst 97 % av det sammanlagda anskaffningsvärdet. Om den skattskyldige får ersättning för arbeten till fast pris ska beloppet inte tas upp som intäkt utan som en skuld till den för vars räkning arbetet utförs.

Vid beräkning av anskaffningsvärdet för pågående arbeten ska värdet av sådan arbetsinsats som utförts av den skattskyldige, dennes make eller barn under 16 år inte beaktas.

Om uppdragstagaren är ett svenskt handelsbolag ska värdet av den arbetsinsats som utförts av delägare i handelsbolaget inte beaktas.

Om den skattskyldige utför ett arbete till fast pris för någon annans räkning ska värdet av arbetet beräknas efter vad som är skäligt, om det finns intressegemenskap mellan den skattskyldige och uppdragsgivaren och det finns anledning att anta att bestämmelserna utnyttjats för att den skattskyldige eller uppdragsgivaren ska få en obehörig skatteförmån.

9.3.4 Underlåtenhet att slutredovisa eller fakturera

Om den skattskyldige i betydande omfattning har låtit bli att slutredovisa eller fakturera belopp som enligt god redovisningssed hade kunnat slutredovisas eller faktureras, ska de belopp som skäligen hade kunnat slutredovisas eller faktureras tas upp som intäkt.

9.3.5 Justering

Om den skattskyldige gör sannolikt att det belopp som enligt bestämmelserna om pågående arbeten ska tas upp som intäkt överstiger vad som kan anses förenligt med god redovisningssed, ska intäkten i skäligen utsträckning justeras nedåt.

Anskaffnings- värde vid beskatt- ningsinträde

Liksom det i fråga om lagervärderingen finns regler om skattefrihet för näringsbetingade andelar finns också regler om vilket värde som ska utgöra anskaffningsvärde för pågående arbeten i de fall svenska skatteregler blir tillämpliga till följd av ändrade förhållanden (beskattningsinträdet). En hänvisning finns i 17 kap. 33 § IL till 20 a kap. IL, där den egentliga regleringen finns. Dessa bestämmelser behandlas närmare i del 3 avsnitt 22.

10 Inventarier och immateriella rättigheter

18 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 228–244

Sammanfattning

Utgifter för att anskaffa inventarier ska dras av genom årliga värdeminskingsavdrag. Det innebär att anskaffningsutgiften fördelas som kostnad under flera år. Två olika avdragsmetoder finns i IL: räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning. För immateriella rättigheter gäller i huvudsak samma avdragsregler som för inventarier. För inventarier som är av mindre värde eller som kan antas ha en ekonomisk livslängd på högst tre år får hela utgiften dras av omedelbart.

Reglerna om inventarier och immateriella rättigheter är också behandlade i handledningen för sambandet mellan redovisning och beskattning, SKV 305, avsnitt 27 Materiella anläggningstillgångar och avsnitt 30 Immateriella anläggningstillgångar.

10.1 Gränsdragning

I äldre skattelagstiftning medgavs inte avdrag för värdeminskning på inventarier i inkomstslaget rörelse. I stället tillämpades kontantprincipen som innebar att avdrag medgavs för hela anskaffningsutgiften på en gång. År 1910 infördes bestämmelser om rätt till avdrag för viss årlig värdeminskning. År 1928 tillkom regler om avdrag dels för värdeminskning av tidsbegränsade immateriella rättigheter, dels för substansminskning av gruvor och liknande naturtillgångar. År 1938 infördes fri avskrivningsrätt på inventarier för aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag och sparbank. Avdrag medgavs skattemässigt med samma belopp som avskrivningen i räkenskaperna.

Som komplement till den planliga avskrivningen och som ersättning för den fria avskrivningen infördes räkningsenlig avskrivning 1955.

För goodwill förvärvad 1952 och senare infördes år 1951 en bestämmelse om rörelsebeskattning vid avyttring. Köparen fick då dra av anskaffningsutgiften genom årliga värdeminskningssavdrag med i regel högst 10 % per år. Före 1952 beskattades försäljning av goodwill enligt realisationsvinstreglerna. År 1966 ändrades lagstiftningen på så sätt att patent, goodwill, hyresrätter och liknande immateriella rättigheter vid beskattningen jämfördes med inventarier.

Vissa byggnadsdelar och byggnadstillbehör som civilrättsligt betraktas som fast egendom fick genom lagstiftning år 1969 skattemässigt dras av enligt inventarieregler. Dessutom infördes avdragsregler för markanläggningar.

Vid 1984 års taxering infördes restvärdeometoden (numera restvärdesavskrivning) för inkomstslaget rörelse. Då slopades också reglerna om planlig avskrivning av inventarier.

I samband med 1990 års skattereform slopades avdragsrätten för prisfallsrisk på kontrakterade men inte levererade inventarier.

Tillkomsten av IL har inte inneburit några större ändringar i avdragsreglerna i förhållande till de som gällde enligt KL. Viss kodifiering av rättspraxis har skett.

10.1.1 Vad är inventarier

Maskiner och andra inventarier

Bestämmelserna om inventarier gäller för maskiner och andra inventarier som är avsedda för stadigvarande bruk (18 kap. 1 § IL).

Rättspraxis visar att allt från produktionsanläggningar till enklare verktyg bedömts som inventarier – det gäller bl.a. följande fall: maskinutrustning som ingick i en produktionsanläggning (RÅ 1978 Aa 149), egenproducerad film (RÅ 1980 1:51), maskiner som skulle användas vid serieproduktion (RÅ 1994 ref. 78), egentillverkade produktverktyg – bl.a. klippverktyg, bockverktyg och mallar för borrar och märkning (RÅ 1994 not. 132), datorer med tillhörande datorutrustning (RÅ 1995 ref. 96), andelar i skepp (RÅ 1999 ref. 19) och lastpallar som ingick i en för flera företag gemensam pool (RÅ 2003 ref. 70).

Gränsdragningsproblem

De tillgångar som avses i 18 kap. 1 § IL är enligt 4 kap. 1 § ÅRL att betrakta som anläggningstillgångar. Med anläggningstillgång förstås tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i näringsverksamheten. Andra tillgångar är enligt

4 kap. 1 § ÅRL att se som omsättningstillgångar. Det är således avsikten med innehavet av tillgången som är avgörande för om den ska anses utgöra en anläggningstillgång eller en omsättningstillgång i redovisningssammanhang. Vid beskattningen kan uppkomma avgränsningsproblem gentemot å ena sidan lagertillgångar och å andra sidan byggnader och markanläggningar.

Anläggningsregister

I BFN:s uttalande om anläggningsregister (med det allmänna rådet BFNAR 2003:1) anges att alla anläggningstillgångar som innehas av ett företag som ska upprätta bokslut ska införas i ett anläggningsregister. Enligt uttalandet ska anläggningsregistret innehålla uppgifter om tidpunkten för anskaffningen och anskaffningsvärdet för respektive tillgång. Dessutom ska gjorda av- och nedskrivningar antecknas i registret. Av samma uttalande framgår att ett anläggningsregister kan bestå av exempelvis en sammanställning med kopior av inköpsfakturorna ordnade kronologiskt och ett tillhörande register. I samband med bokslut upprättas ofta en specifikation över årets inköp av anläggningstillgångar. Sådana specifikationer kan också samlas och användas som anläggningsregister under kommande år.

Enskilda näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § BFL ska enligt Bokföringsnämndens vägledning med BFNAR 2006:1, Enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut, upprätta en förteckning över anläggningstillgångarna. Förteckningen ska innehålla uppgifter om anskaffningsvärde, anskaffningstidpunkt och uppskattad användningstid i företaget. Kraven som ställs på denna förteckning är alltså lägre än de krav på uppgifter som ställs på ett anläggningsregister.

Inventarier eller lager?

I IL används inte uttrycken ”anläggningstillgång” och ”omsättningstillgång”. I 18 kap. 1 § IL talas om ”maskiner och andra inventarier som är avsedda för stadigvarande bruk”. En lagertillgång definieras som ”en tillgång som är avsedd för omsättning eller förbrukning” (17 kap. 3 § IL).

I det tidigare nämnda rättsfallet RÅ 2003 ref. 70 var frågan om lastpallar som ett företag använde i sin verksamhet – och vilka dessutom ingick i en för flera företag gemensam pool – utgjorde lagertillgångar eller inventarier. I sitt yttrande till RR drog BFN slutsatsen att lastpallarna skulle redovisas som materiella anläggningstillgångar. RR konstaterade att lastpallarna skattemässigt skulle behandlas som inventarier, eftersom avsikten var att pallarna skulle komma till stadig-

varande användning i poolen, och att företaget i sin tur stadigvarande använde pallarna i poolen i sin verksamhet.

Förnödenheter

Förnödenheter betraktas som lagertillgångar även om de inte är avsedda för omsättning i näringsverksamheten. I BFN:s uttalande BFN U 96:2, Redovisning av förnödenheter, förtydligas vad som avses med förnödenheter. Förnödenheter är förbruknings- och förrådsartiklar som används i ett företags normala tillverkningsprocess. Som exempel på ofta förekommande förnödenheter nämns bränsle, smörjmedel, rengöringsmedel och städmaterial. Till förnödenheter räknas inte tillgångar av stadigvarande karaktär såsom reservdelar och specialverktyg. Sådana tillgångar utgör i stället anläggningstillgångar.

Det synsätt som redovisas i uttalandet torde även kunna läggas till grund för bedömningen av förnödenheter vid beskattningen (jfr rättsfallet RÅ 1981 1:26).

Reservdelar

Av BFN:s uttalande BFN U 90:13, Redovisning av maskin-anläggningar och reservdelar, framgår att reservdelar är att anse som anläggningstillgångar om de är avsedda att stadigvarande brukas i verksamheten. Detta gäller oavsett om reservdelarna är avsedda att ingå i viss maskin eller kan inmonteras i olika maskiner.

Det synsätt som redovisas i uttalandet torde kunna läggas till grund för bedömningen när reservdelar ska behandlas som inventarier vid beskattningen.

10.1.2 Immateriella rättigheter

Som inventarier behandlas också koncessioner, patent, licenser, varumärken, hyresrätter, goodwill och liknande rättigheter som förvärvats från någon annan samt anslutningsavgift eller anläggningsbidrag som avser en nytthet som är knuten till en fastighet och inte till ägaren personligen (18 kap. 1 § IL). Bestämmelserna i 18 kap. IL om anskaffningsvärden, värde-minskningsavdrag m.m. gäller på samma sätt för dessa rättigheter som för inventarier. Däremot gäller inte avdragsbestämmelserna om korttidsinventarier och inventarier av mindre värde (18 kap. 4 § IL) samt kontraktsnedskrivning (18 kap. 23 § IL) för immateriella rättigheter. Om en skattskyldig bedriver handel med immateriella rättigheter blir i stället lagervärderingsreglerna tillämpliga.

Frågan om när immateriella rättigheter föreligger enligt 18 kap. IL (eller motsvarande bestämmelser i KL) har prövats i rättspraxis.

I rättsfallet RÅ 1993 ref. 92 hade ett företag förvärvat rättigheter till två filmer. Förvärvet gav företaget rätt att under en sjuårsperiod exploatera filmerna genom vidareupplåtelse i biograf-, video- och TV-leden. Rättigheterna ansågs utgöra immateriella rättigheter.

I RÅ 2004 ref. 141 hade ett företag förvärvat en rätt att för telekommunikationsändamål använda en s.k. transponder på en satellit. RR uttalade att rättigheten under det aktuella beskattningsåret inte kunde anses utgöra en sådan nyttjanderätt som avses i bestämmelserna om immateriella rättigheter. Domstolen pekade bl.a. på det förhållandet att transpondern kunde börja utnyttjas för sitt ändamål först sedan satelliten skjutits upp i sin omloppsbanan, vilket skedde först under året efter det aktuella beskattningsåret.

Bestämmelserna i 18 kap. IL gäller rättigheter som förvärvats från någon annan. I förarbeten till IL uttalas att egenproducerade rättigheter inte omfattas av bestämmelserna och att det är den goda redovisningsseden som får styra avskrivningarna av dessa rättigheter (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 231). Uttalandet har belysts i två avgöranden.

I RÅ 2003 ref. 47 skulle ett antal dotterbolag fusioneras med moderbolaget. Vid fusionen skulle uppkomma s.k. koncernmässig goodwill. RR konstaterade att eftersom goodwillposten hos moderbolaget inte hade någon motsvarighet i en i dotterbolagets räkenskaper upptagen tillgång kunde den inte anses som förvärvad från dotterbolaget. Posten skulle därför inte behandlas som ett inventarium vid beskattningen.

I rättsfallet RÅ 2004 ref. 81 hade ett företag i räkenskaperna aktiverat utvecklingsutgifter och gjorde avskrivningar på utgifterna under tre år. Företaget frågade om bestämmelserna i 18 kap. IL var tillämpliga eller om bokföringsmässiga grunder skulle tillämpas. Med hänvisning till utformningen av avdragsbestämmelserna och uttalandet i förarbetena till IL fann RR att en periodisering som följer av god redovisningssed ska godtas vid beskattningen.

Enligt god redovisningssed för enskilda näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut (BFNAR 2006:1) gäller att internt upparbetad immateriell tillgång inte ska tas upp som tillgång i balansräkningen. Detsamma gäller för mindre aktiebolag som upprättar en årsredovisning i enlighet med Bokföringsnämndens vägledning med BFNAR 2008:1, Årsredovisning i mindre aktiebolag.

Bostadsrätt

Om en rörelse bedrivs i affärslokal som innehas med bostadsrätt anses bostadsrätten inte utgöra ett inventarium enligt 18 kap. IL. Det beror på att bostadsrätten är en andel i en ekonomisk förening. Av detta följer att avdrag för årlig värdeminskning inte får göras för sådan tillgång (RÅ 1974 Aa 1299).

10.2 Reparation och underhåll

Utgifter för reparation och underhåll av inventarier får dras av omedelbart (18 kap. 2 § IL).

Smärre underhållsarbeten och utbyten av delar med relativt snabb förslitning för att bibehålla en maskins eller ett inventariums prestationsförmåga torde vara omedelbart avdragsgilla. Om däremot inventariet i praktiken får anses utbytt eller om inventariet ändrar karaktär bör utgiften betraktas som en nyinvestering, dvs. som en inventarieanskaffning. I sådant fall ska avdrag för utgiften medges i form av värdeminskningsavdrag.

Det finns ingen rättspraxis som klargör gränsen mellan sådana åtgärder på inventarier som är att betrakta som reparation och underhåll och sådana som i stället är att betrakta som nyinvestering. I viss mån kan man finna vägledning i rättspraxis som gäller gränsdragningen mellan reparation och ny-, till- eller ombyggnad av fastighet (jfr avsnitt 11.2).

För den skattemässiga behandlingen av utgifter för reparation och underhåll av inventarier kan man även finna vägledning i det tidigare nämnda uttalandet BFN U 90:13. Uttalandet behandlar särskilt frågan om redovisning vid användning av reservdelar för reparation.

10.3 Avdrag för anskaffning

Förutsättningar för avdrag

Det finns ingen bestämmelse i 18 kap. IL som uttryckligen anger vem som ska göra värdeminskningsavdrag. I lagtexten sägs emellertid att avdraget gäller utgifter för att ”anskaffa” inventarier (18 kap. 3 § IL), liksom att det är frågan om inventarier som fortfarande ”tillhör” näringsverksamheten (18 kap. 13 § IL).

Ägare till egendomen

Den skatterättsliga bedömningen följer i regel de civilrättsliga reglerna om vem som är att anse som ägare till egendomen. Den som civilrättsligt är ägare till egendomen har således vanligtvis också rätt till värdeminskningsavdrag på denna. I praxis har det dock gjorts vissa avsteg från dessa regler. Som exempel kan nämnas att man frångått de civilrättsliga reglerna

som en förutsättning för avdrag vid avbetalningsköp. Vid avbetalningsköp har värdeminskingsavdraget ansetts tillkomma köparen trots att säljaren förbehållit sig äganderätten intill dess köp är fullgjort (RÅ 1968 ref. 54). Ett annat exempel finns i RÅ 1956 ref. 5 där fråga var om rätten till avdrag tillkom köparen eller säljaren vid lösöreköp. I rättsfallet behöll säljaren rätten till avdrag, trots att köparen var att anse som ägare till den sålda egendomen. Den som använder inventarierna har alltså fått avdrag för värdeminskning i dessa mål. RR har i RÅ 1998 ref. 58 I–III bedömt vissa äganderättsfrågor i samband med leasing och sale and leaseback. I rättsfallen har de formella ägarna (leasegivarna) inte medgetts avdrag mot bakgrund av avtalens reella innebörd.

Leverans

För att förvärvaren ska vara berättigad till värdeminskingsavdrag torde, förutom att förvärvaren är ägare till egendomen, krävas att inventarierna har levererats till denne. Frågan om leverans är inte närmare reglerad i 18 kap. IL. I rättsfallet RÅ 1978 Aa 149 fick avdrag göras när leverans hade skett före årsskiftet, även om inte all inmontering hade skett. Här kan också nämnas att innan leverans av inventarier har skett kan köparen i vissa fall göra avdrag för nedskrivning av värdet på rätten till leverans (kontraktsavskrivning), för konstaterat prisfall (18 kap. 23 § IL).

Egendom hos tredje man

Om köparen förvärvar inventarier som befinner sig hos tredje man kan rätten till värdeminskingsavdrag inte knytas till fysisk leverans från säljaren till köparen. I stället torde rätt till värdeminskingsavdrag föreligga först då tredje man erhållit ett meddelande om att egendomen överlåtits (denuntiation). För att denuntiationen ska medföra att köparen erhåller rätten till värdeminskingsavdrag får inte säljaren fortsättningsvis ha möjlighet att förfoga över den sålda egendomen.

Byggnadsinventarier

Rätten till avdrag för utgift för byggnad vid inköp av färdiga byggnader övergår normalt på köparen i och med att köpekontraktet undertecknas, eller om senare tidpunkt avtalats, vid denna senare tidpunkt. Samma tidpunkt för äganderättsövergång bör gälla även sådana fastighetsdelar som skattemässigt behandlas som inventarier.

För byggnader medges värdeminskingsavdrag först i och med att byggnaden har färdigställts (19 kap. 5 § IL). (Se avsnitt 11.4.) Utgifter för sådana byggnadsdelar som får dras av enligt bestämmelserna för inventarier torde dock få dras av i och med att leverans skett.

Hyra – Leasing

Frågan om hos vem en tillgång ska redovisas som ett inventarium har fått ökad betydelse genom den växande leasingmarknaden. Leasingavtalet kan vara konstruerat på så sätt att det kan vara svårt att avgöra om transaktionen innebär en hyra, en lånetransaktion eller ett köp. Avgörande för frågan om hyra, lånetransaktion eller köp föreligger i beskattningshänseende är hyresavtalets verkliga innehåll. Om det i avtalet finns en klausul om framtida äganderättsövergång kan hyresavtalet i vissa fall vara att betrakta som ett avbetalningsköp. Parterna måste dock ha avsett att äganderätten till inventariet ska förvärfas av hyrestagaren, som i så fall erhåller rätten till värdeminskningsskatt. Till följd av detta blir den erlagda hyran att anse som avbetalning. I RÅ 1987 ref. 166 prövades frågan om ett avtal om hyra av en täckdickningsanläggning i stället var att betrakta som ett köp. RR ansåg att det av avtalet och anläggningens karaktär framgick att vad parterna egentligen åsyftat vid avtalstillfället var att överlåta egendomen till hyrestagaren (jfr även RN 1953 4:5). Om det är fråga om ett verkligt hyresavtal utan någon överenskommelse om att inventariet ska övergå i hyrestagarens ägo efter hyrestidens slut, ska inventariet betraktas som leasingföretagets egendom. Som tidigare nämnts har vissa äganderättsfrågor prövats av Regeringsrätten i RÅ 1998 ref. 58 I–III. I domarna har de formella ägarna (leasegivarna) inte medgett avdrag mot bakgrund av avtalens reella innebörd. Av Skatteverkets ställningstagande 2004-10-07 (dnr 130 583520-04/111) om finansiell leasing och beskattning framgår att redovisningsreglerna för finansiell leasing inte kan läggas till grund för beskattningen. Rätten till värdeminskningsskatt tillkommer den som är ägare till inventariet, dvs. normalt leasegivaren. Undantagsvis kan dock en bedömning av leasingavtalets verkliga innebörd leda till att leasegivaren inte anses utgöra ägare till inventarierna.

Inventariet anskaffat för verksamheten?

Det krävs att ett inventarium är anskaffat för verksamheten för att avdrag ska kunna medges. Endast utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnader i verksamheten.

Havskryssare

RR har exempelvis vägrat ett större företag avdrag för värdeminskning på en havskryssare. Som motivering anfördes att, oavsett om havskryssaren på olika sätt kunde ha varit till nytta för bolaget, hade båtens användning inte sådant samband med bolagets verksamhet att kostnaderna för båten kunde dras av som omkostnad i rörelsen (RÅ 1970 ref. 21).

Konst

Avdrag för värdeminskning på konstföremål har vägrats i ett stort antal rättsfall. Anledningen har varit att tillgångarna inte varit utsatta för någon värdeminskning, att tillgångarna saknat samband med verksamheten eller att tillgångarna inte anskaffats för stadigvarande bruk (RÅ 1947 Fi 52 och 389, 1951 Fi 674 och 738, 1973 Fi 755 samt 1991 not. 113). Rättspraxis har numera lagreglerats i och med att det anges att värdeminskingsavdrag inte ska göras för sådana konstverk och andra tillgångar som kan antas ha ett bestående värde (18 kap. 3 § IL).

10.3.1 Värdeminskingsavdrag

Utgifter för att anskaffa inventarier ska dras av genom årliga värdeminskingsavdrag. Avdragen beräknas enligt bestämmelserna i 18 kap. 13–22 §§ IL om räkningsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning. (Se vidare avsnitt 10.8.) Skatteverket har i ställningstaganden 2004-10-15 (dnr 130 584347-04/111) gjort bedömningen att endast en av metoderna ska användas för samtliga inventarier i verksamheten. Det går således inte att använda båda metoderna samtidigt – t.ex. räkningsenlig avskrivning för maskiner och restvärdesavskrivning för immateriella rättigheter.

10.3.2 Omedelbart avdrag

För inventarier som är av mindre värde eller kan antas ha en ekonomisk livslängd på högst tre år, får hela utgiften dras av omedelbart (18 kap. 4 § IL). Detta gäller dock inte sådana immateriella rättigheter m.m. som avses i 18 kap. 1 § IL.

Vid bedömningen av om inventarier utgör korttidsinventarier tas hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet (RÅ 1995 ref. 96). Det ankommer i första hand på den skattskyldige att visa att undantagsregeln om omedelbart avdrag är tillämplig. Kravet på bevisning kan dock inte ställas särskilt högt eftersom avdragsregeln förutsätter att det redan under anskaffningsåret ska göras ett antagande om inventariernas ekonomiska livslängd (RÅ 1994 not. 132). Begreppet ekonomisk livslängd ska inte ses så begränsat att det endast avser ett inventariums fysiska livslängd, utan även ekonomiska faktorer såsom teknisk utveckling, konkurrensförhållanden och användningsområdet för inventariet i verksamheten ska beaktas. Utöver detta ska man inte bara beakta de uppgifter som utrustningen i första hand är anskaffad för utan även alternativa användningsmöjligheter och det värde som efter treårsperioden kan tillgodogöras genom avyttring.

Skatteverket har lämnat allmänna råd om inventarier av mindre värde (SKV A 2007:2). Enligt dessa allmänna råd bör med mindre värde, för större företag, normalt avses inventarier vars anskaffningsvärde, exklusive mervärdesskatt, uppgår till högst 20 000 kronor. För mindre företag anses motsvarande belopp vara 10 000 kronor. För enskilda näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut anses dock motsvarande belopp vara 5 000 kronor.

Av Skatteverkets ställningstagande 2005-03-03 (dnr 130 133554-05/111) framgår att beloppsgränserna får anses innebära att omedelbart avdrag får göras med gränsbeloppen med tillägg för mervärdesskatt till den del denna inte ska dras av eller återbetalas enligt ML.

I rättsfallet RÅ 2004 ref. 81 skulle ett företag bokföringsmässigt skriva av korttidsinventarier under tre år. RR godtog inte att avdrag beräknades på samma sätt, och uttalade att för det fall utgifterna inte dras av omedelbart ska de dras av genom årliga värdeminskningsskattavdrag i enlighet med bestämmelserna om räkningsenlig avskrivning.

Räkenskapsenlig avskrivning förutsätter överensstämmelse mellan bokfört värde och skattemässigt värde (RÅ 2001 ref. 8). Enligt Skatteverkets uppfattning innebär den utgångspunkten att ett omedelbart avdrag för utgifter för inventarier enligt 18 kap. 4 § IL ska motsvaras av en lika stor kostnadsföring av utgifterna i räkenskaperna, så att inte utgifterna – eller en del av dem – tas upp som en tillgång i balansräkningen.

Om inventarier avyttras, förloras, utangeras eller tas ut ur näringsverksamheten samma beskattningsår som de anskaffas, ska hela utgiften dras av omedelbart (18 kap. 5 § IL). Den eventuella ersättningen för inventarierna ska samtidigt tas upp som intäkt (15 kap. 1 § IL).

10.4 Nyttjanderättsinnehavares avdragsrätt

Bestämmelserna om arrendatorers och andra nyttjanderättsinnehavares anskaffningar av inventarier finns i 19 kap. IL. Där framgår att om en nyttjanderättsinnehavare har utgifter för att anskaffa byggnadsinventarier, markinventarier eller andra inventarier som han innehar med nyttjanderätt, och fastighetsägaren omedelbart blir ägare till vad som anskaffas, ska nyttjanderättsinnehavaren dra av utgifterna enligt avdrags-

bestämmelserna för inventarier (19 kap. 27 § IL). Om nyttjanderättsinnehavaren får ersättning av fastighetsägaren för sådana anskaffningar ska ersättningen tas upp hos nyttjanderättsinnehavaren. Denne ska samtidigt dra av den del av anskaffningsvärdet som inte har dragits av tidigare, dock inte med högre belopp än ersättningen. När nyttjanderätten upphör får nyttjanderättsinnehavaren dra av den del av anskaffningsvärdet som inte har dragits av tidigare (19 kap. 28 § IL).

10.5 Anskaffningsvärde

Anskaffningsvärdet för inventarier är utgiften för förvärvet om de förvärvas genom köp, byte, egen tillverkning eller på liknande sätt. Om inventarierna förvärvas på annat sätt, anses marknadsvärdet vid förvärvet som anskaffningsvärde.

Huvudregeln	Huvudregeln i 18 kap. 7 § IL får anses innebära att anskaffningsvärdet utgörs av utgiften för förvärvet. Det innebär att i anskaffningsvärdet inräknas, utöver utgiften för själva inventariet, samtliga förvärvsutgifter såsom tull, frakt, provisioner och liknande. För enskild näringsidkare som upprättar förenklat årsbokslut gäller en särskild regel (se nedan i detta avsnitt).
Ränta	RR har uttalat att räntan vid avbetalningsköp är avdragsgill såsom ränta även om den ingår i avbetalningspriset. Därmed får avbetalningsränta anses som avdragsgill allteftersom den betalas och behöver alltså inte inräknas i anskaffningsvärdet (RÅ 1968 ref. 54 och RN 1970 3:4).
Egen tillverkning	För inventarier som anskaffas genom egen tillverkning, ska direkta och indirekta tillverkningsutgifter räknas in i anskaffningsvärdet.
Kontraktsnedskrivning	Om avdrag medgetts för kontraktsnedskrivning enligt 18 kap. 23 § IL utgörs anskaffningsvärdet av utgiften för förvärvet minskad med avdraget (18 kap. 9 § IL). Följande gäller när näringsbidrag lämnas till en näringsidkare för näringsverksamheten (29 kap. IL).
Näringsbidrag	Om bidraget används för att anskaffa en tillgång, för vilken anskaffningsvärdet ska dras av genom värdeminskningsskatt, ska anskaffningsvärdet minskas med bidraget. Om bidraget är större än det skattemässiga värdet för tillgången ska mellanskillnaden tas upp som inkomst. Återbetalas bidraget, ska tillgångens avskrivningsunderlag ökas med det återbetalade

	beloppet, dock med högst det belopp som har påverkat anskaffningsvärdet (29 kap. 6 § IL).
Arv, gåva, bodelning	Om inventarierna ingår i en näringsverksamhet som förvärvas genom bodelning med anledning av makes död eller genom arv eller testamente ska, om inte särskilda skäl talar emot det, som anskaffningsvärde anses det skattemässiga värde som gällde för den tidigare ägaren (18 kap. 8 § IL).
Skattemässigt värde	Med skattemässigt värde på inventarier avses anskaffningsvärdet minskat med gjorda värdeminskningssavdrag eller liknande (2 kap. 33 § IL).
Förenklat årsbokslut	För enskilda näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § BFL avses med anskaffningsvärde det värde som följer av god redovisningssed (18 kap. 7 § 2 st. IL). Vad som utgör god sed i detta avseende framgår av Bokföringsnämndens vägledning med BFNAR 2006:1. Anskaffningsvärdet för köpta maskiner och inventarier är inköpspriset plus andra utgifter som ingår i fakturabeloppet och som kan hänföras till tillgången. Externa utgifter som inte ingår i fakturabeloppet, men som direkt kan hänföras till tillgången ska räknas in i anskaffningsvärdet om de externa utgifterna sammanlagt uppgår till mer än 5 000 kr per maskin eller inventarie. Anskaffningsvärdet för egentillverkade maskiner och inventarier är utgiften för material och andra utgifter som framgår av fakturabeloppet och som kan hänföras till tillgången. Varken den enskilda näringsidkarens arbete eller dennes anställdas arbete med maskinen får räknas in i anskaffningsvärdet. Externa utgifter vid egentillverkning behandlas på motsvarande sätt som för köpta maskiner och inventarier.

10.6 Anskaffningsvärde efter karaktärsbyte

I 18 kap. 10 § IL hänvisas till 14 kap. 16 § IL – angående avskattning vid karaktärsbyte – när det gäller hur anskaffningsvärdet ska bestämmas för inventarier som förs över till en näringsverksamhet från ägarens privategendom. Avskattning blir aktuellt för egendom som förs över till en näringsverksamhet och vid en avyttring inte längre ska beskattas i inkomstslaget kapital utan i inkomstslaget näringsverksamhet. Om en tillgång avskattats enligt bestämmelserna i 41 kap. 6 § IL ska den anses ha återanskaffats mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet. Vid karaktärsbyte i annat fall ska som anskaffningsvärde anses anskaffningsutgiften ökad med

utgifter för förbättring och minskad med sådana avdrag som har gjorts för anskaffning, värdeminskning och liknande.

Om avskattning inte sker i fråga om byggnads- eller markinventarier som hör till en fastighet som var privatbostadsfastighet under det föregående beskattningsåret, är anskaffningsvärdet för dessa inventarier den ursprungliga anskaffningsutgiften minskad med 20 % för varje beskattningsår som den skattskyldige innehåft inventarierna och fastigheten har varit en privatbostadsfastighet (18 kap. 10 § IL).

10.7 Justering av anskaffningsvärde

Om den skattskyldige eller en sådan fysisk eller juridisk person eller ett sådant svenskt handelsbolag som står den skattskyldige nära har vidtagit åtgärder för att den skattskyldige ska kunna tillgodoräkna sig ett högre anskaffningsvärde än som framstår som rimligt och det kan antas att detta har gjorts för att någon av dem ska få en obehörig skatteförmån, ska anskaffningsvärdet justeras i skälig mån (18 kap. 11 § IL). Frågan om skäl för jämkning förelåg har prövats i RÅ 2008 ref. 8. Omständigheterna var följande. Två systerbolag i en koncern skulle fusioneras. I det ena systerbolaget fanns underskott som var koncernbidragsspärrat. Inför fusionen skulle underskottsbolaget sälja inventarier till det andra systerbolaget till marknadsmässigt pris. Vinsten som uppkom i underskottsbolaget reducerade det koncernbidragsspärrade underskott. Frågan som ställdes i förhandsbeskedet var om det köpande systerbolaget fick tillgodoräkna sig faktisk köpeskillning vid förvärvet eller om skäl för jämkning enligt 18 kap. 11 § IL förelåg. RR gjorde bedömningen att skäl för jämkning av anskaffningsvärdet inte förelåg och därmed fick faktisk köpeskillning ligga till grund för avskrivning.

För högt anskaffningsvärde

Ibland kan det redovisade anskaffningsvärdet ha blivit för högt genom att tillgångar felaktigt har behandlats som inventarier, t.ex. tillgångar som inte berättigar till värdeminskningssavdrag eller tillgångar som ska ses som byggnader eller markanläggningar.

Anskaffningsvärdet kan även ha blivit för högt genom att försäkringsersättning eller näringsbidrag felaktigt inte har minskat värdet.

Hur rättas felaktigheten?

Frågan uppkommer med vilket belopp resultatet ska ökas. Ska det ökas med den felaktiga postens bruttobelopp, dvs. med dess påverkan på anskaffningsvärdet? Eller ska resultatet ökas

endast med ett belopp som motsvarar felaktighetens inverkan på värdeminskingsavdraget? Frågan har besvarats i följande rättsfall.

I RÅ 1962 Fi 1066 hade ett bolag som inventarier bokfört utgifter som borde ha hänförts till byggnad. Bolaget hade inte utnyttjat sina möjligheter till värdeminskingsavdrag fullt ut. Det rättade värdeminskingsavdraget rymdes inom högsta tillåtna avdrag. Bolaget hade vidare rättat felet i det följande bokslutet genom överföring av beloppet från inventariers konto till byggnaders konto. RR avstod från att höja bolagets resultat.

I RÅ 1971 Fi 1859 tillämpades räkenskapsenlig avskrivning. Avdrag gjordes för inventarier som ännu inte hade levererats. RR ansåg att till beskattning skulle återföras endast det belopp med vilket maskinerna obehörigen avskrivits.

RR tillämpade ett liknande synsätt i RR 1977 1:70. Vissa tillgångar hade felaktigt hänförts till inventarier i stället för till byggnad. RR ändrade inte KR:s dom vilket innebär att endast så stort belopp skulle återföras till beskattning som felaktigheten hade påverkat resultatet.

10.8 Räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning

10.8.1 Räkenskapsenlig avskrivning

Förutsättningar

Bestämmelserna om räkenskapsenlig avskrivning får tillämpas om den skattskyldige haft ordnad bokföring som avslutats med årsbokslut och om avdraget motsvarar avskrivningen i bokslutet (18 kap. 14 § IL). Detta villkor anses även uppfyllt när den planmässiga avskrivningen i räkenskaperna är lägre än värdeminskingsavdraget men skillnaden redovisats i resultaträkningen som en obeskattad reserv (ackumulerad överavskrivning). Skattemässigt värde motsvaras i regel av inventariernas bokförda värde på balansräkningens aktivsida minskad med ackumulerade överavskrivningar på balansräkningens passivsida. I de tidigare bestämmelserna i KL uppställdes dessutom att antal ytterligare förutsättningar för räkenskapsenlig avskrivning. Dessa förutsättningar har ansetts onödiga i IL (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 238).

I rättsfallet RÅ 2001 ref. 8 hade ett företag upplöst ackumulerade överavskrivningar och redovisat beloppet som en intäkt i räkenskaperna. Redovisningen innebär inte att det uppkom någon skattepliktig intäkt för företaget, men eftersom värdet på

inventarierna enligt balansräkningen översteg det skattemässiga värdet ansågs att företaget förlorade rätten till räkningskapsenlig avskrivning.

Skatteverket har i ställningstagandet 2004-11-08 (dnr 130 586061-04/111) behandlat frågan om rätten till räkningskapsenlig avskrivning när en överavskrivning enligt 18 kap. 19 § IL föreligger, dvs. när avskrivningen i räkenskaperna överstiger avdraget vid beskattningen. I en sådan situation saknas en av förutsättningarna för rätten att använda räkningskapsenlig avskrivning. Enligt ställningstagandet innebär dock inte oavsiktliga fel vid enstaka år att rätten förloras. Rätten till räkningskapsenlig avskrivning kan dock inte anses finnas kvar när ett företag systematiskt gör avskrivningar med högre belopp än som kan godtas vid beskattningen.

I ställningstagandet 2008-03-19 (dnr 131 164537-08/111) har Skatteverket behandlat frågan om rätten till räkningskapsenlig avskrivning när framtida utgifter för nedmontering, bortforsling och återställande av plats har inkluderats i anskaffningsvärdet i enlighet med god redovisningssed. Skatteverkets uppfattning är att en sådan redovisning medför att rätten till räkningskapsenlig avskrivning går förlorad, genom att värdet på tillgångarna blir högre än det skattemässiga värdet. Ifrågavarande utgifter får inte heller räknas med i det skattemässiga anskaffningsvärdet.

Skatteverket har vidare i ställningstagande 2008-09-30 (dnr 131 548012-08/111) gett uttryck för den uppfattningen att ett företag som tar upp leasade tillgångar som inventarier i balansräkningen, men särredovisar dessa och de avskrivningar som har skett på dem, inte förlorar rätten till räkningskapsenlig avskrivning. Däremot medför en sådan redovisning att justering av det redovisade resultatet måste göras i inkomstdeklarationen.

Om Skatteverket efter utredning uttagsbeskattar ett företag för hela anskaffningsvärdet för sådan egendom som är anskaffad för ägarens privata användning och som bokförts som inventarie i företaget, t.ex. en TV som till sin helhet nyttjas av företagets ägare, förlorar företaget rätten till räkningskapsenlig avskrivning. Detta beror på att inventariet inte längre ingår i det skattemässiga avskrivningsunderlaget och detta värde inte överensstämmer med det bokföringsmässiga värdet.

Vid räkenskapsenlig avskrivning medges värdeminskingsavdrag enligt huvudregeln (18 kap. 13 § IL) eller enligt kompletteringsregeln (18 kap. 17 § IL).

Huvudregeln

Enligt huvudregeln medges värdeminskingsavdrag med högst 30 % av avskrivningsunderlaget oavsett när under beskattningsåret inventarierna anskaffas. Om beskattningsåret omfattar längre eller kortare tid än 12 månader ska procentsatsen i motsvarande mån jämkas. Om beskattningsåret exempelvis omfattar 18 månader kan avdrag medges med 45 % ($= 18/12 \times 30$). Är beskattningsåret 9 månader blir procentsatsen 22,5 % ($= 9/12 \times 30$).

Avskrivningsunderlaget beskrivs närmare i 18 kap. 13 § 2 st. IL. Underlaget består av.

1. Värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång, vilket är värdet enligt balansräkningen,
2. ökat med anskaffningsvärdet på sådana inventarier som anskaffats under beskattningsåret och som vid utgången av detta fortfarande tillhör näringsverksamheten,
3. minskat med avdrag enligt 18 kap. 15 och 16 §§ IL (avdraget enligt 15 § gäller avyttrade inventarier och avdraget enligt 16 § gäller en särskilt hög utgift).

En näringsidkares uttag av inventarier behandlas på samma sätt som avyttring av inventarier (RÅ 1976 ref. 6).

Exempel

Inventarierna i ett företag var vid årets ingång upptagna till 100 000 kr. Under beskattningsåret, som omfattar 18 månader, anskaffades inventarier för 125 000 kr. Under året såldes inventarier som anskaffats före beskattningsårets ingång för 25 000 kr.

Avskrivningsunderlaget kan beräknas till $(100\,000 + 125\,000 - 25\,000 =) 200\,000$ kr. Procentsatsen för värdeminskingsavdraget uppgår till 45 % ($= 18/12 \times 30$). Värdeminskingsavdrag kan medges med 90 000 kr ($= 200\,000 \times 45\%$).

Förenklat årsbokslut

Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst 5 000 kr, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 10 § BFL i stället göra värdeminskingsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget

Kompletteringsregeln

(18 kap. 13 § 1 st. IL). Detta gäller oavsett vilken avskrivningsmetod som används.

Kompletteringsregeln innebär att avdrag får göras årligen med 20 % av anskaffningsvärdet för inventariet. Om beskattningsåret omfattar längre eller kortare tid än 12 månader ska jämkning ske i motsvarande mån. Är beskattningsåret exempelvis 15 månader görs avdrag med 25 % ($=15/12 \times 20\%$).

Vid beräkningen av värdeminskingsavdrag enligt kompletteringsregeln utgår man från anskaffningsvärdena under de fyra senaste beskattningsåren för de inventarier som vid utgången av det aktuella beskattningsåret fortfarande finns kvar. Det lägsta värde på inventarierna som beräknas uppgår till summan av 80 %, 60 %, 40 %, och 20 % av respektive beskattningsårs anskaffningar, under förutsättning att samtliga beskattningsår omfattar 12 månader. Det högsta möjliga värdeminskingsavdraget uppgår till skillnaden mellan avskrivningsunderlaget och det framräknade lägsta värdet enligt kompletteringsregeln.

Exempel

Inventarierna i ett företag var vid årets ingång upptagna till 100 000 kr. Dessa inventarier anskaffades dels året före beskattningsåret för 75 000 kr, dels tre år före beskattningsåret för 125 000 kr. Under beskattningsåret, som omfattar 18 månader, anskaffades inventarier för 125 000 kr. Under året såldes inventarier för 25 000 kr. Dessa inventarier hade anskaffats tre år före beskattningsåret för 50 000 kr. Beskattningsåren före det aktuella beskattningsåret har omfattat 12 månader.

Det lägsta värde som inventarierna får tas upp till enligt kompletteringsregeln kan beräknas på följande sätt.

1. Eftersom det aktuella beskattningsåret omfattar 18 månader får avdrag göras med 30 % ($=18/12 \times 20$). Procentsatserna för de olika beskattningsåren blir då 70, 50, 30 och 10 %.
2. Av de inventarier som anskaffades tredje året före beskattningsåret, 125 000 kr, har inventarier motsvarande en anskaffning på 50 000 kr sålts under beskattningsåret. De kvarvarande inventariernas anskaffningsvärde är $(125\ 000 - 50\ 000 =) 75\ 000$ kr.

3. Det lägsta värde som inventarierna får tas upp till enligt kompletteringsregeln är 132 500 kr enligt följande.

$$125\,000 \times 70\% = 87\,500$$

$$75\,000 \times 50\% = 37\,500$$

$$75\,000 \times 10\% = \underline{7\,500}$$

132 500 kr

Det högsta möjliga värdeminskingsavdraget uppgår till skillnaden mellan avskrivningsunderlaget och det framräknade lägsta värdet enligt kompletteringsregeln, dvs. 67 500 kr (200 000 - 132 500).

Jämförelse mellan huvudregeln och kompletteringsregeln

Värdeminskingsavdrag enligt huvudregeln innebär att utgiften för ett inventarium aldrig blir avdragen i sin helhet. Inventariets värde närmar sig noll utan att någonsin nå dit. Därför infördes även kompletteringsregeln, som innebär att utgiften för inventariet är helt avdragen efter 5 beskattningsår om beskattningsåren omfattar 12 månader.

Huvudregeln och kompletteringsregeln får inte användas på samma gång för samma kategori av tillgångar. Enligt 18 kap. 17 § IL får dock de olika reglerna användas för tillgångar av olika slag, nämligen inventarier (18 kap. 1 § 1 st. IL), immateriella rättigheter (2 st. 1 p.) och anslutningsavgifter och anläggningsbidrag (2 st. 2 p.).

Lågt verkligt värde

Om den skattskyldige kan visa att inventariernas verkliga värde är lägre än det skattemässiga värdet enligt räkenskapsenlig avskrivning (eller restvärdesavskrivning) får ytterligare avdrag göras med ett belopp som motsvarar skillnaden (18 kap. 18 § IL).

Skatteverket har i ställningstagandet 2004-11-08 (dnr 130 586061-04/111) uttalat att bedömningen av om det verkliga värdet på inventarierna understiger det skattemässiga värdet ska göras för samtliga inventarier och inte bara för en grupp av inventarier, t.ex. immateriella rättigheter. Det innebär att även om det varit en värdenedgång på t.ex. goodwill, kan samtidigt det verkliga värdet på maskiner vara så högt, att det verkliga värdet för hela gruppen inventarier inte är lägre än det skattemässiga värdet.

I ställningstagande 2006-09-18 (dnr 131 558489-06/111) har Skatteverket uttalat att man vid tillämpning av bestämmelserna

i 18 kap. 18 § IL, om lågt verkligt värde på inventarier, även ska beakta ej avdraget värde av tidigare överavskrivna inventarier enligt 18 kap. 19 § IL

10.8.2 Restvärdesavskrivning

Restvärdesavskrivning kan ses som en förenklad form av räkningskapsenlig avskrivning. Metoden skiljer sig från räkningskapsenlig avskrivning i bl.a. följande avseenden. Det krävs inte någon överensstämmelse mellan avdraget och avskrivningen i bokslutet. Avskrivningsunderlaget består av det skattemässiga värdet, ökat med anskaffningsvärdet på inventarier som anskaffats under beskattningsåret och som finns kvar vid beskattningsårets utgång, och minskat med avdrag enligt 18 kap. 15 och 16 §§ IL. Den högsta procentsatsen för avdrag, beräknad på likartat sätt som vid räkningskapsenlig avskrivning, är 25 % i stället för 30 %. Det finns inte någon motsvarighet till kompletteringsregeln. Restvärdesavskrivning innebär, liksom räkningskapsenlig avskrivning, att ytterligare avdrag får göras om den skattskyldige kan visa att inventariernas verkliga värde är lägre än det skattemässiga värdet.

Skatteverket har i ställningstagande 2006-05-24 (dnr 131 330742-06/111) uttalat att vid övergång från räkningskapsenlig avskrivning till restvärdeavskrivning ska oavskrivet värde av tidigare återförda överavskrivningar ingå i avskrivningsunderlaget. Det innebär att det oavskrivna värdet ska inräknas i inventariernas skattemässiga värde vid föregående beskattningsårs utgång.

10.8.3 Avyttringar

Ett särskilt avdrag får göras om inventarier som anskaffats före beskattningsårets ingång avyttras under beskattningsåret eller den skattskyldige har rätt till försäkringsersättning för sådana inventarier på grund av att de gått förlorade under beskattningsåret. Avdraget motsvarar den intäkt som uppkommer med anledning av avyttringen eller försäkringsfallet. Avdraget får dock inte överstiga avskrivningsunderlaget (18 kap. 15 § IL). Detta gäller såväl vid räkningskapsenlig avskrivning som vid restvärdesavskrivning.

10.8.4 Särskilt hög utgift

Om en särskilt hög utgift för inventarier beror på att de anskaffas för att utnyttjas under en tillfällig konjunktur eller liknande, får merutgiften dras av under anskaffningsåret

(18 kap. 16 § IL). Detta gäller såväl vid räkenskapsenlig avskrivning som vid restvärdesavskrivning.

10.8.5 För stora avskrivningar i räkenskaperna (skattemässig överavskrivning)

Det förhållandet att avskrivningarna i räkenskaperna överstiger högsta skattemässiga avdrag brukar kallas skattemässig överavskrivning. Skattemässig överavskrivning aktualiseras bara vid räkenskapsenlig avskrivning. Den kan uppkomma på olika sätt, t.ex. genom felräkning eller genom att inventarier felaktigt har behandlats som korttidsinventarier. Om sådana felaktigheter upptäcks måste man först kontrollera om en överavskrivning verkligen har ägt rum. Om det felaktiga avdraget ryms inom avdragsutrymmet enligt huvudregeln eller kompletteringsregeln ska någon justering av avdraget inte göras (jfr bl.a. RÅ 1962 Fi 1066). Om det felaktiga avdraget inte ryms i avdragsutrymmet görs justering endast med det belopp som felaktigt påverkat resultatet. Beloppet dras sedan av under fem år räknat från och med beskattningsåret efter det då överavskrivningen gjordes (18 kap. 19 § IL).

Exempel

Ett företag har i deklarationen lämnat följande uppgifter om sina inventarier (tabell 1).

Inventariernas värde enligt balansräkningen uppgick till 101 500 kr.

Tabell 1

Huvudregeln		Kompletteringsregeln			
Inventariernas värde enligt balansräkningen för närmast föregående beskattningsår	(kr) 120 000	Inventarier som vid utgången av beskattningsåret fortfarande tillhörde rörelsen har anskaffats under			
under beskattningsåret har inventarier som vid årets slut fortfarande tillhörde rörelsen anskaffats för	50 000	beskattningsåret för	(kr) 50 000	80 % därav =	(kr) 40 000
Summa	170 000	året före beskattningsåret för	30 000	60 % därav	18 000
avgår: ersättning för under beskattningsåret avyttrade eller förlorade inventarier som anskaffats före beskattningsårets ingång	25 000	andra året före beskattningsåret för	30 000	40 % därav =	12 000
Avskrivningsunderlag	145 000	tredje året före beskattningsåret för	135 000	20 % därav=	27 000
70 % av avskrivningsunderlaget	101 500			Summa	97 000

Vid kontroll av deklarationen framkommer att företaget av misstag bokfört inköp av en maskin för 28 000 kr som en omkostnad. Det omkostnadsförda beloppet tas med enligt både huvudregeln och kompletteringsregeln vid beräkningen av om en överavskrivning föreligger och storleken på den (tabell 2).

Tabell 2

Huvudregeln		Kompletteringsregeln			
Inventariernas värde enligt balansräkningen för närmast föregående beskattningsår	(kr) 120 000	Inventarier som vid utgången av beskattningsåret fortfarande tillhörde rörelsen har anskaffats under			
under beskattningsåret har inventarier som vid årets slut fortfarande tillhörde rörelsen anskaffats för	78 000	beskattningsåret för	(kr) 78 000	80 % därav =	(kr) 62 400
Summa	198 000	året före beskattningsåret för	30 000	60 % därav	18 000
avgår: ersättning för under beskattningsåret avyttrade eller förlorade inventarier som anskaffats före beskattningsårets ingång	25 000	andra året före beskattningsåret för	30 000	40 % därav =	12 000
Avskrivningsunderlag	173 000	tredje året före beskattningsåret för	135 000	20 % därav=	27 000
70 % av avskrivningsunderlaget	121 100			Summa	119 400

Det lägsta riktiga värdet på inventarierna enligt tabellen uppgår till 119 400 kr. Det kan därför konstateras att det föreligger en överavskrivning som uppgår till $(119\,400 - 101\,500 =) 17\,900$ kr. Det beloppet läggs till vid beräkningen av resultatet. Avdrag medges enligt 18 kap. 19 § IL med 20 % av beloppet för helt år under fem år från och med beskattningsåret efter det då överavskrivningen gjordes.

10.8.6 Övergång till räkenskapsenlig avskrivning

Räkenskapsenlig avskrivning förutsätter överensstämmelse mellan bokfört värde och skattemässigt värde. Därför finns särskilda regler i de fall då det vid en övergång till räkenskapsenlig avskrivning föreligger en skillnad mellan bokfört värde och skattemässigt värde (18 kap. 20–22 §§ IL).

För högt skattemässigt värde vid övergången

Överstiger det skattemässiga värdet på inventarierna det bokförda värdet medges ett särskilt avdrag för mellanskillnaden. Avdraget får göras under 5 år från och med det första beskattningsår då räkenskapsenlig avskrivning tillämpas (18 kap. 21 § IL).

Exempel

Vid övergången till räkenskapsenlig avskrivning överstiger det skattemässiga värdet det bokförda värdet med 10 000 kr. Företaget erhåller i och med övergången ett särskilt avdrag med 10 000 kr. Avdraget fördelas på 5 år från och med det beskattningsår då övergången sker, dvs. med 2 000 kr per år.

För lågt skattemässigt värde vid övergången

Överstiger det bokförda värdet på inventarierna det skattemässiga värdet ska skillnaden tas upp till beskattning, antingen med en gång eller under tre år (18 kap. 22 § IL).

Exempel

Vid övergången till räkenskapsenlig avskrivning överstiger det bokförda värdet det skattemässiga värdet med 12 000 kr. Beloppet ska tas upp till beskattning, antingen på en gång eller, om företaget begär det, fördelat med 4 000 kr på beskattningsåret och 4 000 kr för vart och ett av de två följande beskattningsåren.

RR har i rättsfallet RÅ 2004 ref. 136 funnit att bestämmelsen i 18 kap. 22 § IL är tillämplig även i det fall när skillnaden mellan värdet enligt balansräkningen och inventariernas skattemässiga värde beror på att en uppskrivning har gjorts av det bokförda värdet.

RR har i rättsfallet RÅ 2006 ref. 41 behandlat frågan om rätten att övergå till räkenskapsenlig avskrivning efter en uppskrivning och hur avskrivning ska beräknas enligt såväl huvudregeln som kompletteringsregeln. Enligt rättsfallet utgörs största möjliga värdeminskningensavdrag ett visst år av skillnaden mellan å ena sidan avskrivningsunderlaget och å andra sidan det lägsta av 70 % av avskrivningsunderlaget och anskaffningsvärdet av inventarierna minskat med en beräknad årlig avskrivning med 20 %. Detta gäller oberoende av om en uppskrivning av inventarierna lett till att avskrivningsunderlaget kommit att överstiga anskaffningsvärdet av inventarierna eller ej.

Skatteverket har behandlat frågor kring uppskrivning och återgång till räkenskapsenlig avskrivning i ställningstagandet 2006-06-29 (dnr 131 405583-06/111). I ställningstagandet konstateras att när företaget återfår rätten till räkenskapsenlig avskrivning kan avdrag medges såväl enligt huvudregeln som enligt kompletteringsregeln. Det har ingen betydelse om uppskrivningen medför att värdet på inventarierna efter uppskrivningen uppgår till ett högre värde än det ursprungliga anskaffningsvärdet.

10.8.7 Kontraktsnedskrivning

Avdrag får göras för nedskrivning av värdet på rätten till leverans av inventarier som köpts men ännu inte levererats (kontraktsnedskrivning). Avdrag får göras bara om inköpspriset för tillgångar av samma slag vid beskattningsårets utgång understiger det avtalade priset och högst med ett belopp som motsvarar mellanskillnaden (18 kap. 23 § IL).

10.8.8 Mervärdesskatten och avskrivningsunderlaget

I IL finns bestämmelser om hur mervärdesskatt ska behandlas vid inkomstberäkningen i olika situationer. I 16 kap. 16 § anges att sådan ingående skatt enligt ML som medför rätt till avdrag enligt 8 kap. eller återbetalning enligt 10 kap. inte får dras av. Bestämmelsen får motsattsvis anses innebära att ingående skatt som inte medför rätt till avdrag eller återbetalning i stället ska behandlas som en utgift vid inkomstberäkningen, t.ex. som en utgift för anskaffning av inventarier. Särskilda bestämmelser har införts om ändring av avskrivningsunderlag (huvudregeln vid räkenskapsenlig avskrivning och restvärdemetoden) eller anskaffningsvärde (kompletteringsregeln) i de fall mervärdesskatt jämkas eller dras av i efterhand (18 kap. 17 a–17 c §§ IL, jfr prop. 2000/01:30 s. 14 ff.). Om det jämkade eller avdragna mervärdesskattebeloppet avser utgifter som har ökat avskrivningsunderlaget eller anskaffningsvärdet ska underlaget eller värdet justeras.

Vid återbetalning alternativt inbetalning av mervärdesskatt som är hänförlig till inventarier uppkommer frågan hur denna mervärdesskatt ska hanteras om den är hänförlig till utgifter för anskaffande av inventarier som anskaffats tidigare år och räkenskapsenlig avskrivningsmetod tillämpas. Enligt Skatteverkets ställningstagande 2007-05-21 (dnr 131 281782-07/111) förlorar den skattskyldige rätten till räkenskapsenlig avskrivning, när det skattemässiga anskaffningsvärdet blir justerat ett tidigare år än i redovisningen på grund av återbetalning eller inbetalning av mervärdesskatt, som är hänförlig till inventarier

som är föremål för räkenskapsenlig avskrivning. Grunden för detta är att värdet enligt balansräkningen inte längre överensstämmer med det skattemässiga värdet.

Skatteverket anser dock, som ett alternativ till ovanstående hantering av frågan, att återbetalning eller inbetalning av mervärdesskatten kan hanteras även skattemässigt som en justering av anskaffningsvärdet det år som omprövning sker eller dom meddelas. Det innebär att återbetalningen alternativt inbetalningen av mervärdesskatten kommer, när huvudregeln för räkenskapsenlig avskrivning tillämpas, att ingå i avskrivningsunderlaget som en avgående alternativt tillkommande post det år som omprövningsbeslutet fattats eller dom meddelats. Tillämpas kompletteringsregeln kommer däremot den justerade mervärdesskatten, vid beräkning av det lägsta tillåtna värdet, att hänföras till det år som inventariet anses vara anskaffat dvs. ursprungsåret.

11 Fastigheter, byggnader

19 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 244–263

prop. 1999/2000:100 s. 204–206

prop. 2003/04:16

Sammanfattning

I detta avsnitt behandlas vad som skatterättsligt utgör fastigheter och byggnader. Det är enbart byggnader som kan bli föremål för avskrivning, inte mark. Däremot finns särskilda avskrivningsregler för markanläggningar. För byggnads- och markinventarier gäller samma avskrivningsregler som för lösa inventarier. För reparationer medges avdrag som för löpande driftkostnader med visst undantag för andelshus. För förvärv genom arv, gåva m.m. gäller särskilda regler vid beräkning av underlaget för värdeminskingsavdrag. Även för nyttjanderättshavare gäller särskilda regler.

11.1 Allmänt om fastigheter och byggnad

Fastighet

Vad som ska betecknas som fastighet och ingå i denna har betydelse vid beräkning av kapitalvinst och eventuell återläggning i samband med avyttring och när det gäller näringsfastighet vid avskrivning för värdeminskning.

Det fastighetsbegrepp som används i skattesammanhang omfattar

- civilrättens definition av fast egendom. Dessa bestämmelser återfinns i JB,
- byggnad på annans mark. Hit hör t.ex. sommarstugor som har uppförts på arrenderad eller hyrd mark,
- tomträtt och
- rättighet till vattenkraft och strömfall.

Byggnad

Någon definition av begreppet byggnad finns inte i skattelagstiftningen. Byggnadsbegreppet torde normalt sammanfalla med vad som gäller vid fastighetstaxeringen. I 19 kap. 21 § IL har dock intagits en särskild regel om att en konstruktion för vilken ett byggnadsvärde fastställts vid fastighetstaxeringen, hänförs till byggnadsinventarier, om konstruktionen helt eller delvis utgör en maskin eller ett redskap. Exempel på sådana konstruktioner är oljecisterner och siloanläggningar. I rättspraxis (RÅ 1975 Aa 729) har en byggnadsliknande konstruktion som använts för torkning av virke hänförs till inventarier i avskrivningshänseende. Se även Skatteverkets ställningstagande 2005-04-20 Vindkraftverk hänförs till byggnadsinventarier (dnr 130 208909-05/111) och Skatteverkets ställningstagande 2008-03-19 Mobilmaster hänförs till byggnadsinventarier (dnr 131 152879-08/111).

Byggnad räknas som fastighet även om den är lös egendom. Detsamma gäller tillbehör till byggnad av det slag som avses i 2 kap. 2 och 3 §§ jordabalken, om de tillhör byggnadens ägare. Det sagda gäller också tomträtt (2 kap. 6 § IL).

11.2 Reparation och underhåll samt vissa ändringsarbeten

Utgifter för reparation och underhåll av en byggnad får dras av omedelbart. Utgifter för sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i den skattskyldiges näringsverksamhet behandlas som utgifter för reparation och underhåll. Fr.o.m. 2001 års taxering har detta s.k. utvidgade reparationsbegrepp något vidare omfattning än tidigare. Detta har markerats i lagtexten genom att det tidigare begreppet ”den bedrivna verksamheten” ersattes med ”den skattskyldiges näringsverksamhet”. Därigenom ska bedömning ske med utgångspunkt i antingen fastighetsägarens eller hyresgästens verksamhet.

Utgifter för sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i den bedrivna verksamheten behandlas således som utgifter för reparation och underhåll. Hit räknas inte åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden (19 kap. 2 § IL).

Kostnader för sådana ändringsarbeten som är normalt påräkneliga i driften är avdragsgilla som reparations- och underhållskostnader. Detta gäller antingen den skattskyldige är ägare till fastigheten eller har nyttjanderätten till den. Sålunda är t.ex. kostnader för flyttning och omdisponering av maskiner liksom

för flyttning av innerväggar i ett industriföretag avdragsgilla, om de föranletts av nyanskaffning av maskiner, ändrade tillverkningsmetoder eller rationaliseringsåtgärder. På motsvarande sätt är kostnader i jordbruk för om disponering av ekonomibyggnad avdragsgilla, t.ex. vid omläggning av driften från en animalieproduktion till annan. Åtgärder som upptagande av nya fönster eller dörröppningar samt flyttning av innerväggar eller inredning hänförs då till reparation och underhåll (19 kap. 2 § IL).

I RÅ 1994 not. 195 vägrades omedelbart avdrag för vissa elinstallations- och ventilationsarbeten som uppkommit i samband med flyttning av maskiner. RR ansåg att det var fråga om utgifter för sådana installationer som ska hänföras till byggnadsinventarier, varför avdrag skulle medges enligt bestämmelserna om värdeminskningssavdrag för inventarier.

Utgifter för reparation och underhåll av byggnader och markanläggningar dras av omedelbart även till den del de har fördelats på flera år i räkenskaperna. Beträffande byggnader ska detta även gälla för utgifter som omfattas av det utvidgade reparationsavdraget.

Avdrag för utgifter för reparation och underhåll på lagerfastigheter ska återföras till beskattning när fastigheten avyttras i den mån avdraget inte har gjorts i räkenskaperna.

Beträffande återföringen av reparationer och underhåll på lagerfastigheter gäller reglerna avyttringar som sker efter den 31 december 2003.

Reparation är sådant arbete som sker för att återställa en byggnad i det skick den befann sig då den var ny- eller ombyggd. Åtgärderna ska vara nödvändiga för att återställa eller vidmakthålla byggnaden i ursprungligt skick och avse byggnadsdelar och detaljer som normalt behöver bytas en eller flera gånger under en byggnads livslängd. Åtgärderna ska alltså vara sådana att de förhindrar att en byggnad förslits hastigare än vad som sker genom den normala fortgående försämring som varje byggnad är underkastad och som motsvaras av värdeminskningen.

Om en skattskyldig efter förvärvet av en dåligt underhållen fastighet rustar upp den, är han berättigad till avdrag för alla utgifter för arbeten som rent tekniskt är att hänföra till reparationer.

Byte av enstaka delar av stommen

Reparationsbegreppet innefattar även fall då enstaka mindre delar i själva byggnadsstommen byts ut. Så kan vara fallet vid mindre ingripande reparationer av grund, ytterväggar, bärande innerväggar, bjälklag eller takstolar (jfr RÅ 1958 Fi 1723). Avdrag medges då högst för det lägsta beloppet av den faktiska kostnaden eller för vad det skulle kostat att sätta in en byggnadsdel av samma slag som den gamla (jfr RÅ 1984 1:95; yttre isolering i stället för omdrevning i timmervägg där avdrag medgavs eftersom omdrevning skulle ha ställt sig dyrare). För att avdrag ska medges måste det vara enstaka delar som byts ut. I annat fall är åtgärderna hänförliga till ombyggnad.

Ny-, till- eller ombyggnad

När det är fråga om kostnad för ny-, till- eller ombyggnad medges inte omedelbart avdrag, inte heller avdrag för vad det skulle ha kostat att återställa byggnaden i ursprungligt skick. Den omständigheten att en reparation skulle ha ställt sig dyrare medför inte rätt till avdrag. Direktavdrag medges inte heller för åtgärder som företas med ny-, till- eller ombyggda delar, även om arbetena är av sådan teknisk art att de annars skulle ha utgjort reparation och underhåll. Begreppen nybyggnad och tillbyggnad är till sin innebörd relativt klara. Begreppet ombyggnad är däremot inte lika klart. Visserligen torde ingen tvekan råda om att ombyggnad föreligger när en byggnads användningsområde väsentligt förändras (verkstadslokal ändras till bostadshus, RÅ 1966 Fi 387). Ombyggnad kan emellertid föreligga även i andra fall utan att byggnadens konstruktion eller planlösning ändras. I praxis har utbyte av bärande byggnadsdelar hänförts till ombyggnad. Det ska dock vara fråga om mer än enstaka byggnadsdelar. I annat fall är kostnaden hänförlig till reparation och underhåll.

Rättsfall på ombyggnad.

- RÅ 1965 Fi 1038. Avdrag vägrades för kostnader för ny takresning på en ladugård men medgavs för kostnader för nytt yttertak på byggnaden.
- RÅ 1989 ref. 5. Omedelbart avdrag medgavs inte för kostnaden för att riva en källartrappa och mura igen källardörren trots att denna kostnad understeg kostnaden för att reparera trappan.
- RÅ 1990 ref. 72. Reparationsavdrag vägrades när en trekammarbrunn ersattes med en ny likadan trekammarbrunn, placerad på annan plats enligt hälsovårdsnämndens åläggande.

11.3 Andelshus

En delägare i ett andelshus får inte dra av utgifter för reparation och underhåll av andelshuset omedelbart till den del hans andel av utgifterna överstiger hans andel av tio procent av fastighetens taxeringsvärde året före taxeringsåret. Utgifter som inte får dras av omedelbart ska räknas in i anskaffningsvärdet (19 kap. 3 § IL).

11.4 Avdrag för anskaffningen

11.4.1 Värdeminskingsavdrag

Värdeminskingsavdrag

Utgifter för att anskaffa en byggnad dras av genom årliga värdeminskingsavdrag.

Värdeminskingsavdragen ska beräknas enligt avskrivningsplan efter en viss procentsats per år på byggnadens anskaffningsvärde. Procentsatsen ska bestämmas med hänsyn till byggnadens ekonomiska livslängd. Beräkningen ska göras från den tidpunkt då byggnaden färdigställs eller förvärvas eller i fråga om en förbättring från den tidpunkt den färdigställs (19 kap. 5 § IL).

Skatteverket har utfärdat allmänna råd (SKV A 2005:5) om procentsatser för värdeminskingsavdrag för byggnader i näringsverksamhet. Se även Skatteverkets information (SKV M 2005:5) om beräkning av värdeminskingsavdrag på byggnader i näringsverksamhet.

11.4.2 Omedelbart avdrag

Omedelbart avdrag

Om en byggnad är avsedd att användas bara ett fåtal år, får hela utgiften dras av omedelbart. Det kan t.ex. vara fråga om en barack eller dylikt som är avsedd att användas enbart under en övergångsperiod, t.ex. i avvaktan på att egentliga lokaler ska iordningställas. Sådana tillfälliga byggnader åsätts normalt inte något taxeringsvärde.

11.4.3 Avdrag för utrangering

Utrangeras en byggnad, får avdrag göras för vad som återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet (19 kap. 7 § IL).

Redovisningen bör ske brutto. På intäktssidan redovisas samtliga intäkter genom försäljning av rivningsmaterial e.d. Avdrag får ske med hela den oavskrivna delen av anskaffningsvärdet.

Om rivning av byggnad sker i samband med nyuppförande av byggnad räknas kostnaderna för rivningen in i anskaffningskostnaden för den nya byggnaden. Om inte sådant samband föreligger (inom fem år enligt prop. 1969:100 s. 137) kan rivningskostnaden i stället tillföras avskrivningsunderlaget för markanläggning. Departementschefen uttalade i nyssnämnd proposition att rivning av byggnad var jämförbar med de övriga åtgärder som syftade till att göra marken fast eller plan och som borde vara föremål för särskild avskrivning.

11.5 Anskaffningsvärdet

11.5.1 Byggnadsinventarier och ledningar

I anskaffningsvärdet för en byggnad som är avsedd för annat ändamål än bostadsändamål ska inte utgifter för byggnadsinventarier räknas in. Byggnadsinventarier kan således inte finnas i en bostadsbyggnad eller del av byggnad som används för bostäder. De tillhör till byggnad som är avsedda för byggnadens allmänna användning räknas in i anskaffningsvärdet för byggnaden. Med en byggnads allmänna användning menas dess funktion som uppehållsplats för människor. Det som räknas in i byggnadens anskaffningsvärde skrivs av enligt reglerna för värdeminskning av byggnad. De för inventarier gällande avskrivningsreglerna får tillämpas på sådana byggnadsinventarier som har ett funktionellt samband med den näringsverksamhet som drivs på fastigheten.

En ledning för vatten, avlopp, elektrisk ström, gas eller liknande hänförs i sin helhet till byggnadsinventarier, om anskaffningsvärdet till minst tre fjärdedelar kan anses avse näringsverksamheten. Om anskaffningsvärdet till minst tre fjärdedelar kan anses avse byggnadens allmänna användning räknas ledningen i sin helhet till byggnaden (19 kap. 20 § IL).

I tidigare KL (23 § anv. p. 6 st. 2) exemplifierades vad som innefattas i byggnadsinventarier. Detta har tagits bort i IL utan att någon ändring är avsedd. Som exempel kan nämnas:

- Industribyggnader** Tillgångar som har direkt samband med den industriella driften (s.k. industritillbehör enligt jordabalken)
- maskiner,
 - räls,
 - traversbanor och hissar för godstransport,
 - behållare och ställningar för lagring,

- ledningar för vatten och avlopp för driften,
- speciella värmeanläggningar, ventilationsanordningar och skorstenar för avgaser.

**Jordbruks-
byggnader**

För driften erforderlig utrustning såsom

- bås, box, spilta
- båsavskiljare
- foderbord
- fodergrind
- spaltgolv
- utrustning för skrap- och svämutgödsling med urinbrunnar och gödselbehållare
- gödselstad
- mjölkkningsanläggning
- kylbassäng
- pumpar
- va- och elledningar för driften
- silo- och torkanläggningar
- hissar för driften

**Byggnader för
affärsändamål**

- hyllor, diskar och annan butiksinredning
- rulltrappor

Rättsfall

I RÅ 1984 1:98 ansågs följande installationer i en hotellbyggnad utgöra byggnadsinventarier

- inredning i våtutrymmen såsom sanitetsgods och duschar med tillhörande VVS-installationer
- kakel- och annan fast inredning i våtutrymmen
- maskinutrustning med fundament i tvättstugan med VVS- och elinstallationer för maskinerna
- bastuaggregat
- solarium
- pool

I samma rättsfall hänfördes däremot installationer för belysning och hissar till avskrivningsunderlaget för byggnad.

I rättsfallet RÅ 1977 ref. 135 ansågs speciella portar i ett verkstadsföretags fastighet vara byggnadsinventarier (jfr RSV/FB Dt 1980:11).

I rättsfallet RÅ 1983 1:1 var fråga om vissa installationer i en kontorsbyggnad. Lokalen var tidigare använd som lager men hade byggts om till kontorslandskap. RR ansåg följande installationer vara byggnadsinventarier

- ljudabsorberande undertak
- ventilations- och klimatanläggning
- speciell belysning för arbetsplatser i kontorslandskap
- vissa elinstallationer

11.5.2 Byggnad som uppförts av den skattskyldige

Om en byggnad uppförs av den skattskyldige, är anskaffningsvärdet utgiften för att uppföra den. Avskrivningsunderlaget ska beräknas efter samtliga utgifter för uppförandet av byggnaden. Utgifter för arkitektarvode, schaktning, pålning, grund etc. ska därför inräknas i avskrivningsunderlaget. Senare utgifter för förbättringar ska öka avskrivningsunderlaget (se nedan).

11.5.3 Byggnad som förvärvats genom köp, byte m.m.

Om en byggnad förvärvas genom köp, byte eller på liknande sätt, är anskaffningsvärdet utgiften för förvärvet.

Om en byggnad förvärvas tillsammans med den mark som den ligger på, anses så stor del av ersättningen för fastigheten avse byggnaden som det värde för byggnaden som fastställts vid fastighetstaxeringen utgör av fastighetens hela taxeringsvärde. Har något taxeringsvärde inte fastställts, ska beräkningen göras med tillämpning av bestämmelserna för fastighetstaxering. Ingår sådana industritillbehör som avses i 2 kap. 3 § jordabalken i förvärvet, ska den del av ersättningen som avser dessa räknas bort före beräkningen enligt de tidigare meningarna.

Om det belopp som avser byggnaden även omfattar byggnadsinventarier, utgörs anskaffningsvärdet för byggnaden av beloppet minskat med ersättningen för dessa inventarier.

Anskaffningsvärdet för byggnaden ska justeras om den del av ersättningen för fastigheten som avser annat än byggnaden och

byggnadsinventarierna mera avsevärt över- eller understiger värdet av mark, skog, naturtillgångar, särskilda förmåner m.m. som förvärvas.

Har fastigheten del i en samfällighet som är en särskild taxeringsenhet, ska fastighetens andel av samfällighetens taxeringsvärde beaktas vid beräkningen, om inkomsterna i samfälligheten beskattas hos delägarna.

11.6 Förbättringar m.m.

I anskaffningsvärdet ska också räknas in

1. utgifter för till- eller ombyggnad,
2. sådant värde av en nyttjanderättshavares förbättringar som ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet för fastighetsägaren, och
3. utgifter för reparation och underhåll som inte har kunnat dras av på grund av bestämmelserna om andelshus eller om statligt räntebidrag.

11.7 Arbeten i byggnadsrörelse

Om en fastighet som inte är lagertillgång har varit föremål för byggnadsarbeten i en byggnadsrörelse som fastighetsägaren bedriver direkt eller genom ett svenskt handelsbolag, ska värdet av arbetena tas upp som intäkt i byggnadsrörelsen (27 kap. 8 § IL). Det sker således en form av uttagsbeskattnings i de fall förbättringsarbeten nedlagts på fastighet som ingår i byggnadsrörelse men inte är lagertillgång. Det uttagsbeskattade beloppet ska öka fastighetens anskaffningsvärde enligt 19 kap. 17 § IL.

11.8 Justering av anskaffningsvärdet

Om den skattskyldige eller en sådan fysisk eller juridisk person eller ett sådant svenskt handelsbolag som står den skattskyldige nära har vidtagit åtgärder för att denne ska kunna tillgodoräkna sig ett högre anskaffningsvärde än som framstår som rimligt och det kan antas att detta har gjorts för att någon av dem ska få en obehörig skatteförmån, ska anskaffningsvärdet justeras i skälig mån (19 kap. 14 a § IL).

11.9 Förvärv genom arv, gåva m.m.

Om en byggnad förvärvas genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt, inträder förvärvaren i den tidigare

ägarens skattemässiga situation när det gäller värdeminskningssavdrag samt utgifter för förbättrande reparationer och underhåll (19 kap. 18 § IL).

11.10 Karaktärsbyte

Om en byggnad har varit privatbostad under tidigare beskattningsår och avskattning inte skett enligt 41 kap. 6 § IL, anses avdrag för värdeminskning ha gjorts med 1,5 % av anskaffningsvärdet varje beskattningsår som byggnaden varit privatbostad (19 kap. 16 § IL).

11.11 Anslutningsavgifter och anläggningsbidrag

Anslutningsavgifter och anläggningsbidrag regleras i 18 kap. 1 § IL. För sådana avgifter och bidrag som avser en nyttighet som är knuten till en fastighet och inte till ägaren personligen gäller avskrivningsreglerna för inventarier.

11.12 Statliga räntebidrag

De generella bestämmelserna om statliga räntebidrag för bostadsändamål finns i 29 kap. 14 § IL. Erhållet räntebidrag för bostadsändamål är skattepliktigt. För byggnadsarbeten med statliga räntebidrag gäller särskilda regler (se nästa stycke).

11.13 Byggnadsarbeten med statliga räntebidrag

Utgifter för reparation och underhåll som utförs i samband med en ombyggnad för vilken statligt räntebidrag beviljats, ska dras av omedelbart bara till den del dessa utgifter tillsammans med utgifterna för ombyggnad överstiger den i bidragshänseende godkända eller beräknade utgiften (bidragsunderlaget).

Om bidragsunderlaget ändras genom ett senare beslut, ska rätten till omedelbart avdrag bedömas på grundval av det nya beslutet.

Innebär beslutet att ytterligare belopp ska dras av omedelbart, ska underlaget för värdeminskningssavdrag minskas med detta belopp. Om värdeminskningssavdrag tidigare har gjorts på grundval av detta belopp, ska det omedelbara avdraget minskas med värdeminskningssavdragen.

Innebär beslutet att omedelbart avdrag tidigare har gjorts med för högt belopp, ska underlaget för värdeminskingsavdrag ökas med det överskjutande beloppet. Samma belopp ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet. De värdeminskingsavdrag som skulle ha gjorts tidigare år ska räknas av från intäkten.

Rättelse ska ske det beskattningsår då det nya beslutet meddelas (19 kap. 24–25 §§ IL).

11.14 Nyttjanderättshavares förbättringar

Om en nyttjanderättshavare har utgifter för ny-, till- eller ombyggnad eller annan liknande förbättring av en fastighet som han innehar med nyttjanderätt och fastighetsägaren omedelbart blir ägare till vad som utförs, ska nyttjanderättshavaren dra av dessa utgifter genom årliga värdeminskingsavdrag. Avdraget ska beräknas enligt avskrivningsplan till högst fem procent per år. För täckdiken får dock avdraget beräknas till högst tio procent per år.

Är byggnaden eller markanläggningen avsedd att användas bara ett fåtal år, får hela utgiften dras av omedelbart.

Om en nyttjanderättshavare har utgifter för att anskaffa byggnadsinventarier, markinventarier eller andra inventarier som han innehar med nyttjanderätt och fastighetsägaren omedelbart blir ägare till vad som anskaffas, ska nyttjanderättshavaren dra av dessa utgifter enligt bestämmelserna om inventarier (19 kap. 26–27 §§ IL).

11.14.1 Nyttjanderättshavares beskattning

Om en nyttjanderättshavare får ersättning av fastighetsägaren för förbättringar eller anskaffningar ska ersättningen tas upp hos nyttjanderättshavaren. Denne ska samtidigt dra av den del av anskaffningsvärdet som inte har dragits av tidigare, dock inte med högre belopp än ersättningen.

En nyttjanderättshavare ska det beskattningsår då nyttjanderätten upphör dra av den del av anskaffningsvärdet som inte har dragits av tidigare (19 kap. 28 § IL).

11.14.2 Fastighetsägarens beskattning

Värdet av ny-, till- eller ombyggnad eller annan liknande förbättring som bekostats av en nyttjanderättshavare ska tas upp som intäkt för fastighetsägaren det beskattningsår då nyttjanderättshavarens rätt till fastigheten upphör, om förbättringen

utförts under den tid som fastighetsägaren ägt fastigheten. Om fastigheten övergått till en ny ägare genom arv, gåva eller på liknande sätt ska intäkten i stället tas upp av den nye ägaren. Intäkten ska beräknas på grundval av förbättringens värde vid den tidpunkt då nyttjanderätten upphör (19 kap. 29 § IL).

11.15 Exempel på beräkning av värdeminskningsskatt för byggnad, inventarier och markanläggning

En grafisk industri förvärvade en fastighet 1 juli 1997 för 300 000 kr. Lagfartskostnad erlades med 6 000 kr. Taxeringsvärdet på fastigheten var vid förvärvet 200 000 kr, varav markvärde 50 000 kr. I juli 2008 färdigställdes en nyuppförd tillbyggnad. Bolagets räkenskapsår sammanfaller med kalenderåret. Entreprenadsumman uppgick till 2 000 000 kr exkl. moms.

Kostnaden fördelade sig enligt följande

a. schaktning för husgrunden	30 000 kr
b. pålning för husgrunden	5 000 kr
c. asfaltering och underarbete för körplan	47 000 kr
d. anläggning av gräsmattor och planteringar	5 000 kr
e. utomhusledning för vatten och avlopp (85 % för byggnaden)	10 000 kr
f. ventilations- och luftfuktningsanläggning (användes i produktionsprocessen)	325 000 kr
g. travers	85 000 kr
h. värmepanna	30 000 kr
i. oljeeldningsaggregat	5 000 kr
j. anslutningsavgifter för vatten och avlopp	20 000 kr
k. kylvattenledningar inomhus (för produktionsprocessen)	5 000 kr
l. elledningar för den industriella driften	2 000 kr
m. elledningar för byggnadens allmänna funktioner	3 000 kr
n. skorsten för avledande gaser	300 000 kr

o. sedimentbassäng i anslutning till avloppet
(utanför huskroppen) 50 000 kr

p. huskroppen i övrigt 1 078 000 kr

Till markanläggningar

c + d = 52 000 kr

Till inventarier

f + g + j + k + l + n + o = 787 000 kr

Till byggnaden

a + b + e + h + i + m + p = 1 161 000 kr

Värdeminskningssavdragen kan vid 2009 års taxering högst beräknas enligt följande till:

För markanläggningar

Avskrivningsunderlaget utgör 52 000 kr. Anläggningen färdigställdes 1 juli varför värdeminskning endast medges för halva året. Avdraget kan beräknas till 1 300 kr ($= 0,5 \times 5 \% \times 52\,000$).

För inventarier

Räkenskapsenlig avskrivning tillämpas. 30 % av 787 000 kr = 236 100 kr.

För byggnaden

Avskrivning får i detta fall göras med 4 % årligen. Eftersom anläggningen färdigställdes 1 juli medges värdeminskningssavdrag för halva året. Avskrivningen kan då beräknas till 23 220 kr.

Sammanlagt erhålls värdeminskningssavdrag med 1 300 kr (markanläggning) + 236 100 kr (inventarier) + 23 220 kr (byggnad) dvs. 260 620 kr. Därutöver medges avdrag för avskrivning på den vid förvärvet befintliga byggnaden på ett underlag om $150\,000/200\,000 \times 306\,000 = 229\,500$ dvs. med ytterligare 9 180 kr.

11.16 Schema över reglerna för värde- minskningsavdrag för närings- fastigheter, markanläggningar m.m.

Avskrivnings- objekt	Avskrivningsunderlag vid		Beräkning av	Jämkning av	Förskjutna avdrag
	<i>köp e.d.</i>	<i>gåva e.d.</i>	<i>avskrivningens storlek</i>	<i>avdrag m h t beskattningsårets längd</i>	
Byggnad ¹	Anskaffnings- kostnaden	Avskrivningsplan övertas		Ja	Nej
Markanläggning ²	0	Avskrivningsplan övertas	5 el. 10 % av an- skaffningskost- naden	Ja	Nej
Mark dvs. råmark	0	0	0	-	-
Substans- minskning av naturtillgång, dvs. grustäkt stenbrott etc.	Anskaffningskost- naden (alt belopp enl. kapitalvinst- reglema dock högst 75 % av allmänna saluvärdet)	Avskrivnings- underlaget övertas	Avdrag motsv. minskningen av tillgången	-	Ja

1. Byggnad

Byggnadsstomme, schaktning och pålning för byggnad, ledningar för vatten, avlopp, elektrisk ström, gas osv. som är nödvändiga för byggnadens allmänna funktioner, personhissar, ändringsarbeten av mer genomgripande art t.ex. i samband med ombyggnad för annat ändamål.

2. Markanläggningar

Röjning, pålning för markanläggning, schaktning i allmänhet, stödmurar, torrläggning, rivning av byggnad, vägar, kanaler, hamninlopp och andra tillfarter, upplagsplatser, körplaner, parkeringsplatser, fotbollsplaner, tennisbanor, planteringar.

11.17 Övergångsbestämmelser

4 kap. 26–28 §§ ILP

I fråga om värmepannor, hissmaskinerier och jämförlig materiell utrustning som har anskaffats före den 1 juli 1990 men under ett beskattningsår för vilket taxering skedde år 1991 tillämpas bestämmelserna om avdrag för värdeminskning i punkt 2 b av anvisningarna till 25 § i den upphävda KL (1928:370) i dess lydelse före ikraftträdandet den 1 juli 1990 av lagen (1990:650) om ändring i nämnda lag. Om utrustningen byts ut och den skattskyldige på grund av detta har rätt till avdrag för reparation av byggnad, medges dock inte avdrag för utrantering. I sådant fall ska ett belopp motsvarande vad som återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet för utrustningen läggas till anskaffningsvärdet för byggnaden till den del beloppet överstiger vad som inflyter genom avyttring av material eller dylikt i samband med utbytet.

I fråga om utgifter som avses i 19 kap. 26 eller 27 § IL och som en arrendator eller annan nyttjanderättshavare haft före den 1 juli 1990 men under ett beskattningsår för vilket taxering skedde år 1991 tillämpas bestämmelserna i den upphävda KL (1928:370) i deras lydelse före ikraftträdandet den 1 juli 1990 av lagen (1990:650) om ändring i nämnda lag.

I fråga om avdrag för reparation och underhåll i samband med statliga lån och bidrag tillämpas punkt 4 andra–fjärde styckena av anvisningarna till 23 § i den upphävda KL (1928:370) i deras lydelse före ikraftträdandet den 1 januari 1992 av lagen (1991:1832) om ändring i nämnda lag, om det ursprungliga beslutet fattats före år 1992.

12 Markanläggningar och substansminskning

20 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 263–276

prop. 2003/04:16

12.1 Definition av markanläggning

Planteringar, brunnar

Med markanläggningar avses anordningar eller anläggningar som inte är byggnader eller inventarier och som är avsedda att användas i fastighetsägarens näringsverksamhet, t.ex. vägar, kanaler, hamninlopp, parkeringsplatser, fotbollsplaner och planteringar. Brunnar, källare och tunnlar räknas som markanläggningar till den del de inte räknas som byggnad. Som markanläggningar räknas också sådana arbeten som behövs för att marken ska göras plan eller fast (20 kap. 2 § IL).

Till markanläggning hänförs sådant markarbete som behövs för att marken ska göras plan eller fast, såsom röjning, schaktning, rivning av byggnad eller annat som tidigare har funnits på fastigheten, uppförande av stödmurar och torrläggning av marken. Till markanläggning hänförs också olika anordningar såsom vägar, kanaler, hamninlopp och andra tillfarter, körplaner, parkeringsplatser, fotbollsplaner och tennisbanor eller därmed jämförbara anläggningar för personal, planteringar e.d., täckdike, öppet dike, invallnings- och vattenledningsföretag, mark- eller skogsväg samt, i den mån de inte vid fastighetstaxering är att hänföra till byggnad, även brunnar, källare och tunnlar e.d.

Kajanläggning i betong och stål, stående på pålar i vattnet och med landförbindelse genom anslutningsarmar har ansetts utgöra byggnad, inte markanläggning (RÅ 1980 1:13).

12.2 Reparation och underhåll

Utgifter för reparation och underhåll av en markanläggning får dras av omedelbart.

12.3 Avdrag för anskaffning av markanläggning

12.3.1 Värdeminskningensavdrag

Utgifter för att anskaffa en markanläggning ska dras av genom årliga värdeminskningensavdrag. Värdeminskningensavdragen ska beräknas enligt avskrivningsplan till högst tio procent per år av anskaffningsvärdet för täckdiken och skogsvägar och till högst fem procent per år av anskaffningsvärdet för andra markanläggningar. Beräkningen ska göras från den tidpunkt då anläggningen färdigställs. Räkenskapsårets längd ska även beaktas (20 kap. 5 § IL).

Anläggning på allmän mark

Avdrag för utgifter för väg, rondell, påfart etc. på allmän mark som fastighetsägare bekostar medges enligt bestämmelserna för markanläggningar. Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2008-09-30 Näringsverksamhet – utgifter för vissa anläggningar på allmän mark (dnr 131 519499-08/111).

Avdrag ska göras bara för utgifter för markanläggningar som anskaffas under tid då den skattskyldige är ägare till fastigheten. Motsvarande gäller om ett svenskt handelsbolag är ägare till fastigheten (20 kap. 6 § IL).

När en fastighet övergår till en ny ägare genom köp, byte eller på liknande sätt, ska överlåtaren dra av den del av anskaffningsvärdet för markanläggningen som inte har dragits av tidigare. Detta gäller också när den näringsverksamhet som bedrivs på fastigheten läggs ned och fastighetens markanläggningar därför saknar värde för fastighetens ägare (20 kap. 7 § IL).

Förvärvat fastighet med markanläggning

En köpare av en fastighet, på vilken den före ägaren anlagt en markanläggning, får inget avskrivningsunderlag. Om däremot fastigheten övergått till ny ägare genom arv, gåva etc. övertar den nye ägaren avskrivningsplanen.

Näringsbidrag, ersättningsfond m.m.

Har näringsbidrag, ersättningsfond e.d. tagits i anspråk för anskaffning av en markanläggning, ska anskaffningsvärdet bestämmas till utgiften för markanläggningen efter avdrag för bidraget (20 kap. 13 § IL).

12.3.2 Omedelbart avdrag

Om en anläggning är avsedd att användas bara ett fåtal år, får hela utgiften dras av omedelbart (20 kap. 8 § IL).

Markanläggning (asfaltering) av relativt permanent beskaffenhet har, då den varit avsedd att användas endast en kortare tid, bedömts som tillfällig anläggning. Avdrag har därför medgivits för hela kostnaden i form av omedelbart avdrag (RÅ 1980 1:78).

12.4 Nyttjanderättshavares anskaffningar

I 19 kap. 26–29 §§ IL finns bestämmelserna om nyttjanderättshavares anskaffning av markanläggningar. Om en nyttjanderättshavare anlägger en markanläggning som fastighetsägaren omedelbart blir ägare till gäller samma avskrivningsregler som för fastighetsägaren när denne själv anlägger markanläggningar.

12.5 Anskaffningsvärdet

I anskaffningsvärdet för en markanläggning ska inte utgifter för markinventarier räknas in. Vad som avses med markinventarier framgår av avsnitt 12.6 nedan.

Numera är avskrivningsunderlaget hela anskaffningsvärdet.

12.5.1 Markanläggning som anskaffats av den skattskyldige

Anskaffningsvärdet för en markanläggning är den skattskyldiges utgifter för att anskaffa eller förbättra anläggningen.

Som anskaffningsvärde räknas också sådant värde av nyttjanderättshavares förbättringsutgifter som tas upp som intäkt för fastighetsägaren

12.5.2 Arv, gåva m.m.

Om en fastighet förvärvas genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt, inträder förvärvaren i den tidigare ägarens skattemässiga situation när det gäller värdeminskningssavdrag på markanläggningar samt utgifter för sådana förbättrande reparationer och underhåll som avses i 26 kap. 2 § IL (20 kap. 12 § IL).

12.5.3 Karaktärsbyte

Om den fastighet som markanläggningen hör till varit privatbostadsfastighet under tidigare beskattningsår och avskattning inte skett anses avdrag för värdeminskning ha gjorts varje beskattningsår som fastigheten varit privatbostadsfastighet (20 kap. 14 § IL).

12.6 Markinventarier

12.6.1 Vad som hänförs till markinventarier

Som markinventarier räknas en markanläggning eller del av markanläggning som är avsedd att tillsammans med inventarier användas i den näringsverksamhet som bedrivs på fastigheten (20 kap. 15 § IL). Exempel på markinventarier är

- stängsel och annan jämförlig avspärrningsanordning, t.ex. grindar, bommar, räcken och färister,
- vissa utomhus belägna gödselbrunnar, urinbrunnar eller liknande anordningar, om de är avsedda att användas tillsammans med andra maskiner eller driftinventarier, dagbrunnar med därtill hörande kulvertar,
- bevattningsanläggningar i jord,
- reningsanordningar och andra anläggningar för vattenvård,
- näringsberoende utomhusledningar, t.ex. el-, vatten- och avloppsledningar (processledningar),
- fundament,
- industrispår,
- traversbanor.

För markinventarier gäller vad som sägs om inventarier i avskrivningshänseende.

12.6.2 Ledningar

Om en ledning för vatten, avlopp, elektrisk ström, gas eller liknande är avsedd för både den näringsverksamhet som bedrivs på fastigheten och en byggnads allmänna användning, ska anskaffningsvärdet fördelas mellan markinventarier och byggnad i förhållande till den omfattning i vilken ledningen tillgodoser verksamheten respektive byggnadens allmänna användning (20 kap. 16 § IL).

En ledning hänförs i sin helhet till markinventarier, om anskaffningsvärdet till minst tre fjärdedelar kan anses avse näringsverksamheten. Om anskaffningsvärdet till minst tre fjärdedelar kan anses avse byggnadens allmänna användning, räknas ledningen i sin helhet till byggnaden (20 kap. 16 § IL).

12.7 Frukt- och bärodlingar

Utgifter för inköp och plantering av träd och buskar för frukt eller bärodling får dras av antingen under anskaffningsåret eller genom årliga värdeminskningssavdrag (20 kap. 17 § IL).

Värdeminskningssavdrag ska beräknas enligt avskrivningsplan efter en viss procentsats per år på frukt- eller bärodlingens anskaffningsvärde. Procentsatsen ska bestämmas med hänsyn till den tid odlingen anses kunna utnyttjas. Beräkningen ska göras från den tidpunkt då odlingen färdigställs (20 kap. 18 § IL).

12.8 Avdrag för substansminskning

12.8.1 Förutsättningar för avdrag

Avdrag får göras för substansminskning vid utvinning av naturtillgångar på en fastighet som är kapitaltillgång (20 kap. 20 § IL). Sådant avdrag medges således inte för fastighet som är lagertillgång.

I fråga om rätten till avdrag för substansminskning anses, trots bestämmelsen i 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152), en fastighetsägare som har upplåtit nyttjanderätt till täktmark mot engångsersättning som ägare till täktmarken även efter upplåtelsen (20 kap. 20 § IL).

12.8.2 Inträdd substansminskning

Vid substansminskning på grund av utvinning av en naturtillgång får avdrag göras med högst ett belopp som, tillsammans med de avdrag som har gjorts tidigare beskattningsår, motsvarar den del av anskaffningsvärdet för hela tillgången som belöper sig på utvinningen före beskattningsårets utgång (20 kap. 21 § IL).

12.8.3 Framtida substansminskning

Om en fastighetsägare genom ett skriftligt avtal har upplåtit rätt till utvinning av naturtillgångar och har fått betalt för framtida utvinning, ska avdrag göras för belopp som sätts av i räkenskaperna för framtida substansminskning. Högst den del av anskaffningsvärdet för hela naturtillgången får dras av som

kan anses avse den återstående utvinning som fastighetsägaren har fått betalt för. Avdraget ska återföras det följande beskattningsåret, varefter ny avsättning får ske om förutsättningar härför föreligger (20 kap. 22 § IL).

12.8.4 Avdrag för substansminskning av naturtillgångar

Avdrag för substansminskning av naturtillgångar medges enligt bestämmelserna i 20 kap. 20–28 §§ IL.

Högsta avdrag

För ett visst beskattningsår medges avdrag med högst ett belopp som motsvarar den del av anskaffningsvärdet för hela tillgången som belöper på de uttag som totalt har gjorts intill beskattningsårets utgång, minskat med de avdrag som har gjorts under tidigare beskattningsår. Det innebär att avdrag inte får ske i snabbare takt än de faktiska uttagen. Däremot får avdrag för faktiska uttag förskjutas till ett senare år om de inte har utnyttjats ett visst år.

Exempel

En grustäkt som omfattar 10 000 m³ anskaffas för 200 000 kr. År 1–4 utvinnes 4 000 m³. Avdrag år 1–4 görs med 70 000 kr. Utvinningen år 5 uppgår till 1 000 m³.

Avdrag för år 5 beräknas på följande sätt. Totalt uttag intill beskattningsårets utgång 5 000 m³ (50 %). Tidigare gjorda avdrag 70 000 kr. Högsta avdrag år 5 blir 100 000 kr - 70 000 kr = 30 000 kr.

Anskaffningsvärde Huvudregel

Beräkning av anskaffningsvärde görs med utgångspunkt i vad den skattskyldige faktiskt har betalat för tillgången. Har fastigheten förvärvats på annat sätt än genom köp, byte eller liknande sätt utgår man från den faktiska utgiften vid det närmast föregående onerösa fångat (köpet, bytet etc.).

Alternativregel Kapitalvinstberäkning

Om den skattskyldige begär det ska som utgångspunkt för att beräkna anskaffningsvärdet användas det belopp som han enligt kapitalvinstreglerna skulle ha fått avdrag med om han vid den tidpunkt då utvinningen började hade sålt täktmarken till allmänna saluvärdet. Beräkningen enligt alternativregeln får dock inte leda till att den del av anskaffningsvärdet som hänförs till förvärvet tas upp till högre belopp än vad som motsvarar 75 % av täktmarkens allmänna saluvärde vid den tidpunkt utvinningen påbörjades (20 kap. 25 § IL).

För huvud- och alternativreglerna gäller vidare att om tillstånd enligt lag krävs för att utvinna tillgången, beräknas anskaff-

ningsvärdet endast för det område som omfattas av tillståndet (20 kap. 26 § IL).

Olika möjligheter finns

Tillämpningen av kapitalvinstreglerna medför att den skattskyldige kan komma att stå inför olika alternativ när han ska beräkna anskaffningsvärdet. Har tänken åsatts ett eget taxeringsvärde sker beräkningen på samma sätt som vid avyttring av en vanlig fastighet. Den skattskyldige kan, om han begär det, utgå från den större enhet i vilken tänken tidigare har ingått och använda sig av delavyttringsreglerna i 45 kap. 19–23 §§ IL.

Delavyttringsreglerna

Delavyttringsreglerna innebär i korthet följande. Enligt en metod (metod 1 = huvudregel) grundas vinstberäkningen på förhållandena på den avyttrade fastighetsdelen. I det här sammanhanget rör det sig därför om den täkt för vilken ett anskaffningsvärde ska beräknas. Enligt en annan metod (metod 2 = alternativregel 1) görs först en beräkning av vilka avdrag (= omkostnadsbeloppet) som den skattskyldige skulle ha kunnat få om han hade avyttrat hela fastigheten. Därefter fördelas omkostnadsbeloppet på täktområdet och den resterande delen av fastigheten med hänsyn till värderelationen vid exploaterings början.

I förarbetena till lagstiftningen (prop. 1980/81:104) har departementschefen uttalat sig om efter vilken grund omkostnadsbeloppet ska kunna fördelas dels i den allmänna motiveringen s. 36, dels i specialmotiveringen, s. 50, och därvid anfört i huvudsak:

Värderingen kan utan tvivel leda till svårigheter i vissa fall. Svårigheterna ska dock inte överdrivas. I anslutning till att exploateringen börjar ska täktområdet, som jag tidigare nämnt, brytas ut till en självständig taxeringsenhet och alltså åsättas ett eget taxeringsvärde. Av skäl som jag kommer att utveckla närmare i specialmotiveringen vill jag visserligen inte förorda att taxeringsvärdena obligatoriskt läggs till grund för fördelningen av omkostnadsbeloppet, men i de allra flesta fall bör dock de vid fastighetstaxeringen åsatta värdena kunna tjäna till ledning för fördelningen. Som framhållits i promemorian behöver beräkningen av avskrivningsunderlaget göras bara en gång, nämligen när utvinningen påbörjas. Detta gäller även om täktområdet vid denna tidpunkt fortfarande är taxerat som jordbruksfastighet. Den omtaxering till annan fastighet som därefter sker ska alltså inte leda till någon ändring i avskrivningsunderlaget. Det kan dock inträffa att någon särtaxering av täktmarken inte har hunnit ske när exploateringen påbörjas och

avdragsfrågan första gången ska prövas. Det kan inte heller uteslutas att den utredning som har gjorts vid projekteringen ibland kan ge ett säkrare underlag och leda till ett riktigare resultat än en fördelning som grundas på taxeringsvärdena. Av dessa skäl har jag inte velat förorda att taxeringsvärdena obligatoriskt ska läggas till grund för fördelningen.

Exploateringskostnader

Till anskaffningsvärdet får också läggas exploateringskostnader under förutsättning att de inte har dragits av i den löpande driften eller beaktats vid beräkning av anskaffningsvärdet enligt alternativregeln. Har de uppkommit före exploateringsens början men inte dragits av i den löpande driften eller inte beaktats vid nämnda beräkning enligt alternativregeln får de läggas till anskaffningsvärdet. Detta gäller vid alternativregeln även om 75-procentsgränsen därigenom skulle överskridas. Tillägg får ske även för sådana exploateringskostnader som uppkommit efter det att exploateringen har påbörjats.

Återställningskostnader, reserveringar

Återställningskostnader enligt naturvårdslagen får läggas till anskaffningsvärdet. Har en reservering för framtida utgifter avseende återställningar av marken gjorts i räkenskaperna får dock inte den framtida kostnaden för återställningsarbeten som motsvarar den tidigare reserveringen räknas in i anskaffningsvärdet. I rättsfallet RÅ 1975 ref. 82 har RR bekräftat den principiella avdragsrätten för avsättning som gjorts i räkenskaperna för framtida återställningskostnader.

Ny ägare genom benefikt fång

Övergår en fastighet till en ny ägare genom arv, bodelning, gåva eller annat benefikt fång sedan utvinning av en naturtillgång har påbörjats får den nye ägaren tillgodoräkna sig endast de avdrag för substansminskning på fastigheten som skulle ha tillkommit den tidigare ägaren, om denne alltså hade ägt fastigheten (20 kap. 28 § IL).

Fastighetsägare betraktas som ägare trots nyttjanderättsupplåtelse

I bestämmelserna i 1 kap. 5 § FTL anges att som ägare ska anses nyttjanderättshavare till täktmark som avses i 2 kap. 4 § FTL, om nyttjanderätten har förvärvats mot engångsersättning. I en uttrycklig bestämmelse (20 kap. 20 § IL) anges att en fastighetsägare, som har upplåtit nyttjanderätt mot engångsersättning, betraktas som ägare till marken även efter det att upplåtelsen har skett.

Avdrag för förskottsersättning

En skattskyldig som har fått förskott för upplåten rätt till utvinning får göra avdrag för belopp som han avsätter i räkenskaperna för framtida substansminskning. Avsättningen ska redovisas i balansräkningen vilket förutsätter att han avslutar sin löpande bokföring med årsbokslut. Skriftligt avtal om

utvinningen ska ha upprättats. Vid taxeringen för ett visst beskattningsår medges avdrag med högst ett belopp, som motsvarar den del av anskaffningsvärdet för hela naturtillgången, som kan anses belöpa på den framtida utvinning, för vilken förskottsbetalning har erhållits. Avdraget ska återföras till beskattning påföljande beskattningsår (20 kap. 22 § IL).

Exempel

En grustäkt som omfattar 10 000 m³ har ett anskaffningsvärde på 200 000 kr. För en upplåten rätt till utvinning på 5 000 m³ erhåller en person 120 000 kr.

För beskattningsåret får avsättning göras med 100 000 kr motsvarande hälften av anskaffningsvärdet för grustäkten. Hade förskottet i stället uppgått till 80 000 kr begränsas avdraget till detta belopp.

Närstående personer – ej avdrag

Avdrag för förskottsersättning medges inte om upplåtelseavtalet har ingåtts mellan personer som är närstående till varandra (20 kap. 23 § IL).

Äldre övergångsbestämmelser

De nu genomgångna bestämmelserna om beräkning av en naturtillgångs anskaffningsvärde trädde i kraft 1981-04-01 och tillämpas på utvinning av en naturtillgång som påbörjats efter utgången av mars 1981. De kan tillämpas även i de fall då utvinningen har påbörjats före utgången av mars månad 1981. Den skattskyldige måste yrka en sådan tillämpning. Beräkningen enligt de nya reglerna ska göras som om en ny utvinning hade påbörjats vid ingången av det beskattningsår för vilket avdrag yrkas första gången enligt de nya bestämmelserna.

Om tillstånd enligt lag har getts för utvinning vid skilda tillfällena och för skilda områden ska tidpunkten för utvinningens början bestämmas särskilt för varje område.

Har en skattskyldig beräknat anskaffningsvärdet för en naturtillgång enligt äldre bestämmelser, ska den omständigheten att täktmarken vid 1981 års allmänna fastighetstaxering eller senare får ändrad beskattningsnatur inte medföra någon ändring av avskrivningsunderlaget.

I avsnitt 11, Fastigheter, byggnader, redovisas ett schema över reglerna för värdeminskingsavdrag för näringsfastigheter, markanläggningar och substansminskning.

12.9 Övergångsbestämmelser

4 kap. 29–31 §§ ILP

Har utvinning av naturtillgång påbörjats före den 1 april 1981 tillämpas i stället för bestämmelserna i 20 kap. 20–28 §§ IL vad som gäller enligt den upphävda KL före ikraftträdandet den 1 april 1981 av lagen (1981:256) om ändring av nämnda lag. Detta gäller dock inte om den skattskyldige vid 1982 års taxering eller – om han då inte gjorde avdrag för substansminskning avseende fyndigheten – vid den första taxering därefter då han gjorde sådant avdrag begärde att bestämmelserna i sin lydelse efter ikraftträdandet skulle tillämpas. I sådana fall ska beräkningen göras som om en ny utvinning hade påbörjats vid ingången av det beskattningsår då avdrag första gången gjordes enligt de nya bestämmelserna. Om tillstånd enligt lag har getts för utvinning vid skilda tillfällen och för skilda områden, ska tidpunkten för utvinningens början bestämmas särskilt för varje område.

I fråga om avdrag för diken och skogsvägar som har färdigställt under ett beskattningsår för vilket taxering har skett senast år 1983 tillämpas vad som gällde enligt den upphävda KL (1928:370) före den 1 juli 1982 av lagen (1983:323) om ändring i nämnda lag.

I fråga om markanläggning som har anskaffats före den 1 juli 1990 men under ett beskattningsår för vilket taxering skedde år 1991 tillämpas bestämmelserna i den upphävda KL (1928:370) i deras lydelse före ikraftträdandet den 1 juli 1990 av lagen (1990:650) om ändring i nämnda lag.

13 Hyresfastigheter m.m.

2 kap. 16 § IL
8 kap. 31 § IL
16 kap. 21 § IL
18 kap. 10 § IL
19 kap. 2, 3, 16 §§ IL
20 kap. 6,12, 14 §§ IL
29 kap. 14 § IL
42 kap. 33 § IL
45 kap. 14, 33 §§ IL

Sammanfattning

De avsnitt i handledningen som behandlar redovisning, intäkter, kostnader, avskrivningar m.m. i näringsverksamhet gäller även för näringsfastighet. Detta avsnitt tar endast upp sådant som är speciellt för uthyrd näringsfastighet

13.1 Allmänt

Uthyrtd småhus

Ett småhus, dvs. en- eller tvåfamiljsfastighet som ägs av fysisk person och som används för uthyrning, kan klassificeras antingen som privatbostadsfastighet eller som näringsfastighet beroende på omfattningen av uthyrningen (del 1 avsnitt 24.1.2). Om fastigheten klassificeras som privatbostadsfastighet ska inkomst av uthyrning beskattas i inkomstslaget kapital. Om den däremot klassificeras som näringsfastighet sker redovisningen av fastigheten i inkomstslaget näringsverksamhet.

Bokföringsmässig grund

All inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Detta innebär att hänsyn ska tas till fordringar och skulder samt att intäkter och kostnader ska redovisas på det beskattningsår då redovisning enligt god redovisningssed bör eller bort ske.

**Fiktiv värde-
minskning**

När en fastighet som tidigare varit privatbostad genom karaktärsbyte övergår till att bli näringsfastighet ska värde-minskningsavdrag anses ha gjorts under den tid den varit privatbostad (19 kap. 16 § IL). Detsamma gäller markanläggning (20 kap. 14 § IL) samt byggnads- eller markinventarier (18 kap. 10 § IL) på sådan fastighet.

Detta är en skattemässig justering som görs för att reducera det återstående avdragsutrymmet. Eftersom dessa fiktiva avdrag inte är faktiskt gjorda (medgivna) i verksamheten omfattas de ej heller av återföringsreglerna.

13.2 Exempel på intäkter av hyresfastighet

**Hyresersättning
m.m.**

Alla hyresinkomster ska redovisas brutto, dvs. inklusive eventuella tillägg för bränsle, elektrisk ström m.m. Detta gäller även andra ersättningar som inflyter för fastigheten, t.ex. ersättningar för garage, parkeringsplatser och reklamskyltar m.m.

Om emellertid hyresgästen betalar kostnaden för t.ex. el eller olja direkt till leverantören ingår dessa inte i den hyra som beskattas hos fastighetsägaren. Skatteplikt föreligger inte under vissa omständigheter för sådant avdrag på ordinarie hyra som en hyresgäst kan få för utförandet av vissa förvaltningsuppgifter (8 kap. 31 § IL).

Bostadsförmån

Om ägaren själv bebor fastigheten ska han beskattas för bostadsförmån. Om annan person hyresfritt disponerar bostad eller annan lokal i fastigheten ska värdet av detta nyttjande tas upp som intäkt av fastigheten. Angående principerna för värderingen av bostadsförmånen se del 1 avsnitt 18.6.

**Försäljning av
produkter m.m.**

Uttag och försäljning av produkter från plantering eller trädgårdsländ ska redovisas enligt de allmänna reglerna för uttag och försäljning av produkter i näringsverksamhet. Eftersom inkomsten uppkommer i en redan befintlig näringsverksamhet utgör den ej hobbyverksamhet.

**Avyttring av
inventarier**

Alla intäkter genom försäljning av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier som inte hänförs till byggnad, tas upp till beskattning enligt gällande regler för avyttringar av inventarier m.m. i näringsverksamhet. Detta gäller t.ex. kontorsinventarier, verktyg och fordon m.m. vilka används i skötseln och driften av fastigheten samt även sådana

delar av och tillhör till en fastighet som i skattehänseende hänförs till inventarier (byggnadsinventarier).

13.3 Exempel på kostnader för hyresfastighet

Brandförsäkring	<p>Brandförsäkring som tagits för all framtid och för vilken premie erlagts på en gång får dras av med 5 % av premiens belopp (16 kap. 21 § IL).</p> <p>Erläggs premien för försäkring för all framtid under ett bestämt antal år får man göra avdrag med så många procent av under året erlagd premie som anges i tabellen i 16 kap. 21 § IL.</p> <p>För behandling av allframtidförsäkring, byggnad som uppförts av den skattskyldige, vid räntefördelning samt kapitalvinstberäkning, se förhandsbesked i rättsfallsprotokoll nr 16/96.</p>
Reparation och underhåll	<p>Kostnader för reparation och underhåll av byggnader, inventarier och markanläggningar är omedelbart avdragsgilla. Utgifter för sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i den skattskyldiges näringsverksamhet behandlas som utgifter för reparation och underhåll. Hit räknas inte åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden (19 kap. 2 § IL).</p>
Ny-, till- och ombyggnad	<p>Kostnader för ny-, till- och ombyggnad, s.k. förbättringskostnader ska aktiveras och dras av genom årliga värdeminskningsskattavdrag. I del 2 avsnitt 11.15–11.16 redovisas ett exempel på beräkning av värdeminskningsskattavdrag för byggnad, inventarier och markanläggning samt ett schema över reglerna.</p>
Lön till anställda m.m.	<p>Avdrag får ske för lön och lönebikostnader till vicevärd, portvakt och gårdskarlar e.d. Har anställd åtnjutit bostadsförmån i fastigheten kan motsvarande belopp, för tydlighetens skull ur avgiftssynpunkt, redovisas dels som hyresintäkt, dels som lönekostnad.</p>
Vatten, renhållning m.m.	<p>Kostnader för vatten och renhållning m.m. är avdragsgilla i den mån dessa kostnader åligger fastighetsägaren.</p>
Räntor	<p>Avdrag får ske för ränta på lånat i näringsverksamheten nedlagt kapital. Statligt räntebidrag för bostadsändamål ska tas upp som inkomst (29 kap. 14 § IL). Återbetalas bidraget ska det återbetalda beloppet dras av omedelbart.</p>
Tillsynsresor	<p>När det gäller fritidshus som klassificeras som näringsfastighet får fastighetsägaren vid behov avdrag för tillsynsresor till</p>

Övriga kostnader

fastigheten. Saknas allmänna kommunikationer kan avdrag medges för kostnad för resa med bil.

Även andra kostnader än ovan berörda kan vara avdragsgilla, t.ex. kostnader i samband med upptagande av lån, t.ex. uppläggning och besiktning, kostnader för gravationsbevis, pantbrev, inteckning, bankgarantiavgift och aviseringsavgift m.m.

13.4 Deläggande och andelshus

En fastighet kan ha flera delägare. Var och en beskattas för sin andel av inkomsterna från fastigheten. För andelshus finns emellertid vissa särbestämmelser. Med andelshus avses en fastighet som ägs av tre eller flera, antingen direkt eller genom ett svenskt handelsbolag, och som inrymmer eller är avsedd att inrymma bostad i skilda lägenheter åt minst tre delägare (2 kap. 16 § IL).

När man talar om andelshus i inkomstskatterättsliga sammanhang avses inte småhus. För varje delägare i ett småhus, som i dagligt tal i vissa fall kan kallas andelshus, ska en prövning göras om hans innehav är att anse som privatbostadsfastighet eller näringsfastighet enligt vanliga regler.

Är fastigheten inte ett småhus, är den alltid näringsfastighet för sina delägare oavsett om de bor på fastigheten eller ej. När delägarna själva bebor fastigheten gäller följande.

Varje delägare redovisar sin andel av hyror från utomstående, övriga intäkter samt egen bostadsförmån. Delägarens andel av löpande driftkostnader samt utgiftsräntor m.m. är avdragsgilla för honom.

Hyresvärdet av den egna bostaden ska motsvara normalhyran (bruksvärdeshyran) för en likvärdig lägenhet. Ibland redovisar delägaren som intäkt sitt driftskostnadsbidrag, som kanske kallas avgift om fastigheten ägs indirekt genom ett handelsbolag. Om bruksvärdeshyran är högre, ska mellanskillnaden läggas till som värde av bostadsförmån.

Begränsad avdragsrätt för underhåll

I syfte att förebygga otillbörliga skattefördelar infördes i det gamla systemet vissa inskränkningar i rätten till avdrag för reparationer och underhåll av ett andelshus. Dessa regler finns kvar (19 kap. 3 § IL) och innebär följande.

Kostnaden för reparationsarbeten på en fastighet som ägs av tre eller fler fysiska personer, direkt eller indirekt genom handelsbolag, och som inrymmer eller är avsedd att inrymma bostäder

åt minst tre delägare, får inte dras av till den del den på delägaren belöpande delen av kostnaden överstiger hans andel av 10 % av det taxeringsvärde som gällde för fastigheten året före taxeringsåret.

De reparationskostnader som överstiger 10 % av fastighetens taxeringsvärde ska aktiveras och avskrivas enligt reglerna för näringsfastighet. När ett andelshus avyttras gäller särskilda regler för dessa aktiverade kostnader vid beräkningen av avdragsgillt omkostnadsbelopp för fastigheten (45 kap. 14 § IL).

Underskott

Uppkommer underskott av näringsverksamhet i vilken fastigheten ingår, har den skattskyldige rätt att efter yrkande göra avdrag för underskottet, helt eller delvis, i inkomstslaget kapital (42 kap. 33 § IL, jfr 1991/92:SkU13). Förlusten ska alltså i så fall kvoterats till 70 %. Denna avdragsrätt gäller endast i den mån underskottet belöper på en sådan bostadslägenhet som skulle ha varit privatbostad för den skattskyldige om han innehaft den med bostadsrätt. Om en andel i fastigheten omfattar även annat än en privatbostad t.ex. uthyrda bostadslägenheter eller lokaler måste därför underskottet fördelas på privatbostaden och fastighetsinnehavet i övrigt.

Exempel

A deklarerar inkomst av näringsverksamhet enligt följande (blankett NE)

20–21	Andel av uthyrda lokaler i fastigheten	+10 000
23	Andel av gemensamma ränteintäkter	+10 000
25	Andel av fastighetsskatt	-10 000
25	Andel av reparationer och underhåll	-30 000
26–29	Andel av andra fastighetsutgifter (inklusive egna ränteutgifter)	-120 000
22	Bostadsförmån för egen lägenhet	<u>+40 000</u>
30	Underskott	100 000

I princip skulle i detta fall för flera av posterna en utredning göras om vad som belöper på den egna lägenheten och vad som belöper på fastighetsinnehavet i övrigt. Vanligtvis bör det emellertid enligt Skatteverkets uppfattning godtas om fördelningen görs med ledning enbart av å ena sidan hyresvärdet för den egna lägenheten och å andra sidan hyresintäkter i övrigt, dvs. posterna 22, 20 och 21. Av underskottet 100 000 kr bör

således här schablonmässigt ($40\,000/10\,000 + 40\,000 =$) 4/5 eller 80 000 kr kunna anses belöpa på egna lägenheten. För denna del medges avdrag i inkomstslaget kapital med 70 % eller 56 000 kr. Återstoden av underskottet, 20 000 kr, rullas vidare till nästa år enligt vanliga regler för underskott i näringsverksamhet.

Avdrag i inkomstslaget kapital för underskott av andelshus får inte göras om avdrag medges enligt 42 kap. 33 § 1 st. 2 p. IL. Bestämmelsen om reduktion på grund av ackord ska också beaktas enligt 42 kap. 33 § 2 st. IL.

Om näringsfastighet övergått till ny ägare genom arv, gåva etc. övertar den nye ägaren avskrivningsplanen för markanläggning (20 kap. 12 § IL). Om fastigheten däremot sålts får köparen inte överta avskrivningsplanen för markanläggning (20 kap. 6 § IL). Säljaren erhåller i stället utrangeringsavdrag i verksamheten för den oavskrivna delen av avskrivningsunderlaget på markanläggningen. Utrangeringsavdrag erhålls också när verksamheten läggs ned och markanläggningarna därmed blir värdelösa för fastighetsägaren.

Äldre föreskrifter, dvs. till 75 % reducerat avskrivningsunderlag, tillämpas på markanläggning som har anskaffats under ett beskattningsår för vilket taxering skett senast år 1991.

14 Återföring av värdeminskingsavdrag

26 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 336–344

prop. 2003/04:16

Sammanfattning

Bestämmelserna om att gjorda värdeminskingsavdrag m.m. ska återföras om näringsfastigheter och näringsbostadsrätter avyttras eller blir privatbostadsfastigheter respektive privatbostadsrätter finns i 26 kap. IL. Vidare finns en bestämmelse om skattemässig kontinuitet när en näringsbostadsrätt förvärvas genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt och den behåller sin karaktär av näringsbostadsrätt.

14.1 Allmänt

En näringsfastighet är antingen lagertillgång eller kapitaltillgång. Redovisningsmässigt användes begreppen omsättnings- respektive anläggningstillgång. Begreppen är dock inte synonyma. Detta gäller framför allt i fråga om fastigheter och finansiella instrument. Försäljning av lagertillgång är alltid intäkt av näringsverksamhet för såväl fysiska som juridiska personer.

Fysisk person Dödsbo

Avyttring av näringsfastighet som är kapitaltillgång i verksamheten beräknas enligt kapitalvinstreglerna och redovisas av fysisk person och dödsbo i inkomstslaget kapital. Samtidigt ska återföring göras i inkomstslaget näringsverksamhet av värdeminskingsavdrag m.m. och avdrag för reparation och underhåll.

Juridisk person

Även för juridiska personer beskattas avyttringen med vissa inskränkningar enligt samma kapitalvinstregler som gäller för fysiska personer men redovisningen görs i inkomstslaget näringsverksamhet.

Handelsbolags avyttring av fastigheter, vilka alltid ingår i näringsverksamhet eftersom handelsbolaget är en juridisk person, beskattas liksom handelsbolagens övriga inkomster hos delägarna.

Varför återföring?

För näringsfastigheter medges under innehavstiden värdeminskningsskatt för fastighets anskaffningsutgift samt för kostnad avseende ny-, till- eller ombyggnad. För reparations- och underhållskostnader medges direktavdrag. Dessutom erhålls skogsavdrag och avdrag för substansminskning för vissa fastigheter.

För fastigheter som tidigare beskattades enligt konventionell metod i inkomstslaget annan fastighet eller i något av inkomstslagen jordbruk eller rörelse medgavs ovan nämnda avdrag före 1 januari 1991 i respektive inkomstslag.

Vinst vid avyttring av fastighet som inte är lagertillgång beskattas hos fysisk person och dödsbo i inkomstslaget kapital. Skattesatsen är lägre i inkomstslaget kapital än i näringsverksamhet och också jämfört med skatteuttaget i det tidigare systemet. Vid en avyttring av fastighet efter 1 januari 1991 skulle den värdeökning som uppkommer genom t.ex. förbättrande reparationer beskattas efter en lägre skattesats än den som gällde när kostnaden drogs av. Bestämmelserna om återföring av förbättrande reparationer har tillkommit i syfte att neutralisera denna effekt och för att förhindra skatteplanering. Återföring görs även då juridisk person avyttrar näringsfastighet som inte är lagertillgång. I omkostnadsbeloppet ingår således alla kostnader för ny-, till- och ombyggnad samt förbättrande reparationer under avyttringsåret och de fem föregående beskattningsåren. De blir därigenom avdragna i sin helhet vid en kapitalvinstberäkning. Den del av dessa kostnader som redan dragits av i näringsverksamheten måste därför återföras i detta inkomstslag i balanserande syfte.

Hur går återföring till?

Återföring innebär att vissa avdrag som medgivits under innehavstiden tas upp till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet (återläggs). Vilka avdrag som avses, se nästa avsnitt.

När ska återföring göras?

Återföring kan bli aktuell i två situationer

1. Vid avyttring av näringsfastighet som inte är lagertillgång.
2. När fastighet ändrar karaktär från näringsfastighet till privatbostadsfastighet.

Fiktiva värdeminskningsskatt

Beträffande fiktiva värdeminskningsskatt vid karaktärsbyte, se avsnitt 13.1. Eftersom dessa ”avdrag” inte är medgivna i verksamheten omfattas de inte heller av reglerna om återföring.

Delavyttring

Vid delavyttring görs återföring för de avdrag som belöper på den avyttrade fastighetsdelen. Någon proportionering med användning av försäljningspriset och värdet av fastigheten får alltså inte göras.

14.2 Kapitaltillgångar

14.2.1 Fastigheter

Vid avyttring av en näringsfastighet ska följande avdrag återföras.

1. värdeminskingsavdrag på byggnader och markanläggningar,
2. skogsavdrag,
3. avdrag för substansminskning,
4. avdrag för sådana avskrivningar av byggnader och markanläggningar som gjorts i samband med att en ersättningsfond eller liknande fond har tagits i anspråk, och
5. avdrag som avser beskattningsåret och de fem föregående beskattningsåren för utgifter för förbättrande reparationer och underhåll av byggnader och markanläggningar.

Reparationer och underhåll anses som förbättrande till den del fastigheten på grund av åtgärderna är i bättre skick vid avyttringen än vid ingången av det femte beskattningsåret före beskattningsåret eller, om fastigheten förvärvats senare genom köp, byte eller på liknande sätt, vid förvärvet (26 kap. 2 § IL).

Återföring av skogsavdrag

Avdragsutrymmet har utnyttjats i första hand för den fastighet eller fastighetsdel där avverkning har skett. Vid avyttring ska skogsavdrag inte återföras med ett högre belopp än det avdragsutrymme som hänför sig till fastigheten eller fastighetsdelen.

Se vidare Skatteverkets ställningstagande 2007-06-13 Återföring av skogsavdrag (dnr 131 265526-07/111).

Avdragen som anges ovan ska inte återföras till den del de avser tiden före år 1952 (26 kap. 3 § IL).

Förbättrande reparation och underhåll

För reparations- och underhållskostnad har direktavdrag medgivits. Sådan kostnad som dragits av under beskattningsåret och under de fem föregående åren ska återföras i den mån kostnaden har medfört att fastighetens skick förbättrats. Samma belopp får, tillsammans med hela kostnaden för ny-, till- eller ombyggnad, öka omkostnadsbeloppet vid kapitalvinstberäkningen. Det ska noteras, att för dessa återförda reparations- och underhållskostnader gäller inte 5 000 kr-gränsen för avdrag vid kapitalvinstberäkningen (26 kap. 2 § och 45 kap. 13 § IL).

14.2.2 Begränsning vid värdenedgång

Om ersättningen för den avyttrade fastigheten understiger omkostnadsbeloppet vid kapitalvinstberäkningen, ska det belopp som ska återföras enligt 1–4 i föregående avsnitt minskas med skillnaden mellan omkostnadsbeloppet och ersättningen.

Avser en del av ersättningen mark- eller byggnadsinventarier, ska den delen inte räknas med i ersättningen.

Med avyttring likställs sådan överföring av mark m.m. som avses i 45 kap. 5 § IL samt sådan allframtidsupplåtelse som avses i 45 kap. 7 § IL, om den innebär upplåtelse av mark, byggnad eller markanläggning.

Om fastigheten sålts med förlust ska endast avdrag för förbättrande reparationer och underhåll återföras med fullt belopp. Övriga medgivna avdrag ska inte återföras till den del vederlaget understiger omkostnadsbeloppet vid vinstberäkningen. Vid beräkning av förlustens storlek ska eventuella inventarier avräknas från vederlaget. Omkostnadsbeloppet får inte minskas med uppskovsbelopp eller med värdeminskingsavdrag som på grund av förlust inte ska tas upp som inkomst.

Den del av värdeminskingsavdrag m.m. som inte ska återföras ska i stället minska omkostnadsbeloppet vid vinstberäkningen. I avsnitt 14.5 finns ett exempel på hur återföring och vinstberäkning ska göras vid värdenedgång.

14.2.2.1 Näringsfastighet blir privatbostadsfastighet

En näringsfastighet eller del av näringsfastighet kan ändra karaktär och bli privatbostadsfastighet dels i samma ägares hand, dels hos ny ägare vid benefika överlåtelse. Vid sådant förhållande ska avskattning ske.

I vilka fall görs avskattning?

Avskattning ska göras när

- Näringsfastighet eller del av näringsfastighet övergår till privatbostadsfastighet utan att ägandeförhållandet förändras.
- Näringsfastighet eller del av näringsfastighet som är kapitaltillgång övergår till ny ägare genom benefik transaktion och egendomen blir eller kan antas komma att bli privatbostadsfastighet i den nye ägarens hand.
- Näringsfastighet eller del av näringsfastighet som är lager-tillgång övergår till ny ägare genom arv, testamente eller bodelning med anledning av makes död och egendomen

Vad innebär avskattning?

blir eller kan antas komma att bli privatbostadsfastighet i den nye ägarens hand (26 kap. 13 § IL).

Avskattning innebär att tidigare medgivna avdrag för värdeminskning m.m. tas upp till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet (återförs) på samma sätt och i samma omfattning som när fastigheten avyttras.

Framtida vinstberäkning

Återföring görs i dessa fall utan att kapitalvinst samtidigt beräknas. När privatbostadsfastigheten i en framtid avyttras får de belopp som återförts vid avskattningen öka omkostnadsbeloppet på samma sätt och i samma omfattning som när vinstberäkning och återläggning görs vid ett och samma tillfälle.

14.2.2.2 Avskrivning med ersättningsfond

Har den avyttrade fastigheten varit föremål för avskrivning mot ersättningsfond (31 kap. IL) när den förvärvades, ska avskrivet belopp fördelas och dels beaktas vid återföringen i näringsverksamhet, dels reducera omkostnadsbeloppet vid kapitalvinstbeskattningen i inkomstslaget kapital.

Ersättningsfonderna behandlas i del 2 avsnitt 19. Reglerna innebär följande vid avyttringen av den ursprungliga fastigheten och av den fastighet för vilken ersättningsfonden togs i anspråk vid förvärvet.

Har byggnad eller mark i näringsverksamhet avyttrats under sådana tvångsliknande former som är en förutsättning för att avsättning till ersättningsfond ska få göras enligt 31 kap. 4–6 §§ IL, kan den skattskyldige välja att redovisa ersättningen i näringsverksamheten i stället för i inkomstslaget kapital. Avdrag, beräknat enligt kapitalvinstreglerna, medges då i näringsverksamheten. Kapitalvinsten blir på detta sätt intäkt i näringsverksamheten och berättigar till avsättning till ersättningsfond. Eftersom det samtidigt är fråga om att en näringsfastighet avyttrats, ska återföring ske enligt vanliga regler. Även dessa återlagda belopp berättigar i sådana fall till avsättning till ersättningsfond (31 kap. 7 § IL).

Sammanfattningsvis medges avdrag för avsättning till ersättningsfond med belopp som motsvarar kapitalvinsten och återförda belopp. Det erhållna vederlaget kan på så sätt obeskattat återinvesteras i en ersättningsfastighet.

När ersättningsfastigheten anskaffas kommer ersättningsfonden att tas i anspråk genom att den nya fastighetens anskaffningsvärde skrivs ned. När ersättningsfastigheten säljs ska avskriv-

ningen mot ersättningsfonden beaktas. Den del av ersättningsfonden som motsvarar återförda värdeminskingsavdrag m.m. samt förbättrande reparationer och underhåll ska återföras till beskattning i näringsverksamheten (26 kap. 2 och 4 §§ IL). Resten av ersättningsfonden, motsvarande reavinsten på ursprungsfastigheten, ska reducera omkostnadsbeloppet vid kapitalvinstberäkningen i inkomstslaget kapital (45 kap. 17 § IL).

14.2.2.3 Bostadsrätter

Reglerna om återföring innebär för bostadsrätternas del att vissa belopp ska återföras till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet när bostadsrätt som ingår i näringsverksamhet avyttras. De belopp som ska återföras motsvarar avdrag för förbättrande reparationer och underhåll som medgivits under avyttringsåret och de fem närmast föregående beskattningssåren.

Reparationer och underhåll anses förbättrande i den mån de medfört att bostadsrätten befann sig i bättre skick vid avyttringen än vid ingången av femte året före avyttringsåret eller vid förvärvet om detta skedde senare.

Återföring ska förutom vid avyttring ske även när bostadsrätten övergår till ny ägare genom arv, testamente, bodelning eller gåva om den i och med äganderättsövergången kan antas bli privatbostad samt när bostadsrätt som är lagertillgång övergår till annan genom arv, testamente eller bodelning med anledning av makes död. Detsamma gäller om bostadsrätten utan äganderättsförändring övergår till att bli privatbostad.

Vad som återförs som intäkt av näringsverksamhet får enligt vanliga regler inräknas i omkostnadsbeloppet och alltså dras av vid kapitalvinstberäkningen. Detta gäller både när återföringen skett till följd av avyttring och när den skett i samband med karaktärsförändring.

14.3 Lagertillgångar

Om näringsfastighet eller näringsbostadsrätt är lagertillgångar gäller följande.

Vid avyttring av en näringsfastighet ska värdeminskingsavdragen samt avdragen för reparationer och underhåll återföras om de gjorts vid beskattningen men inte i räkenskaperna. Avdragen för reparationer och underhåll återförs om avyttring skett efter 31 december 2003.

Bestämmelserna om återföring av värdeminskingsavdrag m.m. tillämpas också när en näringsfastighet eller näringsbostadsrätt övergår till en ny ägare genom arv, testamente eller bodelning med anledning av makes död, om den blir privatbostadsfastighet respektive privatbostadsrätt i och med övergången.

14.4 Skattemässig kontinuitet vid arv, gåva m.m. av näringsbostadsrätter

Om en näringsbostadsrätt förvärvas genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt och den behåller sin karaktär av näringsbostadsrätt, inträder förvärvaren i den tidigare ägarens skattemässiga situation när det gäller utgifter för förbättrande reparationer och underhåll.

14.5 Övrigt

14.5.1 Beräkning av vinst eller förlust

I inkomstslaget kapital ska 90 % av kapitalvinsten på en näringsfastighet tas upp (45 kap. 33 § IL). Vid förlust är 63 % avdragsgill. Detta gäller för fysiska personer och dödsbon. För juridiska personer utom dödsbon, där redovisning sker i näringsverksamheten, är hela vinsten skattepliktig respektive hela förlusten avdragsgill.

Till skillnad från vad som gäller för privatbostadsfastigheter, dras för näringsfastigheter kostnaderna för reparation och underhåll av vid den löpande inkomstbeskattningen. Dessa kostnader är därför i princip inte avdragsgilla vid kapitalvinstbeskattningen utom beträffande vissa kostnader för vilka omedelbart avdrag inte får göras därför att de täcks av statliga lån eller avsett andelshus vilket behandlas nedan. I den mån sådana kostnader återförs till beskattning i näringsverksamheten på grund av återläggningsreglerna får de dock inräknas i omkostnadsbeloppet (45 kap. 13 §).

Vidare ska kostnader för ny-, till- eller ombyggnad för näringsfastigheter läggas upp på avskrivningsplan. De är avdragsgilla vid den löpande inkomstbeskattningen i form av värdeminskingsavdrag. Eftersom medgivna värdeminskingsavdrag ska återföras som intäkt i näringsverksamheten i samband med avyttring, är kostnaderna för ny-, till- och ombyggnad avdragsgilla vid kapitalvinstberäkningen (jfr 45 kap. 11 §).

Beträffande förbättringskostnader som lagts upp på avskrivningsplan – och som alltså avser näringsfastigheter – finns inga mot-

Värdenedgång

svarigheter till de belopps- och tidsgränser som gäller för avdragsrätt för förbättringskostnader beträffande privatbostadsfastigheter

Har fastigheten verkligen nedgått i värde, ska i motsvarande mån återföring inte göras av värdeminskingsavdrag m.m. I stället ska omkostnadsbeloppet minskas med de belopp som på grund av det nu sagda inte ska återföras (26 kap. 5 § IL och 45 kap. 16 § IL).

Exempel

Kapitalberäkning av omkostnadsbelopp samt återläggning vid värdenedgång (huvudregeln)

Förutsättningar

D köpte en näringsfastighet 1990 för 1 000 000 kr. Lagfartskostnad: 15 000 kr. Fastigheten såldes 2008 för 1 240 000 kr. Mäklararvode: 60 000 kr.

Avdrag under innehavstiden

Förbättrande reparation och underhåll	250 000
Värdeminskning på byggnad	10 000
Tidigare medgivet uppskov	300 000

Beräkning av omkostnadsbelopp

Försäljningspris	1 240 000
<i>Omkostnadsbelopp*</i>	
Ingångsvärde (anskaffningspris 1 000 000 + omkostnad för köpet 15 000)	1 015 000
Förbättrande reparationer och underhåll	<u>250 000</u>
	1 265 000 - 1 265 000 - 25 000

* När denna beräkning görs ska inte uppskovsbelopp eller värdeminskingsavdrag beaktas.

Vid denna beräkning understiger försäljningspriset omkostnadsbeloppet med 25 000 kr. Detta belopp ska, i den mån det ryms inom de gjorda värdeminskingsavdragen, minska omkostnadsbeloppet vid vinstberäkningen. Eftersom värdeminskingsavdragen inte var större än 10 000 kr, ska i detta fall det beloppet dras från omkostnadsbeloppet. Motsvarande belopp (10 000) ska minska de värdeminskingsavdrag som ska återläggas.

		Kapitalvinst	Återföring
<i>Försäljningsintäkt</i>			
Försäljningspris	1 240 000		
– mäklararvode	60 000	1 180 000	
<i>Omkostnadsbelopp</i>			
Ingångsvärde	+1 015 000		
Förbättrande reparationer	+ 250 000		250 000
Uppskovsbelopp	- 300 000		
Värdeminskingsavdrag	-10 000		0
	= 955 000	= 955 000	
		225 000	250 000

Återläggning av 250 000 kr i näringsverksamhet innebär att kostnaderna behandlas som en ombyggnadskostnad. De värdeminskingsavdrag som inte återförs reducerar i stället omkostnadsbeloppet med 10 000 kr.

Exempel på kapitalvinstberäkning då avskrivning gjorts mot ersättningsfond

Avyttring av ursprungsfastighet

Förutsättningar

Näringsfastighet nr 1 förvärvades 1980 för 2 000 000 kr.
Ersättning vid expropriation i januari 1991: 2 800 000 kr.

Nedlagda kostnader

Lagfart 1980	30 000 kr
Ombyggnad 1982	200 000 kr
Tillbyggnad 1983	300 000 kr

Förbättrande reparationer	
1984	80 000 kr
1986	50 000 kr
1990	70 000 kr

Värdeminskning m.m.

Värdeminskingsavdrag	
1980–1990	300 000 kr
Ianspråktagen investeringsreserv 1982	100 000 kr

Kapitalvinstberäkning

Kapitalvinst	Återföring		
Ersättning vid avyttring		2 800 000	
Omkostnadsbelopp			
Ingångsvärde (anskaffningspris + lagfart)	2 030 000		
Ombyggnad 1982	+ 200 000		
Tillbyggnad 1983	+ 300 000		
Förbättrande reparationer			
1984	0*		
1986	+ 50 000		+ 50 000
1990	+ 70 000		+ 70 000
Värdeminskning 1980–1990			+ 300 000
Ianspråkstagen investeringsreserv			+ 100 000
	= 2 650 000	- 2 650 000	
		150 000	520 000

Avsättning till ersättningsfond får göras i inkomstslaget näringsverksamhet. Till ersättningsfond avsätts för kapitalvinsten 150 000 kr och till ersättningsfond för byggnads- och markanläggningar avsätts 520 000 kr, sammanlagt 670 000 kr.

*Avyttring av ersättningsfastighet**Förutsättningar*

Näringsfastighet nr 2 förvärvades 1991 för 4 000 000 kr. När fastigheten förvärvas tas ersättningsfonderna i anspråk med 670 000 kr, varav 520 000 kr avskrivs mot byggnader. Fastigheten säljs i juli 2008 för 4 800 000 kr.

* Kostnaden räknas inte då den lades ned mer än fem år före avyttringen.

Återföring av värdeminskingsavdrag, **Avsnitt 14** 227

Nedlagda kostnader

1991	Lagfart	60 000 kr
1991	Ombyggnad	100 000 kr
1997	Förbättrande reparationer	150 000 kr
2003	”	75 000 kr
2008	Mäklararvode	240 000 kr

Värdeminskingsavdrag

1991–2007	113 000 kr
-----------	------------

Omkostnadsbeloppet ska reduceras med den del av ersättningsfonden som motsvarar beräknad kapitalvinst för ursprungsfastigheten, dvs. med 150 000 kr.

Vid beräkning av belopp som ska återföras ska den del av ersättningsfonden som motsvarar beräknad återföring vid avyttring av ursprungsfastigheten, dvs. 520 000 kr, läggas till.

På detta sätt beskattas slutligen hela ersättningsfonden, 670 000 kr (150 000 + 520 000).

Försäljningspris	4 800 000		
Mäklararvode	240 000	4 560 000	
<i>Omkostnadsbelopp/ återläggning</i>			
Förvärv m.m.	4 060 000		
Ombyggnad	100 000		
Reparation	75 000		75 000
Ers.fond kap.	- 150 000		
Ers. fond byggn.			520 000
V-m avdrag			113 000
	= 4 085 000	4 085 000	
		475 000	708 000
Skattepliktig kapitalvinst 90 %		427 500	

Andelshus

För ägare av andelshus finns begränsningar i avdragsrätten under innehavet för reparationer och underhåll (19 kap. 3 § IL). Vid vinstberäkning enligt grundregeln får omkostnadsbeloppet ökas med den del av utgifterna för vilken avdrag inte medgivits tidigare (45 kap. 14 § IL).

Bidrag och lån När statliga lån eller bidrag utgått för reparation eller underhåll får kostnaderna inte dras av direkt (19 kap. 24–25 §§ IL). I den mån det inte är bidrag som utgått föreligger i stället avdragsrätt vid vinstberäkningen (45 kap. 14 § IL).

Ersättning för inventarier Om försäljningspriset inkluderar ersättning för s.k. fasta inventarier, dvs. byggnadstillbehör eller industritillbehör eller markinventarier (ledning, stängsel, industrispår etc.), som i avskrivningshänseende behandlas som inventarier, ska denna ersättning inte tas med vid beräkning av kapitalvinst. I sådant fall får i omkostnadsbeloppet inte inräknas utgift som hänför sig till sådana tillgångar (45 kap. 10 § IL).

Exempel

C säljer sin näringsfastighet i juli 2008 för 6 000 000 kr. Byggnaden på fastigheten användes huvudsakligen som bostad. C köpte fastigheten 1978 för 3 000 000 kr. Han har haft följande utgifter och avdrag för fastigheten.

Nedlagda kostnader

1978	Lagfart	30 000 kr
1979	Ombyggnad	200 000 kr
1981	Förbättrande reparationer	300 000 kr
1990	”	50 000 kr
2003	”	4 000 kr
2008	Mäklararvode	300 000 kr

Värdeminskning

1978	36 000 kr
1979–1990: 38 500/år	462 000 kr
1991–2007	250 250 kr

Kapitalvinstberäkning enligt huvudregeln + återläggning

Försäljningsintäkt			
Försäljningspris 6 000 000			
Mäklararvode - 300 000		5 700 000	
Omkostnadsbelopp			
Ingångsvärde (anskaffnings- pris 3 000 000 + lagfart 30 000)	3 030 000		
Ombyggnad 1979	+ 200 000		
Förbättrande reparationer			
1981			0*
1990			0*
2003	+4000		+ 4000
Värdeminskning 1978–2007			748 250
	= 3 234 000	- 3 234 000	
		2 466 000	752 250

Kapitalvinsten blir 2 466 000 kr, varav 90 % eller 2 219 400 kr är skattepliktig del. 752 250 kr ska tas upp till beskattning i näringsverksamhet.

* Kostnaden räknas inte då den är äldre än fem år vid avyttringen.

15 Jord- och skogsbruk

15.1 Jordbruk

Sammanfattning

För inkomst av jord- och skogsbruk gäller samma regler som för övrig näringsinkomst. I vissa fall finns dock särskilda regler. Detta avsnitt omfattar dels en redogörelse för dessa särskilda regler, dels exempel hämtade från jord- och skogsbruk beträffande de för all näringsverksamhet gällande reglerna om avdrag för driftskostnader och värdeminskning m.m.

Särskilda regler gäller för lagervärdering av djur. Uttag av bränsle från lantbruksenhet för uppvärmning av privatbostad på samma fastighet beskattas inte. Genom att mangårdsbyggnaden ofta är att anse som en privatbostad är utgifter för denna inte avdragsgilla i näringsverksamheten. I vissa fall måste en fördelning ske av utgifter som är gemensamma för mangårdsbyggnaden och jordbruksverksamheten.

15.1.1 Allmänt

15.1.1.1 Inledning

Fr.o.m. 1992 års taxering ingår jordbruk liksom rörelse i inkomstslaget näringsverksamhet. Det innebär att de regler som gäller för näringsverksamhet även gäller för jord- och skogsbruk. Ett fåtal särskilda regler kvarstår dock och dessa kommer att belysas i detta avsnitt.

15.1.1.2 Vad är jord- och skogsbruk?

Lantbruksenhet

Enligt 4 kap. 5 § FTL kan en lantbruksenhet bestå av ägoslagen åkermark, betesmark, skogsmark och skogsimpediment. Vidare kan där ingå bostadsbyggnad inkl. tomtmark (mangårdsbyggnad) och ekonomibygnad. I regel ska dessutom övrig mark ingå i lantbruksenhet. De olika ägoslagen definieras i 2 kap. 4 § FTL.

15.1.1.3 Vem ska beskattas för jord- och skogsbruk?

Både ägare och brukare

I första hand ska ägaren till fastigheten beskattas för inkomst av fastigheten, även om ägaren inte själv har brukat den. Inte bara ägaren ska beskattas för inkomst av fastigheten utan även brukare (arrendator). En fastighet, som klassats som lantbruksenhet, kan således beskattas samtidigt hos både ägaren och arrendatorn (RÅ 1969 Fi 369 och RÅ 1972 Fi 1323 samt RÅ 1987 ref. 11).

Angående begreppet ”innehav av näringsfastigheter” i 13 kap. 1 § 2 st. IL, se Skatteverkets ställningstagande 2007-11-07 (dnr 131 663003-07/111).

Mangårdsbyggnaden

Även om bostadsbyggnad på jordbruk i fastighetstaxeringshänseende ingår i lantbruksenhet, gäller inte detta normalt vid beräkningen av inkomst av jord- och skogsbruk i inkomstslaget näringsverksamhet. Bostadsbyggnad på jordbruk, som används av ägaren eller denne närstående för permanent- eller fritidsboende, *s.k. privatbostad*, ingår inte i inkomstslaget näringsverksamhet. Bostadsbyggnaden med tillhörande mark hänförs i stället till inkomstslaget kapital. Detta medför dels att något värde av fri bostad inte ska redovisas i näringsverksamheten, dels att avdrag inte får göras för reparations- eller andra kostnader för sådan privatbostad. Andra bostadsbyggnader, som bebos av arrendator eller anställd personal eller som är uthyrda utgör däremot för ägaren *näringsbyggnader* och ska redovisas i inkomstslaget näringsverksamhet. Något värde av fri bostad ska inte heller redovisas av arrendator som bebor mangårdsbyggnaden eftersom denna inte ingår i näringsverksamheten. Arrendatorn får med anledning härav inte avdrag för den del av arrendet som avser bostadsbyggnaden (RÅ 1993 ref. 63).

Större och äldre mangårdsbyggnad

En mangårdsbyggnad med tillhörande tomtmark på lantbruksenhet kan, på begäran av ägaren, beskattas som näringsfastighet. Småhusets storlek måste uppgå till minst 400 kvadratmeter och ha nybyggnadsår före år 1930. Med storlek avses detsamma som i 8 kap. 3 § FTL (2 kap. 9 § 3 st. IL). De generella reglerna som finns i skattelagstiftningen beträffande näringsfastighet tillämpas då på fastigheten. Avdrag erhålls därvid för bl.a. kostnader för reparation och underhåll av mangårdsbyggnaden. I dessa fall ska värde av fri bostad tas upp som inkomst. Värdet bestäms till ortens pris och utgångspunkten för värdet bör vara kallhyra. Vidare blir t.ex. försäkringsersättning för skada på mangårdsbyggnaden skattepliktig.

Ägaren av mangårdsbyggnaden måste själv årligen ta ställning till om mangårdsbyggnaden ska beskattas som näringsfastighet eller privatbostadsfastighet.

Vid karaktärsbyte från näringsfastighet till privatbostadsfastighet kan återföring av värdeminskingsavdrag m.m. komma i fråga (26 kap. 8 § IL).

15.1.1.4 Avgränsning näringsverksamhet (jord- och skogsbruk) – andra inkomstslag

Beträffande försäljning av jord- och skogsbruk (näringsfastighet) se del 1 avsnitt 27 och 15.2.6.1.

15.1.1.5 Räkenskaper

Förenklat årsbokslut

Från och med den 1 januari 2007 gäller nya redovisningsregler. Enligt de nya reglerna ska alla enskilda näringsidkare upprätta ett årsbokslut med resultat- och balansräkning. Företag som har en nettoomsättning (försäljning) på normalt högst 3 miljoner kr och som inte är skyldiga att upprätta årsredovisning får tillämpa reglerna för s.k. förenklat årsbokslut enligt BFNAR 2006:1.

15.1.2 Intäkter

15.1.2.1 Allmänt

Växande gröda

Till inkomst av näringsverksamhet hör avyttring av produkter av alla slag. Ett särskilt slag av inkomst är avyttring av växande gröda. Säljs växande gröda tillsammans med fastigheten är likviden inte alltid skattepliktig inkomst av näringsverksamhet utan utgör då en del av ersättningen för fastigheten och följer beskattningsreglerna för denna. Försäljning av växande gröda utan samband med fastigheten är däremot skattepliktig inkomst av näringsverksamhet.

Försäljning av fastighet

Vid avyttring av näringsfastighet som är kapitaltillgång och som ägs av en fysisk person eller ett dödsbo sker beskattning i två inkomstslag, kapital (fastighetsavyttringen) och näringsverksamhet (återföring av värdeminskingsavdrag, skogsavdrag m.m.). Se vidare avsnitt 15.2.6. Det kan påpekas att den del av försäljningssumman som avser markanläggningar beskattas enligt kapitalvinstreglerna.

Jakt och fiske

Jakt och fiske på egen eller arrenderad mark utgör normalt inte näringsverksamhet (RÅ 1978 1:75). Inkomster genom jakt och fiske, som jordbrukaren själv bedriver, ska dock tas upp som inkomst av näringsverksamhet om jakt och fiske utgör en i samband med jord- eller skogsbruk bedriven näringsverksam-

het. Det saknar betydelse om fastigheten innehas med ägande- eller nyttjanderätt. Ersättningar för upplåtelse av jakt- och fiskerätt ska tas upp som inkomst.

Grus m.m.

Ersättning för försäljning av grus, lera, matjord, torv o.d. utgör skattepliktig inkomst. Om man samtidigt säljer marken, exempelvis genom att en grustäkt styckas av och säljs, är ersättningen normalt inkomst av kapital. Sådan försäljning ska behandlas som delförsäljning av fastighet enligt kapitalvinstreglerna.

Arrende, nyttjanderätt

Engångsersättning för upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt till jordbruk är skattepliktig inkomst av näringsverksamhet om upplåtelsen avser begränsad tid. Avser upplåtelsen obegränsad tid är det fråga om ersättning för sådan allframtidsupplåtelse som likställs med försäljning av fastighet. I så fall ska kapitalvinstreglerna för fastighet tillämpas. Se vidare avsnitt 15.2.6.4.

Periodisering av engångsbelopp

En ägare till en lantbruksfastighet avsåg att utarrendera mark till ett kraftbolag för uppförande och drift av ett vindkraftverk. Arrendetiden uppgick till 25 år. Avgiften kunde antingen utgå årligen eller omvandlas till ett engångsbelopp gällande hela arrendetiden. Skatterättsnämnden inhämtade ett yttrande från BFN. BFN:s uppfattning var att engångsbeloppet skulle periodiseras och intäktsredovisas linjärt under avtalets löptid. Skatterättsnämnden beslutade att en periodisering av engångsbeloppet över arrendeavtalets löptid ska godtas vid inkomstbeskattningen. Dåvarande RSV yrkade hos RR att förhandsbeskedet skulle ändras och att ersättningen ska beskattas omedelbart. RR gjorde samma bedömning som Skatterättsnämnden och fastställde förhandsbeskedet (RÅ 2002 ref. 84).

Arrende av skogsfastighet

En ägare till skogsfastigheter arrenderade ut dessa till ett av honom helägt aktiebolag. I målen prövades om de arrendavgifter som bolaget erlagt överstigit arrendets marknadsvärde. KR ansåg att skäl inte förelåg att frångå det marknadsmässigt genomsnittsarrende som länsrätten beräknat till 230 000 kr per år. Det belopp som översteg 230 000 kr beskattades som en löneförmån (KRNJ 2002-03-13, mål nr 1232–1237-00).

Överlåtelse av arrenderätt m.m.

Ersättning för överlåtelse av arrenderätt utgör som regel inkomst av näringsverksamhet. Avdrag medges för arrenderättens i beskattningshänseende oavskrivna värde, eftersom ersättningen anses utgöra gottgörelse för inkomstbortfall. I undantagsfall kan sådan ersättning behandlas enligt reglerna för kapitalvinstbeskattning (RÅ 1967 Fi 1346). I detta rättsfall ansågs lösesumman för arrenderätten utgöra vederlag för

	<p>kapitalvärdet av arrenderätten under återstoden av kontraktstiden. Se i övrigt rättsfallen RÅ 1950 ref. 40, RÅ 1953 Fi 175, RÅ 1965 Fi 240 och RÅ 1975 Aa 837.</p>
Medlemsinlåning till producentföreningar	<p>Enligt 13 kap. 7 § IL är en medlemsfordran på t.ex. jord- och skogsbrukets producentföreningar en tillgång i näringsverksamheten om medlemskapet i föreningen betingas av näringsverksamheten.</p>
Andelar i producentföreningar	<p>Som tillgångar i näringsverksamhet räknas andelar i kooperativa föreningar förutsatt att innehavet av andelarna betingas av näringsverksamheten. Även fordringar på grund av avyttring av sådana andelar ingår i näringsverksamheten (13 kap. 7 § IL).</p>
Efterlikvid och återbäring	<p>Efterlikvider och återbäringar från jordbrukets ekonomiska föreningar brukar inte betalas ut kontant. Pengarna står i stället inne hos föreningen och betalas ut först när lantbrukaren upphör med sin verksamhet. Inkomstbeskattning ska emellertid ske för det år som efterlikviden resp. återbäringen hänför sig till oavsett när den betalas ut (bokföringsmässig redovisning). Normalt hänför sig efterlikviden/återbäring till det år då medlemmen tillgodoförts beloppet hos föreningen.</p> <p>Efterlikvid och återbäring är skattepliktig endast om inköpet eller försäljningen, som efterlikviden eller återbäringen hänför sig till, varit avdragsgill utgift resp. skattepliktig inkomst.</p>
Insatsemission	<p>Genom lagstiftning 1997 har införts en möjlighet för ekonomiska föreningar att överföra fritt eget kapital till medlemsinsatser genom s.k. insatsemission (10 kap. 2 a § EFL). Av prop. 1996/97:163 s. 26–27 framgår bl.a. att en insatsemission innebär att ett belopp tillgodoförs medlemmens insatskapital. Beloppet behandlas som den insats medlemmen enligt stadgarna varit skyldig att delta med i föreningen. Det fria egna kapitalet tillförs medlemmen genom beslut om insatsemission men binds samtidigt i föreningen till den tidpunkt då medlemmen har rätt att få ut sin insats (4 kap. 3 § EFL). När en medlem har avgått har han rätt att sex månader efter avgången få ut sina inbetalda eller genom insatsemission tillgodoförda medlemsinsatser (4 kap. 1 § EFL). Medlem avgår antingen under ett räkenskapsår eller vid utgången av detta. Avgång under räkenskapsår sker t.ex. då någon inträder i medlemmens ställe efter att ha förvärvat andelen. Avgång vid utgången av räkenskapsår sker t.ex. då medlem säger upp sig till utträde eller utesluts (3 kap. 5 § EFL). Förarbetena till lagstiftningen om insatsemissioner utgår ifrån att medlemmen inte ska beskattas för dessa medel förrän de ”betalas ut”. Detta har klar-</p>

gjorts i prop. 2003/04:22 genom en ny bestämmelse i 42 kap. 21 a § IL. Skattemässigt är det dock inte fråga om någon transaktion som kan jämföras med utbetalning från ett konto, utan om avyttring av andel i en ekonomisk förening.

Avyttring av sådan andel ska redovisas enligt bestämmelser för kapitalvinster och kapitalförluster i 44 kap. IL. Kapitalvinster ska tas upp som intäkt det beskattningsår då tillgången avyttras. Kapitalförluster ska dock inte dras av som kostnad förrän det beskattningsår då förlusten är definitiv (44 kap. 26 § IL).

Eftersom medlemmen inte haft någon anskaffningsutgift för det emitterade kapitalet blir det belopp som betalas ut i sin helhet skattepliktig intäkt.

En medlem som *avyttrar* andel i ekonomisk förening ska kapitalvinstbeskattas då andelen avyttras.

En medlem som *avgår* ur en ekonomisk förening anses ha avyttrat andelen (44 kap. 5 § IL). Om en medlem avgår ur en förening den 31 december 2008 och den genom insatsemission tillgodoförda medlemsinsatsen betalas ut i juni 2009 ska kapitalvinsten tas upp per 31 december 2008, dvs. då andelen anses vara avyttrad. Utbetalningsdagen i sig har ingen egen betydelse.

Om andelen i den kooperativa föreningen betingas av näringsverksamheten, vilket vanligtvis är fallet, beskattas vinsten som inkomst av näringsverksamhet (13 kap. 7 § IL).

Utdelning från samfällighet

Utdelning från samfällighet, som avses i 6 kap. 6 § 2 st. IL, tas upp till beskattning i den näringsverksamhet i vilken delägarfastigheten ingår.

Fastighetens andel av samfällighetens intäkter och kostnader behöver inte tas upp om intäkterna med mindre än 600 kr överstiger de utgifter som omedelbart ska dras av som kostnad (15 kap. 10 § IL).

Gåva av produkter m.m.

Vid gåva av produkter, djur, inventarier etc., räknas marknadsvärdet av det bortgivna som skattepliktig inkomst av näringsverksamhet för givaren. Detta gäller dock endast om inkomsten vid en försäljning av motsvarande egendom skulle ha varit skattepliktig. Säljer gåvomottagaren egendomen i sin tur utgör vad som erhålls skattepliktig inkomst för honom om fråga är om löpande försäljning i inkomstslaget näringsverksamhet. Jfr rättsfallen RÅ 1965 Fi 238, RÅ 1966 Fi 1201, RÅ 1973 ref. 77 (RRK R 1973 1:60) och RÅ 1974 ref. 2 (RRK R 1974 1:26).

- A-skattsedel** Det finns två skatteformer för preliminär skatt, F-skatt och A-skatt. Arbetstagarens/betalningsmottagarens skattsedel avgör om en arbetsgivare/utbetalare ska göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter/särskild löneskatt. Detta innebär att en näringsidkare i vissa situationer kan ha A-skattsedel trots att inkomsten ska redovisas som inkomst av näringsverksamhet. Skatteavdrag kan då ha skett av utbetalaren som även har erlagt arbetsgivaravgifter. I dessa fall ska i inkomstdeklarationen lämnas uppgift om inkomster för vilka uppdragsgivare betalar arbetsgivaravgifter eller särskild löneskatt.
- Körslor m.m.** Det kan gälla t.ex. ersättningar för körslor med häst eller jordbrukstraktor.
- Avgångsvederlag** Statligt avgångsvederlag till jordbrukare som upphört med jordbruket är normalt skattepliktigt som inkomst av näringsverksamhet.
- Vederlaget är dock inte skattepliktigt, när det utgår till jordbrukare som fått särskilt övergångsbidrag av statsmedel till sitt jordbruk eller varit berättigad att få sådant bidrag, om han inte upphört med jordbruket (29 kap. 15 § IL).
- Stödrätter** Genom reformen av den gemensamma jordbrukspolitikerna 2003 infördes ett nytt system med ett samlat gårdsstöd (inkomststöd) och stödet är inte längre knutet till produktionen (frikoppling). En förutsättning för att kunna få gårdsstöd är att man innehar stödrätter. En sådan rätt är inte knuten till marken eller fastigheten utan till jordbrukaren.
- Den 1 januari 2007 inleddes ett nytt landsbygdsprogram för stöd och ersättningar till landsbygden. Dessa stöd är inte knutna till innehav av stödrätter.
- Inga särskilda skatteregler** Av prop. 2004/05:33 Skatteregler för elcertifikat och utsläppsrätter s. 16–17 framgår bland annat följande. Det bör inte nu införas några särskilda skatteregler för stödrättigheter.
- Enligt gällande rätt behandlas EU-stöd och nationellt stöd till jordbruket vid beskattningen som näringsbidrag. Näringsbidrag beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet enligt de speciella regler som gäller för näringsbidrag enligt 29 kap. IL. En redogörelse lämnas för en föreslagen övergångsregel. Regeringen anser att frågan om stödrättigheternas beskattning måste utredas ytterligare innan lagstiftning sker. Till dess får stödrättigheterna hanteras inom ramen för befintligt regelverk och eventuella tillämpningsproblem lösas i rättstillämpningen.

**Stödrättigheter –
immateriella
rättigheter –
skattemässigt**

Av 18 kap. 1 § IL framgår att som inventarier behandlas också koncessioner, patent, licenser, varumärken, hyresrätter, goodwill och liknande rättigheter som förvärvats från någon annan. Lagtexten anger som förutsättning för att bestämmelsen ska tillämpas att rättigheten har förvärvats från någon annan. Genom att stödrättigheter erhålls genom tilldelning bör de anses ha förvärvats från någon annan. Anskaffningsutgiften är 0 kr för stödrättigheter som erhålls genom tilldelning.

Mjölkkvoter har i ett förhandsbesked 1996-01-29 jämförts med inventarier, dvs. rätten kan ses som en med patenträtt likartad tidsbegränsad rättighet eller som en rättighet av goodwill's natur (jfr RÅ 1975 ref. 9).

Skatteverkets uppfattning är att stödrättigheter ska behandlas på samma sätt som gäller för mjölkkvoter, dvs. stödrättigheter ska behandlas som en immateriell rättighet.

Immateriella rättigheter behandlas som inventarier. Tillgången ska då ingå i näringsverksamheten (13 kap. 7 § IL).

För inventarier finns avskrivningsregler i 18 kap. IL. Utgifter för att anskaffa inventarier dras av genom årliga värde-minskningsavdrag antingen enligt räkenskapsenlig avskrivning eller enligt restvärdesavskrivning.

Om en stödrättighet avyttras redovisas detta på samma sätt som försäljning av ett inventarium.

**Bidrag som
betalas ut på
innehav av
stödrättighet**

Alla inkomster som avgränsats till inkomstslaget näringsverksamhet enligt 13 kap. IL ska redovisas som inkomst av näringsverksamhet.

Till inkomstslaget näringsverksamhet räknas inkomster och utgifter på grund av näringsverksamheten (13 kap. 1 § IL).

Jordbruksstödet behandlas som näringsbidrag. Bidrag betalas ut på innehav av stödrättigheter om vissa villkor är uppfyllda. Det är fråga om normalt påräkneliga årliga intäkter i jordbruksföretaget.

Näringsbidrag redovisas på sätt anges nedan vid kantrubriken ”Redovisning av statliga stöd sker enligt BFN R5”.

När näringsbidrag ska redovisas som fordran framgår nedan vid kantrubriken ”När ska näringsbidrag, t.ex. jordbruksstöd redovisas som fordran”.

Samtliga bidrag erhålls inte via stödrätter

Samtliga bidrag till jordbruket betalas inte ut via stödrätter. Länsstyrelserna och Jordbruksverket administrerar stöden till jordbruket. Stöden finansieras av EU och/eller Sverige och ska vid beskattningen behandlas som näringsbidrag (29 kap. 2 § IL).

Kontrolluppgift

Kontrolluppgift ska enligt 7 kap. 2 och 3 §§ LSK lämnas för enskilda näringsidkare av den som utbetalt stöd eller efterskänkt belopp som avses i 29 kap. IL (näringsbidrag). Den kontrolluppgift som lämnas i januari avser det belopp som betalats ut under föregående kalenderår. Kontrolluppgift ska inte lämnas för utbetalningar till juridiska personer (frånsett dödsbon).

De skattemässiga reglerna för näringsbidrag anges i avsnitt 17. Under avsnitt 17.6 anges hur statligt stöd ska redovisas.

Redovisning av statliga stöd sker enligt BFN R5 eller BFNAR 2006:1

Av BFN:s rekommendation, R 5 Redovisning av statliga stöd p. 11, 12 och 13 framgår att ett stöd delas upp i stöd som intäktsredovisas, stöd för förvärv av anläggningstillgång och stöd för förvärv av omsättningstillgång. Redovisningsreglerna utgår ifrån att stöd ska delas upp.

De flesta stöd betalas ut i efterhand. Efter det att t.ex. en odlingssäsong avslutats eller en maskin anskaffats sker en slutredovisning. Slutredovisningen ska godkännas innan stödet betalas ut. Det är normalt inte något problem att hänföra stöd till sitt ändamål t.ex. bidrag för odling av spannmål eller en maskininvestering.

Den skattemässiga behandlingen av ett näringsbidrag bestäms av det ändamål för vilket bidraget utgår, dvs. de skattemässiga reglerna överensstämmer med redovisningsreglerna. Detta framgår av specialmotiveringen i prop. 1982/83:94 s. 71.

Upprättas ett förenklat årsbokslut återfinns god redovisningssed i det nya allmänna rådet BFNAR 2006:1, punkt 7.2.

När ska näringsbidrag, t.ex. jordbruksstöd, redovisas som fordran

Fysiska personer ska ha kalenderår som räkenskapsår (BFL 3 kap. 1 §). Skattemässigt avgörs beskattningstidpunkten för näringsbidrag av vad som är god redovisningssed.

Fall 1. Bidraget beslutas under bidragsgrundande kalenderår men betalas ut under påföljande kalenderår.

Har stöd som ska intäktsföras beviljats men inte utbetalts ska det redovisas som en fordran i balansräkningen. I fall 1 ska stödet redovisas som en fordran i bokslutet för det bidragsgrundande kalenderåret.

Fall 2. Bidraget beslutas och betalas ut efter det bidragsgrundande kalenderåret.

Något beslut har inte fattats under det bidragsgrundande kalenderåret. Dock torde jordbrukaren genom sin ansökan ha uppfyllt villkoren för att få stöd. Vidare utgår stöd i många fall kontinuerligt varje år till samme jordbrukare. Detta bör medföra att denne med stor säkerhet ofta kan beräkna och bedöma varje års bidrag redan i slutet av respektive bidragsgrundande räkenskapsår. En sådan fordran bör därför enligt allmänna redovisningsprinciper upptas i bokslutet för det bidragsgrundande kalenderåret. Detta uttrycks i Redovisningsrådets rekommendationer, RR 28, Statliga stöd, p. 7 så att statliga bidrag ska redovisas i balans- och resultaträkningen när det föreligger rimlig säkerhet att (a) företaget kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidragen och (b) att bidragen kommer att erhållas. Eventuell osäkerhet ska beaktas inom ramen för Redovisningsrådets rekommendation, RR 26, Händelser efter balansdagen. Även i fall 2 bör stödet redovisas som en fordran i bokslutet för det bidragsgrundande kalenderåret.

Näringsbidrag

Stödformer för jordbrukare såsom inkomststöd, omställningsstöd, anläggningsstöd, omställningsbidrag, arealstöd och röjningsbidrag till äppelodlare har behandlats av dåvarande RSV. RSV har i ställningstagande 1990-11-27 (dnr D37-1463-90) och 1992-04-24 (dnr 26651-91/D37) lämnat sin uppfattning hur dessa bör beskattas.

Beträffande röjningsbidrag till äppelodlare se RSV:s ställningstagande 1995-02-02 (dnr 624-95/901) och RÅ 1997 not. 51.

En odlingspremie från Davidsonska fonden till en lantbrukare betraktades däremot inte som näringsbidrag enligt RÅ 1994 ref. 90. Fonden ingår inte bland de rättssubjekt som uppräknas som bidragslämnare i reglerna om näringsbidrag (29 kap. 2 § IL). Bidragens syfte var att ge stöd och uppmuntran åt jordbrukare som gör insatser i form av jordbruksförbättringar. Bidragen ansågs inte skattepliktiga.

Överlåtelse av näringsfastighet

När näringsfastighet överläts behandlas ersättningen för de flesta övriga tillgångar, som ingår i verksamheten, enligt samma grunder som om tillgångarna sålts utan samband med överlåtelse av fastigheten som sådan.

Mjölkkvoter och djurbidragrätter

Mjölkkvoter och djurbidragrätter ingår i inkomstslaget näringsverksamhet och betraktas som anläggningstillgångar då

de är avsedda att stadigvarande brukas eller innehas i näringsverksamheten.

Vad gäller värdeminskingsavdrag och beskattning vid en avyttring ska dessa behandlas som en sådan tillgång som avses i 18 kap. 1 § IL, dvs. en tillgång som beskattas enligt samma principer som inventarier. Detta oavsett om den har förvärvats från nationella reserven eller i samband med förvärv av produktionsenhet.

Kammarrätten i Jönköping har i en dom 2003-11-03, mål nr 2244-01, då mjölkkvoten ingick i köpeskillingen för fastigheten, ansett att marknadsvärdet för mjölkkvoten ska beskattas som inkomst av näringsverksamhet.

**Utställnings-
premier**

Erhållna premier i samband med utställning av djur, som tillhör driften, utgör skattepliktig inkomst av näringsverksamhet.

Betäckning

Ersättning för naturlig insemination (t.ex. galt- eller tjurbetäckning) utgör också skattepliktig inkomst av näringsverksamhet.

15.1.2.2 Förmåner

Uttag

Inte enbart ersättning för försålda produkter etc. utgör skattepliktig inkomst. Som inkomst ska även redovisas vad ägaren eller brukaren åtnjutit som förmån från näringsverksamheten för sin eller sin familjs personliga del. En konsekvens av den skattemässiga uppdelningen av lantbruksenheten i privatbostadsfastighet och näringsfastighet är att utgifter för fastigheten till viss del kan vara driftsutgifter och till viss del privat levnadskostnad. De senare ska återföras till beskattning om de kostnadsförts i jordbruket.

En form av uttagsbeskattning sker när en jordbrukare för privat bruk använder en bil som utgör tillgång i verksamheten. Jordbrukaren ska enligt 22 kap. 7 § IL uttagsbeskattas. Värdet beräknas enligt bestämmelserna om bilförmån i 61 kap. 5–11 §§ IL (jfr avsnitt 16.2.1 och 16.2.2).

**Uttag av varor
och produkter**

Bestämmelserna om uttagsbeskattning finns i 22 kap. 2–4 §§ IL. Om en jordbrukare tar ut varor, produkter, eller i mer än ringa omfattning tjänst, från jordbruket ska han ta upp värdet av det uttagna som skattepliktig inkomst, under förutsättning att han skulle ha beskattats för inkomsten om han i stället hade sålt det som han har tagit ut (jfr avsnitt 16.2).

Eget behov	Hit räknas alltså i första hand uttag av varor och andra tillgångar från fastigheten för jordbrukarens och hans familjs behov. Hit räknas också uttagna inventarier eller tjänster,
Gåvor o.d.	uttagna tillgångar avsedda som gåvor till släktingar, vänner, välgörande ändamål etc., eller som bytesvaluta vid byte av varor eller tjänster. Användning av skogsprodukter för ny-, till-
Ny-, till- eller ombyggnad	eller ombyggnad eller för reparation eller underhåll av byggnader, som ingår i näringsverksamheten, räknas inte som skattepliktig inkomst om uttagen används inom samma näringsverksamhet. Uttag från en näringsverksamhet för användning inom en annan utlöser däremot uttagsbeskattning. Vidare ska uttag av skogsprodukter som används för byggnadsåtgärder på en privatbostad uttagsbeskattas. I den andra näringsverksamheten ska det uttagsbeskattade värdet av använda skogsprodukter inräknas i avskrivningsunderlaget för byggnader vid nybyggnation eller dras av som reparationskostnad. Anskaffningsutgiften i den andra verksamheten är marknadsvärdet, dvs. det uttagsbeskattade värdet (22 kap. 8 § IL).
Reparation	
Värdering av uttag	Huvudregeln är att värdet av uttagna produkter, varor eller andra förmåner, ska behandlas som om de avyttras mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet (22 kap. 7 § IL).
Marknadsvärde	Vad som avses med marknadsvärde vid uttag av tillgångar och tjänster från den egna näringsverksamheten anges i 61 kap. 2 § 3 st. IL. Marknadsvärdet är i fråga om tillgångar eller tjänster från den egna näringsverksamheten det pris som näringsidkaren skulle ha fått om tillgången eller tjänsten bjudits ut på marknaden på villkor som med hänsyn till den skattskyldiges affärsmässiga situation framstår som naturliga.
Bokföringslagen	Av 5 kap. 6 § bokföringslagen framgår bl.a. att för varje affärshändelse ska det finnas en verifikation. Flera likartade affärshändelser får dokumenteras genom en gemensam verifikation. Av bokföringsnämndens allmänna råd (BFNAR 2000:6) om verifikationer framgår under punkt 13 ”Egenupprättade uppgifter om affärshändelser” följande. ”Om det inte förekommer några mottagna uppgifter i samband med en affärshändelse måste den bokföringskyldige själv sammanställa en verifikation som uppfyller samtliga de i lag angivna kraven på vilka uppgifter en verifikation ska innehålla och därvid tillse – såvitt det är möjligt – att verifikationen kan tjäna som bevis om affärshändelsen.”

Jordbrukaren ska löpande notera alla affärshändelser i verksamheten. Som affärshändelse räknas bl.a. uttag ur verksamheten av ”varor eller annat”. För varje sådan affärshändelse ska en handling upprättas som uppfyller kraven för en verifikation. För likartade affärshändelser får dock gemensam verifikation användas.

Elström – privat

Om man inte kan läsa av den privata förbrukningen av elström på en särskild mätare, får förbrukningen i stället beräknas. Vid en sådan beräkning ska beaktas bl.a. förekomsten av elradiatorer, elspis, kyl och frys, diskmaskin, tvättmaskin, andra hushållsmaskiner, datorer m.m. Värdet beräknas med ledning av uppskattad energiförbrukning med tillägg av skäligen del av grundavgiften.

Nedanstående uppgifter, som kommer från Svensk Energi, kan vara till viss hjälp vid beräkning av privat strömförbrukning.

Medelförbrukning hushållsel

Medelförbrukning (hushållsel) per år för en familj om fyra personer kan beräknas till ca 3 000–5 000 kWh. En förbrukning på 5 000 kWh fördelas på belysning 1 000 kWh, matförvaring 1 000 kWh, tvätt och tork 1 000 kWh, matlagning 800 kWh, övriga apparater 900 kWh och disk 300 kWh.

Medelförbrukning i villa

Medelförbrukningen per år för 4 personer boende i villa (eluppvärmning) kan anges enligt följande

- uppvärmning 10 000–15 000 kWh,
- varmvatten ca 5 000 kWh,
- hushållsel 3 000–5 000 kWh.

Energiförbrukningen är beroende av bl.a. husets ålder, isolering, inomhustemperatur, storlek, belägenhet inom landet och de boendes energivanor. I vissa fall kombineras eluppvärmning med uppvärmning genom bränslen från egen fastighet alt. jord- eller bergvärme

Några normer för hur stor förbrukningen av elström är i ett hushåll resp. villa kan inte anges. Förbrukningen måste i det enskilda fallet beräknas.

Bränsle

I de fall den privata delen av uppvärmningskostnaden bokförts på privatkontot ska man inte ta upp något eget uttag. Föreligger gemensam uppvärmning av mangårdsbyggnad och ekonomibygnader och har kostnaden belastat resultatet i sin helhet, ska den privata andelen av denna kostnad återföras till beskattning.

Uppvärmningskostnad – skattepliktig inkomst

I de fall mangårdsbyggnaden på en lantbruksenhet arrenderas ut till närstående till ägaren ska byggnaden behandlas som privatbostadsfastighet. I prop. 1989/90:110 s. 513 anförs att det inte ska anses som hyra om en hyresgäst åtar sig att svara för sin egen elförbrukning, telefon eller annat som har ett omedelbart samband med det egna boendet.

Skatteverkets uppfattning är att uttalandet i propositionen ska tolkas på nedanstående sätt. För att elförbrukning etc. inte ska anses ingå i hyran/arrendet krävs att betalning sker direkt till den som tillhandahåller el, olja etc. Om det finns två mangårdsbyggnader på lantbruksenheten bör det finnas en särskild mätare på varje byggnad för att ägaren inte ska beskattas för erhållen ersättning.

Undantag: uttag av bränsle

Uttag av bränsle från lantbruksenhet i Sverige för uppvärmning av privatbostad på samma fastighet ska enligt 22 kap. 9 § IL inte beskattas. Detta gäller alla slags bränslen från fastigheten, såsom ved, torv, halm m.m. Undantaget gäller enbart bränsle för uppvärmning av privatbostad som rent geografiskt ligger inom den brukningsenhet som utgör lantbruksenhet. I lagtexten kommer detta till uttryck genom orden ”privatbostad på fastigheten”. Undantaget gäller även sådan bostad som pga. den skattskyldiges begäran enligt 2 kap. 9 § 3 st. IL inte ska räknas som privatbostad, dvs. privatbostäder på minst 400 kvm med nybyggnadsår före år 1930.

I detta sammanhang kan nämnas RÅ 1987 ref. 76 där en flis-tuggmaskin ansågs tillhöra jordbruket såsom inventarium trots att den anskaffats för produktion av bränsleflis för uppvärmning av den egna bostaden. Avdrag medgavs fullt ut för avskrivning.

Förmån av ridhäst

I RÅ 1977 ref. 73 beskattades inte ”förmån av ridhäst” i hästuppfödningens verksamhet. RR anförde att ”den omständigheten att ridningen av hästarna kan anses inrymma ett visst mått av nöjesridning eller rekreation kan inte anses utgöra skäl för att påföra förmånsvärde”. Det bör observeras att fråga var om hästuppfödningens verksamhet.

Privat ridhäst – kostnader

I de fall en jordbrukare håller ridhäst är kostnader knutna till detta inte avdragsgilla, eftersom en ridhäst normalt inte tillhör jordbruksdriften. Om kostnader för sådan häst belastat resultatet ska kostnaderna återföras till beskattning.

Däremot bör brukshästar för drift av jordbruksfastighet, vilka används för bearbetande av jord respektive nyttjande i skogs-

bruk, kunna anses ha sådan anknytning till fastigheten att de ska anses ingå i näringsverksamheten. Se Skatteverkets ställningstagande 2007-02-12 (dnr 131 104860-07/111) som avser avdrag för hästhållning vid innehav av jordbruksfastighet..

**Telefonkostnader
m.m.**

Har den skattskyldige dragit av t.ex. samtliga telefonkostnader, ska den privata andelen av dessa kostnader återföras till beskattning.

**Hela kostnaden
fördelas**

Den privata andelen beräknas med utgångspunkt från hela kostnaden, dvs. inklusive fasta avgifter.

Förutsättningen för en fördelning av hela kostnaden är att telefonen används i näringsverksamheten i inte alltför liten omfattning.

Andra liknande kostnader som t.ex. elström och sophämtning fördelas på samma sätt.

15.1.2.3 Fastighetsägarens skattskyldighet för nyttjanderättshavarens förbättringskostnader

I samband med skattereformen 1990 har ifrågakommande bestämmelser, som förut gällde endast för jordbrukare, gjorts generellt tillämpliga inom det nya inkomstslaget näringsverksamhet (se vidare avsnitt 11.14.2). Äldre praxis gällande jord- och skogsbruk är alltför tillämplig.

15.1.3 Kostnader

15.1.3.1 Allmänt

Den allmänna avdragsbestämmelsen för näringsverksamhet finns i 16 kap. 1 § 1 st. IL (huvudregeln) och har följande lydelse.

”Utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster skall dras av som kostnad. Ränteutgifter och kapitalförluster skall dras av även om de inte är sådana utgifter.”

I 16 kap. IL finns dessutom de avdragsbestämmelser m.m. som inte utgör ett så stort sakområde att de kan bilda ett eget kapitel. Avdragsbestämmelserna för sakområdena m.m. finns i 9, 17–25 a, 28–40, 44–46, 48–52, 55 och 60 kap. IL. Bestämmelserna om skogsbruk finns i 21 kap. Regelsystemet är uppbyggt med utgångspunkt från en huvudregel. I kompletterande regler utvidgas eller inskränks avdragsrätten. Tidpunkten för avdragsrätt regleras i 14 kap. 2 § IL. Av denna paragraf framgår att resultatet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Utgifter ska dras av som kostnad det beskatt-

ningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed om inte något annat är särskilt föreskrivet i lag.

Växande gröda

Avdrag får inte göras för växande gröda som förvärfvas tillsammans med jordbruket. I andra fall föreligger avdragsrätt för inköp av växande gröda. Utgift för skördad gröda är avdragsgill, även om inköp äger rum i samband med köp av fastigheten.

15.1.3.2 Personalkostnader

Lön – ej avdrag

Normalt avdragsgilla löner till anställd personal måste återföras om de avsett arbeten på privatbostadsfastigheten (i regel mangårdsbyggnaden).

Lön för arbeten på tillgångar där utgiften inte är omedelbart avdragsgill, främst ny-, till- eller ombyggnad på byggnader, inventarier och markanläggningar, tillförs resp. avskrivningsunderlag. Tillämpas bestämmelserna i BFNAR 2006:1 om förenklat årsbokslut ska, i förenklingssyfte, värdet av anställdas arbete inte tas med i anskaffningsvärdet för maskiner och inventarier.

Kost till anställda

Utgift för kost till anställd driftspersonal är avdragsgill. Enligt praxis erfordras inte att personalen varit formellt anställd för att avdrag ska kunna medges (RÅ 1982 1:64). Avdragsrätten gäller således även i fråga om tillfälligt anlita personal. I RÅ 1982 Aa 190 har dock en jordbrukare vägrats avdrag för kost till svärföräldrar med tanke på den nära släktskapen och att deras arbetsinsats var dåligt dokumenterad. I detta fall ansågs kosthållningen i stället utgöra personlig gästfrihet. Om den anställde betalar för kost utgör denna betalning skattepliktig inkomst i verksamheten.

Har produkter uttagits från jordbruket till såväl driftspersonal som för personligt bruk ska detta beaktas vid värderingen av produktuttaget.

15.1.3.3 Reparation, underhåll, ombyggnad och nybyggnad m.m.

Reglerna om avdrag för utgifter för reparationer, underhåll och förbättringar är desamma för alla slag av näringsfastigheter med undantag för andelshus (19 kap. 2–3 §§ IL).

Utgifter för reparation och underhåll av byggnad och markanläggning är omedelbart avdragsgilla. Utgifter för förbättringar (ny-, till- och ombyggnad) ska aktiveras och dras av genom årliga värdeminskningsskatt. Se vidare avsnitt 11 och 12.

Arrendators utgifter	<p>Utgifter som en arrendator lägger ner för ny-, till- eller ombyggnad eller annan liknande förbättring på en fastighet, vilka åtgärder omedelbart blir fastighetsägarens egendom, får av arrendatorn dras av genom årliga värdeminskningsskattavdrag. Avdraget är högst 5 % per år. För täckdiken är avdraget högst 10 % per år (19 kap. 26 § IL). Detsamma gäller för byggnadsinventarier, markinventarier och andra inventarier vilka vid anskaffandet omedelbart blir fastighetsägarens egendom. I fråga om byggnader och markanläggningar som endast ska användas ett fåtal år får dock utgiften dras av i sin helhet det år då tillgången anskaffades (19 kap. 26 § IL). Vid tidpunkten för arrendets upphörande utgör kvarstående värde av arrendatorns åtgärder på fastigheten skattepliktig intäkt för fastighetsägaren.</p> <p>Värdeökningen bedöms efter hur marknadsvärdet påverkats vid denna tidpunkt (19 kap. 29 § IL).</p>
Utvidgat reparationsbegrepp	<p>Vissa ändringsarbeten som normalt betraktas som ombyggnadsarbeten jämföras med reparation. Detta gäller sådana ändringsarbeten på en byggnad som normalt kan påräknas i den bedrivna verksamheten. Exempel på detta är upptagning av nya fönster och dörröppningar, flyttning av innerväggar och inredning i samband med omdisponering av lokaler för näringsverksamheten. I samband med omläggning av driften (t.ex. från köttjurs- till svinproduktion) hänförs mindre ändringsarbeten också till reparation och underhåll. Sådana åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden som då ett djurstall eller en verkstadsbyggnad byggs om för ett helt annat ändamål hänförs inte till reparation och underhåll (19 kap. 2 § IL).</p>
Inventarier	<p>Normala reparationsutgifter på inventarier får dras av omedelbart (18 kap. 2 § IL). Utgifter för underhåll och reparation får enligt god redovisningssed ibland aktiveras i räkenskaperna. Enligt gällande praxis får utgifterna då även vid inkomst-taxeringen fördelas på flera år.</p> <p>Reparationer av maskiner och inventarier kan vara av sådan omfattning att utgiften bör hänföras till nyanskaffning. Om det huvudsakliga i maskinen byts ut torde nyanskaffning föreligga och avdrag således inte kunna medges som för reparation.</p>
Byggnads- och markinventarier	<p>Utbyte av befintlig anläggning är att betrakta som nyanskaffning. Utgifter för detta ska tillföras avskrivningsunderlaget för inventarier. Samma betraktelsesätt som nämnts ovan avseende gränsdragningen gentemot reparation i fråga om fastigheter får göras beträffande byggnads- och markinventarier.</p>

	För en definition av byggnadsinventarier och markinventarier i bl.a. jordbruk se 19 kap. 19–21 §§ IL resp. 20 kap. 15–16 §§ IL.
Markanläggning	Utgift för underhåll och reparation av diken, vägar, broar o.d. är direkt avdragsgill. Omläggning av markanläggning anses utgöra sådan grundförbättring för vilken utgiften ska föras upp på avskrivningsplan.
Borrning av brunn	Borrning av ny brunn eller fördjupning av befintlig är normalt hänförlig till markanläggning varför utgiften ska aktiveras. Utgift för brunnsborrning har, när vatten inte påträffats, ansetts som driftskostnad och på en gång avdragsgill (RÅ 1979 1:37).
Djupborrad färskvattenbrunn	Djupborrad brunn som var avsedd att ersätta ytvattentäkt har ansetts utgöra markanläggning vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet (RÅ 1988 ref. 134). I detta mål ersatte en brunn en ytvattentäkt, som med allt tätare intervaller sinade. På fastigheten förekom ingen egentlig jordbruksdrift utan endast viss skogsavverkning. Avdrag medgavs endast för värde-minskning på markanläggning. Utgången blev densamma i RÅ 1981 1:13.
Trekammarbrunn	Trekammarbrunn till bostadsbyggnad på jordbruksfastighet har i avskrivningshänseende ansetts utgöra sådan markanläggning som var hänförlig till byggnad (RÅ 1984 1:77) och blir därmed oftast att hänföra till privatbostad.
Flaggstång	Avdrag för utgift i samband med utbyte av flaggstång har inte medgivits av Kammarrätten, eftersom flaggstång inte utgör tillbehör till byggnad och åtgärden inte heller ansetts hänförlig till jordbruksdriften.
Datorer, mobiltelefoner	Dator med skrivare och mobiltelefon är idag en vanlig personlig utrustning som i princip ägs av gemene man. Utgifter för att anskaffa mobiltelefon och dator till bostaden utgör normalt sett levnadskostnader. För att avdrag ska medges krävs att inköpet är nödvändigt för att driva näringsverksamheten eller tillför verksamheten ekonomisk nytta.
Fastighetsskatt Fastighetsavgift Särskild löneskatt pensionskostnader	Av 16 kap. 17 § IL framgår att särskilda skatter och avgifter som avser näringsverksamheten ska dras av. Om skatten eller avgiften sätts ned ska motsvarande del av avdraget återföras det beskattningsår då debiteringen ändras. Avdragsrätt föreligger för fastighetsskatt/fastighetsavgift (endast om bostadsdelen inte är privatbostad) och särskild löneskatt för pensionskostnader.

15.1.3.4 Räntekostnader m.m.

En mangårdsbyggnad som bebos av ägaren ska normalt inte ingå i näringsverksamheten (jfr 2 kap. 8 § IL). En sådan byggnad med tillhörande tomtmark, dvs. en privatbostadsfastighet (2 kap. 13 § IL) hänförs till inkomstslaget kapital. Alla skulder som hör till näringsverksamheten ska tas med i bokföringen. Näringsidkarens privata skulder ska inte bokföras i verksamheten. Som privat skuld räknas den del av lånat kapital som ska hänföras till privatbostadsfastigheter. Normalt ska en uppdelning av skulder ha skett mellan näringsverksamheten och privatbostadsfastigheter. Räntor ska ha fördelats på samma sätt (jfr BFN R 11 respektive BFNAR 2006:1).

Är lantbruksegendomen belånad och kan det inte utredas hur stor del av skulderna som belöper på näringsverksamheten resp. privatbostadsfastigheter måste en schablonmässig fördelning av skulderna göras.

Denna schablonmässiga fördelning av avdrag för skuldräntor kan ske genom att låneskulden fördelas i förhållande till värdet av de nedlagda tillgångarna.

En schablonmässig fördelning mellan privatbostadsfastighet och näringsfastighet kan alltså t.ex. göras med ledning av värdet på bostadsbyggnaden och tomtmarken jämfört med värdet av samtliga tillgångar i näringsverksamheten. Fördelningen bör göras efter förhållandena vid beskattningsårets ingång.

Exempel

Anta att taxeringsvärdet på en jordbruksfastighet är 600 000 kr varav 200 000 kr belöper på bostadsbyggnadsvärde och tomtmark. Vid beskattningsårets ingång finns andra tillgångar i verksamheten (kassa, lager, inventarier etc.) på 300 000 kr. Tillgångarna uppgår sammanlagt till 900 000 kr. Skulderna antas uppgå till 1 miljon kr. Av skulder och skuldräntor ska så stor del hänföras till inkomstslaget kapital som värdet på bostadsbyggnad och tomtmark utgör i förhållande till värdet av samtliga tillgångar i näringsverksamheten, dvs. $(200\,000/900\,000) = 22\%$ hänförs till inkomstslaget kapital och 78 % till näringsverksamheten. Av skulderna hänförs alltså 780 000 kr till näringsverksamheten.

Vissa andra utgifter måste också delas upp, eftersom bara en viss del av dem är avdragsgilla. Hit hör t.ex. utgifter för sophämtning och försäkringspremier. Samma fördelning sker även beträffande underlaget för värdeminskingsavdragen.

Lånekostnader

Intecknings- och uppläggningsutgifter är avdragsgilla i inkomstslaget näringsverksamhet även om utgifterna uppstått i samband med förvärv av fastighet. De delar av utgifterna som avser en privatbostadsfastighet är inte avdragsgilla i näringsverksamheten.

15.1.3.5 Bilkostnader m.m.

Om bil anskaffas för anställda i näringsverksamheten eller för jordbrukaren själv, medges avdrag i verksamheten för samtliga på bilen belöpande utgifter under förutsättning att bilen är att anse som inventarium i näringsverksamheten. Den som privat utnyttjar en sådan bil beskattas schablonmässigt för detta (jfr bilförmån). Om bilen inte utgör tillgång i näringsverksamheten, medges avdrag med 18:50 kr per körd mil i verksamheten (16 kap. 27 § IL). Se vidare avsnitt 8.23.

Resor

En jordbrukare har rätt till avdrag för resor till och från arbetsplatsen enligt samma regler som gäller för löntagare. Vid 2009 års taxering medges avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats till den del kostnaden överstiger 8 000 kr. För den som har kostnader för resor till och från arbetet både som anställd och som egen företagare, sker en minskning av avdraget i första hand under inkomst av tjänst. En jordbrukare, som ska påföras ”bilförmån” är endast berättigad till avdrag för drivmedelsutgifter för resor till och från arbetet med förmånsbilen. Om drivmedlet är dieselloja är avdraget 6:50 kr/mil. Om drivmedlet är bensin eller något annat är avdraget 9:50 kr/mil (16 kap. 28 § och 12 kap. 29 § IL).

Tillsynsresor

För den som inte själv har deltagit aktivt i jord- eller skogsbruket kan avdrag medges för en eller högst två tillsynsresor per år, under förutsättning att sådana resor faktiskt har företagits. Därvid medges avdrag vanligen med kostnaden för billigaste färdmedel, oavsett hur resorna har företagits. Om allmänt kommunikationsmedel saknas eller av annan anledning inte kan användas kan avdrag för bilutgifter medges (18:50 kr/mil). Tillsynsresor är resor mellan bostad och arbetsplats varför avdragsrätt endast föreligger för den del som överstiger 8 000 kr.

Aktivt deltagande	Om den skattskyldige själv har aktivt deltagit i jord- eller skogsbruket kan avdrag medges för flera resor. Den skattskyldige bör kunna uppge när resorna har företagits och vilka arbeten som har utförts vid besöken på jordbruket.
Resor till och från arbetsplatsen	Bedriver man näringsverksamhet på en annan plats än där man är bosatt är resorna mellan bostaden och platsen där verksamheten bedrivs att hänföra till resor till och från arbetsplatsen. Bedriver man näringsverksamhet på flera platser krävs att verksamheterna är integrerade med varandra för att resan från ”tjänstestället” till den andra verksamheten och tillbaka igen ska utgöra resa i näringsverksamheten. Se Skatteverkets ställningstagande Resor i näring eller till arbetsplatsen, 2005-06-08 (dnr 130 331754-05/111).
Lantmäteri-förrättning	<p>Lantmäteriförrättningsutgifter i samband med omarronderingar, som är ett led i jordbrukets eller skogsbrukets yttre rationalisering, ska dras av omedelbart (16 kap. 20 a § IL). Syftet med omedelbar avdragsrätt är att stimulera till sådana omarronderingar så att mer rationella brukningsenheter tillskapas inom ägosplittrade områden där fastigheterna har många små och utspridda skiften. I prop. 2002/03:79, s. 19–20 finns en kommentar till de gränsdragningsproblem som kan uppkomma vid tillämpning av bestämmelsen.</p> <p>Annan utgift för lantmäteriförrättning avseende mark (laga skifte, avstyckning etc.) är inte omedelbart avdragsgill. I stället läggs utgiften till fastighetens anskaffningsutgift eller i vissa fall till underlaget för skogsavdrag.</p>
Undantagsförmån	Undantagsförmåner, som utgår från jord- och skogsbruk, är avdragsgilla. Detta gäller förmåner både i kontanter och i natura. För avdrag erfordras ett skriftligt undantagskontrakt. Det räcker således inte med ett muntligt avtal om undantagsförmåner.
Förbehållen undantagsförmån vid fastighetsförsäljning	<p>Om säljaren av ett jord- och skogsbruk har förbehållit sig undantagsförmån anses förmånens kapitaliserade värde inte utgöra del av ersättningen. Sådan undantagsförmån behandlas skattemässigt som andra undantagsförmåner, dvs. säljaren beskattas årligen för den förmån han erhåller under inkomst av tjänst (10 kap. 2 § och 11 kap. 1 § IL).</p> <p>Har säljaren förbehållit sig en undantagsförmån i form av bostad på en fastighet som sålts till närstående blir bostaden privatbostadsfastighet för köparen och utgiven undantagsförmån är inte avdragsgill.</p>

Enligt praxis föreligger inte avdragsrätt för engångsbelopp, som utgetts vid avlösning av undantagsförmåner. Mottagaren beskattas inte heller för engångsersättningen.

15.1.3.6 Avdrag för förluster m.m. – avgränsningen

Avdragsrätten för förluster ska bedömas enligt huvudregeln i 16 kap. 1 § IL som anger att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad.

I 13 kap. IL finns bestämmelserna om avgränsningen av inkomstslaget näringsverksamhet, dvs. vad som ska ingå i näringsverksamhet. För enskilda näringsidkare finns bestämmelserna i 13 kap. 6–11 §§. Bestämmelserna anger vad som ska räknas till inkomstslaget näringsverksamhet resp. inkomstslaget kapital och innebär bl.a. följande.

Kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och näringsbostadsrätter räknas till inkomstslaget kapital.

Delägarätter, fordringsrätter, andelar i svenska handelsbolag och sådana tillgångar som avses i 52 kap. IL räknas inte som tillgångar i näringsverksamheten för enskilda näringsidkare.

De ska dock räknas som tillgångar i näringsverksamheten om de är

- lagertillgångar, pågående arbeten, kundfordringar eller liknande tillgångar,
- inventarier eller fordringar på grund av avyttring av inventarier,
- tillgodohavanden i kreditinstitut eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2004:229) om inlåningsverksamhet och tillgodohavandet hör till näringsverksamheten,
- fordringar på sådana försäkringsersättningar eller skadestånd som ska tas upp i näringsverksamheten,
- andelar i kooperativa föreningar förutsatt att innehavet av andelarna betingas av näringsverksamhet eller fordringar på grund av avyttring av sådana andelar, eller
- fordringar som medlemmar i kooperativa föreningar har på föreningen förutsatt att medlemskapet i föreningen betingas av näringsverksamheten.

För enskilda näringsidkare ska en skuld inte räknas till näringsverksamheten om skulden hänför sig till tillgångar som enligt

13 kap. 7 § IL inte ska räknas som tillgångar i näringsverksamheten.

För de undantagna tillgångarna ska varken inkomster från dem eller utgifter för dem räknas till näringsverksamheten.

Bestämmelserna innebär att de flesta kapitalvinster och kapitalförluster inte ska redovisas som inkomst av näringsverksamhet.

För ägare eller brukare av jord- och skogsbruk utgör medlemskap i kooperativ förening ett naturligt led i hans näringsverksamhet. Under förutsättning att innehavet av andelen i den kooperativa föreningen betingas av näringsverksamheten ska inkomster, utgifter, kapitalvinster och kapitalförluster för andelen redovisas som inkomst/utgift av näringsverksamhet. Motsvarande gäller för fordringar som medlemmar har på kooperativa föreningar.

Se vidare under avsnitt 5.

15.1.4 Värdeminskning

15.1.4.1 Allmänt

Reglerna om avdrag för värdeminskning på byggnader, markanläggningar och inventarier är gemensamma för all näringsverksamhet.

För ytterligare information om dessa avdrag hänvisas därför till avsnitten 10–12. Vissa frågor som är speciella för jord- och skogsbruk berörs nedan.

15.1.4.2 Markanläggning

Vad som hänförs till markanläggning i näringsverksamhet anges i 20 kap. 2 § IL.

Till egentliga markanläggningar räknas alla markanläggningar som är avsedda för jordbruksdriften, men inte har direkt samhörighet med byggnad eller inventarier.

Exempel på markanläggningar är

- täckdiken,
- öppna diken,
- invallnings- och vattenavledningsföretag,
- markvägar,
- skogsvägar,

- vägbroar,
- brunnar utan direkt samhörighet med byggnad eller inventarier,
- koportar,
- parkeringsplatser,
- körplaner,
- nyodling,
- stenbrytning och bortsprängning av sten på åker,
- markarbeten, genom vilka marken görs plan eller fast såsom röjning, schaktning, rivning och bortforsling av byggnad eller annat som tidigare funnits på fastigheten.

I markanläggning ingår inte markinventarier, t.ex. stängsel, bevattningsanläggningar i jord m.m.

Avdraget beräknas enligt avskrivningsplan till högst 10 % per år räknat av anskaffningsvärdet av täckdiken och skogsvägar och till högst 5 % per år räknat av anskaffningsvärdet av andra markanläggningar (20 kap. 5 § IL). Den skattskyldige kan välja en lägre procentsats. Beräkning ska göras från den tidpunkt då anläggningen färdigställts.

Täckdike

I anskaffningsutgiften för täckdike inräknas också utgiften för täckta huvudavlopp. Istandsättande och omläggning av förut anlagt täckdike jämföras med nyanläggning, varför utgiften tas upp på avskrivningsplan. För reparations- och underhållsutgifter på täckdikningsanläggningar medges omedelbart avdrag.

Tillfälliga skogsvägar

Utgifter för anläggning av enkla drivningsvägar av tillfällig natur, t.ex. traktorvägar, vinterbilvägar och liknande, som inte har något långsiktigt värde för lantbruksenheten är avdragsgilla på en gång. Det ska i så fall vara fråga om tillfälliga anläggningar, som endast är avsedda att användas ett fåtal år. Härmed torde avses tre till fyra år.

Skogsvägar av permanent natur

Utgifter för stomvägar av permanent natur eller andra vägar för skogsbruket avsedda att användas under längre tid är däremot inte avdragsgilla på en gång. Anläggningsutgiften för nyanlagda skogsvägar tas upp på värdeminskingsplan och skrivs av med 10 % per år enligt reglerna för markanläggningar.

15.1.4.3 Byggnads- och markinventarier

Byggnadsinventarier

Begreppet byggnadsinventarier finns närmare definierat i 19 kap. 19 § IL.

Till byggnadsinventarier i jordbruk hänförs all jordbruksberoende inredning och maskinell utrustning i ekonomibyggnader samt ledningar av skilda slag för jordbrukets behov.

Exempel på byggnadsinventarier är

- bås,
- boxar och spiltor,
- båsavskiljare,
- foderbord, fodergrindar, vattenkoppar,
- spaltgolv,
- utrustning för skrap- och svämutgödsling med tillhörande urinbrunn eller gödselbehållare,
- gödselstad,
- mjölkkningsanläggningar, kylbassänger,
- pumpar,
- ledningar för elektrisk ström, vatten och avlopp som är avsedda för driften,
- fläktar och ventilationsanordningar,
- silo- och torkanläggningar,
- fasta transporter, hissar och liknande.

Anslutningsavgift eller anläggningsbidrag som avser en nytthet som är knuten till en fastighet och inte till ägaren personligen behandlas som inventarier (18 kap. 1 § IL).

Markinventarier

Begreppet markinventarier finns närmare definierat i 20 kap. 15 § IL. En markanläggning som är avsedd att användas tillsammans med vissa maskiner eller andra inventarier i jordbruksdriften hänförs till markinventarier. Markinventarier behandlas som inventarier (18 kap. 1 § IL).

Exempel på markinventarier är

- stängsel och annan jämförlig avspärningsanordning, t.ex. grindar, bommar, räcken och färister,

- vissa utomhus belägna gödselbassänger, urinbrunnar eller liknande anordningar, om de är avsedda att användas tillsammans med andra maskiner eller inventarier,
- dagbrunnar med därtill hörande kulvertar,
- bevattningsanläggningar i jord,
- reningsanordningar och andra anläggning för vattenvård,
- jordbruksberoende utomhusledningar, t.ex. el-, vatten- och avloppsledningar.

15.1.4.4 Byggnader

Reglerna om avdrag för värdeminskning på byggnader redovisas i avsnitt 11.

15.1.4.5 Fastighet som ändrar karaktär

Särskilt i jord- och skogsbruk är det vanligt att mangårdsbyggnaden ändrar karaktär från privatbostadsfastighet till näringsfastighet eller tvärtom.

Om mangårdsbyggnaden ändrar karaktär från privatbostadsfastighet till näringsfastighet gäller följande.

Enligt 41 kap. 6 § IL ska, då en privatbostadsfastighet ändrat karaktär till näringsfastighet på ett sådant sätt att vinst vid avyttring skulle beskattas i näringsverksamhet (lagertillgång), avskattning ske som om tillgången hade avyttrats mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet (avskattning).

Avskattning är obligatorisk om tillgångens marknadsvärde understiger omkostnadsbeloppet, dvs. om en förlust uppkommer. På den skattskyldiges begäran sker dock ingen avskattning om marknadsvärdet överstiger omkostnadsbeloppet, dvs. om en vinst uppkommer.

Om en privatbostadsfastighet ändrar karaktär till näringsfastighet (kapitaltillgång) för en enskild näringsidkare gäller enligt 13 kap. 6 § IL att kapitalvinster och kapitalförluster ska räknas till inkomstslaget kapital. Fastigheten har inte ändrat karaktär. Avskattning ska inte ske i denna situation. Däremot ska avskattning ske om en fastighet ändrar karaktär till en lagertillgång vilket är ovanligt.

Från privatbostadsfastighet till näringsfastighet

Privatbostadsfastighet – avskattning endast i undantagsfall

Värdeminskning byggnad

Enligt 19 kap. 16 § IL ska avdrag för värdeminskning av byggnad anses ha gjorts med 1,5 % av anskaffningsvärdet för varje beskattningsår som byggnaden varit privatbostad om inte

avskattning skett vid karaktärsbytet. Om en tillgång avskattats enligt bestämmelserna i 41 kap. 6 § IL ska den anses ha återanskaffats mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet (14 kap. 16 § IL).

Av 19 kap. 16 § IL framgår att den avskrivningsplan som upprättas när byggnaden ändrat karaktär ska anses ha löpt från den tidpunkt då byggnaden förvärvades.

**Värdeminskning
markanläggning**

När en markanläggning tillhört privatbostadsfastighet under tidigare beskattningsår och avskattning inte sker vid karaktärsbytet ska avdrag för värdeminskning anses ha gjorts för varje sådant beskattningsår (20 kap. 14 § IL).

**Avskrivnings-
underlag**

Om avskattning inte sker i fråga om byggnads- eller markinventarier som hör till en fastighet som var privatbostadsfastighet under det föregående beskattningsåret, är anskaffningsvärdet för dessa inventarier den ursprungliga anskaffningsutgiften minskad med 20 % för varje beskattningsår som den skattskyldige innehaft inventarierna och fastigheten har varit en privatbostadsfastighet (18 kap. 10 § IL).

**Byggnads- eller
markinventarium**

**Karaktärsbyte
justeringar**

Om en tillgång som innehas av den skattskyldige och som hör till inkomstslaget kapital blir tillgång i den skattskyldiges näringsverksamhet ska de justeringar göras som behövs för att inte någon intäkt eller kostnad ska utelämnas eller dubbelräknas (14 kap. 7 § IL).

Bestämmelsen avser att säkerställa att intäkter eller kostnader inte beaktas två gånger eller inte beaktas i samband med att en tillgång ändrar karaktär, dvs. övergår från inkomst av kapital till tillgång i näringsverksamhet.

Från näringsfastighet till privatbostadsfastighet

En näringsfastighet eller del av näringsfastighet kan ändra karaktär och bli privatbostadsfastighet dels i samma ägares hand, dels hos ny ägare vid benefika överlåtelse. Vid sådant förhållande ska återföring av värdeminskningssavdrag på byggnader och markanläggningar, skogsavdrag, avdrag för substansminskning, avskrivningar via fonder t.ex. ersättningsfond, förbättrande reparationer och underhåll ske (26 kap. 2 § IL). Avdragen återlägges på samma sätt som vid avyttring av fastighet.

Ej kapitalvinstberäkning men återföring av värdepminskningsavdrag m.m.

Vid karaktärsbyte i samma ägares hand från inkomstslaget näringsfastighet till kapital sker inte någon kapitalvinstbeskattning.

Däremot ska ägaren återföra värdepminskningsavdrag m.m. (26 kap. 2 § och 8 § IL).

Ny ägare genom benefika förvärv

När en näringsfastighet övergår till en ny ägare genom arv, testamente, gåva eller bodelning om den blir eller kan antas komma att blir privatbostadsfastighet i och med övergången ska återföring ske av värdepminskningsavdrag m.m. Däremot ska någon kapitalvinstbeskattning inte ske (26 kap. 2 § och 9 § IL). Regeln gäller även om fastigheten ”kan antas komma att bli” privatbostadsfastighet. Detta innebär att värdepminskningsavdrag m.m. ska återföras hos överlåtaren och inte hos den nya ägaren vid ett karaktärsbyte strax efter förvärvet.

Lagertillgångar

För lagertillgångar finns särskilda bestämmelser i 26 kap. 12–13 §§ IL.

Ränteutgifter, ränteinkomster och hyror vid övergång från näringsfastighet till privatbostadsfastighet

Om en näringsfastighet blir privatbostadsfastighet ska ränteutgifter som avser fastigheten dras av i inkomstslaget kapital till den del de avser tid efter övergången. Har räntor som avser tid efter övergången betalats före övergången, behandlas de som om de betalats omedelbart efter övergången. Motsvarande gäller för ränteinkomster och hyresinkomster (41 kap. 7 § IL).

Bestämmelsen är ett avsteg från kontantprincipen i 41 kap. 8 § IL.

De belopp som dras av eller tas upp i inkomstslaget kapital ska inte redovisas i inkomstslaget näringsverksamhet då detta inkomstslag redovisas efter bokföringsmässiga grunder.

15.1.5 Lager och lagervärdering

15.1.5.1 Allmänt

I 17 kap. 2 § IL finns den grundläggande bestämmelsen för den skatterättsliga lagervärderingen. Lagervärderingsregeln i IL hänvisar till 4 kap. 9 § andra–fjärde styckena årsredovisningslagen. Om ett varulager har ett sammanlagt värde på högst 5 000 kr behöver lagret inte tas med som en tillgång i ett förenklat årsbokslut. Se vidare avsnitt 9.

15.1.5.2 Vad är lager?

Med lager menas djur och tillgångar som är avsedda för omsättning eller förbrukning. Hit räknas t.ex. spannmål, foderbeter, frövaror, hö, halm, potatis från jordbruket, avverkad men inte försåld skog samt sten, torv, grus, kalk m.m., som har

avskilts för försäljning eller för att tillgodogöras i jordbruksdriften. Till lager räknas även utsäde, kraftfoder, konstgödsel och liknande. Till förbrukningsmaterial hänförs bränn- och smörjolja, rengörings- och städmaterial m.m.

Fältinventarier
Växande gröda

Utsäde, handelsgödsel m.m., som vid utgången av beskattningsåret har nedlagts i jorden (s.k. fältinventarier), ska inte behandlas som lager. Dessa anses i stället höra till fastigheten. Detta gäller även växande gröda.

15.1.5.3 Lagervärdering av djur

Djur i jordbruk och renskötsel ska alltid anses som lager. Sådant lager får inte tas upp till lägre belopp än 85 % av den genomsnittliga produktionsutgiften för djur av det slag och den ålderssammansättning som det är fråga om (17 kap. 5 § IL). Skatteverket fastställer för varje taxeringsår föreskrifter om den genomsnittliga produktionsutgiften för djur i jordbruk och renskötsel samt allmänna råd om nettoförsäljningsvärden för hästar och yngre nötkreatur i jordbruk (se Skatteverkets webbplats, rättsinformation). En kompletteringsregel finns som innebär att djuren inte i något fall behöver tas upp till ett högre belopp än som motsvarar djurens sammanlagda nettoförsäljningsvärde.

Om Skatteverket inte fastställt något värde får djuret tas upp till lägst 85 % av det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Detta gäller bl.a. ifråga om särskilt dyrbara avelsdjur (17 kap. 5 § IL). Eftersom t.ex. ett aktiebolag endast har ett inkomstslag, inkomst av näringsverksamhet, leder detta till att djur kommer att följa olika regler i samma inkomstslag beroende på om de ingår i ett jordbruk eller annan verksamhet. Ett exempel är uppfödning av minkar som alternativt kan ingå i jordbruk eller annan verksamhet (prop. 1989/90:110 s. 532 f).

Dåvarande RSV har i ställningstagande 2003-10-23 uttalat följande om djur i jordbruk.

För att de skattemässiga särreglerna för ”djur i jordbruk” ska äga tillämplighet förutsätts enligt RSV:s uppfattning att verksamheten bedrivs på fastighet som taxerats som lantbruksenhet enligt fastighetstaxeringslagen. Om verksamheten inte bedrivs på sådan fastighet gäller enligt RSV för djuren skattemässigt samma regler som för näringsverksamhet i övrigt i fråga om värdering och klassificering.

15.1.6 Skyldighet att avveckla fastighetsinnehavet för dödsbo

I syfte att minska de olägenheter som följde av att många jord- och skogsbruk ägdes av dödsbon eller av flera personer med samäganderätt finns numera en regel i 18 kap. 7 § ÄB.

Denna regel innebär bl.a. att ett dödsbo som innehar jord- och skogsbruk ska vara skyldigt att avveckla fastighetsinnehavet senast fyra år efter utgången av det kalenderår då dödsfallet inträffade.

Tillsynsmyndighet är länsstyrelsens lantbruksavdelning.

Om det finns särskilda skäl till att dödsboet inte kan uppfylla dessa krav om att avveckla fastigheten inom ovan angiven tid kan tingsrätten medge anstånd. Reglerna innebär inte att dödsboet som sådant måste upplösas. Däremot måste ägandet av jordbruksfastigheten avvecklas.

Dödsbodelägarna väljer själva hur avvecklingen ska gå till. De möjligheter som i praktiken finns är arvskifte till en eller flera delägare eller försäljning.

Om jordbruksfastigheten skiftas eller säljs till flera personer gäller reglerna om samägande (se nedan).

Delgivning dödsbon

Dödsbodelägda fastigheter som förvaltas gemensamt av delägarna ger ibland problem för myndigheterna i samband med delgivning av beslut och liknande handlingar. Enligt 9 § delgivningslagen (1970:428) räcker det att en myndighet överlämnar sitt beslut till en av delägarna i dödsboet. Denne har sedan skyldighet att se till att övriga delägare blir informerade om beslutet.

Samägda jordbruksfastigheter

Om en jord- eller skogsbruksfastighet ägs av minst tre personer tillsammans måste det finnas en ställföreträdare enligt lag (1989:31) om förvaltning av vissa samägda jordbruksfastigheter. Denne kan vara antingen delägare eller en utomstående person. Ställföreträdaren ska svara för den löpande förvaltningen av fastigheten enligt de riktlinjer som delägarna ger och företräda delägarna utåt.

Ställföreträdare

Ställföreträdare utses av fastighetens delägare genom majoritetsbeslut. Den som blivit vald till ställföreträdare ska anmäla detta skriftligen till inskrivningsmyndigheten vid tingsrätten för det område där fastigheten ligger. Inskrivningsmyndigheter finns vid sju tingsrätter i landet, nämligen vid

tingsrätterna i Hässleholm, Eksjö, Uddevalla, Norrtälje, Mora, Härnösand och Skellefteå.

15.2 Skogsbruk

15.2.1 Inledning

Principer för skogsbeskattningen

Kännetecknande för inkomsterna från skogsbruk är att inkomster sällan inflyter jämnt fördelade mellan beskattningsåren. Skogsinkomster uppkommer vanligen oregelbundet – eller med långa mellanrum – i vart fall vid mindre skogsinnehav.

Även utgifter för skogsbruket uppkommer oregelbundet och ofta under år då inkomster inte inflyter. Vanligen förekommande utgifter är skogsvårds- och återväxtutgifter (plantering m.m.) samt väg och dikningsutgifter.

De grundläggande tankarna bakom skogsbeskattningen är att en skogsägare ska beskattas endast för avverkningar som innebär att han tillgodogör sig avkastningen på skogen, medan den del av avverkningen som utgör ett kapitaluttag inte ska beskattas. En förutsättning för att den önskade effekten ska kunna uppnås är – eftersom ersättningen för den avyttrade skogen i sin helhet ska tas upp som intäkt av näringsverksamhet – att skogsägaren får ett avdrag som motsvarar värdet av kapitaluttaget. Den del av intäkterna som utgör kapitaluttag undantas därför från beskattning genom skogsavdrag.

Från och med 1981 års taxering infördes nya regler gällande skogsavdrag. Skatteomläggningen 1991 innebar inte någon förändring.

15.2.1.1 Vad är inkomst av skogsbruk

Vad är inkomst av skogsbruk?

En definition av vad som är inkomst av skogsbruk har införts i 21 kap. 22 § IL.

Med skogsbruk avses att den skattskyldige utnyttjar skogen på egen eller arrenderad lantbruksenhet i Sverige. Som skogsbruk räknas också avverkning av skog på en lantbruksenhet på grund av en avverkningsrätt som den skattskyldige har förbehållit sig vid överlåtelse av en fastighet eller vid fastighetsbildning och avyttring av sådan avverkningsrätt.

Observera

Inkomster från försäljning av bränslen från s.k. energiskog (pil och sälg m.m.) behandlas som inkomst av växande gröda från åkerbruk och är inte hänförliga till skogsbruk. Dessa växtarter har en kort omloppstid (ca 4–6 år) jämfört med normal skog och växer heller inte på skogsmark utan vanligtvis på åkermark.

Anknytningen till lantbruksenhet i Sverige innebär en begränsning som är påkallad av kontinuitetsskäl, dvs. systemet förutsätter att inkomsten av fastigheten fortlöpande beskattas i Sverige.

Enligt Skatteverkets bedömning ska skogsbruk på en fastighet motsvarande en svensk lantbruksenhet i annat land inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES (EU:s medlemsländer samt Norge, Island och Liechtenstein) behandlas på samma sätt som om enheten ligger inom Sverige. Skatteverkets ställningstagande 2007-11-26 (dnr 131 684681-07/111).

15.2.2 Intäkter

15.2.2.1 Olika slag av intäkter i skogsbruk

Leveransvirke skogsprodukter	All varuförsäljning utgör skattepliktig inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet. Hit räknas försäljning av virke t.ex. massa-ved och sågtimmer. Sådant virke kallas leveransvirke.
Övriga skogsprodukter	Inkomst från övriga skogsprodukter, vilka framställs genom förädling av virke är, skattepliktiga. Det kan exempelvis gälla såld ved, flis, sågade trävaror eller tjära.
Avverkningsrätt Avverkningsupp- drag Leveransrotköp	Ersättningar för upplåtna avverkningsrätter (försäljning av skog på rot, rotposter) och för leveransrotköp eller avverkningsuppdrag (försäljning av skog kombinerat med avverkning) redovisas som inkomst av skogsbruk. Detsamma gäller om näringsidkare överlåtit avverkningsrätt genom gåva, eller då han sålt förbehållen avverkningsrätt. Problematiken om avverkningsrätter behandlas utförligare under avsnitt 15.2.4.10.
Produktuttag	Om en tillgång tagits ut ur en näringsverksamhet sker beskattning som om tillgången i stället hade avyttrats för en ersättning motsvarande marknadsvärdet. Om en näringsidkare tillgodogör sig skogsprodukter från sin näringsverksamhet för privat bruk ska han följaktligen ta upp värdet av uttaget som skattepliktig intäkt under förutsättning att han skulle ha beskattats för inkomsten om han i stället sålt det som han tagit ut. Hit räknas också uttagna skogsprodukter avsedda som gåvor till släktingar, vänner, välgörande ändamål m.m. eller som bytesvaluta vid byte till andra varor eller tjänster. Till eget varuuttag räknas också värdet av benefik överlåtelse av avverkningsrätt.
Värdering av uttag	Huvudregeln är att värdet av uttagna produkter beräknas till marknadsvärdet. Med marknadsvärde avses det pris som betalas på orten, om näringsidkaren sålt motsvarande kvanti-

teter till utomstående under jämförbara förhållanden (61 kap. 2 § 3 st. IL).

Försäljning av avverkningsrätt till eget aktiebolag

En ägare till skogsfastigheter sålde avverkningsrätter till ett av honom ägt aktiebolag. Avverkningsrätter såldes för 540 000 kr exkl. moms. Bolaget avverkade virket och erhöll totalt 1 870 000 kr exkl. moms efter avdrag för avverkningskostnader. Bolagets vinst var 1 330 000 kr exkl. moms. Med stöd av bestämmelsen i 22 kap. 7 § IL uttagsbeskattades ägaren av skogsfastigheterna med 1 330 000 kr, dvs. marknadsvärdet på avverkningsrätterna beräknades till 1 870 000 kr (KRNSU 2005-04-26, mål nr 176-05).

Uttag för användning i näringsverksamheten

Uttag av skogsprodukter för ny-, till- eller ombyggnad eller för reparation eller underhåll av byggnader, som ingår i näringsverksamhet, räknas inte som skattepliktig inkomst eftersom de *inte uttagits* ur näringsverksamhet.

I de fall uttagsbeskattnings inte sker, dvs. vid användning inom en och samma näringsverksamhet, bör det vanligen inte finnas någon tillgångspost som kan omfördelas mellan skogsbruket och övriga verksamheter eftersom t.ex. utgifter för plantering etc. skattemässigt redan är avdragna.

Mangårdsbyggnad

Bostadsbyggnad på en skogsfastighet ingår i fastighets-taxeringshänseende i lantbruksenhet. Byggnad som är ägarens eller denne närståendes permanenta bostad eller fritidshus räknas däremot inte som en i näringsverksamheten ingående byggnad vid beräkning av inkomsten. En bostadsbyggnad – belägen på en lantbruksenhet – och som används på ovan angivet sätt – hänförs till inkomstslaget kapital.

Utgifter, som hänför sig till reparation eller till ny-, till- eller ombyggnad av en sådan bostad är därför inte avdragsgilla. Där- emot är värdet av eventuellt uttag av skogsprodukter som använts för byggnadsåtgärder på privatbostad skattepliktigt i näringsverksamheten.

Att tänka på är att värdet av uttagna skogsprodukter i ovan- stående situation även utgör mervärdesskattepliktig omsättning eftersom en överföring sker från en mervärdesskattepliktig till en inte mervärdesskattepliktig verksamhet.

Uttag av bränsle skattefritt

Enligt 22 kap. 9 § IL beskattas inte uttag av bränsle från fastighet som är taxerad som lantbruksenhet för uppvärmning av den skattskyldiges privatbostad på fastigheten.

Uttag från skogskonto eller skogsskadekonto	Medel som uttagits från skogskonto eller skogsskadekonto ska redovisas som intäkt av näringsverksamheten det beskattningsår då uttaget sker. Beskattning av skogskonto och skogsskadekontomedel sker även i vissa andra situationer.
Försäkringsersättningar	Försäkringsersättning på grund av skadeförsäkring är skattepliktig inkomst av skogsbruk i den mån ersättning, som skulle ha influtit om den försäkrade egendomen i stället hade sålts, skulle ha redovisats som inkomst av näringsverksamheten. Detta innebär att försäkringsersättningar för skogsbrand, stormfällning, insektsangrepp m.m. är skattepliktiga inkomster, vare sig det är fråga om ersättning för teknisk skada eller för förtidig avverkning.
Statsbidrag m.m.	Inom skogsbrukets område har funnits en rad bidrag och stödformer. Statligt stöd lämnas i huvudsak endast till ädelövskogsbruk och vissa natur- och kulturvårdsåtgärder (förordning [1993:555] om statligt stöd till skogsbruket). Beskattningen av bidragen följer de allmänna reglerna för näringsbidrag till näringsidkare som finns i 29 kap. IL.
Utdelning från samfälligheter	<p>Den som har fastighet, som äger del i sådan mark- eller regleringssamfällighet som utgör taxeringsenhet (6 kap. 6 § 1 st. IL) ska ta upp utdelning från samfälligheten som inkomst av näringsverksamhet ((13 kap. 10 § 1 st. IL (enskilda näringsidkare)).</p> <p>I 6 kap. 6 § 2 st. IL föreskrivs i fråga om svenska juridiska personer som förvaltar andra samfälligheter än som avses i 1 st. att inkomster och utgifter i samfälligheten ska fördelas på delägarna. I fråga om fastigheter som äger del i sådana samfälligheter, liksom i samfälligheter som inte förvaltas av juridiska personer, gäller att inkomster och utgifter ska hänföras till den näringsverksamhet som fastigheten ingår i. För enskilda näringsidkare gäller enligt 13 kap. 10 § 2 st. IL att bestämmelserna för handelsbolag ska tillämpas. Dessa bestämmelser innebär att kapitalvinster och kapitalförluster på fastigheter och bostadsrätter ska tas upp i inkomstslaget kapital medan övriga inkomster och utgifter tas upp i näringsverksamheten (jfr 13 kap. 4 § IL). Om den fastighet som äger del i samfälligheten är en lagerfastighet ska kapitalvinsten eller kapitalförlusten redovisas i näringsverksamhet (13 kap. 10 § 2 st. IL).</p> <p>Beträffande annan svensk samfällighet än sådan som avses i 6 kap. 6 § 1 st. IL (gemensamhetsanläggning m.m.) behöver intäkten från samfälligheten redovisas endast om nettot uppgår till minst 600 kr (15 kap. 10 § IL). Med netto avses i detta sammanhang skillnaden mellan den på fastigheten belöpande</p>

andelen av samfällighetens intäkter och den på fastigheten belöpande andelen av samfällighetens kostnader. Detta gäller inte kapitalvinster och kapitalförluster.

Balansposter

Inkomster av näringsverksamhet redovisas enligt bokföringsmässiga grunder. Hänsyn ska vid inkomstberäkning tas till bl.a. värdet av lager, fordringar och skulder. För de som upprättar ett förenklat årsbokslut gäller vissa förenklade redovisningsregler vilka återges i BFNAR 2006:1.

Lager

Värdering av lagret sker enligt de regler som i övrigt gäller för lagervärdering (17 kap. 2–4 §§ IL).

Anskaffningsvärdet, eller om nettoförsäljningsvärdet är lägre, detta värde, ska anges för varje tillgång i lagret post för post.

Anskaffningsvärdet för virke från egen skog kan bestämmas med ledning av direkta och indirekta kostnader för avverkning och transport fram till den plats där virket läggs upp i avvaktan på försäljning. Vid beräkningen får under vissa förhållanden ränta under produktionsprocessen medräknas (se BFN:s Vägledning om redovisning av varulager, avsnitt 3.2).

Nettoförsäljningsvärdet utgörs av försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad.

Något avdrag för inkurans eller nedskrivning till 97 % blir inte aktuellt vid värdering till nettoförsäljningsvärde. Däremot får lagret tas upp till 97 % av det samlade anskaffningsvärdet.

Fordringar

Värdet av levererade varor eller för köparens räkning inmätta skogsprodukter, för vilka likvid inte erhållits under räkenskapsåret, ska redovisas som fordran. Beräkningen av virkesfordringarnas storlek görs med utgångspunkt i mätbesked eller liknande handling.

Sjukpenning

Sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt lagen om allmän försäkring är ersättningar som ska tas upp som inkomst av näringsverksamhet om de grundar sig på förvärvsinkomst på grund av näringsverksamhet. Motsvarande gäller för sjukpenning och smittbärarpenning enligt andra särskilt angivna lagar i 15 kap. 8 § IL.

15.2.2.2 När sker beskattning av skogsinkomster?

Av 14 kap. 2 § IL framgår att resultatet av näringsverksamhet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Vid beräkning av resultatet ska inkomster tas upp som intäkt det beskatt-

ningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed om inte något annat är särskilt föreskrivet i lag.

För avverkningsrätter finns ett undantag som ger skogsägaren möjlighet till en kontantmässig redovisning.

Huvudregeln är att skogsinkomster ska redovisas enligt god redovisningssed. En inkomst ska hänföras till det år då den ska tas upp som intäkt i räkenskaperna även om den inte uppburits kontant.

**Fordringar –
beskattnings-
tidpunkt**

Fordringar tas upp som intäkt under det år då de uppkommer. Fordran anses normalt ha uppkommit när varan levererats eller när arbete utförts. Beträffande skogsprodukter gäller dessutom att fordran uppkommer när virke inmätts för köparens räkning. Inmätningstillfället är alltså avgörande för om avverkat men inte avhämtat virke ska anses utgöra lager eller motsvaras av fordran.

Inmätning

Inmätning kan ske på flera sätt. Vid leverans av massaved eller sågtimmer till fabrik eller sågverk sker ofta inmätning i samband med att virket tas emot för bearbetning (industrimätning). Inmätning kan emellertid även göras när virket ligger travat på säljarens fastighet eller i samband med omlastning t.ex. till järnvägstransport.

**Fordrans storlek
okänd**

I vissa fall kan fordrans storlek inte beräknas vid bokslutstillfället. Detta kan inträffa vid avverkningsuppdrag eller leveransrotköp. Ett bolag eller en skogsägarförening åtar sig avverkning av ett visst område och köper det avverkade virket. Innan avverkningen slutförts kan flera faktorer t.ex. avverkad kvantitet, pris, avverkningskostnader m.m. vara okända för fastighetsägaren. De okända faktorerna kan i större eller mindre omfattning påverka ersättningen. Genom avtalet om avverkningsuppdrag eller leveransrotköp har skogsägaren fullgjort vad som åligger honom. Skogsägaren ska därför enligt Skatteverkets uppfattning redovisa fordran för avtalet det beskattningsår då avtalet har slutits. Har full betalning då inte skett ska fordran för resterande belopp enligt kontraktet redovisas. Vid värderingen av denna fordran ska beaktas de okända faktorer som kan påverka ersättningen.

**När blir virke
lager**

Virke, som avverkats men ännu inte inmätts för köparens räkning, betraktas som lager av skogsprodukter. Så snart inmätning skett upphör virket att vara lager hos säljaren, oavsett om det ligger kvar på hans upplagsplats eller inte.

Rotstående skog är aldrig lager. Avverkningsrätt, som innebär en rätt att inom viss tid avverka skog på rot, har i ett par meddelanden från dåvarande riksskattenämnden inte ansetts utgöra varulager (RN 1952 1:3 och 4:5).

Förskott

Ett erhållet förskott för skogsprodukter ska redovisas som skuld i räkenskaperna i den utsträckning det inte motsvaras av leverans eller för köparen inmätt virke. På så sätt påverkas inte resultatet av näringsverksamheten förrän det beskattningsår då leveranser sker.

Specialregel för avverkningsrätter

Från huvudregeln om bokföringsmässig redovisning av intäkterna finns ett undantag som ger skogsägaren rätt att i vissa fall redovisa intäkt av försåld avverkningsrätt kontantmässigt. Regeln, som finns intagen i 21 kap. 2 § IL, innebär att en skogsägare vilken enligt upprättat avverkningskontrakt, försåld avverkningsrätt mot betalning som utfaller under flera år, får redovisa uppburet belopp till beskattning det år då beloppet enligt kontraktet ska erhållas kontant. Någon fordran på ännu inte till betalning förfallna belopp behöver inte redovisas.

Skatteverket har i ställningstagandet 2008-10-28 (dnr 131 551127-08/111) behandlat frågan om förenklat årsbokslut och betalningsplan på skog.

Problematiken med avverkningsrätter i övrigt berörs ur såväl civilrättslig som skatterättslig synpunkt närmare i avsnitt 15.2.4.10.

15.2.2.3 Intäkter av skogsbruk i samband med markupplåtelse

Upplåtelse av nyttjanderätter

Upplåtelse av nyttjanderätt till lantbruksenheter är vanliga. Den skattemässiga behandlingen av ersättning för dessa nyttjanderätter varierar beroende på om nyttjanderätten avser begränsad tid eller obegränsad tid (allframtidsupplåtelse).

Begränsad tid

Att nyttjanderätter avseende begränsad tid, typ arrenden m.m. utgör skattepliktig inkomst i näringsverksamhet framgår av bestämmelserna i 13 kap. 1 § 2 st. IL. I detta stycke anges bl.a. att innehav av avverkningsrätt till skog räknas alltid som näringsverksamhet. Med begränsad tid kan avses en så lång tid som 50 år (jfr JB 7 kap. 5 §).

All framtid

Avyttring av fastighet anses däremot föreligga när ägare av fastighet fått engångsersättning på grund av allframtidsupplåtelse (45 kap. 6–7 §§ IL).

Speciella skogsersättningar i samband med markupplåtelse

De vanligaste markupplåtelseerna mot engångsersättning avser vägar, kraftledningarna eller kraftverksbyggen (överdämningsområden).

Ersättningsbeloppen beskattas enligt de regler som i övrigt gäller för nyttjanderättsupplåtelse. Många gånger består den totala ersättningen av flera delbelopp, som ska tas till beskattning i skilda inkomstslag.

Bestående skador

En grupp ersättningar avser bestående skador i form av minskning av fastighetens värde på grund av inkomstbortfall eller ökade kostnader. Exempel på sådana ersättningar, för vilka kapitalvinstreglerna ska tillämpas, utgör ersättningar för ianspråktagen skogsmark eller övrig mark, framtida torkskador eller bestående kostnadsökningar för avverkning och transport.

Ersättning för den skog som avverkas eller försålts på rot i samband med upplåtelsen liksom ersättning för tillfälliga skador i skogsbruket beskattas normalt som intäkt av skogsbruk. Skogsägaren har emellertid här viss valfrihet mellan att redovisa ersättningar som intäkt av skogsbruk eller låta den ingå i kapitalvinstberäkningen i anledning av allframtidsupplåtelse.

Naturvårdsavtal och avtal om biotopskydd

Naturvårdsavtal är ett avtal mellan t.ex. Skogsstyrelsen och skogsägaren i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärde. Naturvårdsavtal tecknas för viss tid (50 år eller kortare tid) och skogsägaren får en ersättning för vad skogsägaren avstår. Ersättning enligt naturvårdsavtal beskattas som inkomst av näringsverksamhet då avtalet avser begränsad tid. Av prop. 2002/03:79 s. 12–13 framgår att ersättningen inte kan ligga till grund för insättning på skogskonto. Ersättningen kan dock periodiseras och redovisas linjärt under avtalets löptid.

Fr.o.m. beskattningsår som påbörjas efter 2004-12-31 är synen på periodisering av inkomst från naturvårdsavtal annorlunda än vad som framgår av stycket ovan, se Skatteverkets ställningstagande 2005-02-14 Inkomst från naturvårdsavtal (dnr 130 84518-05/111). Enligt detta ställningstagande ska inkomsten från ett avtal som enbart innebär en begränsning för fastighetsägaren att nyttja marken och inte förutsätter någon prestation tas upp som intäkt i sin helhet när fastighetsägaren fått rätt till ersättningen. Synen på periodisering av engångsbelopp vid utarrendering av mark har inte ändrats, jfr avsnitt 15.1.2.1 Periodisering av engångsbelopp.

Avtal om biotopskydd avser att skydda naturmiljön inom sådana mindre mark- eller vattenområden (biotoper) som utgör livsmiljö för utrotningshotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda (Miljöbalken 7 kap. 11 §). Inom biotopskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidtagas åtgärder som kan skada naturmiljön. Skogsstyrelsen fattar beslut om biotopskyddsområde. Ersättning enligt avtal om biotopskydd är normalt en ersättning på grund av en allframtidsupplåtelse och beskattas som avyttring av fastighet (45 kap. 6–7 §§ IL). Om ersättningen skulle avse begränsad tid ska den beskattas som inkomst av näringsverksamhet.

Om näringsidkaren begär det ska dock kapitalvinster på näringsfastigheter vid sådana avyttringar som enligt 31 kap. 5 § IL medför rätt till avdrag för avsättning till ersättningsfond räknas till inkomstslaget näringsverksamhet (13 kap. 6 § 2 st. IL). Med kapitalvinster avses vinster före kvotering till skattepliktiga vinster (fysiska personer m.fl.). Näringsidkaren kan välja mellan att antingen beskattas för en kapitalvinst eller att anskaffa ny mark och använda bestämmelserna om ersättningsfonder i 31 kap. IL. Detta sker genom att kapitalvinsten m.m. avsätts till ersättningsfond (31 kap. 7 § IL). Avdrag medges för avsättningen. Fonden ska sedan inom viss tid tas i anspråk för anskaffning av mark (31 kap. 12 § IL). Om en ersättningsfond tas i anspråk ska det ianspråktagna beloppet inte tas upp som intäkt. Däremot minskar anskaffningsutgiften för marken (31 kap. 17 och 18 §§).

Ersättning för skog vid allframtidsupplåtelse

Om en skogsägare i samband med allframtidsupplåtelse fått ersättning för upplåtelse av avverkningsrätt, får hela ersättningen, även till den del den belöper på försåld skog, på begäran från den skattskyldige, anses som engångsersättning på grund av allframtidsupplåtelsen (45 kap. 8 § IL). Hela beloppet blir då föremål för kapitalvinstbeskattning i inkomstslaget kapital.

Har skogsägaren i stället i samband med upplåtelsen erhållit ersättning för avyttrade skogsprodukter får 60 % av ersättningen för skogsprodukter ses som engångsersättning på grund av allframtidsupplåtelsen. Av ersättning för skogsprodukterna beskattas 40 % i näringsverksamheten och 60 % under kapital som kapitalvinst.

Villkor

Som förutsättning för att helt eller delvis betrakta ersättning för skog som allframtidsupplåtelse gäller att skatteplikt för ersättning för avverkningsrätten eller skogsprodukterna inträtt under

samma beskattningsår som ersättningen för allframtidsupplåtelsen (45 kap. 8 § IL). För att dessa regler ska vara tillämpliga krävs alltså att viss ersättning utgår för själva markupplåtelsen.

Samband De förmånliga reglerna om beskattning av ersättning för skog i samband med allframtidsupplåtelse kan inte utnyttjas vid avverkning av ett större område, än det område som direkt berörs av ianspråktagen areal. Avyttringen av träden ska ha ett samband med allframtidsupplåtelsen.

Skriftligt avtal Ett nyttjanderättsavtal som innebär en allframtidsupplåtelse ska i enlighet med 14 kap. 5 § JB ske i skriftlig form. Avtalet bör bl.a. innehålla uppgift om väggatans längd och bredd. Nyttjanderättsavtal bör vara inskrivet i lantmäterimyndighetens fastighetsregister.

Indexuppräknig I många fall utbetalas upplåtelseersättningarna först lång tid efter det att det upplåtna området tillträtts eller tagits i anspråk. Anledningen till detta är vanligen att process har förts angående ersättningsbeloppens storlek. I sådana fall utgår regelmässigt särskilda belopp som kompensation för förändringar i prisläget sedan tillträdestillfället. Dessa indexuppräknig behandlas på samma sätt som det grundbelopp till vilket det hänför sig och kan lämpligen fördelas genom proportionering.

Räntor Utbetalade räntebelopp, vanligtvis dröjsmålsränta, för tiden mellan beslut om ersättningens storlek och fördelning och den faktiska utbetalningstidpunkten, utgör inkomst av näringsverksamhet till den del intäkten influiter från kapital som kan anses tillhöra näringsverksamheten.

15.2.3 Kostnader

15.2.3.1 Driftskostnader eller omkostnader

Enligt 16 kap. 1 § IL gäller, med vissa undantag, att utgifter för att förvärva inkomster ska dras av som kostnad. Reglerna som gäller avdragsrätten i inkomstslaget näringsverksamhet finns i huvudsak samlade i 16 kap. IL.

**Skogsplantering
Dikning m.m.** Av 21 kap. 3 § IL framgår att utgift för anläggning av ny skog och för dikning som främjar skogsbruk ska dras av omedelbart.

Avdragsgilla utgifter för vård och underhåll av skogen kan därutöver bestå av stämpling, bränning, markberedning, röjning, gallring, skogsgödsling, besprutning, skogsbruksplaner m.m.

**Diken, skogsvägar,
värdeminskning**

Se avsnitt 15.1.4.

Inventarier

Av 18 kap. 3 § IL framgår att utgifter för anskaffande av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier dras av genom årliga värdeminskningsavdrag. Exempel på typiska inventarier för skogsbruk är skogstraktorer, skotare, fällare, processorer, raststugor och vagnar. Utgifter för maskiner och redskap som används för framställning av ved anses vara avdragsgilla, eftersom den färdiga varan är en skogsråvara med en naturlig anknytning till skogsbruk.

Av lagtexten (18 kap. 1 § IL) framgår att lagstiftaren ansett att inventarier ska vara anskaffade för ”stadigvarande bruk” för att få ingå i näringsverksamhet. Vad avses då med begreppet ”stadigvarande bruk”? Det förhållandet att intäkter saknas under ett antal år är i sig inte tillräckliga skäl att inte godta ett inköpt inventarium som tillhörande näringsverksamheten. Modernt skogsbruk innebär att intäkter kan inflyta med långa mellanrum under enstaka år. Efter en större avverkning ställer samhället krav på återställningsåtgärder med stora utgifter som följd. Plantering, dikning, röjning m.m. är åtgärder som inte ger direkta inkomster. Om de inte vidtas blir emellertid avkastningen av skogen lidande sett i ett längre perspektiv. Många gånger krävs det därför en vidare bedömning än att enbart se till omsättningens storlek ett enstaka år för att bedöma huruvida ett inventarium anskaffats för stadigvarande bruk.

I det sammanhanget intar inventarier som enbart är lämpade att användas i skogsbruket en särställning. Det finns sällan skäl att anta att t.ex. en skogstraktor anskaffats av andra skäl än för användning i näringsverksamhet. Däremot kan bedömningen bli annorlunda om näringsidkaren förvärvat t.ex. en snöskoter.

**Snöskoter och
fyrhjuling**

En snöskoter som sporadiskt används för persontransport till och från skogsskiften, vid tillsyn av skogen och för vedhämtning vid enstaka tillfällen kan normalt inte anses uppfylla kravet på stadigvarande bruk.

En snöskoter utgör i sig inget typiskt arbetsredskap i skogsbruk på samma sätt som en fyrhjuling. Snöskotrar anskaffas ofta av helt andra skäl såsom för rekreation och fritid och utgör då en privat tillgång. Innehavet av skogsfastighet medför alltså inte med automatik avdragsrätt. En s.k. dubbelbandare eller snöskoter med brett eller förlängt drivband med stor motorstyrka och försedd med backväxel kan däremot vara användbar i skogsbruket som dragfordon. Med förvärvet av snöskotern följer oftast inköp av timmerkälkar m.m.

Husvagnar	En husvagn är normalt sett inte en verksamhetsanknuten tillgång i jord- och skogsbruk. Husvagnar säljs och används så gott som uteslutande för fritidsboende. Kostnader för husvagn är i grunden således att anse som typiska levnadskostnader. Transportabel rastkoja, typ ”skogshuggarvagn”, som inte är lämpad för allmän trafik torde kunna godtas som inventarium under förutsättning att den kommit till stadigvarande användning i driften.
Privat användning	Om ett inventarium är avsett för stadigvarande bruk i skogsbruket får avdrag för värdeminskning göras. Direktavdrag medges för inventariets löpande driftsutgifter. Förekommer privat användning kan uttagsbeskattning komma i fråga. Kammarrätten i Sundsvall har i dom 2007-04-19, mål nr 337-07, uttagsbeskattat dispositionsrätten till en snöskoter då det framstod som i så hög grad osannolikt att den aktuella skotern inte kommit till privat användning.
Treårsinventarier	Om inventariernas ekonomiska livslängd antas uppgå till högst tre år får hela anskaffningsutgiften dras av under anskaffningsåret. Även inventarier av mindre värde får dras av omedelbart (18 kap. 4 § IL). Beträffande vad som avses med mindre värde hänvisas till Skatteverkets allmänna råd om inventarier av mindre värde att tillämpas fr.o.m. 2008 års taxering SKV A 2007:2. Se vidare avsnitt 10.
Motorsåg	Utgifter för inköp av motorsåg som används i yrkesmässigt bruk kan dras av antingen på en gång som driftsutgift (korttidsinventarium) eller genom årliga värdeminskningssavdrag.
Skogskonto Skogsskadekonto	15.2.3.2 Avsättningar m.m. Reglerna om uppskov med beskattning av medel som insatts på skogskonto eller skogsskadekonto redovisas under avsnitt 15.2.5.
Avsättningar m.m. Civilrättsligt Framtida återväxtåtgärder	15.2.3.3 Framtida återväxtåtgärder Enligt 1 § Skogsvårdslagen (1979:429) (SVL) ska skogen skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Avsättning får enbart ske om vanligt årsbokslut upprättas. Inga avsättningar för framtida utgifter kan ske i de fall ett s.k. förenklat årsbokslut upprättas enligt BFNAR 2006:1. Skyldigheten att anlägga ny skog regleras i 5 § SVL och 2–5 §§ i skogsvårdsförordningen (SVF). Vidare föreskrivs i 6 § SVF att ny skog ska vårdas genom hjälpplantering, plant-

röjning och andra åtgärder som behövs för att den ska utvecklas tillfredsställande.

Föreligger det enligt 5 § p. 1 eller 2 SVL skyldighet att anlägga ny skog ska enligt 3 § SVF sådd, plantering eller åtgärder för naturlig förnyring ha skett senast under det tredje året räknat från det år skyldigheten uppkom.

I grova drag kan skogsvårdande åtgärder beskrivas enligt följande med början vid kalavverkning (givetvis med reservationer för avvikelser i tiden).

1. Kalavverkning år 1.
2. Hyggesrensning år 1 (antingen före eller efter slutavverkning).
3. Markberedning, 2–2,5 år efter avverkning.
4. Skyddsdikning, 2–2,5 år efter avverkning.
5. Plantering eller sådd inom 3 år efter avverkning.
6. Plantinventering sker exempelvis vid tre olika tillfällen, 4–6 veckor efter plantering samt 2 och 4 år efter plantering, dvs. 5 och 7 år efter avverkning.
7. Röjning, 8–15 år efter avverkning.
8. Gallring, ca 30 år efter avverkning.
9. Hyggesrensning strax före slutavverkning för att underlätta den maskinella avverkningen.
10. Slutavverkning, 80–120 år efter plantering.

Ovanstående schematiska beskrivning av åtgärder, som innebär omfattande skyldigheter för markägaren att vårda skogsmarken, medför naturligtvis stora utgifter. Fråga uppkommer hur dessa utgifter ska periodiseras med hänsyn till erhållna och förväntade intäkter.

Avsättning till framtida skogsvårdsåtgärder bör endast medges fram till och med plantering, punkt 5 ovan (jfr RSV/FB Dt 1977:2 och förordning 1979:792 om statligt stöd till skogsbruket, numera upphörd och ersatt av SFS 1993:555). Övriga åtgärder fr.o.m. punkten 6 ovan är att hänföra till löpande förvaltning av fastigheten och ska inte omfattas av avsättning till framtida åtgärder utan utgifterna aktualiseras först i och med att åtgärderna vidtas (mera härom nedan).

Följande kriterier ska vara uppfyllda för att framtida avsättning ska få ske i räkenskaperna

- utgiften ska vara knuten till periodens intäkter,
- utgiften ska inte vara av driftskostnadskaraktär,
- det ska vara sannolikt att utgiften uppkommer,
- utgiften ska kunna beloppsbestämmas.

Vid slutavverkning erhålls intäkter och till dessa intäkter är vissa kostnader hänförliga. Sådana kostnader som är direkt förknippade med skyldigheten att återplantera enligt SVL och SVF är hänförliga till avverkningsintäkten och utgör framtida utgifter. Skogsvårdande åtgärder som vidtages efter det att plantering skett är således att hänföra till framtida intäkter av skogsproduktion, för vilket reservering inte bör medges.

Skatterättsligt

Enligt de allmänna bestämmelserna i 14 kap. 2 § IL medges avsättning för framtida utgifter vilka är knutna till periodens intäkter. Avsättning medges skattemässigt om villkoren för bokföringsmässig avsättning är uppfyllda och ett vanligt årsbokslut upprättas.

Förhandsbesked

Avsättning till framtida skogsvårdsåtgärder har behandlats i två förhandsbesked, RSV/FB Dt 1977:2 och RÅ 1984 1:8.

I det förstnämnda förhandsbeskedet godtogs avdrag för gjord avsättning i räkenskaperna för sådana återväxtåtgärder som ålegat sökanden enligt SVL. Avdraget begränsades till belopp som motsvarades av skogsvårdstyrelsens krav på garanti-summa. Som villkor gällde att avsatt belopp skulle återföras till beskattning påföljande år.

Av det sistnämnda förhandsbeskedet framgår följande. Bolaget anhöll om förhandsbesked, huruvida bolaget var berättigat till avdrag för belopp motsvarande kostnaden för framtida skogsvårdande åtgärder på de avverkade arealerna, som ännu inte återplanterats samma år som avverkning skett. Reserveringen gällde 1983 års taxering och bokslutet 1982-08-31.

RSV:s nämnd för rättsärenden kom fram till följande. ”Nämnden förklarar därför att bolaget vid 1983 års taxering har rätt till avdrag för beräknade kostnader för återväxtåtgärder som avser mark, som skogen har avverkats på utan att någon nyplantering har skett under åren till och med räkenskapsåret 1981/82.”

RR gjorde ingen ändring.

Av rättsfallet framgår att åtgärder efter nyplantering inte är reserveringsbara.

Det bör framhållas att avdrag för avsättning kan medges oavsett om skogsägaren ställer garanti eller nedsätter spärrade medel hos Skogsstyrelsen.

Underlag för avsättning

Den skattskyldige ska genom dokumentation dels visa vilka åtgärder som avses med avsättningen, dels göra storleken av det avsatta beloppet sannolik. En schablonberäkning bör således inte godtas. Finns underlag i form av skogsbruksplan, som även är kostnadsberäknad, är en sådan ett godtagbart underlag.

Vad angår kostnaden för ifrågavarande åtgärder gäller att densamma ska bestridas av den skattskyldige själv och avses att nedläggas inom de närmast följande åren efter avverkningen.

På Skogsstyrelsens webbplats, www.svo.se, står att läsa: ”De åtgärder som behövs för att trygga återväxten, t.ex. markberedning och plantering, måste utföras senast under tredje året efter avverkningsåret. Skogsstyrelsen kan i särskilda fall förlänga tiden.”

Balanspost

Avsättningen, som redovisas som en utgående balanspost, ska återföras som ingående balans nästföljande taxeringsår, för att slutligen kvittas mot de faktiska kostnaderna för återväxtåtgärder det år dessa uppkommer.

Avsättning för framtida återväxt åtgärder – avverkningsrätt inte beskattad del

En jordbrukare valde att redovisa en dellikvid för upplåtelse av avverkningsrätt enligt kontantprincipen. Samtidigt tillgodoförde han sig avdrag för utgifter för framtida skogsvård. RR fann att eftersom den ännu inte beskattade delen av ersättningen täckte ifrågavarande utgifter var jordbrukaren inte berättigad till det yrkade avdraget för utgifter för framtida skogsvård (RÅ 1997 ref. 52).

Skogsavverkning – tidigare ägare

Ett bolag har vid inkomsttaxeringen inte fått tillgodoföra sig avdrag för i räkenskaperna gjord reservering för framtida utgifter för återväxtåtgärder efter skogsavverkning som gjorts av tidigare ägare av fastigheten (RÅ 1988 ref. 14).

15.2.4 Skogsavdrag

21 kap. 4–19 §§ IL

prop.1978/79:204

15.2.4.1 Allmänt

Vid 1981 års taxering tillämpades nya bestämmelser om skogsavdrag (1981 års regler). Skattereformen 1991 innebar inte någon ändring av dessa regler.

Den som begär eller återför skogsavdrag i sin näringsverksamhet ska till sin NE-blankett bifoga blankett N8.

Grunden för rätten till avdrag

Reglerna innebär att rätten till avdrag ett visst beskattningsår knyts direkt till årets intäkter i skogsbruket, den avdragsgrundande skogsintäkten.

Avdrag kan göras vid flera taxeringar till dess att skogsägaren förbrukat sitt avdragsutrymme, dvs. det totala belopp varmed han kan göra avdrag under innehavstiden. Avdragsutrymmet bestäms med ledning av anskaffningsvärdet för skog och skogsmark vid förvärvet av lantbruksenheten.

Kopplingen till skogens återstående virkesförråd eller värde i det regelsystem som gällde före taxeringen 1981 (de äldre reglerna) slopades härigenom. De nya reglerna innebär en avsevärd förenkling och schablonisering av avdragsberäkningen.

Övergångsbestämmelser

1981 års reform innehöll ett antal övergångsbestämmelser. Några av dessa gällde de närmaste taxeringarna efter övergångstillfället, dvs. från och med den tidpunkt då den nya lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1980. Andra gäller beräkning av anskaffningsvärdet av skog som förvärvats före övergångstillfället. Det kan fortfarande bli aktuellt att tillämpa dessa regler i enstaka fall. Se särskilt avsnitt om övergångsbestämmelserna Handledning i skogsbruksbeskattning, 1994, s. 53 ff.

Överlåtarens förvärv före övergångstillfället

Övergångsbestämmelserna ska också tillämpas vid beräkning av anskaffningsvärdet för dem som genom benefika förvärv efter övergångstillfället, exempelvis arv och gåva, förvärvat skog ifrån överlåtare, som i sin tur förvärvat skogen före övergångstillfället. Förvärvaren (arvtagaren eller gåvomottagaren) övertar i sådana fall överlåtarens anskaffningsvärde och återstående avdragsutrymme. För att grunda rätt till avdrag får förvärvet tidigast ha skett 1952 vid köp och 1953 vid arv och gåva. Tidigare förvärv medför ingen rätt till skogsavdrag.

Övergångstillfället 1981 års taxering

De nya reglerna tillämpades första gången vid 1981 års taxering. Om den skattskyldige hade räkenskapsår som sammanföll med kalenderår inträdde övergångstillfället den 1 januari 1980. Skogsavdrag fick yrkas för skogsintäkter som belöpte på inkomståret 1980 och senare.

Brutet räkningsår	Om den skattskyldige tillämpade brutet räkningsår, exempelvis 1 maj 1979–30 april 1980 inföll övergångstillfället 1 maj 1979.
	15.2.4.2 Skogsavdragets storlek
Skogsavdrag	Skogsavdragets storlek beräknas med utgångspunkt i skogens anskaffningsvärde, avdragsutrymmet och den avdragsrundande skogsintäkten (21 kap. 5 § IL).
Vilka skogsintäkter kan ingå	<p>Skogsintäkter förekommer i olika former. De vanligaste är</p> <ul style="list-style-type: none">– på grund av upplåtelse av avverkningsrätt,– på grund av avyttrade skogsprodukter,– på grund av uttag av produkter för eget bruk eller för användning i annan näringsverksamhet. <p>Även följande intäkter bör emellertid få ingå i den avdragsgrundande skogsintäkten</p> <ul style="list-style-type: none">– försäkringsersättning för skador på skog,– ersättning för skog som avverkats på samfälld skogsmark i vilken fastighetsägaren äger en del (ej självständig taxeringsenhet),– ersättning för förtidig avverkning (om beskattning sker som inkomst av skogsbruk),– värdet av avverkningsrätt som fastighetsägaren överlåtit genom gåva.
Varufordringar	Inkomst av näringsverksamhet i vilken skogsbruk ingår ska redovisas enligt bokföringsmässiga grunder. Därvid ska bl.a. ökning och minskning av varufordringar beaktas. På grund härav kan varufordringarna komma att påverka även den avdragsgrundande skogsintäkten.
Ej avdragsgrundande poster	<p>Följande poster utgör inte avdragsgrundande skogsintäkter</p> <ul style="list-style-type: none">– uttagna skogs- eller skogsskadekontomedel,– utdelning från häradsallmänning,– lager av avverkade skogsprodukter,– förskott för skogsprodukter som inte levererats eller inmätts,– ersättning för fördyrad avverkning,– ersättning för avverkningsrätt som erhållits året efter det att all skogsmark i näringsverksamheten sålts eller senare.

Avdragsgrundande skogsintäkt	Med avdragsgrundande skogsintäkt avses ett belopp, som motsvarar summan av beskattningsårets hela intäkt på grund av upplåtelse av avverkningsrätt och 60 % av beskattningsårets intäkt pga. avyttrade skogsprodukter eller pga. att den skattskyldige tillgodogjort sig skogsprodukter för eget bruk eller i någon annan av honom bedriven verksamhet (21 kap. 6 § IL).
Rotvärdet	Att endast 60 % av intäkten av försålda skogsprodukter utgör avdragsgrundande skogsintäkt beror på att avverkningskostnaderna beräknas schablonmässigt till 40 % och rotvärdet till 60 % av skogsprodukternas värde. Detta sker i syfte att förenkla avdragsberäkningarna. I verkligheten varierar avverkningskostnaderna givetvis med förhållandena på den enskilda fastigheten. Som reglerna är utformade behöver emellertid dessa verkliga kostnader inte utredas. Skogsavdrag beräknas med utgångspunkt endast i beskattningsårets avdragsgrundande skogsintäkter.
Avdragsbelopp	En enskild näringsidkare får under innehavstiden totalt göra skogsavdrag med högst 50 % av anskaffningsvärdet på skogen (21 kap. 9 § IL).
Beskattningsårets avdrag	En skogsägare kan för ett visst enskilt beskattningsår göra avdrag med högst 50 % av den avdragsgrundande skogsintäkten, vilket alltså innebär högst <ul style="list-style-type: none"> – 50 % av beskattningsårets intäkt på grund av upplåtelse av avverkningsrätt (avverkningsuppdrag, leveransrotköp) och – 30 % av beskattningsårets intäkter på grund av avyttrade skogsprodukter (leveransvirke) samt värdet av skogsprodukter som uttagits för eget bruk eller för användning i annan verksamhet.

Exempel

Under 2008 har skogsägare A, haft följande intäkter från skogen

	Leveransvirke	Avverkningsrätt
Avverkningsrätt		160 000
Leveransvirke	110 000	
Utgående fordran	20 000	
Ingående fordran	<u>- 40 000</u>	
Summa	90 000	<u>160 000</u>

Skogsägare A kan vid 2009 års taxering medges skogsavdrag med högst 50 % av 160 000 + 30 % av 90 000,

dvs. 107 000 kr, under förutsättning att avdragsutrymmet räcker till.

Rationaliseringsförvärv

Om fastigheten förvärvas genom s.k. rationaliseringsförvärv, dvs. förvärv som utgör ett led i skogsbrukets yttre rationalisering, får avdrag göras med hela den avdragsgrundande skogsintäkten. Detta innebär att om en enskild näringsidkare förvärvar skog och skogsmark och förvärvet har medfört mer ändamålsenliga brukningsenheter, höjs under viss tid beskattningens avdrag (men inte avdragsutrymmet) till det dubbla. Avdrag kan i dessa fall göras med ett belopp som motsvarar summan av hela intäkten till följd av upplåtelse av avverkningsrätt och 60 % av intäkten till följd av försäljning eller uttag av skogsprodukter. Regeln gäller vid förvärv genom köp, byte eller därmed jämförligt fång eller genom fastighetsreglering eller klyvning (21 kap. 10 § IL).

Förhöjt avdrag inom fem år – avdragsutrymmet ökar inte

Det förhöjda avdraget får göras endast vid taxering för det beskattningsår då fastigheten har förvärvats och de därpå följande fem beskattningsåren. Vid fastighetsreglering och klyvning räknas som förvärvstidpunkt den tidpunkt för tillträde som gäller enligt fastighetsbildningslagen eller, om den skattskyldige begär det och fastighetsbildning sökts, den tidpunkt för tillträde som gäller enligt skriftligt avtal. Ett utnyttjande av det förhöjda avdraget får inte innebära att det sammanlagda avdragsbeloppet överstiger 50 % av anskaffningsvärdet för rationaliseringsförvärvet. Med andra ord ökar inte avdragsutrymmet på grund av ett rationaliseringsförvärv.

Lägsta avdragsbelopp

Avdrag får inte vid något års taxering göras med lägre belopp än 15 000 kr (21 kap. 11 § IL).

Om skogsbruket bedrivs i enkelt bolag eller under samäganderätt är minimibeloppet 3 000 kr för varje delägare. En förutsättning är dock att avdraget för hela den gemensamt bedrivna verksamheten skulle ha uppgått till minst 15 000 kr om alla delägarna skulle ha utnyttjat sin avdragsrätt. En delägare får utnyttja sin avdragsrätt även om de andra delägarna avstår.

Detta innebär att skogsintäkterna för beskattningsåret måste uppgå till minst 30 000 kr för försålda avverkningsrätter eller minst 50 000 kr vid försäljning av skogsprodukter. Vid rationaliseringsförvärv får som framgår ovan avdrag göras med hela rotvärdet, varigenom motsvarande beloppsgränser blir 15 000 resp. 25 000 kr.

Avrundning	Avrundningen av avdragsbeloppet sker så att avdrag får göras med helt hundratal kronor avrundat nedåt.
Undantag	Om fråga är att utnyttja hela det återstående avdragsutrymmet – och detta understiger beloppsgränserna – får avdrag göras med ett lägre belopp. Detta ”slutavdrag” får inte fördelas på flera år (21 kap. 11 § IL).
Avdrag för handelsbolag	För handelsbolag beräknas avdraget för bolaget. Lägsta årliga avdrag är 15 000 kr för bolaget. Här gäller inte någon 3 000 kr-gräns för den enskilde delägaren (21 kap. 8 § IL).
Avdrag endast under innehavstiden	Av 21 kap. 4 § IL framgår att rätt till skogsavdrag inte föreligger såvitt gäller intäkt som den skattskyldige tar upp till beskattning efter det att all skogsmark som ingår i näringsverksamheten har förvärvats av ny ägare. Avdragsrätten är således begränsad till den tid som den skattskyldige ägt fastigheten.

Skälet till bestämmelsen är av praktisk natur. Vinst vid försäljning av näringsfastighet medför i princip kapitalvinstbeskattning och medför även återföring av under innehavstiden gjorda skogsavdrag. Om intäkterna från en förbehållen avverkningsrätt inflyter ett senare beskattningsår än då skogsmarken avyttrades men ändå skulle grunda rätt till skogsavdrag, skulle kapitalvinstberäkning inte kunna slutföras förrän alla intäkter från den behållna avverkningsrätten hade influtit.

I det nu angivna fallet kan viss lindring i beskattningen dock ske genom att möjligheten till resultatreglering via skogskonto-bestämmelserna står öppen.

Om den skattskyldige efter fastighetsförsäljningen har kvar annan skogsmark, som ingick i samma näringsverksamhet som den avyttrade delen, möter det inget hinder att utnyttja skogsavdrag som grundar sig på en försäljning av en förbehållen avverkningsrätt på den avyttrade fastighetsdelen, förutsatt givetvis att avdragsutrymmet inte är förbrukat.

15.2.4.3 Avdragsutrymme

Avdragsutrymmet är ett uttryck för hur stora skogsavdrag fastighetsägaren sammanlagt får göra under innehavstiden och är ställt i relation till skogens och skogsmarkens anskaffningsvärde. Avdragsutrymmet är för fysiska personer 50 % av anskaffningsvärdet och för juridiska personer 25 % (21 kap. 7–9 §§). Skälet till att avdragsutrymmet för juridiska personer har begränsats till 25 % av anskaffningsvärdet, är enligt departementschefen (prop. 1978/79:204 s. 55), att deras skogsinnehav

normalt är mera permanent. Skogsavdragen kan därför för de juridiska personerna i praktiken innebära en definitiv skattelättnad eftersom dessa avdrag endast mera sällan kommer att återföras till beskattning vid en avyttring.

Medan avdragsbeloppet utgör ett mått på avdragets storlek för ett visst beskattningsår kan avdragsutrymmet sägas innebära ett mått på de sammanlagda avdragsbeloppen under hela innehavstiden. När den skattskyldige under ett eller flera år tillgodogjort sig avdrag med så stort belopp att avdragsutrymmet förbrukats, får ytterligare skogsavdrag inte göras.

Benefikt förvärv Om en fastighet förvärvas genom arv, testamente, gåva, bodelning eller på liknande sätt tar förvärvaren över den tidigare ägarens anskaffningsvärde. Avdragsutrymmet är för förvärvaren antingen 50 eller 25 % av anskaffningsvärdet beroende på om den skattskyldige är en fysisk eller en juridisk person. Förvärvaren anses ha gjort skogsavdrag med samma belopp som den tidigare ägaren (21 kap. 16 § IL).

Dödsbo Dödsbo har rätt till samma avdrag som den avlidne skulle ha haft för en fastighet som ägdes av denne vid dödsfallet (21 kap. 9 § IL). Om dödsboet förvärvat fastigheten från annan än den avlidne är avdragsutrymmet 25 % liksom för handelsbolag och för övriga juridiska personer (21 kap. 7–9 §§ IL).

Dödsbodelägares förvärv En dödsbodelägare som förvärvat en fastighet genom arv övertar dödsboets anskaffningsvärde och anses ha gjort skogsavdrag med samma belopp som den avlidne och dödsboet tillsammans. Även om dödsboet förvärvat fastigheten på annat sätt än genom arv blir avdragsutrymmet 50 % för dödsbodelägaren.

Gåva till AB Om en fysisk person ger sin skogsfastighet i gåva till ett aktiebolag ändras avdragsutrymmet från 50 % av anskaffningsvärdet till 25 %. Bolaget anses ha gjort skogsavdrag med samma belopp som den tidigare ägaren.

15.2.4.4 Anskaffningsvärde (hel fastighet) gemensamma bestämmelser

Äldre skogsinnehav Ifråga om skog som fanns på fastigheten vid ingången av det beskattningsår för vilket taxering skedde 1981 eller, om taxering inte skedde det året, år 1982, (övergångstillfället) ska anskaffningsvärdet och avdragsutrymmet bestämmas med utgångspunkt i skogens ingångsvärde enligt ditintills gällande regler (4 kap. 32 § lag om ikraftträdande av inkomstskattelagen 1999:1230).

Ingångsvärde	Begreppet ingångsvärde enligt de äldre bestämmelserna motsvaras av begreppet anskaffningsvärde enligt 1981 års regler.
Viktig skillnad	I ingångsvärdet enligt de äldre bestämmelserna fick dock endast värde av skogen medräknas, medan både skogen och skogsmarkens värde (skogsbruksvärde) ingår i anskaffningsvärdet enligt 1981 års regler.
Förvärv före 1952 ger inget avdrag	Endast onerösa förvärv år 1952 och senare, samt benefika förvärv 1953 och senare, ger något anskaffningsvärde. Tidigare förvärv ger således ingen rätt till skogsavdrag.
Onerösa förvärv	Av övergångsbestämmelserna till IL (4 kap. 32 § lag om ikraftträdande av inkomstskattelagen) framgår att som anskaffningsvärde anses ingångsvärdet vid övergångstillfället enligt 1981 års regler om ingångsvärdet grundar sig på ett köp, byte eller liknande förvärv efter 1951.
Benefika förvärv	Har däremot förvärvet skett på annat sätt, dvs. benefikt, säger samma övergångsbestämmelser att ingångsvärde får beräknas endast om förvärvet skett efter 1952 (under 1953 och senare), eftersom ingångsvärdet vid dessa förvärv har beräknats på grundval av taxeringsvärdet året före dödsfallet resp. gåvotillfället. Begränsningen i tiden till 1952 gäller även de medgivna värde-minskningsavdrag som ska beaktas vid bestämmande av återstående avdragsutrymme.
Gällande ingångsvärde – återstående avdragsutrymme	Med gällande ingångsvärde avsågs i 1981 års regler anskaffningsvärdet minskat med medgivna skogsavdrag. Gällande ingångsvärde motsvarades i de äldre reglerna av begreppet för ägaren gällande ingångsvärde. IL:s nya begrepp återstående avdragsutrymme motsvarar gällande ingångsvärde minskat med den del av anskaffningsvärdet som inte grundar rätt till skogsavdrag.
Övergångsbestämmelser Tidigare avdrag	Det framgår vidare av övergångsbestämmelserna till IL (4 kap. 32 § ILP) att vid beräkning av återstående avdragsutrymme beaktas avdrag som den skattskyldige vid 1952 eller senare års taxering har gjort för minskning i skogens ingångsvärde. Är makes eller skyldemans förvärv avgörande för beräkning av ingångsvärdet ska avdrag som denne, eller i förekommande fall senare ägare, har gjort anses som avdrag som den skattskyldige själv har gjort.

Övergångsbestämmelser

Spärr mot negativt avdragsutrymme

I tredje stycket av ovannämnda paragraf i övergångsbestämmelserna till IL sägs därefter: ”Avdragsutrymmet ska dock inte tas upp till lägre belopp än 50 % av anskaffningsvärdet eller, i fråga om juridisk person ..., 25 % av anskaffningsvärdet.” Enligt Skatteverkets uppfattning innebär detta att tidigare gjorda avdrag inte ska beaktas i vidare mån än som motsvarar avdragsutrymmet beräknat enligt 21 kap. 6, 7 och 9 §§ IL, dvs. 50 % av anskaffningsvärdet för fysisk person och 25 % för juridisk person. Reglerna ges då samma innebörd som den genom lagstiftning 1982 (SFS 1982:324) ändrade övergångsbestämmelsen till 1981 års regler ansetts ha, vilket innebär en spärr mot att avdrag som medgetts enligt äldre regler ska kunna begränsa det avdragsutrymme som nya förvärv av skogsfastigheter efter 1979 får med sig. Speciellt vid fastighetsregleringar var avdragsreglerna så generösa att avdrag kunde medges med belopp som översteg hälften av skogens ingångsvärde.

Bevisbördan

Kan den skattskyldige göra sannolikt att gjorda avdrag hänför sig till en fastighet som förvärvats före 1952, dvs. en fastighet för vilken något anskaffningsvärde inte får beräknas, ska inte heller hänsyn tas till dessa avdrag vid beräkning av återstående avdragsutrymme för det övriga fastighetsinnehavet. Det är också den skattskyldige som har bevisbördan och utredningsansvaret för yrkade skogsavdrag.

Delförvärv vid olika tidpunkter

I de fall skogsförvärvet skett vid olika tidpunkter får anskaffningsvärde beräknas endast på de förvärv som skett efter år 1951 (1952 vid benefika förvärv).

Exempel

A ärver en fjärdedel av en fastighet år 1949. Sex år senare köper han ut övriga arvingar och blir ensam ägare av fastigheten. År 1967 köper han ytterligare en fastighet.

Anskaffningsvärdet utgörs i detta fall av summan av de anskaffningsvärden för skog som gällde för köpen åren 1955 och 1967. Förvärvet år 1949 får däremot inte räknas.

15.2.4.5 Förvärv efter övergången till 1981 års regler

Vid förvärv efter övergången till 1981 års regler tillämpades 23 § anvisningspunkt 9–10 KL. Anskaffningsvärdet beräknades enligt dessa regler schablonmässigt. Även skogsmarksvärdet ingår i anskaffningsvärdet vid förvärv efter övergångstillfället. Reglerna i KL har i sak oförändrade överförts till 21 kap. IL.

Skogens anskaffningsvärde

Om en fastighet förvärvas genom köp, byte eller på liknande sätt anses skogens anskaffningsvärde vara så stor del av ersättningen för fastigheten som den del av fastighetens taxeringsvärde som avser skogsbruket (skogsbruksvärdet) utgör av hela taxeringsvärdet vid förvärvet. Skogsbruksvärdet är värdet av taxeringsenhetens skogsmark med växande skog och sådana markanläggningar som används eller behövs för skogsbruket (21 kap. 12 § IL).

Huvudregel vid onerösa förvärv är proportionering

Proportionering ska ske med ledning av hela taxeringsvärdet vid förvärv av hel fastighet.

Exempel

A har köpt en skogsfastighet för 5 200 000 kr. Taxeringsvärdet vid förvärvstidpunkten var 2 800 000 kr, varav skogsbruksvärde 1 050 000 kr. Skogens anskaffningsvärde blir då

$$\frac{1\,050\,000 \times 5\,200\,000}{2\,800\,000} = 1\,950\,000$$

Avdragsutrymmet blir

- för fysisk person 50 % härav eller 975 000 kr
- för juridisk person 25 % härav eller 487 500 kr.

Det belopp som ska proportioneras är bara ersättningen för fastigheten. Andra utgifter för förvärvet, t.ex. för lagfart eller utgifter för fastighetsbildning får inte medräknas.

Värdet av undantagsförmån som förvärvaren påtagit sig att utge ska inte inräknas i ersättningen för fastigheten (RÅ 1987 ref. 118).

Anskaffningsvärdet för skogen ska inte reduceras med ianspråktagen ersättningsfond för mark (RÅ 1999 ref. 71).

Huvudregel vid onerösa förvärv är proportionering med ledning av taxeringsvärdet vid förvärvstillfället. Regeln är emellertid inte utan undantag (21 kap. 13 § IL).

Justeringsregeln

Beräkningen får ske efter andra grunder om proportionering inte kan tillämpas eller när det är uppenbart att den leder till ett anskaffningsvärde för skogen som avviker från den verkliga ersättningen för skog och skogsmark. Vid tillämpning av justeringsregeln ska anskaffningsvärdet beräknas till det belopp som kan anses motsvara den verkliga ersättningen. Lagstiftaren har ställt

höga krav på den skattskyldiges bevisning vid yrkande om tillämpning av justeringsregeln. Däremot krävs inte att avvikelserna vare sig absolut eller relativt ska vara avsevärd.

**Begreppet
uppenbart**

Vad som uppenbart avviker från den verkliga ersättningen blir – som regeln är utformad – en bedömnings- och bevisfråga. Begreppet uppenbart används i skattelagstiftningen för att uttrycka krav på en mycket hög bevisvärdenivå. Det värde som beräknats genom proportionering ska inte frångås bara av den anledningen att det föreligger en utredning som anger ett annat värde (prop. 1978/79:204 s. 51). Det måste dessutom – för var och en som har någon kännedom om skogsbeskattningsfrågor – framstå som klart att den särskilda värderingen ger ett riktigare resultat än proportioneringsmetoden.

Justeringsgrunder

Taxeringsvärdet, med delvärden, kan vara tämligen inaktuellt vid förvärvstillfället. Vid förvärv som skett lång tid efter närmast föregående allmänna fastighetstaxering kan taxeringsvärdet och däri ingående delvärden ge en bild av värdeförhållandena vid förvärvstidpunkten som är mindre rättvisande än vid förvärv som sker i tiden ganska snart efter en allmän fastighetstaxering. Detta följer av att marknadsvärdet för byggnader och olika ägoslag under tiden sedan närmast föregående allmänna fastighetstaxering kan ha utvecklats klart olikformigt. Allmän fastighetstaxering har skett 1952, 1957, 1965, 1970, 1975, 1981, 1992, 1998 och 2005. Från och med 1996 omräknas basvärdet för olika ägoslag årligen med hänsyn till prisutvecklingen. Det omräknade basvärdet utgör årets taxeringsvärde. Efter 1995 kan alltså taxeringsvärdet och delvärdena anses löpande aktualiserade i förhållande till prisutvecklingen.

Vidare kan avsevärda ändringar ha skett av fastighetens fysiska beskaffenhet genom t.ex. byggnationer, avverkningar eller delavyttringar utan att detta medfört omtaxering vid särskild fastighetstaxering. Särskild fastighetstaxering ska ske bl.a. i det fall taxeringsenhetens värde ökat eller minskat genom sådan förändring i enhetens fysiska beskaffenhet att taxeringsvärdet på grund av förändringen ska ändras med minst en femtedel. Det kan inte heller uteslutas att Skatteverket inte får kännedom om förändringar som rätteligen skulle ha föranlett omtaxering.

Den skattskyldiges utredning till grund för ett yrkande om tillämpning av justeringsregeln bör omfatta dels en värdering av samtliga ägoslag utförd med en likformig värderingsmetod som syftar till att ge en uppfattning om marknadsvärdet av

fastighetens alla olika delar vid förvärvstillfället, dels en motivering varför det är uppenbart att justeringsregeln ger ett anskaffningsvärde som bättre motsvarar den verkliga ersättningen än vad proportioneringsregeln skulle göra.

Av det sagda följer att justeringsregeln är avsedd att tillämpas endast i undantagsfall.

Del av fastighet

Vid förvärv av en del av en fastighet kan proportioneringsregeln normalt inte tillämpas. Anskaffningsvärdet för den förvärvade fastighetsdelen måste bestämmas på annat sätt. Den skattskyldige måste visa grunderna för sin beräkning av anskaffningsvärdet genom någon form av utredning. Fastighetstaxeringens delvärden kan vara till viss ledning vid Skatteverkets bedömning av värdet. Skatteverket kan ha behov av att anlita skogssakkunnig för att avgöra vad som kan godtas.

Fastighetsreglering m.m.

Har fastighetsägaren vid fastighetsreglering eller klyvning betalat en ersättning av den anledningen att värdet av den skog och skogsmark som lagts till hans fastighet är större än värdet av den skog och skogsmark som överförts från hans fastighet, ska denna ersättning anses som anskaffningsvärde (21 kap. 13 § IL).

Exempel

Vid en ensidig fastighetsreglering bestäms att ägaren (fysisk person) till fastigheten A ska betala en ersättning till ägaren av fastigheten B med 100 000 kr. Ersättningsbeloppet avser värdet av den skog och skogsmark som från fastigheten B överförts till fastigheten A och utgör förvärvarens anskaffningsvärde. Om ägaren till fastigheten A sedan tidigare hade ett återstående avdragsutrymme på 125 000 kr, ökar detta nu till 175 000 kr (125 000 + 100 000/2).

Vid en ömsesidig marköverföring både tillförs och avstår två eller flera fastighetsägare skog och skogsmark. Den som därvid tilldelas skog och skogsmark som är mer värd än den han avstår betalar en ersättning för mellanskillnaden i pengar. Den i pengar utbetalda ersättning utgör hans anskaffningsvärde för den förvärvade skogen och skogsmarken. I vart fall gäller detta om förvärvet och avståendet sker genom samma fastighetsbildningsbeslut.

Förvärv genom arv, gåva m.m.

Vid förvärv genom arv, testamente, gåva, bodelning eller annat benefikt fång av all skogsmark i den tidigare ägarens näringsverksamhet tar den nye ägaren över den tidigare ägarens

anskaffningsvärde (kontinuitetsprincipen). Avdragsutrymmet för den nye ägaren är antingen 50 eller 25 % av det övertagna anskaffningsvärdet beroende på om förvärvaren är en fysisk eller en juridisk person. Förvärvaren anses ha gjort samma skogsavdrag som den tidigare ägaren (21 kap. 16 § IL).

Exempel

Makarna A och B förvärvade var sin skogsfastighet år 1998 för 8 200 000 kr respektive 4 400 000 kr. Anskaffningsvärdet för skogen bestämdes med hjälp av proportioneringsmetoden till 3 300 000 kr respektive 1 550 000 kr. Avdragsutrymmet är således 1 650 000 kr för A och 775 000 kr för B. Makarna gör skogsavdrag med 500 000 kr respektive 225 000 kr. A avlider år 2000 och lämnar fastigheten genom testamente till sonen C. Samtidigt ger B sin fastighet i gåva till C.

C:s avdragsutrymme i den näringsverksamhet som utgörs av de två skogsfastigheterna blir 1 700 000 (1 650 000 - 500 000 + 775 000 - 225 000) kr.

Köp eller gåva

Gränsdragningen mellan onerösa förvärv (köp, byte, fastighetsreglering) och benefika förvärv (arv, gåva, bodelning) är av avgörande betydelse när det gäller att rätt beräkna anskaffningsvärdet. En som köp betecknad fastighetsöverlåtelse kan i skattesammanhang behandlas som gåva om ersättningen understiger taxeringsvärdet.

Se t.ex. RSV/FB Dt 1981:29 enligt följande.

A hade 1975 förvärvat en fastighet från sin far genom ett som köp betecknat fång. Ersättningen motsvarade 1974 års taxeringsvärde och understeg 1975 års taxeringsvärde med 35 %. Fastigheten ansågs vid beräkning av realisationsvinst med anledning av en senare försäljning i sin helhet förvärvat genom gåva. Ersättningen ska alltså jämföras med det vid överlåtelsetillfället gällande taxeringsvärdet.

Transaktion mellan makar

Kammarrätten i Sundsvall har i en dom 1989-03-10, mål nr 453-454-1986, funnit att försäljning av ideella andelar i samma fastighet mellan makar inte utgör några nya förvärv eftersom ägarförhållanden inte förändrats. Makarna, som tidigare erhållit uppskov med beskattning av realisationsvinst på grund av avyttring av fastighet, sålde var sin ideell hälftedel av fastighet till varandra och uppvisade en realisationsförlust. Kammarrättens dom innebar att tidigare meddelat

uppskov med beskattning kvarstod och att någon avyttring inte ansågs ha skett.

Beräkning av skogsavdrag i vissa fall

I samband med övergångstillfället (1 januari 1980) och den därpå följande allmänna fastighetstaxeringen 1981, höjdes värdenivån på skog och skogsmark väsentligt. Detta medförde speciella problem. En särskild lag angående beräkning av skogsavdrag i vissa fall infördes då (4 kap. 33 § lag om införande av inkomstskattelagen).

Bestämmelserna innebär att en som köp, byte eller liknande betecknad fastighetsöverlåtelse, såvitt avser rätten till skogsavdrag, ska bedömas som oneröst fång även om överlåtelsen vid inkomstbeskattningen allmänt är att anse som gåva.

Förutsättningar för sådan bedömning är att förvärvet skett 1981 och att köpeskillingen uppgick till lägst ett belopp motsvarande 1980 års taxeringsvärde för fastigheten.

Någon motsvarighet till dessa bestämmelser har inte införts i samband med senare allmänna fastighetstaxeringar.

Köp eller arv

Frågan om ett förvärv ska betraktas som köp eller arv har prövats vid flera tillfällen av Regeringsrätten.

1. Arvinge tillskiftas fastighet vid arvskifte. – Fastigheten anses i sin helhet förvärvad genom arv.
2. Arvinge löser i samband med arvskifte ut övriga dödsbo-delägare och erlägger arvskifteslikvid. – Fastigheten anses i sin helhet förvärvad genom arv, även om transaktionen givits beteckningen köp. RÅ 1941 ref. 51, RÅ 1942 Fi 1040, RÅ 1982 Aa 148, RSV/FB Dt 1977:10. Denna princip har tillämpats utan hinder av att delägarens arvslott motsvarar endast en obetydlig del av den övertagna egendomens värde (se t.ex. RÅ 1976 Aa 61).
3. Även när egendomen förvärvats genom ett såsom köp betecknat avtal, som enligt uttryckligt villkor förutsatte att arvskifte skulle äga rum före tillträdet, har egendomen ansetts förvärvad uteslutande genom arv. RÅ 1950 not. 144.
4. Arvinge köper fastighet av dödsbo där han är delägare. Köpet sker inte i samband med arvskifte. – Fastigheten anses förvärvad genom arv till den del som motsvarar hans andel i dödsboet. Återstoden anses förvärvad genom köp. RÅ 1953 not. 774 och RÅ 1981 1:76. Jämför även RÅ 1984 1:92. Detta har ansetts gälla även när köpet skett i nära anslutning till det efterföljande skiftet. RÅ 1966 not. 506.

5. Ett dödsbo med sexton likaberättigade delägare överenskom i ett som partiellt arvskifte betecknat avtal den 21 juli 1980, att ett skogsområde från en av dödsboets fastigheter skulle överföras till delägaren H, för 151 860 kronor. I avtalet uppgavs att likviden fastställdes genom ett internt anbudsförfarande.

Dödsboet och delägaren har sedermera slutit ett avtal den 29 och 30 augusti 1980 om fastighetsreglering, vilket följts av fastighetsbildningsmyndigheten vid en därefter följd förrättning den 24 oktober 1980. Enligt en anteckning i protokollet vid förrättningen intygades att fastighetsbildningen var ett led i jordbrukets yttre rationalisering och medförde därigenom en förbättrad fastighetsindelning utan att en mer ändamålsenlig indelning motverkades. Den 31 december 1980 fördelades den likvid som influtit för de av dödsboet överlåtna fastigheterna genom ett såsom arvskifte betecknat avtal.

Regeringsrätten fann att det första partiella arvskiftet skulle uppfattas som en överenskommelse mellan delägarna att gemensamt vidta de åtgärder som erfordras för fastighetsreglering. Överenskommelsen hade inom kort tid följts av ett särskilt avtal om fastighetsreglering. Regeringsrätten fann, att vid beräkning av skogsavdrag har den ersättning som delägaren erlagt för skogsområdet behandlats som vederlag vid fastighetsreglering, som avses i punkt 8 av anvisningarna första stycket 22 § KL, och ej som arvskifteslikvid. RÅ 1988 ref. 156 (RIA 74/88) jämför RÅ 1980 1:85. Regeringsrätten avstod uttryckligen från att ta ställning till frågan om i vart fall en sextondel av förvärvet skulle betraktas som arv, eftersom den frågan inte påverkade yrkat avdrag ifrågasvarande taxeringsår.

6. Ett dödsbo med tre delägare, A, B och C, innehade ett antal fastigheter, som tillsammans bildade en brukningsenhet. Vid ett partiellt arvskifte den 18 december 1979 tilldelades A och B var sin fastighet, och C förklarade sig utskiftad från boets fasta egendom. Genom en överenskommelse om fastighetsreglering samma dag, mellan B och dödsboet överfördes resten av de fastigheter som ingått i dödsboets brukningsenhet till B, mot att B erlade reverser till dödsboet. Reverserna löpte utan ränta och förföll till betalning den 1 februari 1980. Vid ett ytterligare partiellt arvskifte den 22 januari 1980 tillskiftades B de reverser som han tidigare utfärdat, mot att han erlade likvid till A och C, delvis kontant och delvis i form av nya reverser.

Genom beslut den 15 februari 1982 fastställde fastighetsbildningsmyndigheten fastighetsregleringen enligt överenskommelse och ansökan den 18 december 1979. Regeringsrätten fann i en dom 1989-02-23 att de av dödsboet och dess delägare företagna rättshandlingarna och fastighetsregleringen inte kunde betraktas skilda från varandra utan fick ses i ett sammanhang och att arvingens förvärv av dödsboets fastigheter därför i skattehänseende bör anses ha skett genom arv (RÅ 1989 ref. 32). I samma mål fann regeringsrätten att arvingens underlåtenhet att självmant redovisa det partiella arvsfiktet den 22 januari 1980, vilket ansågs ha väsentlig betydelse när det gällde att bestämma hans taxeringar, utgjorde sådant förtigande som enligt 114 § tredje stycket taxeringslagen motsvarar oriktig uppgift. Förutsättningar för eftertaxering ansågs därför föreligga.

7. Arvinge tillskiftas fastighet vid arvsfikt. I anslutning härtill säljs fastigheten vidare till annan delägare i samma dödsbo. Allt företas i syfte att den sistnämnde ska erhålla större underlag för skogsavdrag vid framtida inkomstbeskattning. – Med tillämpning av lagen mot skatteflykt ska fastighetens anskaffningsvärde vid framtida skogsavdrag bestämmas som om köparen förvärvat fastigheten dels genom arv till den del som motsvarar hans andel i dödsboet, dels genom köp vad gäller återstoden. RÅ 1984 1:92.
8. Arvinge tillskiftas fastighet med lågt underlag för skogsavdrag. Hon säljer fastigheten till maken för en köpeskilling som medför ett långt högre skogsavdrag. Köpeskillingen motsvarar ”1951 års förvärvspris + uppräknig.”

Enligt RR hade i målet inte visats att köparen genom sitt från hustrun gjorda köp uppnår en skatteförmån som skulle medföra att lagen mot skatteflykt kunde tillämpas på köpet. RÅ 1985 1:13.

Koncernförhållanden

Vid överlåtelse av skogsfastighet mellan företag inom en svensk koncern gäller samma regler som vid benefik överlåtelse mellan fysiska personer. Det förvärvande företaget får överta anskaffningsvärde och avdragsutrymme av det överlåtande företaget. Detta gäller även om förvärvet omfattar mindre än 20 % av värdet av all skog och skogsmark i näringsverksamheten. Skogsavdrag, utöver vad som kvarstår outnyttjat hos det överlåtande företaget, får inte göras (21 kap. 14 och 17 §§ IL).

15.2.4.6 Anskaffningsvärde vid förvärv av del av fastighet

Förvärv av del av fastighet kan avse antingen en ideell andel (kvotdel), till exempel 1/6 eller 7/144, eller ett visst markområde, arealförvärv. Reglerna för beräkning av anskaffningsvärde skiljer sig mellan de olika formerna av delförvärv. En schematisk sammanställning av dessa regler finns sist i detta avsnitt.

Ideell andel – överlåtaren

Avser överlåtelsen en ideell andel av en fastighet minskar överlåtarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme i samma proportion som minskningen av värdet av skogen och skogsmarken i näringsverksamheten. Detta gäller oavsett hur liten kvotdel som överlåtits och oavsett om överlåtelsen skett oneröst eller benefikt (21 kap. 17 § IL).

Ideell andel – förvärvaren

Vid oneröst förvärv av ideell andel beräknas förvärvarens anskaffningsvärde på vanligt sätt, genom proportionering eller på annat sätt (särskild värdering).

Exempel

A äger en skogsfastighet, vars anskaffningsvärde för skogen uppgår till 320 000 kr. Han har gjort skogsavdrag med 60 000 kr.

A säljer $\frac{1}{4}$ av fastigheten till sin dotter.

Hans anskaffningsvärde reduceras därför med $\frac{1}{4}$ till 240 000 kr.

A:s kvarvarande avdragsutrymme före överlåtelsen är 100 000 (320 000/2 - 60 000) kr.

Detta reduceras med så stor del som motsvarar den överlåtna andelen (= $\frac{1}{4}$ -del). A har ett efter överlåtelsen återstående avdragsutrymme på 75 000 kr (= $\frac{3}{4}$ -delar).

Dotterns anskaffningsvärde är beroende av vilken ersättning hon betalar.

Vid benefikt förvärv övertar förvärvaren så stor del av överlåtarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme som belöper på den förvärvade andelen (t.ex. 1/6 av anskaffningsvärdet) vid förvärvstillfället (21 kap. 16 § IL).

Exempel

Samma förutsättningar som i föregående exempel, men med den skillnaden att dottern får $\frac{1}{4}$ -del av fastigheten i gåva. Hon övertar då $\frac{1}{4}$ -del av A:s anskaffningsvärde,

dvs. 80 000 kr, och hon anses ha gjort skogsavdrag med $\frac{1}{4}$ -del av de 60 000 kr som A före gåvotillfället sammanlagt gjort avdrag med.

Dotterns återstående avdragsutrymme blir $80\,000/2 - 60\,000/4 = 25\,000$ kr.

För A blir situationen densamma som i föregående exempel.

Arealförvärv	Då det gäller delförvärv av viss areal är reglerna för beräkning av anskaffningsvärde och gällande ingångsvärde mera komplicerade.
Arealförvärv Överlåtaren	Om en del av en skattskyldigs skogsmark går över till en ny ägare, oavsett om detta sker genom oneröst eller benefikt förvärv, minskas den skattskyldiges anskaffningsvärde och avdragsutrymme i samma proportion som minskningen av värdet av skog och skogsmark i näringsverksamheten (21 kap. 17 § IL).
Arealförvärv Förvärvaren	Vid oneröst förvärv beräknas förvärvarens anskaffningsvärde på vanligt sätt, genom proportionering om relevant taxeringsvärde med delvärden finns eller i annat fall genom särskild värdering. Vid benefikt förvärv övertar förvärvaren så stor del av den tidigare ägarens anskaffningsvärde som värdet av den förvärvade skogen och skogsmarken utgör av all skog och skogsmark i dennes näringsverksamhet när förvärvet sker. Förvärvaren anses ha gjort skogsavdrag med samma belopp som den tidigare ägaren anses ha gjort på den förvärvade delen, vilket innebär att förvärvaren också tar över den tidigare ägarens avdragsutrymme (21 kap. 16 § IL).
Mindre än 20 % Överlåtaren	Om överlåtelsen vid arealförvärv omfattar mindre än 20 % av all skog och skogsmark i överlåtarens näringsverksamhet ska överlåtarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme inte minskas med anledning av överlåtelsen. Detta gäller oavsett om överlåtelsen skett oneröst eller benefikt (21 kap. 17 § IL).
Mindre än 20 % Förvärvaren	Vid arealförvärv genom köp, byte eller på liknande sätt av en del av en fastighet får den nye ägaren alltid ett anskaffningsvärde och avdragsutrymme som beräknas på vanligt sätt som en del av erlagd ersättning. Detta gäller oavsett hur stor eller liten del av överlåtarens skog och skogsmark som förvärvas. Vid benefika arealförvärv som omfattar mindre än 20 % av värdet av all skog och skogsmark i överlåtarens näringsverksamhet får den nye ägaren inte något anskaffningsvärde eller avdragsutrymme (21 kap. 16 § IL).

Exempel

I.

A:s anskaffningsvärde på skog och skogsmark är 880 000 kr. A har gjort skogsavdrag med 140 000 kr under den tid han ägt fastigheten.

A säljer en del av sin fastighet för 360 000 kr. Vid försäljningstillfället är värdet av all skog och skogsmark i A:s näringsverksamhet enligt föreliggande utredning 1 040 000 kr. På den avyttrade arealen belöper enligt utredningen 260 000 kr, vilket motsvarar 25 %. A har alltså kvar 75 % av sitt anskaffningsvärde eller 660 000 kr. A:s återstående avdragsutrymme blir $(660\,000/2 - \frac{3}{4} \times 140\,000) = 225\,000$ kr.

Den nye ägaren får beräkna anskaffningsvärde och avdragsutrymme enligt vanliga regler genom proportionering eller på annat sätt som en del av erlagd ersättning. Något samband med hur stor reducering A gör av sina värden finns i princip inte vid ett oneröst förvärv.

Om överlåtelsen i stället hade avsett en fastighetsdel vars värde varit mindre än 20 % av värdet av all skog och skogsmark i A:s näringsverksamhet, hade A inte behövt reducera sina värden. Den nye ägaren hade ändå fått beräkna sina värden med utgångspunkt i den ersättning han betalt.

II.

A har ett anskaffningsvärde på 600 000 kr. Värdet av all skog och skogsmark i A:s näringsverksamhet kan uppskattas till 750 000 kr vid överlåtelsestillfället.

A överlåter ett skogsskifte till B genom gåva. Värdet av detta skogsskifte kan beräknas till 225 000 kr. Eftersom detta värde inte understiger 20 % av all skog och skogsmark i A:s näringsverksamhet har B rätt till anskaffningsvärde för sitt förvärv.

Om A gjort skogsavdrag med 100 000 kr blir B:s avdragsutrymme

$$(600\,000/2 \times 225/750) - (100\,000 \times 225/750) = 60\,000 \text{ kr.}$$

A:s avdragsutrymme minskar i samma mån och A har ett återstående avdragsutrymme på 140 000 kr.

Svårigheter kan uppkomma vid värderingen av den överlåtna skogen och skogsmarken. Om skogsbeståndet är jämnt fördelat

över hela skogsarealen kan beräkningen kanske ske efter arealuppgifter. Åtskilliga faktorer utöver areal och virkesförråd påverkar skogens värde, som t.ex. terrängens beskaffenhet och avstånd till bilväg. I många fall måste en skogssakkunnig värdering ske av de olika delarna.

Fastighetsreglering, klyvning

En proportionell minskning av den skattskyldiges anskaffningsvärde och avdragsutrymme ska också ske om värdet av skogen och skogsmarken på hans fastighet minskar på grund av fastighetsreglering eller klyvning (21 kap. 17 § IL).

Tomtrörelse

Bestämmelserna i 21 kap. 17 § IL om överlåtarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme efter delavyttring ska också tillämpas om en del av en fastighet enligt 27 kap. 11 § IL blir lagertillgång i tomtrörelse av den anledningen att fastighetsägaren under tio år avyttrat minst 15 byggnadstomter som kan räknas samman till en tomtrörelse.

En skogsfastighet som av denna anledning utan ägarbyte växlat karaktär från kapitaltillgång till lagertillgång ska anses ha förvärvats av en ny ägare. Något anskaffningsvärde eller avdragsutrymme ska inte beräknas för den del som bytt karaktär eftersom den delen av fastigheten inte längre är en kapitaltillgång.

För den del av fastigheten som inte bytt karaktär gäller, i det fall att skog och skogsmark till ett värde som motsvarar mindre än 20 % av värdet av skogen och skogsmarken i fastighetsägarens näringsverksamhet vid den tidpunkt då tomtrörelsen anses påbörjad bytt karaktär och blivit lagertillgång, att fastighetsägarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme inte ska minskas, och i övriga fall att en proportionell minskning av anskaffningsvärde och avdragsutrymme ska ske (21 kap. 18 § IL).

Allframtidsupplåtelse

Om engångsersättning för skog och skogsmark på grund av allframtidsupplåtelse blir föremål för kapitalvinstbeskattning ska reglerna i 21 kap. 17 § IL om anskaffningsvärde och avdragsutrymme vid delavyttring tillämpas som om den upplåtna skogen och skogsmarken förvärvats av ny ägare (21 kap. 18 § IL). Detta innebär att fastighetsägaren inte behöver reducera sitt anskaffningsvärde och avdragsutrymme om ersättningen för den upplåtna skogsmarken och det virke (60 % av ersättningen för skogsprodukter) som avverkats på denna mark i samband med upplåtelsen inte uppgår till minst 20 % av värdet av skogen och skogsmarken i näringsverksamheten vid upplåtelsestillfället.

Koncernföretag

Vid överlåtelse av skogsfastighet mellan företag inom en svensk koncern gäller inte 20 %-regeln varken för förvärvaren eller överlåtaren (21 kap. 14 och 17 §§ IL).

**Schematisk
sammanställning
av reglerna vid
delförvärv**

Skogsbeskattning			
Beräkning av anskaffningsvärde och avdragsutrymme vid delförvärv			
	Typ av delförvärv	Överlåtaren	Förvärvaren
Ideell andel	Oneröst	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme reduceras med så stor del som motsvaras av den överlåtna andelen, t.ex. ¼-del, oavsett hur liten kvotdel som överlåtit	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme beräknas enligt vanliga regler (proportionering eller på annat sätt, särskild värdering).
	Benefikt	-"- (dvs. med samma belopp som förvärvaren övertar)	Övertar så stor del av föregående ägarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme som motsvarar den förvärvade andelen, t.ex. ¼-del.
Areal förvärv	Oneröst 20 % eller mer	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme reduceras i samma proportion som minskningen av värdet av näringsverksamhetens skog och skogsmark.	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme beräknas enligt vanliga regler (proportionering eller på annat sätt, särskild värdering).
	Oneröst mindre än 20 %	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme behöver inte reduceras.	-"-
	Benefikt 20 % eller mer	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme reduceras i samma proportion som minskningen av värdet av näringsverksamhetens skog och skogsmark (dvs. med samma belopp som förvärvaren övertar).	Övertar så stor del av föregående ägarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme som värdet av den förvärvade skogen och skogsmarken utgör av all skog och skogsmark i näringsverksamheten vid förvärvstillfället.
	Benefikt mindre än 20 %	Anskaffningsvärde och avdragsutrymme behöver inte reduceras.	Får inte tillgodoräkna sig något anskaffningsvärde eller avdragsutrymme.

15.2.4.7 Rationaliseringsförvärv

Är förvärvet av skog och skogsmark ett led i jordbrukets eller skogsbrukets yttre rationalisering, dvs. medför förvärvet mer ändamålsenliga brukningsenheter, kan skogsavdrag göras med högre belopp än vid vanliga förvärv (prop. 1978/79:204 s. 57–58).

I propositionen beskrivs ett exempel på skogsbrukets rationalisering då fysisk person utökar sitt innehav av skogsmark genom att köpa en grannfastighet. Syftet med reglerna om rationaliseringsförvärv var och är alltså att stimulera sammanslagningar av små brukningsenheter till större och mer ändamålsenliga.

Något svar i kvantifierbara termer som gäller hela landet är inte möjligt att lämna. Några enhetliga riktlinjer finns inte. Sådana kan inte heller finnas eftersom förhållandena är alltför olika bl.a. avseende tillväxt och möjlighet till arronderingsförbättringar. En bedömning måste således ske i varje enskilt fall. Driftsförhållandena ska förbättras på sådant sätt att kostnaderna per virkes- eller arealenhet för drivning, skogsvård och förvaltning uppenbart påverkas i gynnsam riktning. Hänsyn ska tas bl.a. till flytningskostnader, vägunderhåll och vägavgifter, gränsunderhåll och färdsel över annans mark.

Några rationaliseringseffekter uppkommer inte om förvärvad och ägd fastighet, var för sig, storleksmässigt överstiger en för trakten rationell brukningsenhet. Ägarförhållandena påverkar också bedömningen. Att delägare löser ut andra delägare i samma fastighet anses inte medföra någon yttre rationaliseringseffekt. Det ska vara samma ägarförhållande i tidigare ägd fastighet som i tillköpt. Vissa speciella undantagsfall kan finnas.

Bestämmelserna finns i 21 kap. 10 § IL och innebär att avdragsnivån (men inte avdragsutrymmet) under viss tid höjs till det dubbla. Rätten till förhöjt avdrag, dvs. hela intäkten vid upplåtelse av avverkningsrätt och 60 % av intäkten till följd av försäljning eller uttag av skogsprodukter, gäller enbart för fysiska personer och sådana dödsbon, där fastigheten vid dödsfallet ägdes av den avlidne. Förhöjt avdrag får göras oavsett om avverkningen sker på den mark som förvärvats i rationaliseringssyfte eller om avverkningen helt eller delvis sker på tidigare ägd mark.

Ej aktiebolag m.fl.

Reglerna om rationaliseringsförvärv omfattar inte övriga juridiska personer.

Endast vid köp, byte etc.	Reglerna gäller endast om fastigheten förvärvats genom köp, byte eller på liknande sätt eller genom fastighetsreglering eller klyvning. Däremot kan förhöjt avdragsbelopp inte medges om förvärvet varit benefikt, även om den åsyftade rationaliseringen åstadkommit just genom den benefika överlåtelsen.
Tidsgräns, förvärvstidpunkt	Möjligheten till förhöjt avdrag är begränsad i tiden till det beskattningsår som rationaliseringsförvärvet skett och de närmast därpå följande fem beskattningsåren. Förvärvstidpunkten bestäms enligt vanliga civilrättsliga regler, vilket innebär att köpekontraktets datum normalt gäller som tidpunkt för äganderättsövergången. Vid fastighetsreglering och klyvning räknas som förvärvstidpunkt den tidpunkt för tillträde som gäller enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) eller den tidpunkt för tillträde som gäller enligt skriftligt avtal under förutsättning att fastighetsbildning sökts (21 kap. 10 § 2 st. IL).
Avdragsutrymmet	Avdragsutrymmet utökas inte genom de regler som gäller vid rationaliseringsförvärv. Även i dessa fall gäller att högst halva anskaffningsvärdet utgör avdragsutrymme under innehavstiden. Däremot kan skogsavdragen erhållas i snabbare takt genom att hela den avdragsgrundande skogsintakten får dras av. De förhöjda avdragsbeloppen får sammanlagt inte överstiga det avdragsutrymme som belöper på rationaliseringsförvärvet (21 kap. 10 § 1 st. IL).
Intygskravet	Det tidigare angivna kravet på intyg från länsstyrelse/lantbruksnämnd har tagits bort från lagtexten. Det ankommer dock även fortsättningsvis på den skattskyldige att styrka att det är fråga om ett rationaliseringsförvärv.
Anskaffningsvärdet	Vid rationaliseringsförvärv får i anskaffningsvärdet räknas in, förutom ersättningen för skog och skogsmark, även den del av övriga utgifter för förvärvet såsom för lagfart och lantmåteriutgifter som belöper på skogen och skogsmarken (21 kap. 15 § IL). Däremot ska inte lantmåteriförrättningsutgifter för omarrondering som är ett led i jordbrukets eller skogsbrukets yttre rationalisering räknas in i anskaffningsvärdet. Avdragsutrymmet i rationaliseringsfallen bli något större än vid övriga förvärv där utgifter för lagfart och lantmåteri inte får räknas in i anskaffningsvärdet.

Exempel

A äger en skogsfastighet vars anskaffningsvärde uppgår till 1 600 000 kr. Avdragsutrymmet är halva anskaff-

ningsvärdet eller 800 000 kr, varav 400 000 kr förbrukats.

A förvärvar därefter en grannfastighet för 2 160 000 kr. Lagfartskostnader m.m. uppgår till 40 000 kr. Taxeringsvärdet var vid förvärvstidpunkten 800 000 kr, varav skogsbruksvärde 400 000 kr. A styrker att det är fråga om ett rationaliseringsförvärv. Anskaffningsvärdet för den förvärvade skogen kan beräknas till

$$\frac{2\,200\,000 \times 400\,000}{800\,000} = 1\,100\,000 \text{ kr}$$

Avdragsutrymmet blir 550 000 kr.

Två år därefter säljer A en avverkningsrätt för 750 000 kr och yrkar avdrag enligt reglerna för rationaliseringsförvärv. Han gör avdrag med hela skogsintäkten. Avdraget ska dock begränsas till 550 000 kr, eftersom avdragsutrymmet för den fastighet han förvärvat genom rationaliseringsförvärv därefter är förbrukat.

För resterande del av likviden, 200 000 kr, kan A göra avdrag enligt vanliga regler, dvs. med 50 % av återstoden av skogsintäkten eller med 100 000 kr, eftersom han inte helt förbrukat avdragsutrymmet på sin gamla fastighet.

A kan göra skogsavdrag med $550\,000 + 100\,000 = 650\,000$ kr. Återstående avdragsutrymme är 300 000 kr och härrör i sin helhet från den tidigare förvärvade fastigheten. Möjligheten till förhöjt avdrag pga. rationaliseringsförvärv är uttömda.

15.2.4.8 Övergångsbestämmelser

Till 1981 års regler

Enligt övergångsbestämmelserna till 1981 års regler (senaste lydelse i SFS 1982:324) bestäms anskaffningsvärdet på skog som fanns på fastigheten vid ingången av det beskattningsår för vilket taxering sker första gången enligt de nya bestämmelserna (övergångstillfället, vanligtvis den 1 januari 1980) med utgångspunkt i skogens ingångsvärde enligt äldre bestämmelser.

Kontinuitetsprincipen

Genom denna övergångsregel uppnås kontinuitet i beskattningen för den som antingen förvärvat sin skogsfastighet före övergångstillfället, eller, som genom ett benefikt förvärv efter övergångstillfället övertar en överlåtares anskaffningsvärde, baserat på förvärv före övergångstillfället. Anskaffningsvärdet överensstämmer med ingångsvärdet enligt de äldre reglerna och gällande ingångsvärde med för ägaren gällande ingångsvärde.

Exempel

A köpte 1969 en fastighet för 760 000 kr. Ingångsvärdet för den växande skogen beräknades till 420 000 kr. Han avverkade skog under 1973 och 1976 och medgavs skogsvärdeminskingsavdrag med 27 000 kr respektive 113 000 kr. Det för ägaren gällande ingångsvärdet enligt de äldre reglerna utgjorde därefter 280 000 kr.

Samma belopp får övertas som gällande ingångsvärde enligt 1981 års regler. Anskaffningsvärdet blir 420 000 kr och avdragsutrymmet hälften därav eller 210 000 kr. Av detta har A genom erhållna värdeminskingsavdrag konsumerat totalt 140 000 (27 000 + 113 000) kr.

A kan således under sitt fortsatta innehav medges skogsavdrag med ytterligare högst 70 000 kronor (210 000 - 140 000).

Om han i stället på grund av avverkningarna 1973 och 1976 medgivits skogsvärdeminskingsavdrag överstigande 210 000 kr, skulle hans avdragsutrymme enligt 1981 års regler vara helt förbrukat redan vid övergångstillfället, varför ytterligare skogsavdrag inte kunnat medges.

15.2.4.9 Beräkning av ingångsvärde enligt äldre regler

Beräkning av anskaffningsvärde enligt de nya reglerna sker först vid det års taxering, då skogsavdrag yrkas för första gången. Följden blir att övergångsbestämmelserna kan komma att tillämpas under en lång följd av år i de fall då fastigheten förvärvats före övergångstillfället 1980.

Sammanställning av äldre regler

Sammanställning av de äldre reglerna finns i Handledning i skogsbruksbeskattning, 1994, s. 54 ff. och i bilaga 5 till denna handledningen. Jfr även 4 kap. 32 § lag om ikraftträdandet av inkomstskattelagen.

Övergångsbestämmelser till inkomstskattelagen

I 4 kap. 32 och 33 §§ ILP finns övergångsbestämmelserna till IL vad gäller skog.

I fråga om skog som fanns på fastigheten vid ingången av det beskattningsår för vilket taxering skedde år 1981 eller, om taxering inte skedde då, år 1982, (övergångstillfället) ska anskaffningsvärdet och avdragsutrymmet bestämmas med utgångspunkt i skogens ingångsvärde enligt äldre regler.

Som anskaffningsvärde vid tillämpning av IL anses ingångsvärdet vid övergångstillfället till den del detta värde grundade

sig på ersättning vid köp, byte eller liknande förvärv efter år 1951 och i fråga om annat förvärv på taxeringsvärdet för år 1952 eller senare år. Anskaffningsvärdet får inte beräknas med stöd av den s.k. 20-årsregeln i de äldre reglerna.

Vid beräkning av det återstående avdragsutrymmet beaktas avdrag som den skattskyldige vid 1952 eller senare års taxering har gjort för minskning av skogens ingångsvärde o.d. Är makes eller skyldemans förvärv avgörande för beräkningen av ingångsvärdet, ska avdrag som denne förvärvare, eller i förekommande fall senare ägare, har gjort anses som avdrag som den skattskyldige själv har gjort. Avdragsutrymmet ska dock inte tas upp till lägre belopp än 50 % av anskaffningsvärdet eller, i fråga om annan juridisk person än sådant dödsbo som övertagit fastigheten från den avlidne, 25 % av anskaffningsvärdet.

Kan den skattskyldige göra sannolikt att belopp, varmed avdrag har gjorts, hänför sig till en fastighet för vilken något anskaffningsvärde inte ska beräknas, ska hänsyn inte tas till beloppet vid beräkning av återstående avdragsutrymme (32 §).

Se vidare kommentaren under avsnitt 15.2.4.4 Spärr mot negativt avdragsutrymme.

**Övergångs-
bestämmelser**
**Förvärv av fastig-
het 1981**

Vid tillämpning av bestämmelserna om skogsavdrag i 21 kap. 4–19 §§ IL ska en skattskyldig, om han begär det, anses ha förvärvat en fastighet genom köp, byte eller på liknande sätt om

1. fastigheten förvärvades under år 1981
2. fastigheten då var taxerad som jordbruksfastighet
3. överlåtelsen var betecknad som köp, byte eller liknande, och
4. den avtalade ersättningen inte understeg fastighetens taxeringsvärde för år 1980 (33 §).

15.2.4.10 Avverkningsrätter

21 kap. 2 § IL

**Begreppet
avverkningsrätt**

Civilrättsligt är rätten att avverka skog på annans fastighet en form av nyttjanderätt, även om rättigheten inte innebär rätt att i övrigt nyttja fastigheten (7 kap. 3 § JB). Rättigheten har således inte samma innebörd som arrende, då inte någon viss areal omfattas av upplåtelsen.

Begreppsmässigt omfattar upplåtelse av avverkningsrätt företeelserna rotpostförsäljning eller försäljning av stämpling. Avtal om upplåtelse av avverkningsrätt är inte bindande längre än fem år enligt 7 kap. 5 § 2 st. JB (gäller dock inte rätt som upplåtes av staten). Observera att tiden räknas från datum för avtalet och inte från eventuellt tillträdesdatum.

Avverkningsuppdrag eller leveransrotköp är andra upplåtelseformer, vid vilka fastighetsägaren uppdrar åt annan att avverka skog på hans fastighet, med löfte för den som avverkar att köpa det utfallande virket.

**Rotpost eller
stämpling =
Avverkningsrätt**

Rotpostförsäljning eller stämpling innebär att skogsägaren låter utmärka och mäta upp träd på rot inom ett visst område. Köparen betalar ett pris som avser den rotstående skogen (rotposten). Vid rotpostförsäljning eller stämpling är det köparen som står risken för hur mycket eller lite virke som finns inom området.

**Avverknings-
uppdrag**

Vid avverkningsuppdrag uppdrar skogsägaren åt en köpare t.ex. en skogsägarförening att utföra en avverkning. Köparen ansvarar för att skogen som anvisats blir avverkad och uttransporterad till bilväg. Den fortsatta hanteringen av virket, dvs. mätning och prissättning sker sedan på samma sätt som för leveransvirke (virke som avverkats av skogsägaren själv). För att få fram nettopriset dras köparens kostnad för avverkningen av. Kostnaden kan antingen bestå av den verkliga kostnaden eller en i förväg överenskommen fast kostnad. Vid avverkningsuppdrag är det säljaren som står risken för hur mycket eller lite virke som finns inom området.

Leveransrotköp

Vid leveransrotköp säljer skogsägaren skog som rotpost utan uppmätning av skogen och virket betalas till ett fast nettopris per avverkad kubikmeter. Mätning sker vid industrin. Köparen står för både avverknings- och transportkostnader. Vid leveransrotköp är det säljaren som står risken för hur mycket eller lite virke som finns inom området.

**Skatterättsligt
jämfälls avverk-
ningsuppdrag och
leveransrotköp
med avverknings-
rätt**

Regeringsrätten har i målet RÅ 1970 Fi 1373 avseende beräkning av maximibelopp för insättning på skogskonto funnit nettolikvid för sådant avverkningsuppdrag utgöra ersättning för avverkningsrätt.

Skatterättsligt bör således avverkningsuppdrag och leveransrotköp jämfällas med upplåtelse av avverkningsrätt.

Förbehållen avverkningsrätt, inkomst av näringsverksamhet

Innehav av näringsfastigheter och näringsbostadsrätter samt av avverkningsrätt till skog räknas alltid till näringsverksamhet (13 kap. 1 § IL). Såsom bestämmelsen är utformad innefattar den förbehållen avverkningsrätt. Sådant förbehåll kan göras i samband med försäljning av fastighet. Analogt med vad som i övrigt gäller upplåtelse av avverkningsrätter enligt 7 kap. 5 § 2 st. JB är sådant förbehåll giltigt i högst fem år.

Det bör observeras att rätt till skogsavdrag inte får göras pga. en intäkt som tas upp till beskattning efter det att all skogsmark som ingår i näringsverksamheten har förvärvats av en ny ägare (21 kap. 4 § IL). Avdrag för insättning på skogskonto eller skogskadekonto får dock ske pga. avverkningsrätt som den skattskyldige har förbehållit sig vid överlåtelse av en fastighet eller vid fastighetsbildning och avyttring av sådan avverkningsrätt (21 kap. 22 § IL).

Bokföringsmässiga grunder huvudregel

Huvudregeln enligt 14 kap. 2 § IL är att inkomst av näringsverksamhet ska redovisas enligt bokföringsmässiga grunder.

Kontantprincipen

Enligt 21 kap. 2 § IL får den skattskyldige redovisa intäkt av upplåtelse av avverkningsrätt till skog efter kontantmässiga grunder om betalning enligt upplåtelseavtalet ska erläggas under loppet av flera år. Som intäkt för varje år får då tas upp den del av ersättningen som inlutit under samma år. Varje delbetalning är intäkt den dag den blir disponibel. En överenskommelse om betalningsplan, som visar att betalning ska ske under minst två år, ska finnas senast vid tidpunkten för avyttringen. Avvikelse från planen kan ske utan att undantagsregleringen upphör att gälla.

Betalningsplan kan inte föras över

Ett dödsbo hade en fordran enligt betalningsplan på 670 411 kr enligt 21 kap. 2 § IL. Av denna summa utbetalades 299 999 kr till dödsboet. Resterande belopp 370 412 kr tillskiftades tre dödsbodelägare genom partiellt arvskifte. Frågan som prövades av Kammarrätten var om dödsboet skulle beskattas för beloppet 370 412 kr. Kammarrätten anger i domskälen följande. Genom att disponera över fordran på sätt som skett genom det partiella skiftet måste enligt kammarrättens mening dödsboet anses ha förfogat över sin rätt till ersättning på ett sådant sätt att ersättningen inte längre ska betalas ut till dödsboet under flera år. Skattskyldighet i sig för den aktuella avverkningsersättningen har redan åvilat dödsboet i och med att fordran uppkommit och bestämmelserna i 21 kap. 2 § IL innebär – med avsteg från huvudregeln om bokföringsmässig

redovisning – endast en rätt för den ersättningsberättigade att under vissa förutsättningar fördela likvid över tiden. I och med att ersättningen efter arvskiftet inte längre för dödsboets vidkommande ska betalas under flera år är angivet lagrum enligt kammarrättens mening inte längre tillämpligt. Till följd härav ska hela den kvarstående ersättningen för aktuell avverkningsrätt tas upp till beskattning (KRNSU 2005-09-30, mål nr 101-05).

En betalningsplan kan således inte föras över med skatterättslig verkan vid ett generationsskifte. Rätten att fördela likviden över flera år tillkommer endast den ersättningsberättigade.

Se Skatteverkets ställningstagande 2008-03-03 (dnr 131 127228-08/111) avseende överlåtelse av betalningsplan enligt 21 kap. 2 § IL.

**Bokförings-
mässiga grunder**

Saknar t.ex. ett avtal om avverkningsrätt bestämmelse om uppdelning av betalningen ska beskattning ske enligt bokföringsmässiga grunder. Intäkten enligt avtalet ska redovisas för det beskattningsår som avtalet har daterats. Har full betalning då inte skett ska fordran för resterande belopp enligt avtalet redovisas. Avverkningsuppdrag och leveransrotköp bör i princip redovisas på motsvarande sätt. Svårighet kan uppkomma att beräkna ersättningen för ett avverkningsuppdrag eller ett leveransrotköp (jfr följande).

**Värdering av
fordran,
avverknings-
uppdrag eller
leveransrotköp**

En skogsägarförening åtar sig avverkning av ett visst område och köper det avverkade virket (avverkningsuppdrag). Innan avverkningen slutförts kan flera faktorer t.ex. avverkad kvantitet, pris, avverkningskostnader m.m. vara okända för skogsägaren. De okända faktorerna kan i större eller mindre omfattning påverka ersättningen. Genom avtalet om avverkningsuppdrag eller leveransrotköp har skogsägaren fullgjort vad som åligger honom. Skogsägaren ska därför enligt Skatteverkets uppfattning redovisa fordran för avtalet det beskattningsår då avtalet har slutits. Har full betalning då inte skett ska fordran för resterande belopp enligt kontraktet redovisas. Vid värderingen av denna fordran ska beaktas de okända faktorer som kan påverka ersättningen.

Valfrihet

Den skattskyldige har valfrihet att redovisa intäkt av upplåtelse av avverkningsrätt till skog om betalning enligt upplåtelseavtalet ska erläggas under loppet av flera år antingen enligt bokföringsmässiga grunder eller enligt kontantprincipen. Ska kontantmässig redovisning ske måste betalningen enligt avtalet

Byte från kontant principen till bokföringsmässiga grunder

vara uppdelad i en betalningsplan. Som angivits ovan jämföras avverkningsuppdrag och leveransrotköp med avverkningsrätt.

En skogsägare har redovisat en intäkt av en avverkningsrätt år 1 efter kontantprincipen. Ytterligare likvider för avverkningsrätten ska erhållas under åren 2 och 3. I IL finns inga bestämmelser om vad som ska gälla vid byte av redovisningsprincip. Då kontantprincipen är frivillig framstår det som rimligt att om inte särskilda skäl föreligger godtas en övergång till bokföringsmässiga grunder, dvs. kvarstående likvider för åren 2 och 3 redovisas år 2.

15.2.5 Skogskonto och skogsskadekonto

21 kap. 21–40 §§ IL

prop.1954:14

prop.1981/82:182

prop.1989/90:110 s. 770–773

Endast fysiska personer och dödsbon

För de flesta skogsägare kan skogsinkomsterna variera avsevärt från år till år. För att uppnå en jämnare beskattning, dvs. undvika ogynnsamma marginalskatteeffekter, har möjligheten till avdrag för insättning på skogs- och skogsskadekonto tillkommit. Dessa regler omfattar endast enskilda näringsidkare, dvs. fysiska personer och dödsbon. Juridiska personer, frånsett dödsbon, samt delägare i handelsbolag omfattas inte av bestämmelserna.

15.2.5.1 Insättning på skogskonto

Intäkt av skogsbruk

Rätten till avdrag för insättning på skogskonto är knuten till intäkt i näringsverksamhet av skogsbruk och inte till innehavet av skogsfastighet (21 kap. 21 § IL).

Med skogsbruk avses att den skattskyldige utnyttjar skogen på sin egen eller en arrenderad lantbruksenhet i Sverige. Som skogsbruk räknas också avverkning av skog på en lantbruksenhet på grund av en avverkningsrätt som den skattskyldige har förbehållit sig vid överlåtelse av en fastighet eller vid fastighetsbildning och avyttring av sådan avverkningsrätt (21 kap. 22 § IL). Även en arrendator eller före detta skogsägare, som överlåtit fastighet men förbehållit sig avverkningsrätt, får använda skogskonto om avverkningsrätten säljs.

Av RÅ 1988 ref. 72 framgår att en skattskyldig ägde hälften av en jordbruksfastighet och hans maka andra hälften. Han

brukade hela fastigheten och redovisade alla intäkter och kostnader avseende fastigheten. Han medgavs avdrag för insättning på skogskonto beräknat med hänsyn till hela skogsintäkten på fastigheten.

Av RÅ 1979 ref. 1:52 framgår att avdrag för insättning på skogskonto inte fick ske när kontot innehades av flera skattskyldiga gemensamt.

Avdrag för insättning på skogskonto/skogsskadekonto kan erhållas vid skogsintäkt av fastighet som är belägen inom EES, se Skatteverkets ställningstagande 2007-11-26 (dnr 131 684681-07/111).

Ett kreditinstitut per år

En skattskyldig får för ett visst beskattningsår inte göra insättning på skogskonto i mer än ett kreditinstitut. Om insättning skett hos flera kreditinstitut får avdrag göras bara för insättningar hos det först anlidade kreditinstitutet (21 kap. 32 §). Av kontrolltekniska skäl medges avdrag endast för insättningar hos ett kreditinstitut. Däremot kan avdrag medges för en eller flera insättningar på samma eller olika kontonummer hos det först anlidade kreditinstitutet.

Avdragets storlek

Avdragets storlek är knutet till beskattningsårets skogsintäkter, inklusive försäkringsersättning för skog eller skogsprodukter och sådan utdelning från samfällighet, som hänför sig till intäkt av skogsbruk. Vidare får sådan ersättning som tas upp som intäkt av näringsverksamhet för skog eller skogsprodukter i samband med allframtidsupplåtelse som avses i 45 kap. 8 § IL medräknas (21 kap. 25–29 §§ IL).

Ersättning exkl. moms

Skattskyldighet till mervärdesskatt föreligger för näringsidkare för försäljning och uttag av vara eller tjänst. Redovisning av mervärdesskatt sker antingen i inkomstdeklaration (årsomsättning om högst 1 000 000 kr) eller i skattedeklarationer. Eftersom mervärdesskatten inte är intäkt vid inkomstskatteberäkningen räknas avdraget för insättning på skogskonto alltid med utgångspunkt från skogsintäkterna exklusive mervärdesskatt.

Av 21 kap. 25 § IL framgår att avdrag för insättning på skogskonto ett visst beskattningsår högst får motsvara summan av

Högsta avdrag

1. 60 % av skogsintäkten pga. upplåtelse av avverkningsrätt,
2. 40 % av skogsintäkten pga. avyttring av skogsprodukter, och
3. 40 % av skogsintäkter pga. uttag av skogsprodukter.

**Skogsskador –
utökad avdrags-
rätt**

Av 21 kap. 26 § IL framgår att om stormfällning, brand, insektsangrepp eller någon liknande händelse medför att en betydande del av skogen bör avverkas i förtid, får den skattskyldige, till den del intäkten kommer från sådan avverkning, göra avdrag med högst ett belopp som motsvarar summan av

1. 80 % av skogsintäkten pga. upplåtelse av avverkningsrätt,
2. 50 % av skogsintäkten pga. avyttring av skogsprodukter och
3. 50 % av skogsintäkter pga. uttag av skogsprodukter.

Den skattskyldige kan genom utredning från skogsstyrelsen eller på liknande sätt visa att en betydande del av skogen på grund av stormfällning, brand, insektsangrepp eller liknande händelse har avverkats tidigare än som varit avsett och få högre avdrag för insättning på skogskonto.

**Begreppet
”betydande del”**

Betydande del innebär normalt att skogsägaren i förtid måste avverka skog motsvarande minst två års tillväxt på den skogsmark som ingår i näringsverksamheten. Vid bedömningen av storleken av de framtvingade skogsuttagen medräknas även sådana intäkter som härrör från avverkning av skog som inte direkt har skadats, om det från skogsvårdssynpunkt eller av avverkningstekniska skäl framstår som angeläget att avverkningar görs (prop. 1978/79:81 s. 10).

**Allframtidis
upplåtelse**

Samma utökade avdragsrätt gäller för intäkter av skogsbruk i samband med allframtidisupplåtelser av skogsmark som avses i 45 kap. 8 § IL och som tas upp som intäkt av näringsverksamhet (21 kap. 27 § IL).

**Med avverknings-
rätt jämställes**

Ersättningar enligt upplåtelseformerna avverkningsuppdrag eller leveransrotköp jämställs skattemässigt med ersättning för avverkningsrätt. Sådana intäkter berättigar således till avdrag för insättning på skogskonto med den högre procentsatsen 60 % eller 80 % (skogsskador). Se vidare avsnitt 15.2.4.10.

Begränsningar

Eftersom syftet med avdrag för insättning på skogskonto är att fördela skogsinkomster på flera år får sådan insättning inte leda till att underskott uppkommer i näringsverksamheten (21 kap. 30 § IL).

All näringsverksamhet (frånsett självständig näringsverksamhet utomlands) som bedrivs av enskilda näringsidkare räknas som en enda näringsverksamhet. Underskott får inte uppkomma i den sammanlagda ”svenska näringsverksamheten” som kan bestå av olika verksamheter t.ex. skogsbruk och butiksförsäljning.

Av RÅ 1976 ref. 85 framgår att när insättning på skogskonto skett med belopp som överstiger minimum för insättning har uppskov med taxering medgivits med belopp motsvarande nettointäkten trots att denna intäkt understigit minimibeloppet.

Beloppsmässig begränsning

Avdrag för insättning på skogskonto medges inte med belopp som understiger 5 000 kr (21 kap. 31 § IL). Beloppsgränsen gäller för visst beskattningsår och är motiverad av administrativa skäl.

Avrundning

Avdrag avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Delägare

Om fastigheten ägs av två eller flera delägare räknas varje del som en näringsverksamhet. Beloppsgränsen på 5 000 kr gäller för var och en av delägarna (RÅ 1966 ref. 54).

Senaste insättningsdag

Avdrag får göras bara om medlen satts in på ett skogskonto senast den dag som den skattskyldige ska lämna inkomstdeklaration (21 kap. 33 § IL). Har den skattskyldige fått anstånd med att lämna deklaration förskjuts senaste insättningsdag i motsvarande mån.

Redovisning i deklarationen

Avdraget i deklarationen ska styrkas med insättningsbesked från banken (Blankett SKV 2463).

Skogskonto krav

Som skogskonto godtas bara sådant konto hos ett svenskt kreditinstitut eller ett utländskt kreditinstituts filial i Sverige för vilket ränta tillgodoräknas minst en gång per år (21 kap. 35 § IL).

Ränta

I lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m. finns bestämmelser om skatt på räntan. Skatten är 15 % av den ränta som gottskrivs kontot. Fråga är om en direkt källskatt som kreditinstitutet ska betala. Vid varje tillfälle då ränta gottskrivs ett konto ska kreditinstitutet innehålla skatt på räntan. Om kreditinstitutet har underlåtit att innehålla skatt är kreditinstitutet betalningsskyldig för belopp som skulle ha innehållits. Resterade ränta på skogskontot beskattas som intäkt av näringsverksamhet när beloppet tas ut från kontot.

15.2.5.2 Insättning på skogsskadekonto

Bakgrund till bestämmelserna

Det huvudsakliga syftet med skogskontosystemet är att skogsägaren ska kunna fördela skogsinkomsterna mellan olika beskattningsår och därigenom få möjlighet att undvika marginalskatteeffekter. Normalt räcker en tioårsperiod för att tillgodose detta syfte. Emellertid kan det inträffa, att skogsskador till följd av stormfällning, brand, insektsangrepp och liknande händelse framtvingar så stora avverkningar att inkomstutjämnning över en längre tidsperiod ter sig rimlig.

Därför infördes fr.o.m. 1983 års taxering möjligheter att göra insättning på skogsskadekonto, där medlen kan stå obeskattade i upp till 20 år.

Skogsskadekonto

Av 21 kap. 23 § IL framgår att avdrag för insättning på skogsskadekonto får göras bara om stormfällning, brand, insektsangrepp eller någon liknande händelse har medfört att mer än en tredjedel av skogen i näringsverksamheten bör avverkas i förtid och den huvudsakliga delen av beskattningsårets skogsintäkter kommer från sådan avverkning.

Tre förutsättningar

Som förutsättningar för insättning på skogsskadekonto gäller

- att skogsskada i någon form föreligger,
- att skogsskadan föranlett att mer än en tredjedel av skogen i näringsverksamheten bör avverkas i förtid,
- att den huvudsakliga delen av beskattningsårets skogsintäkter kommer från sådan avverkning.

Den skattskyldige ska visa att förutsättningarna för avdrag för insättning på skogsskadekonto är uppfyllda. Det kan han göra med utredning från skogsstyrelsen eller på annat lämpligt sätt.

Skogsskada ”liknande händelse”

Med liknande händelse torde avses varje form av händelse som medför att stora skador på skogen uppstår t.ex. torka, svampangrepp, översvämning, skador genom industriutsläpp. Skadan behöver inte ha karaktären av naturkatastrof för att anses som ”liknande händelse”.

Tredjedel av skogsinnehavet

Bedömningen av om mer än en tredjedel av skogsinnehavet bör avverkas tidigare än vad som annars skulle ha varit fallet ska i princip grundas på en uppskattning av avkastningsvärdet av den växande skogen före och efter skadan (avkastningsvärdet plus eventuellt mervärde). Avgörande är därvid om värdeskillnaden – dvs. värdet av den skog som bör avverkas tidigare – överstiger hälften av värdet av den kvarstående skogen.

I normalfallet bör den skattskyldiges rotnetto av den skadade skogen plus eventuellt utgående försäkringsersättning kunna anses motsvara värdet av den skog som bör avverkas tidigare. Detta värde ska jämföras med den kvarstående skogens avkastningsvärde, bedömt med utgångspunkt i allmänt använda värderingsnormer. Vid osäkerhet kan det virkesförråd som fastställts vid fastighetstaxeringen och det åsatta skogsbruksvärdet kunna tjäna till ledning.

	<p>Det bör i normalfallet räcka med en överslagsmässig bedömning av värdeförhållandena. Denna bedömning kan framgå av utredning från skogsstyrelsen eller på annat lämpligt sätt.</p>
Näringsverksamhetens skog	<p>Det bör uppmärksammas att den aktuella fastigheten tillsammans med andra fastigheter och andra verksamhetsgrenar utgör en näringsverksamhet. Det är skadan på det totala skogsinnehavet i en näringsverksamhet som avgör rätten till avdrag.</p>
Huvudsaklig del	<p>Den huvudsakliga delen av beskattningsårets skogsintäkter ska hänföra sig till avverkning på grund av skogsskadan. Med huvudsaklig del anses att ca 75 % av skogsintäkterna ska hänföra sig till detta slag av skogsintäkter.</p>
Avverkning	<p>Begreppet avverkning får i detta sammanhang tolkas i vid bemärkelse och innefattar t.ex. att skogen förstörts genom brand. Uttrycket innefattar dessutom inte endast redan utförda avverkningar utan också avverkningar som kommer att göras efter beskattningsårets utgång, men som föranletts av skogsskadan (prop. 1981/82:182 s. 24).</p>
Skogskonto eller skogsskadekonto	<p>Avdrag för insättning på skogsskadekonto får inte göras om den skattskyldige samma beskattningsår gör avdrag för insättning på skogskonto (21 kap. 24 § IL).</p> <p>Skogsintäkter för ett visst beskattningsår medför inte rätt till avdrag för insättning på både skogskonto och skogsskadekonto. Om den skattskyldige begär avdrag för insättning på skogskonto kan avdrag inte ske för insättning på skogsskadekonto.</p>
Byte från skogsskadekonto till skogskonto	<p>Om avdrag för insättning på skogsskadekonto har vägrats därför att förutsättningarna inte varit uppfyllda får den skattskyldige begära avdrag för insättning på skogskonto. En sådan begäran ska ha kommit in till Skatteverket inom sex månader efter det att det beslut meddelades som innebär att den skattskyldige inte har rätt till avdrag för insättning på skogsskadekonto, om inte längre tid följer av bestämmelserna i taxeringslagen (1990:324) (21 kap. 24 § IL).</p>
Överföring av medel från skogsskadekonto till skogskonto	<p>Om den skattskyldige begär avdrag för insättning på skogskonto vid byte från skogsskadekonto till skogskonto anses de medel som satts in på skogsskadekontot vara insatta på skogskonto den dag då insättningen på skogsskadekontot gjordes. Detta gäller dock bara om medlen på skogsskadekontot, till den del de inte redan har tagits ut, har förts över till ett skogskonto när begäran om avdrag för insättning på skogskonto kommer in till Skatteverket. En överföring som</p>

	har skett senare än tio år efter ingången av det år då medlen senast ska ha satts in beaktas inte (21 kap. 34 § IL).
Ett kreditinstitut per år	Liksom beträffande skogskonto gäller för skogsskadekonto att insättning endast får göras hos ett kreditinstitut per beskattningsår.
Avdragsbelopp m.m.	Avdrag för insättning på skogsskadekonto får inte medges med belopp som understiger 50 000 kronor. Avdraget ska avrundas nedåt till helt hundratal kronor. Avdrag får inte heller medges med så stort belopp att underskott uppkommer i näringsverksamheten.
Senaste insättningsdag m.m.	Bestämmelserna för skogsskadekonto är desamma som för skogskonto avseende senaste insättningsdag, redovisning i deklaration, skogsskadekontokrav och beskattning av ränta.
15.2.5.3 Beskattning av medel på skogskonto och skogsskadekonto	
Uttag	Uttag från ett skogskonto eller skogsskadekonto får göras tidigast fyra månader efter insättningsdagen. Ett uttag får avse hela det inestående beloppet eller en del av det, dock inte lägre belopp än 1 000 kr (21 kap. 36 § IL).
Tidsgränser	Sedan tio år eller, när det gäller skogsskadekonto, tjugo år har gått från ingången av det år då insättning senast skulle göras, ska kreditinstitutet betala ut kvarstående medel (21 kap. 36 § IL). Uppskov kan maximalt erhållas i tio år för skogskonto. Insättning på skogskonto som gjorts 1998, som avser beskattningsåret 1997, ska betalas ut i början av år 2008 och tas upp till beskattning vid 2009 års taxering. Uppskov kan maximalt erhållas i 20 år för skogsskadekonto. Medel som satts in på skogsskadekonto år 1988, som avser beskattningsåret 1987, ska betalas ut av kreditinstitutet i början av år 2008 och tas upp till beskattning vid 2009 års taxering.
Beskattning av uttag	Uttag från ett skogskonto eller skogsskadekonto ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet det beskattningsår då uttaget görs. Motsvarande gäller kvarstående medel som betalas ut eller skulle ha betalats ut när tidsgränserna för uppskov utgått (21 kap. 37 § IL). Rätt beskattningsår för uttag anges i 37 §. Med uttag avses också resterande ränta (efter avdrag för skatt om 15 %) på medel insatta på skogskonto/skogsskadekonto.

Byte av kreditinstitut

Medel på ett skogskonto eller skogsskadekonto får föras över till ett annat kreditinstitut utan att beskattning sker under förutsättning att hela det innestående beloppet direkt förs över till ett motsvarande konto i det mottagande kreditinstitutet.

När kontomedel förs över ska det överförande kreditinstitutet lämna det mottagande kreditinstitutet de uppgifter som behövs för att det mottagande kreditinstitutet ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 21 kap. IL och lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter (21 kap. 38 § IL).

Möjlighet finns att byta kreditinstitut om ovan angivna villkor är uppfyllda.

Om ett konto överförs till ett annat skogskonto inom samma kreditinstitut eller mellan olika kontor inom kreditinstitutet räknas överföringarna inte som uttag (RÅ 1972 ref. 58).

Benefika överlåtelser exkl. gåva av lantbruksenheter

Om den skattskyldiges lantbruksenhet övergår till en ny ägare genom arv, testamente, bodelning eller på liknande sätt, ska medlen på kontona tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet. Detta gäller dock bara om fastigheten utgjorde den övervägande delen av näringsverksamheten. Detta gäller inte om äganderätten övergår genom gåva (21 kap. 39 § IL).

Vid vissa benefika äganderättsövergångar ska medel på skogs- och skogsskadekonto tas upp till beskattning.

Onerösa överlåtelser, dvs. försäljningar av lantbruksenheter omfattas inte. Anledning till detta är bl.a. att en sådan regel kunde leda till en minskad avverkning de närmaste åren före en tänkt överlåtelse och bidra till att fördröja angelägna överlåtelser. En skattskyldig som sålt sin lantbruksenhet behöver sålunda inte ta upp innestående medel på skogs- eller skogsskadekonto pga. försäljningen. Motsvarande gäller om äganderätten övergått genom gåva.

Vid benefika äganderättsövergångar exkl. gåva ska medlen på skogs- och skogsskadekonton tas upp som intäkt av näringsverksamhet om fastigheten utgjorde den övervägande delen av näringsverksamheten. Med övervägande delen avses mer än 50 %. Avser överlåtelserna hälften eller mindre får medel på skogs- och skogsskadekonto stå kvar.

I RÅ 1970 Fi 1410 har en skattskyldig genom bodelning erhållit den honom förut tillhöriga fastigheten. Skogskontomedlen har inte beskattats pga. bodelningen.

I bodelningsfallen ska fastighet anses ha övergått till ny ägare endast när bodelningen innebär att fastighet som utgör den övervägande delen av näringsverksamheten har överförts från make A som tidigare förvärvat (ägt) fastigheten till make B. Har halva fastigheten sedan tidigare ingått i make B:s giftorättsgods har alltså inte övervägande delen av fastigheten övergått till ny ägare vid en bodelning varigenom make B tilldelas även den hälft av fastigheten som ingick i make A:s giftorättsgods.

I RÅ 1977 ref. 113 (R 1977 1:61) har ränta å skogskonto, som belöper på tid efter det fastigheten överlåtits, ansetts hänförligt till intäkt av skogsbruk intill utgången av det beskattningsår, då överlåtelsen skett.

Dödsbo

Om en innehavare av skogskonto avlider utlöser dödsfallet inte någon beskattning av skogskontomedlen (prop. 1978/79:204 s. 82).

Om dödsbo har medel på skogs- eller skogsskadekonto utlöser emellertid skifte av lantbruksenheten i dödsboet beskattning av dessa medel.

Dödsbon med endast en dödsbodelägare anses vanligen skiftat i och med att bouppteckningen registreras. De ändringar i ÄB som trädde i kraft den 1 januari 1988, innebar bland annat att efterlevande maka ärver före bröstarvingar, som således blir efterarvingar. Detta har inneburit att så kallade enmansdödsbon ökat dramatiskt.

Pantsättning, överlåtelse

Om avtal träffas om överlåtelse eller pantsättning av medel på skogskonto eller skogsskadekonto ska medlen på kontona tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet. Det anses inte som överlåtelse eller pantsättning att en skattskyldig på begäran av skogsstyrelsen förbinder sig att inte förfoga över medlen utan styrelsens tillstånd (21 kap. 40 § IL).

Om den skattskyldige träffat avtal om överlåtelse eller pantsättning av medel på skogs- eller skogsskadekonto ska beskattning genast ske. Undantaget från detta är om den skattskyldige på skogsstyrelsens begäran förbundit sig att inte utan skogsstyrelsens tillstånd förfoga över medel på skogs- eller skogsskadekonto. Det är således möjligt att utnyttja kontomedel som säkerhet för återväxtåtgärder.

Kontrolluppgift från kontoförande kreditinstitut m.m.

Enligt lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter 7 kap. 4 §, ska kontoförande kreditinstitut lämna kontrolluppgift om utbetalningar från ett skogskonto eller ett skogsskadekonto.

I kontrolluppgift ska redovisas utbetalt belopp och om det är känt om överlåtelse eller pantsättning skett av medel på konton.

Efter tidsgränserna 10 år för skogskonto och 20 år för skogsskadekonto ska kreditinstitutet betala ut kvarstående medel. Dessa medel ska således ingå i den kontrolluppgift som lämnas för utbetalningsåret.

Om Skatteverket inte medger avdrag med yrkat belopp ska kreditinstitutet underrättas för att framtida kontrolluppgifter ska bli riktiga (5 § Skogskontoförordningen). Motsvarande gäller om medel på skogskonto eller skogsskadekonto tas upp som intäkt enligt 21 kap. 39 eller 40 § IL. Underlåts detta föreligger risk att den skattskyldige dubbelbeskattas för skogsintäkt.

Uttag av skogskontomedel medför inte rätt till skogsavdrag

Uttag från skogskonto och skogsskadekonto tas upp som intäkt av näringsverksamhet. Intäkten ska inte inräknas i den avdragsgrundande skogsintäkten, dvs. den intäkt som ligger till grund för skogsavdrag.

15.2.6 Inkomst av kapital

45 kap. 3–9 §§ IL

26 kap. 2 § IL

Inkomst av kapital

Fysiska personer och dödsbon beskattas för inkomst vid avyttring av skogsfastighet enligt kapitalvinstreglerna i inkomstslaget kapital. Juridiska personer, utom dödsbon och handelsbolag, beskattas för kapitalvinst i inkomstslaget näringsverksamhet. För delägare som är fysiska personer räknas handelsbolagets kapitalvinster och kapitalförluster på bl.a. näringsfastigheter till inkomstslaget kapital och för övriga delägare till inkomstslaget näringsverksamhet.

Någon särskild beskattning av inkomster som belöper på växande skog i samband med avyttring av fastighet förekommer inte. Vissa skogsintäkter i samband med allframtidsupplåtelser kan dock beskattas enligt kapitalvinstreglerna.

Vidare ska vid avyttring av näringsfastighet tidigare gjorda skogsavdrag återföras vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet.

15.2.6.1 Avyttring av hel fastighet eller ideell andel av fastighet

Vid avyttring av fastighet ska kapitalvinst eller kapitalförlust beräknas särskilt för varje avyttrad taxeringsenhet eller del av taxeringsenhet (45 kap. 3 § IL).

Vid tillämpning av bestämmelserna om kapitalvinstberäkning vid avyttring av del av fastighet ska som en fastighet anses varje taxeringsenhet eller sådan större enhet som på grund av bestämmelserna i 45 kap. 4 § IL behandlas som en enda taxeringsenhet (45 kap. 23 § IL).

Fastigheter och fastighetsdelar med samma ägare och belägna inom samma kommun utgör enligt FTL en taxeringsenhet (4 kap. 3 § FTL).

Även avyttring av en hel registerfastighet kan alltså i vissa fall utgöra avyttring av en del av en taxeringsenhet. Är anskaffningsutgift, förbättringsutgifter etc. för den avyttrade registerfastigheten kända eller möjliga att utreda, ger en kapitalvinstberäkning enligt huvudregeln vid delavyttring samma resultat som om fastigheten i fråga utgjort en egen taxeringsenhet och kapitalvinstberäkningen gjorts för denna.

Vid avyttring av ideell andel av en fastighet erhålls omkostnadsbeloppet för den avyttrade andelen genom ren proportionering efter andelstalet av det för hela fastigheten framräknade omkostnadsbeloppet (RÅ 1986 ref. 110).

Kapitalvinst	Kapitalvinst vid avyttring av näringsfastighet ska beräknas på konventionellt sätt. För fysisk person och dödsbo ska 90 % av kapitalvinsten tas upp till beskattning. Juridiska personer exkl. dödsbon ska beskattas för hela kapitalvinsten (45 kap. 33 § IL).
Kapitalförlust	Av en kapitalförlust är 63 % avdragsgillt för fysiska personer och dödsbon och 100 % för andra juridiska personer än dödsbon.
Handelsbolag	För fysiska personer och dödsbon som är delägare i handelsbolag är 90 % av handelsbolagets kapitalvinst skattepliktig och 63 % av kapitalförlusten avdragsgill. För andra juridiska personer än dödsbon gäller 100 % beträffande såväl vinst som förlust (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 558).
Återföring	Vid avyttring av näringsfastighet ska gjorda skogsavdrag m.m. återföras till beskattning som inkomst av näringsverksamhet (26 kap. 2 § IL).

Se Skatteverkets ställningstagande 2007-06-13 (dnr 131 265526-07/111) om Återföring av skogsavdrag.

Avyttring av näringsverksamhetens hela fastighetsbestånd

- gjorda skogsavdrag ska i sin helhet återföras som inkomst av näringsverksamhet.

Avyttring av ideell andel av fastighetsbeståndet

- motsvarande andel av gjorda skogsavdrag ska återföras som inkomst av näringsverksamhet.

Annan delavyttring

- gjorda skogsavdrag för denna del, dock högst avdragsutrymmet för fastighetsdelen, ska återföras som inkomst av näringsverksamhet.

Värdenedgång

Har fastigheten minskat i värde ska i motsvarande mån återföring inte göras av skogsavdrag m.m. (26 kap. 5 § IL). I stället ska anskaffningsutgiften vid kapitalvinstberäkningen minskas med de belopp som pga. värdenedgången inte ska återföras (45 kap. 16 § IL).

15.2.6.2 Avyttring av markområde (delavyttring)

Med avyttring av markområde avses även det fall att avyttring sker av en hel registerfastighet som ingått i ett större bestånd av skogsfastigheter vilka tillsammans utgjort en taxeringsenhet.

Då en del av en fastighet avyttrats, och fråga inte är om en ideell andel, kan kapitalvinstberäkningen göras antingen utifrån en huvudregel eller en alternativregel (45 kap. 19–20 §§ IL).

Vad som vid delavyttring avses med fastighet har framgått ovan vid 15.2.6.1.

Huvudregeln

Kapitalvinst

Enligt huvudregeln i 45 kap. 19 § IL ska kapitalvinsten vid avyttring av en del av en fastighet beräknas på grundval av förhållandena på den avyttrade delen. I omkostnadsbeloppet ska beaktas den anskaffningsutgift och de förbättringsutgifter som belöper på just den del av fastigheten som avyttrats, dvs. det omkostnadsbelopp som framräknas ska uteslutande avse den avyttrade delen. Frågan om beloppsgränsen för förbättringsutgifter, dvs. 5 000 kr, ska dock avgöras med hänsyn till förhållandena på hela fastigheten.

Denna metod är knappast praktiskt tillämpbar i andra fall än där den avyttrade egendomen förvärvats för sig för att ingå i ett

större fastighetsbestånd och sedan också avyttras för sig. I princip krävs samma kännedom om anskaffningsutgift m.m. avseende den avyttrade delen, som när kapitalvinst ska beräknas vid avyttring av en hel taxeringsenhet.

Återföring

Vid avyttring av del av fastighet ska belopp som ska tas upp som intäkt av näringsverksamhet beräknas på grundval av förhållandena på den avyttrade fastighetsdelen (26 kap. 7 § IL).

I lagtexten används alltså i princip samma ordalydelse för att precisera både kapitalvinsten (och därmed också omkostnadsbeloppet) och det belopp som ska återföras.

Gjorda skogsavdrag ska återföras om och i den mån de tagit i anspråk avdragsutrymme som hänför sig till den avyttrade fastigheten eller fastighetsdelen.

Med ”... den avyttrade delen/fastighetsdelen ...” kan inte avses annat än den avyttrade del, för vilken kapitalvinstberäkningen görs. Hänvisningen till ”... förhållandena på den avyttrade delen/fastighetsdelen” torde innebära att belopp som ska återföras måste avse ianspråktaget avdragsutrymme som utgör en del av anskaffningsutgiften för den tillgång som avyttrats och för vilken samma anskaffningsutgift konsumeras vid kapitalvinstberäkningen.

För att värdeminskningens avdrag avseende t.ex. en driftsbyggnad ska återföras till beskattning måste byggnaden i fråga vara belägen på den avyttrade delen av fastigheten. Vid kapitalvinstberäkningen konsumeras därvid den del av anskaffningsutgiften för hela fastigheten som belöper på den avyttrade byggnaden och marken.

Som framgår ovan ska enligt 26 kap. 2 § IL vid avyttring av näringsfastighet återföras belopp motsvarande gjorda avdrag för bl.a. värdeminskning och skogsavdrag.

Till fastighet hör bl.a. på rot stående träd (2 kap. 1 § JB).

Vid kapitalvinstberäkning av delavyttring enligt huvudregeln konsumeras den del av hela fastighetens anskaffningsutgift som belöpte på den avyttrade marken med vid anskaffningstillfället befintlig skog. Under innehavet tidigare gjorda skogsavdrag ska därför återföras om och i den mån de tagit i anspråk avdragsutrymme som hänför sig till den avyttrade fastigheten eller fastighetsdelen.

**Alternativregeln
Kapitalvinst**

Enligt alternativregeln i 45 kap. 20 § IL ska, om den skattskyldige begär det, omkostnadsbeloppet för den avyttrade fastighetsdelen, i stället för att beräknas enligt huvudregeln, beräknas till ett belopp som motsvarar så stor del av det för hela fastigheten beräknade omkostnadsbeloppet som ersättningen utgör av hela fastighetens marknadsvärde vid avyttringen. Ett för hela fastigheten framräknat omkostnadsbelopp ska alltså fördelas på den avyttrade och den kvarvarande delen av fastigheten utifrån värdet på respektive fastighetsdel vid avyttringen.

Återföring

Det belopp som ska återföras vid avyttring av markområde ska enligt 26 kap. 7 § IL beräknas på grundval av förhållandena på den avyttrade fastighetsdelen. Reglerna för återföring har i sak getts samma utformning och ordalydelse som reglerna för kapitalvinstberäkning vid tillämpning av huvudregeln.

Enligt 26 kap. 7 § finns vad gäller återföring således ingen motsvarighet till alternativregeln vid kapitalvinstberäkning. Av prop. 1989/90:110, s. 662 framgår vidare klart att någon proportionering av belopp att återföra på grundval av ersättningen för den avyttrade delen respektive hela fastighetens marknadsvärde inte får göras. Återföring av skogsavdrag m.m. ska alltså ske med samma belopp oavsett om huvudregeln i 45 kap. 19 § IL eller alternativregeln i 20 § av samma kapitel har tillämpats för att räkna fram kapitalvinsten.

Detta innebär att även när beräkningen av omkostnadsbeloppet görs enligt alternativregeln utifrån förhållandena på hela fastigheten ska likväl beräkningen av det belopp som ska återföras i näringsverksamheten göras utifrån förhållandena på endast den avyttrade fastighetsdelen.

Exempel

A har en skogsfastighet som han anskaffat för 1 000 000 kr och på vilken han utnyttjat skogsavdrag med hela avdragsutrymmet 500 000 kr.

A säljer ett markområde med växande skog för en ersättning som utgör 40 % av hela fastighetens marknadsvärde vid avyttringen. Den avyttrade delen motsvarar 25 % av fastighetens skog och skogsmark vid förvärvstillfället.

Vid tillämpning av huvudregeln bör 25 % av omkostnadsbeloppet anses konsumerat och 25 % av skogsavdraget återföras.

Vid tillämpning av alternativregeln bör 40 % av omkostnadsbeloppet anses konsumerat och 25 % av skogsavdraget återföras.

Värdenedgång Om vid återföring av skogsavdrag fråga uppkommer om ersättningen för den avyttrade fastighetsdelen understiger omkostnadsbeloppet ska det omkostnadsbelopp som jämförs med ersättningen ha beräknats enligt huvudregeln (26 kap. 7 § IL).

15.2.6.3 Marköverföring

Med avyttring av fastighet likställs enligt 45 kap. 5 § IL överföring av mark genom fastighetsreglering och uppdelning i lotter genom klyvning om överföringen eller uppdelningen sker helt eller delvis mot kontant ersättning. Avstående av mark genom inlösen anses också som avyttring.

Kapitalvinst Vid beräkning av kapitalvinst pga. marköverföring m.m. gäller i tillämpliga delar de regler som beskrivits ovan vid 15.2.6.2. Den skattepliktiga delens storlek påverkas vidare av hur stor del av ersättningen som utgått i kontanter (45 kap. 5 § IL).

Återföring Med avyttring likställs marköverföring m.m. (26 kap. 6 § IL).

Särskilt om klyvning Reglerna i 21 kap. 13 § 2 st. och 17 § IL talar för att uppdelning i lotter genom klyvning i beskattningshänseende inte ska ses som en transaktion där alla berörda delägare avyttrar hela sin ideella andel av fastigheten i fråga och förvärvar hela sin lott. Vars och ens ideella andel anses utslockna och motsvarande äganderätt övergå till att avse en på marken preciserad lott i den fastighet det gäller. Eftersom klyvningen lantmäteritekniskt oftast inte kan göras så att lotterna blir exakt lika värdemässigt, utjämnas olikheterna genom kontant ersättning mellan parterna. Sådan kontant ersättning ses i beskattningshänseende som tillköp resp. avyttring av del av utslocknad ideell andel och bestäms till sitt belopp i samband med lantmäteriförrättningen.

Den som betalar sådan kontant ersättning får ett belopp motsvarande denna betraktad som anskaffningsvärde enligt 21 kap. 13 § 2 st. IL. Den som får sådan ersättning anses ha avhänt sig en del av sin andel och ska reducera sitt anskaffningsvärde och sitt avdragsutrymme enligt 21 kap. 17 § IL.

Vid kapitalvinstberäkningen enligt 45 kap. 5 § IL bör så stor del av gjorda skogsavdrag återföras som den kontanta ersättningen utgör av den totala ersättningen för överföringen eller uppdelningen. Den begränsningen som 45 kap. 5 § 2 st. sista meningen IL kan innebära ska också beaktas.

Exempel

A och B köpte för ett antal år sedan tillsammans fastigheten X för 3 000 tkr. Fastigheten består enbart av ett skogsskifte.

Genom klyvning delas fastigheten nu på det sättet att A:s lott arealmässigt blir 49 % av den ursprungliga fastigheten och B:s lott blir 51 %. Skogsförrådet fördelar sig nu efter ett antal avverkningar på olika delar av fastigheten på så sätt att A:s lott värderas till 2 000 tkr och B:s lott till 3 000 tkr. A ska för sitt avstådda värde erhålla kontant ersättning av B med 500 tkr. Värdet på vars och ens ideella andel är alltså 2 500 tkr.

Växande skog är tillhör till fastighet. A:s avyttring avser i sin helhet avyttring av fastighet även om avyttringen endast till mindre del avser viss areal. A anses ha avyttrat en del av sin ideella andel av ursprungsfastigheten. B har förvärvat del av fastighet.

A:s kapitalvinstberäkning

Kapitalvinsten blir 1 000 000 (2 500 000 (hälften av värdet av fastigheten) - 1 500 000 (anskaffningsutgift) kr. Av kapitalvinsten ska följande andel tas upp:

$$\frac{(500\,000 - 5\,000) \times 1\,000\,000}{(2\,500\,000 - 5\,000)} = 198\,396$$

Kapitalvinst som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet ska i sin helhet tas upp till beskattning. Kapitalvinst som beskattas i inkomstslaget kapital ska för en näringsfastighet tas upp till 90 %.

A har tidigare gjort skogsavdrag med 400 tkr. Eftersom A genom klyvningen anses ha avyttrat en del av sin ideella andel i ursprungsfastigheten, ska han återföra så stor del av sitt gjorda skogsavdrag som denna avyttring värdemässigt motsvarar av hans fastighetsinnehav vid klyvningstillfället, dvs. som erhållen ersättning utgör av det totala värdet på hans ideella andel av fastigheten vid detta tillfälle.

A:s beräkning av belopp att återföra:

$$\frac{500\,000 \times 400\,000}{2\,500\,000} = 80\,000$$

A ska vidare enligt 21 kap. 17 § IL minska sitt anskaffningsvärde med 1/5-del ($500/2 = 250$) till 1 200 tkr och sitt avdragsutrymme till 280 ($(600 - (400 - 80))$) tkr.

Det skogsavdrag som A inte återför i samband med klyvningen ska han återföra när han slutavyttrar den fastighet som bildades genom klyvningen och som han då blev ägare till. Vid klyvningen ej återförda skogsavdrag måste anses hänföra sig till innehavet av denna nya fastighet även om avdragen gjordes under ett ägande som formellt avsåg en annan registerfastighet.

B gör vid klyvningen ett förvärv av skog och skogsmark och ska öka sitt anskaffningsvärde med 500 tkr och sitt avdragsutrymme med 250 tkr. B ska inte beskattas för någon kapitalvinst till följd av klyvningen och inte heller vid detta tillfälle göra någon återföring av skogsavdrag.

15.2.6.4 Allframtidsupplåtelse

Avyttring av fastighet anses vidare föreligga när ägare av fastighet fått engångsersättning för allframtidsupplåtelse (45 kap. 6–9 §§ IL).

Kapitalvinst

Vid allframtidsupplåtelse ska så stor del av fastigheten anses avyttrad som ersättningen motsvarar av hela fastighetens marknadsvärde vid tidpunkten för upplåtelsen (45 kap. 6 § IL).

Som en konsekvens härav ska så stor del av det för fastigheten beräknade omkostnadsbeloppet anses avse den upplåtna delen som ersättningen utgör av hela fastighetens marknadsvärde vid upplåtelse tillfället (45 kap. 24 § IL). Denna regel är konstruerad på samma sätt som alternativregeln vid delavyttringar och är vidare den enda regel som gäller för upplåtelsefallen. Någon motsvarighet till huvudregeln vid delavyttringar finns inte.

Återföring

Vad gäller återföring är särskilt stadgat att med avyttring likställs allframtidsupplåtelse mot engångsersättning (26 kap. 6 § IL).

Som framgått ovan anses vid allframtidsupplåtelse en del av fastigheten ifråga avyttrad (45 kap. 6 § IL).

Vid avyttring av del av fastighet ska återföringsbeloppet beräknas på grundval av förhållandena på den avyttrade fastighetsdelen (26 kap. 7 § IL). Denna regel om återföring avser alltså samtliga fall då del av fastighet avyttras eller anses avyttrad.

Trots att vid kapitalvinstberäkningen omkostnadsbeloppet alltid ska beräknas med utgångspunkt i hela fastighetens marknadsvärde ska beräkningen av det belopp som ska återföras i näringsverksamheten alltid göras på grundval av förhållandena på enbart den upplåtna fastighetsdelen.

15.2.6.5 Ersättning för skog ingående i ersättningen för allframtidsupplåtelse

I vissa fall ingår i engångsersättningen för allframtidsupplåtelse även ersättning för skog som växer på den upplåtna marken. Sådan ersättning beskattas också enligt kapitalvinstreglerna.

Återläggning av skogsavdrag ska i sådana fall ske på samma sätt som vid delavyttring.

15.2.6.6 Ersättning för skog i samband med allframtidsupplåtelse

Vanligen ingår inte skogen i upplåtelsen. Upplåtaren (fastighetsägaren) beskattas då som för intäkt av näringsverksamhet för den skog som han säljer från det upplåtna markområdet. Här finns emellertid en valmöjlighet.

Avverkningsrätt Skogsprodukter

Har den skattskyldige i samband med allframtidsupplåtelse fått ersättning på grund av upplåtelse av avverkningsrätt ska ersättningen, om den skattskyldige begär det, anses som engångsersättning pga. allframtidsupplåtelsen. Har den skattskyldige i sådant fall fått ersättning för avyttrade skogsprodukter får 60 % av ersättningen behandlas som engångsersättning pga. allframtidsupplåtelsen (21 kap. 19 § och 45 kap. 8 § IL). Skogslikviderna ifråga måste härröra från avverkningsrätt på den mark som berörs av allframtidsupplåtelsen.

Samma beskattningsår

Detta gäller endast om ersättningen för avverkningsrätten eller skogsprodukterna ska tas upp till beskattning under samma beskattningsår som ersättningen pga. allframtidsupplåtelsen (45 kap. 8 § IL).

Återföring

En sådan ersättning för skog i samband med allframtidsupplåtelse som tas upp vid kapitalvinstberäkningen medför i sig inget skogsavdrag som ska återföras.

Tidigare gjorda skogsavdrag kan ha tagit i anspråk avdragsutrymme som hänför sig till det upplåtna markområdet.

15.2.6.7 Vilka skogsavdrag ska återföras

För att återföring av skogsavdrag ska komma ifråga måste avdragsutrymme ha tagits i anspråk som hänför sig till den tillgång som avyttrats eller upplåtits.

Kan den skattskyldige visa att för gjorda skogsavdrag har avdragsutrymme tagits i anspråk som inte till någon del hänför sig till det markområde eller den fastighet som avyttrats eller upplåtits kan inte någon återföring ske.

Om tidigare gjort skogsavdrag enbart tagit i anspråk avdragsutrymme som hänför sig till den avyttrade eller upplåtna fastigheten eller fastighetsdelen ska naturligtvis hela skogsavdraget återföras.

Om gjort skogsavdrag tagit i anspråk avdragsutrymme som hänför sig till såväl den ena som den andra delen av fastigheten eller taxeringsenheten åligger det den skattskyldige att utreda hur stor del av tidigare medgivna skogsavdrag som tagit i anspråk avdragsutrymme som är att hänföra till den avyttrade eller upplåtna delen av fastigheten. I skogsbruksplaner löpande och noggrant förda noteringar beträffande när och var avverkningar skett, uttagna kvantiteter, priser m.m. kan därvid ge viss ledning. Vid längre innehav kan ur en jämförelse mellan de skogsbruksplaner som upprättats under innehavstiden framkomma uppgifter som styrker eller sätter ifråga riktigheten i den utredning som lämnas.

Omfattar överlåtelsen eller upplåtelsen mindre än 20 % av värdet av skogen och skogsmarken i näringsverksamheten, och är det inte fråga om en ideell andel, ska säljarens/upplåtarens anskaffningsvärde och avdragsutrymme dock inte minskas (21 kap. 17 § IL).

15.2.6.8 Slutförsäljning

Konsumerat omkostnadsbelopp

Tidigare delavyttringar, markupplåtelse och marköverföringar m.m. ska – när återstoden av fastigheten sedermera avyttras – beaktas vid beräkning av omkostnadsbeloppet (45 kap. 25 § IL).

Hjälpregel

Om den andel av omkostnadsbeloppet som avser tidigare avyttrad fastighetsdel inte går att utreda får en hjälpregel användas. Denna andel av omkostnadsbeloppet ska i så fall anses ha motsvarat halva den erhållna ersättningen för fastighetsdelen, dock högst ett belopp som inte överstiger omkostnadsbeloppet för hela fastigheten omedelbart innan fastighetsdelen avyttrades (45 kap. 25 § IL).

Återföring

Om gjorda skogsavdrag inte återförts vid tidigare delavyttringar etc. beror detta på att de visats inte ha tagit i anspråk avdragsutrymme som är att hänföra till dessa delar av taxeringsenheten. Omvänt måste därför dessa avdrag ha tagit i anspråk avdragsutrymme som är att hänföra till återstoden av fastigheten, dvs. den del av fastigheten som ingår i slutförsäljningen.

Tidigare gjorda skogsavdrag ska således återföras vid slutavyttringen i den mån de inte återförts vid tidigare delavyttringar etc. Återföringen påverkas inte av vilken metod som använts för att beräkna omkostnadsbeloppet vid slutförsäljningen.

Vid värdenedgång begränsas återläggningen och i stället påverkas omkostnadsbeloppet. Jfr ovan vid 15.2.6.

16 Uttag ur näringsverksamhet

22 kap. IL

23 kap. IL

27 kap. 8 § IL

61 kap. 2 § IL

prop. 1999/2000:2 s. 296–301, 1999/2000:SkU2

prop. 2002/03:96, 2002/03:SkU14

prop. 2003/04:10, 2003/2004:SkU6

prop. 2004/05:91, 2004/2005:SkU27

Sammanfattning

Bestämmelserna om uttagsbeskattning finns i 22 kap. IL. Beträffande uttag ur byggnadsrörelse finns en specialreglering i 27 kap. 8 § IL (del 3 avsnitt 8.1.5). Reglerna om undantag från uttagsbeskattning vid underprisöverlåtelser finns i 23 kap. IL (del 3 avsnitt 15).

16.1 Bakgrund

1928 års KL

Principen om att ett uttag ur en rörelse ska beskattas går tillbaka till tiden före införandet av 1928 års KL. Ursprungligen avsågs med bestämmelserna uttag av varor och förnödenhet ur jordbruk till ägarens eller hushållets konsumtion. Vid införandet av KL kom uttagsbeskattningsbestämmelserna att placeras i 28 §. Där angavs att till intäkt av rörelse hänfördes allt vad som av här i riket bedriven rörelse kommit rörelseidkaren tillgodo såsom ”värdet av i rörelsen tillverkade eller saluförda produkter, som förbrukats för rörelseidkarens, hans familjs eller övriga hushållsmedlemmars räkning eller (...) annan förmån, som i rörelsen kommit honom tillgodo”. Att varuuttag räknades hit framgick klart av lagtexten, men även

t.ex. nyttjanderätter kom att omfattas. Med åren utvecklades en rik praxis på området.

1990 års reform

Genom 1990 års skattereform infördes allmänna regler om uttagsbeskattning, som dock i stora delar vilade på äldre praxis. Reglerna placerades i 4–5 st. av anv.p. 1 till 22 § KL. Skattereformen medförde att utrymmet för uttagsbeskattningen ökades.

– kapitaltillgångar i näringsverksamhet

Tillgångar som tidigare realisationsvinstbeskattades i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet – där det inte fanns några regler om uttagsbeskattning – kom genom reformen att bli närings-tillgångar och därigenom omfattas av uttagsbeskattningsreglerna.

– tjänster i mer än ringa omfattning

En annan utvidgning av uttagsbeskattningsreglerna som infördes genom 1990 års reform var att även uttag av tjänster i mer än ringa omfattning skulle uttagsbeskattas. Här avsågs dock inte tjänster som en näringsidkare utför åt sig själv, t.ex. en bilmekaniker som lagar sin egen bil eller en målare som tapetserar om sin bostad. Tas däremot material ut ur näringsverksamheten i samband med sådant arbete ska detta naturligtvis uttagsbeskattas.

Det kan dock noteras att vissa slag av ”tjänster”, som t.ex. räntefria lån, uttagsbeskattades redan enligt äldre rätt, jfr t.ex. RÅ 1938 ref. 7, RÅ 1942 ref. 19 samt RÅ 1954 ref. 22 och RÅ 1989 ref. 44.

– särskilda skäl

En ventil mot uttagsbeskattning infördes genom 1990 års reform. I syfte att undvika att sådana omstruktureringar som tidigare hade godtagits skulle komma att omfattas av uttagsbeskattningsreglerna, stadgade dessa att uttagsbeskattning inte skulle ske om det förelåg ”särskilda skäl” häremot. Efter skattereformen har innebörden av de ”särskilda skälen” konkretiserats i ett flertal rättsfall.

Omstruktureringsreglerna

– särskilda skäl togs bort

I samband med att man införde de särskilda reglerna om omstruktureringar, däribland lagen (1998:1600) om beskattning vid överlåtelser till underpris, UPL, gjordes även vissa förändringar i uttagsbeskattningsreglerna. Principen är att omfattas en överlåtelse av en tillgång – men inte en tjänst – av reglerna om underprisöverlåtelser, ska den inte föranleda uttagsbeskattning.

Ny definition av marknadsvärde

Samtidigt som uttagsbeskattningsreglerna flyttades till anv. p. 1 a och 1 b till 22 § KL gjordes vissa preciseringar av när uttagsbeskattning ska ske. Dessutom togs ventilen om ”särskilda skäl” bort. Dessa ”särskilda skäl” avsåg ju omstruktureringar och när sådana särskilt reglerats i de nya omstruktureringsreglerna,

ansåg man att det inte fanns behov av denna ventil. En annan förändring som gjordes var att man införde en särskild för uttagsbeskattningsfall tillämplig definition av begreppet marknadsvärde.

Uttag ur HB till delägande AB

En utvidgning har dock skett på så sätt att uttag ur handelsbolag kan bli föremål för uttagsbeskattning även vid överlåtelse till underpris till delägande aktiebolag, trots att fråga är om samma näringsverksamhet för aktiebolagets del.

Beskattning i kapital

En särskild regel avseende uttagsbeskattning vid försäljning av kapitalbeskattad egendom i vissa fall infördes i 3 § 1 h mom. SIL

Inkomstskattelagen, IL

Fr.o.m. 2002 års taxering tillämpas inkomstskattelagen (1999:1229), IL. Uttagsbeskattningsreglerna har förts över till 22 kap. IL och reglerna om underprisöverlåtelser återfinns i 23 kap. IL (del 3 avsnitt 15). Reglerna i 3 § 1 h mom. SIL finns numera i 53 kap. IL (del 1 avsnitt 37)

16.2 Vad som avses med uttag

16.2.1 Inledning

Näringsstillgångar

Vid beskattningen av näringsverksamhet gäller som en huvudregel att värdeökningen på tillgångar i verksamheten ska beskattas oavsett hur de disponerats. Beskattning ska därför i princip ske när tillgångarna lämnar näringsverksamheten genom försäljning, byte, uttag för eget bruk, gåva etc. Detta gäller dock bara för sådan tillgång som skulle ha beskattats i näringsverksamheten om den hade avyttrats. Tillgångar som skulle ha beskattats hos näringsidkaren eller handelsbolagsdelägaren som inkomst av kapital vid en avyttring, omfattas däremot inte av bestämmelserna i 22 kap. IL om uttagsbeskattning.

Exempel på uttag som inte omfattas är om en fysisk person tar ut en näringsfastighet eller en näringsbostadsrätt som inte är lagertillgång ur sin näringsverksamhet. En sådan avyttring beskattas inte i näringsverksamheten utan i kapital, varför uttagsbeskattningsreglerna inte är tillämpliga. Inte heller överföring av enbart kontanta medel kan medföra uttagsbeskattning (RÅ 2000 not. 86 resp. RÅ 2003 not. 161).

**Uttag för
– egen konsumtion
– närstående**

Med uttag av en tillgång (se avsnitten 16.2.2–3) eller tjänst (se avsnitt 16.2.8) menas att näringsidkaren själv för eget bruk tar ut tillgången eller tjänsten ur näringsverksamheten. Hit räknas också att t.ex. en tillgång förs över till någon närstående person, exempelvis en familjemedlem, vänner eller till ett närstående företag, vederlagsfritt eller mot vederlag lägre än

marknadsvärdet, om detta inte är affärsmässigt motiverat (22 kap. 2–3 §§ IL). Beskattning sker då som om tillgången eller tjänsten tagits ut till marknadsvärdet (se avsnitt 16.3). Vad som avses med marknadsvärde anges i 61 kap. 2 § IL.

**Med uttag
likställda fall**

Förutom vid uttag av vara – såvida inte bestämmelserna i 23 kap. IL är tillämpliga – och tjänst ur näringsverksamhet, ska uttagsbeskattning enligt 22 kap. 5 § IL även ske

1. om näringsverksamheten har upphört,
2. till den del skattskyldighet för inkomst av en näringsverksamhet har upphört,
3. i fråga om en tillgång som har förts över från en del av en näringsverksamhet till en annan del, om skattskyldighet föreligger för inkomst från den förra delen men inte för inkomst från den senare delen,
4. till den del inkomst av en näringsverksamhet ska undantas från beskattning på grund av ett skatteavtal eller,
5. i fråga om en tillgång som har förts över från en del av en näringsverksamhet till en annan del, om inkomst av den senare delen men inte av den förra är undantagen från beskattning i Sverige på grund av ett skatteavtal.

Avseende punkten 2 ovan har RR i RÅ 2004 ref. 93 funnit att en avkastningsstiftelse skulle uttagsbeskattas i samband med att denna blev begränsat skattskyldig – se vidare Handledning för stiftelser och ideella föreningar.

Genom en dom 2008-12-10, mål nr 1666-08, har RR slagit fast att uttagsbeskattning inte ska ske när en oäkta bostadsrättsförening övergår till att bli ett privatbostadsföretag. Bakgrunden till den uteblivna uttagsbeskattningen är, enligt RR, att skattskyldigheten som sådan inte förändras, vilket innebär att det inte spelar någon roll vilka slags tillgångar föreningen äger vid övergången.

Skatteverket har i ett ställningstagande, 2008-11-20 (dnr 131 674664-08/111) föranledd av RR:s dom i RÅ 2008 ref. 30, uttalat att ett svenskt aktieföretag som byter hemvist enligt ett skatteavtal, från Sverige till ett annat land inom EES, inte ska uttagsbeskattas vid utflyttningsstidpunkten. Däremot kan uttagsbeskattning ske i Sverige, enligt intern svensk rätt, när bolaget vid en senare tidpunkt avyttrar tillgångar. Dock kommer uttagsbeskattningen normalt att förhindras av skatteavtalet med den nya hemviststaten.

16.2.2 Uttag av tillgång ur en enskild näringsverksamhet eller handelsbolag

Uttag av tillgång

Har en tillgång tagits ut ur en näringsverksamhet, sker enligt huvudregeln beskattning som om tillgången i stället hade avyttrats till ett belopp motsvarande marknadsvärdet; *uttagsbeskattning*. En grundläggande förutsättning är att vederlaget eller vinsten vid en försäljning skulle ha redovisats i inkomstslaget näringsverksamhet. Beskattning bör således ske antingen när näringsidkaren själv förbrukar tillgången privat, överför den till någon med vilken han har intressegemenskap eller förfogar över den genom att ge bort den i gåva.

I några särskilda fall kan även kapitalvinstbeskattade tillgångar i inkomstslaget kapital bli föremål för likartad beskattning (tidigare 3 § 1 h mom. SIL, numera 53 kap. IL, del 1 avsnitt 37).

Överlåtelse till underpris från ett handelsbolag till delägare, även aktiebolag, omfattas av uttagsbeskattningsreglerna (22 kap. 3 § IL, jfr prop. 1998/99:15 s. 155 och 292).

Uttag av en tillgång ska enligt huvudregeln beskattas om en försäljning av tillgången skulle ha redovisats i inkomstslaget näringsverksamhet. För fysiska personer kan – med de undantag som framgår av 53 kap. IL – uttagsbeskattning aldrig ske för tillgångar som vid en försäljning skulle ha redovisats i inkomstslaget kapital, dvs. inte för näringsfastigheter och bostadsrätter vilka inte är lagertillgångar. Sådana tillgångar kan emellertid i stället bli föremål för avskattning vid ett karaktärsbyte (se del 2 avsnitt 14). Om näringsfastighet/bostadsrätt (ej lagertillgång) innehas av ett handelsbolag och överlåts till en delägare (=fysisk person) till underpris ska dock uttagsbeskattning ske i inkomstslaget kapital för delägaren om tillgången blir privatbostad i och med överlåtelsen (45 kap. 30 § resp. 46 kap. 15 § IL).

– livsmedel och konsumtionsvaror

Varor och produkter som tillverkas och/eller omsätts i verksamheten är ofta föremål för uttag. Det kan vara svårt att avgöra om gjorda varuuttag över huvud taget redovisas och, i så fall, om de har tagits upp till beskattning till marknadsvärdet i försäljningsledet.

Skatteverket gör årligen en sammanställning över värdet av olika slag av varugrupper inom livsmedelsdetaljhandeln. Denna grundar sig på statistik från SCB. De värden som anges i sammanställningen kan normalt tillämpas när det gäller att bedöma om gjorda varuuttag har redovisats till rätta värden.

I BFL finns krav på att varuuttag ska noteras löpande i bokföringen. Som underlag ska finnas verifikationer. Obestyrkta uppgifter om att varuuttagen kontantbetalats och ingår i redovisade dagskassor bör inte godtas (jfr RÅ 1975 Aa 485, jfr även RÅ 1988 ref. 97 samt RÅ 1990 not. 292, som gäller uttag i fåmansaktiebolag och som torde få betraktas som ett in casu-avgörande grundat på speciella omständigheter).

– **inventarier m.m.** Det är inte bara uttag av varor och produkter för eget eller närståendes bruk som ska beskattas. Genom ordet tillgång har i lagtexten markerats att beskattning ska ske även vid uttag av inventarier. Liksom vid övriga uttag ska uttagsbeskattning ske till marknadsvärdet (22 kap. 7 § 1 st. IL), dvs. som om tillgången sålts externt.

– **byggnadsarbeten** En byggmästare, som till sina barn gav bort vissa fastigheter som utgjorde lagertillgångar i hans byggnadsrörelse, beskattades för skillnaden mellan fastigheternas saluvärde och bokfört värde (RÅ 1955 ref. 41).

Byggnadsarbeten för egen räkning uttagsbeskattas enligt särskilda regler i 27 kap. 8 § IL (se del 2 avsnitt 11.7 respektive del 3 avsnitt 8.1.5).

– **bilförmån** Med uttag ur näringsverksamhet jämföras att en näringsidkare eller handelsbolagsdelägare för privat bruk använder bil som utgör tillgång (anläggnings- eller lagertillgång) i näringsverksamheten (22 kap. 7 § 2 st. IL). Beskattning ska ske för bilförmån enligt samma värderingsgrunder som gäller i inkomstslaget tjänst (jfr 61 kap. 5–11 §§ IL). Detta gäller även om en leasingbil hyrts i verksamheten. Jämkningsav förvärdet får ske om synnerliga skäl föreligger. Näringsidkare och handelsbolagsdelägare ska redovisa förvärdet som intäkt av näringsverksamhet.

Liksom för uttag av tjänst i allmänhet gäller för bilförmån att beskattning blir aktuell endast om förvärdet är av mer än ringa omfattning. Med ringa omfattning, när det gäller bilförmån, anses ett fåtal tillfällen per år och en sammanlagd körsträcka på högst 100 mil (prop. 1993/94:90 s. 94). Skatteverket har i allmänt råd (SKV A 2006:34), som gäller vid 2008 års taxering, angett att ”Med ringa omfattning bör anses vara användning vid högst tio tillfällen”.

Vid taxeringen är det nödvändigt att fastställa om bilen utgör en tillgång i näringsverksamheten eller inte. Det blir i vissa fall skattemässigt mindre förmånligt att redovisa bilen som inventarium i verksamheten än att ha den som privat tillgång. Om bilen

redovisats som tillgång i näringsverksamhet, ska normalt beskattning ske för bilförmån, såvida inte bilen tagits ut ur näringsverksamheten och i förekommande fall uttagsbeskattats.

Frågan om en bil kan anses utgöra en tillgång i näringsverksamheten får avgöras med utgångspunkt i de allmänna bestämmelserna i 13 och 16 kap. IL, på vilka hittillsvarande praxis grundas. För att en bil ska kunna inräknas i avskrivningsunderlaget krävs att den kan anses vara anskaffad för näringsverksamheten. Bilen anses då utgöra en tillgång i verksamheten, vilket bl.a. innebär att värdeminskningssavdrag ska medges och att det skattemässiga restvärdet räknas in i underlaget för räntefördelning.

– överföring till annan nrv

Om en skattskyldig tar ut en tillgång eller en tjänst ur en av honom bedriven näringsverksamhet, för användning i en annan av honom bedriven näringsverksamhet, ska uttagsbeskattning ske enligt huvudregeln (22 kap. 2 § IL). Det belopp som därvid tas upp som intäkt får behandlas som en utgift i den andra näringsverksamheten (22 kap. 8 § IL). Tillgången eller tjänsten anses således förvärvad i den senare näringsverksamheten mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet. Om inte uttagsbeskattning skulle ske vid överföringen utgörs anskaffningsvärdet av faktiskt vederlag.

16.2.3 Benefika överlåtelser och blandade fång

Gåva av enstaka tillgång

Gåva av enstaka näringsstillgångar kan, liksom tidigare, komma att utlösa uttagsbeskattning hos givaren, 22 kap. 3 § IL (se t.ex. RÅ 1955 ref. 41 där byggmästare gav bort lagerfastigheter till sina barn och uttagsbeskattning skulle ske och RÅ 1967 ref. 28 varigenom författare uttagsbeskattades när denne gav bort lagertillgång i form av författarrättighet till bok).

Begreppet överlåtelse i bestämmelserna om underprisöverlåtelser i 23 kap. IL omfattar även gåva (prop. 1999/2000:2 s. 302 jfr med prop. 1998/99:15 s. 151 och 270). Om den genom gåva överlåtna tillgången inte kan anses utgöra en verksamhetsgren, ideell andel av verksamheten eller av en verksamhetsgren enligt bestämmelserna i 23 kap. IL, kan uttagsbeskattning bara underlåtas om givaren hade kunnat lämna koncernbidrag till mottagaren. Emellertid har begreppet ”verksamhetsgren” tolkats ganska generöst i hittillsvarande praxis, se del 3 avsnitt 15.5.

– bodelning av annan anledning än makes död

Uttagsbeskattning sker också när en enstaka verksamhets-tillgång övergår i annans ägo genom bodelning av annan anledning än makes död, såvida inte reglerna i 23 kap. IL är tillämpliga. Förhållandet är således snarlikt vad som gäller vid gåva (se även prop. 1998/99:15 s. 151).

En näringsidkare, som i samband med bodelning till sin hustru överlät inventarier som han tagit ut ur sin näringsverksamhet, och vilka inte ansetts utgöra en hel verksamhetsgren, beskattades för ett belopp motsvarande saluvärdet vid tiden för överlåtelsen (RÅ 1976 ref. 6 = R76 1:21).

– bodelning i samband med makes död

RR har uttagsbeskattat en byggmästare vid bodelningstidpunkten för marknadsvärdet på lagerfastigheter som vid bodelning tillades dödsboet efter hustrun (RÅ 1981 1:89).

Benefik överlåtelse av hel näringsverksamhet

De omstruktureringsfall som behandlas i del 3 avsnitt 15 gäller i första hand överlåtelser av onerös karaktär. I praxis har emellertid uttagsbeskattning tidigare även underlåtit när hela näringsverksamheten, med däri ingående fastigheter, övergått till ny ägare genom ett benefikt fång, dvs. vid äganderättsövergång genom gåva och arv eller genom bodelning mellan makar under deras livstid (se t.ex. RÅ 1985 Aa 111 = RSV/FB Dt 1985:6, RÅ 1988 not. 710 och RÅ 1989 ref. 112). Regeringsrätten har i RÅ 2004 ref. 42 ansett att det inte finns anledning att avvika från tidigare praxis vid gåva av hel näringsverksamhet (bestående av fastigheter som utgjorde lagertillgångar) trots de genomförda lagstiftningsåtgärderna i fråga om underprisöverlåtelser – då under förutsättning att särskild reglering saknas i inkomstskattelagen. Se också nedan under rubriken ”Blandade fång”. RR har i RÅ 2007 ref. 50 gjort samma bedömning som SRN avseende gåva av hel näringsverksamhet, där tillgångarna bestod av inventarier. SRN fann att överlåtelsen skulle bedömas utifrån bestämmelserna om underprisöverlåtelser i 23 kap. IL.

– skattemässig kontinuitet

Vid förvärv av hel näringsverksamhet träder gåvotagaren eller arvtagaren in i givarens respektive arvlåtarens skattemässiga situation, s.k. kontinuitet (jfr prop. 1998/99:15 s. 151). Som anskaffningsvärde för övertagna inventarier räknas sålunda givarens eller arvlåtarens skattemässigt oavskrivna restvärde (18 kap. 8 § IL). Motsvarande gäller för lagertillgångar.

Blandade fång

**– huvudsaklighets-
principen**

Frågan vad som gäller när en näringsverksamhet har överlåtits till underpris mellan fysiska personer genom ett s.k. blandat fång har lösts i praxis vad gäller fastigheter som skattemässigt utgör lagertillgångar i näringsverksamhet. I t.ex. RÅ 1988 not. 710 tillämpades den s.k. huvudsaklighetsprincipen, som primärt gäller vid överlåtelse av fastigheter som utgör kapitalvinstbeskattade tillgångar. Målet gällde en överlåtelse av en hel verksamhet i form av fastigheter, som utgjorde lagertillgångar i skattehänseende, från en förälder till ett aktiebolag som ägdes av barn till föräldern mot vederlag i form av att bolaget övertog betalningsansvaret för fastighetsskulderna. Skulderna understeg fastigheternas taxeringsvärden. Med hänsyn härtill gjordes bedömningen att överlåtelsen i dess helhet utgjorde gåva, varför någon inkomstbeskattning inte skulle ske hos givaren. Samma bedömning gjorde Regeringsrätten i RÅ 2004 ref. 42 vid en underprisöverlåtelse av en hel näringsverksamhet bestående av fastigheter som utgjorde lagertillgångar mot en ersättning som översteg det skattemässiga värdet men understeg taxeringsvärdet. Om däremot ersättningen vid en underprisöverlåtelse av hel näringsverksamhet antingen överstiger taxeringsvärdet eller understiger det skattemässiga värdet blir bestämmelserna i 23 kap. 1L avgörande för om uttagsbeskattning kan underlåtas eller ej eftersom dessa situationer särskilt lagreglerats i 23 kap. 10 § 1L.

Lagrådet har ifrågasatt om det inte föreligger en motsättning mellan reglerna om uttagsbeskattning och principerna för kapitalvinstbeskattning (prop. 1999/2000:2 del 3 s. 418 f). Regeringen uttalade dock att av huvudsaklighetsprincipen följer bara att transaktionen ska behandlas som köp eller gåva och inte som delvis köp och delvis gåva. Utagsbeskattningsreglerna anger till vilket värde fastigheten ska anses ha avyttrats, dvs. marknadsvärdet. Vid beräkning av kapitalvinsten ska marknadsvärdet – i stället för det verkliga vederlaget – minskas med omkostnadsbeloppet (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 298).

**Avskattnings-
regler för
fastigheter m.m.**

Reglerna om uttagsbeskattning har kompletterats med särskilda regler om avskattning när en näringsfastighet som inte utgör lagertillgång övergår till att bli en privatbostadsfastighet. Motsvarande regler finns för bostadsrätt. Dessa bestämmelser finns i 26 kap. 9 § och 11 § 1L. Om tillgången utgör kapitaltillgång hos överlåtaren ska avskattning ske då äganderätten övergår till ny ägare genom arv, testamente, bodelning eller gåva.

I de fall tillgången är lagertillgång gäller motsvarande vid arv, testamente eller bodelning med anledning av makes död, men

däremot inte vid gåva eller när fastigheten övergått i samband med bodelning av annan anledning än makes död (26 kap. 13 § IL).

Avskattningsreglerna gäller inte endast när den övergår till ny ägare genom ovan nämnda fång, utan också i de fall en näringsfastighet eller en näringsbostadsrätt hos samma ägare övergår till att bli privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt, s.k. karaktärsbyte (26 kap. 8 § och 11 § IL).

16.2.4 Uttag i samband med ombildning till AB

Ombildning är uttag

När en verksamhet som bedrivits som enskild firma, eller i handelsbolag, genom apport ombildas till aktiebolag, sker principiellt sett ett uttag ur den tidigare verksamheten. Enligt huvudregeln ska detta beskattas, såvida inte reglerna i 23 kap. IL om undantag från uttagsbeskattning är tillämpliga. Vederlaget kan utgöras av nyemitterade aktier i det förvärvande bolaget. Har näringsverksamheten förts över till aktiebolaget till skattemässiga värden har man tidigare i praxis accepterat att uttagsbeskattning kan underlåtas (jfr prop. 1998/99:15 s. 174).

Villkoren i 23 kap. IL måste uppfyllas

Numera krävs emellertid uttryckligen att villkoren i 23 kap. IL är uppfyllda för att en sådan överlåtelse ska kunna göras utan uttagsbeskattning.

16.2.5 Upphörande av näringsverksamhet

Sista affärshändelsen

När en näringsverksamhet upphör ska uttagsbeskattning ske såsom för den ”sista affärshändelsen”. Överlåtelse av hela näringsverksamheten i samband med dödsfall har, som framgår ovan, dock inte ansetts som uttag. Kontinuitet föreligger här mellan arvlåtaren och arvtagaren. Se vidare beträffande skifte av dödsbo m.m. i del 3 avsnitt 3.

Konstnärs dödsfall

Med upphörande av näringsverksamhet avses bl.a. att en verksam konstnär, uppfinnare etc. avlider och ingen kan fortsätta den avlidnes verksamhet. Ett övertagande av tillgångar innebär att en ny verksamhet påbörjas, alternativt att de övertagna tillgångarna förs över till en redan befintlig verksamhet (se RÅ 1942 ref. 9, RÅ 1977 ref. 32 = R77 1:17 och RÅ 1981 1:3). Följden av att näringsverksamheten har upphört genom dödsfallet är att uttagsbeskattning ska ske i dödsboet med stöd av bestämmelserna i 22 kap. 5 § IL

Om uttag sker utan beskattning eller till beskattning understigande marknadsvärdet, påverkas rätten till kvoterat avdrag för kvarstående underskott när näringsverksamheten upphör (42 kap. 34 § IL).

16.2.6 Uttag av tillgång i bolagssektorn

Uttag av tillgång

Inom den dubbelbeskattade sektorn innebär uttagsbeskattningsreglerna i princip att alla uttag av tillgångar kan föranleda uttagsbeskattning, eftersom all inkomst som aktiebolag m.fl. juridiska personer har hänförs till näringsverksamhet. Några särskilda regler för uttag från fåmansföretag finns inte längre, utan allmänna regler ska tillämpas även i dessa fall.

Uttag och lön – tyst kvittning

Detta innebär att företaget uttagsbeskattas för skillnaden mellan marknadsvärdet och det avtalade priset. Om mellanskillnaden beskattas som löneförmån medges företaget avdrag för lönekostnaden (s.k. tyst kvittning) och ska erlagga arbetsgivaravgifter. Blir förvärvaren i stället utdelningsbeskattad medges företaget inget avdrag men ska då inte heller erlagga arbetsgivaravgifter, se vidare avsnitt 16.5.

16.2.7 Uttag av tillgång vid ombildning från AB till enskild firma eller handelsbolag

Ombildning är uttag

När det gäller en ombildning från aktiebolagsform till enskild firma eller till handelsbolag, som inte ägs av aktiebolag eller ekonomiska föreningar, lämnar aktiebolagets tillgångar den dubbelbeskattade sektorn. Förutsättningar för uttagsbeskattning föreligger i princip i dessa fall.

Ej uttagsbeskattning om villkoren i 23 kap. IL är uppfyllda

Uttagsbeskattning ska dock inte ske om bestämmelserna om undantag härifrån i 23 kap. IL är tillämpliga. Bestämmelserna, som beskrivs närmare i del 3 avsnitt 15, innehåller bl.a. krav på att förvärvaren omedelbart efter förvärvet ska vara skattskyldig för inkomst av näringsverksamhet i vilken tillgången ingår.

En tillgång anses ingå i en näringsverksamhet bara om ersättningen eller kapitalvinsten vid en avyttring ska tas upp som intäkt i inkomstslaget (23 kap. 16 § 1 st. IL). Om förvärvaren är ett svenskt handelsbolag, gäller detta samtliga delägare i bolaget.

Näringsfastighet som inte är lager uttagsbeskattas

En näringsfastighet som innehas av en fysisk person betraktas som tillgång i näringsverksamheten, eftersom avkastningen beskattas som inkomst av näringsverksamhet. Kapitalvinst vid försäljning av fastigheten beskattas emellertid som intäkt av kapital, om fastigheten inte utgör lager (jfr prop. 1998/99:15 s. 152 f). Det är därför inte möjligt att utan uttagsbeskattning till underpris överlåta en fastighet från ett aktiebolag till en enskild näringsverksamhet eller till ett handelsbolag där någon av delägarna är en fysisk person. Av den nämnda bestämmelsen följer också att det samma gäller överlåtelse av aktier m.fl. delägarätter från ett aktiebolag till enskild näringsverksamhet.

16.2.8 Uttag av tjänst

Tjänster i mer än ringa omfattning

Det anges numera direkt i lagtexten att uttagsbeskattning kan komma ifråga även vid uttag av tjänst, om värdet av tjänsten är mer än ringa (22 kap. 4 § IL). Vid nyttjande av dyrare egendom, t.ex. båtar, är det dispositionsrätten som utgör grund för marknadsvärdet och inte det rent faktiska nyttjandet (jfr prop. 1999/2000:15 s. 60 och KRNG 2005-09-09, mål nr 2528-04).

När det gäller uttag av tjänst är reglerna i 23 kap. IL inte tillämpliga. Dock gäller att sådan tjänst som utförs i samband med uttag av sådan tillgång, som inte ska uttagsbeskattas på grund av bestämmelserna i 23 kap. IL, inte ska föranleda uttagsbeskattning (22 kap. 12 § IL).

Bestämmelserna om uttagsbeskattning av tjänst är i första hand tillämpliga när anställda utfört arbete åt en näringsidkare för dennes privata ändamål, men även andra uttag av tjänster ur näringsverksamheten kan föranleda uttagsbeskattning.

I specialmotiveringen till den tidigare lydelsen av bestämmelsen uttalade föredragande statsrådet bl.a. (prop. 1989/90:110 s. 660).

– inte tjänster för egen räkning

”Uttag föreligger inte om en näringsidkare för egen räkning vid sidan om sin näringsverksamhet använder sitt yrkeskunnande. Som exempel kan nämnas en revisor som upprättar sin egen deklaration, en frisör som rakar och kammar sig själv eller en målare som målar sin bostad. Uttag föreligger inte heller i sådana fall då en näringsidkare vederlagsfritt utför eget arbete åt annan. En helt annan sak är att i vissa sådana fall beskattning för ett dolt vederlag, t.ex. en gentjänst, kan aktualiseras. Det kan här nämnas att enligt en särskild föreskrift i punkt 4 fjärde stycket av anvisningarna till 21 § ska byggnadsarbete för egen räkning i vissa fall medföra uttagsbeskattning. Detta hänger samman med att den egna arbetsinsatsen inte medför att fastigheten erhåller karaktär av omsättningstillgång (prop. 1980/81:68 s. 163 ff.).---

I fråga om uttag av tjänst har det ansetts motiverat att endast uttag i mer än ringa omfattning ska föranleda beskattning. En näringsidkare som ’privat’ utnyttjar t.ex. en maskin som ingår i näringsverksamheten ska alltså inte uttagsbeskattas i alla lägen.”

Krediter omfattas Med uttag av tjänst förstås således i princip alla former av tjänster, inklusive t.ex. krediter, som en näringsidkare eller juridisk person tar ut ur sin verksamhet och för över till annan näringsverksamhet eller tillhandahåller någon annan utan att marknadsmässigt vederlag härför erhålles, jfr t.ex. prop. 1998/99:15 s. 163. Det är inte ovanligt med ränteförmånliga lån mellan företag i intressegemenskap där koncernbidragsrätt saknas (se t.ex. RÅ 2004 ref. 4, KRNS 1999-01-20, mål nr 7390-96 samt KRNS 2002-01-21, mål nr 820–821-2000). Om uttagsbeskattning inte blir aktuell beror i hög grad på omständigheterna i det enskilda fallet. I ett ställningstagande 2006-11-14 (dnr 131 658087-06/111) anger Skatteverket att uttagsbeskattning även blir aktuellt när ett handelsbolag ger ett ränteförmånligt lån till delägare som är fysisk person.

Samma skattesubjekt Reglerna om uttagsbeskattning gäller även vid uttag av tjänst ur en näringsverksamhet för en annan näringsverksamhets räkning, dvs. hos samma skattesubjekt. Det värde som redovisats som intäkt i förstnämnda näringsverksamhet får i ett sådant fall behandlas som en utgift i den andra näringsverksamheten (22 kap. 8 § IL).

Uttag av tjänst? I en dom 2008-11-27, mål nr 4325-06, slår RR fast att en personalstiftelse ska uttagsbeskattas när den hyr ut semesterbostäder till underpris till destinatärerna. I målet hade stiftelsen åberopat att det skulle vara affärsmässigt motiverat att hyra ut till underpris då stiftelsens stadgar inte medgav att marknadsmässigt pris togs ut, vilket RR inte ansåg det vara. Dock konstaterade RR att för den tid då semesterbostäderna inte hyrts ut hade, när det inte fanns någon som kunde disponera bostäderna, stiftelsen inte tillhandahållit någon tjänst. Grund för uttagsbeskattning saknades därför i den delen.

16.3 Innebörden av uttagsbeskattning

Marknadsvärdet Vid uttagsbeskattning ska skillnaden mellan marknadsvärdet och vederlaget tas upp som intäkt av näringsverksamhet. Med marknadsvärdet förstås det pris som överlåtaren kan antas erhålla om tillgången bjuds ut på marknaden under villkor som med hänsyn till överlåtarens affärsmässiga situation framstår som naturliga (61 kap. 2 § 3 st. IL). Det samma gäller vid värdering av uttag av tjänst.

– sedvanliga personalrabatter När uttaget gäller produkter eller varor från den egna verksamheten ska som värde tas upp vad som skulle ha erhållits om motsvarande kvantitet i stället sålts. Det pris som en utom-

stående kund betalar kan dock i allmänhet reduceras med i företaget normala personalrabatter, när det gäller att göra en värdering av värdet av uttag av sådana produkter eller varor (se bl.a. KRNG 2006-10-20, mål nr 6035-04, avseende arbetsgivaravgifter).

– marknadsintroduktion etc.

Det kan emellertid i vissa fall framstå som långsiktigt fördelaktigt för ett företag att på en viss affär ta ut ett lägre pris än vad som skulle ha kunnat erhållas om tillgången bjudits ut på marknaden. Så kan vara fallet om säljaren vill arbeta upp en affärsrelation till en viss kund eller vid en marknadsintroduktion. I de fall ett lägre pris än marknadspriset är affärsmässigt motiverat saknas anledning till uttagsbeskattning (se vidare prop. 1998/99:15 s. 292). Det torde ankomma på överlåtaren att visa att affärsmässiga överväganden ligger bakom ett underpris. Om marknadsvärdet är svårt att bestämma, eller kan antas ligga inom ett intervall, bör viss försiktighet iaktas vid prisvärderingen (prop. 1998/99:15 s. 293).

– begagnade bilar

Vid bestämmandet av marknadsvärdet på begagnade bilar kan viss ledning finnas i de prislister som används inom bilhandeln (jfr RÅ 1982 1:45 och KRNS 2000-07-03, mål nr 5437-99, ej PT).

Tidpunkt för värderingen

Tidpunkten för värderingen är enligt praxis uttagstillfället (se t.ex. RÅ 1967 ref. 28).

16.4 När uttagsbeskattning inte ska ske

I 22 kap. 9–13 §§ IL anges att uttagsbeskattning inte ska ske i ett antal särskilt angivna situationer. Därutöver medför lagtekniska lösningar i IL att uttagsbeskattning kan underlåtas även i några andra, ej direkt lagreglerade, situationer.

Uttag av bränsle

Uttag av bränsle från en fastighet i Sverige, som är taxerad som lantbruksenhet, för uppvärmning av den skattskyldiges privatbostad på samma fastighet ska inte beskattas (22 kap. 9 § IL).

Om mangårdsbyggnad (småhus) som ligger på en lantbruksenhet bebos av ägaren, eller honom närstående person, kommer byggnaden med tillhörande tomtmark vid inkomsttaxeringen att brytas ut som privatbostadsfastighet. Används bränsle från lantbruksenheten för uppvärmning av sådan privatbostadsfastighet (privatbostad) ska uttagsbeskattning inte ske. Undantaget gäller endast bränsle för uppvärmning av privatbostad som rent geografiskt ligger inom den brukningsenhet som utgör lantbruksenhet.

Lex ASEA

Utdelning av näringsbetingade aktier (ej lagertillgångar) som sker med stöd av bestämmelserna i 42 kap. 16 § IL (Lex ASEA, se del 3 avsnitt 19) föranleder inte uttagsbeskattning under förutsättning att marknadsvärdet överstiger omkostnadsbeloppet. Detta gäller även om det utdelande företaget är ett sådant utländskt bolag som ska jämföras med svenska företag enligt 42 kap. 16 a § IL (jfr prop. 2000/01:22 s. 108). Slopan den av beskattningen av kapitalvinster på näringsbetingade andelar fr.o.m. 1 juli 2003 medför att bestämmelsen om undantag från uttagsbeskattning i stort sett blir överflödig. Den har emellertid ansetts som nödvändig för fall då innehavstiden understigit ett år. Bestämmelsen har därför inte upphävts.

Om marknadsvärdet understiger omkostnadsbeloppet sker en ”negativ” uttagsbeskattning, dvs. avdrag medges för förlust om den är verklig (se 23 kap. 2 § IL respektive 22 kap. 10 § IL) – detta gäller dock endast om den utdelade näringsbetingade andelen vid avyttring skulle ha medfört kapitalvinstbeskattning enligt 25 a kap. IL.

Om marknadsvärdet är lika med omkostnadsbeloppet uppkommer varken vinst eller förlust.

**Ek. förenings
utskiftning av
aktier**

Utskiftning från svensk ekonomisk förening i form av aktier i ett svenskt aktiebolag, och som sker med stöd av reglerna i 42 kap. 20 § IL, föranleder inte uttagsbeskattning om marknadsvärdet överstiger omkostnadsbeloppet. Detta förutsätter dock att det inte är fråga om lagerandelar enligt 27 kap. 6 § IL.

**Ombildning av
kooperativ ek.
förening**

Ombildning av en kooperativ ekonomisk förening till aktiebolag innebär att andelen i föreningen omvandlas till en aktie. Skatteverket har i ställningstagande 2004-09-14 (dnr 545091-04/113), gjort bedömningen att uttagsbeskattning inte ska ske vid omvandlingen för en enskild näringsidkare när andelen har ingått i dennes näringsverksamhet. Som grund för ställningstagandet anges bl.a. att en omedelbar beskattning i form av uttagsbeskattning skulle stå i strid med 22 kap. IL och lagstiftarens intentioner.

**Publikt företags
överlåtelse
av egna aktier**

Enligt 48 kap. 6 a § IL ska kapitalvinst inte tas upp då ett publikt aktiebolag, vars aktier är noterade på börs, avyttrar egna aktier. Med hänvisning härtill blir bestämmelserna om uttagsbeskattning inte heller tillämpliga (jfr prop. 1999/2000:38 s. 43).

**Överlåtelse av
näringsbetingade
andelar**

Om en näringsbetingad andel avyttras till underpris 2003-07-01 eller senare ska, i de fall kapitalvinsten blir skattefri enligt

25 a kap. IL, uttagsbeskattning inte ske (prop. 2002/03:96 s. 148 och 303–304). Se även SRN 2006-09-05, ej överklagat.

Hur ägarna till företag som överlåter näringsbetingad andel till underpris ska bli beskattade har numera lagreglerats i 23 kap. 2 § IL (se avsnitt 16.6).

Fusion

Är bestämmelserna i 37 kap. IL om beskattning vid fusioner och fissioner tillämpliga ska vid fusion etc. endast reglerna i nämnda kapitel tillämpas (jfr 23 kap. 2 § 1p IL).

**Underpris-
överlåtelser**

Är bestämmelserna i 23 kap. IL om underprisöverlåtelser tillämpliga på överlåtelser (gäller bara tillgångar inte tjänster) ska inte uttagsbeskattning ske.

Om uttag av en tjänst har samband med uttag av en tillgång, ska uttaget av tjänsten inte beskattas om uttaget av tillgången på grund av bestämmelserna i 23 kap. 9 § IL inte ska uttagsbeskattas (22 kap. 12 § IL).

CFC-beskattning

Uttagsbeskattning ska inte heller ske om skattskyldigheten för lågbeskattade inkomster i en utländsk juridisk person (CFC-beskattning) upphör.

16.5 Exempel på uttagsbeskattning

Av 61 kap. 2 § 3 st. IL framgår att ett uttag ur näringsverksamheten av en tillgång ska behandlas som om tillgången avyttras mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet (uttagsbeskattning). Detta gäller, med undantag för vad som anges i 53 kap. IL (där en likartad beskattning sker), endast om vederlag eller vinst vid avyttring hade utgjort intäkt av näringsverksamhet. Motsvarande gäller för uttag av tjänst, om värdet av tjänsten är mer än ringa. Som skattepliktig inkomst räknas inte vad som utgör utgående skatt enligt mervärdesskattelagen, ML.

I ekonomiskt hänseende kan reglerna om uttagsbeskattning i huvudsak sammanfattas med stöd av följande exempel. En tillgång köps för 300, exklusive moms om 75, och tillförs näringsverksamheten. Tillgången tas sedan ut ur denna vid en tidpunkt då marknadsvärdet i försäljningsledet uppgår då till 500 inklusive moms (100).

**Enskild närings-
verksamhet**

Under förutsättning att tillgången kan hänföras till näringsverksamhet (lagertillgång, inventarie etc.) blir resultatet följande.

I näringsverksamheten bokförs 300 som lageranskaffning eller som underlag för värdeminskningssavdrag. Vid uttaget tas som intäkt av näringsverksamhet upp marknadsvärdet 500 exklusive

den moms som utgår enligt ML. Uttagsbeskattningsreglerna vad gäller moms avser i princip att återföra det belopp till beskattning som avdrag tidigare medgivits för, se vidare Handledning för mervärdesskatt. I förevarande exempel blir återlagd moms 75. Nettobeskattning blir således 125 (500-75- 300), i vart fall sett över tiden. (Förskjutning i tiden kan bero på avskrivningsreglerna och när tillgången anskaffades.) Beloppet kommer också att påverka underlaget för egenavgifter eller särskild löneskatt. Sett över den tid transaktionerna sträcker sig medges avdrag för ingående moms med 75 och utgående moms uttagsbeskattas med samma belopp 75, dvs. inte med det momsbelopp (100) som hade utgått om varan sålts till marknadsvärdet 500 inklusive moms.

Om tillgången ska anses anskaffad för ägarens eller annans privata bruk, dvs. den är inte anskaffad för näringsverksamheten, ska avdrag vägras för dels inköpskostnaden 300 (16 kap. 1 § 1 st. IL), dels för ingående moms om 75 (8 kap. 3 § 1 st. ML). Något belopp att uttagsbeskatta finns då inte, vare sig inkomstskattemässigt eller för moms.

När det gäller förvärv som är avsett att nyttjas såväl i näringsverksamheten som privat, föreligger avdragsrätt för ingående moms för hela förvärvet, dvs. även för den andel som är avsett att nyttjas privat. Det privata nyttjandet uttagsbeskattas på sedvanligt vis. I det fall avdrag inte yrkas för den del av den ingående momsen som motsvarar det privata användandet av tillgången blir uttagsbeskattning momsmässigt dock inte aktuell. Beträffande personbilar gäller särskilda regler, se Handledningen för mervärdesskatt.

Aktiebolag/ ekonomisk förening

a. Tillgången tas ut och tillhandahålls anställd

Den anställde beskattas för löneförmån med 500 (från eventuella sedvanliga kundrabatter bortses). Företaget bokför inköpskostnaden 300 (se ovan under enskild näringsverksamhet) och uttagsbeskattas för värdet av uttaget exklusive den moms som ska återföras (jfr 15 kap. 6 § IL) eller 425. Nettobeskattning sett över tiden blir i princip 125 (se ovan under enskild näringsverksamhet). Emellertid sker s.k. tyst kvittning på så vis att det belopp som ska uttagsbeskattas vid inkomstbeskattningen ”kvittas” mot del av lönekostnad på samma belopp. Företaget ska påföras arbetsgivaravgifter på ett underlag av 500. Det kan förekomma att uttaget inte redovisats utan att förhållandet framkommer först i samband med Skatteverkets granskning. I normalfallet ska justering ske det beskattningsår som kost-

naden enligt god redovisningssed skulle tagits upp, se RSV ställningstagande 2002-12-10 (dnr 10086-02/100). Företaget har medgetts avdrag för ingående moms med 75 och uttagsbeskattas för utgående moms med samma belopp (se ovan angående enskild näringsverksamhet). Även detta belopp medges företaget, vid inkomsttaxeringen, avdrag för som lönekostnad. Avdrag för lönekostnad blir således $(425+75 =) 500$, dvs. samma belopp som utgör underlag för arbetsgivaravgifter.

b. Tillgången tas ut av i företaget arbetande delägare

Uttaget ses antingen som löneuttag eller som utdelning i form av sakegendom. I det förra fallet blir skattekonsekvenserna för företaget och för delägaren desamma som i exempel a). I det senare fallet beskattas delägaren för utdelning om 500 och företaget medges avdrag för inköpskostnaden 300 och uttagsbeskattas med 425, dvs. nettobeskattning av bolaget sett över tiden blir även här 125. Bolaget har medgetts avdrag för ingående moms, 75, och utgående moms att återlägga blir även här 75.

Huruvida beloppet ska anses utgöra lön eller utdelning får avgöras i det enskilda fallet. I utdelningsfallet blir det aktuellt att pröva om reglerna i 57 kap. IL är tillämpliga på delägaren.

c. Tillgången förvärfvas av en delägare som inte är verksam i företaget

Delägaren utdelningsbeskattas med 500 och företaget medges avdrag för inköpskostnaden 300 och uttagsbeskattas med 425, dvs. nettobeskattning blir 125.

Avdrag har medgetts för ingående moms, 75, och utgående moms att beskatta blir 75. Reglerna i 57 kap. IL kan, beroende på omständigheterna, vara tillämpliga på delägarens utdelningsinkomst.

Handelsbolag

Om en delägare som är fysisk person tar ut tillgång ur handelsbolagets näringsverksamhet och det rör sig om sådan tillgång som vid försäljning beskattas i näringsverksamhet, så ska tillgångens marknadsvärde (exklusive moms) uttagsbeskattas, dvs. i exemplet ovan 425, i inkomstslaget näringsverksamhet. Anskaffningskostnaden dras av i bolaget enligt vanliga regler för det slag av tillgång det rör sig om, se vad som sagts ovan angående enskild näringsverksamhet och aktiebolag. Beträffande moms gäller detsamma som för enskild näringsidkare. Arbetsgivaravgifter kommer dock inte i fråga, däremot kommer beloppet att, på samma sätt som för enskild näringsidkare, ingå i

underlaget för egenavgifter eller särskild löneskatt. Om det är den delägare som tar ut tillgången som ska beskattas för hela beloppet eller om detta ska fördelas på samtliga delägare beror på omständigheterna i det enskilda fallet.

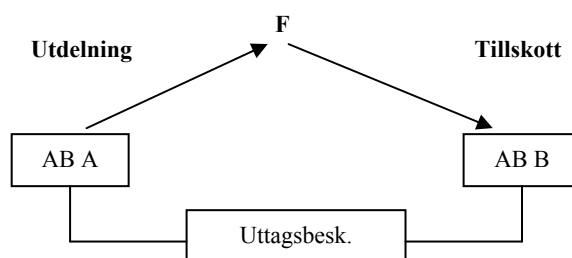
Uttag av fastigheter, för vilken en vinst eller förlust vid avyttring ska redovisas i inkomstslaget kapital, medför ”uttagsbeskattning” i kapital i de fall fastigheten överlåts till en delägare som är fysisk person och blir eller kan antas komma att bli privatbostad i och med överlåtelsen (45 kap. 30 § IL). Beträffande bostadsrätt finns motsvarande bestämmelse i 46 kap. 15 § IL.

När handelsbolag ägs av juridiska personer gäller att överflyttning av tillgångar från eller till handelsbolaget vanligen innebär att tillgångar flyttas inom en och samma näringsverksamhet. Uttagsbeskattning kan emellertid numera alltid komma i fråga.

Oavsett om uttagsbeskattning av delägaren ska ske eller ej, så ska anskaffningsutgiften på andelen i handelsbolaget justeras med uttaget, 50 kap. 5 § 2 st. IL. Se vidare del 1 avsnitt 34.6.

16.6 Konsekvenser för ägare vid uttagsbeskattning

I samband med att man 1999 införde särskilda regler om att uttagsbeskattning inte skulle ske vid underprisöverlåtelser, då vissa särskilt angivna förutsättningar var uppfyllda, uttalades att i de fall uttagsbeskattning av juridisk person ska ske vid en överlåtelse av tillgång till underpris följer beskattningskonsekvenserna allmänna principer. Flera remissinstanser ansåg att frågan borde lagregleras i samband med införandet av bestämmelserna. Denna uppfattning delades emellertid inte av regeringen, som framhöll att en *indirekt* lagreglering förelåg. I förarbetena angavs att det av dåvarande bestämmelser i 14 och 15 §§ underprislagen (motsvaras med vissa justeringar numera av 23 kap. 11 och 12 §§ IL) motsatsvis kunde utläsas, att i fall där uttagsbeskattning sker ska beskattning ske för utdelning och omkostnadsbeloppet ökas (prop. 1998/99:15 s. 172).

Exempel

Om AB A överlåter tillgång mot ett vederlag understigande marknadsvärdet utan att detta är affärsmässigt motiverat till AB B och bestämmelserna i 23 kap. IL inte är tillämpliga, ska AB A uttagsbeskattas för skillnaden mellan marknadsvärdet och erhållet vederlag. F ska i allmänhet enligt ovan nämnda resonemang utdelningsbeskattas (eventuellt med tillämpning av bestämmelserna i 57 kap. IL) för samma belopp. Vidare ska F:s omkostnadsbelopp för aktierna i B ökas med samma belopp som F har utdelningsbeskattats med.

”Sipano II”

Enligt den praxis som utvecklades före införandet av reglerna om underprisöverlåtelser (t.ex. RÅ 1992 ref. 56, ”Sipano- domen”) kunde utdelningsbeskattning underlåtas om förfarandet inte medförde någon otillbörlig skatteförmån (jfr också SRN:s förhandsbesked 1999-06-23, 2001-04-06 och 2003-12-09). Denna praxis bröts genom RÅ 2004 ref.1 (fhb), ”Sipano II”. Regeringsrätten fastslog, i plenum, att införandet av UPL (motsvarande nuvarande regler i 23 kap. IL) har ändrat rättsläget i avsevärd mån beträffande beskattning av omstruktureringar och andra överlåtelser till underpris. RR anger att en förmögenhetsöverföring som inte är affärsmässigt motiverad från ett aktiebolag till ett annat ska anses innebära ett sådant förfogande över det överförda värdet att det ska behandlas som en utdelning till aktieägarna i det överlåtande bolaget (jfr RÅ 1996 not. 177) och därför föranleda utdelningsbeskattning när det inte är fråga om en underprisöverlåtelse. Samma skattemässiga bedömning torde fö kunna göras även i de fall ägaren är juridisk person eftersom RR i sina domskäl inte förefaller ha argumenterat utifrån förhållandet att aktieägaren var fysisk person. Eventuell utdelningsbeskattning prövas i sådana fall utifrån bestämmelserna i 24 kap. IL.

Det ska noteras att 2002 års företagsskatteutredning har i slutbetänkande SOU 2005:99 lämnat förslag till nya bestämmelser som bl.a. skulle innebära undantag från utdelningsbeskattning även i fall då regelverket i 23 kap. IL inte är tillämpligt pga. att villkoren om skattskyldighet, koncernbidrag och underskott inte är uppfyllda.

Börsnoterade företag

Om AB A i exemplet ovan är ett börsnoterat företag, eller i övrigt har ett spritt ägande, medför en tillämpning av numera gällande rätt emellertid praktiska problem och torde därför i många situationer inte kunna upprätthållas.

Utdelning från ideell förening

Genom RÅ 2007 ref. 5 I och II har slagits fast att en medlem i en ideell förening i vissa fall kan undgå utdelningsbeskattning. I domarna gjorde RR samma bedömning som SRN. Fråga var, i I, om två ideella föreningar, med endast gemensamma medlemmar, som skulle bli en genom att endera föreningen överlät sina tillgångar till den andra för att sedan upplösas. I mål II skulle en ideell förening överlåta tillgångar till en stiftelse som föreningen verkade genom. I fall I var den medsökande medlemmen ett aktiebolag och i fall II en fysisk person. Efter att ha slagit fast att föreningarna i båda fallen skulle uttagsbeskattas, prövade SRN frågan om utdelningsbeskattning av föreningarnas medlemmar. SRN konstaterade härvid först att ett medlemskap i en ideell förening inte kan ses som en tillgång och inte heller jämföras med ett indirekt ägande av föreningens tillgångar. Detta innebar att överföringen inte utgjorde utdelning i 42 kap. 1 § IL:s mening. Med hänvisning till att en överföring från en ideell förening till en annan ideell förening med samma medlemmar, inte innebär att medlemmarnas ekonomiska situation förändrats, konstaterade SRN sedan att någon utdelning i 42 kap. 18 § IL:s mening inte heller hade skett. Utdelningsbeskattning kunde m.a.o. inte ske.

För det fall överlåtelsen i stället sker till ett aktiebolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening eller direkt till medlemmarna, aktualiseras dock utdelningsbeskattning (se RÅ 1999 not. 100 respektive 211).

Näringsbetingade andelar

Regeringsrätten har i domar RÅ 2004 ref. 140 och RÅ 2004 not. 197 ansett att utdelningsbeskattning kan aktualiseras trots att uttagsbeskattning i viss situation inte skett. I fall uttagsbeskattning underlätits när överlåtelsen avsett näringsbetingade andelar – dvs. ingen underprisöverlåtelse enligt 23 kap. 2 § IL – och överföringen inte är affärsmässigt motiverad, kan ägarerna komma att utdelningsbeskattas eftersom en uttrycklig före-

skrift om undantag från utdelningsbeskattning i här aktuellt fall saknas.

Eftersom det har bedömts inte finnas några sakliga skäl för att utdelningsbeskatta ägarna i dessa fall har en ny bestämmelse i 23 kap. 2 § IL införts (SFS 2005:269, prop. 2004/05:91). Innebörden av den nya lagregeln är att om näringsbetingade andelar överläts av ett företag till underpris i en situation där en kapitalvinst är skattefri så ska överlåtelsen inte medföra att en delägare i det överlåtande företaget ska ta upp skillnaden mellan marknadsvärdet på andelen och ersättningen som utdelning om vissa villkor är uppfyllda. Bestämmelsen har trätt i kraft den 1 juni 2005 men kan på begäran få tillämpas på avyttringar som skett efter den 30 juni 2003.

Genom att göra samma bedömning som SRN, har RR i RÅ 2007 not. 161 kommit fram till att utdelningsbeskattning ska ske av ägaren (fysisk person) till ett aktiebolag när bolaget donerar medel till en begränsat skattskyldig stiftelse. Donationen skulle i det här fallet kunna komma att avse såväl näringsbetingade som inte näringsbetingade aktier samt kontanter. Uttagsbeskattning av bolaget skulle ske endast till den del donationen avsåg aktier som inte var näringsbetingade. Utdelningsbeskattning av ägaren skulle dock avse värdet av samtliga överförda tillgångar oavsett slag. Den i målet förevarande situationen omfattas inte av den ovan nämnda regeln i 23 kap. 2 § IL eftersom en stiftelse inte återfinns bland de där uppräknade subjekten.

16.7 Förvärvarens anskaffningsvärde när uttagsbeskattning skett

Bakgrund

I företagsskatteutredningens slutbetänkande (SOU 1998:1) fördes fram ett förslag, som innebar att om det överlåtande företaget uttagsbeskattades vid en överlåtelse till underpris skulle det uttagsbeskattade värdet (marknadsvärdet) utgöra anskaffningsvärde för tillgången eller tjänsten hos det förvärvande företaget.

Förslaget utsattes för kritik vid remissbehandlingen, bl.a. av RSV. Lagrådet avstyrkte sedermera förslaget till lagstiftning i denna del. Lagrådet anslöt sig till uppfattningen att skattemässig kontinuitet normalt bör råda mellan överlåtaren och förvärvaren, och att den senare därför som anskaffningsvärde bör få räkna med inte bara det avtalade vederlaget utan också ett belopp motsvarande vad överlåtaren blivit uttagsbeskattad

för. Lagrådet ifrågasatte dock, om den föreslagna kontinuitetsprincipen undantagslöst är förenlig med skattesystemet i övrigt. Lagrådet kom till slutsatsen att det i avsaknad av en heltäckande analys av den föreslagna regelns effekter kunde vara klokt att tills vidare avvakta med lagstiftning i saken (prop. 1998/99:15 s. 405).

Regeringen delade lagrådets uppfattning att frågan borde övervägas ytterligare (prop. 1998/99:15 s. 167 f). Något förslag om lagstiftning i denna del lades därför inte fram.

Tillgångar

Lagstiftaren har endast i ett par speciella och väl avgränsade situationer infört möjligheten att medge avdrag för en fiktiv kostnad. Det ena fallet avser en och samma skattskyldig som har två skilda näringsverksamheter (22 kap. 8 § IL). Det andra fallet avser benefika överlåtelser (ej gåva och bodelning av annan anledning än makes död – dessa överlåtelser omfattas i stället av bestämmelserna om underprisöverlåtelser i 23 kap. IL) av tillgångar i samband med att hel förvärvskälla överlåtes (18 kap. 8 § IL). Den sist nämnda bestämmelsen, som endast omfattar inventarier och reglerar hur man fastställer anskaffningsvärdet som underlag för beräkning av värdeminskningsskatt, är ett uttryck för bl.a. kontinuitetsprincipen. I de fall ett benefikt förvärv av enstaka inventarier skett ska anskaffningsvärdet utgöras av marknadsvärdet vid förvärvstidpunkten och då fråga är om benefikt förvärv av hela näringsverksamheten enligt ovan, ska den som övertar inventarierna överta överlåtarens anskaffningsvärde. Se även reglerna om beskattning för ränteförmånliga lån i inkomstlagen tjänst och motsvarande avdragsrätt i inkomstlagen kapital, 61 kap. 15–17 §§ IL jämfört med 42 kap. 11 § IL.

I praxis har avdrag för fiktiva kostnader endast undantagsvis medgivits utanför det lagreglerade området. I RÅ 1980 1:28 hade en skattskyldig av sin arbetsgivare förvärvat en fastighet till underpris och beskattades för skillnaden mellan förvärvspris och marknadsvärde såsom för lön. Den skattskyldige fick som anskaffningskostnad tillgodoräkna sig förvärvspriset med tillägg för det hos honom som lön beskattade beloppet. Detta rättsfall avser beskattning och avdragsrätt hos en och samma skattskyldig. Ett annat fall där frågan om avdrag för fiktiv kostnad behandlats är förhandsbeskedet RÅ 1990 not. 508, där fråga var om ett moderbolag som avsåg att från ett fastighetsförvaltande dotterbolag förvärva fastighet till underpris. Regeringsrätten ansåg att skillnadsbeloppet mellan förvärvspris och marknadsvärde utgjorde skattepliktig utdelning

och moderbolaget fick tillgodoräkna sig marknadsvärdet som anskaffningsvärde vid beräkning av värdeminskningsskatt. Här var det således fråga om transaktioner mellan moder- och dotterbolag, där koncernbidragsrätt förelåg.

De ovan nämnda lagreglerade fallen där man accepterat avdrag för en ”fiktiv” kostnad (kostnaden är i egentlig mening inte fiktiv i dessa fall utan i stället reell med hänsyn till att den skattskyldige själv beskattats för förmånen) och de ovan två angivna rättsfallen har det gemensamt att fråga är antingen om en och samma skattskyldig eller två företag som är moder- respektive dotterbolag och ur ekonomisk synvinkel tillsammans bör behandlas som en enda skattskyldig. I avsaknad av uttrycklig lagreglering har det således kunnat ifrågasättas om förvärvaren av en tillgång i en uttagsbeskattningssituation i allmänhet kan ha ett annat anskaffningsvärde på den förvärvade tillgången än vad som faktiskt utgått i vederlag.

Regeringsrätten har i RÅ 2004 ref. 1 (Sipano II-domen), som avsåg frågor kring uttagsbeskattning för överlåtande företag och utdelningsbeskattning för delägare i överlåtande företag vid överlåtelse till underpris av andel i kommanditbolag som inte omfattades av bestämmelserna i 23 kap. IL, uttalat följande:

”Om en utdelningsbeskattning sker kommer samma belopp att räknas som tillskott till det andra bolaget och räknas in i omkostnadsbeloppet vid en försäljning av aktierna i detta. Det finns inte någon bestämmelse som föreskriver att det förhållandet att en uttagsbeskattning sker hos det överlåtande bolaget medför att tillgången anses förvärvad för ett högre belopp än den lämnade ersättningen av det mottagande bolaget. Regeln om sådan kontinuitet i 22 kap. 8 § IL har avsiktligt begränsats till fall där egendom överförs mellan skilda näringsverksamheter som bedrivs av samma fysiska eller juridiska person (prop. 1999/2000:2, Del 2 s. 299 f., jfr SOU 1997:2, Del I, s. 88). Om aktieägaren utdelningsbeskattas för skillnaden mellan marknadsvärdet och ersättningen och därmed anses ha tillskjutit detta belopp till det förvärvande bolaget kommer tillgången att anses vara förvärvad för ett belopp motsvarande marknadsvärdet, alltså samma belopp som det överlåtande bolaget beskattats för. En utdelningsbeskattning säkerställer således att kontinuiteten i beskattningen upprätthålls.”

Majoritetens resonemang om förvärvarens anskaffningsvärde i Sipano II-domen har naturligtvis stor tyngd och torde fortsättningsvis följas i likartade situationer. I en senare dom, RÅ 2004 ref. 94 avseende överföring av samtliga tillgångar och skulder från en stiftelse till ett registrerat trossamfund, har Regeringsrätten instämt i Skatterättsnämndens bedömning att det

”av allmänna principer får anses följa att vid en uttagsbeskattning som i den aktuella situationen, får förvärvarens anskaffningsvärde på tillgångarna räkna det marknadsvärde som läggs till grund för beskattningen av överlåtelsen.”

I det sistnämnda målet har Regeringsrätten funnit att det vid en överlåtelse mellan stiftelse och registrerat trossamfund ska anskaffningsvärdet inte utgöras av lämnat vederlag. Det är emellertid oklart vilken betydelse Regeringsrättens uttalanden i de båda domarna har för närliggande frågor. Sådana frågor har behandlats av 2002 års Företagsskatteutredning i slutbetänkandet SOU 2005:99. Bl.a. föreslås att tillgång ska anses förvärvat för marknadsvärdet i de fall överlåtelsen föranlett uttagsbeskattning. Förslagen har dock ännu inte lett till lagstiftning.

Tjänster

RR har i en dom, 2008-12-19 mål nr 3434-06, medgivit ett låntagande bolag avdrag för ränta som det långivande bolaget uttagsbeskattats för. Mer konkret var det fråga om ett dotterbolag som givit moderbolaget ett räntefritt lån. Dotterbolaget uttagsbeskattades för den icke uttagna räntan (koncernbidragsrätt saknades) vilket föranledde moderbolaget att yrka avdrag för den ränta dotterbolaget uttagsbeskattats för. RR uttalade att

”För att undvika en omotiverad dubbelbeskattning genom att såväl dotterbolaget som moderbolaget blir beskattade för avkastningen på lånebeloppet bör därför, på motsvarande sätt som vid en överlåtelse av tillgångar till underpris, bolaget medges avdrag som för räntekostnad med samma belopp som dotterbolaget uttagsbeskattats för. Det förhållandet att bolaget är skattebefriat för utdelning från dotterbolaget föranleder ingen annan bedömning”.

Uttalandet innebär att de principer som, enligt rättsfallen ovan, i vissa fall gäller vid förvärv av tillgångar till underpris också ska tillämpas vid förvärv av tjänster till underpris.

17 Näringsbidrag m.m.

29 kap. IL

bet. 1999/2000:SkU2, prop. 1999/2000:2 del 2 s. 366 ff.

prop. 2004/05:33

prop. 2005/06:153

prop. 2008/09:61

Sammanfattning

29 kap. IL reglerar hur näringsbidrag och vissa andra stöd till näringsidkare ska behandlas. Bestämmelserna i kapitlet behandlar inte bara skatteplikten utan i ett par fall också beskattningstidpunkten. Kapitlet innehåller bestämmelser om

- näringsbidrag,
- befrielse från villkorlig återbetalningsskyldighet i vissa fall,
- statligt räntebidrag för bostadsändamål, och
- avgångsvederlag till jordbrukare.

Dessutom innehåller kapitlet en hänvisning till ett annat kapitel om vad som gäller beträffande familjebidrag till totalförsvarspliktiga.

17.1 Näringsbidrag

Vad är näringsbidrag?

Med näringsbidrag avses stöd utan återbetalningsskyldighet som lämnas till en näringsidkare för näringsverksamheten av staten, Europeiska gemenskaperna, landsting, kommuner, juridiska personer som avses i 7 kap. 16, 17 och 20 §§ IL och allmänningsskogar enligt lagen (1952:167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna (29 kap. 2 § IL).

Med näringsbidrag avses också stöd som lämnas i form av

1. elcertifikat till sådana skattskyldiga som avses i 17 kap. 22 a § 1 IL. (Bestämmelsen avser skattskyldig som innehar

en sådan anläggning som berättigar den skattskyldige att bli tilldelad elcertifikat enligt 2 kap. lagen [2003:113] om elcertifikat.)

2. utsläppsrätter till sådana skattskyldiga som avses i 17 kap. 22 b § första stycket 1L. (Bestämmelsen avser skattskyldig som driver en sådan verksamhet som berättigar till tilldelning av utsläppsrätter enligt 3 kap. lagen [2004:1199] om handel med utsläppsrätter.)
3. utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar till sådana skattskyldiga som avses i 17 kap. 22 b § andra stycket 1L. (Bestämmelsen avser skattskyldig som har tilldelats utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar.) Utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar (s.k. kyotoenheter) påminner om utsläppsrätter. De utfärdas i samband med projektverksamhet enligt det s.k. Kyotoprotokollet. Företagen har inte haft tillgång till och kunnat använda certifierade utsläppsminskningar förrän tidigast 2007 och utsläppsminskningenheter tidigast 2008.
4. stöd enligt lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut, om stödet inte
 - redovisas som en skuld i räkenskaperna, eller
 - avser betalning för nyemitterade aktier eller egna aktier.

Med Europeiska gemenskaperna avses inte bara Europeiska gemenskapen (EG) utan även Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) och Europeiska atomgemenskapen (Euroatom) (prop. 1996/97:12 s. 52).

Det kan noteras att stöd från ett stort antal juridiska personer som räknas upp i 7 kap. 16, 17 och 20 §§ 1L ska hänföras till näringsbidrag om det lämnas utan återbetalningsskyldighet till en näringsidkare för näringsverksamheten, t.ex. bidrag från regionala utvecklingsbolag.

Juridiska personer som är begränsat skattskyldiga

I 7 kap. 16 § 1L anges ett antal juridiska personer som är skattskyldiga bara för inkomst på grund av innehav av fastigheter (akademier, allmänna undervisningsverk, vissa sammanslutningar av studerande vid svenska universitet och högskolor, regionala utvecklingsbolag, arbetslöshetskassor, vissa personalstiftelser, vissa stiftelser som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare samt bolag eller annan juridisk person som uteslutande har till uppgift att

lämna permitteringsersättning). I 7 kap. 17 § IL uppräknas ett antal namngivna juridiska personer som är skattskyldiga bara för inkomst på grund av fastigheter. 7 kap. 20 § IL avser vissa producentorganisationer.

**Ersättning
till sameby**

I RÅ 1981 1:40 beskattades ersättning som utgetts av statsmedel till sameby som näringsbidrag.

Benefikt bidrag

En s.k. odlingspremie från Davidsonska fonden till en lantbrukare betraktades inte som näringsbidrag, RÅ 1994 ref. 90. Fonden ingick inte bland de rättssubjekt som uppräknades som bidragslämnare i reglerna om näringsbidrag. Det förelåg inte något anställningsförhållande eller uppdragsförhållande mellan fonden och lantbrukaren utan bidragen hade utgått rent benefikt. Bidragen ansågs därför inte skattepliktiga.

**EU-bidrag,
inkomstslag och
beskattnings-
tidpunkt**

SRN har i ett förhandsbesked prövat hur beskattningen av röjningsbidrag från EU till fruktodlare skulle ske. Röjningsbidraget utgjorde kompensation för kostnader för röjningen och framtida inkomstbortfall. En förutsättning för att bidraget skulle utgå var att nya äppelträd inte planterades på den röjda marken under 15 år. Nämnden fann att reavinstreglerna inte var tillämpliga utan att bidraget i stället skulle ses som ett näringsbidrag som skulle tas upp det beskattningsår då bidraget uppburits. Vad gäller den del av bidraget som avsåg framtida inkomstbortfall beskattades det i enlighet med vad som följer av tillämpning av god redovisningssed. Eftersom bidraget i denna del inte var kopplat till annan prestation från fruktodlarens sida än att avstå från nyplantering skulle det intäktsredovisas och beskattas omedelbart. RR delade SRN:s bedömning (RÅ 1997 not. 51).

Olika stöd för jordbruk behandlas närmare i del 2 avsnitt 15.1.2.1.

**Bidrag till
kommunalt bolag**

RR har i två mål prövat om bidrag från en kommun till av kommunen ägda bolag för att täcka förluster i bolagets verksamhet avseende kollektivtrafik (I) respektive idrotts- och badverksamhet (II) utgjorde skattepliktiga intäkter hos bolagen (RÅ 2001 ref. 28). RR skrev i båda domarna följande under skälen för RR:s avgörande:

”Det torde inte föreligga något generellt hinder mot att staten, en kommun eller ett landsting lämnar näringsbidrag till ett eget bolag, varvid skattebestämmelserna för sådant bidrag kan komma att bli tillämpliga i vissa fall (se RÅ 1993 ref. 60). En förutsättning får dock anses vara att

bidragen ges av annan anledning än att staten eller kommunen äger bolaget eller har ansvar för dess verksamhet. I det föregående har konstaterats att det bidrag som målet gäller föranleds av att bolaget driver en verksamhet som kommunen ansvarar för. Det finns därför inte förutsättningar för att betrakta bidraget som ett näringsbidrag i skattehänseende.”

RR fann alltså i båda målen att det aktuella bidraget inte var att betrakta som näringsbidrag. Bidraget utgjorde dock en skattepliktig intäkt i bolagets verksamhet (s.k. driftbidrag) oavsett vad bidraget använts till. I RÅ 2005 ref. 26 fann RR att medel, som en kommun har lämnat till ett av kommunen ägt aktiebolag och som detta bolag lämnat vidare till ett dotterbolag för att användas till täckande av underskott i kommunens kollektivtrafikverksamhet, skulle anses utgöra intäkt i näringsverksamhet i moderbolaget.

Stöd som är förenat med viss återbetalnings-skyldighet

Med stöd utan återbetalningskyldighet avses, enligt 29 kap. 3 § IL, också stöd som ska återbetalas bara om

1. näringsidkaren inte uppfyller villkoren för stödet,
2. näringsidkaren inte följer de föreskrifter som har meddelats när stödet beviljades,
3. Europeiska gemenskapernas kommission genom beslut som vunnit laga kraft eller Europeiska gemenskapernas domstol har funnit att stödet strider mot artikel 87 i fördraget den 25 mars 1957 om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen, eller
4. något oväntat inträffar som uppenbarligen rubbar förutsättningarna för stödet.

Det väsentliga är inte hur en stödform rubriceras. Även om ett stöd har utformats som ett lån kan det anses som ett näringsbidrag. Detta gäller främst då lånet är amorteringsfritt eller om återbetalning endast ska ske om mottagaren inte uppfyller villkoren för stödet eller i övrigt bryter mot föreskrifterna för stödet. Sådana villkor gäller vanligen avskrivningslån. Lånet förlorar inte karaktären av näringsbidrag om återbetalningskyldigheten inträffar till följd av oväntade händelser som rubbar förutsättningarna för stödet.

Exempelvis kan avtal om EU:s stöd till forskning och utveckling (FoU-stöd) sägas upp bl.a. om möjligheterna att utnyttja projektet väsentligt minskat. En sådan uppsägning får dock

anses ha sin grund i att något oväntat inträffat, varför stödet utgör näringsbidrag (prop. 1996/97:12 s. 50).

Som ytterligare ett exempel på stöd med återbetalningsskyldighet som utgör näringsbidrag kan nämnas regionalt bidrag till företagsutveckling enligt SFS 2000:283.

**Skattepliktigt –
skattefritt?**

Ett näringsbidrag ska tas upp om det inte används för en utgift som inte får dras av vare sig omedelbart eller i form av värdeminskingsavdrag (29 kap. 4 § IL).

**Näringsbidrag
som utbetalas
senare än då av-
dragsrätt upp-
kommit**

Ett näringsbidrag ska tas upp till beskattning om det används för en utgift som ska dras av omedelbart. Om utgiften hänför sig till ett tidigare beskattningsår än det år då bidraget ska tas upp, får den skattskyldige skjuta upp avdraget för utgiften till det senare året (29 kap. 5 § 1 st. IL).

**Återbetalning av
näringsbidrag**

Om bidraget återbetalas ska det återbetalade beloppet dras av (29 kap. 5 § 2 st. IL).

**Näringsbidrag
som använts för
tillgångar**

Om ett näringsbidrag används för att anskaffa en tillgång som ska dras av genom värdeminskingsavdrag ska tillgångens anskaffningsvärde minskas med bidraget. Om näringsbidrag utgår i efterskott kan tillgången helt eller delvis ha avskrivits. Är bidraget i ett sådant fall större än tillgångens återstående skattemässiga värde när minskningen ska göras, ska mellanskillnaden tas upp (29 kap. 6 § 1 st. IL). Vad som avses med skattemässigt värde framgår av 2 kap. 31–33 §§ IL.

Återbetalas bidrag ska det återbetalade beloppet läggas till avskrivningsunderlaget för tillgången, dock med högst det belopp som har påverkat anskaffningsvärdet. Till den del ett bidrag har tagits upp (se stycket ovan), ska det återbetalade beloppet dras av (29 kap. 6 § IL).

**Näringsbidrag för
lagertillgångar**

Om ett näringsbidrag används för att anskaffa lagertillgångar ska den del av lagret för vilken utgiften har täckts av bidraget inte räknas med i värdet av utgående lager enligt 29 kap. 7 § 1 st. IL. Å andra sidan ska bidraget tas upp som intäkt och utgiften för anskaffande av lagret får dras av. Detta sätt att behandla näringsbidrag medför att bidraget beskattas i takt med att avyttring av lagret sker (prop. 1973:190 s. 13). Detta kan åskådliggöras med följande exempel.

Exempel

År 1

Ingående lager	0 kr
Varuinköp	900 000 kr
Näringsbidrag	200 000 kr
Varuförsäljning	0 kr
Utgående lager	700 000 kr

Värdet av utgående lager tas upp till 700 000 kr (900 000 - 200 000 kr). Årets resultat blir därmed 0 kr (intäkt näringsbidrag 200 000 kr + varuförsäljning 0 kr - ingående lager 0 kr - varuinköp 900 000 kr + utgående lager 700 000 kr). Detta innebär att beskattningen av näringsbidraget skjuts upp.

År 2

Ingående lager	700 000 kr
Varuinköp	0 kr
Varuförsäljning	950 000 kr
Utgående lager	0 kr

Årets resultat blir 250 000 kr (varuförsäljning 950 000 kr - ingående lager 700 000 kr - varuinköp 0 kr + utgående lager 0 kr). Härav kan 200 000 kr härledas till näringsbidraget. Näringsbidraget påverkar med andra ord resultatet i takt med lagrets avyttring.

Om bidraget återbetalas, ska tillgångarnas anskaffningsvärde ökas med det återbetalade beloppet (29 kap. 7 § 2 st. IL). Enligt ett uttalande i prop. 1973:190 s. 13 får den skattskyldige samtidigt göra avdrag för det återbetalade beloppet. Om näringsbidraget återbetalas kommer alltså lagertillgångarna att värderas som om de anskaffats utan näringsbidrag.

Näringsbidrag används först ett senare beskattningsår

Om ett näringsbidrag ska användas för avsett ändamål först ett senare beskattningsår än det år det erhållits har den skattskyldige rätt att begära att bestämmelserna i 5–7 §§ ska tillämpas för det senare beskattningsåret (29 kap. 8 § IL).

Bestämmelsen gör det möjligt för den skattskyldige att skjuta upp den skattemässiga redovisningen av ett näringsbidrag som betalas ut i förskott till det år då bidraget används.

Beskattningstidpunkt

Utöver vissa bestämmelser i 6–8 §§ reglerar inte 29 kap. IL vad som gäller beträffande tidpunkten för beskattning av närings-

bidrag. Beskattningstidpunkten följer de allmänna reglerna i 14 kap. IL. I 14 kap. 2 § IL anges att resultatet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder och att inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed. Vad som är god redovisningssed beträffande bidrag behandlas närmare under avsnitt 17.6 nedan.

**Särskilt om
elcertifikat och
utsläppsrätter**

Staten kan, utan ersättning, tilldela näringsidkare – såväl fysiska som juridiska personer – *elcertifikat*. De certifikat som erhålls härigenom ska behandlas som lagertillgång i näringsverksamheten, 17 kap. 22 a § IL, jfr avsnitt 9. Mottagarens härigenom erhållna lagertillgångar ska tas upp till noll eftersom näringsbidrag inte ska räknas med vid värdering av lagret (29 kap. 7 § IL). Se vidare del 2 avsnitt 9 angående värdering av lager. En skattepliktig intäkt i verksamheten uppkommer därmed först när mottagaren av elcertifikaten säljer dessa.

Utsläppsrätter ska, på samma sätt som elcertifikat, behandlas som lagertillgångar hos den som är berättigad till tilldelning av sådana (17 kap. 22 a § IL).

**Särskilt om
utsläppsminsk-
ningsenheter
och certifierade
utsläpps-
minskningar**

Utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar hos skattskyldiga som tilldelats sådana behandlas på samma sätt som elcertifikat och utsläppsrätter enligt ovan. I fråga om utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar som tilldelats före den 1 juli 2006 tillämpas bestämmelserna om näringsbidrag dock bara om den skattskyldige begär det (SFS 2006:620, ikraftträdandebestämmelserna p. 1), detta för att undvika eventuell konflikt med retroaktivitetsförbudet i Regeringsformen (prop. 2005/06:153 s. 17).

**Beskattning hos
s.k. mellanhänder**

Det kan nämnas att reglerna om näringsbidrag inte är tillämpliga för s.k. mellanhänder, dvs. de som köper, innehar eller säljer elcertifikat eller utsläppsrätter utan att tillhöra den kategori företag för vilka dessa instrument i första hand har tillskapats. Mellanhänderna får med andra ord beskattas med tillämpning av befintliga skatteregler för kapitalvinster och kapitalförluster (prop. 2004/05:33 s. 15). Om mellanhanden är en fysisk person sker beskattningen i inkomstslaget kapital. För juridiska personer sker beskattningen i inkomstslaget näringsverksamhet. När värdepappershandel bedrivs eller handel annars anses utgöra näringsverksamhet sker beskattningen med tillämpning av reglerna om lagertillgångar i 17 kap. IL. Även för utsläppsminskningenheter och certifierade utsläppsminskningar gäller att innehav och försäljningar

hos en mellanhand ska beskattas enligt de allmänna skatte-
reglerna för kapitalvinster och kapitalförluster, alternativt
enligt reglerna för lagertillgångar om yrkesmässig handel
bedrivs. I förarbetena till bestämmelser för utsläppsminsk-
ningsenheter och certifierade utsläppsminskningar uttalas att
samma regler ska gälla för dessa som för elcertifikat och
utsläppsrätter (prop. 2005/06:153 s. 14).

**Särskilt om
statligt stöd till
kreditinstitut**

Med anledning av den finanskris som uppstod under hösten
2008 infördes Lag om statligt stöd till kreditinstitut (SFS
2008:814). Den nya lagen föranledde också vissa ändringar i
29 kap. 2 och 4 §§ IL.

Stödet ska ges i den form som är mest ändamålsenlig, t.ex. i
form av garantier eller kapitaltillskott. Grundprincipen är att
garantier som regeringen utfärdar i syfte att underlätta
institutens finansiering riktar sig till flera institut medan kapital-
tillskott riktas mot enskilda. Stödet ska förenas med villkor
som syftar till att det i första hand är institutet och dess ägare
som får stå för eventuella förluster och att staten ska kunna få
ersättning eller kompensation för sitt risktagande. De villkor
som kan ställas bedömdes medföra viss osäkerhet om stöd
utgör näringsbidrag enligt 29 kap. (prop. 2008/09:61 s. 58).
För att klargöra att stöd enligt denna lag som huvudregel alltid
är näringsbidrag infördes därför punkten 4 i 29 kap. 2 § IL.

Garantiförbindelse är en form av stöd som kan förväntas lämnas.
Själva utställandet av garanti medför ingen värdeöverföring
från staten till den för vars räkning garantin utställs och det kan
därför inte bli aktuellt med någon beskattning. Om garantin
skulle komma att infrias aktualiseras beskattningsfrågan och
skattekonsekvenserna blir då beroende av i vilken form
infriandet sker. Som framgår av lagtexten gäller att ett
infriande i form av att lån lämnas inte ska tas upp.

Kapitaltillgångar

Om en kapitaltillgång som anskaffats med hjälp av närings-
bidrag avyttras gäller enligt 44 kap. 18 § IL att sådana utgifter
som täckts av näringsbidrag inte ska räknas in i omkostnads-
beloppet. Vad som avses med kapitaltillgång definieras i
25 kap. 3 § IL. Bestämmelsen blir tillämplig t.ex. vid beräk-
ning av kapitalvinst eller kapitalförlust vid avyttring av en
fastighet som inte utgör lagertillgång.

17.2 Befrielse från villkorlig återbetalningsskyldighet

Av 29 kap. 9–13 §§ IL framgår vad som gäller om näringsidkare helt eller delvis befrias från återbetalningsskyldigheten för ett stöd med villkorlig återbetalningsskyldighet som erhållits för näringsverksamheten från staten eller något annat rättssubjekt som avses i 29 kap. 2 § IL och som inte utgör näringsbidrag enligt 29 kap. 3 § IL. Ett stöd uppfyller inte förutsättningarna för näringsbidrag om återbetalningsskyldigheten för stödet är kopplad till osäkra framtida händelser, t.ex. projektets resultat, och inte som i fallet med näringsbidrag till villkoren för stödets användning och verksamhetens bedrivande som förutsatts vid beviljandet (prop. 1982/83:94 s. 72).

Ett stöd med villkorlig återbetalningsskyldighet behandlas så länge återbetalningsskyldigheten kvarstår även skattemässigt som lån. Om näringsidkaren helt eller delvis befrias från återbetalningsskyldigheten sker dock beskattning enligt i stort sett samma principer som gäller för näringsbidrag (se nedan).

Efterskönt belopp – inte avdragsgill utgift

Ett efterskönt belopp ska inte tas upp om stödet har använts för en utgift som inte ska dras av vare sig omedelbart eller i form av värdeminskningssavdrag (29 kap. 10 § IL).

Efterskönt belopp – avdragsgill utgift

Ett efterskönt belopp ska tas upp om stödet har använts för en utgift som ska dras av omedelbart eller i form av värdeminskningssavdrag (29 kap. 11 § IL).

Extra avskrivning

Om stödet har använts för en sådan utgift för att anskaffa en tillgång som ska dras av genom värdeminskningssavdrag, får den skattskyldige det beskattningsår då det efterskönta beloppet ska tas upp, utöver ordinarie avskrivning, göra ett värdeminskningssavdrag som motsvarar det efterskönta beloppet. Detta avdrag får dock inte överstiga det skattemässiga värdet på tillgången (29 kap. 12 § IL).

Utredning om hur stödet använts saknas

Om det inte kan utredas vad stödet har använts till, ska det anses ha använts till utgifter som ska dras av omedelbart, och det efterskönta beloppet ska tas upp (29 kap. 13 § IL).

17.3 Statligt räntebidrag för bostadsändamål

Statligt räntebidrag för bostadsändamål ska tas upp. Om bidraget återbetalas ska det återbetalade beloppet dras av omedelbart (29 kap. 14 § IL).

Bestämmelser om byggnadsarbeten i samband med räntebidrag finns i 19 kap. 24 och 25 §§ (29 kap. 14 § IL), se vidare avsnitt 11.13.

17.4 Avgångsvederlag till jordbrukare

Statligt avgångsvederlag till jordbrukare som upphört med sitt jordbruk är normalt skattepliktigt som intäkt av näringsverksamhet. Vederlaget är dock inte skattepliktigt, när det utgår till jordbrukare som fått särskilt övergångsbidrag av statsmedel till jordbruket eller varit berättigad att få sådant bidrag, om han inte upphört med jordbruket (29 kap. 15 § IL). Bestämmelsen finns kvar trots att det är tveksamt om det för närvarande finns några stödformer som kan betraktas som avgångsvederlag till jordbrukare som upphört med sin verksamhet (prop. 1999/2000:2, del 2 s. 374).

17.5 Familjebidrag till totalförsvarspliktiga

Särskilda bestämmelser om familjebidrag till totalförsvarspliktiga i form av näringsbidrag finns i 11 kap. 25 § IL (29 kap. 16 § IL). Familjebidrag i form av näringsbidrag ska tas upp i inkomstslaget tjänst, om näringen bedrivs av en juridisk person eller av ett handelsbolag som den värnpliktige inte är delägare i och i annat fall i inkomstslaget näringsverksamhet.

17.6 Redovisning

Bokföringsnämnden (BFN) beslutade under 2006 om ett nytt allmänt råd med vägledning för enskilda näringsidkare, BFN AR 2006:1, även benämnt K1. Allmänna rådet är första delen i det arbete som pågår med att skapa enklare och tydligare redovisningsregler för framförallt mindre företag. Rådet får tillämpas av företag som normalt har en nettoomsättning på högst tre miljoner. I rådet anges i punkt 7.2 att offentligt stöd ska redovisas när beslut eller överenskommelse träffats och det finns dokumentation som visar inkomstens storlek, eller – i annat fall – när medlen kan disponeras eller företaget på något annat sätt kan förfoga över inkomsten. Vidare anges att om det är uppenbart att inkomsten avser mer än ett år ska intäkten fördelas på de år den avser. Inkomsten får redovisas som intäkt det år den avser om beslut har fattats, alternativt medlen kan disponeras, innan förenklat bokslut ska ha upprättats och om det är uppenbart att inkomsten hänför sig till det året. Av punkten 6.36 i allmänna

**Allmänt råd för
enskilda närings-
idkare som
upprättar
förenklat
årsbokslut, K 1**

**Årsredovisning i
mindre aktiebolag,
K 2**

rådet framgår att stöd som hänför sig till ett förvärv av en tillgång ska minska tillgångens anskaffningsvärde.

Under 2008 beslutade BFN om nytt allmänt råd med vägledning för årsredovisning i mindre aktiebolag, BFNAR 2008:1, även benämnt K2. Allmänna rådet får tillämpas på räkenskapsår som avslutas 31 dec 2008 eller senare av aktiebolag som enligt årsredovisningslagen är s.k. mindre företag (upp till 50 anställda, balansomslutning upp till 25 milj, nettoomsättning upp till 50 milj, se definition i 1 kap. 3 § ÅRL). Enligt det allmänna rådet p. 6.26–29 redovisas stöd när beslut att bevilja stödet har fattats senast på balansdagen. Om det är uppenbart att stödet hänför sig till ett räkenskapsår får det redovisas där även om beslut har fattats efter balansdagen men innan årsredovisningen avgetts. Om stödet finansierar en tillgång ska stödet minska anskaffningsvärdet och inte redovisas som intäkt. Stöd som avser att täcka kostnader ska redovisas som intäkt samma räkenskapsår som det år kostnaderna avser. Avser stödet kostnader under flera räkenskapsår ska stödet fördelas och redovisas som intäkt under dessa räkenskapsår. Avser stödet att täcka förluster ska hela stödet redovisas som intäkt det år det beslutas/erhålls.

Under en övergångsperiod fortsätter tidigare redovisningsnormgivning att gälla för den som väljer att inte, alt. inte har möjlighet att, tillämpa K1 eller K2. Redovisning av statliga stöd behandlas i Redovisningsrådets rekommendation RR 28 och i Bokföringsnämndens (BFN) rekommendationer om redovisning av statliga stöd, BFN R 5. BFN R 5 ska endast tillämpas av näringsdrivande, onoterade företag som har valt att inte tillämpa RR 28 (se BFNAR 2000:2). Innehållet i BFN R 5 överensstämmer med principerna i RR 28 med undantag av att RR 28 tillåter två alternativa sätt att redovisa bidrag relaterade till tillgångar.

**Mer om
näringsbidrag**

I avsnitt 15.1.2 behandlas redovisningen av statliga stöd till jordbrukare mera ingående.

I Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning (SKV 305 utg. 5) behandlas statliga stöd i avsnitt 43 samt i avsnitt 16.1.7.

17.7 Övergångsbestämmelser

I övergångsbestämmelserna till 29 kap. IL finns särskilda regler beträffande näringsbidrag m.m. före mars 1984, räntebidrag före år 1992, stöd till kreditinstitut enligt den upphävda

lagen (1993:765) om statligt stöd till banker och andra kreditinstitut, bidrag till Stiftelsen Svensk Filmindustri före år 1994 samt näringsbidrag m.m. från Europeiska gemenskaperna före år 1997 (4 kap. 45–49 §§ ILP).

18 Periodiseringsfonder

30 kap. IL

prop. 1999/00:1

prop. 1999/00:2

prop. 2003/04:133

prop. 2004/05:32

prop. 2004/05:38

Sammanfattning

Bestämmelserna om avdrag för belopp som avsätts till periodiseringsfonder finns i 30 kap. IL. Genom avsättning till periodiseringsfonder ges möjlighet till resultatutjämning mellan olika beskattningsår. Bestämmelserna om periodiseringsfonder tillämpades första gången vid 1995 års taxering.

18.1 Avdrag för avsättningar

Vem

Den som redovisar inkomst av näringsverksamhet får vid beräkning av den skattemässiga inkomsten göra avdrag för avsättning till periodiseringsfond. Undantag gäller för privatbostadsföretag, investmentföretag och investeringsfonder. Vad som gäller för investeringsfonder gäller också sådana värdepappersfonder som förvaltas av fondbolag eller annan förvaltare som med stöd av lagen (2004:47) om införande av lagen (2004:46) om investeringsfonder driver verksamhet enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.

Handelsbolag

I fråga om handelsbolag ska avsättning och avdrag göras hos delägaren, 30 kap. 2 § IL. Är delägaren ett aktiebolag görs avsättningen i aktiebolagets räkenskaper. Avdraget beräknas på delägarens del av bolagsinkomsten enligt vad som gäller för denne.

Inkomst hos handelsbolag tas upp till beskattning hos delägare vid den taxering då handelsbolaget skulle ha taxerats om det

varit skattskyldigt (1 kap. 14 § IL). För delägare som är juridisk person, och då den juridiska personen och handelsbolaget inte har samma räkenskapsår, görs avsättning till periodiseringsfond i bokslut för det räkenskapsår som omfattar utgången av handelsbolagets räkenskapsår, 30 kap. 3 § 2 st. IL. Avdraget ska dock alltid ske vid taxeringen för det beskattningsår då handelsbolagets överskott eller underskott tas upp till beskattning. Sammanfaller inte delägarens och handelsbolagets räkenskapsår utan har handelsbolaget kalenderår som räkenskapsår medan delägaren har brutet räkenskapsår taxeras således den senare för handelsbolagsinkomsten och medges avdrag ett år före den taxering han taxeras för sitt brutna räkenskapsår. Till följd härav blir eftersyn nödvändig. Görs ingen avsättning vid den följande taxeringen får den förra omprövas och avdraget vägras i efterhand (prop. 1993/94:234 s. 140).

Exempel

AB har räkenskapsår 070701–080630 och är delägare i ett HB med räkenskapsår 080101–081231. Per 080630 redovisar AB ett överskott på 1 100 000 kr, varav 100 000 kr är hänförligt till resultatandelen i HB per 071231. AB:s resultatandel i HB per 081231 uppgår till 500 000 kr. Hur ska AB redovisa avsättning till periodiseringsfond?

Vid 2009 års taxering kommer AB att redovisa ett skattemässigt överskott före periodiseringsfondsavsättning på 1 500 000 kr eftersom resultatandelen för HB 071231 redovisats vid 2008 års taxering. Vid boksluttillfället 080630 gör bolaget avdrag för avsättning till periodiseringsfond med 250 000 kr och bokför denna. Om AB vid taxeringen 2008 yrkade avdrag för avsättning till periodiseringsfond på resultatandelen i HB (exempelvis 25 000 kr) ska även detta bokföras i räkenskaperna men som periodiseringsfond taxeringsår 2008. Beloppet i fråga ska dock återföras vid skattemässiga justeringar eftersom avdrag skattemässigt erhöles redan vid taxeringen 2008. Underlåter AB att bokföra periodiseringsfonden på 25 000 kr ska taxeringen 2008 ändras och avdrag vägras. Vid taxeringen 2009 har AB dessutom rätt att göra avsättning till periodiseringsfond med ytterligare 125 000 kr avseende resultatandel i HB per 081231. Totalt erhåller AB således avdrag för avsättning till periodiseringsfond

med 375 000 kr (250' + 125') vid 2009 års taxering. Dessutom måste vid 2010 års taxering periodiseringsfonden på 125 000 kr ha bokförts. I annat fall ska taxeringen 2009 ändras.

Avsättning i räkenskaperna

Juridiska personer, med undantag för dödsbon, som är skyldiga att upprätta årsbokslut enligt BFL (1999:1078) ska göra avsättningen i räkenskaperna, 30 kap. 3 § 1 st. IL. Görs inte avsättningen får inte heller avdrag göras. Enligt Skatteverkets uppfattning ska det finnas en överensstämmelse mellan avdraget och avsättningen i räkenskaperna under hela den tid som periodiseringsfonden finns kvar, vilket framgår av Skatteverkets ställningstagande 2004-09-27 (dnr 130 553834-04/113). Övriga skattskyldiga gör avsättningen i deklarationen.

En fond per år

Varje års avsättning i näringsverksamheten bildar en egen fond.

18.2 Beloppsgränser

Juridiska personer

Juridiska personer, utom dödsbon, får dra av högst ett belopp som motsvarar 25 % av överskottet av näringsverksamheten före avdraget.

Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag

Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag får dra av högst ett belopp som motsvarar 30 % av ett för periodiseringsfond justerat positivt resultat.

Med det för periodiseringsfond justerade resultatet avses resultatet av näringsverksamheten före avdrag för avsättning till periodiseringsfond ökat med

- påförda egenavgifter och schablonavdrag för sådana avgifter (16 kap. 29 § IL),
- avdrag för avsättning till expansionsfond (34 kap. IL),
- avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionssparkonto (16 kap. 32 § IL) samt beräknad särskild löneskatt avseende dessa poster (lagen 1991:687 om särskild löneskatt på pensionskostnader).

och minskat med

- sjukpenning och liknande ersättning (15 kap. 8 § IL),
- återfört avdrag för egenavgifter (16 kap. 29 § IL) samt
- intäkt på grund av återföring av expansionsfond (34 kap. IL).

Återföringar av avdrag för insättningar på skogskonto och skogsskadekonto (21 kap. 21–40 §§ IL) och upphovsmannakonto (32 kap. IL) ingår i underlaget medan avsättningar till sådant konto minskar underlaget (1993/94 SkU 25 s. 76).

18.3 Återföring av avdragen

Återförs när?

En fondavsättning disponeras och återförs till beskattning efter den skattskyldiges bestämmande. Ett års avdrag för avsättning till periodiseringsfond ska dock återföras i sin helhet senast sjätte taxeringsåret efter det taxeringsår som avdraget hänförs till. Görs återföring vid taxeringen för nämnda beskattningsår sker beskattningen på samma sätt som vid frivillig upplösning av fonden. Sker ingen taxering det sjätte taxeringsåret på grund av förlängning av räkenskapsåret, ska avdraget återföras senast det följande taxeringsåret, 30 kap. 7 § IL.

Av ovanstående framgår att högst sex fonder kan innehas i en näringsverksamhet samtidigt.

Omedelbar återföring

Periodiseringsfond ska omedelbart återföras till beskattning, även om tidsfristen sex år inte löpt ut, i följande situationer.

Juridisk person (30 kap. 8 § IL)

Juridisk person ska återföra periodiseringsfond om

1. den upphör att bedriva näringsverksamhet,
2. den beskattas i Sverige bara såsom delägare i ett svenskt handelsbolag och handelsbolaget upphör att bedriva näringsverksamhet eller andelen avyttras eller övergår till ny ägare på annat sätt,
3. skattskyldigheten för näringsverksamhet upphör,
4. näringsverksamheten inte längre ska beskattas i Sverige på grund av skatteavtal,
5. den upplöses genom fusion eller fission och fonden inte har övertagits,
6. det beslutas att den juridiska personen ska träda i likvidation, eller
7. den försätts i konkurs

Återföring enligt punkt 4 ska inte ske om endast vissa inkomster undantas från beskattning (prop. 1994/95:91 s. 51).

Regeringsrätten har i dom den 24 april 2008, mål nr 6639-06, konstaterat att återföringsregeln i p. 4 strider mot etableringsfriheten i EG-fördraget. Skatteverket har i ett ställningstagande 2008-11-20, dnr 131 674664-08/111, sagt att ett aktiebolag inte behöver återföra avdrag för avsättningar till periodiseringsfonder till beskattning vid tidpunkten för bytet av hemvist. Periodiseringsfonderna ska i stället återföras på det sätt som föreskrivs i huvudregeln, dvs. successivt senast det sjätte taxeringsåret efter det taxeringsår som avdraget hänför sig till. Skatteavtal förhindrar inte beskattningsrätten.

Enskild näringsverksamhet (30 kap. 9 § IL)

En enskild näringsidkare ska återföra sina periodiseringsfonder om,

1. han upphör att bedriva näringsverksamheten,
2. skattskyldigheten för näringsverksamheten upphör,
3. näringsverksamheten inte längre ska beskattas i Sverige på grund av skatteavtal, eller
4. han försätts i konkurs.

Med näringsverksamheten i punkt 1 avses den näringsverksamhet i vilken avdrag för avsättning till periodiseringsfond gjorts. Att den skattskyldige även bedriver andra näringsverksamheter, t.ex. såsom delägare i ett svenskt handelsbolag, påverkar inte skyldigheten att återföra periodiseringsfonder (prop. 1999/2000:2 s. 379).

Delägare i svenskt handelsbolag (30 kap. 10 § IL)

En fysisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag ska återföra periodiseringsfond om,

1. handelsbolaget upphör att bedriva näringsverksamheten,
2. andelen i handelsbolaget avyttras eller övergår till annan ny ägare på något annat sätt,
3. skattskyldigheten för näringsverksamheten upphör,
4. näringsverksamheten inte längre ska beskattas i Sverige på grund av skatteavtal,
5. det beslutas att handelsbolaget ska träda i likvidation, eller
6. delägaren eller handelsbolaget försätts i konkurs.

För det fall handelsbolaget har flera näringsverksamheter, t.ex. självständig verksamhet i utlandet samtidigt med verksamhet i Sverige, se vad som sägs ovan angående enskild näringsverksamhet.

Med avyttring av andel i handelsbolag jämställs inlösen av sådan andel eller att bolaget upplöses (50 kap. 2 § IL).

Delägare i lågbeskattad utländsk juridisk person (30 kap. 10 a § IL)

En delägare som har beskattats för en utländsk juridisk persons lågbeskattade inkomster ska återföra sina periodiseringsfonder som är hänförliga till dessa inkomster, även om tiden i 30 kap. 7 § IL inte löpt ut, om skattskyldigheten för inkomsterna upphör. Om skattskyldigheten upphör på grund av att det uppkommer ett underskott, ska periodiseringsfonderna återföras bara till den del de överstiger deläggarens andel av underskottet. Om skattskyldigheten åter inträtt det följande beskattningsåret ska, om den skattskyldige begär det, avdragen helt eller delvis inte återföras.

Dödsbo

Upphörande att bedriva näringsverksamhet får även anses innefatta sådana fall då ett näringsdrivande dödsbo skiftas. Återföring ska i sådant fall ske det sista året som dödsboet redovisar inkomst av näringsverksamhet (prop. 1993/94:50 s. 322). Se dock nedan under avsnitt 18.4.3.

Vad avser försäljning av andel i dödsbo så medför inte detta att periodiseringsfond ska återföras eftersom dödsbo är ett eget skattesubjekt.

Ackumulerad inkomst

Återförs periodiseringsfonder till beskattning på grund av att en fysisk person som bedriver näringsverksamhet upphör med verksamheten bör inkomsten av återföringen få räknas som ackumulerad inkomst (prop. 1993/94:50 s. 212).

18.4 I vilka fall fonderna får tas över

18.4.1 Från enskild näringsverksamhet till aktiebolag

Överför en fysisk person sin näringsverksamhet eller driften av denna till ett aktiebolag får aktiebolaget under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda helt eller delvis överta periodiseringsfond från den fysiska personen.

I 30 kap. 11 § IL uppställs följande förutsättningar för att aktiebolaget ska få överta periodiseringsfond,

1. att överföringen inte föranleder uttagsbeskattning enligt bestämmelserna i 22 kap. IL,
2. att den fysiska personen skjuter till ett belopp motsvarande överförd periodiseringsfond till aktiebolaget och
3. att aktiebolaget gör avsättning i räkenskaperna för övertagen periodiseringsfond.

Tillskottet enligt punkt 2 ovan ska ske i samband med överföringen av periodiseringsfonden och får inte vara förenat med villkor om återbetalning (prop. 1997/98:157 s. 16).

Förutsättningarna för övertagande enligt punkterna 2 och 3 ovan gäller inte vid överföringar i samband med apportemission om överföringen skett senast den 29 januari 2004 (se prop. 2003/04:133). För sådana transaktioner se även 2007 års upplaga av denna handledning.

Periodiseringsfond som överförs till ett aktiebolag behandlas på i princip samma sätt som om avsättningarna redan från början gjorts av aktiebolaget, se avsnitt 18.5. Självklart ska periodiseringsfonderna senast återföras till beskattning vid aktuell tidpunkt oavsett om de på grund av tidpunkten för apportemission bokförts i räkenskaperna eller inte.

Har en fysisk person flera periodiseringsfonder (avsättningar har gjort under flera år) och det belopp som skjuts till eller som avsätts i räkenskaperna inte räcker till för att samtliga periodiseringsfonder ska få överföras, gäller att senare gjord avsättning till periodiseringsfond anses överförd före tidigare gjord avsättning, 30 kap. 11 § 2 st. IL. Om det finns flera samtidigt avsatta fonder hos olika delägare och förutsättningarna för överföring endast delvis är uppfyllda uppkommer frågan om vilken fond som ska anses överförd respektive återförd till beskattning. Enligt uttalande i förarbetena ligger det närmast till hands att göra en proportionering om det inte kan utredas hur det förhåller sig, prop. 1997/98:157 s. 16.

Tillskott som lämnats vid aktiebolags övertagande av periodiseringsfond räknas inte med i omkostnadsbeloppet för aktierna. Vid apportemission senast den 29 januari 2004 minskas dock anskaffningsutgiften för aktierna med överförd periodiseringsfond minus den avsättning bolaget gör i räkenskaperna för skatt som belöper på fonden, 48 kap. 12 § IL i dess lydelse t.o.m. den 30 juni 2004.

18.4.2 Från handelsbolag till aktiebolag

Vid överföring av näringsverksamhet i ett svenskt handelsbolag till aktiebolag får periodiseringsfond hos delägarna som avser handelsbolaget helt eller delvis övertas av aktiebolaget. För ett sådant övertagande gäller enligt 30 kap. 12 § IL vissa förutsättningar. Av bestämmelsen framgår att förutsättningarna motsvarar vad som gäller vid överföring av fond från enskild näringsverksamhet till aktiebolag (se avsnittet 18.4.1 ovan). Överföringen av verksamheten får inte föranleda uttagsbeskattning. Handelsbolaget ska göra ett tillskott som motsvarar överförd periodiseringsfond och aktiebolaget ska göra avsättning i räkenskaperna. Vid apportemission gäller motsvarande regler som redovisats i avsnitt 18.4.1 om överföringen skett senast den 29 januari 2004.

Har delägaren flera periodiseringsfonder och täcker inte tillskottet eller avsättningen i räkenskaperna samtliga fonder gäller samma turordningsregler som vid överföring från enskild näringsverksamhet, se avsnitt 18.4.1 ovan.

För beräkning av omkostnadsbeloppet för aktierna gäller motsvarande som vid överföring från enskild näringsverksamhet, se avsnitt 18.4.1 ovan.

Skatteverket har 2004-09-29 utformat ett ställningstagande angående ombildning av en verksamhet från handelsbolag till aktiebolag (dnr 130 575103-04/111) där bl.a. överföringar av periodiseringsfond och expansionsfond behandlas.

Hur påverkas JAU?

Huruvida den justerade anskaffningsutgiften påverkas eller inte av överföringen är beroende av hur överföringen gått till.

Om handelsbolagets inkråm och delägarens periodiseringsfond förs över direkt till aktiebolaget, ska delägarens justerade anskaffningsutgift inte ökas med den överförda fondens belopp. Handelsbolaget får i detta fall en fordran på aktiebolaget som motsvarar värdet av inkråmet minus överförd periodiseringsfond genom att periodiseringsfonden anses utgöra en skuld i överlåtelsebalansräkningen. När delägaren i ett senare skede tar ut fordran ur handelsbolaget påverkas den justerade anskaffningsutgiften enbart med detta belopp.

Om däremot överföringen måste gå via en enskild firma, dvs. med stöd av 30 kap. 13 § IL, vilket kan bli aktuellt om det exempelvis utöver periodiseringsfond även finns expansionsfond hos andelsägaren, blir scenariot ett annat. Vid avsättningen till periodiseringsfond minskades den justerade anskaffnings-

utgiften. När delägaren tar ut inkråmet betraktas periodiseringsfonden inte som skuld, vilket innebär att tillgångar motsvarande periodiseringsfonden ingår i uttaget och minskar den justerade anskaffningsutgiften. För att eliminera den förstnämnda reduktionen av den justerade anskaffningsutgiften bör denna ökas med den överförda periodiseringsfondens belopp. I annat fall kommer en motsvarande kapitalvinst att uppkomma när handelsbolaget säljs eller avvecklas, dvs. ett belopp motsvarande periodiseringsfonden blir trippelbeskattat. Den justerade anskaffningsutgiften bör endast minskas i det fall det kan bli tal om en sådan trippelbeskattning.

18.4.3 Från enskild näringsidkare till annan enskild näringsidkare

Om reelltillgångar i en enskild näringsverksamhet övergår till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, testamente, gåva eller bodelning och mottagaren tar över hela näringsverksamheten, en verksamhetsgren eller en ideell andel av verksamheten eller av en verksamhetsgren, får mottagaren helt eller delvis ta över en periodiseringsfond, om

- mottagaren vid arv eller testamente skriftligen förklarar att han tar över fonden eller delen av fonden, eller
- parterna vid gåva eller bodelning träffar skriftligt avtal om övertagandet.

Dessutom krävs att

1. mottagaren övertar tillgångar vars värde, minskat med övertagna skulder, uppgår till ett belopp som motsvarar minst den övertagna periodiseringsfonden eller delar av fonden, och
2. vad som övertas av fonden uppgår till högst så stor del av hela fonden som de övertagna reelltillgångarna utgör av samtliga reelltillgångar i näringsverksamheten.

Om det finns flera fonder i näringsverksamheten och ovanstående villkor inte är uppfyllda för samtliga fonder, ska en senare gjord fondavsättning anses övertagen före en tidigare gjord avsättning (30 kap. 12 a § IL).

Exempel

Överlåtarens tillgångar är värda 500, varav 90 är hänförligt till reelltillgångarna. Skulderna uppgår till 200. Periodiseringsfonden uppgår till 420. Mottagaren över-

tar reallgångar värda 30, vilket motsvarar en tredjedel av värdet på överlåtarens samtliga reallgångar. Därmed kan högst en tredjedel av periodiseringsfonden tas över, dvs. 140. Utöver de övertagna reallgångarna måste mottagaren, under förutsättning att inte några skulder övertas, överta ytterligare tillgångar värda 110. Även andra tillgångar än reallgångar får då medräknas.

Beträffande kravet att nettotillgångarna ska motsvara den övertagna fonden kan tilläggas att tillgångar som har överförs för att tillgodose andra kapitalkrav, t.ex. de som ställs vid övertagande av expansionsfond, självfallet inte också får räknas med bland de tillgångar som krävs för att en periodiseringsfond dessutom ska kunna övertas. Någon turordningsregel finns inte för det fall tillgångarna inte räcker till för att överta både periodiseringsfonder och expansionsfond. De skattskyldiga får i sådana fall välja vilken fond som ska tas över och det ankommer på dem att klargöra detta genom en skriftlig förklaring eller ett skriftligt avtal om övertagandet. Om tillgångarna inte räcker till för att överta både periodiseringsfonder och expansionsfond och parterna inte kan komma överens om vilken fond som har övertagits, föreligger inte något skriftligt avtal enligt avtalsrättsliga principer. I sådant fall ska inte någon av fonderna anses ha tagits över.

18.4.4 Från handelsbolag till enskild firma

Har en fysisk person som är delägare i ett handelsbolag tillskiftats reallgångar vid upplösning av bolaget och föranleder inte skiftet uttagsbeskattning får avsättningarna till periodiseringsfonder och motsvarande avdrag som delägaren gjort för andelen anses hänförlig till enskild näringsverksamhet, 30 kap. 13 § IL. Avsättningarna och avdragen anses ha gjorts i den enskilda näringsverksamheten vid de taxeringar som avdragen hänför sig till.

Justerad anskaffningsutgift

Vad som ovan i avsnitt 18.4.2 sagts om att öka den justerade anskaffningsutgiften vid ombildning från handelsbolag till aktiebolag via enskild näringsverksamhet gäller också när man endast ombildar från handelsbolag till enskild näringsverksamhet. Även i sådant fall bör den justerade anskaffningsutgiften öka med överförd periodiseringsfond för att undvika trippelbeskattning.

18.4.5 Från juridisk person till annan juridisk person

Periodiseringsfond överförs utan beskattningseksekvenser även i följande situationer

- vid ombildning enligt 8 kap. sparbankslagen (1987:619) och vid överlåtelse av ett ömsesidigt livförsäkringsföretags hela försäkringsbestånd till ett försäkringsaktiebolag som bildats för ändamålet och
- vid en sådan ombildning av ekonomisk förening till aktiebolag som avses i 42 kap. 20 § IL, får aktiebolaget ta över den ekonomiska föreningens periodiseringsfonder.

Bestämmelser om att periodiseringsfonder får tas över finns för kvalificerade fusioner och fissioner i 37 kap. 18 § IL, för verksamhetsavyttringar i 38 kap. 15 § IL och för partiella fissioner i 38 a kap. 15 § IL.

Partiella fissioner och verksamhetsavyttringar

Vid en partiell fission eller en verksamhetsavyttring ska periodiseringsfonder hos det överlåtande företaget tas över av det övertagande företaget, om företagen begär det. Det är således frivilligt huruvida man vill föra över periodiseringsfonder i dessa fall. Det övertagande företaget ska i så fall anses ha gjort avsättningarna till fonderna och fått avdragen för avsättningarna vid de taxeringar som avdragen faktiskt hänför sig till.

Högst en så stor andel av periodiseringsfonder får tas över som motsvarar förhållandet mellan de skattemässiga värdena på de överlåtna tillgångarna och motsvarande värden på samtliga tillgångar i det överlåtande företaget vid tidpunkten för den partiella fissionen eller verksamhetsavyttringen.

När det gäller partiella fissioner tillämpas reglerna på ombildningar som skett efter ikraftträdandet den 1 januari 2007.

18.5 Effekter hos den som tar över fonderna

Om en periodiseringsfond tas över, anses den som tar över fonden själv ha gjort avsättningen och avdraget för denna vid den taxering som avdraget faktiskt hänför sig till, 30 kap. 15 § IL. Detta gäller generellt för samtliga fall där periodiseringsfonder får tas över.

18.6 Ränobeläggning av periodiseringsfonderna

En juridisk person som har gjort avdrag för avsättning till periodiseringsfond ska ta upp en schablonintäkt. Intäkten ska beräknas till 72 % av statslåneräntan vid utgången av november månad andra året före taxeringsåret multiplicerad med summan av gjorda avdrag för avsättningar till sådana periodiseringsfonder som den juridiska personen har vid beskattningsårets ingång. Avdrag för en andel i ett handelsbolag som enligt 30 kap. 3 § andra stycket IL dragits av vid beskattningen, ska i detta sammanhang anses ha gjorts av den juridiska personen vid beskattningsårets utgång (30 kap. 6 a § IL).

Schablonintäkt övertagandeåret?

Schablonintäkt på övertagen periodiseringsfond ska inte beräknas för övertagandeåret när t.ex. ett aktiebolag tar över en enskild näringsverksamhet, se Skatteverkets ställningstagande 2008-10-01, dnr 131 582119-08/111.

Om beskattningsåret är längre eller kortare än tolv månader, ska schablonintäkten justeras i motsvarande mån. Någon justering ska inte ske om en periodiseringsfond helt eller delvis förs över till någon annan under beskattningsåret t.ex. genom en verksamhetsöverlåtelse. I sådant fall ska schablonintäkten för hela beskattningsåret tas upp av den som har fonden vid ingången av beskattningsåret.

Schablonintäkten behandlas på samma sätt som andra intäkter i ett företag. Den kan således t.ex. ingå i underlaget för avsättning till en ny periodiseringsfond. Schablonintäkten bokförs inte i räkenskaperna utan ska läggas till som en tillkommande skattemässig justering i inkomstdeklarationen.

19 Ersättningsfonder

31 kap. IL

prop. 1999/2000:2

Sammanfattning

Om en näringsidkare får en ersättning för tillgångar som har skadats genom brand eller annan olyckshändelse, är ersättningen normalt skattepliktig. Skatteplikten kan försvåra för näringsidkaren att anskaffa tillgångar som ersätter de skadade tillgångarna. Därför har det ansetts föreligga ett behov av att i vissa lägen få göra avdrag för fondavsättningar.

Vid 1990 års skattereform slopades de då befintliga möjligheterna att skjuta upp beskattningen i sådana situationer och i stället antogs en ny lag (1990:663) om ersättningsfonder. Den lagen ersatte då dels lagen om eldsvådefonder, dels lagen om uppskov med beskattning av realisationsvinst. En stor del av bestämmelserna om ersättningsfonder motsvarar de regler som fanns i lagen om eldsvådefonder, vilket innebär att om man söker efter förarbeten så får man leta i förarbetena till lagen om eldsvådefonder, exempelvis prop. 1980/81:68. Bestämmelserna om ersättningsfonder finns i 31 kap. IL.

Det typiska för reglerna om eldsvådefonderna var att avsättningen skedde i en force majeure-situation. Tidigare möjligheter till uppskov med beskattning av reavinster användes bl.a. vid tvångsmässig avyttring av fastighet, t.ex. expropriation.

Avdrag för avsättning till ersättningsfond får göras av den som har inkomst av näringsverksamhet och som erhållit ersättning för t.ex. inventarier eller byggnader med anledning av brand eller annan olyckshändelse. Även vid expropriation eller liknande kan avsättning till ersättningsfond göras.

Har inte ersättningsfond tagits i anspråk inom en treårsperiod återförs den till beskattning, såvida inte förlängd tidsfrist medgetts. I vissa fall ska avdraget för avsättning till fond återföras till beskattning innan treårsfristen löpt ut. Sådan förtida

återföring ska göras t.ex. om näringsverksamheten upphört eller överlåtits. En ersättningsfond kan dock i vissa fall överlåtas.

19.1 Avdrag för avsättningar

Den som redovisar inkomst av näringsverksamhet kan medges avdrag för belopp som sätts av till ersättningsfond.

De olika ersättningsfonder som finns är fond för

- inventarier,
- byggnader och markanläggningar,
- mark och
- djurlager i jordbruk och renskötsel.

Med inventarier avses inte i detta sammanhang sådana tillgångar som nämns i 18 kap. 1 § 2 st. IL, t.ex. patent, licenser, goodwill och liknande rättigheter som förvärvats från någon annan, 31 kap. 1 § IL.

När det gäller svenska handelsbolag ska avdraget beräknas för bolaget.

Den som är skyldig att upprätta årsredovisning eller årsbokslut enligt bokföringslagen (1999:1078) får göra avdrag under förutsättning att motsvarande avsättning görs i räkenskaper, 31 kap. 3 § IL. Detta gäller dock inte för en ersättningsfond för mark.

19.2 Ersättningar som ger rätt till avdrag

Avdrag för avsättning till ersättningsfond får göras om skattepliktig ersättning har erhållits för inventarier, byggnader, markanläggningar, mark eller för djurlager (jordbruk eller renskötsel) som har skadats genom brand eller annan olyckshändelse, 31 kap. 4 § IL.

Enligt Skatteverkets uppfattning kan del av en försäkringsersättning för skog som avsätts till ersättningsfond inte samtidigt anses utgöra någon intäkt som grundar rätt till skogsavdrag eller insättning på skogskonto/skogsskadekonto. Vidare kan ersättning för upplåtelse av avverkningsrätt eller för avyttring av skogsprodukter inte sättas av till ersättningsfond även om avyttringen skett på grund av storm eller

liknande. Detta framgår av Skatteverkets ställningstagande 2006-02-03 (dnr 131 21369-06/111).

Avdrag kan också göras om skattepliktig ersättning erhållits för inventarier, byggnader och markanläggningar eller för mark i samband med att

1. en fastighet tas i anspråk pga. tvång, t.ex. expropriation eller liknande förfarande,
2. en fastighet avyttras under sådana förhållanden att det måste anses som en tvångsavyttring och det inte skäligen kan antas att den skulle ha avyttrats även om det inte hade funnits något tvång,
3. en fastighet avyttras som ett led i åtgärder för jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering,
4. en fastighet avyttras till staten pga. flygbuller eller
5. förfoganderätten till en fastighet inskränks för obegränsad tid med stöd av miljöbalken eller på motsvarande sätt med stöd av andra författningar, under förutsättning att ersättningen är en engångsersättning.

Ersättning för frivillig allframtidsupplåtelse omfattas inte av bestämmelserna.

Avdrag får enbart göras för byggnader, markanläggningar och mark om tillgångarna är kapitaltillgångar, 31 kap. 6 § IL. De enda slag av omsättningstillgångar som således ger rätt till avsättning till ersättningsfond är djurlager.

19.3 Avdragets storlek

Det högsta belopp som kan sättas av till ersättningsfond i ett försäkringsfall är den skattepliktiga försäkringsersättning som erhållits. Avser avdraget i stället ersättning för avyttrad fastighet får avdraget inte överstiga summan av kapitalvinsten och återförda värdeminskningssavdrag som tagits upp som intäkt av näringsverksamhet på grund av avyttringen, 31 kap. 7 § IL. Observera att det är hela kapitalvinsten utan reducering till 90 % som ska tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet. Avdraget för avsättning till ersättningsfond minskas med förhöjt värdeminskningssavdrag för inventarier, byggnader eller markanläggningar vilket erhållits med anledning av skadan eller avyttringen, 31 kap. 8 § IL.

Avdrag för avsättning till ersättningsfond för djurlager i jordbruk och renskötsel får inte överstiga ett belopp som motsvarar minskningen av lagerreserven under beskattningsåret, 31 kap. 9 § IL.

Har lagret stigit i pris under beskattningsåret får lagerreserven vid beskattningsårets ingång beräknas på grundval av den procentsats med vilken lagret vid denna tidpunkt faktiskt nedskrivits och det återanskaffningsvärde samma lager skulle ha haft vid beskattningsårets utgång.

19.4 Ianspråktagande av fonderna

Ersättningsfond för inventarier

Ersättningsfond för inventarier får tas i anspråk för

- avskrivning av och utgifter för underhåll och reparation av inventarier, och
- nedskrivning av djurlager i jordbruk och renskötsel, med de begränsningar som gäller för fond för djurlager, se nedan.

Ersättningsfond för byggnader och markanläggningar

Ersättningsfond för byggnader och markanläggningar får tas i anspråk för

- avskrivning av och utgifter för underhåll och reparation av byggnader och markanläggningar som är kapitaltillgångar,
- avskrivning av och utgifter för underhåll och reparation av inventarier, och
- nedskrivning av djurlager i jordbruk och renskötsel med de begränsningar som gäller för fond för djurlager, se nedan.

Ersättningsfond för mark

Ersättningsfond för mark får tas i anspråk för anskaffning av mark som är kapitaltillgång. Med mark avses inte bara ”råmark” utan också växande skog, tåkter och annat som omfattas av reglerna om beskattning av fastighetsvinst och som inte avser byggnader och markanläggningar.

Ersättningsfond för djurlager i jordbruk och renskötsel

Ersättningsfond för djurlager i jordbruk och renskötsel får tas i anspråk för nedskrivning av ett sådant djurlager. Fonden får tas i anspråk med högst ett belopp som motsvarar utgifterna under beskattningsåret för att anskaffa djur till ett sådant lager. Nedskrivningen får inte leda till ett lägre värde på lagret i dess helhet vid beskattningsårets utgång än som annars skulle ha godtagits.

Tidpunkt

Enligt 31 kap. 14 § IL får ersättningsfond tas i anspråk för tillgångar som anskaffas och arbeten som utförs efter utgången av det beskattningsår då avsättning skett.

Fonden får också tas i anspråk för byggnader, markanläggningar och mark som har anskaffats under samma beskattningsår som ersättningen tas upp till beskattning. I sådana fall anses det som om avsättning till ersättningsfond har gjorts och fonden omedelbart därefter tagits i anspråk.

Sträcker sig arbete på byggnader eller markanläggningar över flera beskattningsår, får fonden tas i anspråk under det sista beskattningsåret för avskrivning av tillgångarna eller för utgifter för underhåll och reparationer av dem under de aktuella åren, om avdrag för utgifterna inte redan har gjorts de tidigare åren (31 kap. 15 § IL). Detta gäller även i fråga om ny- eller ombyggnad av fartyg och luftfartyg och i fråga om byggnadsinventarier och markinventarier.

Turordning

En tidigare avsättning anses ha tagits i anspråk före en senare avsättning till samma slags ersättningsfond (31 kap. 16 § IL).

Beskattningskonsekvenser

När ersättningsfond tas i anspråk enligt bestämmelserna i 31 kap. IL utgör det ianspråktagna beloppet inte skattepliktig intäkt.

Å andra sidan får sådana utgifter, för vilka fonden används, inte dras av om utgiften annars skulle ha dragits av omedelbart, 31 kap. 18 § IL. Tas en fond i anspråk för avskrivning av inventarier, byggnader eller markanläggningar räknas enbart den del av utgifterna som inte täcks av det ianspråktagna beloppet som anskaffningsvärde. Ianspråktagandet av en ersättningsfond för mark sker genom själva anskaffningen och inte genom en avskrivningsåtgärd. Anskaffningsutgiften för ersättningsfastigheten reduceras med det ianspråktagna beloppet. Först vid en framtida avyttring av fastigheten uppkommer normalt den skattemässiga effekten av ianspråktagandet. Har fonden använts till lageranskaffning, ska lagret anses nedskrivet med det utnyttjade beloppet.

Även del av fond kan tas i anspråk.

19.5 Återföring av avdragen

Har en ersättningsfond inte tagits i anspråk senast under det beskattningsår för vilket taxering sker under det tredje taxeringsåret efter det taxeringsår som avdraget hänför sig till, ska avdraget återföras det tredje taxeringsåret, 31 kap. 19 § IL. I fall där ingen taxering sker det tredje taxeringsåret, på grund av förlängning av räkenskapsår, ska avdraget återföras senast

det fjärde taxeringsåret efter det taxeringsår som avdraget hänför sig till.

Dispens

Skatteverket kan, om det finns särskilda skäl, medge att fonden får behållas en viss tid utöver det år då fonden egentligen skulle återföras. Den får dock som längst behållas till och med det beskattningsår för vilket taxering sker under det sjätte taxeringsåret efter det taxeringsår som avdraget hänför sig till. Vad som avses med ”särskilda skäl” framgår inte. När en motsvarande dispensregel infördes i lagen om eldsvådefonder uttalade departementschefen följande. För dispens bör krävas att den skattskyldige har svårigheter att ta fonden i anspråk inom föreskriven tid. Detta kan bero på yttre förhållanden, t.ex. konjunkturläget, eller på den skattskyldiges personliga förhållanden, t.ex. sjukdom. Dispens bör medges endast om den skattskyldige har konkreta planer på att ta fonden i anspråk inom den förlängda tiden (prop. 1980/81:68 s. 229).

Enligt 31 kap. 20 § IL ska ersättningsfond återföras till beskattning även om tiden enligt föregående inte löpt ut om

1. fonden har tagits i anspråk i strid med bestämmelserna,
2. hela eller den huvudsakliga delen av näringsverksamheten har överlåtits och fonden inte övertagits,
3. hela eller den huvudsakliga delen av näringsverksamheten tillfaller en eller flera nya ägare på grund av arv, testamente eller bodelning,
4. den som innehar fonden upphör att bedriva näringsverksamheten,
5. skattskyldighet för näringsverksamheten upphör,
6. näringsverksamheten inte längre ska beskattas i Sverige på grund av skatteavtal,
7. den som innehar fonden har upplösts genom fusion eller fission och fonden inte övertagits,
8. beslut har fattats om att den som innehar fonden ska träda i likvidation,
9. beslut har fattats om att den som innehar fonden ska försättas i konkurs.

Om endast vissa inkomster undantas från beskattning pga. skatteavtal ska återföring inte ske (prop. 1994/95:91 s. 51).

Ersättningsfond behöver inte återföras på grund av vad som sägs i punkterna 2–4 ovan om avsättningen grundas på en tvångsförsäljning (expropriation m.m.), yttre rationalisering eller flygbuller (se punkterna 1–4 i avsnitt 19.2).

Har en enskild näringsidkare fått avdrag för avsättning vid tvångsmässig försäljning eller för ersättning pga. inskränkning i förfoganderätten ska återföring göras till den del fonden motsvarar belopp som tagits upp som intäkt av näringsverksamhet vid återföring av värdeminskingsavdrag m.m. (enligt 26 kap. IL), 31 kap. 21 § IL. I övrigt återförs fonden i inkomstslaget kapital. Detta gäller ersättningsfond för byggnader och markanläggningar. Vad avser fond för mark så återförs denna till beskattning i inkomstslaget kapital.

Av punkten 3 ovan framgår att ersättningsfond ska återföras vid överlåtelse genom bodelning, arv eller genom förordnande i testamente. Avlider fondinnehavare återförs ersättningsfond således först vid bodelningen eller arvskiftet såvida inte förvärvskällan dessförinnan upphört. Se dock nedan under avsnitt 19.6.

Om en ersättningsfond återförs, ska ett särskilt tillägg motsvarande 30 % av det återförda beloppet tas upp som skattepliktig intäkt. Detta gäller även del av sådan fond. Om det finns synnerliga skäl ska tillägg inte påföras. Av kravet på synnerliga skäl följer att dispensprövningen bör vara restriktiv. Ett fall då dispens bör medges är om skattskyldig på grund av sjukdom eller annan oförutsedd händelse blir tvungen att överlåta eller lägga ned sin verksamhet (prop. 1980/81:68 s. 230).

19.6 I vilka fall fonderna får tas över

Ersättningsfond får tas över vid sådan ombildning av ekonomisk förening till aktiebolag som avses i 42 kap. 20 § IL.

Bestämmelser om att ersättningsfonder får tas över finns för kvalificerade fusioner och fissioner i 37 kap. 18 § IL, för verksamhetsavyttringar i 38 kap. 15 § IL och för partiella fissioner i 38 a kap. 15 § IL.

Partiella fissioner och verksamhetsavyttringar

Vid en partiell fission eller en verksamhetsavyttring ska ersättningsfonder hos det överlåtande företaget tas över av det övertagande företaget, om företagen begär det. Det är således frivilligt huruvida man vill föra över ersättningsfonder i dessa fall. Det övertagande företaget ska i så fall anses ha gjort avsättningarna till fonderna och fått avdragen för avsättningarna vid de taxeringar då avdragen faktiskt hänför sig till.

Högst en så stor andel av ersättningsfonder får tas över som motsvarar förhållandet mellan de skattemässiga värdena på de överlåtna tillgångarna och motsvarande värden på samtliga tillgångar i det överlåtande företaget vid tidpunkten för den partiella fissionen eller verksamhetsavyttringen.

När det gäller partiella fissioner tillämpas reglerna på ombildningar som skett efter ikraftträdandet den 1 januari 2007.

**Om särskilda
skäl finns**

Om det finns särskilda skäl får Skatteverket medge att ersättningsfond, i stället för att återföras, får tas över av den som blir ägare till den huvudsakliga delen av näringsverksamheten på grund av arv, testamente eller bodelning (31 kap. 24 § IL). Anledningen är att det kan framstå som stötande att en bodelning eller ett arvsskifte klipper av möjligheten att utnyttja fonder för avsett ändamål om den som har gjort avsättningen avlidit innan han hunnit utnyttja fonden och efterlevande make eller barn avser att fortsätta den av den avlidne bedrivna verksamheten (prop. 1980/81:68 s. 229).

Vid vissa koncernförhållanden kan Skatteverket, om det finns särskilda skäl, medge att ett företags ersättningsfonder helt eller delvis tas över av ett annat företag, 31 kap. 25 och 25 a §§ IL.

19.7 Effekter hos den som tar över fonderna

Har en ersättningsfond övertagits anses den som tar över fonden ha gjort avsättningen och avdraget för denna vid den taxering som avdraget faktiskt hänför sig till.

19.8 Överklagande

Skatteverkets beslut avseende övertagande av fond samt förlängd tidsfrist för ianspråktagande får överklagas hos LR. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till KR.

20 Upphovsmannakonto

32 kap. IL

prop. 1999/2000:2

Sammanfattning

Bestämmelserna om upphovsmannakonto finns i 32 kap. IL. En enskild näringsidkare som har intäkt i egenskap av upphovsman enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsmannaintäkt) får enligt dessa bestämmelser dra av belopp som sätts in på ett särskilt konto i ett kreditinstitut (upphovsmannakonto).

Fria kulturarbetares inkomster kännetecknas ofta av att det kan förflyta lång tid mellan det att kostnader läggs ned och att intäkter inflyter. Intäkterna är också ofta mycket varierande. Genom insättning på upphovsmannakonto kan fria kulturarbetare jämma ut sina inkomster mellan olika beskattningsår. Uppskov med beskattning medges för medel som sätts in på upphovsmannakonto ett visst beskattningsår och beskattning sker i gengäld det beskattningsår medlen tas ut från kontot.

20.1 Huvudregler

Rätt till avsättning har den som i egenskap av upphovsman enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk har fått ersättning för upphovsrätt som ska beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Upphovsman är den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk. Sådana verk kan vara skönlitterära eller beskrivande framställningar i skrift eller tal, musik eller sceniska verk, filmverk eller alster av bildkonst, byggnadskonst eller brukskonst eller verk som kommit till uttryck på annat sätt. Något krav på konstnärligt värde ställs inte. Däremot måste verken ha en viss individuell prägel. Vad som brukar kallas hötorgskonst är alltså konstnärliga verk i detta sammanhang. Prestationer av mer alldaglig och rutinmässig karaktär omfattas däremot inte. Hit räknas t.ex.

meddelanden, notiser, faktasammanställningar och enklare nyttoföremål samt journalfilmer som endast registrerar ett händelseförlopp.

Avdrag får inte göras från en intäkt som avser fotografiska verk.

Avdrag får inte göras av dödsbo.

Uttag från ett upphovsmannakonto anses inte som upphovsmannaintäkt. Som förutsättningar för avdrag gäller följande.

1. Endast fysisk person som är bosatt i riket vid utgången av beskattningsåret kan få uppskov med näringsintäkt som tillkommit honom i egenskap av upphovsman. Uppskov medges inte om den skattskyldige avlidit under beskattningsåret. Delägare i handelsbolag har inte rätt till uppskov för bolagets inkomst.
2. De sammanlagda upphovsmannaintäkterna under beskattningsåret ska överstiga motsvarande intäkter under något av de två närmast föregående beskattningsåren med minst 50 %.

20.2 Avdragets storlek

Avdraget begränsas enligt följande.

1. Avdrag får göras med högst ett belopp som motsvarar upphovsmannaintäkten.
2. Avdraget får inte överstiga ett belopp som motsvarar två tredjedelar av överskottet av näringsverksamheten före avdraget och före avdrag för avsättning för egenavgifter enligt 16 kap. 29 § IL.
3. Avdrag får dock inte göras med högre belopp än att överskottet, efter avdraget men före avdraget för avsättning för egenavgifter, uppgår till minst 30 000 kr.

Avdraget ska avrundas nedåt till helt tusental kronor och får inte understiga 10 000 kr.

20.3 Insättning på kontot

En skattskyldig får för ett visst beskattningsår inte göra insättning på upphovsmannakonto i mer än ett kreditinstitut. Om så ändå sker får avdrag göras bara för insättning hos det först anlitade kreditinstitutet.

Avdrag får göras bara om medlen sätts in på ett upphovsmannakonto senast den dag som den skattskyldige enligt lagen

(2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter ska lämna självdeklaration. Får den skattskyldige anstånd med att lämna självdeklaration förskjuts senaste inbetalningsdag i motsvarande mån.

Som upphovsmannakonto godtas bara sådant konto hos ett svenskt kreditinstitut eller ett utländskt kreditinstituts filial i Sverige för vilket ränta tillgodoräknas minst en gång per år. Räntesats bestäms av kreditinstitutet.

I lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m. finns också bestämmelser om skatt på räntan för upphovsmannakontot. På ränta utgår skatt med 15 %. Vid varje tillfälle då ränta gottskrivs upphovsmannakontot innehåller kreditinstitutet skatt för kontoinnehavarens räkning.

Det är inte möjligt att för samma inkomst utnyttja reglerna om ackumulerad inkomst jämsides med bestämmelserna om avsättning till upphovsmannakonto (66 kap. 18 § IL).

20.4 Uttag från kontot

Uttag från ett upphovsmannakonto får göras tidigast fyra månader efter insättningsdagen. Ett uttag får avse hela det innestående beloppet eller en del av det, dock inte lägre belopp än 1 000 kr.

Sedan sex år gått från ingången av det år då insättningen senast skulle göras ska kreditinstitutet betala ut kvarstående medel inkl. ränta.

Uttag från ett upphovsmannakonto ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet det beskattningsår då uttaget görs. Motsvarande gäller kvarstående medel som betalas ut eller skulle ha betalats ut efter sex år.

20.5 Byte av kreditinstitut

Medel på ett upphovsmannakonto får föras över till ett annat kreditinstitut utan att beskattning sker under förutsättning att hela det innestående beloppet direkt förs över till ett motsvarande konto i det mottagande kreditinstitutet.

Det överförande kreditinstitutet ska lämna det mottagande kreditinstitutet de uppgifter som behövs för att det mottagande kreditinstitutet ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

20.6 Överlåtelse, pantsättning, utflyttning och dödsfall

Medel på upphovsmannakonto ska återföras till beskattning om

- avtal under beskattningsåret har träffats om överlåtelse eller pantsättning av medlen,
- medlen under beskattningsåret har övergått till den skattskyldiges make genom bodelning eller
- den skattskyldige vid beskattningsårets utgång inte längre är obegränsat skattskyldig.

Avlider den skattskyldige, ska inestående medel återföras till beskattning senast vid taxeringen för det beskattningsår då dödsboet skiftas (helt eller delvis), dock inte i något fall senare än vid den taxering som sker det tredje kalenderåret efter det kalenderår då dödsfallet inträffade.

21 Räntefördelning

33 kap. IL

prop. 1999/2000:2

prop. 2004/05:32

Sammanfattning

Bestämmelserna om räntefördelning finns i 33 kap. IL. Tidigare fanns bestämmelserna i lagen (1993:1536) om räntefördelning.

Enskilda näringsidkare och svenska dödsbon som driver näringsverksamhet får göra positiv räntefördelning när kapitalunderlaget i verksamheten vid årets ingång överstiger 50 000 kr. Detta görs genom att en schablonmässigt beräknad avkastning på kapitalunderlaget flyttas från inkomstslaget näringsverksamhet till inkomstslaget kapital.

Man får dock i normalfallet inte flytta ett större belopp än ett justerat resultat av näringsverksamheten. Räntefördelningsbelopp som inte utnyttjas får sparas.

På motsvarande sätt ska negativ räntefördelning ske då kapitalunderlaget i verksamheten är negativt med mer än 50 000 kr. Detta görs genom att en schablonmässigt bestämd utgiftsränta på det negativa kapitalunderlaget, dvs. ett avdrag, flyttas från inkomstslaget näringsverksamhet till inkomstslaget kapital. Avdrag medges i inkomstslaget kapital samtidigt som ett motsvarande belopp tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet. Negativ räntefördelning är obligatoriskt och görs oavsett om det föreligger överskott eller underskott i verksamheten.

För fysiska personer och dödsbon som är delägare i handelsbolag finns motsvarande regler. Man räknar då ränta på den justerade anskaffningsutgiften på andelen i stället för på kapitalet i handelsbolaget.

Bakgrund

Vid 1990 års skattereform infördes bestämmelser om negativ räntefördelning. Dessa trädde emellertid aldrig i kraft och är

numera borttagna. Reglerna var i många stycken annorlunda konstruerade än de nuvarande, men i vissa specialfall kan ledning för rättstillämpningen finnas i de äldre förarbetena. Efter utredning infördes i stället lagen (1993:1536) om räntefördelning vid beskattning. Bestämmelserna om räntefördelning finns numera i 33 kap. IL.

Syftet

Genom 1990 års skattereform uppkom en skillnad i skattebelastningen mellan inkomstslaget kapital, där skattesatsen är 30 %, och inkomstslaget näringsverksamhet där skatten är progressiv och kan vara väsentligt högre. Dessutom utgår egenavgifter eller särskild löneskatt på resultatet av näringsverksamheten. För enskilda näringsidkare beskattas avkastningen på i näringsverksamheten satsat kapital som arbetsinkomst.

= enmansaktiebolag

För att i någon mån jämställa enskilda näringsidkare med ägare till enmansaktiebolag finns regler om positiv räntefördelning. En ägare till ett enmansaktiebolag kan låna ut pengar till bolaget och erhålla ränta som enkelbeskattas till 30 %.

Avkastningen på eget kapital -30 % i skatt

Positiv räntefördelning ger näringsidkaren en möjlighet att få en del av resultatet av näringsverksamhet motsvarande avkastning på i näringsverksamheten satsat kapital beskattad i inkomstslaget kapital. Detta sker genom att en beräknad inkomstränta flyttas från näringsverksamhet (minskning) till kapital (ökning).

Positiv räntefördelning är frivillig.

Privata utgiftsräntor i kapital

Negativ räntefördelning är avsedd att förhindra att näringsidkaren drar av sina privata utgiftsräntor i näringsverksamheten och på så sätt får en större skatteeffekt av dem. I detta fall flyttas ett ränteavdrag från näringsverksamhet (ökning) till kapital (minskning).

Negativ räntefördelning är obligatorisk.

Resultatet av enskild näringsverksamhet beskattas således i princip som om kapitalet i verksamheten utgjort noll kronor oberoende av det faktiska kapital som redovisas. Mindre belopp räntefördelas dock inte.

21.1 Tillämpningsområde

Vem gör räntefördelning?

Reglerna om räntefördelning är enligt 33 kap. 1 § IL tillämpliga på *enskilda näringsidkare* och på *svenska dödsbon som driver näringsverksamhet*.

Reglerna tillämpas även på *fysiska personer och svenska dödsbon som är delägare i handelsbolag* och av det skälet redovisar resultat av näringsverksamhet. Räntefördelningen görs för varje delägare för sig och inte för handelsbolaget som helhet.

Räntefördelning ska däremot inte ske för personer som är delägare i utländska juridiska personer eller i Europeiska Ekonomiska Intressegrupperingar – EEIG.

Näringsverksamhet redovisas i Sverige

En förutsättning är att resultatet av näringsverksamheten redovisas i Sverige. För fysisk person bosatt utomlands m.m. se närmare Skatteverkets Handledning för internationell beskattning.

Aktiv och passiv näringsverksamhet

Reglerna om räntefördelning är tillämpliga i både aktiv och passiv näringsverksamhet.

21.2 Hur räntefördelning görs

21.2.1 Positiv räntefördelning

Kapitalunderlag på mer än 50 000 kr

Positiv räntefördelning får göras om det vid utgången av föregående beskattningsår finns ett positivt kapitalunderlag i verksamheten, efter vissa justeringar, på mer än 50 000 kr (33 kap. 2 och 4 §§ IL, om flera näringsverksamheter, se avsnitt 21.6).

Med kapitalunderlag avses för enskild näringsidkare eget kapital, dvs. tillgångar minus skulder, efter vissa justeringar, se nedan under avsnitt 21.3, och för delägare i handelsbolag den justerade anskaffningsutgiften på andelen i bolaget, också efter vissa justeringar, se nedan under avsnitt 21.4.

Gånger SLR + 5 %

Detta kapital multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november andra året före taxeringsåret ökad med fem procentenheter (33 kap. 3 § 1 st. IL).

Räntesatsen är 9,16 % vid 2009 års taxering oavsett när räkenskapsåret börjat.

Fördelningsbelopp

Man får på så sätt fram det fördelningsbelopp som finns för flyttning från inkomstslaget näringsverksamhet till inkomstslaget kapital.

Högst resultatet

Man får emellertid enligt 33 kap. 5 § IL i normalfallet flytta högst ett belopp motsvarande det justerade resultatet i näringsverksamheten. Om vad som menas med resultat, se nedan under avsnitt 21.2.3.

Frivilligt

Positiv räntefördelning behöver inte göras. Om den skattskyldige så önskar kan han välja att låta bli.

Sparat fördelningsbelopp Fördelningsbelopp som inte utnyttjats kan i stället sparas till ett senare år (33 kap. 7 § IL). Om sparat fördelningsbelopp, se nedan under avsnitt 21.2.4.

21.2.2 Negativ räntefördelning

Kapitalunderlag negativt med mer än 50 000 kr Negativ räntefördelning ska göras om det vid utgången av föregående räkenskapsår finns ett negativt kapitalunderlag i verksamheten, efter vissa justeringar, som beloppsmässigt överstiger -50 000 kr (33 kap. 2 och 4 §§ IL, om flera näringsverksamheter, se avsnitt 21.6). Om så är fallet ska negativ räntefördelning ske för hela beloppet.

Med kapitalunderlag avses även här för enskilda näringsidkare det egna kapitalet, dvs. tillgångar minus skulder efter vissa justeringar, och för delägare i handelsbolag den justerade anskaffningsutgiften på andelen i bolaget, också efter vissa justeringar, se nedan under avsnitt 21.3 och 21.4.

SLR + 1 % Detta negativa kapitalunderlag multipliceras med statslåneräntan vid utgången av november andra året före taxeringsåret ökad med en procentenhet (33 kap. 3 § 2 st. IL).

Räntesatsen är 5,16 % vid 2009 års taxering oavsett när räkenskapsåret börjat.

Fördelningsbelopp Man får på så sätt fram det fördelningsbelopp som ska öka resultatet av näringsverksamhet och minska resultatet av kapital.

Obligatoriskt Negativ räntefördelning är obligatorisk. Den ska också göras oavsett om verksamheten gått med överskott eller underskott.

21.2.3 Särskilt om positiv räntefördelning

Det justerade resultatet I 33 kap. 5 § IL anges det resultat av näringsverksamhet, det justerade resultatet, som är aktuellt vid räntefördelning. Det rör sig om resultatet *före*

- sjukpenning,
- kostnad för pensionssparande,
- egenavgifter,
- avsättning till periodiseringsfond och
- avsättning till expansionsfond.

Med kostnad för pensionssparande avses pensionsförsäkringspremie, inbetalning avseende individuellt pensionssparande till

den del detta är avdragsgillt enligt bestämmelserna i 59 kap. IL, samt särskild löneskatt på beloppen.

Om näringsverksamheten upphör

Om näringsverksamheten upphör utan att den förs över till någon annan ska resultatet dock inte ökas med avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond och inte heller minskas med återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond och expansionsfond. Detta ökar utrymmet för att använda sparade fördelningsbelopp i samband med att näringsverksamheten upphör. I denna situation kommer således positiv räntefördelning att kunna ske med högre belopp än när näringsverksamheten bedrivs. Anledningen till detta är att man inte ska behöva betala högre progressiv skatt när man tvingas återföra exempelvis en periodiseringsfond i samband med att verksamheten upphör samtidigt som man har sparade fördelningsbelopp som bara ska beskattas med 30 % i inkomstslaget kapital. Denna regel trädde i kraft den 1 januari 2005 och tillämpas första gången vid 2006 års taxering (SFS 2004:1149). Observera dock att för att kunna göra denna räntefördelning får man inte ha ett kapitalunderlag i intervallet +50 000 kr–50 000 kr det år verksamheten upphör, vilket framgår av 33 kap. 4 § IL.

Handelsbolag

Det justerade resultatet beräknas på samma sätt för delägare i handelsbolag som för enskilda näringsidkare. Man utgår från det skattepliktiga resultatet i näringsverksamheten före sjukpenning etc., jfr ovan för enskilda näringsidkare. Resultatet inkluderar således både sådana poster som kommer från bolaget och sådana poster som är delägarens men ändå ska räknas in i resultatet i näringsverksamheten. Den särskilda justeringen när näringsverksamheten upphör gäller även för delägare i handelsbolag.

21.2.4 Sparade fördelningsbelopp

Sparande

Den som inte kan utnyttja den positiva räntefördelningen därför att resultatet av näringsverksamheten inte räcker till eller som av någon anledning inte vill utnyttja räntefördelningen, kan spara hela eller delar av det till ett senare år. Detta benämns sparade fördelningsbelopp (33 kap. 7 § IL).

Avsikten med ett frivilligt sparande kan vara att exempelvis höja den sjukpennings- och pensionsgrundande inkomsten eller att kunna utnyttja ett grundavdrag.

Utnyttja

Den skattskyldige bestämmer normalt själv när han ska utnyttja det sparade fördelningsbeloppet. Det kan användas på en gång eller delas upp på flera år. Det kan också sparas under ett obegränsat antal år.

Kvittas mot negativt fördelningsbelopp

Om fördelningsbelopp sparats och det ett senare år uppkommer ett negativt fördelningsbelopp ska emellertid det sparade fördelningsbeloppet kvittas mot detta. (Observera dock att det sparade fördelningsbeloppet först läggs till kapitalunderlaget innan fördelningsbeloppet räknas ut och kvittning sker, se nedan under avsnitt 21.3.9 och 21.4.4.)

Kapitalunderlaget 50 000 kr eller mindre

År då ingen räntefördelning görs pga. att det positiva eller negativa kapitalunderlaget i verksamheten är högst 50 000 kr kan inget fördelningsbelopp sparas. Det görs då inte heller någon kvittning av tidigare sparade fördelningsbelopp mot negativa fördelningsbelopp. Något fördelningsbelopp ska ju sådana år över huvud taget inte beräknas. Man kan således inte utnyttja ett sparade fördelningsbelopp ett år då räntefördelning inte ska göras. I stället kommer det sparade fördelningsbeloppet att rullas vidare till nästa år.

Flera näringsverksamheter

Eftersom räntefördelning ska ske för varje näringsverksamhet för sig kan ett sparade fördelningsbelopp i en näringsverksamhet inte utnyttjas i en annan, se nedan avsnitt 21.6.

Sparat fördelningsbelopp kan överlåtas vid benefikt fång

Sparat fördelningsbelopp kan inte överlåtas till någon annan vid onerösa fång. Detta gäller även då hela näringsverksamheten överlåts.

Däremot får förvärvaren helt eller delvis ta över sparade fördelningsbelopp om en enskild näringsverksamhet, en verksamhetsgren eller en ideell andel av en verksamhet eller en verksamhetsgren förs över till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, gåva eller bodelning.

Om inte samtliga reelltillgångar i näringsverksamheten övergår, får sparade fördelningsbelopp tas över bara till så stor del som de övertagna reelltillgångarna utgör av samtliga reelltillgångar i näringsverksamheten. Med reelltillgångar avses alla sådana tillgångar som räknas in i kapitalunderlaget för expansionsfond i enskild näringsverksamhet med undantag av kontanter, tillgodohavanden i kreditinstitut eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet eller liknande tillgångar.

21.3 Kapitalunderlaget – Enskilda näringsidkare

Utgången av föregående år

Kapitalunderlaget utgörs för enskilda näringsidkare och dödsbon som driver näringsverksamhet av skillnaden mellan

tillgångar och skulder i verksamheten vid utgången av föregående räkenskapsår med vissa ytterligare justeringar

1. Underskott av verksamheten från föregående år, som inte dragits av, läggs till.
2. 72 % av vid utgången av föregående år avsatta expansionsfonder dras ifrån.
3. Tillskott föregående år som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten dras ifrån.
4. Sparat fördelningsbelopp läggs till.
5. En övergångspost = negativt kapitalunderlag första året (vanligen 1995 års taxering), läggs till, se avsnitt 21.3.10.
6. En särskild post läggs i vissa fall till. Se avsnitt 21.3.3.

Långa och korta räkenskapsår

Vid räkenskapsår som är längre eller kortare än tolv månader ska fördelningsbeloppet justeras, se avsnitt 21.5.

Nystartad verksamhet

En nystartad verksamhet har inget föregående beskattningsår. Därför har man, enligt Skatteverkets uppfattning, inte rätt att göra räntefördelning startåret, vilket framgår av Skatteverkets ställningstagande 2006-05-19 (dnr 131 315797-06/111).

Sista året

Det år en näringsverksamhet läggs ner eller överläts kan emellertid räntefördelning komma i fråga. När räkenskapsåret är förkortat ska justering av fördelningsbeloppet ske, se avsnitt 21.5.

Baserar sig på survlagen

Förebilden för kapitalunderlaget för räntefördelning utgörs av kapitalunderlaget enligt den numera upphävda lagen (1990:654) om skatteutjämningsreserv. Denna lag och förarbetena till den kan därför ge ledning i vissa frågor.

21.3.1 Tillgångar

Ingå i näringsverksamheten

Kapitalunderlaget utgörs av *skillnaden mellan tillgångar och skulder* i näringsverksamheten vid utgången av närmast föregående beskattningsår (33 kap. 8 § IL).

God redovisnings-sed

Bedömningen av vad som utgör tillgång i verksamheten görs bl.a. med ledning av god redovisningssed. I 13 kap. 1 och 7 §§ IL regleras vilka slags tillgångar som ingår i näringsverksamheten.

Förenklat årsbokslut

Som tidigare påtalats är det god redovisningssed som avgör huruvida en post ska beaktas vid beräkningen av kapitalunderlaget. För enskilda näringsidkare som tillämpar reglerna om förenklat årsbokslut innebär det att det är de tillgångar och skulder

som redovisats i bokslutet i enlighet med god redovisningssed (BFNAR 2006:1) som ska beaktas när det gäller vad som ska ingå i kapitalunderlaget för räntefördelning resp. expansionsfond. Som exempel på vad Skatteverket anser vara god redovisningssed hänvisas till ställningstagande 2008-03-05, dnr 131 80601-08/111, där det anges att om en tillgång levereras före årets utgång utan att faktura erhållits, ska tillgången beaktas vid beräkning av kapitalunderlaget utan att ett belopp motsvarande den skuld som är hänförlig till inköpet ska beaktas. Skulden ska beaktas först när fakturan erhållits. I övrigt hänvisas till Skatteverkets Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning när det gäller vad som ska tas upp i årsbokslutet.

Näringsfastigheter och näringsbostadsrätter

Dit räknas näringsfastigheter och näringsbostadsrätter som är kapitaltillgångar och används i verksamheten. De får därför ingå i kapitalunderlaget trots att de beskattas i inkomstlaget kapital vid försäljning.

Med näringsbostadsrätt avses en sådan andel i ett privatbostadsföretag som inte är en privatbostadsrätt (2 kap. 19 § IL). Med privatbostadsföretag avses bl.a. s.k. äkta bostadsrättsföreningar. Däremot ingår inte s.k. oäkta bostadsrättsföreningar. Andel i en oäkta bostadsrättsförening är en andel i en ekonomisk förening. En sådan andel kan inte ingå i kapitalunderlaget eftersom det inte är en tillgång i näringsverksamheten (se även 13 kap. 1 och 7 §§ IL).

Lantbruk

Om det finns en privatbostad på en jordbruksfastighet ska privatbostadsdelen, byggnad och tomt, inte ingå bland tillgångarna.

Likvida medel, inventarier m.m.

Som tillgångar i näringsverksamheten räknas också kontanta medel, banktillgodohavanden o.d. i svensk och utländsk valuta som används i verksamheten och alla tillgångar som beskattas i näringsverksamhet vid försäljning såsom inventarier m.m.

Av RÅ 1997 ref. 5 II framgår att specialinlåning till bank jämställs med bankkonto och kan ingå i kapitalunderlaget. Insättning på Riksgäldskonto, realränteobligation, svensk marknadsnoterad fordran i form av kortfristigt papper, som t.ex. certifikat och växlar, eller privatobligation, som t.ex. diskonteringspapper, eller andel i räntefond kan däremot inte räknas in i kapitalunderlaget.

Värdepapper o.d.

Som tillgång räknas inte egendom som aktier, konvertibla skuldebrev och liknande aktieanknutna värdepapper, räntebärande värdepapper, utländsk valuta eller annan lös egendom om

avkastning eller försäljning beskattas i kapital. Om försäljning beskattas i näringsverksamhet får däremot egendomen räknas in i underlaget.

Eftersom även näringsbetingade värdepapper kapitalbeskattas ska de undantas och inte ingå i underlaget.

Andel i kooperativ förening

Andel i kooperativ ekonomisk förening som ingår i verksamheten ska dock tas med. Detsamma gäller även för medlemsfordran på en sådan förening.

Andel i handelsbolag

Andel i handelsbolag räknas inte som tillgång utan räntefördelning sker separat, se avsnitt 21.4.

Avverkningsrätt till skog

Beträffande fordran på framtida ersättning vid upplåtelse av avverkningsrätt till skog som redovisas enligt kontantmetoden i 21 kap. 2 § IL, anser Skatteverket att denna inte ska ingå i kapitalunderlaget. Endast erhållen likvid ska räknas med. Samma ställningstagande har kammarrätten tagit i dom KRNJ 2002-12-04, mål nr 656-2000.

21.3.2 Värderingen

Skattemässiga värden

Tillgångarna bör i princip tas upp till de värden som gäller vid beskattningen (prop. 1993/94:50 s. 231). Denna huvudregel framgår av 33 kap. 12 § IL som föreskriver att en tillgång ska tas upp till det skattemässiga värdet. Vad som avses med skattemässigt värde framgår av 2 kap. 31–33 §§ IL.

Specialbestämmelser finns för vissa slag av egendom.

Värdering av fastigheter behandlas nedan i avsnitt 21.3.3.

Lager och kundfordringar

Lager och kundfordringar tas upp till de värden som gäller vid inkomsttaxeringen. Att bl.a. kundfordringar, enligt Skatteverkets uppfattning, ska tas upp till värdet inkl. mervärdesskatt framgår av Skatteverkets ställningstagande 2004-10-07 (dnr 130 579473-04/111). Detta gäller oavsett om mervärdesskatten redovisas i inkomstdeklaration eller i skattedeklaration.

Inventarier o.d.

Inventarier och andra tillgångar för vilka avdrag medges enligt 18 kap. 13–22 §§ IL tas upp till skattemässiga restvärden efter värdeminskningssavdrag t.o.m. föregående års taxering.

Andel i ekonomisk förening

Sådana andelar i ekonomiska föreningar som ska tas med i kapitalunderlaget och som är kapitaltillgångar tas upp till anskaffningsutgiften enligt genomsnittsmetoden. Andra värdepapper kommer inte i fråga eftersom de beskattas i inkomstslaget kapital vid försäljning. Emissionsinsats får inte ingå i kapitalunderlaget eftersom det är fråga om obeskattat kapital i

den enskilda näringsverksamheten. Det insatsemitterade beloppet ingår inte i anskaffningsutgiften för andelen, se Skatteverkets ställningstagande 2006-10-11, dnr 131 602804-06/111. Om man däremot förvärvat sådan andel genom oneröst fång får ett belopp motsvarande erlagd köpeskilling beaktas.

- Utländsk valuta** Fordringar i utländsk valuta som ingår i näringsverksamheten tas upp till de värden som gäller vid inkomsttaxeringen, dvs. värdet enligt god redovisningssed. Eventuell kvarstående avsättning till valutakursreserv ska således räknas av eftersom den utgör en del av värderingen.
- Brandförsäkring** För sådan brandförsäkring som tecknats mot engångspremie får de 95 % av premien som inte dragits av ingå i kapitalunderlaget.
- Skogskonto, skogsskadekonto, upphovsmannakonto** Medel på skogskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto tas upp till halva beloppet eftersom de innehåller en latent skatteskuld (33 kap. 12 § 2 st. IL).
- Vederlagsreverser** Vederlagsreverser vid förvärv genom arv eller gåva ska inte öka anskaffningsutgiften, i stället övertar mottagaren den förre ägarens skattemässiga anskaffningsutgift (prop. 1989/90:110 s. 585 och RÅ 1996 ref. 48).

21.3.3 Värdering av fastigheter

a) Lagertillgångar

Beträffande sådana fastigheter som är lagertillgångar gäller att de tas upp till värdet enligt räkenskaperna minskat med sådana värdeminskningssavdrag och liknande avdrag som inte har gjorts i räkenskaperna (2 kap. 31 § IL).

Regeln behövs eftersom avdrag för värdeminskning medges för sådana fastigheter trots att de utgör lager.

- Värdeminskningssavdrag o.d.** Med värdeminskningssavdrag och liknande avdrag avses också belopp varmed ersättningsfond och liknande fonder tagits i anspråk.
- Med liknande avdrag avses exempelvis skogsavdrag (prop. 1989/90:110 s. 738 beträffande K-surven) och avdrag för substansminskning. Näringsbidrag är däremot enligt Skatteverkets mening inte ”liknande avdrag”, eftersom den del av anskaffningsutgiften som täcks av bidraget inte ska räknas med vid själva värderingen av lagret.

Eftersom den aktuella tidpunkten då värderingen görs är utgången av föregående räkenskapsår, ska man dra av värde-

minskningsavdrag och liknande. t.o.m. närmast föregående taxering men inte det aktuella taxeringsårets avdrag.

b) Kapitaltillgångar

Beträffande fastigheter som är kapitaltillgångar finns två regler, en huvudregel i 33 kap. 12 § IL och en alternativregel i 33 kap. 13 § IL.

Huvudregel	Enligt 33 kap. 12 § IL ska en fastighet som är kapitaltillgång tas upp till anskaffningsutgiften för mark, byggnad och markanläggning minskat med medgivna värdeminskingsavdrag och liknande avdrag (jfr 2 kap. 32 § IL).
Värdeminskingsavdrag o.d.	Med värdeminskingsavdrag och liknande avdrag avses det samma som för lagerfastigheter, se ovan under a).
Arv, gåva o.d.	Om fastigheten erhållits i arv eller gåva övertas den tidigare ägarens avskrivningsunderlag för byggnader. Även beträffande marken övertas – i analogi med kapitalvinstreglerna – tidigare ägarens anskaffningsutgift, se RÅ 1996 ref. 48.
Vederlagsreverser	Eftersom det är skattemässiga värden som gäller och vederlagsreverser vid benefika förvärv inte räknas med i den skattemässiga anskaffningsutgiften vid kapitalbeskattningen finns ingen möjlighet att ta hänsyn till dem vid värderingen av fastigheten. Däremot kan man i vissa lägen ta hänsyn till vederlagsreverser vid beräkning av särskild post. Se nedan vid kantrubriken ”En särskild post”.
Alternativregel	<p>Enligt 33 kap. 13 § IL får en fastighet som är kapitaltillgång och som förvärvats före den 1 januari 1991 i stället tas upp till ett alternativt värde som utgår från att den förvärvats den 1 januari 1993.</p> <p>När man räknar ut detta värde utgår man från viss del av taxeringsvärdet 1993</p> <ul style="list-style-type: none">– småhusenheter 54 %– hyreshusenheter 48 %– industrienheter 64 %– lantbruksenheter 39 %. <p>Beträffande lantbruksenheterna avses bara 39 % av den del av fastigheten som utgör näringsfastighet. Privatbostadsdelen, bostadsbyggnadsvärdet och tomtmarksvärdet, får inte räknas med till någon del.</p>

- Tomträtt** För bebyggd tomträtt där alternativregeln använts för byggnaden torde man enligt Skatteverkets mening kunna använda taxeringsvärdet även på tomten som underlag för att räkna ut värdet på tomträtten.
- Värdeminskningsavdrag o.d.** Från denna andel av taxeringsvärdet drar man av värdeminskningsavdrag och liknande avdrag vid 1982–1993 års taxering om avdragen för år räknat uppgått till sammanlagt minst 10 % av andelen av taxeringsvärdet. Uttrycket värdeminskningsavdrag och liknande avdrag har samma betydelse som beträffande lagerfastigheterna, se ovan under a).
- Uttrycket ”för år räknat” innebär att vid förlängda och förkortade räkenskapsår måste man räkna om beloppsgränsen på 10 % av andelen av taxeringsvärdet i proportion till räkenskapsårets längd.
- Uttrycket ”sammanlagt” innebär att när flera olika slag av avdrag gjorts samma år ska de läggas samman innan man jämför med beloppsgränsen.
- Man drar också av värdeminskningsavdrag som gjorts för tiden efter stickdagen, 1 januari 1993, dvs. normalt fr.o.m. 1994 t.o.m. förra årets taxeringar, oavsett storleken på dessa värdeminskningsavdrag.
- Syftet** Skälet till att regeln införts är att man vill ge möjlighet till ett högre underlag vid äldre fastighetsinnehav då anskaffningsutgiften är låg. Ett annat skäl är att ge ett värde även i de fall då det är svårt att fastställa det skattemässiga restvärdet.
- Justering** Enligt 33 kap. 13 § 3 st. IL ska värdet enligt alternativregeln justeras om marknadsvärdet på byggnader, mark och markanläggningar vid föregående beskattningsårs utgång understeg 75 % av värdet enligt alternativregeln efter värdeminskningsavdrag m.m.
- Justering kan bli aktuell om en inte oväsentlig del av taxeringsvärdet är att hänföra till inventarier. Ett annat fall är om fastighetens värde minskat pga. brand eller av andra orsaker.
- Jämförelsen ska bara avse de delar av fastigheten som fanns den 1 januari 1993 och som finns kvar vid den tidpunkt då jämförelsen görs. Övriga delar av fastigheten berörs inte av justeringen.
- Senare ändringar** Detta torde innebära att om man förvärvat en del av fastigheten före 1991 och en annan del senare, kan man använda huvud-

regeln eller alternativregeln för den första delen och huvudregeln för den andra.

Om en ny byggnad uppförts eller någon annan byggnation utförts 1993 eller senare som innebär att värdeminskningsunderlaget för fastigheten ska ökas, ska denna ökning läggas till det skattemässiga värdet för fastigheten även om alternativregeln använts.

Om en del av fastigheten överlåtits till annan efter 1992 bör man enligt Skatteverkets uppfattning på motsvarande sätt sätta ner värdet enligt alternativregeln i proportion till värdet av den del som överlåtits. Om taxeringsvärdet är uppdelat på den del som överlåtits och den del som behållits bör anskaffningsutgiften sättas ner i proportion till detta. När det är fråga om likvärdiga markdelar kan man eventuellt proportionera det taxerade markvärdet. De ändringar av taxeringsvärdet som blir följden av överlåtelsen kan också ge ledning.

Benefikt förvärv efter 1990

Om fastigheten förvärvats efter 1990 genom ett benefikt förvärv och det närmast föregående onerösa förvärvet var före den 1 januari 1991 torde alternativregeln enligt Skatteverkets mening kunna användas. Skälet är att samma behov av en alternativregel föreligger, se ovan vid kantrubriken ”Syftet”. En analog tillämpning av alternativregeln då den nye ägaren övertar den förre ägarens anskaffningsutgift på byggnaderna är därför motiverad. I äldre rätt har en analog tillämpning också gjorts i liknande fall (GRS Skattehandbok, 1985, s. 36:38). Övertagande torde dock inte kunna ske om fastigheten varit en lagertillgång för förre ägaren.

En särskild post

Om en fastighet som är kapitaltillgång förvärvats genom arv, testamente, gåva eller bodelning vid äktenskapets upplösning men *mot viss betalning*, vederlagsrevers, utlösen av andra, övertagande av fastighetslån e.d., ska således inte betalningen utan överlåtarens anskaffningsutgift tas upp som värde på fastigheten. För fastighet förvärvad 1995 eller tidigare gäller detta utan undantag. För fastighet som förvärvats 1996 eller senare gäller i vissa fall andra regler i 33 kap. 15–17 §§ IL.

Reglerna tillämpas endast för dem som förvärvat fastigheten 1996 eller senare. (Se ILP, övergångsbestämmelser till 33 kap. och 34 kap. 54 §.) Reglerna gäller inte vid det årets taxering då fastigheten förvärvats eftersom räntefördelning görs på grundval av kapitalet vid föregående räkenskapsårs utgång och fastigheten då inte var någon tillgång i verksamheten.

Reglerna, som är frivilliga, innebär att man inte ska behöva göra sådan negativ räntefördelning som beror på att fastighetsförvärvet i här aktuella fall minskar kapitalunderlaget. Detta inträffar när värdet på fastigheten beräknad enligt reglerna för kapitalunderlag understiger de lån som uppkommit genom förvärvet t.ex. övertagna fastighetslån, lämnad vederlagsrevers eller nya lån som tagits från utomstående för att lösa fastigheten. (Övertagande av expansionsfond räknas inte som vederlag.)

Negativ räntefördelning undviks genom att *en särskild post* motsvarande den minskning av kapitalunderlaget som beror på fastighetsförvärvet får läggas till kapitalunderlaget. Man får dock inte lägga till ett större belopp än ett negativt kapitalunderlag i hela näringsverksamheten undviks.

Exempel

En fastighet har taxeringsvärdet 900 000 kr och räntefördelningsvärdet 400 000 kr. Den har förvärvats år 1 genom gåva mot att fastighetslånen på 600 000 kr övertagits.

Vid beräkning av kapitalunderlag ska fastigheten värderas till 400 000 kr och skulderna till 600 000 kr. Man får således ett negativt kapitalunderlag för fastigheten på 200 000 kr vid förvärvstillfället, vilket motsvaras av den särskilda posten.

Vid beräkning av kapitalunderlag för år 2, dvs. i deklarationen år 3, finns i näringsverksamheten ett negativt kapitalunderlag på 210 000 kr. Man får då lägga till högst ett belopp motsvarande den särskilda posten på 200 000 kr så att kapitalunderlaget blir -10 000 kr. Därmed undviks negativ räntefördelning eftersom sådan inte görs om kapitalunderlaget inte understiger -50 000 kr.

Om totalt negativt kapitalunderlag i näringsverksamheten ett senare år blir -100 000 kr (pga. amortering av skulden eller av annat skäl) kan inte hela den särskilda posten läggas till utan högst 100 000 kr. Kapitalunderlaget blir då 0 kr.

Om totalt negativt kapitalunderlag i stället skulle bli -300 000 kr, får man lägga till högst 200 000 kr = den särskilda posten. Negativ räntefördelning ska då göras på ett kapitalunderlag på -100 000 kr.

Den särskilda posten beräknas per förvärvstillfället, se prop. 1996/97:12 s. 30.

När man beräknar den särskilda posten måste man använda det högsta värdet på fastigheten enligt huvudregeln och alternativregeln ovan. Man kan således inte öka den särskilda posten genom att välja en låg värdering av fastigheten första året.

Om expansionsfond övertas tillsammans med fastigheten kommer den särskilda posten att öka med 72 % av expansionsfonden. I avsnitt 22.3.3 finns ett exempel på denna situation.

Om kapitalunderlaget i näringsverksamheten ett år inte längre är negativt före tillägget, faller den särskilda posten bort och får inte användas igen. Däremot kan den särskilda posten ändras från ett år till ett annat. Den fastställs vid förvärvstillfället men sen kan den minska ett år för att nästa år höjas till det ursprungliga beloppet igen. Så länge man har ett negativt kapitalunderlag utan beaktande av den särskilda posten kan den fluktuera mellan 1 kr och det ursprungliga beloppet.

Den särskilda posten får bara läggas till kapitalunderlaget så länge fastigheten finns kvar i näringsverksamheten. Om bara en del av fastigheten överlåts sätter man ner den särskilda posten i motsvarande mån.

Är fastigheten och driften av den uppdelade på olika näringsverksamheter och den skattskyldige själv eller närstående till honom tillskjutit kapital till den näringsverksamhet där driften bedrivs ska den särskilda posten minskas i motsvarande mån. För att minska den särskilda posten ska tillskottet ha skett antingen inom två år före förvärvet eller efter förvärvet. Tillskottet ska också ha varit av mer än obetydlig omfattning.

En särskild post får bara beräknas om fastigheten är en kapitaltillgång såväl hos den tidigare ägaren som hos förvärvaren (33 kap. 15 § IL). Det innebär att om exempelvis fastigheten varit en lagertillgång i den tidigare ägarens hand får en särskild post inte beräknas.

21.3.4 Skulder

Ingå i näringsverksamheten

Kapitalunderlaget för fysiska personer och dödsbon utgörs av skillnaden mellan tillgångar och *skulder i näringsverksamheten* vid utgången av närmast föregående beskattningsår (33 kap. 8 § IL).

God redovisningssed

Uppdelningen av skulder mellan privatsfären och näringsverksamheten ska i princip göras enligt god redovisningssed (prop. 1993/94:50 s. 229).

När det gäller frågan vad som är god redovisningssed i fall där näringsidkaren tillämpar reglerna om förenklat årsbokslut, se även avsnitt 21.3.1 vid kantrubriken "Förenklat årsbokslut".

För enskilda näringsidkare ska en skuld inte räknas till näringsverksamheten, om skulden hänför sig till tillgångar som enligt 13 kap. 7 § IL inte ska räknas som tillgångar i näringsverksamheten (13 kap. 8 § IL).

Till näringsverksamheten räknas således leverantörsskulder, lånat kapital som investerats i verksamheten, skulder som övertagits eller lämnats som likvid i samband med förvärvande av verksamheten eller del av den genom köp, arv, gåva e.d.

Det avgörande är vad lånet använts till, inte vad som ligger som säkerhet för det. Om en näringsidkare belånat sin privatbostad och investerat pengarna i sin näringsverksamhet, ska skulden hänföras till näringsverksamheten. Om han däremot belånat sin näringsfastighet för att köpa kapitalplaceringspapper kan skulden inte anses ingå i verksamheten.

Enligt Skatteverkets uppfattning kan man inte öka sitt kapitalunderlag genom att "plocka ut" en skuld ur näringsverksamheten och hävda att man tagit över skulden "privat". Om medlen använts i näringsverksamheten ska också skulden enligt god redovisningssed hänföras till näringsverksamheten och inte till privatsfären. Någon fri allokeringsrätt avseende skulder finns inte. För att näringsidkaren ska kunna ta ut en skuld ur näringsverksamheten krävs det antingen att medlen inte längre används i den ifrågavarande näringsverksamheten, dvs. en ändrad användning, eller att medlen direkt kan hänföras till en specifik tillgång och att även denna tas ut ur verksamheten. Frågan har prövats av Regeringsrätten i RÅ 2004 not. 186. Bokföringsnämnden har i yttrande till Regeringsrätten anfört bl.a. att nämndens rekommendation BFN R 11, Enskild näringsidkares bokföring, behandlar hur bokföringsskyldigheten ska fullgöras i enskild näringsverksamhet. Rekommendationen trädde i kraft den 1 januari 1999 men blev inte tillämplig fullt ut förrän året därefter. Fram till och med inkomståret 1999 kan det därför inte sägas vara oförenligt med god redovisningssed att underlåta att bokföra en skuld i enskild näringsverksamhet, även om de upplånade medlen används för att finansiera införskaftet av en tillgång som bokförs i näringsverksamheten. För tiden under

vilken BFN R 11 ska tillämpas är det däremot inte i överensstämmelse med god redovisningssed att underlåta att bokföra en skuld i enskild näringsverksamhet om det kan klarläggas att de upplånade medlen används för att finansiera införskaftet av en tillgång som bokförs i näringsverksamheten (näringsstillgång). Eftersom målet avsåg taxeringsår 2000 konstaterade Regeringsrätten att man hade rätt att underlåta att bokföra den aktuella skulden i räkenskaperna. Enligt Skatteverkets uppfattning ska en skuld som finns i räkenskaperna fr.o.m. 1 januari 2000 beaktas vid beräkning av kapitalunderlaget oavsett om den senare plockas ut ur räkenskaperna. Motsvarande gäller för skulder som uppkommer fr.o.m. 1 januari 2000 om medlen används för att förvärva näringsstillgångar. Sådana skulder ska beaktas vid beräkning av kapitalunderlaget oavsett om de bokförts i näringsverksamheten. Däremot ska en skuld som plockats ut från näringsverksamheten före den 1 januari 2000 inte beaktas så länge den inte ånyo läggs in i räkenskaperna. Detta med hänvisning till vad Bokföringsnämnden yttrat.

Lantbruk

Om en del av ett lantbruk utgör privatbostad ska sådana skulder som hänför sig till privatbostadsdelen inte räknas med. Om fastigheten förvärvats mot övertagande av lån ska således en så stor del av lånen som motsvarar privatbostadsdelen inte dras ifrån kapitalunderlaget. Lån som tagits för att renovera privatbostaden ska inte heller räknas med. Lån med privatbostadsfastigheten som säkerhet men som använts i näringsverksamheten tas däremot med. Jfr avsnitt 15.1.3.4.

Värdepapper o.d.

Lån hänförliga till värdepapper som är tillgångar i näringsverksamheten ska räknas som skulder i verksamheten och ingå i underlaget.

De värdepapper som anses som tillgångar i näringsverksamheten är andelar i kooperativa föreningar förutsatt att innehavet av andelarna betingas av näringsverksamheten eller fordringar på grund av avyttring av sådana andelar. Dessutom är fordringar som medlemmar i kooperativa föreningar har på föreningen, förutsatt att medlemskapet i föreningen betingas av näringsverksamheten, att anse som tillgångar i näringsverksamheten. Detta framgår av 13 kap. 7 § IL.

Lån hänförliga till övriga värdepapper hör inte till verksamheten enligt 13 kap. 8 § IL.

Enligt god redovisningssed ska privata skulder i övrigt inte heller hänföras till näringsverksamheten.

Skuldreserveringar Även vissa skuldreserveringar som man får avdrag för vid inkomsttaxeringen, som t.ex. avdragsgilla pensions- och garanti-avsättningar, ska reducera kapitalunderlaget (33 kap. 11 § IL).

Skattemässiga avsättningar Följande skattemässiga avsättningar räknas också som skulder (33 kap. 8 och 11 §§ IL)

- ersättningsfond,
- periodiseringsfond och
- 72 % av expansionsfonder.

Det är avsättningarna vid årets ingång som avses, dvs. de avsättningar som återstår efter eventuella avsättningar, återföringar o.d. föregående år.

21.3.5 Skatter

Preliminär skattedebitering undantas Skatter som debiteras som preliminär skatt räknas i allmänhet inte som tillgång eller skuld (33 kap. 10 § IL).

Detta innebär att man inte ska ta hänsyn till fordran eller skuld beträffande dessa skatter.

Andra skatter räknas med För andra skatter och avgifter måste man däremot göra en sådan beräkning vilket också torde vara god redovisningssed. Dit hör mervärdesskatt som inte redovisas i inkomstdeklarationen, för anställda innehållen preliminär skatt, arbetsgivaravgifter och särskild löneskatt för anställda. Sådana inbetalningar som avser förra räkenskapsåret men som inte gjorts innan det gick ut ska således tas upp som skulder. På motsvarande sätt ska exempelvis ännu ej återbetald överskjutande mervärdesskatt avseende tidigare år tas upp som fordran.

21.3.6 Underskott från föregående år

Underskott läggs till Till kapitalunderlaget i verksamheten lägger man underskott från föregående beskattningsår i den mån det inte har dragits av som allmänt avdrag (nystartad verksamhet och konstnärlig/litterär verksamhet), mot kapitalvinst (fastighet och bostadsrätt) eller som kapitalförlust på andelshus.

Detta underskott kan inkludera inrullat underskott från tidigare år än 1994 då reglerna om räntefördelning började gälla.

72 % av expansionsfond dras ifrån

21.3.7 Expansionsfond

Kapitalunderlaget minskas med 72 % av avsättningen till expansionsfond vid utgången av föregående beskattningsår (33 kap. 8 § IL).

Skälet är att kapitalunderlaget ska utgöras av fullbeskattade medel. Avsättning till expansionsfond är endast beskattad med expansionsfondsskatt och ska därför tas bort.

Eftersom skatten på expansionsfonder uppgår till 28 % kommer avsättningen till expansionsfonder bara att motsvaras av tillgångar på 72 % av avsättningen. Endast denna del ska därför minska kapitalunderlaget. Resterande 28 % har använts för att betala expansionsfondsskatten.

Icke varaktigt tillskott föregående år dras av

21.3.8 Tillskott föregående år

Kapitalunderlaget ska också sättas ner med tillskott under närmast föregående beskattningsår som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten (33 kap. 8 § IL).

Skälet till bestämmelsen är att hindra att kapitalunderlaget blåses upp tillfälligt genom att kapital tillskjuts till näringsverksamheten inför årsskiftet och tas ut efter årsskiftet.

Med varaktigt avses inte att tillskottet ska förbli i verksamheten permanent. Däremot måste det vara fråga om en längre tidsperiod som åtminstone sträcker sig över flera år. Det är syftet som är avgörande vid bedömningen, även om oförutsedda händelser senare medför att tillskottet åter måste tas ut. Den skattskyldige bör ha bevisbördan för syftet med transaktionen.

Tillskott vars syfte inte är att varaktigt öka kapitalet ska minska kapitalunderlaget om det fortfarande finns kvar i verksamheten vid beräkningstidpunkten. Till sådana tillskott som bör minska kapitalunderlaget hör t.ex. pengar som näringsidkaren satt in privat i verksamheten i slutet av ett år, t.ex. vid en tillfällig likviditetskrisis och sedan får tillbaka efter årsskiftet när likviditeten förbättrats. Har tillskott och återbetalning i stället skett under samma beskattningsår ska tillskottet inte minska kapitalunderlaget eftersom det inte ingår i detta. För det fall näringsidkaren i slutet av ett år skulle skjuta till pengar vilka sedan används för privata uttag under nästa år ska sådana tillskott minska kapitalunderlaget (se prop. 1996/97:12 s. 52–53).

Initialt tillskott Kapital som tillskjutits när man börjat verksamheten räknas inte som tillskjutet under året och ska inte dras ifrån vid påföljande års räntefördelning (prop. 1993/94:50 s. 231).

Exempel

En person påbörjar en verksamhet i april 2007 och tillskjuter då 100 000 kr i kontanter som utgör tillgångarna i den ingående balansen.

Senare under 2007 tillskjuter han ytterligare 20 000 kr som inte varaktigt ska stanna i verksamheten.

Det senare beloppet ska vid 2009 års taxering dras ifrån kapitalunderlaget men däremot inte det ursprungliga tillskottet på 100 000 kr.

21.3.9 Sparat fördelningsbelopp

Sparat fördelningsbelopp läggs till

Sparat fördelningsbelopp läggs enligt 33 kap. 8 § IL till kapitalunderlaget och ökar därmed kapitalunderlaget för positiv räntefördelning eller minskar ett negativt kapitalunderlag.

Den som sparar fördelningsbelopp varje år kan på så sätt få ett ständigt stigande kapitalunderlag som i sin tur ger stigande utrymme att spara till nästa år osv.

Om kapitalunderlaget i verksamheten efter övriga justeringar är negativt och det finns sparade fördelningsbelopp från tidigare år gör man på följande sätt.

Det sparade fördelningsbeloppet läggs först till kapitalunderlaget.

Om räntefördelning ska ske räknar man sedan ut eventuellt fördelningsbelopp. Om fördelningsbeloppet blir negativt ska det först och främst kvittas mot det sparade fördelningsbeloppet från föregående år. Först därefter ska positiv eller negativ räntefördelning ske genom att belopp flyttas mellan inkomstslagen.

21.3.10 Övergångsposten

Neutralisera gamla förluster

För att undvika att gamla förluster från tiden före räntefördelningens införande leder till negativ räntefördelning har man infört en regel som innebär att man lyfte upp kapitalunderlaget till en 0-nivå när man gick in i systemet. Detta sker genom att ett belopp motsvarande det negativa kapitalunderlaget första året reglerna tillämpades efter införandet läggs till kapital-

underlaget varje år (33 kap. 14 § IL). Detta belopp benämns övergångspost.

Läggs till utan tidsbegränsning

Övergångsposten ska läggas till kapitalunderlaget varje år i framtiden utan någon tidsbegränsning.

Exempel

En näringsverksamhet har i deklarationen 1995 ett negativt kapitalunderlag före övergångsposten men efter övriga justeringar på 100 000 kr.

Eftersom detta belopp ska läggas till som övergångspost blev det slutliga kapitalunderlaget 1995 0 kr.

Nästa år är kapitalunderlaget efter andra justeringar -70 000 kr. Efter tillägg för övergångsposten på 100 000 kr blir kapitalunderlaget det året 30 000 kr.

Om övergångspostens storlek, se 1996 års upplaga av denna handledning.

Justering av övergångsposten för fastighet

Om det fanns en fastighet som utgjorde en kapitaltillgång i näringsverksamheten vid 1995 års taxering (eller vid förlängt räkenskapsår 1996 års taxering) då övergångsposten fastställdes, skulle denna post i vissa fall justerats vid taxeringen 1999 eller om räkenskapsåret börjat före den 1 december 1997 vid taxeringen år 2000.

Om fastigheten tagits upp till ett lägre belopp än det högsta av värdet enligt huvudregeln och värdet enligt alternativregeln ska övergångsposten minskas med mellanskillnaden. Denna nya, sänkta, övergångspost ska användas fr.o.m. 1999 års taxering. Detta gäller även om fastigheten senare sålts.

För fastigheter som utgör lagertillgångar finns inget alternativt värde och någon omräkning behövs således inte.

21.3.11 Överlåtelse av övergångsposten

Benefik överlåtelse

Övergångsposten kan i vissa fall överlätas till annan. För enskild näringsverksamhet gäller detta då näringsverksamheten övergått till en fysisk person eller ett dödsbo på annat sätt än genom köp, byte e.d. (33 kap. 14 § 3 st. IL). Överlåtelse ska således ha skett på ett benefikt sätt, dvs. genom arv, testamente, gåva eller bodelning. Formuleringen i lagtexten tyder på att hela näringsverksamheten ska överlätas för att övergångsposten ska kunna övertas av någon annan. Skatteverket har i ställningstagande 2005-09-07 (dnr 130 460090-05/111) angett som sin uppfattning att hela näringsverksamheten måste

överlåtas för att övergångsposten ska få överföras men att även fler än en person kan vara övertagare. Övergångsposten ska i sådant fall fördelas i förhållande till var och ens ideella andel av den övertagna näringsverksamheten.

Övertagande av posten torde även kunna ske i det fallet att fastigheter vid överlåtelsen ändrar karaktär från lagertillgångar till kapitaltillgångar.

21.3.12 Makar

Var och en för sig

Om makar tillsammans driver en verksamhet gör var och en räntefördelning för sig på sitt kapitalunderlag i verksamheten.

Beloppsgränsen på 50 000 kr gäller också för vardera maken för sig.

Fördelning efter andel i kapitalet

Kapitalunderlaget delas upp mellan dem på grundval av deras andelar av kapitalet i verksamheten (60 kap. 11 § IL). Fördelning kan ske med utgångspunkt från hur stor behållning som finns på makarnas respektive kapitalkonton. Om de inte har två kapitalkonton i verksamheten ska en uppdelning ändå ske efter annan skälig grund.

Det är i princip den civilrättsliga äganderätten respektive betalningsansvarigheten för skulder som är avgörande för vem av makarna som ska redovisa tillgångar och skulder. Om en jordbruksfastighet ägs av den ene av makarna är det givetvis denne som ska redovisa den som tillgång.

I de fall företagsegendomen ägs gemensamt av makarna är det deras respektive kapitalinsatser i näringsverksamheten som blir avgörande för uppdelningen.

I prop. 1993/94:50 s. 232 anförs följande:

”Vanliga bevisvärderingsregler gäller. I de fall en säker fördelning inte kan göras får man med tillgängliga uppgifter om anskaffningen av de i verksamheten ingående tillgångarna söka göra en så rättvisande fördelning som möjligt. Denna fördelning skiljer sig principiellt inte från den fördelning som skulle göras vid förmögenhetstaxeringen under den tid då s.k. arbetande kapital i enskild näringsverksamhet var förmögenhetsskattepliktig eller den fördelning som måste göras i samband med dödsfall och gåvor då lättnadsreglerna i 23 § F och 43 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt ska tillämpas.”

Underskott, tillskott, sparat fördelningsbelopp, periodiseringsfonder, expansionsfonder och övergångspost ska också redovisas av makarna med sina respektive belopp.

I det fallet ena maken varken äger del i tillgångarna, är betalningsansvarig för skulderna eller har gjort avsättning till exempelvis periodiseringsfond kan han inte göra någon räntefördelning utan hela hans resultat beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

Gemensam verksamhet

Beträffande gemensam verksamhet torde det vanliga vara att makarna äger verksamheten gemensamt, antingen var och en sin egendom eller med ideella andelar. Räntefördelning ska då göras för var och en.

Det är emellertid också möjligt att ena maken inte äger några tillgångar alls och någon räntefördelning ska i så fall normalt inte ske för honom.

Medhjälpande make

Om en av makarna inkomstskattemässigt bedöms som medhjälpande make är det möjligt att vederbörande ändå äger vissa tillgångar och är betalningsansvarig för vissa skulder. Räntefördelning ska då ske för honom. Det vanligaste torde dock vara att den företagsledande maken äger tillgångarna och är ansvarig för skulderna. Räntefördelning kan också behöva göras i fall då medhjälpande make t.ex. gjort avsättningar till periodiseringsfonder och därigenom skapat sig ett negativt kapitalunderlag

Dold äganderätt

Man kan sannolikt ta hänsyn till dold äganderätt i lika stor utsträckning som vid andra inkomstskattefrågor. Bevisningen i det enskilda fallet blir avgörande.

21.4 Kapitalunderlaget – Handelsbolagsdelägare

För näringsverksamhet som bedrivs i handelsbolag görs räntefördelning av delägare som är fysisk person eller svenskt dödsbo, däremot inte för delägare som är annan juridisk person, t.ex. aktiebolag.

Räntefördelningen görs för varje delägare för sig på blankett N3A och inte för handelsbolaget som helhet.

Utgången av föregående år

Kapitalunderlaget för delägare i handelsbolag utgörs av *den justerade anskaffningsutgiften* på hans andel eller, för andel som är lagertillgång, andelens *skattemässiga värde* vid

utgången av föregående räkenskapsår (jfr avsnitt 21.2.1 och 21.6) med vissa ytterligare justeringar.

1. Tillskott under närmast föregående beskattningsår som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten dras ifrån.
2. Ränteförmånliga lån under det aktuella beskattningsåret från bolaget till delägaren eller hans närstående dras ifrån.
3. Sparat fördelningsbelopp läggs till.
4. En övergångspost, normalt motsvarande negativt kapitalunderlag vid 1995 års taxering, läggs till, se avsnitt 21.3.10.

Långa och korta räkenskapsår Liksom för enskilda näringsidkare ska fördelningsbeloppet jämkas om räkenskapsåret är längre eller kortare än tolv månader, se avsnitt 21.5.

Nyförvärvad andel Om andelen i handelsbolaget förvärvats under året har bolagsägaren inget värde på andelen att redovisa vid föregående beskattningsårs utgång och enligt Skatteverkets uppfattning ska därför räntefördelning inte ske första året andelen innehas.

Sista året Det året andelen säljs kan räntefördelning komma i fråga för säljaren, men endast under förutsättning att del av årets resultat tillkommer denne. För säljarens del ska räntefördelning i så fall ske för ett förkortat räkenskapsår, se avsnitt 21.5. Köparen får inte göra räntefördelning för andelen ifråga första året, se föregående stycke.

Underlag Underlaget för räntefördelning utgår från den justerade anskaffningsutgiften på andelen.

Ask-i-ask-situationer Om handelsbolaget i sin tur är delägare i ett annat handelsbolag redovisas resultatet i samma näringsverksamhet och räntefördelning görs bara för det direktägda handelsbolaget.

21.4.1 Justerad anskaffningsutgift/skattemässigt värde

Andelar som kapitaltillgångar För andelar i handelsbolag som är kapitaltillgångar utgår man från den justerade anskaffningsutgiften på andelen vid föregående beskattningsårs utgång.

Eftersom en justerad anskaffningsutgift på en andel påverkats endast av underskott som varit avdragsgilla och inte av underskott som rullats, behöver någon korrigering för gamla underskott inte göras.

Expansionsfonder Enskild näringsidkare ska dra ifrån 72 % av avsättningar till expansionsfonder som fanns vid förra året utgång. Motsvarande

gäller i princip för andel i handelsbolag fast tekniken är en annan. Skillnaden mot enskilda näringsidkare är att den justerade anskaffningsutgiften varje år justeras med ökning eller minskning av expansionsfonder. En ökning eller en minskning av expansionsfonder är en kostnad/intäkt på bolagsnivå som ska påverka den justerade anskaffningsutgiften. Enligt 50 kap. 5 § IL ska anskaffningsutgiften dessutom ökas med 28 % av avdrag för avsättning till expansionsfond och minskas med 28 % av återförda avdrag för avsättning till expansionsfond. Netto innebär detta att den justerade anskaffningsutgiften varje år kommer att påverkas med 72 % av en förändring av expansionsfonder. När en expansionsfond förs över från en andel i handelsbolag till enskild näringsverksamhet enligt 34 kap. 22 § IL ska 72 % av den överförda expansionsfonden öka den justerade anskaffningsutgiften. Detta regleras i 50 kap. 5 § IL. Anledningen till detta är att eftersom expansionsfonden inte återförs till beskattning i den aktuella näringsverksamheten kommer inte den skattepliktiga vinsten på bolagsnivå att öka, vilken den hade gjort om man återfört expansionsfonden. Eftersom den justerade anskaffningsutgiften minskades med 72 % netto vid avsättningen till fonden och den kommer att återföras till beskattning i den enskilda näringsverksamheten, alternativt omvandlas till beskattat kapital i ett aktiebolag, skulle en trippelbeskattning äga rum om inte den justerade anskaffningsutgiften korrigerades genom att den ökas med 72 % av den övertagna expansionsfonden. Dessutom ska den justerade anskaffningsutgiften påverkas av de tillgångar respektive skulder som tagits ut ur handelsbolaget och förts över till den enskilda näringsverksamheten. Är de övertagna tillgångarna större än de övertagna skulderna ses skillnaden som ett uttag. Är skulderna större än tillgångarna är det i stället fråga om ett tillskott.

Periodiseringsfonder m.m.

När det gäller andra skattemässiga avsättningar som t.ex. avsättning till periodiseringsfonder och ersättningsfond är det kostnader på bolagsnivå som därigenom påverkar den justerade anskaffningsutgiften negativt. På motsvarande sätt är en återföring av dessa fonder en intäkt på bolagsnivå som därigenom ökar den justerade anskaffningsutgiften. Det innebär att den justerade anskaffningsutgiften varje år påverkas av förändringen av dessa fonder.

När periodiseringsfonder förs över från andel i handelsbolag till enskild näringsverksamhet enligt 30 kap. 13 § IL bör, enligt Skatteverkets uppfattning, den justerade anskaffningsutgiften ökas med de överförda fonderna. Eftersom periodiserings-

fonderna inte återförs till beskattning i den aktuella näringsverksamheten kommer den skattepliktiga vinsten på bolagsnivå inte att öka och därigenom kommer inte heller den justerade anskaffningsutgiften att påverkas.

Den justerade anskaffningsutgiften har dock påverkats i negativ riktning när avsättningen till periodiseringsfonder gjordes, eftersom den avsättningen påverkade det skattepliktiga resultatet på bolagsnivå. I likhet med vad som ovan beskrivits när det gäller expansionsfonder kommer en trippelbeskattning att ske vid återföring av periodiseringsfonderna i enskild näringsverksamhet/aktiebolaget om man inte ökar den justerade anskaffningsutgiften. Detta är emellertid, till skillnad mot överförda expansionsfonder, inte reglerat i inkomstskattelagen. Skatteverkets uppfattning är därför att man ändå bör korrigera den justerade anskaffningsutgiften för att undvika en trippelbeskattning. På samma sätt som ovan beskrivits när det gäller expansionsfonder kommer den justerade anskaffningsutgiften även att påverkas av de tillgångar och skulder som förts ut ur näringsverksamheten.

I det fall man för över verksamheten i ett handelsbolag till ett aktiebolag och samtidigt för över periodiseringsfonder enligt 30 kap. 12 § IL blir tillvägagångssättet ett annat. Skillnaden mellan de överförda tillgångarna och skulderna tas upp som en fordran i handelsbolagets räkenskaper. Eftersom periodiseringsfonderna dessutom ska bokföras i aktiebolagets räkenskaper kommer ett belopp motsvarande överförda periodiseringsfonder normalt att reducera denna fordran. Därför behöver ingen särskild justering av anskaffningsutgiften göras i dessa fall. Tillgångsmassan i handelsbolaget har minskat med ett belopp motsvarande periodiseringsfonderna, varför framtida uttag därigenom också minskar. Alternativt skulle man kunna behandla ett belopp motsvarande överförda periodiseringsfonder som ett uttag, då skulle den justerade anskaffningsutgiften ökas med överförda periodiseringsfonder och minskas med motsvarande belopp som uttag. I bägge fallen kommer den justerade anskaffningsutgiften netto att vara opåverkad.

I vissa lägen kanske man i stället först bokför in periodiseringsfonden i handelsbolagets räkenskaper och därefter för över hela balansräkningen till ett aktiebolag. I detta läge kan man också underlåta att beakta periodiseringsfonden när det gäller den justerade anskaffningsutgiften.

Andelar som lagertillgångar	Beträffande andelar som är lagertillgångar utgår man från andelens skattemässiga värde.
Icke varaktiga tillskott föregående år dras ifrån	<p>21.4.2 Tillskott</p> <p>Kapitalunderlaget ska sättas ner med tillskott under närmast föregående beskattningsår som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten (33 kap. 19 § IL), se avsnitt 21.3.8.</p> <p>Skälet är detsamma som för enskilda näringsidkare; att hindra att kapitalunderlaget blåses upp över årsskiftet genom att kapital tillskjuts till handelsbolaget inför årsskiftet och tas ut efter årsskiftet.</p> <p>Beträffande initialt tillskott gäller detsamma som för enskilda näringsidkare.</p>
Ränteförmånligt lån dras ifrån	<p>21.4.3 Ränteförmånligt lån</p> <p>Från kapitalunderlaget för räntefördelning ska man också dra ränteförmånliga lån avseende det aktuella beskattningsåret från bolaget till delägaren eller till hans närstående. Det rör sig här om lån som normalt sett löpt under 2008.</p> <p>Skälet till bestämmelsen är att delägarna annars hade kunnat låna handelsbolagets pengar med liten eller ingen ränta och på så sätt i praktiken både disponerat dem privat och fått räntefördelning för dem.</p> <p>Även om det räntebilliga lånet reducerar kapitalunderlaget anser Skatteverket att uttagsbeskattning ska ske med ett belopp motsvarande skillnaden mellan marknadsmässig ränta och den ränta som faktiskt erlagts. Vidare anser Skatteverket att avdrag inte kan medges enligt reglerna i 42 kap. 11 § IL för uttagsbeskattat belopp, se Skatteverkets ställningstagande 2006-11-14, dnr 131 658087-06/111.</p>
Inte förskott på årets resultat	Löpande förtida uttag av årets resultat ska inte ses som lån i detta sammanhang. I stället avses sedvanliga lån. Se prop. 1993/94:50 s. 313.
Även lån under del av året	Lånet ska dras ifrån i sin helhet även om det bara löpt under en begränsad del av räkenskapsåret, prop. 1993/94:50 s. 244. Om lånebeloppets storlek varierat under året bör man därför på motsvarande sätt dra ifrån det högsta beloppet.
Närstående	Vem som är närstående definieras i 2 kap. 22 § IL (se avsnitt 5.21 i del 1).

Marknadsmässig ränta

Vad som menas med marknadsmässig ränta har inte närmare kommenterats. Utgångspunkten är att det är den ränta man skulle behövt erlagga till en utomstående långgivare. Det saknas uttryckliga regler om hur hög räntan måste vara för att kunna bedömas som marknadsmässig. Någon fast praxis finns inte heller. Bedömningen av räntenivån måste göras i varje enskilt fall. Man måste utgå från lånevillkoren och jämföra med den ränta som bank eller liknande inrättning skulle ta ut på motsvarande lån med motsvarande säkerhet. Faktorer som påverkar bedömningen är bl.a. lånets karaktär (villkor, fast eller rörlig ränta m.m.), räntan på marknaden, risktagande och de säkerheter som har lämnats.

21.4.4 Sparat fördelningsbelopp

Sparat fördelningsbelopp läggs till

Sparat fördelningsbelopp läggs till kapitalunderlaget och ökar därmed kapitalunderlaget för positiv räntefördelning eller minskar ett negativt kapitalunderlag.

Den som sparar fördelningsbelopp varje år får på så sätt en ”ränta-på-ränta-effekt”.

Kvittning mot negativt fördelningsbelopp

Om det finns ett sparat fördelningsbelopp ska detta alltid läggas till kapitalunderlaget. Om det efter det att även andra poster lagts till (övergångspost m.m.) föreligger ett negativt kapitalunderlag med mer än 50 000 kr, räknar man ut det negativa fördelningsbeloppet (procentsatsen multiplicerad med det negativa kapitalunderlaget).

Det sparade fördelningsbeloppet ska sedan kvittas mot det negativa fördelningsbeloppet. Först därefter ska positiv eller negativ räntefördelning ske.

Ej överlåtbar

Till skillnad mot vad som gäller för enskilda näringsidkare (se avsnitt 21.2.4) kan man inte överlåta ett sparat fördelningsbelopp hänförligt till en andel i handelsbolag, eftersom motsvarande reglering som finns i 33 kap. 7a § IL för enskilda näringsidkare inte finns för delägare i handelsbolag.

21.4.5 Övergångsposten

Liksom för enskilda näringsidkare skulle en övergångspost fastställas vid 1995 års taxering (33 kap. 20 § IL, se avsnitt 21.3.10). Denna övergångspost läggs till kapitalunderlaget varje år framöver utan tidsbegränsning.

Om övergångspostens storlek, se 1996 års upplaga av denna handledning.

21.4.6 Överlåtelse av övergångsposten

För delägare i handelsbolag gäller samma möjlighet att överlåta övergångsposten tillsammans med andelen i handelsbolaget som för enskilda näringsidkare när de överlåter sin näringsverksamhet.

Till fysisk person eller dödsbo

Förutsättningarna är att överlåtelsen sker till en fysisk person eller ett dödsbo och på annat sätt än genom köp, byte eller därmed jämförligt fång (33 kap. 20 § 4 st. IL).

Arv, gåva o.d.

Överlåtelse ska således ha skett genom arv, testamente, gåva eller bodelning.

Hela andelen

Hela andelen i handelsbolaget ska överlåtas.

21.4.7 Makar

Endast delägare

För handelsbolag gäller att kapitalunderlaget utgår från den justerade anskaffningsutgiften eller, för lagertillgångar, det skattemässiga värdet. Det innebär att endast delägare i handelsbolaget kan göra räntefördelning. För makar gäller att om båda ska göra räntefördelning måste båda vara delägare. Om den ene maken arbetar i handelsbolaget utan att vara delägare är ersättningen, upp till marknadsmässig ersättning, lön för denne och inte resultat av näringsverksamhet.

Var för sig

Är båda makarna delägare gör de räntefördelning var för sig på grundval av vars och ens justerade anskaffningsutgift, resultat, tillskott etc.

21.5 Justering vid långa och korta räkenskapsår

Enligt 33 kap. 3 § 3 st. IL ska fördelningsbeloppet justeras när räkenskapsåret inte är 12 månader.

Exempel

Fördelningsbeloppet före justering är 120 000 kr och räkenskapsåret 18 månader.

Fördelningsbeloppet blir

$$\frac{120\,000 \times 18}{12} = 180\,000 \text{ kr}$$

Även ett negativt fördelningsbelopp justeras på motsvarande sätt. Före införandet av inkomstskattelagen var det inte fördelningsbeloppet som skulle justeras. I stället justerades kapitalunderlaget.

**Förlängda
räkenskapsår**

Vid förlängda räkenskapsår görs räntefördelning även för tid som avser 2007. Räntesatsen är numera knuten till det aktuella taxeringsårets.

**Överlåtelse av
andel i handels-
bolag**

Även i en del andra fall när den skattskyldige beskattas för en annan tidsperiod än tolv månader kan justering komma i fråga.

Prop 1993/94:50 s. 314

”Bestämmelsen ska tillämpas även om i annat fall en delägare i ett handelsbolag taxeras för inkomst hos bolaget avseende annan tidsperiod än tolv månader. Detta inträffar när en andel i ett handelsbolag överläts under bolagets löpande beskattningsår och överlåtaren och förvärvaren fördelar det skattemässiga resultatet mellan sig.”

Ordet beskattningsår får således i det här avseendet tolkas som den tidsperiod för vilken beskattning ska ske. Detta torde gälla såväl vid överskott som vid underskott i verksamheten. I de fall då resultatet inte delas mellan köpare och säljare beskattas köparen för årets hela resultat. För säljaren kan någon räntefördelning inte ske eftersom ingen del av räkenskapsårets resultat ska hänföras till honom. Han kan inte anses ha haft något beskattningsår avseende den aktuella näringsverksamheten i den betydelse ordet används i 33 kap. 3 § 3 st. IL och fördelningsbeloppet jämkas till 0 kr. Varken positiv eller negativ räntefördelning kan komma i fråga.

Att köparen inte får göra räntefördelning första året framgår av avsnitt 21.4.

21.6 Flera näringsverksamheter

**Räntefördelning
för varje närings-
verksamhet för sig**

Av allmänna bestämmelser i 14 kap. 12–13 §§ IL följer att räntefördelning ska göras för varje näringsverksamhet för sig (jfr författningskommentaren till 33 kap. 2 § IL, prop. 1999/2000:2 del 2, s. 400).

Om en person driver dels enskild näringsverksamhet, dels innehar en andel i ett handelsbolag, ska alltså två räntefördelningar göras, en för den enskilda näringsverksamheten och en för handelsbolaget.

Exempel

En person har dels en enskild näringsverksamhet med en nettoskuld på 70 000 kr, dels en andel i ett handels-

bolag med en anskaffningsutgift efter justeringar på 200 000 kr.

I den enskilda näringsverksamheten görs en negativ räntefördelning och för andelen i handelsbolaget görs en positiv räntefördelning.

Om ett handelsbolag äger del i ett annat handelsbolag föreligger bara en näringsverksamhet inkluderande båda bolagen och räntefördelning ska bara avse det direktägda bolaget.

50 000 kr-gränsen avser samtliga näringsverksamheter

Beträffande minimigränsen på 50 000 kr gäller dock att summan av samtliga kapitalunderlag ska ligga mellan +50 000 kr och -50 000 kr (33 kap. 4 § IL).

Exempel

En person har en näringsverksamhet med ett kapitalunderlag på 70 000 kr och en annan med ett kapitalunderlag på -30 000 kr.

Eftersom summan bara är 40 000 kr blir det ingen räntefördelning i någondera näringsverksamheten.

I vissa fall gör man räntefördelning i en näringsverksamhet trots att kapitalunderlaget i den näringsverksamheten är mindre än 50 000 kr.

Exempel

En näringsverksamhet har ett kapitalunderlag på 200 000 kr och en annan ett kapitalunderlag på -30 000 kr.

Eftersom summan är 170 000 kr och större än 50 000 kr ska negativ räntefördelning göras i den andra näringsverksamheten trots att det negativa kapitalunderlaget där inte överskrider -50 000 kr.

Positiv räntefördelning görs i den ena näringsverksamheten på ett kapitalunderlag på 200 000 kr och negativ räntefördelning görs i den andra näringsverksamheten på ett kapitalunderlag på -30 000 kr.

Sparat utrymme

Att räntefördelning ska ske för varje näringsverksamhet för sig innebär bl.a. att utrymme för positiv räntefördelning sparas för varje näringsverksamhet för sig. Den kan inte heller flyttas till en annan näringsverksamhet och utnyttjas där (prop. 1993/94:50 s. 310).

22 Expansionsfonder

34 kap. IL

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 407 f

prop. 2003/04:133

prop. 2004/05:32

Sammanfattning

Bestämmelserna om expansionsfonder finns i 34 kap. IL. Tidigare fanns bestämmelserna i lagen (1993:1537) om expansionsmedel.

Enskilda näringsidkare och svenska dödsbon som driver näringsverksamhet har samma möjlighet som aktiebolag att expandera sin verksamhet med lågbeskattade medel genom att de får göra avsättning till expansionsfond.

Avsättningen är avdragsgill vid beräkning av resultatet av näringsverksamheten, men en särskild skatt, expansionsfondsskatt, på 28 % motsvarande skatten för aktiebolag utgår på beloppet.

När avsättningen återförs till beskattning tas den upp som resultat av näringsverksamheten och den erlagda expansionsfondsskatten återfås, men i gengäld måste man då normalt betala vanlig inkomstskatt och egenavgifter/SLF på det återförda beloppet.

Avdrag får inte göras med större belopp än resultatet av näringsverksamheten efter vissa justeringar.

Det finns en övre gräns för hur stor avsättning man totalt får ha. Expansionsfonden får uppgå till högst 138,89 % av kapitalunderlaget för expansionsfond i verksamheten vid årets utgång.

För fysiska personer och svenska dödsbon som är delägare i svenska handelsbolag finns motsvarande regler. Sammanlagd avsättning till expansionsfond får för var och en av dem inte

leda till att den justerade anskaffningsutgiften på andelen efter vissa ytterligare ändringar blir negativ.

Expansionsfond kan i flera fall överlätas till annan.

Förlustutjämnning

Expansionsfond kan också användas till förlustutjämnning bakåt genom att man ett förlustår helt eller delvis återför tidigare avsatt expansionsfond till beskattning. På så sätt kan ett 0-resultat uppnås, vilket medför att inga skatter eller avgifter behöver betalas på den återförda expansionsfonden. Dessutom får man en likviditetsförstärkning genom att expansionsfondsskatten på det återförda beloppet återfås.

22.1 Tillämpningsområde

Vem får göra avsättning?

Avsättning får göras av fysisk person och dödsbo efter en person som vid sin död var obegränsat skattskyldig om de bedriver näringsverksamhet (34 kap. 1 § IL).

Reglerna tillämpas också på fysiska personer och dödsbon som är delägare i svenska handelsbolag och av det skälet redovisar resultat av näringsverksamhet. Avsättning till expansionsfond görs för varje delägare för sig och inte för handelsbolaget som helhet (34 kap. 2 § IL).

En förutsättning är att resultatet av näringsverksamheten redovisas i Sverige. Avsättning får däremot inte ske för personer som är delägare i utländska juridiska personer eller i Europeiska Ekonomiska Intressegrupperingar – EEIG.

22.2 Expansionsfondsskatt

På avsättning till expansionsfond tas ut en expansionsfondsskatt på 28 %. Vid återföring av expansionsfond dras motsvarande belopp av från den slutliga skatten (1 kap. 3 § och 65 kap. 8 § IL).

22.3 Beloppsgränser

22.3.1 Huvudregel

Förutsättningar

För att man ska få göra en avsättning till expansionsfond måste man

1. ha överskott av näringsverksamhet efter vissa justeringar och
2. ha ett positivt kapital i verksamheten efter vissa justeringar.

	<p>Avsättning kan ske vid både aktiv och passiv näringsverksamhet.</p>
Avdrag för avsättningen	<p>Avdrag från resultatet av näringsverksamhet medges med ett belopp som motsvarar avsättningen till expansionsfond (34 kap. 2 § IL).</p>
Ej PGI m.m.	<p>Eftersom avdrag medges för avsatta belopp blir de inte sjukpenninggrundande eller pensionsgrundande det året avsättning sker. Först när de återförs och beskattas som resultat av näringsverksamhet kommer de att medföra sådana sociala förmåner om verksamheten är att betrakta som aktiv näringsverksamhet. Avsättningar till expansionsfond ingår inte heller i kapitalunderlaget för räntefördelning eftersom de inte är beskattade fullt ut.</p>
Högst resultatet	<p>Avsättning får inte göras med större belopp än resultatet av näringsverksamhet efter vissa justeringar, se 34 kap. 5 § IL och avsnitt 22.3.2.</p>
Ett tak för totala avsättningen från olika år	<p>Avsättningar får inte heller vara hur stora som helst utan det finns en övre gräns eller ett tak som är relaterat till det kapital som är satsat i verksamheten. Se 34 kap. 7 och 13 §§ IL samt avsnitten 22.3.3 och 22.3.4.</p>
Näringsverksamheter	<p>Avsättning görs för varje näringsverksamhet för sig. All näringsverksamhet som bedrivs av en enskild näringsidkare är, med vissa undantag, <i>en</i> näringsverksamhet. Om däremot en person har både en enskild näringsverksamhet och en andel i ett svenskt handelsbolag, eller andelar i flera olika handelsbolag, så ska avsättningarna göras var för sig.</p> <p>En person som har flera näringsverksamheter kan således göra avsättning i en näringsverksamhet som lämnat överskott och har positivt kapital trots att en annan gått med underskott eller har ett negativt kapital.</p> <p>Man ska också hålla isär expansionsfonder för olika näringsverksamheter och man har bara en fond per näringsverksamhet.</p> <p>I vissa fall kan expansionsfonder överföras från en näringsverksamhet till en annan, se avsnitt 22.5 samt avsnitt 14 i del 3.</p>
Ask-i-ask-situationer	<p>Om en person är delägare i ett handelsbolag som i sin tur äger en andel i ett annat handelsbolag får någon avsättning till expansionsfond inte ske för detta andra handelsbolag. Skälet är att både resultatet och värdet av detta handelsbolag redovisas i det direktägda handelsbolaget.</p>

Ingen tidsgräns Det finns ingen tidsgräns, som för periodiseringsfonder, inom vilken expansionsfond måste återföras till beskattning. Det innebär att man inte behöver hålla isär avsättningar från olika år utan kan ha samtliga avsättningar i näringsverksamheten i en post.

22.3.2 Justerat resultat

Ej underskott En avsättning till expansionsfond får i princip inte medföra underskott. Man har därför infört en begränsningsregel i 34 kap. 5 § IL.

Maximal avsättning Avsättning till expansionsfond får göras med högst resultatet av näringsverksamheten före

- ökning av expansionsfond,
- pensionssparande,
- sjukpenning och
- egenavgifter.

Eftersom man jämför avsättningen med resultatet före avdrag för egenavgifter är det i praktiken möjligt att det efter avdrag för både expansionsfond och egenavgifter uppkommer ett underskott i näringsverksamheten. Det kan även uppkomma ett underskott pga. avsättning till expansionsfond i ett fall då en enskild näringsidkare överför del av sin näringsverksamhet under året till en annan enskild näringsidkare (se avsnitt 22.5.1).

Skogskonto, upphovsmannakonto Uppskov och återföringar avseende skogskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto ska tas med (1993/94:SkU 25 s. 76).

Räntefördelning, periodiseringsfond Avsättning till expansionsfond ska göras efter räntefördelningen och efter avsättning till periodiseringsfond.

Exempel

En person har ett resultat från verksamheten efter övriga justeringar på 500 000 kr.

Beloppet för räntefördelning är 100 000 kr och han väljer att flytta detta belopp till kapital.

Därefter återstår 400 000 kr av resultatet. Han sätter av 30 % eller 120 000 kr till en periodiseringsfond.

Sedan återstår 280 000 kr som är hans utrymme för avsättning till expansionsfond.

Beloppet som överflyttats till inkomstslaget kapital genom räntefördelning eller avsatts till periodiseringsfond kan således inte utnyttjas igen för en avsättning till expansionsfond.

Handelsbolag

Resultatet beräknas på samma sätt för delägare i handelsbolag som för enskilda näringsidkare. Man utgår från det skattepliktiga resultatet i näringsverksamheten före ökningen av expansionsfond, sjukpenning, pensionssparande och egenavgifter, men efter räntefördelning, avsättning till periodiseringsfond etc.

Inte resultat av kapital

Delägare i handelsbolag redovisar ibland en del av resultatet från handelsbolaget i inkomstslaget kapital i stället för i inkomstslaget näringsverksamhet, t.ex. kapitalvinster och kapitalförluster på fastigheter och bostadsrätter i handelsbolaget. Den delen av resultatet som inte redovisas i inkomstslaget näringsverksamhet kan inte ligga till grund för avsättning till expansionsfond.

22.3.3 Kapitalunderlag för enskilda näringsidkare

Maximerad total avsättning

För att inte näringsidkare ska kunna använda tillgångar motsvarande expansionsfonden för privat bruk finns ett tak för de totala avsättningarna i näringsverksamheten från olika år, se 34 kap. 7 och 12 §§ IL.

138,89 % av kapitalunderlaget

För enskilda näringsidkare får expansionsfonden uppgå till högst ett belopp som motsvarar 138,89 % av ett kapitalunderlag för expansionsfond i verksamheten vid årets utgång (34 kap. 6 § IL). Det är detsamma som att expansionsfonden inte får överstiga kapitalunderlaget efter det att man tagit ut medel för att betala expansionsfondsskatten.

Exempel

En person har ett kapitalunderlag före avsättning till expansionsfond på 100 000 kr.

Han gör en avsättning på 100 000 kr. När expansionsfondsskatten har betalats har han ett kapitalunderlag på 72 000 kr om han tagit ut medel ur näringsverksamheten för att betala expansionsfondsskatten.

138,89 % av kapitalunderlaget 72 000 eller 100 000 kr är det maximala beloppet för expansionsfond, vilket innebär att han inte behöver återföra avdraget till beskattning så länge som kapitalunderlaget inte minskas.

Om näringsverksamhet förs över

Om näringsverksamheten helt eller delvis förs över till annan enskild näringsidkare, till handelsbolag eller till aktiebolag och

expansionsfonden eller en del av den tas över av mottagaren enligt bestämmelserna i 34 kap. 18–20 §§ IL, gäller inte begränsningen till 138,89 % av kapitalunderlaget (se även avsnitt 22.5.1).

**Tillgångar
minus skulder**

Kapitalunderlaget beräknas på följande sätt.

Man utgår från skillnaden mellan *tillgångar och skulder i verksamheten*. Man använder samma regler som vid räntefördelning när det gäller dels vilka tillgångar och skulder som ska tas med, dels hur dessa ska värderas, jfr avsnittet 21.3.

**Förenklat
årsbokslut**

Tillämpar den enskilde näringsidkaren reglerna om förenklat årsbokslut se även avsnitt 21.3.1.

Vid årets utgång

När det gäller kapitalunderlaget för expansionsfond sker emellertid beräkningen *per beskattningsårets utgång*.

Ej expansionsfond

Eventuella avsättningar till expansionsfond räknas inte som skuld.

**Andel kooperativ
förening**

Andel i kooperativ förening ska alltid vara med under förutsättning att innehavet är näringsbetingat. Detsamma gäller även för medlems fordran på en sådan förening. Detta gäller efter yrkande även retroaktivt från och med 1995 års taxering.

Fastighet

Beträffande fastigheter så kan den skattskyldige välja en annan värderingsregel (huvudregel eller alternativregel, se avsnitt 21.3.3) vid beräkning av kapitalunderlag för expansionsfond än han gjort vid beräkningen av kapitalunderlaget för räntefördelning. Någon stoppregel finns inte. Man kan också välja olika regler olika år.

**Benefikt förvärv
mot vederlag**

Om en fastighet som är kapitaltillgång förvärvats 1996 eller senare genom arv, testamente, gåva eller bodelning vid äktenskapets upplösning men *mot viss betalning*, t.ex. övertagande av fastighetslån, gäller i vissa fall särskilda regler.

Om detta slag av förvärv, se även avsnitt 21.3.3.

Eftersom maximal expansionsfond fastställs med utgångspunkt från kapitalet i verksamheten vid årets utgång kommer dessa regler beträffande expansionsfond att gälla för alla näringsidkare som på detta sätt förvärvat en fastighet under året oavsett om de bedrivit näringsverksamhet tidigare eller ej.

Reglerna innebär att man ska slippa återföra expansionsfond på grund av fastighetsförvärvet i de fall förvärvet leder till att kapitalunderlaget sänks. Dessa regler blir således bara aktuella när expansionsfond övertagits i samband med förvärvet av

fastigheten eller om förvärvaren redan har expansionsfond i näringsverksamheten, se prop. 1996/97:12 s. 32.

Särskild post

Detta sker genom att *en särskild post* läggs till kapitalunderlaget. Denna post är densamma som den särskilda posten vid räntefördelning.

Exempel

En fastighet med ett taxeringsvärde på 900 000 kr och ett värde vid beräkning av kapitalunderlag för expansionsfond på 400 000 kr förvärvas genom gåva mot vederlag på 600 000 kr.

Samtidigt övertas expansionsfond på 100 000 kr.

Kapitalunderlaget före tillägg av den särskilda posten blir $400\,000 - 600\,000 = -200\,000$ kr. Detta understiger 100 000 kr och en särskild post ska läggas till.

Den beräknas i detta fall till $400\,000 - 600\,000 - 72\,000 = -272\,000$ kr. Den särskilda posten blir 272 000 kr.

Den särskilda posten får bara läggas till med så stort belopp att återföring av expansionsfond undviks. Om kapitalunderlaget före tillägget något år blir så högt att den särskilda posten inte får utnyttjas till någon del faller den bort för alltid och får då inte läggas till senare år.

Den särskilda posten får bara läggas till så länge fastigheten finns kvar i näringsverksamheten. Om bara en del av fastigheten överläts sätter man ner den särskilda posten i motsvarande mån. Bestämmelserna om den särskilda posten vid räntefördelning när fastigheten och driften av den är uppdelad på olika förvärvskällor och tillskott skett ska tillämpas också vid beräkning av särskild post för expansionsfond, se avsnitt 21.3.3.

Justeringar

Med utgångspunkt från nettokapitalet görs sedan följande justeringar.

1. *Beskattningsårets* underskott som inte dragits av direkt, läggs till, jfr avsnitt 21.3.6.
2. Tillskott *under beskattningsåret* som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten dras ifrån, jfr avsnitt 21.3.8.
3. Samma övergångspost som fastställts för räntefördelningen läggs till, jfr avsnitt 21.3.10.

Ingen justering för räkenskapsår Kapitalunderlaget ska inte justeras vid förlängt eller förkortat räkenskapsår. Skälet är att det utgör en gräns för hur stor avsättning till expansionsfond som totalt får finnas i näringsverksamheten. Det finns inget skäl att tillåta en större eller mindre total avsättning därför att det senaste räkenskapsåret varit längre eller kortare än tolv månader.

Makar Har makar gemensamt drivit verksamheten räknas kapitalunderlaget ut för var och en för sig, jfr avsnitt 21.3.12.

Kapitalunderlaget minskar = återföring Om maximal avsättning har gjorts till expansionsfond och kapitalunderlaget för expansionsfond därefter minskar måste överskjutande del av expansionsfonden återföras till beskattning, se nedan under avsnitt 22.4.

22.3.4 Kapitalunderlag för handelsbolagsdelägare

Maximerad total avsättning Även för delägare i svenska handelsbolag finns en övre gräns för hur stora de totala avsättningarna till expansionsfond för handelsbolagsdelägaren får vara (34 kap. 12 § IL).

Varje delägare för sig Varje delägare i handelsbolaget beräknar sitt tak för avsättning på blankett N3A och inte för handelsbolaget som helhet. Detta gäller även makar, se avsnitt 21.4.7.

Kapitalunderlaget får inte bli negativt För delägare gäller att expansionsfond inte får tas upp till den del delägarens justerade anskaffningsutgift för andelen i bolaget enligt 50 kap. 3 § IL blir negativ efter vissa ytterligare justeringar (kapitalunderlaget för expansionsfond) (34 kap. 12 och 13 §§ IL). Man jämför således delägarens totala avsättning till expansionsfond med detta tak. Observera att taket också påverkas av avsättningar till expansionsfond och av återföringar eftersom de påverkar den justerade anskaffningsutgiften.

Kapitalunderlaget i detta fall räknas ut på följande sätt.

1. Man utgår från *justerad anskaffningsutgift vid beskattningsårets utgång* före korrigerings för 28 % av avdrag för beskattningsårets avsättning till expansionsfond. Om andelen är en lagertillgång utgår man från andelens *skattemässiga värde*, jfr avsnitt 21.4.1.
2. Tillskott under *beskattningsåret* som gjorts i annat syfte än att varaktigt öka kapitalet i verksamheten dras ifrån, jfr avsnitt 21.4.2.
3. Ränteförmånliga lån under *beskattningsåret* till delägaren eller hans närstående dras ifrån, jfr avsnitt 21.4.3.

4. Den övergångspost som fastställts vid räntefördelningen läggs till, jfr avsnitt 21.4.5.

**Ingen justering
för räkenskapsår**

Precis som för enskild näringsverksamhet gäller att taket inte justeras vid annat räkenskapsår än tolv månader, se avsnitt 22.3.3.

**Kapitalunderlaget
blir negativt =
återföring**

Om avsättningar har gjorts tidigare år och kapitalunderlaget blir negativt måste överskjutande del av expansionsfonden återföras till beskattning, se nedan under avsnitt 22.4.

Vid avsättning till expansionsfond ska man inte ta hänsyn till att 28 % av avsättningen kommer att betalas i skatt. Om taket är 100 000 kr kan avsättning således bara göras med 100 000 kr. Taket minskar då med 100 000 kr eftersom posten är avdragsgill vid beräkning av justerad anskaffningsutgift och kommer sedan att ökas med 28 000 kr avseende justering för expansionsfondsskatt, se 34 kap. 13 § IL. Om inga andra förändringar sker nästa år kommer således taket det året att vara 28 000 kr.

Återföring ska ske då taket, dvs. den justerade anskaffningsutgiften inkl. justeringar, blivit negativt. Vid återföring av expansionsfond ska man, till skillnad från vid avsättningar, i princip ta hänsyn till inte bara själva återföringsbeloppet utan även till att expansionsfondsskatt kommer att återfås med 28 % av återföringen och att denna post ska påverka taket. Om taket är -72 000 kr måste således 100 000 kr eller 138,89 % av den negativa justerade anskaffningsutgiften återföras. Taket höjs då med 100 000 kr men sänks med 28 000 kr, dvs. nettot blir en höjning på 72 000 kr och ytterligare återföring behövs inte.

Detta innebär att om kapitalunderlaget blir negativt ska återföring ske med 138,89 % av det negativa beloppet.

22.4 Återföring av avdragen

**Återföring
beskattas**

Återföring innebär att hela eller en del av avsättningen i näringsverksamheten återförs till beskattning genom att det återförda beloppet läggs till vid beräkning av resultatet av näringsverksamhet, se 34 kap. 14 § IL. Vanlig inkomstskatt och egenavgifter/SLF utgår. Dessutom blir beloppet sjukpenning- och pensionsgrundande om näringsverksamheten är aktiv.

**Expansionsfonds-
skatten återfås**

Samma år återfås den expansionsfondsskatt som erlagts för beloppet (34 kap. 3 § IL). Om 100 000 kr återförs kommer således 28 % eller 28 000 kr att gottskrivas.

Frivillig återföring	<p>Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag får under verksamhetens gång frivilligt helt eller delvis återföra avsatt expansionsfond när de önskar. Det finns ingen bestämd tidsgräns som för periodiseringsfonder när expansionsfonder ska återföras.</p> <p>Om verksamheten gått med underskott kan detta innebära att återföringen kvittas mot underskottet och att något skattepliktigt överskott inte uppkommer. Trots det ska expansionsfondsskatten gottskrivas näringsidkaren. Detta sker vid debitering av slutlig skatt (65 kap. 8 § IL).</p>
Tvingande återföring	<p>I vissa fall måste avsatt expansionsfond dock helt eller delvis återföras till beskattning. Detta gäller i följande fall.</p>
Taket överskrids	<p>1. Då taket för totala avsättningar minskat kan det bli aktuellt att helt eller delvis återföra tidigare avsatt expansionsfond.</p> <p>Av 34 kap. 6 och 12 §§ IL framgår att det finns ett tak för de totala avsättningarna från olika år. Eftersom expansionsfond inte får tas upp till så stort belopp att taket överskrids, måste den överskjutande delen återföras till beskattning (34 kap. 15 § IL).</p>
Näringsverksamheten upphör	<p>2. Avsatta expansionsfonder ska obligatoriskt återföras till beskattning när näringsverksamheten upphör (34 kap. 16 och 17 §§ IL).</p> <p>Viss skattelättnad kan i dessa fall komma i fråga med hjälp av reglerna om ackumulerad inkomst, se 66 kap. 21 § 3. IL och avsnitt 13 i del 1. Detta gäller både för enskilda näringsidkare och för delägare i handelsbolag (prop. 1993/94:50 s. 246).</p>
Enskild näringsverksamhet upphör	<p>När en enskild näringsidkare upphör att bedriva näringsverksamhet ska, som huvudregel, samtliga avsatta expansionsfonder återföras till beskattning.</p> <p>Det finns emellertid möjlighet att överlåta expansionsfond i samband med att enskild näringsverksamhet</p> <ul style="list-style-type: none">– överlåts benefikt (avsnitt 22.5.1) eller– överförs till handelsbolag (avsnitt 22.5.2) eller aktiebolag, (avsnitt 22.5.3).
Delägare i handelsbolag	<p>När ett handelsbolag upphör att bedriva näringsverksamhet ska delägarens expansionsfonder återföras till beskattning (34 kap. 17 § IL).</p> <p>Ett annat fall då expansionsfond i princip ska återföras är när en delägare i ett handelsbolag avyttrar sin andel. Med avyttring</p>

- avses inte bara försäljning utan också inlösen av andel och upplösning av bolaget (50 kap. 2 § 1 st. IL).
- Överlåtelse av expansionsfond** Även i handelsbolagsfallen finns möjlighet att överlåta expansionsfond då
- andel i handelsbolag ges bort i gåva e.d. (avsnitt 22.5.4) eller
 - verksamhet i handelsbolag överförs till aktiebolag, se avsnitt 22.5.6.
- Vidare finns en möjlighet att ta över expansionsfond från ett handelsbolag i samband med utskiftning, dvs. övergång från handelsbolag till enskild näringsverksamhet, se avsnitt 22.5.5.
- Gåva med kapitalvinstbeskattning** I det fallet andelen övergått till annan på benefikt sätt och den justerade anskaffningsutgiften är negativ sker också en kapitalvinstbeskattning hos överlåtaren (50 kap. 2 § 2 st. IL).
- Eftersom den totala avsättningen till expansionsfond inte får vara så stor att den justerade anskaffningsutgiften efter vissa ändringar blir negativ, torde det i denna situation vara ovanligt att det finns någon avsättning till expansionsfond att återföra. Eftersom beskattning i dessa fall ska ske som om andelen avyttrats, bör i förekommande fall avsatt expansionsfond emellertid normalt återföras till beskattning. Expansionsfonden kan dock i vissa fall övertas, se avsnitt 22.5.4.
- Gåva utan kapitalvinstbeskattning** I det fallet att andelen i handelsbolaget övergått till annan på benefikt sätt och med en positiv justerad anskaffningsutgift sker däremot inte någon kapitalvinstbeskattning.
- I vissa fall övertas expansionsfonden av den som övertar andelen i handelsbolaget, se avsnitt 22.5.4. Om expansionsfonden inte övertas ska expansionsfonden återföras till beskattning och expansionsfondsskatten kommer att återbetalas.
- Återföring i övriga fall** I övrigt ska expansionsfonder återföras till beskattning när
- skattskyldigheten för näringsverksamheten upphör,
 - näringsverksamheten inte längre ska beskattas i Sverige på grund av ett skatteavtal,
 - den skattskyldige är begränsat skattskyldig och dör under beskattningsåret,
 - den enskilde näringsidkaren eller delägaren i handelsbolaget försätts i konkurs.

Dessa regler gäller såväl för enskilda näringsidkare som delägare i handelsbolag. Dessutom ska expansionsfonder återföras till beskattning om det har beslutats att handelsbolaget ska träda i likvidation eller handelsbolaget försätts i konkurs.

Flera näringsverksamheter

I det fallet det finns flera näringsverksamheter påverkas bara den expansionsfond som avser just den aktuella näringsverksamheten.

Den som har två näringsverksamheter kan således återföra expansionsfond i en av dem, t.ex. för att kvitta bort ett underskott, men behålla avsättningen i den andra.

Om en enskild näringsverksamhet läggs ner återförs den expansionsfond som avser den enskilda näringsverksamheten men inte expansionsfonder som avser andra näringsverksamheter. Det samma gäller i det motsatta fallet att en andel i ett handelsbolag avyttras men en enskild näringsverksamhet behålls.

Ökar kapitalunderlaget för räntefördelning

En expansionsfond som återförs till beskattning höjer kapitalunderlaget för framtida räntefördelning i och med att 72 % av expansionsfonderna ska reducera kapitalunderlaget för räntefördelning.

22.5 I vilka fall fonderna får tas över

Överföring av expansionsfond

Av 34 kap. 18–22 §§ IL framgår att expansionsfond i vissa fall kan överföras från en person till en annan eller från en näringsverksamhet till en annan utan återföring. Det kan bli aktuellt i följande fall.

Gåva e.d.

Vid gåva e.d. av enskild näringsverksamhet eller andel i handelsbolag till fysisk person.

Byte av företagsform

Bestämmelserna vid överföring av expansionsfond vid byte till annan företagsform finns beskrivna i avsnitten 22.5.2, 22.5.3, 22.5.5 och 22.5.6.

Syftet

Syftet bakom bestämmelserna är att undvika inlåsnings effekter och att underlätta byte av företagsform.

I överlåtarens ställe

Den som övertar expansionsfond inträder i överlåtarens ställe. Han betalar inte expansionsfondsskatt första året han redovisar expansionsfond trots att hans expansionsfond ökat.

Om han tidigare haft en egen expansionsfond och den övertagna expansionsfonden ingår i samma näringsverksamhet kommer posterna att slås samman.

När han återför avsättningen blir återföringen beskattad. Samtidigt gottskrivs han den expansionsfondsskatt som den tidigare innehavaren erlagt.

**Flera närings-
verksamheter**

Vid flera näringsverksamheter gäller bestämmelserna för expansionsfond i varje näringsverksamhet för sig. En expansionsfond avseende en enskild näringsverksamhet kan således överföras till en annan person medan en expansionsfond avseende ett handelsbolag behålls.

**Hela posten
eller en del**

Hela expansionsfonden behöver inte överföras utan man kan nöja sig med att överföra en del av den. Samtliga förutsättningar för överföring i det aktuella fallet måste emellertid vara uppfyllda. Den del som inte överförs ska återföras till beskattning om näringsverksamheten upphört för den tidigare ägaren.

22.5.1 Från enskild näringsidkare till annan enskild näringsidkare

**Benefika
överlåtelse**

Om reattillgångar i en enskild näringsverksamhet övergår till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, testamente, gåva eller bodelning får mottagaren helt eller delvis ta över en expansionsfond om

- mottagaren vid arv eller testamente skriftligen förklarar att han tar över expansionsfonden, eller
- parterna vid gåva eller bodelning träffar skriftligt avtal om övertagandet.

Mottagaren ska ta över hela näringsverksamheten, en verksamhetsgren eller en ideell andel av verksamheten eller verksamhetsgrenen. Den övertagna expansionsfonden eller delen därav ska åtföljas av en motsvarande andel av reattillgångarna i överlåtarens näringsverksamhet. Dessutom ska överförda reattillgångar och andra tillgångar uppgå till minst 72 % av den övertagna expansionsfonden eller delen av fonden. Det är tillgångarnas nettovärde, dvs. värdet på övertagna tillgångar minskat med övertagna skulder, som ska motsvara minst 72 % av värdet på den övertagna fonden. Dessa nettotillgångar kan utgöras även av andra tillgångar än reattillgångar (34 kap. 18 § 1 och 2 st. IL).

Tillgångar som överförs för att tillgodose de krav på kapitaltillskott som ställs när t.ex. även en periodiseringsfond övertas, kan inte också räknas med bland de tillgångar som krävs för att en expansionsfond ska få tas över.

Expansionsfonden får dock inte tas över till den del den överstiger 185 % av det värde som reallgångarna i näringsverksamheten uppgick till vid utgången av det tredje beskattningsåret före det aktuella beskattningsåret (jämförelsebeloppet). Om fonden bara delvis tas över, får den övertagna fondens värde högst uppgå till så stor del av jämförelsebeloppet som de överförda tillgångarna utgör av samtliga reallgångar vid tidpunkten för överföringen (34 kap. 18 § 3 st. IL) Värdet av reallgångarna ska beräknas på det sätt som anges i 33 kap. 12 § 1 st. och 13 § IL.

Om expansionsfonden tas över, anses den som tar över fonden själv ha gjort avsättningarna och avdragen för dem (34 kap. 18 § IL).

Till fysisk person Överlåtelsen ska göras till en fysisk person som är obegränsat skattskyldig i Sverige. Det är numera även möjligt att överlåta expansionsfond till ett dödsbo. Vidare kan ett dödsbo överlåta sin expansionsfond till en fysisk person.

Reallgångar En förutsättning är att reallgångar i näringsverksamheten överläts. Vad som avses med reallgångar framgår av avsnitt 22.5.7.

Skriftligt avtal eller förklaring Vid gåva och bodelning ska parterna skriftligen avtala att expansionsfond ska övertas av förvärvaren. Vid arv och testamente ska den som övertar expansionsfond lämna en skriftlig förklaring om detta.

Bodelning sker ofta pga. makes död. Om efterlevande maken är ensam dödsbodelägare torde det enligt Skatteverkets mening räcka med en skriftlig förklaring om att expansionsfonden övertas. Någon annan person att träffa avtal med finns ju inte.

Högst 185 % av värdet av reallgångarna tre år tidigare Övertagandet får bara avse högst ett belopp motsvarande 185 % av värdet av reallgångarna i verksamheten vid utgången av det tredje beskattningsåret före beskattningsåret.

Regeln har införts för att hindra att egendom läggs in i verksamheten kort före överlåtelsen av skatteskal, exempelvis för att utnyttja skillnader i marginalskatt och egenavgifter/SLF (prop. 1993/94:50 s. 238 och prop. 1996/97:12 s. 37 och s. 55).

Reglerna om hur stor expansionsfond som får övertas anknyter bara till reallgångarna. Det hjälper inte att annan egendom finns som motsvarar expansionsfonden. Man tar inte heller hänsyn till skulderna, utan man kan överta skulder tillsammans

Vad gäller för överlåtaren?

med reallgångarna. Däremot kan likvida medel överföras tillsammans med reallgångarna.

Om näringsverksamheten helt eller delvis förs över till annan och expansionsfonden eller en del av den tas över av mottagaren enligt bestämmelserna i 34 kap. 18 § IL, gäller inte begränsningen till 138,89 % av kapitalunderlaget. Om bara en del av näringsverksamheten förs över och motsvarande del av fonden tas över enligt 34 kap. 18 § IL, får avdraget göras vid tidpunkten för överföringen av näringsverksamheten, men avdraget redovisas först vid den efterkommande deklarations-tidpunkten. När det totala avdraget för beskattningsåret beräknas för den verksamhet som inte förts över ska avdraget minskas med det tidigare under beskattningsåret gjorda avdraget. Om det justerade positiva resultatet understiger det tidigare gjorda avdraget, ska överskjutande del av avdraget återföras, dock bara med ett så stort belopp att återföringen inte begränsar rätten till avdrag för den del av näringsverksamheten som förts över enligt ovannämnda 18 § (34 kap. 4 § andra stycket IL).

Regeln tillämpades första gången vid 2006 års taxering och den har införts för att man ska få göra avdrag för avsättning till expansionsfond även under ett år då man överlåter hela eller delar av sin näringsverksamhet.

Exempel 1

Vid överföringen av en del av näringsverksamheten är det för expansionsfond justerade positiva resultatet 1 000 och överlåtaren gör avdrag med detta belopp. Vid beskattningsårets utgång beräknas det justerade resultatet till 1 500. Avdrag kan således göras med högst detta belopp. Detta avdrag ska emellertid minskas med det tidigare gjorda avdraget och således kan avdrag nu göras med högst 500. Sammanlagt uppgår avdragen till 1 500, varav 1 000 avser det avdrag som gjordes vid den partiella överföringen och 500 det ytterligare avdrag som beräknades vid beskattningsårets utgång. Eftersom det justerade positiva resultatet (1 500) vid beskattningsårets utgång överstiger det tidigare gjorda avdraget (1 000) blir det inte aktuellt att återföra något av det tidigare gjorda avdraget, givetvis under förutsättning att överlåtaren har ett kapitalunderlag som täcker hans expansionsfond vid räkenskapsårets utgång. Dessutom måste mottagaren ha ett kapitalunderlag vid beskatt-

ningsårets utgång som täcker hans tidigare under året övertagna expansionsfond. Har han inte det måste hela eller delar av den övertagna expansionsfonden återföras till beskattning hos mottagaren.

Exempel 2

Överlåtaren har vid överföringen gjort avdrag med 1 000. I samband med överföringen av näringsverksamheten förs tre tiondelar av reallgångarna över till en annan enskild näringsidkare, som övertar lika stor del av den avdragna expansionsfonden, dvs. 300 (i exemplet förutsätts att den övertagna delen av fonden endast består av den avsättning som gjorts genom det aktuella avdraget). Av avdraget på 1 000 avser överlåtaren således att behålla 700 för egen del. Vid beskattningsårets utgång beräknas det justerade positiva resultatet till 200. Således kan avdrag vid beskattningsårets utgång göras med högst detta belopp. Avdraget ska emellertid minskas med det tidigare gjorda avdraget (1 000) och det leder till att något ytterligare avdrag inte kan göras eftersom differensen blir negativ. Eftersom det justerade positiva resultatet vid beskattningsårets utgång understiger det tidigare gjorda avdraget blir det aktuellt att återföra det tidigare avdraget. Det tidigare gjorda avdraget ska återföras till den del det överstiger det positiva justerade resultatet, dvs. 800 (1 000 - 200) ska återföras. Det innebär att det totala avdraget blir 200. Det skulle emellertid medföra att avdrag inte kan göras med de 300 som har överförts till någon annan. Återföringen begränsas därför till 700. Av det tidigare avdraget återstår således 300 som har överförts till någon annan. Överlåtarens resultat av näringsverksamheten kommer således att uppgå till -100 (200 - 300).

22.5.2 Från enskild näringsverksamhet till handelsbolag

Överlåtelse av enskild näringsverksamhet till handelsbolag

- En expansionsfond får föras över om en enskild näringsidkare
- överlåter samtliga reallgångar i näringsverksamheten till ett svenskt handelsbolag som han har en andel i eller genom överlåtelsen får en andel i, och
 - begär att expansionsfonden inte ska återföras.

	<p>Om expansionsfonden förs över, anses delägaren ha gjort avsättningarna och avdragen för dem såsom delägare i handelsbolaget (34 kap. 19 § IL).</p>
Byte av näringsverksamhet	<p>Av 34 kap. 19 § IL framgår att en fysisk person eller ett dödsbo i vissa fall kan flytta expansionsfond från en enskild näringsverksamhet till en handelsbolagsandel.</p>
Samtliga realtillgångar	<p>En förutsättning är att samtliga realtillgångar i verksamheten överläts till handelsbolaget. Detta innebär enligt Skatteverkets mening att hela näringsverksamheten måste överlätas, inte bara exempelvis ett hyreshus av flera. Vad som avses med realtillgångar framgår av avsnitt 22.5.7.</p>
Till eget handelsbolag	<p>En annan förutsättning är att överlåtaren innehade eller genom överlåtelsen kom att inneha en andel i handelsbolaget. Expansionsfonden kan således inte överföras till ett handelsbolag där överlåtaren inte är eller blir delägare. Det finns å andra sidan inget krav på att den ägda andelen ska ha viss storlek eller att den ska vara relaterad till tillskottet, utan den kan i princip vara hur liten som helst.</p>
Begäran	<p>Vidare ska överlåtaren begära att expansionsfonden inte ska återföras till beskattning i den enskilda näringsverksamheten utan överföras till andelen i handelsbolaget.</p>
Överföringen beskattas inte	<p>Överföringen av expansionsfonden föranleder varken beskattning för den enskilde näringsidkaren eller för handelsbolaget/ delägaren.</p> <p>Om delägaren tidigare hade en post expansionsfond för handelsbolaget kommer denna att läggas samman med den överförda posten under förutsättning att de ingår i samma näringsverksamhet.</p>
Återföring i handelsbolaget	<p>När expansionsfonden återförs ska beskattning ske i den näringsverksamhet som är knuten till handelsbolaget. Den tidigare erlagda expansionsfondsskatten återfås.</p>
Anskaffningsutgiften på andelen påverkas	<p>Den justerade anskaffningsavgiften på andelen i handelsbolaget ska efter överföringen minskas med 72 % av det överförda beloppet, se 50 kap. 5 § IL och avsnitt 34 i del 1. Skälet är att avdraget för avsättning till expansionsfond (minus expansionsfondsskatten) inte påverkade anskaffningsutgiften för andelen vid avsättningen, eftersom avsättningen gjordes i den enskilda näringsverksamheten. En korrigering måste därför göras vid överlåtelsen eftersom en framtida återföring av expansionsfonden kommer att öka den justerade anskaffningsutgiften.</p>

22.5.3 Från enskild näringsverksamhet till aktiebolag

Av 34 kap. 20 § IL framgår att en fysisk person eller ett dödsbo kan överlåta expansionsfond till ett aktiebolag. Därvid upphör expansionsfonden. En expansionsfond upphör utan att bestämmelserna om återföring av avdragen i 14–16 §§ blir tillämpliga om en enskild näringsidkare

- överlåter samtliga reallgångar i näringsverksamheten till ett aktiebolag som han äger aktier i eller genom överlåtelsen kommer att äga aktier i,
- begär att expansionsfonden inte ska återföras, och
- gör ett tillskott till bolaget som motsvarar minst 72 % av expansionsfonden.

I 48 kap. 12 § IL finns bestämmelser om beräkningen av omkostnadsbeloppet för aktierna.

Samtliga reallgångar

En förutsättning är att samtliga reallgångar i verksamheten överlåts till aktiebolaget. Med verksamheten avses hela näringsverksamheten, inte bara exempelvis ett hyreshus av flera, se prop. 1993/94:50 s. 319. Vad som avses med reallgångar framgår av avsnitt 22.5.7.

Till eget aktiebolag

En annan förutsättning är att överlåtaren ägde eller genom överlåtelsen kom att äga aktier i bolaget. Inte heller här finns något krav på hur stor andel av aktiebolaget han ska äga.

Begäran

Även i detta fall ska överlåtaren begära att expansionsfonden inte ska återföras.

Beskattat kapital i bolaget

Innebörden av begäran ska vara, att han önskar att expansionsfonden ska ersättas av beskattat kapital i aktiebolaget. Aktiebolaget kan ju inte ha någon expansionsfond.

Eftersom posten expansionsfond inkluderar den inbetalda expansionsfondsskatten på 28 %, kommer 72 % av expansionsfonden att tas upp som beskattat kapital i bolaget efter överlåtelsen.

Kapital motsvarande 72 % av expansionsfonden ska tillskjutas

Ytterligare en förutsättning för att expansionsfonden inte ska återföras är att överlåtaren skjutit till kapital till bolaget motsvarande den post av beskattat kapital som aktiebolaget tar upp. Återstående 28 % har betalats in i expansionsfondsskatt och kommer efter överföringen att motsvara bolagsskatten på det överförda beskattade kapitalet.

Vid apportemission gällde t.o.m. den 29 januari 2004 att något tillskott inte behövde göras. Vid överföringar efter nämnda datum krävs tillskott på 72 % av expansionsfonden även vid apportemission (se prop. 2003/04:133).

**Ingen åter-
betalning**

Eftersom aktiebolag inte kan ha expansionsfond kommer någon återbetalning av expansionsfondsskatt inte att ske, varken till aktiebolaget eller till den enskilde näringsidkaren. Återbetalning sker endast vid återföring av expansionsfond, i detta fall återförs den inte utan den upphör.

**Omkostnads-
belopp för
aktierna**

Det tillskott som är en förutsättning för tillämningen av bestämmelserna om upphörande av expansionsfonder i samband med att tillgångar överläts till aktiebolaget ska inte räknas med vid beräkningen av omkostnadsbeloppet för aktierna (48 kap. 12 § IL). Om tillskottet inte är tillräckligt stort måste en del av expansionsfonden återföras till beskattning i den enskilda näringsverksamheten.

Vid apportemission t.o.m. den 29 januari 2004 gällde att anskaffningsutgiften för aktierna skulle minskas med ett belopp motsvarande 72 % av den överförda expansionsfonden (48 kap. 12 § IL). Vid apportemission efter nämnda datum gäller reglerna i närmast ovanstående stycke.

**22.5.4 Från handelsbolagsdelägare till annan handels-
bolagsdelägare**

En expansionsfond får tas över om

- en delägars andel i ett svenskt handelsbolag övergår till en obegränsat skattskyldig fysisk person genom arv, testamente, gåva eller bodelning, och
- mottagaren vid arv eller testamente skriftligen förklarar att han tar över expansionsfonden, eller
- parterna vid gåva eller bodelning träffar skriftligt avtal om övertagandet.

Expansionsfonden får dock inte tas över till den del den överstiger den justerade anskaffningsutgiften enligt 50 kap. IL. Den får inte heller tas över till den del den överstiger den justerade anskaffningsutgiften vid utgången av det tredje beskattningsåret före det aktuella beskattningsåret ökad med en tredjedel.

Om andelen i handelsbolaget är en lagertillgång, gäller i stället att expansionsfonden inte får tas över till den del den överstiger andelens skattemässiga värde. Den får inte heller tas

över till den del den överstiger motsvarande värde vid utgången av det tredje beskattningsåret före det aktuella året ökad med en tredjedel.

Om expansionsfonden tas över, anses den som tar över fonden själv ha gjort avsättningarna och avdragen för dem såsom delägare i handelsbolaget (34 kap. 21 § IL).

Till fysisk person

Överlåtelsen ska enligt 34 kap. 21 § IL göras till en fysisk person som är obegränsat skattskyldig i Sverige. Det är numera även möjligt att överlåta expansionsfond till ett dödsbo. Vidare kan ett dödsbo överlåta sin expansionsfond till en fysisk person.

Hela andelen

Av prop. 1993/94:50 s. 320 framgår att hela andelen ska överlåtas.

Skriftligt avtal eller förklaring

Vid gåva och bodelning ska parterna skriftligen avtala att expansionsfond ska övertas av förvärvaren. Vid arv och testamente ska den som övertar expansionsfonden lämna en skriftlig förklaring om detta.

Om bodelning, då efterlevande make är ensam dödsbo-delägare, se avsnitt 22.5.1.

Högst motsvarande anskaffningsutgiften

Övertagandet är begränsat till den del av expansionsfonden som motsvarar den justerade anskaffningsutgiften på andelen enligt 50 kap. IL.

Högst 133 % av anskaffningsutgiften tre år tidigare

Övertagandet får dessutom bara avse högst ett belopp motsvarande den justerade anskaffningsutgiften vid utgången av det tredje beskattningsåret före det aktuella beskattningsåret ökat med en tredjedel.

Att beloppet är lägre än vid enskild näringsverksamhet beror på att den justerade anskaffningsutgiften sänkts med erlagd expansionsfondsskatt.

Spärreglerna har införts för att förhindra att egendom av skatteskal läggs in i verksamheten kort före överlåtelsen.

22.5.5 Från handelsbolag till enskild näringsverksamhet

Om en delägare i ett svenskt handelsbolag tillskiftas reallgångar vid bolagets upplösning får en expansionsfond föras över om

- delägaren begär att expansionsfonden inte ska återföras, och

- överföringen inte föranleder uttagsbeskattning enligt bestämmelserna i 22 kap. IL.

Om expansionsfonden förs över, anses delägaren ha gjort avsättningarna och avdragen för dem i enskild näringsverksamhet (34 kap. 22 § IL).

För att föra över näringsverksamheten från ett handelsbolag till enskild näringsverksamhet i de fall där det finns expansionsfonder som också ska överföras måste man således upplösa handelsbolaget i samband med överföringen av verksamheten. Det räcker inte att bara föra över tillgångarna.

Från och med den 18 april 2008 kan ett handelsbolag emellertid inte ingå i en underprisöverlåtelse. Förs tillgångar över i samband med upplösningen av handelsbolaget efter ovannämnda datum och denna överföring sker till underpris ska en uttagsbeskattning ske. Då kan expansionsfonden inte föras över till den enskilde näringsidkaren utan den ska i stället återföras till beskattning på blankett N3A.

En upplösning av handelsbolaget jämställs med en avyttring (50 kap. 2 § IL). Därmed ska också en kapitalvinst/ kapitalförlust beräknas.

Anskaffningsutgiften för andelen i handelsbolaget ska efter överföringen ökas med 72 % av det överförda beloppet, se 50 kap. 5 § 1 st. IL. Skälet är att avdraget för avsättning till expansionsfond minus expansionsfondsskatten minskade anskaffningsutgiften vid avsättningen. En korrigering måste därför nu göras vid överföringen.

22.5.6 Från handelsbolag till aktiebolag

Det finns ingen särskild reglering i 34 kap. IL om hur man gör med expansionsfonder när man för över verksamheten från ett handelsbolag till ett aktiebolag.

I förarbetena påpekades (prop. 1993/94:50 s. 320) att en ombildning av ett handelsbolag till ett aktiebolag utan beskattning för minskning av expansionsfonder kan ske i två led. Först upplöses handelsbolaget, varvid nuvarande 34 kap. 22 § IL tillämpas, och sedan överlåts tillgångarna till aktiebolaget varvid 34 kap. 20 § IL tillämpas.

Man måste således simulera att man gör ombildningen via omvägen över ett enkelt bolag (enskild näringsverksamhet).

Normalt kommer ingen redovisning att ske av det enkla bolaget eftersom överföringen i praktiken sker ”sekundsabbt” från handelsbolaget till enskild näringsverksamhet (se avsnitt 22.5.5) och därefter direkt vidare till aktiebolaget (se avsnitt 22.5.3). Någon redovisning av enskild näringsverksamhet (blankett NE) behöver inte ske på grund av en sådan ombildning.

Observera dock vad som ovan, i avsnitt 22.5.5, sagts om att handelsbolag från och med den 18 april 2008 inte kan ingå i en underprisöverlåtelse.

22.5.7 Definition av reattillgångar

Med reattillgångar avses alla tillgångar som räknas in i kapitalunderlaget för expansionsfond i enskild näringsverksamhet med undantag av kontanter, tillgodohavanden i kreditinstitut eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och liknande tillgångar (34 kap. 23 § IL).

23 Familjebeskattning

60 kap. IL

prop. 1999/00:2

SOU 1997:2

Sammanfattning

I avsnittet behandlas reglerna i 60 kap. IL gällande egenföretagares fördelning av inkomster när make och barn arbetar i verksamheten.

Makar som tillsammans deltar i enskild näringsverksamhet kan sinsemellan fördela resultatet av verksamheten. Fördelningen sker på olika sätt utifrån om det är gemensam verksamhet eller medhjälpfall. Avdragsrätt föreligger inte för ersättning för arbete som utförts av egna barn under 16 år. För äldre barn får avdraget för ersättning för utfört arbete inte överstiga marknadsmässig ersättning.

Om verksamheten bedrivs i fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag tar medhjälpande make själv upp sin ersättning för utfört arbete. Om ersättningen överstiger marknadsmässig ersättning beskattas överskjutande del i stället hos den företagsledande maken. Ersättning för utfört arbete till egna barn under 16 år beskattas hos den av makarna som har den högsta inkomsten från företaget. Detsamma gäller för äldre barn till den del ersättningen överstiger marknadsmässig ersättning.

23.1 Enskild näringsverksamhet

Det skattemässiga resultatet av en enskild näringsverksamhet kan under vissa förutsättningar fördelas mellan makar. Man skiljer då mellan medhjälpfall och gemensam verksamhet, se avsnitt 23.2.

Genom lagstiftning 1976 infördes bestämmelser om inkomstuppdelning mellan makar vid beräkning av inkomst av

jordbruksfastighet och av rörelse samt om ersättning till barn. Dessa regler har i viss mån ändrats i samband med 1991 års skattereform.

SKV A 2004:23 Skatteverket har meddelat allmänna råd för tillämpning av bestämmelserna (SKV A 2004:23, se även Skatteverkets meddelande SKV M 2004:12).

23.1.1 Ersättning till barn

En enskild näringsidkare kan anställa eget barn i verksamheten och avlöna barnet för utfört arbete.

Ersättning för arbete som utförts av den skattskyldiges barn under 16 år får inte dras av i enskild näringsverksamhet eller inkomstlagen tjänst och kapital (60 kap. 2 § IL).

Är barnet över 16 år är avdragsrätten begränsad till marknadsmässig ersättning. Detta gäller oavsett om barnet är hemma- varande eller inte. Begränsningen till marknadsmässig lön är även tillämplig på vuxna barn till näringsidkaren.

Ersättning som inte får dras av ska inte tas upp till beskattning hos barnet. Innebörden av avdragsförbudet är att ersättning som inte får dras av kommer att ingå i resultatet för näringsidkaren själv.

Barn och barns ålder

Ersättning till barn kan utgå, för arbete som utförts, från den tidpunkt under kalenderåret då barnet fyller 16 år (prop. 1999/00:2 del 2 s. 651.) Med barn avses också styvbarn och fosterbarn (2 kap. 21 § IL).

Marknadsmässig ersättning

Vad som utgör marknadsmässig ersättning kan i de flesta fall bestämmas med utgångspunkt i gällande kollektivavtal. Utbildning och erfarenhet m.m. bör också beaktas vid bedömningen.

I de fall barnet inte varit heltidsanställt i verksamheten är det lämpligt att barnets föräldrar fortlöpande antecknar barnets arbetstid och arbetsuppgifter för att de vid t.ex. förfrågan ska kunna visa att förutsättningar för avdragsrätt finns.

23.1.2 Ersättning till make

En enskild näringsidkare kan anställa make i verksamheten. Ersättning för det arbete som utförs av den skattskyldiges make får emellertid inte dras av i den enskilda näringsverksamheten eller i inkomstlagen tjänst eller kapital (60 kap. 3 § IL). Detta innebär att beloppet kommer att ingå i resultatet av verksamheten. Vinsten kan sedan fördelas mellan makarna, se avsnitt 23.2.

Bestämmelserna om makar ska tillämpas också på sambor som tidigare har varit gifta med varandra eller som har eller har haft gemensamma barn (2 kap. 20 § IL). Två makar ska anses som makar från den dag de gifter sig till den dag äktenskapet upplöses. Sådana personer som lever tillsammans utan att vara gifta men som har varit gifta tidigare eller har eller har haft gemensamma barn, ska behandlas som makar från den dag de börjar leva tillsammans till den dag sammanlevnaden upphör (prop. 1999/00:2 del 2 s. 651).

Ersättning som inte får dras av ska inte tas upp hos maken.

23.2 Makar som tillsammans deltar i enskild näringsverksamhet

Makar som tillsammans deltagit i *enskild näringsverksamhet* kan, oavsett vem av dem som äger fastigheten eller rörelsekapitalet etc., fördela resultatet av verksamheten sinsemellan.

Reglerna för uppdelning av inkomsten är beroende av makarnas ställning i verksamheten. Man skiljer mellan två fall (60 kap. 4 och 5 §§ IL).

Medhjälpare

Medhjälparfall föreligger om den ena av makarna med hänsyn till utbildning, arbetsuppgifter och övriga omständigheter kan anses ha en ledande ställning i verksamheten och den andra maken inte har en sådan ställning.

Gemensam verksamhet

Gemensamt bedriven verksamhet föreligger om båda makarna kan anses ha samma ställning i verksamheten. Detta innebär emellertid inte något krav på företagsledande ställning för bägge makarna.

För gränsdragningen mellan företagsledare och medhjälpare se avsnitt 23.2.1.

Särskilda beräkningseenheter

All enskild näringsverksamhet som bedrivs av fysisk person ska hänföras till en enda näringsverksamhet. Detta kan leda till att resultatet av den verksamhet som makarna bedrivit tillsammans kommer att ingå i näringsverksamhet som består av flera olika verksamheter. Makarnas respektive näringsverksamheter kan därmed bli olika. Handelsbolag bildar en särskild näringsverksamhet hos delägaren, som är skild från den som hans egen verksamhet bildar.

Exempel

Antag att två makar tillsammans bedriver jordbruk. Den ene har därutöver en elbyrå och den andre en arkitektbyrå. Även de båda senare verksamheterna bedrivs som enskild näringsverksamhet. För den ene maken kommer då jordbruket och elbyrån att bilda en näringsverksamhet. För den andre kommer jordbruket att bilda en näringsverksamhet tillsammans med arkitektverksamheten.

Skillnad i beskattningskonsekvenser

Skillnaderna i beskattningskonsekvenser mellan medhjälpfall och gemensam verksamhet är ofta förhållandevis obetydliga. Medhjälpfallens begränsning till marknadsmässig ersättning (se avsnitt 23.2.2) får vanligtvis betydelse endast om verksamheten är mycket lönsam eller om ordinarie timersättning för de båda makarnas arbetsinsatser är avsevärt olika. Den kan emellertid också få betydelse vid extraordinära intäkter.

Systemet för underskottsavdrag påverkar inte möjligheterna till inkomstuppdelning. Underskotten rullas vidare från ett år till nästa och kan på så sätt ackumuleras. I medhjälpfallet får emellertid inkomstfördelning inte göras när årets skattemässiga resultat *exklusive* inrullat underskott är negativt.

Exempel

B är medhjälpande make till A. Verksamheten visar för år 1 ett underskott om 20 000 kr och för år 2 ett överskott om 10 000 kr exkl. rullat underskott.

Inkomstfördelning kan inte ske för år 1 eftersom underskott föreligger.

För år 2 kommer verksamheten att visa ett totalt underskott om 10 000 kr (rullat underskott 20 000 - årets överskott 10 000). Inkomstfördelning kan dock ske betr. årets överskott 10 000 kr t.ex. på så sätt att B redovisar 5 000 kr som inkomst och A ett totalt underskott att rulla vidare till nästa år med 15 000 kr.

23.2.1 Företagsledande och medhjälpande make

I förarbetena till 1976 års lagstiftning gjorde departementschefen bl.a. följande uttalande i gränsdragningsfrågan (prop. 1975/76:77 s. 67 f).

”Enligt min mening är regler av det slag som skatteutredningen har föreslagit påkallade av rättviseskäl.

I vissa fall kan det givetvis vara svårt att avgöra om gemensam verksamhet eller medhjälpfall föreligger. Svårigheterna bör dock inte överdrivas. I betänkandet har vissa omständigheter angetts som bör vara vägledande vid bedömningen. Sådan verksamhet som fordrar särskild utbildning eller kompetens bör normalt inte bereda större svårigheter. Har makarna i stort sett samma utbildning och deltar de i arbetet i lika mån finns det anledning att tillämpa reglerna för gemensam verksamhet. Är det däremot fråga om en verksamhet där krav på utbildning eller särskild kompetens inte direkt kan uppställas får ytterligare faktorer vägas in. Om två makar tillsammans driver ett jordbruk och är lika verksamma bör detta kunna bedömas som gemensam verksamhet, i synnerhet om de äger lika stor del av jordbruket och även har samma ekonomiska ansvar. Det nu sagda gäller även åtskilliga verksamheter i rörelseform där själva verksamheten som sådan utövas av båda makarna och samma förhållanden i övrigt föreligger som i det nyss nämnda exemplet.

Däremot bör gemensam verksamhet i denna bemärkelse inte anses föreligga i alla de fall där en av makarna svarar för själva rörelseverksamheten som sådan (taxirörelse, byggnadsverksamhet, konsultverksamhet m.m.) under det att den andre maken svarar för t.ex. kontorsbetonade göromål, även om båda äger del i förvärvskällan.”

Samma bedömning oavsett företagsform

Vid 1991 års skattereform har föredragande statsrådet framhållit (prop. 1989/90:110 s. 604), att det ovan citerade uttalandet om gränsdragningen mellan gemensam verksamhet och medhjälpfall ”är vägledande både i direktägd verksamhet och i fåmansföretag där båda makarna är verksamma”. Uttalandet gjordes mot bakgrund av att företagsskatteskommittén vid sin uppföljning funnit att strängare krav tycktes ha ställts för att anse båda makarna som företagsledare i ett fåmansföretag än för att anse en direktägd näringsverksamhet gemensamt bedriven. Försiktighet bör därför iaktas när det gäller tolkning av företagsledarbegreppet i äldre praxis om inkomstuppläggning i fåmansföretag (inklusive fåmanshandelsbolag). Vägledning bör främst sökas i den praxis som utvecklats beträffande direktägd näringsverksamhet. Som exempel kan nämnas rättsfallet RÅ 1983 1:69 där två makar

ansetts gemensamt bedriva tomtrörelse oavsett att mannen varit lagfaren ägare till tomterna.

För att bedöma om båda eller endast en av makarna är att anse som företagsledare bör man beakta bl.a. verksamhetens art, makarnas arbetsuppgifter i företaget och om de har utbildning som kan anses ändamålsenlig med hänsyn till arbetsuppgifterna i företaget. Även sådan tidigare yrkeserfarenhet som kan ha betydelse med hänsyn till arbetsuppgifterna bör beaktas vid bedömningen av om även företagsledarens make har en med företagsledare jämförlig ställning i företaget. Hur ägandet i näringsverksamheten eller företaget fördelar sig mellan makarna saknar däremot i regel betydelse för denna bedömning. Således kan det förekomma att den maken som äger verksamheten anses vara medhjälpare make medan den andre maken anses vara företagsledare. Om företaget har bildats, eller verksamheten startats, av den ene maken och om verksamheten kan anses vara direkt beroende av dennes arbetsinsats och särskilda kvalifikationer, bör den andre maken i allmänhet räknas som medhjälpare make. I andra fall bör båda makarna anses som företagsledare om de har sin huvudsakliga förvärvsverksamhet förlagd till näringsverksamheten eller företaget.

Har sådana förhållanden inträffat under året, som medför att den skattskyldige under endast viss del av året kan anses som företagsledare eller medhjälpare make, bör det förhållande som rätt under större delen av året även gälla för resten av året. Undantag härifrån bör dock göras om den ene makens ställning i företaget har ändrats till följd av den andre makens död.

Frågan om vem som varit företagsledare har varit föremål för prövning i bl.a. RÅ 1980 1:80, RÅ 1986 ref. 3 och RÅ 1987 ref. 113. Inkomstuppldelningsreglerna i enskild näringsverksamhet har prövats i bl.a. RÅ 1983 1:69 och RÅ 1984 1:54.

23.2.2 Verksamhet med en företagsledande och en medhjälpare make

I medhjälparefallet anses verksamheten bedriven av den företagsledande maken. Hela överskottet eller underskottet ska enligt huvudregeln (60 kap. 6 § IL) tas upp av den företagsledande maken.

Överskott krävs för inkomstuppdelning

Inkomstuppldelning kan dock göras under förutsättning att näringsverksamheten ger överskott. Den inkomst som fördelas beräknas utan avdrag för egenavgifter. Den del av inkomsten av näringsverksamheten som tas upp hos den medhjälpare maken

får inte överstiga vad som motsvarar marknadsmässig ersättning för dennes arbete. Vid fördelningen i belopp är den medhjälpande makens faktiska arbetsinsats direkt avgörande. Kopplingen till arbetsinsatsen motiveras av att en medhjälpande make har ungefär samma ställning som en utomstående som anställts i företaget och inte har det ansvar som följer av företagsledande arbetsuppgifter.

Lagreglerna om inkomstuppdelning i medhjälpfallen finns i 60 kap. 7–9 §§ IL.

- Arbetsinsats** Något krav på en minsta omfattning av medhjälpande makens arbetsinsats finns inte. Enligt departementschefens (prop. 1976/77:41 s. 36) uttalande bör dock i regel inte beaktas telefonpassning och representation i bostaden.
- Sjukpenning m.m.** Inkomstuppdelning får endast göras beträffande inkomster av själva verksamheten. Sålunda ska t.ex. sjukpenning beskattas hos den make som uppburit den.
- Marknadsmässig ersättning** Marknadsmässig ersättning är vad som normalt betalas för motsvarande arbetsprestation på orten. Ersättningen kan i de flesta fall bestämmas med utgångspunkt i gällande kollektivavtal. Utbildning, branschfarenhet o.d. bör beaktas vid bedömning om ersättningen är marknadsmässig. Även andra bedömningsgrunder kan dock användas. Uppgift bör alltid lämnas i deklARATIONEN efter vilka grunder ersättningen beräknats om den har överstigit 90 kr/tim (SKV A 2004:23 avsnitt 3). Med ersättning avses här medhjälpande makes del av inkomsten efter avdrag för egenavgifter. Den nämnda timersättningen på 90 kr är inte främst att se som uttryck för marknadsmässig ersättning. Den anger i stället i vilka fall utbetalad ersättning särskilt bör motiveras.
- Vid beräkning av marknadsmässig ersättning bör hänsyn också tas till reglerna om semesterersättning.
- Överflyttning till företagsledaren** Om ersättningen till medhjälpande make överstiger vad som kan anses marknadsmässigt, ska överskjutande del beskattas hos den företagsledande maken.
- Vid överflyttning av inkomst från medhjälpande make till företagsledande make bör hänsyn tas till de kostnader den medhjälpande maken haft som om kostnaderna hade varit den företagsledande makens egna.
- Skälig ränta på insatt kapital** Om den medhjälpande maken även äger del i näringsverksamheten eller i det kapital som lagts ner i näringsverksamheten

kan, enligt 60 kap. 8 § IL, ytterligare en del av inkomsten motsvarande skälig ränta som han kan ha uppburit på grund av sin äganderätt eller kapitalinsats hänförs till medhjälpande make. Skälig ränta, se avsnitt 23.3.6.

23.2.2.1 Aktiv eller passiv näringsverksamhet

Aktiv eller passiv verksamhet

Gränsdragning mellan aktiv och passiv näringsverksamhet är beskrivet i avsnitt 5.22 i del 1.

Medhjälpande make

Om den medhjälpande makens arbetsinsats i näringsverksamheten uppgår till ett timtal som motsvarar en tredjedels årsarbetskraft, hänförs dennes inkomst av förvärvskällan normalt till aktiv näringsverksamhet (2 kap. 23 § IL). Detta gäller all inkomst och inte bara den inkomst som avser faktisk arbetsinsats samt sjukpenning etc., utan i förekommande fall också den del som avser skälig ränta på insatt kapital.

Jämkningsskäl

Skulle den medhjälpande makens arbetsinsats inte uppgå till sådant timantal bör kravet på en tredjedels årsarbetskraft kunna jämkas med stöd av specialmotiveringen till numera upphävda 18 § KL (prop. 1989/90:110 s. 646). Reglerna om inkomstuppdelning infördes bl.a. för att medhjälpande make skulle omfattas av socialförsäkringssystemet. Detta syfte skulle i stor utsträckning förfelas om inte kravet på en tredjedels årsarbetskraft kan jämkas.

När den medhjälpande makens arbetsinsats inte motsvarar en tredjedels årsarbetskraft, bör följande kunna vara vägledande vid gränsdragningen mellan aktiv och passiv näringsverksamhet för den medhjälpande maken.

För *medhjälpande make som inte äger del i näringsverksamheten* bör inkomsten hänförs till aktiv näringsverksamhet. Till medhjälpande make får i sådant fall inte hänförs större belopp än som motsvarar marknadsmässig ersättning för dennes faktiska arbetsinsats.

Arbetsersättning och ränta – samma näringsverksamhet

För *medhjälpande make som äger del i näringsverksamheten* blir bedömningen beroende av hur stor del av den medhjälpande makens inkomst av näringsverksamhet som avser ränta på satsat kapital och hur stor del som avser faktisk arbetsinsats. Avser den medhjälpande makens inkomst av näringsverksamheten uteslutande eller så gott som uteslutande ränta på insatt kapital, bör hela inkomsten för den medhjälpande maken hänförs till passiv näringsverksamhet. Avser inkomsten uteslutande eller så gott som uteslutande marknadsmässig ersättning för den medhjälpande makens faktiska

arbetsinsats bör den hänföras till aktiv näringsverksamhet. Övriga fall av kombinerad arbets- och ränteinkomst bedöms var för sig med hänsyn till omständigheterna. Det ligger därvid nära till hands att göra en likartad bedömning som för den företagsledande maken. Att både den beräknade ersättningen för arbetsinsatsen och den beräknade räntan ska hänföras till samma näringsverksamhet följer av 60 kap. 8 § IL.

Egenavgifter

Avdrag för avsättning för egenavgifter ska göras hos vardera maken för sig, 60 kap. 9 § IL.

23.2.3 Gemensamt bedriven verksamhet

Reglerna om inkomstuppdelning vid gemensam verksamhet finns i 60 kap. 10 § IL. Vardera maken ska ta upp den del av intäkterna och kostnaderna i verksamheten som är skälig med hänsyn till hans arbete och övriga insatser i verksamheten.

Bedömningen av om inkomsten ska hänföras till aktiv eller passiv näringsverksamhet ska göras självständigt för varje make. Vid gemensam verksamhet ingår det i förutsättningarna att makarna har i stort sett samma ställning i näringsverksamheten. Båda eller ingen av makarna är således företagsledande. Bedömningen bör därför normalt leda till samma resultat för båda makarna.

23.2.4 Hur sker fördelning?

Uppgiftsskyldigheten enligt LSK

När makar tillsammans deltagit i näringsverksamheten, behöver bara en av dem i sin självdeklaration lämna utförliga uppgifter om dess resultat och ställning m.m. Var och en måste dock i sin deklaration lämna uppgifter om arten och omfattningen av sitt arbete i verksamheten samt de övriga uppgifter som behövs för tillämpningen av 60 kap. 6–11 §§ IL (3 kap. 5 och 9 §§ LSK).

Utgångspunkt för inkomstfördelningen

Antingen det är fråga om medhjälpfall eller gemensam verksamhet är utgångspunkten för en eventuell inkomstfördelning mellan makarna densamma. Avgörande för om och hur inkomstfördelning får ske är i båda fallen resultatet *före* bl.a. avdrag för pensionsförsäkringspremie och avsättning för egenavgifter. Sjukpenning eller liknande ersättning som uppburits av makarna och som har sin grund i näringsverksamheten ska inte ingå i det gemensamt beräknade resultatet utan ska redovisas av respektive make.

**Medhjälpfall –
inkomstfördelning
vid överskott**

I medhjälpfall kan inkomstfördelning göras endast vid positivt resultat. Det är endast resultatet av verksamheten under själva beskattningsåret som får fördelas. Avdrag får göras i näringsverksamheten för underskott som uppkommit föregående år. Detta avdrag görs av varje person för sig. Den företagsledande makens eventuella underskott från tidigare år kommer därför inte att påverka möjligheterna till inkomstuppdelning. Den andel av det positiva resultatet som förs över till den medhjälpare maken får inte överstiga det marknads-mässiga värdet av dennes arbetsinsats samt skälig ränta på insatt kapital. Dessutom ska medhjälpare make som intäkt ta upp egen sjukpenning etc. Var och en av makarna gör avsättning för egenavgifter med utgångspunkt i den egna inkomsten. Om avsättningen ska avse fulla socialavgifter eller löneskatt, beror på om inkomsten är att hänföra till aktiv eller passiv näringsverksamhet (avsnitt 25).

Det belopp som förs över till den medhjälpare maken får inte leda till underskott och inte heller öka ett underskott för den företagsledande maken. I medhjälpfallen kan alltså inkomstuppdelning aldrig göras vid underskott. Bestämmelserna kan dock i vissa fall leda till att medhjälpare make redovisar högre inkomst av näringsverksamhet än den företagsledande maken.

**Gemensam
verksamhet
inkomstfördelning
oavsett resultat**

Vid gemensam verksamhet är makarnas möjligheter att fördela resultatet sinsemellan större än i medhjälpfallet. Även underskott kan, och ska normalt, fördelas mellan makarna. Grundprincipen är att vardera maken ska taxeras för den inkomst av verksamheten som med hänsyn till hans arbete och övriga insatser i verksamheten skäligen tillkommer honom. Sedan inkomsten fördelats gör var och en av makarna avdrag för avsättning för egenavgifter, som vid aktiv näringsverksamhet ska avse de socialavgifter som belöper på inkomsten om maken i fråga inte fyllt 65 år och vid passiv näringsverksamhet särskild löneskatt. Uppburen sjukpenning etc. redovisas av var och en.

23.2.4.1 Expansionsfond och räntefördelning

Deltar makar tillsammans i enskild näringsverksamhet, ska kapitalunderlag för expansionsfond och räntefördelning delas upp mellan dem på grundval av deras delar av kapitalet i verksamheten. Se vidare avsnitt 21 och 22.

23.3 Fåmansföretag och fåmanshandelsbolag

23.3.1 Allmänt

För fåmansföretag och fåmanshandelsbolag finns det särskilda bestämmelser i 60 kap. 12–14 §§ IL avseende ersättning för utfört arbete till företagsledares make – som inte har sådan ställning – och företagsledares eller företagsledares makes barn.

Definitionerna av fåmansföretag och fåmanshandelsbolag är intagna i 56 kap. 2–4 §§ IL, se del 3 avsnitt 9.1.1.

Reglerna omfattar inte bara ersättning för utfört arbete utan för närstående som är delägare i handelsbolaget också ersättning för i bolaget gjord kapitalinsats. Av prop. 1989/90:110 s. 603–604 framgår att man avsett att bestämmelserna ska täcka alla inkomster ifrån handelsbolaget.

23.3.2 Ersättning för arbete till barn

Ersättning för arbete till barn under 16 år

Betalar ett fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag ersättning för arbete som utförs av företagsledarens eller företagsledarens makes barn under 16 år, ska hela ersättningen tas upp av den av makarna som har den högsta inkomsten från företaget, 60 kap. 12 § 1 st. IL. Har makarna lika stor inkomst från företaget, ska den äldsta maken ta upp ersättningen.

Ersättning för arbete till barn som är 16 år eller äldre

Om barnet har fyllt 16 år när arbetet utförs, ska barnet ta upp ersättningen till den del den är marknadsmässig, 60 kap. 12 § 2 st. IL (prop. 1999/00:2 s. 651). Överskjutande del behandlas på samma sätt som gäller ersättning till barn som är under 16 år. Bestämmelsen kan således bli tillämplig på vuxna barn förutsatt att dessa inte själva är att betrakta som företagsledare.

Avdrag för kostnader vid inkomstöverföring

Om företagsledaren eller dennes make beskattas för ersättning till företagsledarens eller dennes makes barn bör den som beskattas för ersättningen få tillgodoräkna sig även barnets kostnader som om dessa hade varit föräldrarnas egna. Detta gäller endast i den utsträckning barnet inte kan tillgodoräkna sig kostnaderna mot inkomsterna från företaget.

Bestämmelserna gäller oavsett om barnet är hemmavarande eller ej. Med barn avses även styvbarn och fosterbarn (2 kap. 21 § IL).

23.3.3 Ersättning för arbete till medhjälpande make

I 60 kap. 13 § IL finns en begränsningsregel för uppdelning av inkomst från fåmansföretag och fåmanshandelsbolag mellan makar om den ena maken är företagsledare i företaget och den andra maken inte har sådan ställning i företaget (medhjälpande make).

Med makar avses i detta sammanhang både gifta makar och personer som vid beskattningen jämföras med gifta (2 kap. 20 § IL). Som makar anses också personer av samma kön som registrerat sitt partnerskap enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap.

Medhjälpande maken beskattas själv för ersättning för utfört arbete i företaget under förutsättning att ersättningen är att anse som marknadsmässig. För överskjutande del ska i stället företagsledaren beskattas (60 kap. 13 § IL). Med ersättning avses samtliga förmåner från företaget, antingen dessa lämnats som kontant lön eller i annan form.

Beskattas företagsledaren för ersättning till maken bör företagsledaren få tillgodoräkna sig makens kostnader. Detta gäller dock endast i den utsträckning som maken inte själv kunnat tillgodoräkna sig kostnaderna.

23.3.4 Företagsledare eller medhjälpare

Begränsningarna för inkomstuppdelning gäller endast i de fall en av makarna är företagsledare medan den andra inte är företagsledare i företaget. I de motsvarande regler som gäller för inkomstuppdelning i näringsverksamhet anges att den andra maken i så fall är medhjälpande make (60 kap. 5 § IL). Om i stället båda makarna är att anse som företagsledare i fåmansföretaget godtas normalt den av makarna gjorda inkomstuppdelningen. I princip gäller detta också i de fall ingen av makarna anses som företagsledare.

Bestämmelsen är tillämplig på såväl fåmansföretag som fåmanshandelsbolag. I prop. 1989/90:110 s.604 sägs att departementschefens uttalande i prop. 1975/76:77 angående gränsdragningen mellan gemensam verksamhet och medhjälpfall fortfarande får anses vägledande både i direktägd verksamhet och i fåmansföretag, se avsnitt 23.2.1.

Se vidare del 3 avsnitt 9.1.2

23.3.5 Marknadsmässig ersättning för utfört arbete

Med marknadsmässig ersättning avses vad som normalt betalas för motsvarande arbetsprestation på orten. Vad som kan anses som marknadsmässig ersättning för olika yrkeskategorier framgår av lönestatistik, kollektivavtal m.m. Utbildning, branschfarenhet o.d. beaktas vid denna bedömning. Uppgift bör normalt lämnas om de grunder ersättningen beräknats efter. Någon sådan uppgift behöver dock inte bifogas om ersättningen inte överstiger 90 kr per timme.

Samtliga ersättningar och förmåner från företaget bör beaktas vid bedömningen av om ersättningen överstiger marknadsmässig ersättning för utfört arbete. Vidare bör sådana ersättningar som har ett direkt samband med verksamheten i företaget beaktas, t.ex. utbetalningar och förmåner som lämnas av personalstiftelse som hör till företaget eller av ett företag som är närstående till fåmansföretaget. Däremot bör skälig utdelning eller ränta på insatt resp. lånat kapital inte beaktas vid bedömningen.

Utredningsgräns

Den ovan nämnda timersättningen på 90 kr är inte främst att se som uttryck för marknadsmässig ersättning. Den anger i stället i vilka fall utbetalad ersättning särskilt bör motiveras. Beloppsgränsen avser tjänsteinkomster för vilka arbetsgivaren erlägger arbetsgivaravgifter. Med hänsyn till att medhjälpande make och barn som är delägare i handelsbolag själva betalar egenavgifter eller särskild löneskatt får den ovan angivna timersättningen i sådana fall höjas med ett belopp som motsvarar nämnda avgifter.

23.3.5.1 Arbete i bostaden

I tidigare lagstiftning fanns särskilt reglerat vad som gällde för arbete i makarnas egen bostad. Denna bestämmelse finns inte längre kvar. Angående arbete utfört i bostaden anfördes i prop. 1976/77:41 s. 36 följande

Arbetsinsatsens betydelse för verksamheten

”Vid tillämpning av den här föreslagna 400-timmars-spärren bör, liksom enligt nuvarande regler, arbete i makarnas gemensamma bostadsutrymme få medräknas om det med hänsyn till rörelsens art och andra sådana omständigheter föreligger skäl till det. Detta får anses innebära att medhjälpande makes arbetsinsats ska bedömas med utgångspunkt i dess betydelse för verksamheten och utan hänsyn till var arbetet är förlagt. bedrivs verksamheten i särskilda lokaler bör dock enligt min

mening arbete i hemmet normalt få medräknas endast om arbetet avser klart angivna arbetsuppgifter med omedelbar anknytning till verksamheten. Telefonpassning och medverkan vid representation bör t.ex. som regel inte beaktas. Hänför sig företagsinkomsten till uppdrag som företagsledaren utför vid sidan av ordinarie arbete bör vidare, oavsett om särskild arbetslokal finns eller inte, inkomstuppdelning godtas endast i rena undantagsfall. Ett allmänt påstående om att medhjälpande make har medverkat i privat konsultverksamhet eller vid utarbetande av tidningsartiklar e.d. bör alltså inte grunda någon rätt för medhjälpande make att beskattas för en del av ...”

Utgången i RÅ 1986 ref. 3 ligger i linje med nämnda uttalande. RR betonar i rättsfallet arbetsinsatsens betydelse framför var arbetet utförts.

Ovan citerade uttalande får anses gälla även idag. Föredragande statsrådet anförde i prop. 1989/90:110 s. 604 följande

Telefonpassning och representation

”Avgörande för inkomstuppdelningen ska i stället vara den medhjälpande makens faktiska arbetsinsats och ersättningsens marknadsmässighet. Liksom tidigare bör telefonpassning och representation i bostaden inte beaktas.”

23.3.6 Särskilt om ersättning från fåmanshandelsbolag

För make eller barn som är delägare i ett handelsbolag gäller samma regler för inkomstslag som för andra delägare. Även om ersättningen benämns lön, arvode eller ränta på insatt kapital ska den således hänföras till det inkomstslag som gällt om handelsbolaget varit skattskyldigt, dvs. normal näringsverksamhet (i vissa fall kapital) och till den näringsverksamhet eller de näringsverksamheter som finns i handelsbolaget. Även underskott kan fördelas på närstående som är delägare i bolaget.

Inkomst av näringsverksamhet kan vara aktiv eller passiv för medhjälpande make eller barn (jämför vad som gäller i enskild näringsverksamhet, avsnitt 23.2.2.1, se även del 3 avsnitt 2.2.3.4).

För make eller barn som inte är delägare i bolaget beskattas ersättningen i inkomstslaget tjänst. De kan inte tillföras del av ett underskott i handelsbolaget.

Bestämmelserna om inkomstfördelning i fåmanshandelsbolag redovisas även schematiskt i avsnitt 23.3.8.

23.3.7 Ersättning till barn eller make som är delägare i fåmanshandelsbolag

Av 60 kap. 14 § IL framgår att bestämmelserna om ersättning till medhjälpande make och barn till företagsledare eller företagsledares make för utfört arbete även gäller i fråga om medhjälpande make och barn som är delägare i fåmanshandelsbolaget, vid beräkning av resultatet från handelsbolaget.

Barn

Till den del inkomsten motsvarar ersättning för utfört arbete tillämpas, i fråga om barn som är delägare i ett fåmanshandelsbolag där barnets förälder eller förälders make är företagsledare vad som anges under avsnitten 23.3.2.

Medhjälpande make

Vad avser make som är delägare i ett fåmanshandelsbolag där den andra maken är företagsledare gäller för inkomst till den del denna motsvarar ersättning för utfört arbete vad som anges under avsnitt 23.3.3.

Bestämmelserna om ersättning till medhjälpande make och barn, som fanns även i tidigare lagstiftning, har ansetts begränsade till att omfatta fördelning av arbetsinkomst. För att åstadkomma en begränsning av möjligheterna till inkomstuppdelning i övrigt i handelsbolag infördes vid skattereformen bestämmelse avseende ersättning för kapitalinsats (prop. 1989/90:110 s. 604).

Ersättning för kapitalinsats

Vardera delägaren beskattas själv för inkomst till den del denna motsvarar skälig avkastning på kapitalinsatsen i bolaget. Resterande del ska tas upp hos företagsledaren, 60 kap. 14 § 3 st. IL. Om delägaren är ett barn och båda makarna har inkomst från bolaget, ska ersättningen tas upp av den maken som har den högsta inkomsten från bolaget. Har makarna lika hög inkomst från bolaget, tas inkomsten upp av den äldsta maken. Bestämmelsen gäller oavsett barnets ålder.

Skälig ränta

Skälig ränta på kapitalinsatser kan i allmänhet uppskattas med utgångspunkt i statslåneräntan vid utgången av november månad året före beskattningsåret med tillägg av fem procentenheter. Med insatt kapital avses i normalfallet vad som i genomsnitt av den behållna kapitalförmögenheten varit insatt under beskattningsåret i handelsbolaget. Av praktiska skäl kan godtas att genomsnittsberäkningen sker utifrån insatt kapital vid ingången respektive utgången av beskattningsåret. Om

större variationer i insatt kapital förekommit under beskattningsåret bör emellertid detta beaktas vid genomsnittsbereäkningen.

23.3.8 Schema – inkomstfördelning i fåmanshandelsbolag

Hur stor del av ersättningen till företagsledarens make och barn får beskattas hos dem själva?

1. Den närstående är inte delägare i handelsbolaget (inkomst av tjänst)

Företagsledarens make	
- som själv är företagsledare	Hela ersättningen
- som själv inte är företagsledare	Den marknadsmässiga delen
Barn under 16 år	0 kr
Barn, 16 år och äldre	Den marknadsmässiga delen

2. Den närstående är delägare i bolaget (inkomst av näringsverksamhet)

	Ersättning för arbete	Ränta på insatt kapital
Företagsledarens make		
- som själv är företagsledare	Hela ersättningen	Hela ersättningen
- som själv inte är företagsledare	Den marknadsmässiga delen	Skälig ersättning
Barn under 16 år	0 kr	Skälig ersättning
Barn, 16 år och äldre	Den marknadsmässiga delen	Skälig ersättning

24 Underskottsavdrag – fysisk person och dödsbo

62 kap. IL

prop. 1999/2000:2 s. 65, 184–185, 508–509, 667–668, SkU2

Sammanfattning

Detta avsnitt behandlar allmänna avdrag för underskott i näringsverksamhet avseende fysiska personer och dödsbon (62 kap. 2–4 §§ IL). Vidare berörs reglerna som medger avdrag för underskott mot kapitalvinst i vissa fall. Förlustutjämning sker enligt ett system som innebär att underskott i en näringsverksamhet får, med vissa undantag, dras av vid beräkning av inkomst av näringsverksamheten närmast följande beskattningsår (40 kap. 2 § IL), s.k. rullning.

24.1 Allmänt

Reglerna om hur man avgränsar vissa näringsverksamheter från varandra har betydelse för kvittning av underskott. Ett underskott av en näringsverksamhet får inte kvittas mot överskott av en annan näringsverksamhet. Med några undantag hänförs all näringsinkomst för en fysisk person till en och samma näringsverksamhet, oavsett att verksamheterna inte är desamma (14 kap. 12 § IL). Kvittning av underskott i näringsverksamhet får som huvudregel inte heller göras mot inkomst av tjänst eller kapital. Undantagen redogörs för nedan i separata avsnitt och avser bl.a. underskott i nystartad verksamhet, underskott i litterär och konstnärlig verksamhet samt underskott då näringsverksamheten upphör. Särskilda regler finns även för underskott i andelshus.

Genom bestämmelserna i 40 kap. IL om underskott från tidigare år begränsas rätten till avdrag för underskott vid konkurs och ackord. Begränsningen vid konkurs, ackord och skuldsanering (40 kap. 20–21 §§) behandlas i del 3 avsnitt 21. Finns ett underskott från tidigare år är bestämmelserna i 23 kap. IL om under-

Dödsbo övertar underskott

prisöverlåtelser inte tillämpliga, såvida inte skattskyldig som förvärvar en tillgång till underpris avstår från att utnyttja hela underskottet (23 kap. 29 § IL). Se avsnitt 17.5.5

Dödsåret beskattas dödsbo så som om den avlidne varit i livet. Detta innebär att man vid taxering för dödsåret tar hänsyn till de underskott den avlidne haft i sin näringsverksamhet. I praxis har man ansett att dödsbon, med vissa undantag, inträder i den dödes skattemässiga situation (jfr prop. 1999/2000:2 s. 65). Detta torde medföra att underskott i den avlidnes näringsverksamhet tas över av dödsboet i den mån verksamheten fortsätter där. Om dödsboet inte fortsätter den avlidnes näringsverksamhet behandlas underskottet som kapitalförlust (se nedan om upphörande av näringsverksamhet).

Den som övertar driften av en näringsverksamhet eller del av en näringsverksamhet genom köp, byte, etc. (så kallat oneröst fång) eller genom arv, gåva, testamente, bodelning eller på liknande sätt (så kallat benefikt fång) saknar rätt att överta underskott från den tidigare ägaren. Detta gäller oavsett om skattemässig kontinuitet i övrigt gäller för den benefika överlåtelser av tillgångarna i näringsverksamheten, överföring av periodiseringsfonder eller expansionsfond. Jämför RÅ 2008 ref. 25 beträffande dödsbodelägare som saknade rätt att överta underskott i samband med skiftet.

På samma sätt gäller för den som genom oneröst eller benefikt fång (gåva, bodelning, testamente eller arv) övertar andel i ett handelsbolag, att övertagaren saknar rätt att överta utnyttjat underskott som belöper på handelsbolagsandelen. Sådant utnyttjat underskott kan inte heller tillgodoräknas den justerade anskaffningsutgiften.

24.2 Kvittning och rullning inom en näringsverksamhet

För fysiska personer och dödsbon är huvudregeln att kvittning sker *inom* varje särskild näringsverksamhet. Kvittning *mellan* olika näringsverksamheter och inkomstslag medges normalt inte. Från denna regel finns emellertid undantag (avsnitt 24.3–5 nedan).

Kvittningsrätten blir beroende av om verksamheterna ingår i samma näringsverksamhet. Med något undantag hänförs all näringsverksamhet som en fysisk person eller ett dödsbo bedriver till en och samma näringsverksamhet, se avsnitt 6.3

och 6.4. I korthet innebär reglerna att all näringsverksamhet som bedrivs av en fysisk person räknas som en enda näringsverksamhet (14 kap. 12 § IL). Självständig verksamhet utomlands räknas dock alltid som en egen näringsverksamhet (14 kap. 12 §), se vidare nedan under avsnitt 24.3. Detsamma gäller kapitalvinst som enligt 49 a kap. IL ska tas upp som överskott av passiv näringsverksamhet när en fysisk person avyttrar en andel i skalbolag (14 kap. 13 a § IL). För fysisk person som är delägare i ett eller flera handelsbolag räknas verksamheten i varje handelsbolag som en egen näringsverksamhet (14 kap. 13 §).

Kvittning mellan åren uppnås genom att det totala underskottet i en näringsverksamhet fastställs vid inkomsttaxeringen för det år underskottet uppkommer. Underskottet får sedan rullas vidare till nästa års taxering och då utnyttjas som ett avdrag i samma näringsverksamhet. Avdraget ska göras före beräkning av socialavgifter. Om näringsverksamheten därefter visar underskott även detta år rullas underskottet vidare till nästa år osv.

Ackumulerade underskott

Kvittningssystemet innebär alltså att underskottsavdrag rullas vidare från ett beskattningsår till nästa till dess att full kvittning uppnåtts. Det underskott som fastställs vid en taxering kan på så sätt bestå av ackumulerade underskott från flera beskattningsår.

Hela underskottet rullas

Hela underskottet ska rullas vidare. Det är inte möjligt att endast redovisa en del av underskottet och ta fram så mycket vinst att grundavdraget kan utnyttjas.

Ingen tidsbegränsning

Ingen tidsbegränsning gäller för underskottsavdrag. Rullning av underskotten görs normalt så länge näringsverksamheten bedrivs av den skattskyldige.

Exempel

A bedriver skomakeri och försäljning av begagnade bildelar i form av enskild firma. Han är aktiv i bägge verksamheterna. Han är också aktiv delägare i ett handelsbolag som bedriver jordbruksverksamhet. Dessutom äger han en hyresfastighet (näringsfastighet). Sistnämnda verksamhet är passiv.

Verksamheterna visar följande resultat

Taxeringsår 2008

Skomakeri	+ 60 000
Försäljning bildelar	- 50 000

Hyresfastighet	- 30 000
Jordbruk	- 15 000

Taxeringsår 2009

Skomakeri	+ 40 000
Försäljning bildelar	- 50 000
Hyresfastighet	+ 10 000
Jordbruk	+ 5 000

Taxeringen 2008

Skomakeriet, försäljningen av bildelar och fastighetsinnehavet bildar en enda näringsverksamhet enligt 14 kap. 12 § IL, inom vilken kvittning av vinst mot förlust ska ske. Näringsverksamheten anses i exemplet som aktiv. Resultatet av näringsverksamheten är negativt (60 000 - 50 000 - 30 000 =) -20 000 och ska rullas vidare.

Inkomst från handelsbolag hänförs alltid till en särskild näringsverksamhet, 14 kap. 13 § 1 st. IL. Underskottet av jordbruket (15 000 kr) får därför inte räknas samman med övriga poster. Det ska i stället rullas vidare till 2008 års taxering.

Taxeringen 2009

Underskottet av bildelsförsäljningen kvittar A mot överskottet från skomakeriet och hyresfastigheten. Resultatet blir 0 kr och underskottet från taxeringsåret 2008 om 20 000 kr rullas vidare. Av ackumulerat underskott av jordbruksverksamheten i handelsbolaget kvittar A 5 000 kr mot årets överskott. Resterande 10 000 kr rullas vidare till nästa år.

24.3 Kvittning mellan olika näringsverksamheter och inkomstslag

Från huvudregeln om att kvittning av underskott i en näringsverksamhet inte kan ske mot överskott av en annan näringsverksamhet eller ett annat inkomstslag finns fem undantag. Dessa innebär att avdrag under vissa förutsättningar får göras mot inkomst av tjänst, näringsverksamhet eller kapital. Undantagen är följande.

1. Underskott av aktiv näringsverksamhet för det beskattningsår den skattskyldige börjar bedriva näringsverksamheten och de fyra närmast följande beskattningsåren får,

under vissa förutsättningar och med viss beloppsbegrän-
ning, kvittas mot inkomst av tjänst och näringsverksamhet,
dvs. förvärvsinkomst (62 kap. 3 § IL). Se vidare avsnitt 24.4.

2. Underskott av aktiv litterär, konstnärlig och därmed jämför-
lig verksamhet får i vissa fall kvittas mot förvärvsinkomst
(62 kap. 4 § IL). Se vidare avsnitt 24.5.
3. Om det finns underskott i en näringsverksamhet, där
näringsfastighet eller näringsbostadsrätt ingår, när enskild
näringsidkare eller fysisk person som är delägare i handels-
bolag avyttrar fastigheten eller näringsbostadsrätten, ska
detta underskott kvittas mot eventuell kapitalvinst som
uppkommer vid avyttringen (45 kap. 32 § och 46 kap. 17 §
IL). Detta gäller även för dödsbon, jfr 4 kap. IL.
4. Delägare i andelshus får utnyttja underskott av fastigheten
som kapitalförlust i den mån underskottet belöper på bo-
stadslägenhet som skulle ha utgjort privatbostad om han
innehaft den med bostadsrätt (42 kap. 33 § IL).
Underskottsavdraget är dock begränsat till 70 %.
5. Avdrag medges med ett års fördröjning med 70 % av
underskott som finns kvar då näringsverksamheten upphör
(42 kap. 34 § IL).

Andelshusägare

Delägare i andelshus har rätt att göra avdrag för det underskott
som belöper på dennes bostadslägenhet, 42 kap. 33 § IL. En
förutsättning är att lägenheten skulle ha utgjort privatbostad,
om denne innehaft den med bostadsrätt. Avdrag får då göras
såsom för kapitalförlust, dvs. med 70 % av underskottet.

**Kvittning mot
kapitalvinst**

Om det finns underskott kvar när en näringsfastighet eller nä-
ringsbostadsrätt avyttras, ska enskild näringsidkare, fysisk
person som är delägare i ett svenskt handelsbolag eller dödsbo,
räkna av underskottet från den eventuella kapitalvinst som
uppkommer (45 kap. 32 § och 46 kap. 17 § IL). Avräkningen
ska avse underskottet för det inkomstår då fastigheten/
bostadsrätten deklarerar för sista gången. Underskottet ska
vara hänförligt till den näringsverksamhet i vilken egendomen
ingick. Om det är direkt hänförligt till den avyttrade fastig-
heten/bostadsrätten eller inte saknar betydelse.

Åtgärden att avräkna underskott är det sista som sker vid vinst-
beräkningen. Kvittning ska i första hand göras mot vinst på
näringsfastighet och i andra hand mot vinst på bostadsrätt. Det
belopp som dras av får inte överstiga kapitalvinsten.

**Närings-
verksamhetens
upphörande**

Observera att regeln är tvingande. Näringsidkaren får inte underlåta kvittning. Om näringsverksamheten upphör samtidigt som fastigheten avyttras, ska kvittning mot kapitalvinst göras före kommande års avdrag för underskott enligt bestämmelsen i 42 kap. 33–34 §§ IL (se nedan vid Turordning).

Om underskott föreligger när näringsverksamheten upphör behandlas sådant underskott som kapitalförlust (42 kap. 34 § IL). Detta förutsätter dock, enligt Skatteverkets uppfattning, att en ny näringsverksamhet inte påbörjats under samma beskattningsår som den gamla avslutats eftersom regeln tar sikte på all näringsverksamhet under beskattningsåret, se vidare Skatteverkets ställningstagande ”Beskattningsår vid start/nedläggning/start samma kalenderår” 2005-01-18, dnr 743397-04/111. När näringsverksamheten anses ha upphört behandlas nedan under avsnitt 24.6. Avdrag medges med 70 % av storleken av underskottet. Underskottet dras av det följande beskattningsåret eller, om den skattskyldige begär det, för nämnda beskattningsår och de två följande beskattningsåren. Om underskott i inkomstslaget kapital därefter uppkommer, medges skattereduktion med 30 % av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kr och med 21 % av återstoden (65 kap. 9 § IL).

Bestämmelsen är dock inte tillämplig ifråga om näringsverksamhet som utgör självständig verksamhet utomlands. Skatteverket anser emellertid att bestämmelsen strider mot den fria etableringsrätten i EG-fördraget och EES-avtalet, se Skatteverkets ställningstagande 2006-01-20, dnr 131 428-06/111. En sådan särbehandling kan inte rättfärdigas enligt Skatteverket. Den som avslutat en självständigt bedriven näringsverksamhet i annat EU/EES-land är därför berättigad till avdrag för 70 % av slutligt underskott i inkomstslaget kapital enligt samma regler som gäller för den som bedrivit verksamheten inom Sverige.

Ovanstående gäller inte om den utländska inkomsten är undantagen från beskattning i Sverige enligt skatteavtal. I så fall gäller avdragsförbudet i 9 kap. 5 § IL.

Rätt till avdrag för underskott av avslutad näringsverksamhet föreligger inte till den del tillgångar eller tjänster tagits ut ur näringsverksamheten utan uttagsbeskattning, alternativt att förlusten inte är att ses som verklig. Denna begränsning gäller endast i fråga om egendom som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet och inte egendom som beskattas i inkomstslaget kapital, såsom t ex vid försäljning av fastighet eller bostadsrätt.

Vidare medges inte rätt till avdrag till den del underskottet redan kvittas mot eventuell kapitalvinst som uppkommer vid avyttring enligt 45 kap. 32 § eller 46 kap. 17 §, utnyttjats såsom allmänt avdrag enligt 62 kap. 2–4 §§ eller legat till grund för avdrag enligt 42 kap. 33 §.

Regeln i 42 kap. 34 § IL innebär att avdrag från inkomst av kapital medges tidigast vid taxeringen året efter det år då näringsverksamheten taxerades för sista gången. Regeln i 42 kap. 34 § IL gäller bara enskilda näringsidkare. Delägare i handelsbolag får inte göra avdrag för slutligt underskott i inkomstslaget kapital då näringsverksamheten i handelsbolaget upphör. Tidpunkten för beskattning inträder först när handelsbolaget upplöses. Upplösning jämföras med avyttring i enlighet med 50 kap. 2 § IL. Reglerna behandlas i del 1 avsnitt 34.

Turordning

Avdrag enligt ovan ska göras i en viss turordning (prop. 1990/91:54 s. 298). Ett underskott ska först avräknas mot kapitalvinst vid avyttring av näringsfastighet och därefter mot kapitalvinst vid avyttring av bostadsrätt som inte är privatbostad.

Underskott från näringsverksamhetens första fem år får sedan räknas av mot inkomst av tjänst och näringsverksamhet, se vidare avsnitt 24.4.

Om underskott av aktiv litterär eller konstnärlig verksamhet härefter återstår får det kvittas mot inkomst av tjänst och näringsverksamhet, se vidare avsnitt 24.5.

Delägare i andelshus får därefter tillgodoräkna sig underskottet av sin andel som en kapitalförlust i inkomstslaget kapital. Detta avdrag kan också göras före avdraget för nystartad verksamhet.

Avdrag för underskott när näringsverksamheten upphör görs i sista hand.

Exempel

B, som inte bedriver annan näringsverksamhet än hyresfastighet, säljer fastigheten under 2005, varvid näringsverksamheten upphör. Vid 2006 års taxering redovisar han ett underskott av fastigheten på 50 000 kr. Kapitalvinsten uppgår till 20 000 kr före avräkning av underskott.

B deklarerar inkomst av kapital med 3 000 kr vid taxeringen 2006, med 5 000 kr vid taxeringen 2007, med

6 000 kr vid taxeringen 2008 och med 6 000 kr vid taxeringen 2009.

Kvittning mot kapitalvinst

Taxeringsår 2006

B kvittar underskottet av fastigheten mot kapitalvinsten. Härfter återstår 30 000 kr av underskottet (50 000 - 20 000). Någon kvittning mot övriga kapitalintäkter får inte göras vid 2006 års taxering då sådant avdrag får göras först året efter det år då näringsverksamheten taxerades sista gången, vilket i exemplet är 2006.

Avdrag när näringsverksamheten upphör

B väljer att fördela avdraget för det kvarvarande underskottet (70 % av 30 000 = 21 000) på tre år. Han använder 8 400 kr vid taxeringen 2006 och 7 000 kr vid taxeringen 2008. Resterande 5 600 kr använder han vid taxeringen 2009.

Taxeringsår 2007

B drar av 8 400 kr från sin inkomst av kapital, 5 000 kr. Härfter återstår ett underskott av kapital på 3 400 kr. Han får skattereduktion med 1 020 kr (30 % av 3 400 kr).

Taxeringsår 2008

B drar av 7 000 kr från sin inkomst av kapital, 6 000 kr, och får skattereduktion med 30 % av återstående belopp, dvs. med 300 kr.

Taxeringsår 2009

B drar av 5 600 kr från sin inkomst av kapital, 6 000 kr. Härfter återstår en skattepliktig inkomst av kapital på 400 kr.

24.4 Nystartad verksamhet

Fr.o.m. 1997 års taxering får fysisk person dra av underskott av aktiv näringsverksamhet som allmänt avdrag mot inkomst av tjänst och näringsverksamhet under de fem första verksamhetsåren, 62 kap. 3–4 §§ IL. Verksamheten får ha påbörjats tidigast under 1996. Motsvarande regler infördes genom prop. 1993/94:50 och kom att gälla vid 1995 års taxering, innan reglerna togs bort genom prop. 1994/95:25 för att i något modifierad form återinföras genom prop. 1995/96:109.

Dåvarande RSV har i ställningstagande 1996-05-10 (dnr 3798-96/900) redovisat verkets inställning till vissa rättsliga problem kring rätten till allmänt avdrag för underskott i nystartad verksamhet.

Nystartad verksamhet

För avdragsrätt krävs att det är fråga om en påbörjad näringsverksamhet. Utvecklings- och experimentkostnader blir t.ex. inte avdragsgilla om näringsverksamheten senare inte kommer i stånd, se RÅ 1987 ref. 106 (se vidare avsnitt 5). För avdragsrätt krävs att näringsverksamheten är nystartad. Om den skattskyldige bedrivit annan näringsverksamhet sedan tidigare och den nystartade verksamheten kommer att ingå i samma näringsverksamhet, kan avdrag för underskott i nystartad verksamhet inte medges. En successiv övergång från en bransch till en annan innebär att näringsverksamheten inte anses nystartad, se t.ex. dom av KRNS 2000-11-07, mål nr 2975-2000, där verksamhet i form av tillverkning av porslin och prydnadsföremål, som påbörjades 1997, inte ansågs nystartad, eftersom den skattskyldige redan 1994 tillverkat tekniska komponenter i sin enskilda näringsverksamhet, dvs. varit aktivt verksam i samma näringsverksamhet (förvärvskälla enligt dåvarande benämning). Avdrag vägrades därför.

Om skattskyldig innehåft näringsfastighet, t.ex. jord- och skogsbruksfastighet innan reglerna trädde i kraft den 1 januari 1996 och först därefter påbörjar jord- eller skogsbruksdriften, är näringsverksamheten, enligt Skatteverkets uppfattning, inte att anse som nystartad. Den skattskyldiges näringsverksamhet påbörjas i och med förvärvet av näringsfastigheten, oavsett om någon egentlig drift på denna ägt rum eller ej (jfr t.ex. RÅ 2002 ref. 59, KRNS 2005-05-04, mål nr 3834–3835-2004, KRSU 2000-03-29, mål nr 3429-1998, KRSU 2001-03-06, mål nr 2769-1999 och KRNG 2000-11-02, mål nr 813-1998.) Om däremot två personer tillsammans börjar bedriva verksamhet på en näringsfastighet som den ena av dem innehåft sedan tidigare, hindrar inte detta att näringsverksamheten är att anse som nystartad för den andre (dom av KRSU 2000-11-23, mål nr 1825-1998).

Avdrag för underskott av nystartad näringsverksamhet har inte medgivits när verksamheten lagts in i ett sedan länge ägt handelsbolag som varit vilande (dom av KRNS 2007-01-30, mål nr 4635-05).

För de fall att en näringsverksamhet avslutas och att en nystartad verksamhet därefter påbörjas krävs för avdrag för

underskott i nystartad näringsverksamhet, enligt Skatteverkets uppfattning, att den nystartade verksamheten påbörjas först ett senare beskattningsår, se vidare Skatteverkets ställningstagande ”Beskattningsår vid start/nedläggning/start samma kalenderår” 2005-01-18, dnr 743397-04/111.

Liknande verksamhet

För att avdrag ska medges får inte den skattskyldige direkt eller indirekt bedrivit liknande verksamhet någon gång under de fem beskattningsår som närmast föregått startåret. Med att verksamheten bedrivits indirekt menas att verksamheten tidigare bedrivits t.ex. i ett handelsbolag eller i ett aktiebolag.

Vad som avses med liknande verksamhet är inte klarlagt och måste bedömas från fall till fall. Att en verksamhet tidigare utgjort hobby, och därför beskattats i inkomstslaget tjänst, utgör enligt Skatteverkets uppfattning inte hinder mot avdrag för underskott i nystartad verksamhet. Bedömningen bör göras utifrån om det ur skattemässig synvinkel är en nystartad *näringsverksamhet* och om man då tidigare har bedrivit en liknande *hobbyverksamhet* torde detta förhållande i sig inte diskvalificera från rätten till avdrag. Syftet med lagstiftningen är att vara en starthjälp för nystartad näringsverksamhet.

I dom av KRSU 2004-12-30, mål nr 2270 och 2272-04 var en skattskyldig fram till 1998 ägare av och fram till juli 2001 verksam i ett aktiebolag vars verksamhet bl.a. bestod av butiksförsäljning av bl.a. ljuskällor samt dithörande verksamhet såsom ljusplanering, elinstallationer och serviceverkstad. Efter aktieöverlåtelsen påbörjades försäljning och service av hemsymaskiner. Under september 2001 startade den skattskyldige en enskild näringsverksamhet inom el- och maskin-service. Verksamheten bestod av reparationer och service av datastyrda symaskiner för bl.a. industri, sömnadsateljéer, sadel- och segelmakare. KR medgav inte allmänt avdrag då näringsidkaren inte gjort det sannolikt att bolaget i väsentliga delar under någon av den föregående femårsperioden inte bedrivit likartad verksamhet.

I dom av KRNS 2000-10-31, mål nr 9311-1998, fann KR att avdrag för underskott av nystartad verksamhet i form av träning av travhästar inte förelåg, eftersom liknande verksamhet i form av avelsverksamhet tidigare bedrivits av den skattskyldige. Flera av hästarna i den tidigare avelsverksamheten ingick i den nystartade travverksamheten.

I dom av KRSU 2000-09-24, mål nr 2666–2667-1999, ägde två makar ett handelsbolag som bedrev produktion, köp, för-

ädling och försäljning av bl.a. lamm, svamp, sylt, honung och grönsaker. Makarna hade sedan tidigare, innan verksamheten i handelsbolaget påbörjades, bedrivit fåruppfödning på fastigheten i form av enskild näringsverksamhet. LR fann att den vidareförsäljning och övrig verksamhet som bedrivits i handelsbolaget inte normalt var att hänföra till verksamhet som bedrivs på jordbruk. Inte heller ansågs den vara liknande den tidigare bedrivna verksamheten, varför avdrag medgavs. KR instämde i LR:s bedömning.

I dom av KRNS 2000-03-17, mål nr 3275-1998, bedrev en skattskyldig aktiv nystartad enskild näringsverksamhet i form av utveckling av ett nödlarm för senildementa patienter. Tidigare hade hon genom ett handelsbolag bedrivit verksamhet i form av att utveckla larmsystem för värdetransporter. LR och KR fann att verksamheterna inte var liknande och medgav avdrag.

I dom av KRNJ 1998-09-22, mål nr 1790-1998, bedrev en skattskyldig restaurangverksamhet genom ett aktiebolag före 1990 och köpte 1993 över inkråmet (inventarier och varulager) till sin nystartade enskilda firma där han bedrev gatukök. LR och KR fann att verksamheterna var likartade och avdrag vägrades.

**Aktiv närings-
verksamhet**

Det räcker att verksamheten bedrivits aktivt under det beskattningsår, för vilket avdrag yrkas. Detta betyder alltså att om verksamheten under t.ex. två år bedrivs passivt och ger ett underskott som rullas in år tre, då verksamheten bedrivs aktivt, och det finns ett underskott vid utgången av år tre, får detta underskott utnyttjas för avdrag. Om verksamheten varit passiv under de föregående beskattningsåren saknar således betydelse. Dödsbo, som inte kan anses bedriva aktiv näringsverksamhet annat än möjligen under dödsåret, kan därför endast utnyttja avdragsmöjligheten för detta år. Gränsdragningen mellan vad som utgör aktiv respektive passiv näringsverksamhet behandlas utförligt i avsnitt 3.3.

**Avdrags-
begränsning**

Avdrag medges med högst 100 000 kr för vart och ett av de fem år som avdrag kan komma i fråga. Beloppsbegränsningen avser därtill samtliga näringsverksamheter hos en skattskyldig person, se prop. 1999/00:2 del 2 s. 667f. Om en person har dels en andel i ett handelsbolag, dels en enskild näringsverksamhet som båda är nystartade så får det sammanlagda avdraget inte överstiga 100 000 kr. Överskjutande del av underskottet för ett enskilt år får inte dras av som allmänt avdrag, varken för innevarande år eller för något av de efterföljande fyra åren. I stället

får överskjutande del av underskottet rullas framåt och utnyttjas mot framtida överskott i näringsverksamheten.

Om den skattskyldige t.ex. år 1 har ett underskott om 70 000 kr och år 2 ett underskott om 60 000 kr, kan avdrag år 2 medges med högst 100 000 kr, varvid 30 000 kr återstår. Detta belopp kan därmed inte nyttjas som allmänt avdrag kommande år utan rullas vidare och kan nyttjas mot framtida inkomster i näringsverksamheten. Som alternativ kan den skattskyldige begära omprövning av taxeringen för år 1 och kvitta detta mot inkomst av tjänst. För år 2 kan sedan avdrag medges med hela beloppet (60 000 kr) då detta understiger beloppsgränsen 100 000 kr.

Om den skattskyldige i stället har ett underskott år 1 om 125 000 kr och år 2 ett underskott om 50 000 kr, kan kvittning ske år 1 med 100 000 kr och år 2 med 50 000 kr, varvid 25 000 kr från år 1 rullas vidare och får nyttjas mot framtida inkomster i näringsverksamheten. Detta belopp kan således aldrig utnyttjas för kvittning mot inkomst av tjänst.

Beloppsbegränsningen gäller inte för konstnärlig verksamhet o.d.

Avdrag medges inte

1. om den skattskyldige någon gång under de fem beskattningsåren som föregått startåret direkt eller indirekt bedrivit liknande verksamhet,
2. för underskott, som belöper på kommanditdelägare eller annan delägare i handelsbolag som förbehållit sig ett begränsat ansvar för bolagets förbindelser, med större belopp än vad han svarar för,
3. i den mån avdrag medgetts för underskott när näringsverksamheten upphörde (42 kap. 34 § IL), för underskott av delägars andel av andelshus (42 kap. 33 § IL) eller för underskott av näringsfastighet (45 kap. 32 § IL) eller näringsbostadsrätt (46 kap. 17 § IL), vilket kvittas mot vinst när fastigheten eller lägenheten avyttrats, se 62 kap. 2 § 2 st. IL,
4. för underskott av näringsverksamhet i vilken ingår privatbostad på lantbruksfastighet, som på ägarens begäran räknas som näringsfastighet enligt 2 kap. 9 § IL (småhusets storlek är minst 400 kvadratmeter och det är byggt före år 1930), se 62 kap. 3 § 2 st. 2 p IL.

Det kan påpekas att avdragsmöjlighet för underskott vid nystartad verksamhet inte begränsar rätten att göra avdrag i

**Förvärv från
närstående**

efterhand för utgifter som uppkommit före verksamhetens början (16 kap. 36 § IL).

Den som förvärvar en näringsverksamhet från en närstående inträder i den närståendes skattemässiga situation när det gäller rätten till avdrag (62 kap. 3 § 1 st. IL).

Har näringsverksamheten övertagits från närstående gäller därmed att avdrag bara får göras om överlåtaren varit berättigad till avdrag om han fortsatt att driva verksamheten. Det sagda får bl.a. betydelse gällande tidsfristen på fem år.

Om en skattskyldig däremot har övertagit hela näringsverksamheten genom köp, byte eller annat oneröst förvärv från förälder eller från far- eller morföräldrar, ska femårsperioden börja räknas från övertagandet (62 kap. 3 § 2 st. IL).

**Delägare i
handels- eller
kommanditbolag**

Vid bedömningen av om en verksamhet är aktiv eller passiv utgår man från delägaren, dvs. i vilken omfattning han lagt ned arbete i verksamheten. Det innebär att inkomst från ett och samma handelsbolag kan hänföras till aktiv näringsverksamhet för en delägare och till passiv näringsverksamhet för annan delägare.

Exempel

A och B äger 50 % var av handelsbolaget X som bedriver två slags verksamheter; byggnadsverksamhet och försäljning av begagnade bilar. Båda arbetar heltid i bolaget. Arbetstiden fördelas jämnt mellan verksamheterna.

A sysslar dessutom med renovering och försäljning av begagnade bilar på sin fritid. Verksamheten bedrivs som enskild firma.

B är också delägare till 50 % i handelsbolaget Y som arrenderar mark och bedriver jordbruksverksamhet i mindre omfattning. Verksamheten bedrivs huvudsakligen med delägarnas arbetsinsatser.

Indelning av näringsverksamheter för A

Handelsbolaget

A arbetar heltid i handelsbolaget. Näringsverksamheten i handelsbolaget är därför aktiv hos A.

Enskilda firman

Verksamheten i A:s enskilda firma är aktiv eftersom den bedrivs huvudsakligen med A:s arbetsinsats. Här finns en

likhet med handelsbolagets verksamhet (bilförsäljningen). Någon hopslagning ska dock inte göras eftersom ett handelsbolags verksamhet alltid är en särskild näringsverksamhet.

A redovisar alltså resultat från två olika näringsverksamheter. Båda två är aktiva näringsverksamheter.

Indelning av näringsverksamhet för B

Handelsbolagen

Näringsverksamheten i X är aktiv, på samma sätt som för A (se ovan).

Handelsbolaget Y bedriver endast en sorts verksamhet. Eftersom verksamheten bedrivs huvudsakligen med delägarnas egna arbetsinsatser är även den aktiv.

B redovisar alltså resultat av två olika näringsverksamheter; en från handelsbolaget X och en från handelsbolaget Y. Båda två är aktiva näringsverksamheter.

24.5 Litterär, konstnärlig och liknande verksamhet

För vissa kulturarbetare finns flera olika avdragsregler för underskott.

Rullning

Huvudregeln är att underskott av näringsverksamheten på samma sätt som för annan näringsverksamhet rullas vidare till nästa beskattningsår (avsnitt 24.2).

Kvittning mot tjänst eller annan näringsverksamhet

Vid sidan av de generella reglerna om allmänt avdrag för underskott i aktiv nystartad verksamhet, kan fria kulturarbetare alternativt yrka allmänt avdrag för ett beskattningsårs underskott mot inkomst av tjänst eller mot inkomst av annan näringsverksamhet (62 kap. 4 § IL). Detta förutsätter att inkomsten ska hänföras till näringsverksamhet och inte utgör hobby, vilket beskattas i inkomstslaget tjänst (se vidare del I avsnitt 19.14). Avdrag får göras utan beloppsbegränsning och utan begränsning i tiden, men endast för det aktuella beskattningsårets underskott, dvs. inte för från tidigare beskattningsår inrullat underskott. Den skattskyldige har valfrihet att utnyttja denna fördelningsregel. Valfriheten innebär således ibland att endast del av underskott kan utnyttjas för kvittning mot tjänst eller mot annan näringsverksamhet. Ett resterande vidarerullat

underskott kan kommande år endast kvittas mot överskott av näringsverksamheten.

Konstnärlig och liknande verksamhet

För att denna kvittningsmöjlighet ska föreligga förutsätts att den aktuella verksamheten är att anse som litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet. Att t.ex. skriva läroböcker räknas som sådan litterär verksamhet som omfattas. Av RÅ 2003 ref. 57 framgår att med begreppet ”litterär verksamhet” får förstås verksamhet med intäkter som den skattskyldige fått i egenskap av upphovsman enligt lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Hit hänförs däremot inte hobbyinkomster till följd av konstnärlig, litterär eller liknande aktivitet. För att kunna komma ifråga för kvittningsmöjligheten ska det således vara fråga om yrkesmässig verksamhet.

Aktiv verksamhet

En av förutsättningarna för kvittning är att underskottet uppkommit i aktiv näringsverksamhet. Detta krav torde ofta vara uppfyllt när det gäller litterär eller konstnärlig verksamhet. I de fall den skattskyldiges verksamhet endast består i att uppbära ersättningar för upphovsmannarätt eller royalty, eller annan liknande inkomst, kan dock inte aktiv näringsverksamhet anses föreligga.

Uteslutande eller så gott som uteslutande

Ytterligare en förutsättning för allmänt avdrag är att näringsverksamheten i vart fall så gott som uteslutande avser litterär, konstnärlig eller liknande verksamhet. Med så gott som uteslutande torde avses 90–95 % (prop. 1999/00:2 del I, s. 502 f).

Intäkter av någon betydenhet

Kvittningsmöjligheten förutsätter att den skattskyldige redovisat intäkter av verksamheten (kulturarbetet) som är av ”någon betydenhet” under beskattningsåret och de tre närmast föregående beskattningsåren. Detta innebär alltså att man godtar att verksamheten genererar intäkter mer sporadiskt och att den skattskyldige har möjlighet att åberopa intäkter även för de föregående tre beskattningsåren när man ska ta ställning till om den yrkesmässiga konstnärliga eller liknande verksamheten genererat intäkter av någon betydenhet. Till de intäkter som ska beaktas hänförs även inkomster från den kulturella verksamheten som redovisats i inkomstslaget tjänst. Däremot räknas inga andra intäkter hit än de som direkt hänför sig till den kulturella verksamheten. Som exempel kan nämnas en bildkonstnär som får ett uppdrag av en organisation eller ett företag att utföra ett konstnärligt verk och som för detta uppbär inkomst av tjänst. Vad som avses med intäkter av någon betydenhet är inte reglerat.

24.6 När har näringsverksamheten upphört?

I Bokföringsnämndens (BFN) uttalande och allmänna råd, BFNAR 2004:2, som ska tillämpas för räkenskapsår som inleds efter den 30 juni 2004, sägs bl.a. att ”Skyldigheten att bokföra affärshändelser enligt bokföringslagen upphör när den fysiska personen inte längre bedriver näringsverksamhet”. Vidare uttalas att ”I princip kan man säga att näringsverksamheten inte längre bedrivs när personen faktiskt har slutat med den aktivitet som utgjorde näringsverksamhet”. Vidare uttalas att ”Om personen inte längre bedriver någon verksamhet och inte heller har några konkreta planer på att fortsätta, så bör näringsverksamheten anses vara avslutad.”, ”Varken registrering av näringsverksamheten, innehav av de tillgångar som använts i näringsverksamheten (i andra fall än då innehavet i sig konstituerar näringsverksamhet) eller att det återstår att redovisa vissa poster till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet, t.ex. skogskonto, leder alltså till att näringsverksamheten i bokföringslagens mening ska anses bedriven.” och ”Den sista affärshändelsen i en enskild näringsverksamhet som inte ska drivas vidare på något annat sätt är att tillgångar och skulder överförs från näringsverksamheten till privatpersonen”.

Av KRNG dom 2003-08-18, mål nr 347–348-02, framgår att en näringsverksamhet inte ansågs ha upphört under det år näringsfastigheten, som var den enda tillgången, avyttrades när det fanns låneskulder kvar som man året efter erhöll ackord på.

Enligt Skatteverkets uppfattning (se även Skatteverkets ställningstagande 2005-11-09, dnr 131 581509-05/111) bör en näringsverksamhet inte alltid skattemässigt ha upphört vid den tidpunkt som anges i BFNAR 2004:2. Ett exempel på detta är i fall då den skattskyldige innehar skogskontomedel. Sådant innehav medför att näringsverksamheten inte kan anses ha upphört. Likaså kan verksamheten inte anses ha upphört så länge den skattskyldige uppbär sjukpenning som ska redovisas i inkomstslaget näringsverksamhet. Det finns även andra fall då upphörandetidpunkterna inte sammanfaller, exempelvis behöver en näringsverksamhet normalt inte skattemässigt anses omedelbart avslutad om det finns tillgångar eller skulder kvar som kan generera rörelseresultat.

Av Skatteverkets ställningstagande 2008-03-05 (dnr 131 127228-08/111) framgår att betalningsplan som upprättas vid upplåtelse av avverkningsrätt till skog inte kan överlåtas med skatterättslig verkan. En överlåtelse av en skogsfastighet medför därmed inte att näringsverksamheten helt upphör så länge en sådan betalningsplan fortsätter att generera intäkter.

Däremot anser Skatteverket att enbart avstämning av egenavgifter inte medför att näringsverksamheten ska anses bedriven. Ett annat synsätt skulle nämligen medföra att avsättningar till vissa fonder – t.ex. periodiseringsfond – aldrig skulle kunna återföras enligt den aktuella regeln eftersom återföringen normalt leder till avstämning det följande året och igen året därefter etc.

Även om en individuell prövning måste göras i varje enskilt fall anser Skatteverket att det finns fog för att ha en något vidare syn på när näringsverksamheten skattemässigt ska anses ha upphört jämfört med vad som gäller bokföringsmässigt enligt BFNAR 2004:2. Skatteverket anser att om tillgångar/skulder finns kvar ett helt räkenskapsår utan att någon aktivitet i övrigt, t.ex. omsättning, har förekommit ska näringsverksamheten normalt anses ha upphört senast vid detta räkenskapsårs utgång. Det gäller även om fråga är om exempelvis kundfordringar eller leverantörsskulder. Tillgångar/skulder får då anses ha tagits ut ur näringsverksamheten av den skattskyldige senast vid denna tidpunkt. Om t.ex. ingen aktivitet förekommit från och med den 1/8 år 1 anses näringsverksamheten normalt ha upphört senast den 31/12 år 2. Med aktivitet i övrigt avses även fall där det exempelvis finns stora skulder och förhandling om ackord pågår i enlighet med vad Kammarrätten i Göteborg framför i ovannämnda dom. Med aktivitet i övrigt menas däremot inte att exempelvis en periodiseringsfond delvis återförs till beskattning.

25 Egenavgifter

2 kap. 26 § IL

3 kap. SAL (2000:980)

Lag (1994:1920) om allmän löneavgift

2 § lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvs-
inkomster

16 kap. 29–31 §§ IL

prop.1999/2000:2

prop.2000/01:8

prop. 2006/07:01

prop. 2006/07:84

prop. 2008/09:7

Sammanfattning

Egenavgifter är en del av de socialavgifter som ska betalas enligt socialavgiftslagen (SAL). Socialavgifter enligt SAL utgörs av arbetsgivaravgifter enligt 2 kap. eller egenavgifter enligt 3 kap. Avgifterna är avsedda att finansiera systemen för social trygghet. Avgifter ska betalas även på inkomstdelar som inte ger rätt till motsvarande förmåner från socialförsäkringen, t.ex. på inkomster som överstiger 7,5 prisbasbelopp. Denna del brukar benämnas skattedelen av socialavgifterna. På inkomster som över huvud taget inte ger rätt till förmåner från försäkringen ska det i vissa fall betalas särskild löneskatt i stället för socialavgifter.

En utförligare beskrivning av egenavgifter och av särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster (SLF) finns i Handledning för skattebetalning 2008 (SKV 404 utgåva 5) avsnitt 8.3 respektive avsnitt 9.

25.1 Vem ska påföras egenavgifter?

Egenavgifter ska betalas på avgiftspliktig inkomst av arbete i Sverige samt av arbete i utlandet om den avgiftsskyldige när arbetet utförs omfattas av svensk socialförsäkring enligt EG-rätten eller enligt socialförsäkringskonvention.

Den vanligaste formen av avgiftspliktig inkomst är överskott av aktiv näringsverksamhet. Beträffande ersättningar för arbete krävs i regel också att näringsidkaren har F-skattsedel för att egenavgifter ska betalas. Om den som tar emot ersättningen inte har F-skattsedel ska inga egenavgifter betalas på den ersättningen. I stället ska den som ger ut ersättning för arbete betala arbetsgivaravgifter.

Egenavgifter ska i vissa fall betalas även på inkomst av tjänst. Som exempel kan nämnas ersättningar under 10 000 kr från privatpersoner, lön från utländsk arbetsgivare utan fast driftställe här när det finns avtal om betalning av socialavgifter m.m. (se 3 kap. 4–8 §§ SAL).

Den som vid beskattningsårets ingång fyllt 65 och är född 1938 eller senare ska bara betala ålderspensionsavgift med 10,21 %.

Egenavgifter påförs endast fysiska personer inklusive delägare i handelsbolag. Detta gäller också kommanditdelägare.

Om det uppkommer överskott av passiv näringsverksamhet i Sverige ska SLF betalas i stället för egenavgifter. Detta gäller oavsett den skattskyldiges ålder.

25.1.1 Vad består egenavgifterna av?

Egenavgifterna består enligt 3 kap. 13 § SAL för 2008 av

1. sjukförsäkringsavgift 7,93 %
2. föräldraförsäkringsavgift 2,20 %
3. ålderspensionsavgift 10,21 %
4. efterlevandepensionsavgift 1,70 %
5. arbetsmarknadsavgift 0,50 %
6. arbetsskadeavgift 0,68 %

För den som valt sjukförsäkring med karenstid, 3 eller 30 dagar, är sjukförsäkringsavgiften lägre (se nedan avsnitt 25.2).

**Avgifter för dem
mellan 18 och
24 år**

Till dessa socialavgifter i egentlig mening kommer den allmänna löneavgiften, som för 2008 är 7,49 %. Lagen (1994:1920) om allmän löneavgift reglerar uttaget av denna avgift. När man i inkomstskattelagen använder beteckningen egenavgifter avser man därmed även allmän löneavgift (2 kap. 26 § IL). I fortsättningen används därför, om inte annat anges, beteckningen egenavgifter även för allmän löneavgift. Den totala egenavgiften (inkl. allmän löneavgift) uppgår för kalenderåret 2008 till 30,71 %.

Genom ny lagstiftning (SFS 2007:284) som trädde i kraft den 1 juli 2007 och som tillämpas första gången vid 2008 års taxering har socialavgifterna sänkts för dem som vid årets ingång fyllt 18 men inte 25 år. Reglerna innebär att hela ålderspensionsavgiften och hälften av övriga delavgifter ska betalas. Detta gäller också för den allmänna löneavgiften. Egenavgiften för här aktuella personer uppgår för andra halvåret 2007 och år 2008 till 20,45 %.

Riksdagen har beslutat (SFS 2008:1266) att utvidga nedsättningsreglerna för inkomster som uppbärs efter den 31 december 2008. De nya reglerna innebär att de nya åldersgrupperna som omfattas av nedsättningen av egenavgifterna är dels personer under 18 år, dels personer som vid årets ingång har fyllt 25 men inte 26 år. De nya lägre avgifterna innebär att hela ålderspensionsavgiften samt en fjärdedel av de övriga avgifterna ska betalas. Dessa nya regler tillämpas första gången taxeringsår 2010.

25.1.2 Vem ska påföras särskild löneskatt?

Uttaget av SLF är reglerad i lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster, SLFL. SLF med 24,26 % blir framförallt aktuellt att betala för den som bedriver passiv näringsverksamhet i Sverige. SLF ska också betalas med 24,26 på ersättning som utges enligt vissa avtalsgruppsjukförsäkringar eller trygghetsförsäkringar som ska tas upp i näringsverksamhet. Även ett dödsbo efter en person som avlidit under inkomståret ska betala SLF på sådana inkomster som annars hade varit underlag för egenavgifter.

Det kan nämnas att från inkomståret 2007 har det skett genomgripande förändringar av SLF. Ändringarna har skett i två steg på så sätt att från och med inkomståret 2007 slopades SLF på löner och andra arbetsersättningar samt på inkomst av aktiv näringsverksamhet. Detta gällde personer som är omfattade av det reformerade pensionssystemet, dvs. personer

födda efter 1937. I ett andra steg från och med inkomståret 2008 avskaffade SLF på samma slags ersättningar och inkomster även för dem födda 1937 eller tidigare (se del 1 avsnitt 14).

SLF ska skiljas från särskild löneskatt på pensionskostnader (SLP), som utgår efter andra grunder (se del 3 avsnitt 12). I likhet med egenavgifter påförs SLF endast fysiska personer inklusive delägare i handelsbolag och dödsbo. När beteckningen löneskatt eller särskild löneskatt används i detta avsnitt förstås därmed särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster.

25.2 Gemensamma bestämmelser

Vid tillämpning av inkomstskattelagen likställs särskild löneskatt med egenavgifter (2 kap. 26 § IL). När begreppet egenavgifter därför fortsättningsvis används avses även särskild löneskatt om inte annat anges.

Avdrag

Näringsidkare får enligt 16 kap. 29 § IL göra avdrag för avsättning för beräknade egenavgifter för beskattningsåret. Det följande året görs avstämning av tidigare medgivna avdrag mot påförda egenavgifter genom att avsättningen återförs och avdrag medges för påförda avgifter (se nedan). Eftersom näringsidkarens egenavgifter ingår i hans inkomstskatteskulder ska avsättningen för beräknade egenavgifter inte bokföras i räkenskaperna enligt BFN R11 ”Enskild näringsidkares bokföring”.

Underlaget för avsättningen

Underlaget för avdraget är nettointäkten av verksamheten före avdraget, minskad med sjukpenning eller liknande ersättning som avses i 15 kap. 8 § IL samt med inkomst som räknas som inkomst av anställning enligt 2 kap. 3–5, 15 och 16 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Verksamhet utomlands

Numera behöver näringsverksamheten inte vara bedriven i Sverige för att avdrag ska ges. En näringsverksamhet kan nämligen bedrivas utomlands under sådana omständigheter att inkomsten ska beskattas i Sverige och näringsidkaren omfattas av svensk socialförsäkring. Ändringen har införts bl.a. för att de svenska bestämmelserna inte ska innebära några etableringshinder enligt EG-rätten. Om näringsidkaren inte är omfattad av svensk socialförsäkring för en utomlands bedriven näringsverksamhet ska han inte betala egenavgifter varav följer att avdrag för egenavgifter inte medges.

Avsättningens storlek

För egenavgifter får avsättning uppgå till högst 25 % av underlaget. Detta innebär inte att en skattskyldig fritt får välja en

procentsats för avsättningen bara den inte överstiger 25 %. Avsättningen ska motsvara de egenavgifter som belöper på det aktuella beskattningsåret och får inte användas för resultatutjämnning. 25 % på underlaget motsvarar ungefär de egenavgifter en skattskyldig kommer att påföras när han inte är befriad från att erlägga någon egenavgift och när han inte haft någon karenstid inom sjukförsäkringen.

För dem som vid årets ingång fyllt 18 men inte 25 år och som därför ska betala 20,45 % i egenavgifter blir avdraget för avsättning för egenavgifter 17 % (= 20,45/120,45) i stället för ovan nämnda 25 %.

Dödsbo

Dödsbo medges avdrag för avsättning för SLF med normalt 20 % (se nedan).

Sjukförsäkringsavgift för den med karens

Den som har inkomster av annat förvärvsarbete (vanligen inkomst av näringsverksamhet) kan hos försäkringskassan begära att sjukförsäkringen ska gälla med viss karens. Sjukförsäkringsavgiften för 2008 var för den som hade 3 dagars karens 6,67 % och för den med 30 dagars karens 6,00 %. Dessa procentsatser gäller för inkomster upp till och med 7,5 prisbasbelopp. På den del av inkomsten som är högre beräknas full sjukförsäkringsavgift, dvs. 7,93 % (FKFS 2007:19).

Det bör uppmärksammas att vissa näringsidkare kan ha saknat F-skattsedel under hela eller del av året. På grund därav påförs de, avseende arbete för annans räkning, inte egenavgifter alls eller endast under en del av året. Avdrag för beräknade egenavgifter medges dock inte med högre belopp än som täcker de på beskattningsåret belöpande egenavgifterna (16 kap. 29 § IL).

Företagsstödet upphört 2007

Från och med 2008 har avdraget i form av s.k. företagsstöd upphört. Reglerna för detta finns i de upphävda lagrummen i 3 kap. 18–19 §§ SAL. Enligt övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1345 ska de upphävda bestämmelserna tillämpas på inkomst som uppbärs under 2007 med 2,5 % och högst med 4 500 kr.

Regionalt företagsstöd

För viss verksamhet i stödområde görs avdrag enligt lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt socialavgiftslagen med 10 % av avgiftsunderlaget dock högst med 18 000 kr.

SLF

För inkomst av passiv näringsverksamhet i Sverige uppgår den särskilda löneskatten till 24,26 % av underlaget. Detta gäller oavsett den skattskyldiges ålder.

SLF ska dock betalas med 24,26 % på inkomst av näringsverksamhet som är egenavgiftsgrundande för den som avlidit under året. Att socialavgifter i form av egenavgifter inte ska betalas för den som avlidit under året framgår av 3 kap. 12 § SAL. SLF ska betalas även om den avlidna personen vid dödsfallet var 65 år eller äldre, trots att någon särskild löneskatt numera inte ska tas ut på aktiv näringsverksamhet som bedrivs av denna åldersgrupp. I SLFL finns nämligen inte något särskilt undantag från skyldigheten att betala SLF under dödsfallsåret för dödsbon efter personer som bedrivit aktiv näringsverksamhet och som vid dödsfallet var 65 år eller äldre. Åren efter dödsfallsåret är dödsboet skyldigt att betala SLF på inkomst av passiv näringsverksamhet.

Gruppsjukförsäkring m.m.

SLF ska betalas med 24,26 % på ersättning som ges ut enligt sådan avtalsgruppsjukförsäkring (AGS) som ska tas upp i näringsverksamhet enligt 15 kap. 9 § IL. Det gäller också för sådan trygghetsförsäkring (TFA) som avses i den nämnda bestämmelsen i IL till den del ersättningen utges i form av engångsbelopp som inte utgör kompensation för mistad inkomst.

Avsättningens storlek

Eftersom underlaget för beräkning av SLF bestäms *efter* avdrag för avsättning för denna skatt måste procentsatsen räknas om när avsättningsbeloppet bestäms. Omräkningen ger 19,52 % (24,26/124,26). Enligt 16 kap. 30 § IL får avdrag för SLF medges med högst 20 %.

25.3 När bör rättelse göras?

Normalt bör det deklarerade avdraget för egenavgifter accepteras även om detta framstår som något för högt eller för lågt. Om avvikelserna är av sådan storlek att det kan antas att näringsidkaren försökt uppnå en obehörig förmån bör avdraget rättas.

Näringsidkare som inte gjort någon avsättning alls bör tillgodoföras motsvarande belopp ex officio.

25.4 Avdrag för egenavgifter vid skönstaxering

När skönstaxering åsatts ska avdrag för egenavgifter beräknas och tillgodoföras. Denna beräkning innebär justering på grund av påförda egenavgifter och tidigare medgivna avdrag för egenavgifter, samt årets beräknade avsättning. Förfarandet är alltså detsamma som när taxering åsatts enligt lämnad deklaration.

25.5 Ändring vid avvikelse från deklARATIONEN

Om nettointäkten av verksamheten sänks av skattedomstol omräknas egenavgifterna. Restituerade, avkortade eller avskrivna egenavgifter är enligt 16 kap. 29 § IL skattepliktiga i den mån avdrag tidigare har medgetts för dem. Avgifterna är skattepliktiga för det beskattningsår de har restituerats, avkortats eller avskrivits.

Om nettointäkten av näringsverksamheten höjs genom avvikelse från deklARATIONEN uppkommer frågan i vilka fall också egenavgifterna ska ändras. Frågan har prövats i RÅ 1987 ref. 65 I–II och RÅ 1990 ref. 37 (plenum). Samtidigt med den senare domen prövades två likartade fall med samma utgång.

25.5.1 Mindre ändring

Av 1987 års domar framgår att avdraget för egenavgifter ska räknas om när det är fråga om mer än en mindre ändring av nettointäkten. Även efter 1990 års dom har 1987 års domar giltighet. RSV har med anledning av 1987 års domar i ett ställningstagande 1987-05-18 (dnr 607/87-309) angett att med mer än en mindre ändring bör förstås ändring av nettointäkten före avdrag för avsättning för egenavgifter på mer än 20 %. Ändringar av intäkten med lägre belopp än 10 000 kr bör dock alltid räknas som mindre ändring och ändringar på högre belopp än 100 000 kr bör alltid räknas som mer än en mindre ändring. 1987 års domar från RR får tolkas så att om det är fråga om mer än en mindre ändring av nettointäkten så bör omräkning göras ex officio. Om det i stället är fråga om endast en mindre ändring av nettointäkten bör någon ändring av avdraget för egenavgifter inte göras utan yrkande från den skattskyldige. Sådant yrkande bör godtas.

25.5.2 Avstämning i deklARATIONEN

Skattskyldiga ska göra avstämning av egenavgifter i deklARATIONEN. Det avsatta beloppet ska återföras till beskattning följande beskattningsår och avdrag görs för de slutligt fastställda avgifterna. Vid 2009 års taxering ska det vid 2008 års taxering medgivna avdraget för avsättning för egenavgifter tas upp som intäkt och de slutligt fastställda egenavgifterna för taxeringsåret 2008 dras av.

25.5.3 Brutet räkenskapsår

Brutet räkenskapsår förekommer endast undantagsvis. För närmare beskrivning av tillvägagångssättet när det gäller avstämning m.m. vid brutet räkenskapsår, se Handledning för rörelse- och jordbruk 1988.

25.5.4 Senare års ändringar

Hur Skatteverket anser att korrigeringar av tidigare års egenavgifter ska göras efter exempelvis en revision som görs under år 3 avseende beskattningsår 1 framgår av Skatteverkets ställningstagande 2005-09-07 (dnr 130 460077-05/111). Att avdrag normalt ska göras för ett belopp som sätts av för att täcka egenavgifterna för beskattningsåret framgår av såväl lagtext som av RÅ 1990 ref. 37. Att medgivet avdrag ska återföras nästföljande beskattningsår framgår också direkt av lagtexten. Tanken bakom dessa regler är att man bara ska betala egenavgifter på ett underlag där hänsyn tagits till dessa egenavgifter. Nästföljande år återförs det medgivna avdraget och denna återföring möts då normalt sett av de år 2 debiterade egenavgifterna.

Problem uppstår när debiteringen sker först beskattningsår 3 (eller senare) och avser beskattningen år 1 eftersom återföring av medgivet avdrag år 1 alltid ska ske nästkommande år (år 2). Då kommer någon ”avstämning” inte att ske år 2 utan beskattningsår 2 kommer att redovisa ett för högt resultat pga. återföringen medan beskattningen år 3 kommer att visa ett för lågt resultat pga. att avdraget för debiterade egenavgifter medges först det år debiteringen sker. Enligt Skatteverkets uppfattning kan inte avdrag för de debiterade egenavgifterna medges år 2 eftersom de då inte debiterats. De har debiterats först år 3 och avdrag ska därför medges först vid taxeringen år 4.

25.5.5 Egenavgifter i samband med skalbolagsbeskattning

Hur man, enligt Skatteverkets uppfattning, ska hantera egenavgifter i form av SLF när fråga är om skalbolagsbeskattning framgår av Skatteverkets ställningstagande 2004-12-01 (dnr 130 684115-04/111) . Se vidare avsnitt 17.6.7 i del 3.

26 Värdepapper m.m. i näringsverksamhet

13 kap. 1–8 §§ IL, prop. 1999/2000:2, del 2, s. 159 f.

14 kap. 2–3, 8–9 och 16 §§ IL, prop. 1999/2000:2, del 2, s. 175 f., 182 f. och 186

15 kap. 1 §, prop. 1999/2000:2, del 2, s. 189 f.

16 kap. 1 § IL, prop. 1999/2000:2, del 2 s. 197 f.

17 kap. 3 och 6–21 §§ IL, prop. 1999/2000:2, del 2, s. 219 och 221 f.

24 kap. IL, prop. 1999/2000:2, del 2, s. 307 f.

25 kap. IL, prop. 1999/2000:2, del 2, s. 322 f.

44–46, 48, 49, 50, 52, 55 kap. IL

Sammanfattning

Hos enskilda näringsidkare beskattas värdepapper praktiskt taget aldrig i näringsverksamhet utan i kapital. Hos handelsbolag och andra juridiska personer beskattas de däremot alltid i näringsverksamhet.

Inom näringsverksamhet görs en uppdelning mellan sådana värdepapper som är lager och sådana som inte är det.

Till lager räknas sådana värdepapper som ingår i en värdepappershandel eller som utgör lager pga. bestämmelserna om byggnadsrörelse e.d. Värdepapper som utgör lager beskattas enligt bokföringsmässiga grunder och ska värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet. Utländsk valuta och skulder i utländsk valuta värderas till kursen vid beskattningsårets utgång.

Andra värdepapper beskattas enligt kapitalreglerna, trots att inkomsten hänförs till näringsverksamhet. För dessa finns inga möjligheter att dra av förluster på grund av värdenedgångar

under innehavstiden utan vinst resp. förlust tas upp först vid avyttringen som kapitalvinst resp. kapitalförlust.

Derivat som används för säkringsändamål i annan verksamhet än värdepappershandel ska beskattas enligt kapitalreglerna. Avsnittet behandlar också beskattning av optioner, terminer, swappar, caps och floors.

26.1 Inledning

För tillgångar hos näringsidkare kan tre olika slag av beskattning komma ifråga.

1. Beskattning i näringsverksamhet enligt bokföringsmässiga grunder.
2. Beskattning i näringsverksamhet enligt kapitalreglerna.
3. Beskattning i kapital enligt kapitalreglerna.

Vilka regler som ska tillämpas beror dels på vad slag av tillgång det rör sig om, dels på i vilken juridisk form verksamheten bedrivs.

För fysiska personer sker beskattning av värdepapper normalt i kapital, men skalbolagsreglerna kan komma ifråga, se del 3, avsnitt 17.8.

Enskilda näringsidkare

För enskilda näringsidkare gör man först en uppdelning på tillgångar som ingår i näringsverksamheten och andra tillgångar. Löpande avkastning av tillgångarna hänförs sedan till respektive inkomstslag.

Lager och inventarier hänförs till näringsverksamhet och beskattas enligt bokföringsmässiga grunder. Även löpande avkastning av näringsfastigheter och näringsbostadsrätter beskattas enligt rörelsereglerna.

Av 13 kap. 6 § IL framgår emellertid att försäljning av näringsfastigheter och försäljning av näringsbostadsrätter beskattas i inkomstslaget kapital. Man tillämpar då de regler som gäller i kapital för kapitalvinster. Vid tvångsavyttringar o.d. kan dock kapitalvinster vid försäljning av näringsfastighet i vissa fall räknas till näringsverksamhet om näringsidkaren begär det, se andra stycket. Vid byggnadsrörelse och handel med fastigheter gäller andra regler, se del 3, avsnitt 8.

Av 13 kap. 7 § framgår att försäljning av värdepapper och löpande avkastning av dessa normalt inte ingår i näringsverksamheten utan beskattas i inkomstslaget kapital enligt vanliga

kapitalregler. Vissa undantag har dock gjorts. Till näringsverksamhet räknas således näringsbetingade andelar i kooperativa föreningar och fordringar på sådana föreningar. Vidare hänförs fordringar pga. avyttring av sådana andelar och av inventarier också till inkomstslaget näringsverksamhet. Dessa beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet men enligt kapitalreglerna (14 kap. 9 § IL och prop. 1999/2000:2, del 2, s. 169). Alla värdepapper som inte utgör lager beskattas således enligt kapitalreglerna oavsett om de anses tillhöra näringsverksamheten eller inte.

En fysisk person kan numera inte lagligen bedriva värdepappershandel och värdepapperna kan därför inte utgöra lager i sådan verksamhet. För att värdepappershandel ska föreligga för fysiker krävs nämligen enligt RÅ 1981 1:4 att handel bedrivs för annans räkning och detta kräver tillstånd från finansinspektionen vilket bara ges till aktiebolag. Det räcker således inte att omsättningen är hög och att avsikten är att uppnå vinst genom att köpa och sälja värdepapper.

I de fall värdepapper utgör lager på grund av bestämmelserna om byggnadsrörelse och handel med fastigheter, se del 3, avsnitt 8.

Juridiska personer

För juridiska personer gäller att både löpande inkomster och utgifter på grund av innehav av tillgångar och skulder samt kapitalvinster och kapitalförluster på dem alltid hänförs till inkomstslaget näringsverksamhet (15 kap. 1 § och 16 kap. 1 § IL). Detta gäller även om de inte ingår i en yrkesmässig näringsverksamhet som t.ex. en rörelse (13 kap. 2 § IL). Sedan görs emellertid en uppdelning mellan sådana inkomster som ska beskattas enligt bokföringsmässiga grunder och sådana som ska beskattas enligt kapitalreglerna.

Löpande inkomster

För löpande inkomster och utgifter ska alltid bokföringsmässiga grunder användas. Man tillämpar därutöver bestämmelserna i 42 kap. 15–25 §§ IL om bl.a.

- utnyttjande av företrädesrätt till teckning av vinstandelslån som erhållits pga. aktieinnehav (beskattas inte),
- utdelning av andelar i dotterbolag skattefritt i vissa fall (lex Asea),
- utbetalningar vid olika slag av utskiftningar (utdelningsbeskattas),

- utdelning från delägarbeskattade utländska juridiska personer (skattefritt till viss del),
- skattetillgodohavanden (beskattas som utdelning) och
- lotterier (vinst i utländskt lotteri över 100 kr beskattas).

Kapitalvinster

Kapitalreglerna tillämpas på sådana inkomster som kan karaktäriseras som kapitalvinster (25 kap. 3–5 §§ IL). Dit räknas vinster på kapitaltillgångar och med kapitaltillgångar avses alla tillgångar utom lager, inventarier, patent o.d. Till kapitalvinster räknas också vinster och förluster på terminer och optioner o.d. samt återfört avdrag för kapitalförlust vid konkurs.

I 25 kap. 2 § IL finns en hänvisning till bestämmelserna i inkomstslaget kapital. Reglerna om kapitalvinster för fastigheter, bostadsrätter, delägarrätter, svenska och utländska fordringar, andelar i svenska handelsbolag samt andra tillgångar är tillämpliga. Även lånefordringar tillhör således det kapitalbeskattade området (25 kap. 3 § IL) men däremot inte låneskulder. Observera också att bestämmelserna i 54 kap. IL avseende skulder i utländsk valuta inte gäller för juridiska personer. Vinster och förluster på låneskulder i såväl svenska kronor som utländsk valuta ska således behandlas enligt bokföringsmässiga grunder hos juridiska personer.

Man tillämpar inte heller bestämmelserna om uppskov för kapitalvinst på privatbostad (finns inga sådana i aktiebolag), om beskattning av kapitalvinst på andel i handelsbolag i näringsverksamhet i vissa fall (beskattning sker ju ändå i näringsverksamhet) eller om avskattning i vissa fall vid överlåtelse av aktiebolag till egenkontrollerat bolag i utlandet (uttagsbeskattning kan i stället komma ifråga).

Beträffande fastigheter och värdepapper som är lager pga. reglerna om byggnadsrörelse och handel med fastigheter, se del 3, avsnitt 8.

I prop. 2003/04:28 s. 15–16 och prop. 1999/2000:2, del 2, s. 327 anförs det bl.a. att systemet idag är uppbyggt så att om det inte är fråga om handel med värdepapper eller det på annat sätt är fråga om förpliktelser som är jämförbara med lager-tillgångar, ska beskattningen ske i form av kapitalvinstbeskattning.

Om inte värdepappershandel i rörelsemässiga former föreligger ska således värdeökningar på värdepapper och andra finansiella instrument beskattas enligt kapitalreglerna. Detta

gäller även om innehavet är näringsbetingat, som t.ex. innehav av aktier i dotterbolag eller av derivatinstrument som använts för att säkra värden i företagets rörelse.

Att kapitalreglerna gäller innebär även att den valutakurs som gällde vid anskaffningstidpunkten används vid beräkning av kapitalvinst, se RÅ 2007 not. 28 och KRNS dom den 10 april 2006 (mål nr 2926-05).

För fordringar och skulder i utländsk valuta finns en särskild bestämmelse i 14 kap. 8 §.

I 17 kap. 22 a § IL finns vidare en särskild bestämmelse om att elcertifikat ska utgöra lager för vissa elföretag, se 2 och 4 kap. lagen (2003:113) om elcertifikat, se avsnitt 26.2.

Om skattefrihet för näringsbetingade aktier, se del 3, avsnitt 22.

Värdepappershandel

Andra juridiska personer än handelsbolag kan, till skillnad från fysiska personer, bedriva värdepappershandel. Så är fallet dels då de, med Finansinspektionens tillstånd, handlar för andras räkning (fondkommissionsverksamhet), dels då de har som affärsidé att tjäna pengar genom att handla med värdepapper i stället för att förvalta dem långsiktigt. Värdepapperna utgör då lager och ska beskattas enligt bokföringsmässiga grunder.

Utgivna värdepapper

För aktiebolag finns också värdepapper som bolaget självt givit ut, t.ex. aktier, obligationer, konvertibler m.m. Dessa utgör inte tillgångar i bolagets egen näringsverksamhet eftersom de är ett sätt att anskaffa kapital. För dessa uppkommer frågan om inkomster ska beskattas i näringsverksamheten och, om utgifter uppkommit, ifall de får dras av, se del 3, avsnitt 1.2. Där behandlas bl.a. avdrag vid utgivande av optionslån och konvertibellån samt vinstandelslån. Om köp och försäljning av egna aktier, se avsnitt 1.4.2. Se även RÅ 2003 ref. 16.

26.2 Gränsdragningen mellan bokföringsmässiga grunder och kapitalregler

För aktiebolag och andra juridiska personer än handelsbolag uppkommer problemet med att dra gränsen mellan värdepappershandel (rörelse), där bokföringsmässiga grunder ska tillämpas, samt förvaltning, där kapitalreglerna ska tillämpas.

Som ovan nämnts kan rörelse föreligga om handel sker för andra personers räkning, t.ex. i en fondkommissionsfirma. Dessa fall är lätta att skilja ut.

**Rättspraxis,
värdepappers-
handel**

Rörelse kan emellertid också föreligga då bolaget handlar med värdepapper för att göra vinst på själva handeln och inte på det långsiktiga innehavet som är fallet vid förvaltning. Här är gränsdragningen mellan rörelse och förvaltning svårare.

I ett antal rättsfall (RÅ 1986 ref. 53, RÅ 1988 ref. 45, RÅ 1988 not. 270 och RÅ 1988 not. 273–276) ansågs handel med värdepapper (aktier) hänförlig till inkomst av rörelse. I RÅ 1997 not. 104 prövades om en pensionsstiftelses innehav av värdepapper var yrkesmässigt. Regeringsrätten konstaterade att med hänsyn till den begränsade omfattningen av stiftelsens köp och försäljningar av värdepapper och den praxis som finns står det klart att stiftelsens värdepapper vid en prövning mot definitionen i KL inte kunde anses utgöra lager. Det framgår inte hur stor stiftelsens omsättning varit.

Enligt denna praxis anses yrkesmässig handel med värdepapper föreligga då en omfattande och regelbunden handel med aktier har skett. Några exakta siffermässiga gränser för bedömningen kan inte uppsättas. I praxis har beaktats att omsättningen varit betydande och hastig, att antalet transaktioner varit stort och att handeln varit regelbunden och varaktig. Särskild vikt har också lagts vid att affärerna varit kortfristiga. Den s.k. omsättningshastigheten, dvs. hur många gånger ett lager omsatts under året, kan därvid sägas vara ett mått på om affärerna varit kortfristiga. Att omsättningen och antalet transaktioner varit betydande innebär som exempel inte att värdepappershandel föreligger om inte omsättningshastigheten samtidigt varit hög, jfr Kammarrätten i Göteborgs dom 2007-11-02 (mål nr 6713–6715-06). Inte heller bör handel föreligga om många transaktioner företagits och omsättningshastigheten varit hög om inte omsättningen samtidigt varit betydande, jfr Kammarrätten i Göteborgs dom 2006-12-13 (rättsfallsprotokoll 3/07). Det är således av vikt att omsättningshastigheten varit hög samtidigt som omsättningen och antalet transaktioner varit betydande.

I RÅ 2002 ref. 52 var värdepappersinnehavet i ett investmentföretag uppe till behandling. Företaget avsåg att ha en likviditetsreserv på ca 20 % av kapitalet placerad i börsaktier. Omsättningshastigheten var 0,79, 0,46 och 0,37 under de tre senaste åren. Regeringsrätten ansåg inte att likviditetsreserven skulle ses som en från investeringsverksamheten skild verksamhet utan gjorde en gemensam bedömning av hela verksamheten. Man fann vidare att en grundläggande förutsättning för sådana företag är att de sysslar med förvaltning. Om

omsättningen blir för stor förlorar företaget sin status som investmentföretag. Så ansågs emellertid inte vara fallet i det företag som var uppe till prövning.

I RÅ 2003 ref. 49 prövade Regeringsrätten frågan om rörelse skulle anses föreligga då ett företag placerat överskottslikviditet hos en fondkommissionär som bedrivit aktiv kapitalförvaltning. Domstolen fann att det bör finnas ett ganska vitt utrymme för ett företag att placera vad som kan bedömas som en rimlig likviditetsreserv i aktier eller andra värdepapper och aktivt förvalta dessa medel i syfte att få så god avkastning som möjligt utan att företaget för den skull ska anses bedriva värdepappersrörelse. En bedömning får göras i det enskilda fallet. Faktorer som påverkar bedömningen är bl.a. förvaltningens omfattning i förhållande till företagets storlek och verksamhetsinriktning samt hur förvaltningen organiserats och genomförts. Domstolen fann i det aktuella fallet att med hänsyn till omfattningen, inriktningen och genomförandet av likviditetsförvaltningen kunde verksamheten inte anses ha skett yrkesmässigt utan kapitalreglerna skulle tillämpas.

I RÅ 2004 not. 58 tog Regeringsrätten ställning till ett fall där ett bolag i en koncern fungerade som s.k. internbank gentemot de andra koncernbolagen och bl.a. ingick säkringsavtal med dem avseende olika risker i deras verksamhet. Skatterättsnämnden ansåg att verksamheten i internbanken fick likställas med sådan verksamhet som bedrivs av banker. Även Regeringsrätten fann att de finansiella tillgångarna i internbanken skulle behandlas som lagertillgångar.

I RÅ 2007 not.162 var det fråga om en banks förvaltning av onoterade aktier i utvecklingsföretag som skedde i en särskild avgränsad affärsenhet inom banken. Fråga var om ett aktivt ägarskap genom innehav om 10 till 40 % i utvecklingsföretagen. Regeringsrätten som gjorde samma bedömning som SRN ansåg att aktierna inte utgjorde tillgångar i en traditionell bank- eller finansieringsrörelse och att de inte heller utgjorde värdepapper som är lager i en värdepappersrörelse enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Aktierna ansågs därför skattemässigt utgöra kapitaltillgångar hänförliga till en särskild verksamhetsgren av annat slag inom banken.

Derivat

Regeringsrätten har även prövat hur gränsdragningen ska göras ifråga om innehav av andra finansiella instrument än aktier. I RÅ 1997 ref. 5 I ansåg Regeringsrätten att ett ränteterminskontrakt skulle kapitalbeskattas. Rättsfallet avsåg ett bostads-

företag, som stod inför risken att få höjda räntekostnader vid omsättning av lån. För att skydda sig mot ränterisken avsåg bolaget att teckna ränteterminskontrakt. Skatterättsnämnden konstaterade att bolagets syfte med att teckna kontrakten var att neutralisera de ränterisker som var förenade med upplåning i bolagets verksamhet. Fråga var således inte om en vid sidan av verksamheten bedriven handel med värdepapper e.d. Eftersom terminerna förvärvades som ett led i fastighetsförvaltningen skulle de behandlas på motsvarande sätt som andra i den verksamheten förvärvade finansiella instrument. Beskattning skulle alltså ske enligt reavinstreglerna. Regeringsrätten gjorde samma bedömning och fastställde förhandsbeskedet. Det rörde sig således i detta fall om ett näringsbetingat innehav, men kapitalreglerna var ändå tillämpliga.

I förhandsbeskedet RÅ 2000 not. 47 prövades bl.a. hur avdrag skulle medges för kostnad för syntetiska optioner, med aktier i ett dotterbolag som underliggande tillgång, utställda till anställda i dotterbolaget. Enligt förutsättningarna utgjorde optionerna utgivna värdepapper. Skatterättsnämnden förklarade att optionerna skulle beskattas hos bolaget enligt kapitalreglerna samt att den s.k. fällan var tillämplig enligt dåvarande regler, jfr de numera införda reglerna i 25 a kap. 19 § IL angående avdragsförbud för kapitalförluster i vissa fall. Samma regler skulle gälla hos dotterbolaget om detta övertog optionerna. Optionerna ansågs inte ingå i någon yrkesmässigt bedriven verksamhet och var inte heller näringsbetingade hos vare sig moderbolaget eller dotterbolaget, trots att det senare bedrev värdepappershandel. Regeringsrätten gjorde samma bedömning som Skatterättsnämnden och fastställde förhandsbeskedet.

Avtal ej optioner/terminer

I vissa fall har Regeringsrätten emellertid ansett att rörelsereglerna är tillämpliga på optionsliknande avtal. I en dom den 22 november 2004 (SKV:s rättsfallsprotokoll 28/04) ansåg domstolen att ett avtal mellan ett moderbolag och ett dotterbolag som avsåg säkring av eventuella framtida sociala kostnader avseende aktieförmån till de anställda i dotterbolaget skulle beskattas enligt bokföringsmässiga grunder. Avtalet hade inte karaktär av värdepapper eller finansiellt instrument utan var ett privat avtal mellan två närstående bolag. Man kan göra en jämförelse med personaloptioner som ofta inte får överlåtas. De ses inte som värdepapper som ska beskattas i kapital utan snarare som en del av löneavtalet mellan arbetsgivare och arbetstagare, jfr del 1, avsnitt 17.2.13. Se

även RÅ 2007 ref. 70 angående arbetsgivarens redovisning av personaloptioner (ej värdepapper).

Elcertifikat
Utsläppsrätter

Av 17 kap. 22 a och b § IL framgår att hos vissa företag ska elcertifikat och utsläppsrätter behandlas som lagertillgångar. På så sätt kommer inkomst att periodiseras enligt bokföringsmässiga grunder. För andra företag ska elcertifikat och utsläppsrätter däremot beskattas enligt kapitalreglerna om företaget inte bedriver värdepappershandel. Om lagervärderingen, se vidare del 2, avsnitt 9. Reglerna om näringsbidrag behandlas i del 2, avsnitt 17.

26.3 Beskattning enligt bokföringsmässiga grunder

Se även del 2, avsnitt 9.1 om lager i allmänhet och om anskaffningsutgiften vid vissa slag av förvärv.

Då företaget bedriver värdepappershandel utgör värdepapperna lager och ska beskattas enligt bokföringsmässiga grunder, se del 2, avsnitt 9.1.1. Detta innebär bl.a. att inkomster ska tas upp som intäkt och utgifter dras av som kostnad det beskattningsår som de hänför sig till enligt god redovisningssed om inte annat anges i IL. Vidare ska hänsyn tas till in- och utgående balansposter som t.ex. lager. Ingående balansposter ska motsvaras av utgående balansposter närmast föregående beskattningsår (14 kap. 3 § IL).

I 17 kap. 6–21 §§ IL och 24 kap. 3 § IL finns ett antal bestämmelser om vad som gäller vid olika slag av omstruktureringar o.d., se del 2, avsnitt 9.1.3–7.

Den skattskyldige är bunden av sin redovisning när det gäller beskattningstidpunkten under förutsättning att den är förenlig med god redovisningssed (14 kap. 4 § IL).

Lager

Det kan påpekas att bedömningen av om en tillgång är en kapitaltillgång eller en lagertillgång inte styrs av klassificeringen av tillgångarna i den skattskyldiges räkenskaper. Den skattemässiga bedömningen är således en självständig bedömning. En sådan bedömning görs i rättsfallet RÅ 1999 ref. 13 (beräkningen av förlust vid försäljning av kommanditbolagsandelar som utgjorde omsättningstillgångar).

I verksamhet med handel med värdepapper anses innehavda värdepapper i allmänhet utgöra lager, jfr dock ovan nämnda RÅ 2007 not. 162 och 2000 not. 47.

Från och med 2005 års taxering gäller nya regler för värdering av lager av finansiella instrument, se avsnitt 9.1.1.

Ränta

Innebörden av bestämmelserna om bokföringsmässig inkomstberäkning har prövats i några rättsfall som avser innehavda skuldebrev i yrkesmässig förvärvsverksamhet. De belyser dels gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst, dels hur ränta ska periodiseras enligt bokföringsmässiga grunder.

I RÅ 1994 ref. 19 gällde frågan den skattemässiga behandlingen av värdestegring på en s.k. nollkupongsobligation, dvs. en obligation som löper utan ränta och är utgiven till underkurs. Den skattskyldige var ett försäkringsaktiebolag som skulle redovisa obligationen som omsättningstillgång i sin verksamhet. SRN inhämtade yttranden från både BFN (BFN U 92:3, Redovisning av nollkupongsobligation) och Finansinspektionen. SRN konstaterade följande. Vid tillämpning av 24 § anv. p. 2 KL ska anskaffningsvärdet för obligationen successivt ökas med upplupen ränta. Den upplupna räntan ska bestämmas så att en konstant förräntning på innehavet erhålls över obligationens löptid. En redovisning som innebär att obligationens anskaffningsvärde inte ökar med upplupen ränta utan att denna redovisas för sig ska godtas vid inkomstbeskattningen. I sin motivering hänvisade nämnden till BFN:s yttrande och återgav BFN:s uttalande om att underkursen ska ses som en från början känd inkomst som ska periodiseras så att en konstant förräntning (effektiv ränta) på innehavet erhålls över löptiden. Regeringsrätten fastställde förhandsbeskedet.

I RÅ 1995 ref. 71 var det fråga om den skattemässiga behandlingen av s.k. reala nollkupongsobligationer. Till skillnad från vanliga nollkupongsobligationer där återbetalningsbeloppet är angivet i nominella termer är återbetalningsbeloppet för en real nollkupongsobligation känt i reala termer. Hur stort återbetalningsbeloppet blir i nominella termer beror på inflationens utveckling under löptiden. I fall I utgjorde obligationen omsättningstillgång hos en bank. I fall II var obligationen anläggningstillgång hos ett aktiebolag. I fall I ansågs att man för varje år skulle beräkna summan av upplupet indextillägg och upplupen real avkastning. Var summan positiv skulle den beskattas som en ränteintäkt. Beloppet skulle läggas till anskaffningsvärdet för obligationen. Om summan däremot var negativ medgavs avdrag med beloppet samtidigt som det skulle tas upp som skuld. Senare positiva belopp avräknas mot skulden. I fall II ansåg Regeringsrätten att värdestegringen typiskt sett var att betrakta som ränta som skulle beskattas fortlöpande.

Beträffande gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst torde ledning även kunna fås av de rättsfall som avser fysiska personer, se del 1, avsnitt 24.3.1.

**Fordringar och
skulder i utländsk
valuta**

Se del 2, avsnitt 6, Beräkningen av resultatet av näringsverksamhet.

26.4 Beskattning enligt kapitalreglerna

Om tillgångarna inte ingår i en rörelse ska kapitalreglerna tillämpas. Detta innebär följande i inkomstslaget näringsverksamhet.

Allmänt

För kapitaltillgångar ska kapitalreglerna tillämpas oavsett om innehavet är betingat av yrkesmässig näringsverksamhet (rörelse) eller inte.

Att kapitalvinstreglerna är tillämpliga innebär att man inte ser värdepappersinnehavet i bolaget som en pågående verksamhet utan att man beskattar varje värdepapper för sig enligt de regler som gäller för det värdepapper det är fråga om.

Beskattning sker inte enligt bokföringsmässiga grunder. Hur transaktionerna bokförts har därmed ingen skattemässig betydelse.

Det innebär att orealiserade värdeminskningar inte får dras av. Först efter avyttring e.d. kan avdrag komma ifråga. Beträffande förlustens karaktär gäller emellertid även för kapitaltillgångar att den ska vara verklig för att avdrag ska få ske (44 kap. 23–24 §§ IL). För en juridisk person kan en förlust däremot aldrig vara en personlig levnadskostnad.

Allmänna kapitalvinstregler i 44 kap. IL ska användas, se del 1, avsnitt 26.

Värdepapperna delas också upp på de olika slag som finns i inkomstslaget kapital, dvs. delägarätter, svenska fordringar, utländska fordringar, andelar i handelsbolag, terminer, optioner etc. och beskattas enligt de regler som ska tillämpas för respektive tillgång.

45 kap. : fastigheter (se del 1, avsnitt 27)

46 kap. : bostadsrätter (se del 1, avsnitt 28)

48 kap. : delägarätter och svenska och utländska fordringar (se del 1, avsnitten 30, 32–33)

49 kap. : uppskov vid vissa andelsbyten (se del 1, avsnitt 31)

50 kap. : andelar i svenska handelsbolag (se del 1, avsnitt 34)

52 kap. : andra tillgångar (se del 1, avsnitt 36)

55 kap. : ersättning pga. insättningsgaranti och investerarskydd.

Många av de regler som gäller för fysiska personer i kapital ska däremot inte tillämpas.

47 kap. : uppskovsavgift för privatbostadsfastigheter/privatbostadsrätter (finns inga i bolag),

48 a kap. : framskjuten beskattning vid andelsbyten för fysiska personer (bolag kan få uppskov),

51 kap. : beskattning i näringsverksamhet av andelar i handelsbolag hos fysiska personer (beskattas ändå i näringsverksamhet hos bolag),

53 kap. : beskattning av fysiska personer vid överlåtelse av tillgångar till underpris (för bolag gäller uttagsbeskattningsregler m.m.),

54 kap. : beskattning av skulder i utländsk valuta (behandlas enligt bokföringsmässiga grunder i bolag).

Därutöver gäller bestämmelser om begränsning av avgift för kapitalförlust på delägarätter o.d., se HL del 3 avsnitt 22.14.

Andra regler som gäller generellt i inkomstslaget näringsverksamhet kan bli tillämpliga, t.ex. reglerna om beskattning vid uttag av egendom samt reglerna om avgift för kostnader för intäkternas förvärvande.

Beskattningstidpunkt

Vinster och förluster tas upp för det räkenskapsår respektive beskattningsår då beskattningstidpunkten enligt kapitalreglerna inträffar (44 kap. 26 § IL).

För näringsfastigheter och näringsbostadsrätter samt värdepapper o.d. som inte utgör lager ska kapitalvinst beskattas vid avyttringen och kapitalförlust dras av då förlusten är definitiv (14 kap. 9 § IL). Om vad som avses med avyttring, se 44 kap. 3–10 §§ IL.

Kapitalreglerna tillämpas också vid beskattning av tillkommande belopp, terminer, optioner samt vid blankningar, se del 1 om kapitalbeskattning av dessa värdepapper hos fysiska personer.

För juridiska personer använder man också i vissa fall speciella regler (44 kap. 27 § IL).

1. Vid avyttring inom en intressegemenskap ska avdrag för förluster skjutas upp (25 kap. 7–11 §§ IL och del 3, avsnitt 18). Detta gäller för alla slag av kapitalförluster, dvs. även på andra tillgångar än andelar i företag.
2. Vid vissa andelsbyten kan uppskov med beskattningen erhållas (se 49 kap. IL och del 1, avsnitt 31). Detta gäller endast vid byten av andelar i företag mot andra andelar.
3. Kapitalvinst på näringsbetingade aktier är i vissa fall skattefri medan motsvarande kapitalförlust jämte förluster på vissa fordringar och derivat med näringsbetingade aktier som underliggande till gång m.m. inte får dras av (se bl.a. 25 a kap. IL och HL del 3, avsnitt 22).
4. Kapitalvinst och kapitalförlust som uppkommer då noterade publika aktiebolag avyttrar egna aktier ska inte tas upp eller dras av. Motsvarande gäller för kapitalvinst eller kapitalförlust då bolaget utfärdar optioner, terminer eller liknande instrument vars underliggande tillgångar består av egna aktier (48 kap. 6 a §).

Förluster

I inkomstslaget näringsverksamhet gäller inte att kapitalförluster ska kvoterats innan de dras av, utan de får i stället som huvudregel dras av i sin helhet. För förluster på delägarätter och fastigheter etc. finns emellertid begränsningar, se avsnitt 22 i del 3.

26.5 Derivat

Ofta förekommer det att företag säkrar sig mot olika slag av risker genom att ingå s.k. säkringsavtal. Det förekommer även transaktioner som avser arbitrage (utnyttjande av prisskillnader på olika marknader) eller spekulation.

De risker som företagen främst garderar sig emot är riskerna för ränteförändringar och valutakursförändringar samt, för vissa företag, även riskerna för prisförändringar på råvaror och aktier o.d. Dessa risker är numera påtagliga och större förändringar kan medföra avsevärda konsekvenser för resultaten i bolagen, i vissa fall t.o.m. driva företaget i konkurs.

Dessa risker kräver således att företagen bevakar dem och vidtar åtgärder för att begränsa deras verkningar. Företagen säkrar

därför normalt dessa risker genom att ingå kontrakt som motverkar dem. Detta kallas säkring eller, på engelska, hedging.

Dessa säkringar görs i stor utsträckning med s.k. derivatinstrument, dvs. sådana instrument som inte innefattar kapitalvärdet på ett lån, en fordran eller en valuta i sig (primärinstrument/avistainstrument), utan knyter an till värdeförändringen på detta kapitalvärde, därav ordet derivat. Säkringar kan även göras med avistainstrument.

Som framgår ovan under avsnitt 26.2 så innebär en säkring inte att det säkrande finansiella instrumentet ska beskattas enligt bokföringsmässiga grunder utan det ska i likhet med andra finansiella instrument beskattas enligt kapitalreglerna.

De derivat som används är främst terminer och optioner men även andra former förekommer.

Termin

Beträffande standardiserade terminer, se del 1, avsnitt 38.2.

Som framgår av detta avsnitt är det bara terminer som är lämpliga för allmän omsättning som omfattas av den skattemässiga definitionen på termin. Det innebär att standardiserade terminer (standardiserad = med standardiserade villkor som underlättar notering) beskattas enligt de regler i IL som avser terminer (44 kap. 11 § och 30 § IL). Beskattning sker först då kontraktet löper ut eller avslutas innan dess på annat sätt. Köp av egendom beskattas inte. Försäljning av egendom beskattas som andra försäljningar av det slag av egendom det är fråga om. De flesta terminsavtal som används till säkringar avser emellertid kontantavräkningar. Vinsten/förlusten på kontraktet tas i dessa fall upp.

Eftersom beskattning sker kontrakt för kontrakt ska s.k. netting inte beskattas i den mån den inte innebär att kontrakten löper ut, helt eller delvis.

I allmänhet används emellertid inte standardiserade terminer för säkring utan skraddarsydd kontrakt, s.k. OTC-kontrakt (over the counter) eller TM-kontrakt (tailor made = skraddarsydd). Dessa är ofta inte lämpade för allmän omsättning och de regler som finns i IL om beskattning av terminer är i så fall inte tillämpliga på dem. I stället får allmänna regler tillämpas. De är emellertid jämförbara med terminer både som tillgångar och som förpliktelser (25 kap. 3 och 4 §§ IL) och vinsten/förlusten på kontraktet får anses som kapitalvinst respektive kapitalförlust.

Det innebär att köp av tillgång inte beskattas. Försäljning av egendom beskattas som vanliga försäljningar för den aktuella tillgången vid avyttringstillfället. Beträffande kontantavräkande kontrakt är den allmänna terminsbestämmelsen i 44 kap. 4 och 30 §§ IL inte tillämplig. Eftersom resultatet av affären inte är klart förrän då kontraktet löper ut blir emellertid beskattningstidpunkten i praktiken densamma som vid andra terminer.

Optioner

Om standardiserade optioner, se del 1, avsnitt 38.1.

För optioner är den skattemässiga definitionen vidare än för terminer och även sådana avtal som inte är lämpade för allmän omsättning omfattas (prop. 1999/2000:2, del 2, s. 529). För att en option ska föreligga bör det emellertid finnas ett avtal som ger ena parten en klar och tydlig rättighet som i princip är överlåtbar om än inte lämpad för allmän omsättning, jfr RÅ 1997 ref. 63.

Från optioner får man således skilja sådana rättsförhållanden som t.ex. anbud att förvärva egendom till visst pris som gäller under viss tid men som bara avser den person som anbudet getts till och som inte går att överlåta samt andra rättsförhållanden som inte är fristående utan förstadium till ett annat avtal och som enbart gäller mellan parterna och inte är avsett för partsbyte.

I RÅ 1994 not. 41 och RÅ 1994 not. 733 ansåg Regeringsrätten att rättighet för anställd att i framtiden få förvärva aktier på förmånliga villkor inte skulle beskattas som en fristående option utan skulle anses hänförlig till inkomstslaget tjänst.

I RÅ 1997 ref. 63 ansågs en köpt rättighet att teckna lån till visst belopp och med viss högsta räntesats inte som en fristående option eller ett fristående avtal.

I RÅ 1999 ref. 14 angående ett cap-avtal fann Regeringsrätten att om avtalet var knutet till en underliggande kredit skulle den inte beskattas som en option utan ingå som en del i ränteavtalet och premien ansågs som förskottsränta och ersättning som erhöles på grund av garantin som en nedsättning av räntan på krediten.

I ett fall har Regeringsrätten behandlat s.k. omvända konvertibler, dvs. fordringar som under vissa förutsättningar löses in med aktier (RÅ 2000 ref. 21 I). Visserligen ingick ett optionsmoment i värdepappernas konstruktion, men detta utgjorde en del av

värdepappret och skulle inte beskattas för sig enligt reglerna för optioner.

För sådana kontrakt som omfattas av definitionen på option är bestämmelserna i 25 kap. 3 och 4 §§ IL tillämpliga och vinster och förluster på icke standardiserade optioner är att anse som kapitalvinster respektive kapitalförluster.

Beskattningstidpunkten framgår av de allmänna optionsreglerna i 44 kap. 4 och 31–32 §§ IL som behandlas i del 1, avsnitt 38.1.

Swap, cap, floor

Ett swapavtal innebär ofta byte av betalningsströmmar mellan två parter, t.ex. byte av en fast ränta mot en rörlig. Om en part har en rörlig ränta på ett av sina lån kan han således ingå ett swapavtal med en annan part och betala denne en fast ränta mot att han får ta emot en rörlig ränta från motparten som motsvarar hans egen rörliga ränta. Han har på så sätt skyddat sig mot risken att hans rörliga ränta stiger. En swap kan också innebära ett byte av en räntebetalning i utländsk valuta mot en räntebetalning i svenska kronor. Ordet swap används emellertid också om vissa avtal som avser byte av värden, t.ex. ett byte av värdet på aktier mot värdet av en obligation e.d. Den påminner då mycket om en termin.

Ett capavtal är ett slags option beträffande löpande betalningar som innebär att man kan maximera en utgiftsränta genom att träffa ett motstående avtal med en utomstående part. Genom att betala en premie kan således innehavaren av rättigheten få löpande betalningar om hans rörliga ränta stiger över en viss nivå. Detta är ett annat sätt att försäkra sig mot räntehöjningar.

Ett flooravtal är också ett slags option avseende löpande betalningar men där man sätter en undre gräns för en intäktsränta. Genom att betala en premie kan innehavaren av rättigheten få löpande betalningar om en intäktsränta sjunker under viss nivå. Detta är ett sätt att försäkra sig mot räntesänkningar.

För swapar samt cap- och flooravtal finns ingen särskild skattelagstiftning utan allmänna principer får tillämpas. Beskattningen beror således på i vad mån dessa avtal passar in under någon av de definitioner som finns i skattelagstiftningen, t.ex. de som avser terminer och optioner.

Till sin karaktär är ett swapavtal ett byte av olika betalningsströmmar/värden. Båda parter i avtalet har därmed både rättigheter och förpliktelser. Avtalet liknar således i detta avseende en termin.

Cap- och flooravtal däremot, innebär att en person förvärvar en ensidig rättighet att i framtiden erhålla betalning då en viss ränta eller annan betalningsström för en viss tidsperiod går över eller under en viss nivå. Motparten i avtalet har motsvarande förpliktelse att betala. Dessa avtal har därför i detta avseende störst likhet med optionsavtalen som också innebär en ensidig rättighet för den ena parten och en ensidig förpliktelse för den andra.

Även dessa avtal måste vara fristående för att beskattas för sig. Om de utgör del av ett annat avtal, t.ex. ett löneavtal eller ett låneavtal, är det innebörden i detta andra avtal som blir avgörande för beskattningen.

Rättsfall

Regeringsrätten har i RÅ 1999 ref. 14 tagit ställning till frågor som berör den skattemässiga behandlingen av ett capavtal. Räntegarantin utgjordes av ett avtal mellan en kund och en bank enligt vilket banken garanterade att kunden inte skulle betala högre ränta än en i avtalet angiven garantiränta under en viss i avtalet angiven löptiden. Garantiräntan jämfördes i tremånadersperioder med en Stiborbaserad rörlig ränta på ett underliggande lånebelopp. För det fall den rörliga låneräntan var högre än garantiräntan under föregående tremånadersperiod fick kunden mellanskillnaden av banken. I motsatt fall utgick ingen betalning. För räntegarantin betalade kunden en avgift vid ingåendet av avtalet. Räntegarantin kunde komma att ges ut antingen som ett fristående instrument eller knytas till en av kunden upptagen kredit med rörlig ränta och fungerade då som ett skydd mot att räntan på den krediten översteg den garanterade räntan. En fristående garanti kunde när som helst under löptiden avyttras till banken ("stängning") eller till tredje man. Om garantin var knuten till en kredit kunde stängning ske endast om den anknutna krediten sades upp. Banken avsåg att föra kontinuerliga noteringar om köp-, sälj- och avslutskurser som arkiverades och hölls tillgängliga för allmänheten på telefon.

Den fristående garantin behandlades på följande sätt. Första frågan var om garantin skulle behandlas som ränta. Regeringsrätten fann, att den premie eller avgift som erlades för en sådan garanti inte var en kostnad för ett lån som tagits upp och för vilken den skattskyldige var personligen betalningsansvarig. Redan detta förhållande medförde att premien för garantin inte kunde jämföras med en räntekostnad för ett lån och inte heller borde utfallande belopp bedömas som ränta.

Nästa fråga var om räntegarantin skulle behandlas enligt reavinstreglerna för optioner. Såväl Skatterättsnämnden som Regeringsrätten fann att så var fallet. Kunden var innehavare av optionen och banken utfärdare. Utfallande belopp skulle behandlas enligt reglerna för reavinst för innehavaren av rättigheten. Vid förfall skulle räntegarantin anses ha avyttrats enligt 24 § 2 mom. 1 st. andra meningen SIL (numera 44 kap. 4 § 4 IL). Räntegarantin ansågs vara ett sådant finansiellt instrument som avsågs i 29 § 1 mom. SIL (svensk fordringsrätt). I det fallet var kontraktet också marknadsnoterat.

Då räntegarantin var knuten till ett underliggande låneavtal ansåg Regeringsrätten däremot att låneavtalet och capavtalet vid beskattningen borde ses som en enhet. Premien borde därför ses som en förskottsränta och de belopp som utbetalas på grund av capavtalet som en nedsättning av låneräntan. De erlagda och erhållna beloppen ska således i detta fall hos aktiebolag beskattas enligt bokföringsmässiga grunder.

Av detta rättsfall kan man dra slutsatsen att fristående avtal av capkaraktär som avser löpande betalningar kan passa in under den skattemässiga definitionen av optioner under förutsättning att de uppfyller rekvisiten för dessa. Att betalningen är löpande är således utan betydelse i sammanhanget.

Detta innebär sannolikt också att fristående avtal av floorkaraktär med korresponderande villkor också kan anses som optioner och beskattas enligt de regler som gäller för dessa.

Det krävs antagligen inte att avtalen ska vara lämpade för allmän omsättning eftersom detta inte krävs beträffande vanliga optioner. Däremot bör avtalen vara fristående från andra avtal, t.ex. underliggande låneavtal e.d.

Om beskattningsreglerna, se ovan vid kantrubriken Optioner, samt del 1, avsnitt 38.1. Det saknas emellertid rättsfall beträffande frågan om när innehavaren ska anses ha avyttrat optionen i sådana här fall då löpande betalningar är involverade. Det kanske mest naturliga är att se varje betalningsperiod som en option för sig och medge avdrag för en motsvarande del av den erlagda premien som anskaffningsutgift. Varje period medför ju ett definitivt resultat.

Om avtalet avser fyra perioder och anskaffningsutgiften är 20 skulle i så fall avdrag medges med 5 för varje period. Försäljningspris för optionen blir vad som erhålls för varje period. Om innehavaren erhåller 6, 3, 0 och 2 uppkommer således

första perioden en vinst på 1, andra perioden en förlust på 2, tredje perioden en förlust på 5 och fjärde perioden en förlust på 3. Frågan är emellertid ännu olöst i praxis.

Utfärdaren var i ovannämnda rättsfall en bank som beskattas enligt bokföringsmässiga grunder. Detta torde också vara det vanligaste. I de fall utfärdaren inte bedriver värdepappershandel eller liknande blir emellertid kapitalreglerna tillämpliga. Hur man ska räkna ut vinst/förlust i dessa fall är också olöst i praxis.

Swapavtal innebär ömsesidiga rättigheter och förpliktelser. För dem är det därför snarast definitionen av terminer som blir aktuell. Ett s.k. swapavtal har varit uppe till bedömning i Regeringsrätten i RÅ 2001 not. 160. Ett bolag hade där ingått ett avtal med en bank som innebar att om bolagets aktier steg i värde, inklusive utdelningen, så skulle bolaget erhålla betalning från banken. Om de däremot sjönk i värde skulle bolaget betala till banken. Vidare skulle det utgå belopp benämnda ränta samt avgift. Något formellt lån förelåg inte. Regeringsrätten ansåg att avtalet var ett finansiellt instrument som var en delägarrätt och att betalningarna därför var skattefria. (Bolaget var ett investmentföretag och för dessa är kapitalvinster på delägarrätter skattefria. I stället sker en schablonbeskattning.) Den s.k. räntan ansågs i det fallet utgöra en del av avtalet och inte löpande avkastning.

I Regeringsrättens dom RÅ 2007 ref. 3 bedömdes ett liknande swapavtal (s.k. Total Return Swap) i egna aktier som ingåtts för att säkra ett personaloptionsprogram. Under 2002 stängdes swapavtalet i förtid. På grund av att börskursen på bolagets aktier sjunkit i värde gjorde bolaget en förlust. Vid taxeringen yrkade bolaget avdrag dels för denna förlust, dels för en beräknad ränta enligt swapavtalet. På samma sätt som i RÅ 2001 not. 160 fann Regeringsrätten att fråga var om ett odelbart instrument och att avdrag därför inte löpande medgavs för de belopp som benämnts som ränta. Eftersom swapavtalet ansågs utgöra ett derivat i egen aktie (48 kap. 6 a § IL) medgavs inte avdrag för den kapitalförlust som uppkom när bolaget stängde avtalet. Att swapavtalet ingicks för att säkra eventuella framtida personalkostnader i ett personaloptionsprogram innebar inte att förlusten skulle bedömas som en avdragsgill personalkostnad.

27 Begränsad avdragsrätt för vissa kapitalförluster

48 kap. 26 och 27 §§, SFS 2002:540, SFS 2003:224
prop. 2001/02:140, 2001/02:SkU25, Fi2001/4621, skr. 2001/02:77
SOU 2001:11, prop. 2002/03:96, 2002/03:SkU17

Sammanfattning

Avdragsrätten begränsas

Avdragsrätten för vissa kapitalförluster begränsas i inkomstslaget näringsverksamhet.

- Juridiska personers kapitalförluster på delägarätter får bara dras av mot kapitalvinster på delägarätter. Inom ett koncernförhållande får ett företags kapitalförluster på delägarätter i vissa fall dras av mot ett annat företags kapitalvinster på delägarätter. Kapitalförluster på näringsbetingade andelar kan dock bara vara avdragsgilla om det är fråga om marknadsnoterade andelar där innehavstidsvillkoret inte är uppfyllt, se avsnitt 22.3.4.
- Ett svenskt handelsbolags kapitalförluster på delägarätter som innehafts i kapitalplaceringssyfte ska dras av enligt reglerna i 48 kap. 20, 20 a, 21 och 24 §§ IL.
- Kapitalförluster på andelar som avses i 21 § (räntefonder med enbart svenska fordringsrätter) behöver därmed inte kvittas mot kapitalvinster utan får dras av i sin helhet mot handelsbolagets inkomster.
- Kapitalförluster på delägarätter som avses i 20 § (andra marknadsnoterade delägarätter än sådana som avses i 21 §) ska dras av i sin helhet.
- Kapitalförluster på sådana andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade skall dras av till fem sjättedelar mot skattepliktiga kapitalvinster på sådana tillgångar. För kvalificerade andelar gäller dock att kapitalförlusten skall dras av till två tredje-

delar. Avdrag skall ske i viss turordning. I första hand görs avdrag för kapitalförluster som ska dras av i sin helhet. Därefter görs avdrag för kapitalförluster som ska dras av till fem sjättedelar och slutligen görs avdrag för förluster som ska dras av till två tredjedelar.

- Till den del sådana förluster inte kan kvittas mot vinster på tillgångar av samma slag får de bara dras av till 70 % mot handelsbolagets inkomster i övrigt.
- Kapitalförluster i svenska handelsbolag på rörelsebetingade delägarätter får dras av i sin helhet.

Ett företag av det slag som anges i 25 a kap. 3 § IL, dvs. svenskt aktiebolag m.fl. (ägarföretaget), som är delägare i ett svenskt handelsbolag som avyttrar en delägar rätt med kapitalförlust, får inte dra av den delen av handelsbolagets kapitalförlust som belöper på den ägda andelen. Detta gäller i fråga om delägarätter som skulle ha varit näringsbetingade för detta företag vid ett direktäggande. Inte heller en fysisk person kan förvärva handelsbolagsandelen från ett sådant företag som anges i 25 a kap. 3 § IL, dvs. svenskt aktiebolag m.fl., och beakta handelsbolagets kapitalförlust på delägarätter, eftersom överlåtaren inte hade fått beakta detta (25 a kap. 23 § IL).

Vidare gäller att en vid överlåtelse tillfället orealiserad värdenedgång på näringsbetingade andelar och aktiebaserade delägarätter samt vissa tillgångar och förpliktelser som avses i 25 a kap. 19 § IL, inte kan tas över av en fysisk person och utnyttjas av denne när handelsbolaget realiserar förlusten, se vidare 25 a kap. 24 § IL och del 3 avsnitt 22.

27.1 Avdrag för juridiska personers kapitalförluster på delägarätter

27.1.1 Kapitalförluster på delägarätter

Begränsning i avdragsrätten

Enligt 48 kap. 26 § 1 st. IL får kapitalförluster på delägarätter som avyttras av juridiska personer endast dras av mot kapitalvinster på delägarätter. Ingen åtskillnad görs längre mellan förluster på delägarätter som innehafits för kapitalplacersändamål och förluster på delägarätter som innehafits som ett led i den juridiska personens rörelse.

Kapitalförluster på näringsbetingade andelar kan bara vara avdragsgilla om det är fråga om marknadsnoterade andelar där innehavstidsvillkoret inte är uppfyllt. se vidare del 3, avsnitt 22.

Fällan	Den s.k. fällan omfattar alla kapitalförluster på delägarätter som kan vara avdragsgilla.
Outnyttjad kapitalförlust blir som ny	Till den del en förlust inte kunnat dras av mot kapitalvinster hos den juridiska person som haft förlusten eller hos någon som står i ett koncernförhållande till denne, överförs förlusten till det följande beskattningsåret. Den outnyttjade kapitalförlusten behandlas då som en under detta år nyuppkommen kapitalförlust på delägarätter hos den juridiska person hos vilken förlusten ursprungligen uppkom. Kan förlusten inte heller detta följande år utnyttjas mot någon kapitalvinst, egen eller i koncernbolag, förs den på samma sätt vidare till det därefter följande beskattningsåret etc. (48 kap. 26 § 2 st. IL).
Ägarskiften	En från tidigare år utnyttjad kapitalförlust av detta slag betraktas som nyuppkommen under aktuellt beskattningsår. Den omfattas inte av reglerna om avdrag för tidigare års underskott i 40 kap. IL. Ägarskiften hos den juridiska personen medför inte att dennas avdragsrätt för ”fällade” kapitalförluster begränsas.
Fusioner och fissioner	Vad gäller fusioner, fissioner och verksamhetsavyttringar finns särskilda regler. Vid fusioner och fissioner finns i 37 kap. 27 § IL en begränsning i fråga om rätten för det övertagande företaget, om detta är ett fåmansföretag, att ta över det överlåtande företags rätt till avdrag för kvarstående kapitalförluster på delägarätter. Se del 3 avsnitt 16.1.7.
Verksamhetsavyttringar	Vid verksamhetsavyttringar får det köpande företaget enligt 38 kap. 17 § IL inte ta över avdragsrätten för kvarstående kapitalförluster på delägarätter. Se del 3 avsnitt 17.3.
	27.1.2 Kapitalförluster och kapitalvinster i olika koncernföretag
Koncern	En koncern ska i detta sammanhang ses som en enhet (48 kap. 26 § 1 st. IL). Kapitalförluster på delägarätter i ett koncernföretag ska i första hand kvittas mot kapitalvinster på delägarätter i samma företag. Kan förlusterna inte utnyttjas fullt ut i detta företag får överskjutande del dras av mot kapitalvinst på delägarätter i ett annat företag inom koncernen. Kan inte hela förlusten utnyttjas i detta företag heller får återstoden eller en del därav utnyttjas i ett tredje eller fjärde (osv.) koncernföretag om detta har kapitalvinster på delägarätter.

	För att kvittning på nämnda sätt ska få ske inom en koncern uppställs två krav.
Deklarationen	1. Både vinst- och förlustföretaget måste vid samma års taxering begära att bestämmelsen tillämpas och lämna nödvändiga upplysningar, t.ex. om det belopp som utnyttjas och kapitalförlustens ursprung.
Koncernbidrag	2. Både vinst- och förlustföretaget måste vid den aktuella taxeringen kunna lämna koncernbidrag till det andra företaget med avdragsrätt enligt bestämmelserna i 35 kap. IL.
”Alla mot alla”	Denna kvittning inom en koncern avser inte bara kapitalförluster på näringsbetingade delägarätter. Även kapitalförluster på delägarätter som inte var näringsbetingade får utnyttjas för kvittning mot kapitalvinst i ett annat koncernföretag. Detta oavsett om kapitalvinsten i detta andra koncernföretag uppkommit på delägarätter som var näringsbetingade eller som innehades i kapitalplaceringssyfte.
Koncernintern vinst	Inget hindrar att en kapitalförlust hos ett koncernföretag kvittas mot ett annat koncernföretags kapitalvinst när detta företags vinst uppkommit vid en koncernintern överlåtelse av delägarätter. Förutsättningarna för koncernbidrag måste givetvis vara uppfyllda.
Koncernintern förlust	För koncerninterna kapitalförluster gäller en uppskjuten avdragsrätt enligt 25 kap. 10 § IL. Någon ändring har inte skett i dessa regler. Sådan förlust kan inte med stöd av 48 kap. 26 § IL utnyttjas varken av det säljande företaget eller av ett annat koncernföretag förrän villkoren i förstnämnda paragraf är uppfyllda.
Kapitalförlust före koncernbildningen	En i ett koncernbolag föllad kapitalförlust kan ursprungligen ha uppkommit vid en tidpunkt då detta bolag inte ingick i den koncern där det vid nu aktuellt beskattningsår finns en kapitalvinst på delägarätter i ett annat koncernbolag. Om båda bolagen vid kvittningsårets taxering uppfyller kraven i 35 kap. IL för att med avdragsrätt kunna lämna koncernbidrag till varandra kan föllad kapitalförlust i det förstnämnda bolaget kvittas mot det andra bolagets kapitalvinst. Kapitalförlusten får inte ha uppkommit före den 7 december 2001 eller, om fråga är om koncernintern förlust enligt 25 kap. 10 IL, utlösts före detta datum.

27.2 Avdrag för kapitalförluster på delägarätter som uppkommit i svenska handelsbolag

I 48 kap. 27 § IL avser första stycket kapitalförluster på delägarätter som innehafts i kapitalplaceringssyfte och andra stycket rörelsebetingade delägarätter.

Avdragsrätten förutsätter att förlusten är avdragsgill. I 25 a kap. 20–24 §§ IL återfinns avdragsförbud i fråga om vissa förluster på delägarätter. Nedan sker en kortfattad beskrivning av begränsningsreglerna. För en mer utförlig redogörelse, se del 3 avsnitt 22.

Ett direkt avdragsförbud gäller enligt 25 a kap. 23 § IL i de fall ett företag av det slag som anges i 25 a kap. 3 § IL, direkt eller indirekt, genom ett eller flera svenska handelsbolag avyttrar en delägar rätt med kapitalförlust och om en motsvarande kapitalvinst enligt 25 a kap. 5 § IL inte skulle ha tagits upp av ägarföretaget om detta själv hade avyttrat delägar rätten.

En sådan kapitalvinst skulle delägarföretaget inte ha tagit upp om delägar rätten varit näringsbetingad för detta företag och, vad gäller marknadsnoterad delägar rätt, villkoret i 25 a kap. 6 och 7 §§ IL om innehavstid varit uppfyllt.

En konsekvens av avdragsförbudet är att ägarföretaget inte får dra av den delen av handelsbolagets kapitalförlust som belöper på den ägda andelen.

Av 25 a kap. 24 § IL framgår vidare bl.a. att om en fysisk person förvärvar en andel i ett handelsbolag från ett sådant ägarföretag som kan inneha näringsbetingade andelar, kan en vid överlåtelse tillfället orealiserad värdenedgång på en tillgång (andelar och aktiebaserade delägar rätter som skulle ha varit näringsbetingade om de innehafts direkt av företaget som överlåt it andelen samt sådana tillgångar och förpliktelser som avses i 25 a kap. 19 § IL) som handelsbolaget äger, inte tas över av den fysiska personen och sedan utnyttjas av denne för det beskattningsår när handelsbolaget realiserar kapitalförlusten. Bestämmelserna är dock endast tillämpliga i fråga om värdenedgång på tillgångar under handelsbolagets innehavstid och först när handelsbolaget avyttrar tillgången med förlust. Har tillgången gått ned ytterligare efter den fysiska personens förvärv dras förlusten till denna del av med stöd av bestämmelserna i 48 kap. 27 § IL.

Ett direkt avdragsförbud gäller även enligt 25 a kap. 20 § IL om ett företag som anges i 25 a kap. 3 § IL gjort kapitalförlust på en andel i ett svenskt handelsbolag som beror på en realiserad eller orealiserad värdenedgång på vissa tillgångar. De tillgångar i handelsbolaget som avses är andelar och delägarätter som skulle ha varit näringsbetingade om ägarföretaget själv innehaft dem samt sådana tillgångar och förpliktelser som avses i 25 a kap. 19 § IL.

27.2.1 Delägarätter som innehafts i kapitalplaceringssyfte

- Kapitalplacering**
...
- 21 § Ett svenskt handelsbolags kapitalförluster på delägarätter som innehafts i kapitalplaceringssyfte ska enligt 48 kap. 27 § 1 st. IL dras av enligt reglerna i 20, 20 a, 21 och 24 §§ i samma kapitel. Rätten att göra avdrag för sådana förluster har inte ändrats. Rätten förutsätter naturligtvis att förlusten i sig är avdragsgill, se ovan beträffande avdragsbegränsning i vissa fall samt del 3 avsnitt 22.
- 20 § Kapitalförluster på andelar som avses i 21 § (räntefonder med enbart svenska fordringsrätter) behöver inte kvittas mot kapitalvinster utan får dras av i sin helhet mot handelsbolagets inkomster.
- 20 § Kapitalförluster på delägarätter som avses i 20 § (andra marknadsnoterade delägarätter än sådana som avses i 21 § samt sådana andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade) ska dras av mot kapitalvinster på samma slags tillgångar. I fråga om andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade gäller dock att endast fem sjättedelar av kapitalförlusten är avdragsgill. I fråga om kvalificerade andelar gäller att endast två tredjedelar av kapitalförlusten är avdragsgill. Bestämmelsen innehåller även en turordningsregel enligt vilken avdrag för kapitalförluster mot kapitalvinster ska ske i följande ordning:
1. kapitalförluster som ska dras av i sin helhet,
 2. kapitalförluster som ska dras av till fem sjättedelar,
 3. kapitalförluster som ska dras av till två tredjedelar.
- 20 a och 24 §§ Till den del en kapitalförlust på marknadsnoterade delägarätter inte kan dras av enligt 20 § ska 70 % dras av. Till den del en kapitalförlust på andelar som inte är marknadsnoterade ska fem sjättedelar av 70 % dras av och till den del en kapital-

förlust avser kvalificerade andelar ska i stället två tredjedelar av 70 % dras av. Samma generella kvotering gäller också för alla andra kapitalförluster som inte kan kvittas mot vinster enligt 20, 20 a, 21 eller 23 §.

27.2.2 Rörelsebetingade delägarätter

Rörelsebetingade
...

Kapitalförluster som uppkommit när svenska handelsbolag avyttrat delägarätter som innehafts som ett led i rörelsen, får enligt 48 kap. 27 § 2 st. IL dras av i sin helhet.

Detta förutsätter naturligtvis att förlusten i sig är avdragsgill, se ovan beträffande avdragsbegränsning i vissa fall samt del 3 avsnitt 22.

... innehafts som ett led i rörelsen
...

Innehavet av de med förlust sålda delägarätterna ska ha betingats av rörelse som bedrivs av handelsbolaget eller av någon som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå handelsbolaget nära.

...men ingen 25 %-regel för HB

Vid remissbehandlingen av lagförslaget väcktes frågan om behovet av en mer uttrycklig reglering i vilka situationer som ett handelsbolags innehav av delägarätter ska anses vara rörelsebetingat. Det befanns emellertid inte nödvändigt att för handelsbolagens del tillskapa någon regel liknande röstvillkoret vid juridiska personers innehav av delägarätter i den hittillsvarande lydelsen av 48 kap. 26 § 3 st. IL (minst 25 % av röstetalet vid avyttringen). Det kan noteras att det för handelsbolagen inte heller finns någon regel motsvarande den i 24 kap. 15 och 16 §§ IL om skattefri utdelning på näringsbetingade andelar.

27.3 Äldre bestämmelser, ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

27.3.1 Ursprungliga bestämmelser

1 juli 2002

I Handledning för beskattning av inkomst vid 2008 års taxering, del 2, avsnitt 27 återfinns en belysande genomgång av äldre regler. Nedan sker en kortfattad genomgång.

SFS 2002:540 trädde ikraft den 1 juli 2002. Genom bestämmelserna kom avdragsbegränsning för förluster att senareläggas, dock inte i samtliga fall.

Genom SFS 2003:224 som trätt i kraft den 1 juli 2003 har 48 kap. 26 och 27 §§ IL ändrats. Vidare har 50 kap. 12 och

13 §§ samt 52 kap. 8 § IL upphört att gälla och ersatts med bestämmelser i 25 a kap. IL. Se del 3 avsnitt 22.

7 december 2001

Bestämmelserna om begränsning i avdragsrätten för kapitalförluster i 48 kap. 26 och 27 §§ samt 50 kap. 12 och 13 §§ IL tillämpas på kapitalförluster vid avyttringar av delägarätter och andelar i svenska handelsbolag fr.o.m. den 7 december 2001, dvs. dagen efter överlämnandet av regeringens skrivelse skr. 2001/02:77 till riksdagen där förslaget om de nya begränsningsreglerna aviserades.

Reglerna ska även tillämpas på avyttringar av dessa slag, vilka före den 7 december 2001 skett med kapitalförlust till företag i intressegemenskap, men där den omständighet som utlöser en uppskjuten avdragsrätt enligt dåvarande 25 kap. 30 § IL inträffat först efter den 6 december 2001.

16 april 2002

Bestämmelserna i 52 kap. 8 § IL om begränsad avdragsrätt för kapitalförluster på andelar i utländska juridiska personer vars inkomster ska beskattas hos delägarna, tillämpas på kapitalförluster på andelar som avyttrats den 16 april 2002 eller senare, dvs. fr.o.m. dagen efter det att propositionen lämnades till riksdagen.

Dessa bestämmelser tillämpas också på kapitalförluster på andelar i fall där andelen avyttrats före den 16 april 2002 men där den omständighet som utlöser en uppskjuten avdragsrätt enligt dåvarande 25 kap. 30 § IL inträffat efter den 15 april 2002.

**Värdeförändring
före 7 december
och 16 april**

När bestämmelserna i 50 kap. 12 och 13 §§ samt 52 kap. 8 § IL ska tillämpas beaktas värdeförändringar på delägarätter som avyttrats före den 7 december 2001 resp. före den 16 april 2002 bara om det är fråga om avyttringar som omfattas av bestämmelserna om uppskjuten avdragsrätt enligt dåvarande 25 kap. 30 § IL.

**Tillrättaläggande
rättelse**

När den nu upphävda bestämmelsen i 48 kap. 26 § 3 st. IL (röst-villkoret) tillämpas ska även ett svenskt ömsesidigt försäkringsföretag eller en sådan svensk stiftelse eller ideell förening som inte är undantagen från skattskyldighet enligt 7 kap. IL omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde. Denna tillämpningsföreskrift ska tillämpas retroaktivt med verkan fr.o.m. 2002 års taxering. Regeln utgör en tillrättaläggande rättelse (prop. 2001/02:140 s. 50).

**Två fällor, en
gammal och en ny**

Finns kapitalförluster på delägarätter i fälla i enlighet med bestämmelserna i 48 kap. 26 § IL i dess lydelse fram till den 1 juli 2002, måste nya kapitalförluster på delägarätter som uppkommit vid avyttringar efter den 6 december 2001 eller

vilka med tillämpning av dåvarande 25 kap. 30 § IL utlösts efter detta datum läggas i en ny fälla och de två fällorna hållas isär. Förlusten i den gamla fällan kan bara dras av mot samma bolags kapitalvinster på delägarätter. Förluster i den nya fällan kan i vissa fall även dras av mot andra koncernbolags kapitalvinster på delägarätter.

Ställningstaganden

- 1987-05-18 (607/87-309), 481
1996-05-10 (3798-96/900), 465
2002-12-10 (10086-02/100), 30, 71
2004-03-31 (130 281559-04/113), 84
2004-09-14 (545091-04/113), 339
2004-09-27 (130 553834-04/113), 365
2004-09-29 (130 575103-04/111), 370
2004-10-07 (130 579473-04/111), 395
2004-10-07 (130 583520-04/111), 166
2004-10-15 (130 584347-04/111), 167
2004-11-08 (130 586061-04/111), 173,
176
2004-12-01 (130 682054-04/111), 67
2004-12-01 (130 684115-04/111), 482
2005-01-18 (743397-04/111), 466
2005-02-14 (130 84518-05/111), 268
2005-03-03 (130 133554-05/111), 168
2005-03-18 (130 156509-05/111), 59
2005-04-20 (130 208909-05/111), 186
2005-04-20 (130 227116-05/111), 118
2005-06-08 (130 331754-05/111), 116,
124, 251
2005-06-21 (130 359099-05/111), 68
2005-06-27 (130 702489-04/113), 123
2005-09-05 (130 46007-05/111), 116
2005-09-07 (130 460077-05/111), 482
2005-09-07 (130 460090-05/111), 407
2005-11-09 (131 581509-05/111), 472
2006-01-20 (131 428-06/111), 462
2006-02-03 (131 21369-06/111), 377
2006-05-04 (131 273882-06/111), 118
2006-05-19 (131 315797-06/111), 393
2006-05-19 (131 319080-06/111), 70,
71
2006-05-19 (319080-06/111), 30
2006-05-24 (131 330742-06/111), 177
2006-06-29 (131 405583-06/111), 182
2006-09-18 (131 558489-06/111), 176
2006-10-11 (131 602804-06/111), 396
2006-11-14 (131 658087-06/111), 337,
413
2007-02-12 (131 104860-07/111), 52,
245
2007-03-20 (131 192491-07/111), 105
2007-05-21 (131 281782-07/111), 182
2007-06-13 (131 265526-07/111), 219,
315
2007-10-04 (131 609380-07/111), 59
2007-11-07 (131 662996-07/111), 38,
54
2007-11-07 (131 663003-07/111), 37,
52, 232
2007-11-15 (131 687568-07/111), 93
2007-11-16 (131 678347-07/111), 68
2007-11-26 (131 684681-07/111), 262,
305
2007-11-27 (131 684677-07/111), 98
2008-03-03 (131 127228-08/111), 303
2008-03-05 (131 127228-08/111), 473
2008-03-05 (131 80601-08/111), 394
2008-03-07 (131 121442-08/111), 59
2008-03-19 (131 152879-08/111), 186
2008-03-19 (131 164537-08/111), 173
2008-06-19 (131 382461-08/111), 93
2008-09-30 (131 519499-08/111), 202
2008-09-30 (131 548012-08/111), 173
2008-10-01 (131 582119-08/111), 374
2008-10-28 (131 551127-08/111), 267
2008-11-20 (131 674664-08/111), 328,
367

Sökordsregister till IL

A

Ackumulerad inkomst	66 kap.
Aktiebolag	2 kap. 4§
Aktier, avyttring av	48 kap.
Aktiv näringsverksamhet	2 kap. 23§
Allframtidsoverlåtelse	45 kap. 6–9 §§
Allmänna avdrag	62 kap.
Andelar i HB, avyttring av	50 kap.
Andelar i HB, avyttring i näringsverksamhet	51 kap.
Andelsbyte	48 a kap. 2§
Andelshus	2 kap. 16§
Anskaffningsvärde efter karaktärsbyte	14 kap. 16§
Anskaffningsvärde för andelar förvärvade före 1990	43 kap. 17§
Anskaffningsvärde för byggnader	19 kap. 8–16 §§
Anskaffningsvärde för lager och pågående arbeten	17 kap. 2 och 33 §§
Arbete i bostaden	16 kap. 34–35 §§
Arbetsgivaransvar	9 kap. 11§
Arbetsgivarorganisationer, avgifter till	16 kap. 13§
Arbetslöshet	11 kap. 35–36 §§
Arbetsresor	12 kap. 26–30 §§
Arbetsresor i näringsverksamhet	16 kap. 28§
Arv	8 kap. 2§
Arv, gåva m.m. av näringsbostadsrätter	26 kap. 14§
Avdrag i inkomstslaget tjänst	12 kap.
Avdrag i näringsverksamhet	16 kap.
Avgränsning av inkomstslaget kapital	41 kap. 1–5 §§
Avgränsning av inkomstslaget näringsverksamhet	13 kap.
Avgränsning av inkomstslaget tjänst	10 kap. 1–4 §§
Avkastningsskatt på pensionsmedel, avdrag för	16 kap. 17§
Avskattning vid karaktärsbyte	41 kap. 6§
Avyttring	44 kap. 3–10 §§
Avyttring av näringsbetingade andelar och vissa andra tillgångar	25 a kap.
Avyttring av tillgångar för personligt bruk	52 kap.

Avyttringar till företag i intressegemenskap	25 a kap.
B	
Barn	2 kap. 21§
Barn, ersättning till	60 kap. 2, 12, 14§§
Barnbidrag	8 kap. 9§
Barnpension	11 kap. 40§
Begravningshjälp	8 kap. 26§
Begränsat skattskyldiga	3 kap. 17–21§§
Beloppsspärren	40 kap. 10–13, 15–17§§
Benefika förvärv	44 kap. 21–22§§
Beskattningsbar förvärvsinkomst	1 kap. 5, 7§§
Beskattningstidpunkt kapitalvinster/förluster	44 kap. 26–32§§
- inkomstslaget tjänst	10 kap. 8–15§§
- kapital	41 kap. 8–11§§
- näringsverksamhet	14 kap. 2–9§§
Beskattningsår för - fysiska personer	1 kap. 13§
- inkomster i handelsbolag	1 kap. 14§
- juridiska personer	1 kap. 15 §
Beskattningsår vid fusioner och fissioner	37 kap. 19§
Beskickningspersonal; svensk	3 kap. 4§
Beskickningspersonal; utländsk	3 kap. 15§§
Bilförmån	61 kap. 5–11, 19§§
Bistånd	8 kap. 11–12§§
Blodgivning m.m.	8 kap. 29§
Bodelning	8 kap. 2§
Bostadsförmån	61 kap. 20–21§§
Bostadsbidrag	8 kap. 10§
Bostadsrätter, avyttring av	46 kap.
Brandförsäkring för all framtid	16 kap. 21§
Brott, förlust på grund av	16 kap. 20§
Byggnader	19 kap.
Byggnadsarbeten med statliga räntebidrag	19 kap. 24–25§§
Byggnadsinventarier	19 kap. 19–21§§
Byggnadsrörelse	27 kap. 2–8, 18§§
Bär-, svamp- och kottplockning	8 kap. 28§
D	
Definitioner	2 kap.
Definition - inkomstslaget tjänst	10 kap. 5–7§§
- pension	10 kap. 5§§
- periodiskt understöd	10 kap. 6§
- försäkring i tjänsten	10 kap. 7§

Delägare i fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag	56 kap. 6§
Delägare i privatbostadsföretag, förmåner för	15 kap. 4§
Delägare i utländska juridiska personer med lågbeskattade inkomster	39 a kap. 5§
Delägarrätter, avyttring av	48 kap.
Dispens för pensionssparavdrag	59 kap. 8–12§§
Dödsbon	4 kap.
E	
EEIG	5 kap. 2§
Egenavgifter	2 kap. 26§, 12 kap. 36§
Egenavgifter, avdrag för	16 kap. 29–31§§, 62 kap. 5§
Ersättningsfonder	31 kap., 45 kap. 17–18§§
Ersättningar från arbetsgivare som står självrisk	11 kap. 41§
Ettårsregeln	3 kap. 9–13§§
Europabolag	2 kap. 4 §
Europeiska universitetsinstitutet; personal vid	3 kap. 5§
EU-tjänstemän	3 kap. 6§
Expansionsfonder	34 kap.
F	
Familjebeskattning	60 kap.
Fast driftställe	2 kap. 29§
Fastighet	2 kap. 6§
Fastigheter, avyttring av	45 kap.
Fastigheter förvärvade före 1952	45 kap. 28–29§§
Fastighetsreglering	45 kap. 5§
Fastighetsägare	2 kap. 7§
Fissioner	37 kap.
Flyktingar	8 kap. 13§
Fordringsrätter, avyttring av	48 kap.
Forskning och utveckling	16 kap. 9§
Frukt- och bärodlingar	20 kap. 17–19§§
Fusioner	37 kap.
Fusion eller fission, utgifter för	16 kap. 7§
Fysiska personer; skattskyldighet för	3 kap.
Fåmansföretag och fåmanshandelsbolag	56 kap.
Fåmansföretag och fåmanshandelsbolag; utdelning och kapitalvinst	57 kap.
Förbjudna lån; inkomstslaget tjänst	11 kap. 45§
Förbjudna lån; inkomstslaget näringsverksamhet	15 kap. 3§
Förbättringsutgifter för fastigheter	45 kap. 11–15§§

Förbättringsutgifter för bostadsrätter	46 kap. 8–12 §§
Företag i intressegemenskap	17 kap. 22 c §
Företagsledare	56 kap. 6 §
Förklaringar av termer och uttryck	2 kap.
Förlustavyttring från HB till företag i intressegemenskap	46 kap. 16 §
Förluster på grund av redovisningsskyldighet	12 kap. 33 §
Förlust vid avyttring av HB-andel	50 kap. 9–11 §§
Förmåner	11 kap. 2–28 §§
Förpliktelser	44 kap. 15 §
Försäkring av finansiella instrument	55 kap. 5–9, 11 §§
Försäkringsaktiebolag	2 kap. 4 §
Försäkringsföretag	39 kap. 2–13 §§
Försäkringsåterbäring	8 kap. 24 §
Förvaltningsutgifter	42 kap. 6 §
Förvärvsinkomst	1 kap. 5 §
Föräldrapenning	11 kap. 31 §
G	
Garantiutgifter	16 kap. 3–6 §§
Grundavdrag	63 kap.
Grundläggande bestämmelser	1 kap.
Grupplivförsäkringar	16 kap. 25 §
Grupplivförsäkringar enligt vissa avtal	15 kap. 9 §
Gåva	8 kap. 2 §
H	
Handel med fastigheter	27 kap. 2–8, 18 §§
Handelsbolag	5 kap.
Handelsbolags avyttring till företag i intressegemenskap	45 kap. 31 §
Handelsbolags överlåtelse till delägare m.fl.	45 kap. 30 §
Hemresor	12 kap. 24 §
Hittelön o. likn.	8 kap. 30 §
Hobbyverksamhet, avdrag i	12 kap. 37 §
Hyreshusenhet	2 kap. 15 §
Hälso- och sjukvård m.m., avdrag för	16 kap. 22–24 §§
I	
Ideella föreningar	7 kap. 7–13 §§
Industrienhet	2 kap. 15 §
Inkomstslaget tjänst	10–12 kap.
Inkomster i annat än pengar	61 kap.
Inskränkningar i avdragsrätten under tjänst	12 kap. 2–4 §§

Inställelse i domstol	8 kap. 27§
Inställelseresor	12 kap. 25§
Insättningsgaranti	55 kap. 2–4§§
Intäkter i näringsverksamhet	15 kap.
Inventarier	18 kap.
Inventarier vid fastighetsavyttring	45 kap. 10§
Investerarskydd	55 kap. 5–11§§
Investeringsfonder	6 kap. 5§, 39 kap. 14–20§§
Investmentföretag	39 kap. 14–20§§
J	
Juridisk person; definition	2 kap. 3§
Juridiska personer; skattskyldighet för	6 kap.
- obegränsat skattskyldiga	6 kap. 3–6§§
- begränsat skattskyldiga	6 kap. 7–17§§
K	
Kapitalförluster	44–54 kap.
Kapitalförluster på delägarätter och fordringsrätter	48 kap. 19–27§§
Kapitalförsäkring	8 kap. 14§, 58 kap. 2–20, 34§§
Kapitalintäkter	42 kap.
Kapitalkostnader	42 kap.
Kapitalvinst näringsbeting andel	25 a kap.
Kapitalvinst och kapitalförlust i inkomstslaget kapital	41 kap.2§
Kapitalvinster och kapitalförluster i näringsverksamhet	25 kap.
Kapitalvinster	44–54 kap.
Kommissionärsförhållanden	36 kap.
Kommunalförbund	7 kap. 2§
Kommunal inkomstskatt	65 kap. 3–4§§
Kommuner	7 kap. 2§
Kommunalt bidrag	44 kap. 18§
Koncernbidrag	35 kap.
Koncernbidragsspärren	40 kap. 10, 14, 18–19§§
Koncerninterna andelsavyttringar	25 kap. 6–27§§
Koncern, svensk	2 kap. 5§
Kontraktssnedskrivning	18 kap. 23§
Kooperativa föreningar	39 kap. 21–24§§
Kostförmån	61 kap. 3–4, 13–14§§
Kungahuset	3 kap. 16§
Kvotering i kapital	45 kap. 33§
Kvotering av kapitalvinst	46 kap. 18§
Kärnbränsle	16 kap. 6§

L

Lager	17 kap. 3–22§§
Landsting	7 kap. 2§
Lantbruksenhet	2 kap. 15§
Levnadskostnader m.m.	9 kap. 2–3§§
Livräntor	11 kap. 37§
Livräntor som ersättning	44 kap. 35–39§§
Lotterier	42 kap. 25§
Lotterivinster	8 kap. 3§
Lågbeskattade inkomster	39 a kap. 5–8§§
Lägenhetsutrustning	46 kap. 4§

M

Makar och sambor	2 kap. 20§
Make, ersättning till	60 kap. 3–11, 13–14§§
Marie Curiestipendium	11 kap. 46§
Markanläggningar	20 kap.
Markinventarier	20 kap. 15–16§§
Marknadsnoterad delägarrätt eller fordringsrätt	48 kap. 5§
Marknadsvärdet överskrids	44 kap. 17§
Medlemsavgifter	15 kap. 2§
Medlemsfrämjande förening	39 kap. 21a§
Mervärdesskatt, ingående	16 kap. 16§
Mervärdesskatt, utgående	15 kap. 6§
Mutor	9 kap. 10§

N

Nyttjanderättshavares förbättringar	19 kap. 26–29§§
Näringsbetingad andel	24 kap. 13–16§§
Näringsbetingade andelar, avyttring	25 a kap.
Näringsbidrag	29 kap.
Näringsbidrag; utgifter som täcks av	44 kap. 18§
Näringsbostadsrätt	2 kap. 19§
Näringsbostadsrätt blir privatbostadsrätt	41 kap. 7§
Näringsfastighet	2 kap. 14§
Näringsfastighet blir privatbostadsfastighet	41 kap. 7§
Näringsverksamheter, en eller flera	14 kap. 10–13§§
Närstående	2 kap. 22§

O

Obegränsat skattskyldiga	3 kap. 3–16§§
Omedelbart avdrag för anskaffning	19 kap. 6§
Omkostnadsbelopp	44 kap. 14§

Omkostnadsbeloppet efter delavyttringar och allframtidsupplåtelser	45 kap. 25§
Omkostnadsbelopp; fastigheter	45 kap. 11–29§§
Omkostnadsbelopp för bostadsrätter	46 kap. 5–14§§
Omkostnadsbelopp för delägarrätter och fordringsrätter	48 kap. 7–17§§
Omkostnadsbelopp för HB-andelar	50 kap. 3–6§§
Omkostnadsbeloppet vid allframtidsupplåtelser	45 kap. 24§
Omkostnadsbeloppet vid delavyttringar	45 kap. 19–23§§
Optioner	44 kap. 12§
Organisationsutgifter	16 kap. 8§
Oriktig prissättning	14 kap. 19–20§§
P	
Partiell fission	38 a kap.
Passiv näringsverksamhet	2 kap. 23§
Pension	10 kap. 5§
Pensionsförsäkringar	42 kap. 4–5§§ 58 kap. 2–20, 34§§
Pensionssparande	62 kap. 8§
Pensionssparavdrag	59 kap.
Pensionssparkonton	42 kap. 4–5§§ 58 kap. 21–34§§
Pensionskostnader, arbetsgivares	28 kap.
Pensionsstiftelser	7 kap. 2§
Pensionsutgifter	58 kap. 4–16§§
Periodiska inkomster	3 kap. 23§, 6 kap. 19§
Periodiska understöd	11 kap. 47 §, 62 kap. 7§
Personalstiftelser	16 kap. 14§
Personalstiftelser, ersättning från	15 kap. 5§
Personskada; engångsbelopp vid	11 kap. 38–39§§
Prisbasbelopp	2 kap. 27§
Privat- eller näringsbostadsrätt?	46 kap. 3§
Privatbostad	2 kap. 8–12§§
Privatbostadsfastighet	2 kap. 13§
Privatbostadsföretag	2 kap. 17§, 39 kap. 25–27§§
Privatbostadsföretag, utdelning från	42 kap. 28§
Privatbostadsrätt	2 kap. 18§
Pågående arbeten	17 kap. 23–32§§
R	
Reparation och underhåll av andelshus	19 kap. 3§
Reparation och underhåll av byggnad	19 kap. 2§

Reparationsfond	46 kap. 4§
Representation	16 kap. 2§
Reseförmån	61 kap. 12–14§§
Reseskyddsförsäkringar	16 kap. 26§
Resor med egen bil i näringsverksamhet	16 kap. 27§
Resor med egen bil i tjänst	12 kap. 5§
Restvärdesavskrivning	18 kap. 13–22§§
Resultatet inkostslaget tjänst	10 kap. 16§
Resultatet av näringsverksamhet	14 kap.
Räkenskapsenlig avskrivning	18 kap. 13–22§§
Räntebidrag	42 kap. 26§
Räntefördelning	33 kap.
Ränteförmån	61 kap. 15–17§§
Räntor	42 kap. 7–11§
Räntor i näringsverksamhet	24 kap. 1–10§§
Räntor och avgifter, ej avdragsgilla	9 kap. 7–8§§
Räntor; skattefria	8 kap. 6–8§§
Rörelse	2 kap. 24§
S	
Sakskadeersättningar	8 kap. 22–23§§
Sambor	2 kap. 20§
Sambruksföreningar	39 kap. 28§
Samfällighet, inkomster i	15 kap. 10§, 42 kap. 29§
Samfälligheter	6 kap. 6§, 39 kap. 29§
Sanktionsavgifter	9 kap. 9§
Sexmånadersregeln	3 kap. 9–13§§
Sjukersättning o. likn.	8 kap. 15–20§§
Sjukpenning	11 kap. 30§
Sjukpenning i näringsverksamhet	15 kap. 8§
Sjukvårdsutgifter	11 kap. 42§
Självförvaltning	8 kap. 31§
Sjöinkomstavdrag	64 kap.
Skadeersättningar	45 kap. 26§
Skadestånd, arbetsrättsliga	16 kap. 15§
Skalbolag	49 a kap.
Skatteavtal	2 kap. 35§
Skatteberäkning	65 kap.
Skattefria inkomster	8 kap.
Skattemässigt värde	2 kap. 31–33§§
Skatter	1 kap. 3 och 4§§
Skatter, ej avdragsgilla	9 kap. 4§

Skatter, särskilda	16 kap. 17§
Skattereduktion	65 kap. 9–12§§
Skattesats för juridiska personer	65 kap. 14§
Skattskyldighet	3–7 kap.
Skattskyldighet enligt andra lagar	3 kap. 21§, 6 kap. 18§
Skogsavdrag	21 kap. 4–19§§
Skogsfrågor	21 kap.
Skogskonto och skogsskadekonto	21 kap. 21–40§§
Skyddskläder och skyddsutrustning	12 kap. 32§
Småhus	2 kap. 15§
Småhusenhet	2 kap. 15§
Sparbanker	39 kap. 30–31§§
Sparbankernas säkerhetskassa	39 kap. 30–31§§
Staten	7 kap. 2§
Statlig inkomstskatt	65 kap. 5–8§§
Statligt bidrag	44 kap. 18§
Statslåneräntan	2 kap. 28§
Stiftelser	7 kap. 3–6§§
Stipendier	8 kap. 5§
Strejkersättning	11 kap. 29§
Substansminskning	20 kap. 20–28§§
Svensk fordringsrätt	48 kap. 3§
Svensk koncern	2 kap. 5§
Svenska Filminstitutet, avgifter och bidrag till	16 kap. 11§
Sverige	2 kap. 30§
Säljoption	44 kap. 19§
Sökord	2 kap. 1§
T	
Taxerad förvärvsinkomst	1 kap. 5§
Taxerad inkomst	1 kap. 7§
Taxeringsenhet	2 kap. 15§, 45 kap. 3–4§§
Taxeringsvärde	2 kap. 15§
Taxeringsår	1 kap. 12§
Teckningsrätter o. likn.	44 kap. 20§
Tekniska museet, bidrag till	16 kap. 10§
Terminer	44 kap. 11§
Testamente	8 kap. 2§
Tjänsteinkomster	11 kap.
Tjänsteresor med bil	12 kap. 5§
Tjänsteställe	12 kap. 8 §
Tomträttsavgälder	42 kap. 27§

Tomtrörelse	27 kap. 9–18§§
Trossamfund	7 kap. 14§
Tävlingsvinster	8 kap. 3§
U	
Underhåll till patienter m.m.	8 kap. 25§
Underlaget för skatten	1 kap. 5–10§§
Underprisöverlåtelse	23 kap.
Underprisöverlåtelse av bostadsrätt från HB till delägare	46 kap. 15§
Underprisöverlåtelse från delägare till företag	53 kap.
Underskott i litterär, konstnärlig o. likn. verksamhet	62 kap. 4§
Underskott i nystartad verksamhet	62 kap. 3§
Underskott i näringsverksamhet	45 kap. 32§, 46 kap. 17§
Underskott i sparbanker	40 kap. 23§
Underskott i statliga kreditinstitut	40 kap. 22§
Underskott vid ackord	40 kap. 21§
Underskott vid konkurs	40 kap. 20§
Underskott, av andelshus	42 kap. 33§
Underskott, av avslutad verksamhet	42 kap. 34§
Underskott, tidigare års	40 kap.
Upphovsmannakonto	32 kap.
Uppskov med beskattning av andelsbyten	49 kap.
Uppskovsavdrag	47 kap.
Uppskovsgrundande andelsbyte	49 kap. 2§
Utbildning vid omstrukturering	12 kap. 31§
Utbildning, ersättning vid	11 kap. 33–35§§
Utdelning	42 kap. 12–24§§
Utdelning i näringsverksamhet	24 kap. 11–22§§
Utgift för arbeten i byggnadsrörelse	19 kap. 17§
Utgifter för skattefria inkomster	9 kap. 5–6§§
Utgifter innan näringsverksamheten startar	16 kap. 36§
Utgifter som inte får dras av	9 kap.
Uthyrning	42 kap. 30–32§§
Utlandet delägarbeskattade juridiska personer	5 kap. 2a§
Utländsk fordringsrätt	48 kap. 4§
Utländska företeelser	2 kap. 2§
Utländska pensionsförsäkringar	11 kap. 43§
Utländska socialförsäkringsavgifter	62 kap. 6§
Utsläppsrätter	17 kap. 22b §
Utländska investeringsfonder	6 kap. 10 a §
Utländska skatter, avdrag för	16 kap. 18–19§§
Utländsk beskattning	65 kap. 15–16§§

Utländsk juridisk person	6 kap. 8, 12–17§§
Utländskt bolag	6 kap. 9§
Utländsk valuta, betalning i	54 kap.
Utrangering	19 kap. 7§
Utskiftningar	42 kap. 18–21, 23§§
Uttag ur näringsverksamhet	22 kap.
Utvecklingsbolag, bidrag till	16 kap. 12§
V	
Valutakurs	44 kap. 16§
Verkligt värde	17 kap. 2§
Verksamhetsavyttringar	38 kap.
Verksamhetsgren	2 kap. 25§
Vinstandelslån	24 kap. 5§
Vårdbidrag	11 kap. 31, 32§§
Värdeminskningssavdrag	19 kap. 4, 5§§, 45 kap. 16§

Sammanställning av termer och uttryck i IL

A

allmänna saluvärdet	ersätts med marknadsvärdet
andel	beteckning på aktier, andel o.d.
andel av s.k. äkta bostadsföretag	ersätts med privat bostadsrätt/näringsbostadsrätt
anskaffningsutgift	ersätter anskaffningsvärde och ingångsvärde
anskaffningsvärde	ersätts med anskaffningsutgift
arbetsresor	ersätter resor mellan bostad och arbetsplats
avdragsgill utgift	ersätts med en utgift som ska dras av
avliden	ersätts med död
avsättningar	ersätter reserveringar

B

befriad från skattskyldighet	ersätts med inte skattskyldig/undantagen från skattskyldighet
begränsat skattskyldig	ersätter ej bosatt i Sverige
begära	ersätter yrka
bevilja dispens	ersätts med medge
bosatt i Sverige	avser den som är bosatt här. Omfattar inte stadigvarande vistelse eller väsentlig anknytning.

bostadsrättsförening mm
Ersätts med ingår i obegränsat skattskyldig.
ersätts av privatbostadsföretag

D

delägarätter	ersätter till viss del finansiella instrument
dubbelbeskattningsavtal	ersätts med skatteavtal
död	ersätter avliden

E

egendom	ersätts med tillgångar
ej bosatt i Sverige	ersätts med begränsat skattskyldig
erhålla	ersätts med få
ersättning	ersätter köpeskillning och vederlag
expansionsfond	ersätter expansionsmedel
expansionsfondskatt	ersätter expansionsmedelsskatt
expansionsmedel	ersätts med expansionsfond

expansionsmedelsskatt	ersätts med expansionsfondskatt
F	
finansiella instrument	ersätts med delägarrätter, fordringsrätter eller värdepapper
finns	ersätter föreligga
fission	delas upp i kvalificerade respektive andra fissioner
fordringsrätter	ersätter till viss del finansiella instrument
fusion	delas upp i kvalificerade respektive andra fusioner
fysisk person	levande personer och dödsbon
få	ersätter erhålla
fåmansägt handelsbolag	ersätts med fåmanshandelsbolag
förbättrande reparation	ersätter värdehöjande reparation
förbättringskostnad	ersätts med förbättringsutgift
förbättringsutgift	ersätter förbättringskostnad
fördelningsunderlag	ersätts med kapitalunderlag för räntefördelning
föreligga	ersätts med finns
förlustföretag	ersätts med underskotts företag
förpliktelse	ersätter åtagande
förrättning	ersätts med tjänsteresa
förvärvskälla	innebär att det finns en näringsverksamhet
G	
gammalt underskott	har försvunnit, används inte
gottskriven	ersätts med tillgodoräknats
gällande ingångsvärde	ersätts med avdragsutrymme
H	
handelsbolag	ersätts med svenska handelsbolag
honorärkonsul	ersätter olönad konsul
huvudsaklig	avser ca 75 %
I	
i den mån	ersätts med till den del eller i den utsträckning
ingångsvärde	ersätts med anskaffningsutgift
inkomst	används när det inte är periodiserade eller beskattningsårsanknutna inkomster
inkomst av	ersätts med överskott eller underskott
inte skattskyldig	ersätter befriad från skattskyldighet
intäkt	används bara för periodiserande och beskattningsårsanknutna inkomster
inventarier	omfattar även immateriella rättigheter m.m.

J

juridisk person	omfattar inte handelsbolag eller dödsbon, omfattar däremot svensk värdepappersfond
justerat ingångsvärde	ersätts med justerad anskaffningsutgift
jämkas	ersätts med justeras

K

kapitalförlust	ersätter realisationsförlust
kapitalvinst	ersätter realisationsvinst
kapitalunderlag för räntefördelning	ersätter fördelningsunderlag
karriärkonsulat	ersätter lönat konsulat
klart framgå	används där beviskraven är stängare än normalt
klart övervägande del	ca 60 % och uppåt
koncernintern andelsöverlåtelse	ersätts med koncernintern andelsavyttring
kontraktsskrivning	ersätts med kontraktsskrivning
kostnad	används bara för periodiserande och beskattningsårsanknutna utgifter
kvalificerad andel	omfattar andelar där inte utomstående äger del i företaget i betydande omfattning
köpeskillning	ersätts med ersättning

L

lagertillgång	ersätter omsättningstillgång
landstingskommun	ersätts med landsting
lönat konsulat	ersätts med karriärkonsulat

M

marknadsvärde	ersätter allmänna saluvärdet
make	särskilda regler för när makar behandlas som gifta
medge	ersätts med får, om det inte avser dispens
medgivna	ersätts med gjorda

N

näringsbetingad andel	avser bara sådana andelar som avses i 24:13 IL
näringsverksamhet	avser inkomstslag och beräkningsenhet
närmast föregående beskattningsår	ersätts med det föregående beskattningsåret

O

obegränsat skattskyldig	ersätter bosatt i Sverige
olönad konsul	ersätts med honorärkonsul
omkostnadsbelopp	slutsumman av det som ska dras av vid en kapitalvinstberäkning
omsättningstillgång	ersätts med lagertillgång
option	avser även sådan som inte lämpar sig för allmän omsättning

P

personligt lösöre	ersätts med personliga tillgångar
privatbostadsföretag	ersätter bostadsrättsförening m.m.
privatbostadsrätt	ersätter en privat andel i ett s.k. äkta bostadsföretag

R

realisationsförlust	ersätts med kapitalförlust
realisationsvinst	ersätts med kapitalvinst
reduceras	ersätts med minskas
reserveringar	ersätts med avsättningar
resor mellan bostad och arbetsplats	ersätts med arbetsresor
ringa	avses ca 5–10 %
rörelse	mer inskränkt än näringsverksamhet

S

ska anses som en skattskyldig	innebär att denne ska inträda i den tidigare ägarens skattemässiga situation och motsvarande uttryck
skatt på förvärvsinkomst	finns inte för juridisk person, de har bara beskattningsbar inkomst
skatteavtal	ersätter dubbelbeskattningsavtal
skattekronor och skatteören	uttrycks istället i procent av beskattningsunderlaget
skattemässigt restvärde	ersätts med skattemässigt värde
skattepliktig inkomst	ersätts med inkomsten ska tas upp som intäkt
sparad lättnad	ersätts med sparad lättnadsutrymme
sparad utdelning	ersätts med sparad utdelningsutrymme
så gott som uteslutande	avser 90–95 %

T

takbelopp	ersätts med kapitalunderlag för expansionsfond
termin	avser bara sådant som lämpar sig för allmän omsättning
tillgodoräknats	ersätter gottskriven
tillgångar	ersätter egendom
tillgänglig för lyftning	ersätts med den kan disponeras
tjänsteresa	ersätter förrättning

U

undantagen från skattskyldighet	ersätter befriad från skattskyldighet
underskotts företag	ersätter förlustföretag
utgift	används när det inte är periodiserade eller beskattningsårsanknutna utgifter
utgift som ska dras av	ersätter avdragsgill utgift
utgå	ersätts med betalas ut, lämnas

utgör	ersätts med är, vara, består av, bildar
(i) utlandet	ersätts med utomlands
utländskt dödsbo	dödsbo efter den som var begränsat skattskyldig vid dödsfallet. Termen omfattar även situationer som räknades upp i punkt 1b av anv. till 22 § KL
V	
verksamhetsgren	del av en rörelse som lämpar sig för att avskiljas till en självständig rörelse
vederlag	ersätts med ersättning
verksamhetsöverlåtelse	ersätts med verksamhetsavyttring
visa	ersätts med klart framgå om beviskravet är högre än normalt
värdehöjande reparation	ersätts med förbättrande reparation
värdepapper	ersätter till viss del finansiella instrument, avser även motsvarande papperslösa tillgångar
väsentlig	avses ca 40 %
Y	
yrka	ersätts med begära
ÅÄÖ	
åtagande	ersätts med förpliktelse
återläggning	ersätts med återföring
överlåtaren	ersätts med den tidigare ägaren vid arv och testamente
övervägande	mer än 50 %

Rättsfallsregister

Kammarrätterna

KRNG 2000-11-02, 813-1998, 465
KRNG 2003-08-18, 347-348-02, 472
KRNG 2005-09-09, 2528-04, 336
KRNG 2006-10-20, 6035-04, 338
KRNG 2006-12-13, 488
KRNG 2007-04-20, 626-630-06, 53
KRNG 2007-11-02, 6713-6715-06,
488
KRNJ 1998-09-22, 1790-1998, 467
KRNJ 2002-12-04, 656-2000, 395
KRNJ 2008-10-14, 1115-08, 53
KRNS 1999-01-20, 7390-96, 337
KRNS 2000-03-17, 3275-1998, 467
KRNS 2000-07-03, 5437-99, 338
KRNS 2000-10-31, 9311-1998, 466
KRNS 2000-11-07, 2975-2000, 465
KRNS 2002-01-21, 820-00, 337
KRNS 2005-05-04, 3834-3835-2004,
465
KRNS 2006-04-10, 2926-05, 487
KRNS 2006-10-20, 1698, 55
KRNS 2006-10-20, 1700-05, 55
KRNS 2007-01-30, 4635-05, 465
KRSU 2000-03-29, 3429-1998, 465
KRSU 2000-09-24, 2666-2667-1999,
466
KRSU 2000-11-23, 1825-1998, 465
KRSU 2001-03-06, 2769-1999, 465
KRSU 2004-12-30, 2270 och 2272-04,
466

Regeringsrätten

RÅ 1938 ref. 7, 326
RÅ 1938 Fi 594, 111
RÅ 1941 ref. 51, 288
RÅ 1942 ref. 9, 334
RÅ 1942 ref. 19, 326
RÅ 1942 Fi 290, 111
RÅ 1942 Fi 1040, 288
RÅ 1943 Fi 747, 111
RÅ 1947 ref. 34, 66
RÅ 1947 Fi 52 och 389, 167
RÅ 1947 Fi 395, 81
RÅ 1947 Fi 918, 131
RÅ 1950 ref. 40, 235
RÅ 1950 Fi 1, 93
RÅ 1950 Fi 37, 81
RÅ 1950 Fi 488, 135
RÅ 1950 not. 144, 288
RÅ 1951 Fi 674 och 738, 167
RÅ 1952 Fi 241, 122, 131
RÅ 1952 Fi 243 I, 111
RÅ 1952 Fi 617, 122
RÅ 1952 Fi 706, 136
RÅ 1953 Fi 175, 235
RÅ 1953 Fi 1487, 96
RÅ 1953 Fi 1547, 136
RÅ 1954 ref. 22, 326
RÅ 1954 ref. 41, 103
RÅ 1955 ref. 41, 330, 331
RÅ 1956 ref. 5, 165
RÅ 1956 ref. 6, 111
RÅ 1956 Fi 581, 111
RÅ 1956 Fi 1414, 131
RÅ 1956 Fi 1434, 103
RÅ 1957 ref. 1, 66

- RÅ 1957 Fi 260, 127
RÅ 1957 Fi 261, 127
RÅ 1957 Fi 657, 92
RÅ 1957 Fi 942, 110
RÅ 1958 Fi 1461, 135
RÅ 1958 Fi 1723, 188
RÅ 1959 Fi 1525–1526, 111
RÅ 1960 Fi 1108, 111
RÅ 1961 Fi 640, 110
RÅ 1962 Fi 1066, 172, 178
RÅ 1963 Fi 1863, 127
RÅ 1965 Fi 238, 236
RÅ 1965 Fi 240, 235
RÅ 1965 Fi 986, 127
RÅ 1965 Fi 1038, 188
RÅ 1965 Fi 1355, 92
RÅ 1966:1496, 64
RÅ 1966 ref. 1, 81
RÅ 1966 ref. 54, 307
RÅ 1966 Fi 387, 188
RÅ 1966 Fi 888, 81
RÅ 1966 Fi 902, 135
RÅ 1966 Fi 1201, 236
RÅ 1966 not. 506, 288
RÅ 1967 Fi 1346, 234
RÅ 1967 Fi 1745, 92
RÅ 1967 ref. 7, 66
RÅ 1967 ref. 12, 111
RÅ 1967 ref. 28, 331, 338
RÅ 1968 Fi 696, 93
RÅ 1968 ref. 46, 122, 131
RÅ 1968 ref. 54, 165, 169
RÅ 1969 Fi 367, 135
RÅ 1969 Fi 369, 232
RÅ 1969 ref. 19, 59
RÅ 1970 ref. 21, 96, 166
RÅ 1970 Fi 15, 96
RÅ 1970 Fi 1373, 301
RÅ 1970 Fi 1410, 311
RÅ 1970 Fi 2071, 100
RÅ 1970 Fi 2149, 93
RÅ 1971 Fi 1521, 66
RÅ 1971 Fi 1859, 172
RÅ 1972 ref. 44 I, 143
RÅ 1972 ref. 58, 311
RÅ 1972 A 74, 94
RÅ 1972 Fi 616, 108
RÅ 1972 Fi 1273, 97
RÅ 1972 Fi 1323, 232
RÅ 1973 ref. 77, 236
RÅ 1973 A 118, 103, 106
RÅ 1973 Fi 85, 59
RÅ 1973 Fi 195, 81
RÅ 1973 Fi 755, 167
RÅ 1973 Fi 771, 135
RÅ 1974 A 1228, 81
RÅ 1974 A 1349, 1485, 96
RÅ 1974 A 2068, 59
RÅ 1974 Aa 894, 140
RÅ 1974 Aa 1299, 164
RÅ 1974 ref. 2, 236
RÅ 1974 ref. 116, 122
RÅ 1975 ref. 82, 208
RÅ 1975 Aa 485, 330
RÅ 1975 Aa 542, 111
RÅ 1975 Aa 729, 186
RÅ 1975 Aa 837, 235
RÅ 1976 ref. 6, 174, 332
RÅ 1976 ref. 84, 135
RÅ 1976 ref. 85, 307
RÅ 1976 ref. 105, 106
RÅ 1976 ref. 127 I, 120, 121
RÅ 1976 ref. 127 I–II, 119
RÅ 1976 Aa 47, 94
RÅ 1976 Aa 61, 288
RÅ 1976 Fi 731, 112
RÅ 1977 ref. 27, 66
RÅ 1977 ref. 32, 334
RÅ 1977 ref. 73, 244
RÅ 1977 ref. 113, 312
RÅ 1977 ref. 135, 192
RÅ 1977 Aa 4, 119
RÅ 1978 Aa 149, 160, 165
RÅ 1979 ref. 1:52, 305
RÅ 1979 1:10 I, 107
RÅ 1979 1:37, 248
RÅ 1979 Aa 66, 143
RÅ 1980 1:12, 111

- RA 1980 1:28, 347
RA 1980 1:38, 97
RA 1980 1:51, 160
RA 1980 1:68, 99
RA 1980 1:80, 446
RA 1980 1:81, 108
RA 1980 1:85, 289
RA 1980 Aa 147, 107
RA 1981 1:3, 334
RA 1981 1:4, 57, 60, 485
RA 1981 1:13, 248
RA 1981 1:17, 57
RA 1981 1:26, 150, 162
RA 1981 1:40, 353
RA 1981 1:64, 143
RA 1981 1:76, 288
RA 1981 1:89, 332
RA 1981 Aa 1, 66
RA 1981 Aa 69, 66
RA 1981 Aa 102, 81
RA 1981 Aa 119, 97
RA 1982 1:9, 97
RA 1982 1:13, 136
RA 1982 1:38, 57
RA 1982 1:45, 338
RA 1982 1:50, 55
RA 1982 1:64, 246
RA 1982 Aa 132, 55
RA 1982 Aa 148, 288
RA 1982 Aa 190, 246
RA 1983 ref. 1:9, 130
RA 1983 1:1, 192
RA 1983 1:7, 146
RA 1983 1:40, 55
RA 1983 1:64, 135
RA 1983 1:69, 446
RA 1983 1:78, 108
RA 1983 1:84, 55
RA 1984 ref. 1:72 II, 130
RA 1984 1:8, 274
RA 1984 1:24, 55
RA 1984 1:29, 57
RA 1984 1:42, 55
RA 1984 1:47, 57
RA 1984 1:54, 446
RA 1984 1:56, 57, 59
RA 1984 1:77, 248
RA 1984 1:92, 288, 290
RA 1984 1:98, 191
RA 1984 1:101, 55
RA 1984 Aa 85, 107
RA 1984 Aa 112, 107
RA 1984 Aa 149, 99
RA 1985 ref. 1:11, 130
RA 1985 ref. 1:18, 129
RA 1985 1:13, 290
RA 1985 1:76, 55
RA 1985 Aa 111, 332
RA 1986 ref. 3, 446, 454
RA 1986 ref. 53, 55, 488
RA 1986 ref. 87, 57
RA 1986 ref. 110, 314
RA 1986 ref. 123, 56
RA 1986 ref. 128, 136
RA 1986 not. 65, 56
RA 1986 not. 78, 56
RA 1986 not. 374, 129
RA 1987 ref. 11, 232
RA 1987 ref. 56, 56
RA 1987 ref. 65 I–II, 481
RA 1987 ref. 76, 244
RA 1987 ref. 106, 55, 100, 465
RA 1987 ref. 113, 446
RA 1987 ref. 118, 284
RA 1987 ref. 163, 57
RA 1987 ref. 164 (II), 57
RA 1987 ref. 166, 166
RA 1987 not. 439, 94
RA 1987 not. 440, 106
RA 1987 not. 452, 80
RA 1987 not. 691, 130
RA 1988 ref. 14, 275
RA 1988 ref. 45, 56, 488
RA 1988 ref. 49, 136
RA 1988 ref. 69, 38
RA 1988 ref. 72, 304
RA 1988 ref. 88, 106, 107
RA 1988 ref. 91, 56

- RA 1988 ref. 97, 330
RA 1988 ref. 117, 57
RA 1988 ref. 134, 248
RA 1988 ref. 156, 289
RA 1988 not. 114, 57
RA 1988 not. 270, 488
RA 1988 not. 273–276, 488
RA 1988 not. 710, 332, 333
RA 1989 ref. 5, 188
RA 1989 ref. 32, 290
RA 1989 ref. 44, 326
RA 1989 ref. 55, 80
RA 1989 ref. 112, 332
RA 1989 not. 239, 96
RA 1990 ref. 37, 481, 482
RA 1990 ref. 72, 188
RA 1990 ref. 114, 106
RA 1990 not. 292, 330
RA 1990 not. 356, 130
RA 1990 not. 399, 80
RA 1990 not. 508, 347
RA 1991 ref. 6, 38
RA 1991 ref. 71, 106
RA 1991 not. 24, 106
RA 1991 not. 113, 167
RA 1992 ref. 55 I–II, 100
RA 1992 ref. 56, 344
RA 1993 ref. 55, 56, 59
RA 1993 ref. 60, 353
RA 1993 ref. 63, 232
RA 1993 ref. 67, 111
RA 1993 ref. 92, 81, 163
RA 1993 ref. 104, 58, 59
RA 1994 ref. 17, 116
RA 1994 ref. 18, 100
RA 1994 ref. 19, 84, 492
RA 1994 ref. 38, 130
RA 1994 ref. 78, 160
RA 1994 ref. 90, 240, 353
RA 1994 ref. 92, 33
RA 1994 not. 41, 497
RA 1994 not. 132, 160, 167
RA 1994 not. 195, 134, 187
RA 1994 not. 733, 497
RA 1995 ref. 11, 70
RA 1995 ref. 71, 84, 492
RA 1995 ref. 96, 160, 167
RA 1996 ref. 48, 396, 397
RA 1996 not. 146, 56
RA 1996 not. 177, 344
RA 1997 ref. 5, 84
RA 1997 ref. 5 I, 489
RA 1997 ref. 5 II, 84, 394
RA 1997 ref. 16, 56
RA 1997 ref. 52, 275
RA 1997 ref. 63, 497
RA 1997 not. 51, 240, 353
RA 1997 not. 104, 488
RA 1998 ref. 10, 56
RA 1998 ref. 58 I–III, 165, 166
RA 1999 ref. 13, 491
RA 1999 ref. 14, 497, 499
RA 1999 ref. 19, 160
RA 1999 ref. 50, 56
RA 1999 ref. 71, 284
RA 1999 ref. 74, 100
RA 1999 not. 100, 345
RA 1999 not. 211, 345
RA 2000 ref. 21 I, 497
RA 2000 ref. 26, 187
RA 2000 ref. 31, 120
RA 2000 ref. 31 I–II, 119
RA 2000 not. 47, 490, 491
RA 2000 not. 49, 58
RA 2000 not. 86, 327
RA 2000 not. 158, 107
RA 2000 not. 160, 72
RA 2000 not. 187, 58
RA 2000 not. 189, 56
RA 2001 ref. 8, 168, 172
RA 2001 ref. 25, 54, 56
RA 2001 ref. 28, 353
RA 2001 ref. 50, 58, 59
RA 2001 ref. 60, 58
RA 2001 not. 160, 501
RA 2002 ref. 15, 39
RA 2002 ref. 52, 488
RA 2002 ref. 59, 56, 465

RÅ 2002 ref. 80, 56, 66, 80
 RÅ 2003 ref. 16, 487
 RÅ 2003 ref. 47, 163
 RÅ 2003 ref. 49, 58, 489
 RÅ 2003 ref. 57, 471
 RÅ 2003 ref. 70, 160, 161
 RÅ 2003 ref. 89, 58
 RÅ 2003 not. 161, 327
 RÅ 2003 not. 167, 150
 RÅ 2004 ref. 1, 344
 RÅ 2004 ref. 4, 337
 RÅ 2004 ref. 6, 57, 66
 RÅ 2004 ref. 10, 129
 RÅ 2004 ref. 42, 333
 RÅ 2004 ref. 62, 57
 RÅ 2004 ref. 71, 155
 RÅ 2004 ref. 81, 163, 168
 RÅ 2004 ref. 93, 328
 RÅ 2004 ref. 113, 105
 RÅ 2004 ref. 136, 181
 RÅ 2004 ref. 140, 345
 RÅ 2004 ref. 141, 163
 RÅ 2004 not. 58, 489
 RÅ 2004 not. 186, 402
 RÅ 2004 not. 197, 345
 RÅ 2005 ref. 14, 38, 54, 57
 RÅ 2005 ref. 26, 354
 RÅ 2006 ref. 41, 181
 RÅ 2006 ref. 44, 100
 RÅ 2007 ref. 3, 501
 RÅ 2007 ref. 5 I och II, 345
 RÅ 2007 ref. 50, 332
 RÅ 2007 ref. 70, 491
 RÅ 2007 not. 28, 487
 RÅ 2007 not. 103, 57, 59
 RÅ 2007 not. 161, 346
 RÅ 2007 not. 162, 491
 RÅ 2008 ref. 8, 171
 RÅ 2008 ref. 25, 458
 RÅ 2008 ref. 30, 328

RR 1977 1:70, 172
 RR 2007-02-27, 6482-05, 58
 RR 2007-11-07, 4588-06, 58
 RR 2008-04-24, 6639-06, 367
 RR 2008-11-28, 1019–1022-08, 58
 RR 2008-11-28, 1555–1556-08, 58

RRK R 1973 1:60, 236
 RRK R 1974 1:26, 236
 RRK R 1976 1:95 I–II, 119
 RRK R72 1:27, 108

Skatterättsnämnden m.fl.

RN 1952 1:3, 267
 RN 1952 4:5, 267
 RN 1952 5:7, 122, 131
 RN 1954 8:4, 111
 RN 1955 4:4, 122, 131
 RN 1968 6:4, 131
 RN 1970 nr 3:4, 169
 RN 53 4:5, 166

RSV/FB Dt 1977:2, 273, 274
 RSV/FB Dt 1977:10, 288
 RSV/FB Dt 1980:11, 192
 RSV/FB Dt 1981:29, 287
 RSV/FB Dt 1985:6, 332

SRN 1999-06-23, 344
 SRN 2001-04-06, 344
 SRN 2003-12-09, 344

Sakregister

- Aktiebyten, 154
- Aktivering, 104
- Alternativregeln, 144
- Andelsbyten, 493, 495
- Andelshus, 189, 461
- Andra tillgångar, 494
- Anläggning på allmän mark, 202
- Anskaffningsvärde, 146
 - direkta kostnader, 147
 - egentillverkade, 147
 - indirekta kostnader, 147
- Anskaffningsvärde för en byggnad, 190
 - byggnads allmänna användning, 190
 - byggnadsinventarier, 190
 - förbättringar m.m, 193
 - som förvärvats genom köp, byte m.m., 192
 - som uppförts av den skattskyldige, 192
- Anslutningsavgifter och anläggningsbidrag, 194
- Arbete i bostaden, 117
 - näringsidkarens privatbostadsfastighet, 118
 - privatbostad tillhörig annan än näringsidkaren, 118
- Arbete i byggnadsrörelse, 193
- Avdrag för substansminskning, 205
- Avgifter till arbetsgivarorganisationer, 110
- Avgifter till arbetslöshetskassa, 117
- Avgångsvederlag, 351, 360
 - jordbrukare, 351, 360
 - redovisning av statliga stöd, 361
- Avkastningsskatt, 113
- Avsättning till personalstiftelse, 110
- Avverkningsrätter, 300
- Avyttring av fastighet, 314
- Avyttring inom en intressegemenskap, 495
- Bed & Breakfast, 67
- Begränsat skattskyldig, 43, 47
- Benefikt bidrag, 353
- Beskattningstidpunkt, 69, 494
- Bidrag och avgifter, 109
- Bidrag till kommunalt bolag, 353
 - driftbidrag, 354
- Bilförmån, 89
- Bilkostnad, 115
 - leasingbil, 116
- Bokföringslagen, 26
- Bokföringsmässiga grunder, 70
- Bokslut, 71
 - ändrat bokslut, 71
- Bostadsrätt, 82, 493
- Brandförsäkringar, 114, 396
- Brottslig verksamhet, 54
- Byggnadsarbeten med statliga räntebidrag, 194
- Byggnadsinventarier och ledningar, 190
- Cap, 498
- Certifierade utsläppsminskningar, 357
- Datorprogram, 103
- Delägarrätter, 493, 494
- Derivat, 489, 495
- Djur, 152
- Driftbidrag, 354
- Egenavgifter, 87, 116, 475
 - avdrag, 478

- avstämmning, 481
- avsättningens storlek, 479
- avvikelse från deklARATIONEN, 481
- dödsbo, 478
- regionalt företagsstöd, 479
- rättelse, 480
- skönstaxering, 480
- underlaget, 478
- verksamhet utomlands, 478
- Egna uppfinningar, 81
- Elcertifikat, 357
- Enkelt bolag, 32, 62
 - civilrättsliga regler, 32
 - skatterättsliga regler, 33
- Enskild firma, 62
 - försäljning av, 62
- Enskild näringsverksamhet, 31, 441
 - civilrättsliga regler, 31
 - ersättning till barn, 442
 - ersättning till make, 442
 - försäljning av enskild näringsverksamhet, 32
 - gemensam verksamhet, 441, 443
 - medhjälpfall, 441, 443
 - skatterättsliga regler, 31
- Ersättning till barn, 442, 451
- Ersättning till make, 442, 452
- Ersättningsfonder, 375
 - avdrag, 376
 - avdragets storlek, 377
 - dispens, 380
 - ersättningar som ger rätt till avdrag, 376
 - ianspråktagande, 378
 - partiell fission, 381
 - skattemyndighetens beslut, 382
 - tas över, 381
 - turordning, 379
 - verksamhetsavyttring, 381
 - återföring, 379
- Expansionsfond, 419
 - beloppsgränser, 420
 - expansionsfondsskatt, 420
 - fastighet, 424
 - justerat resultat, 422
 - kapitalunderlag för enskilda näringsidkare, 423
 - kapitalunderlag för handelsbolagsdelägare, 426
 - reallgångar, 440
 - särskild post, 425
 - återföring, 427
 - överföring, 430
 - övergångspost, 425
- Expansionsfondsskatt
 - tillämpningsområde, 420
- Familjebidrag, 360
 - totalförsvarspiktiga, 360
- Fastigheter, 493
- Fastigheter, byggnader, 185
 - begreppet byggnad, 186
- FIFU-metoden, 145
- Finansiella instrument, 151
- Fiskevårdsområde, 65
- Floor, 498
- Flyttningskostnader m.m., 133
- Fordringar, 493
- Fordringar och skulder i utländsk valuta, 72
 - terminskontrakt, 73
- Forskning och utveckling, 105
 - aktivering, 107
 - motprestation, 106
 - samband, 106
 - vidareförmedling, 106
- Framtida garantiutgift, 98
 - schablonregeln, 98
 - utredningsregeln, 98
- Frukt- och bäroddingar, 205
- Fusioner och fissioner, 154
 - försäkringsföretag, kreditinstitut, värdepappersbolag, 155
 - investmentföretag, 155
 - värdepappersfonder, 155
- Fåmansföretag, 451

- ersättning till barn, 451
- företagsledare, 452
- medhjälpande make, 452
- Fåmanshandelsbolag, 454
 - ersättning till barn, 451, 455
 - ersättning till make, 452
- Förbättringskostnad, 86
- Föreningsavgifter, 136
 - avdragsgilla föreningsavgifter, 136
 - avgift till branschförening, 136
 - rättspraxis, 136
- Förluster av kontanta medel, 113
- Förnödenheter, 142, 150
- Försäkringsersättning, 85
 - ledareförsäkring, 86
 - skada på byggnad, 85, 86
 - skada på inventarier, 85
- Förvärv genom arv, gåva m.m., 193
- Gemensam verksamhet, 77
- God redovisningssed, rättvisande bild, 27
- Goodwill m.m., 81
- Grupplivförsäkring, 85, 115
 - gruppsjukförsäkring, 85
- Handelsbolag, 494, 507
 - kapitalförlust på delägar rätt, 507
- Hyres- eller bostadsrätt, 117
- Hyresfastigheter m.m., 211
 - brandförsäkring, 213
 - deläggande och andelshus, 214
 - fiktiv värdeminskning, 212
 - intäkter, 212
 - kostnader, 213
 - ny-, till- och ombyggnad, 213
 - reparation och underhåll, 213
 - uthyrt småhus, 211
- Hyresrätt, 81
- Hälso- och sjukvård m.m., 114
- Hästhållning, 52
- Hästleasing, 54
- Industribyggnader, 190
- Inkomstuppdelning, 447
 - enskild näringsverksamhet, 443
 - fördelning, 449
 - gemensam verksamhet, 449
 - marknadsmässig ersättning, 447
 - medhjälpfallen, 447
- Inkurans, 149
- Insättningsgaranti, 494
- Inventarier och immateriella rättigheter, 159
 - anläggningsregister, 161
 - anläggningstillgångar, 160
 - anskaffningsvärde, 169
 - anskaffningsvärde efter karaktärsbyte, 170
 - arv, gåva, bodelning, 170
 - avdrag för anskaffning, 164
 - bostadsrätt, 164
 - byggnadsinventarier, 165
 - för högt anskaffningsvärde, 171
 - förenklat årsbokslut, 170
 - förnödenheter, 162
 - goodwill, 162
 - gränsdragning, 159
 - hyra – leasing, 166
 - immateriella rättigheter, 162
 - inventarier, 160
 - inventarier eller lager?, 161
 - justering av anskaffningsvärde, 171
 - konst, 167
 - korttidsinventarier, 167
 - leasade tillgångar, 173
 - maskiner och andra inventarier, 160
 - mindre värde, 167
 - nyinvestering, 164
 - nyttjanderättsinnehavares avdragsrätt, 168
 - näringsbidrag, 169
 - omedelbart avdrag, 167
 - reparation och underhåll, 164
 - reservdelar, 162

- räknenskapsenlig avskrivning, 172
- skattemässigt värde, 170
- utgifter för nedmontering, 173
- uttagsbeskattning, 173
- Inventering, 143
- Investerarskydd, 494
- Jord- och skogsbruk, 231
 - allframtidsupplåtelse, 269, 320, 321
 - andelar i producentföreningar, 235
 - arrendators utgifter, 247
 - arrende av skogsfastighet, 234
 - arrende, nyttjanderätt, 234
 - A-skattsedel, 237
 - avdrag för förlust, 252
 - avgränsning andra inkomstslag, 233
 - avgångsvederlag, 237
 - avverkningsrätt, 262, 267, 300, 302
 - avverkningsuppdrag, 301
 - avyttring av hel fastighet eller ideell andel av, 314
 - beskattning av medel på skogskonto och skogsskadekonto, 310
 - bilkostnader, 250
 - biotopskydd, 268
 - bokföringslagen, 242
 - bokföringsmässiga grunder, 303
 - brunn, 248
 - bränsle, 243, 263
 - byggnader, 256
 - byggnads- och markinventarier, 247
 - byggnadsinventarier, 255
 - dator, 248
 - delavyttring, 315
 - dikning, 270
 - dödsbo, 260
 - efterlikvid och återbäring, 235
 - eget behov, 242
 - elström – privat, 243
 - EU-stöd och nationellt stöd till jordbruket, 239
 - fastighet som ändrar karaktär, 256
 - flaggstång, 248
 - fordringar, 265
 - fyrehjuling, 271
 - förskott, 267
 - försäkringsersättningar, 264
 - försäljning av fastighet, 233
 - grus m.m., 234
 - gåva av produkter, 236
 - gåvor o.d., 242
 - hela kostnaden fördelas, 245
 - husvagnar, 272
 - indexuppräknning, 270
 - inmätning, 266
 - insatsemission, 235
 - insättning på skogskonto, 304
 - insättning på skogsskadekonto, 307
 - intäkter i skogsbruk, 262
 - inventarier, 247
 - jakt och fiske, 233
 - kost till anställda, 246
 - kostnader, 245, 270
 - körslor m.m., 237
 - lager, 258, 265
 - lagervärdering av djur, 259
 - leveransrotköp, 301
 - lånekostnader, 250
 - mangårdsbyggnad, 232, 263
 - markanläggning, 248, 253
 - marknadsvärde, 242
 - markupplåtelser, 268
 - marköverföring, 318
 - medlemsinlåning till producentföreningar, 235
 - mjölkkvoter och djurbidragrätter, 240

- motorsåg, 272
- naturvårdsavtal, 268
- ny-, till- eller ombyggnad, 242
- när blir virke lager, 266
- näringsbidrag, 240
- periodisering av engångsbelopp, 234
- personalkostnader, 246
- principer för skogsbeskattningen, 261
- produktuttag, 262
- reparation, 242
- resor, 250
- ridhäst, 244
- rotpost eller stämpling, 301
- räkenskaper, 233
- räntekostnader, 249
- räntor, 270
- samägda jordbruksfastigheter, 260
- sjukpenning, 265
- skogskonto, 304
- skogsplantering, 270
- skogsprodukter, 262
- skogsvägar, 254
- slutförsäljning, 322
- snöskoter, 271
- statsbidrag, 264
- särskilda skatter, 248
- telefonkostnader, 245
- tillsynsresor, 250
- treårsinventarier, 272
- täckdike, 254
- undantagsförmån, 251
- utdelning från samfällighet, 236, 264
- utställningspremier, 241
- uttag, 241
- uttag av varor och produkter, 241
- uttag från skogskonto, 264
- uttag för användning i näringsverksamhet, 263
- utvidgat reparationsbegrepp, 247
- vad är inkomst av skogsbruk?, 261
- vem ska beskattas, 232
- värdeminskning, 253
- värdering av uttag, 242, 262
- växande gröda, 233, 246, 259
- återföring, 314, 317, 320, 322, 323
- återväxtåtgärder, 272
- återväxtåtgärder, avverkningsrätt, 275
- överlåtelse av arrenderätt m.m., 234
- överlåtelse av näringsfastighet, 240
- Juridisk person, 504
 - delägarrätt, 504
 - kapitalförlust, 504
- Justering av anskaffningsvärdet, 193
- Kapitalförlust, 494, 503, 504
 - outnyttjad, 505
- Kapitalregler, 493
- Kapitaltillgång, 358
- Kapitalvinster, 486
- Karaktärsbyte, 72, 194
 - anskaffningsvärde, 72
- Koncern, 505
 - kapitalförlust, 505
 - kapitalvinst, 505
- Konsignationslager, 143
- Kontinuitetsprincipen, 70
- Kontraktshandling, 156
- Kostnader för anställdas pensionering, 133
 - SLP, 133
- Kreditinstitut och värdepappersbolag, 156
- Kyotoenheter, 352
- Lager, 139, 487, 491
- Lagerbevis, 143
- Lagerfastighet, 82
- Lagerreserv, 145

Lantmäteriförrättningsutgift, 137

Lex Asea, 153

Likvida medel, 84

Lokalkostnader, 134

- förhyrd arbetslokal, 134
- lokal i egen näringsverksamhet, 134

Lönebikostnad, 131

Lönekostnader

- allmän löneavgift, 132
- arbetsgivaravgifter, 131
- avgiftsunderlag, 132
- skattebetalning, 132
- SLF, 132

Makar, 77

Markanläggning

- anskaffningsvärdet, 203
- arv, gåva m.m., 203
- avdrag för anskaffning av markanläggning, 202
- definition, 201
- karaktärsbyte, 204
- nyttjanderättshavares anskaffningar, 203
- reparation och underhåll, 202

Markinventarier, 204

- ledningar, 204

Medhjälpande make, 448

Medhjälpfall, 77

Mervärdesskatt, 112

Mobilmaster, 186

Nedskrivning av fordran, 92

- direkt eller indirekt nedskrivning, 94
- lånefordran, 94

Nettoförsäljningsvärde, 148

Ny-, till- eller ombyggnad, 188

Nyttjanderättshavares förbättringar, 195

- fastighetsägarens beskattning, 195
- nyttjanderättshavares beskattning, 195

Näringsbidrag, 150, 351

- beskattningstidpunkt, 356
- certifierade utsläppsminskningar, 352
- elcertifikat, 351
- inte kopplat till prestation, 353
- kapitaltillgång, 358
- lagertillgångar, 355
- redovisning, 360
- senare beskattningsår, 356
- skattepliktigt, 355
- stöd till kreditinstitut, 352
- till sameby, 353
- utsläppsminskningens enheter, 352
- utsläppsrätter, 352
- återbetalning, 355
- övergångsbestämmelser, 361

Näringsbostadsrätt, 52

Näringsfastighet, 52, 82

Näringskriterier, 52

- förvärvssyfte, 53
- självständighet, 53
- yrkesmässighet, 53

Näringsverksamhet, 35

- aktiv, 38
- beskattningstidpunkt, 35
- beskattningsår, 40
- passiv, 38
- skattskyldighet, 35
- taxeringsår, 40
- underlag för skatt, 36
- vem ska beskattas?, 35

Näringsverksamhet bedriven i annan form, 33

- dödsbo, 33
- staten, kommuner m.fl., 33

Obegränsat skattskyldig, 41, 46

Organisationskostnader

- avdrag i efterhand, 101
- stämpelkostnad, 100

Organisationsutgifter, 99

- aktivering, 101

- bevisbördan, 101
- förvaltningskostnad, 99
- icke avdragsgilla organisationskostnader, 100
- utgifter för fusion eller fission, 99
- Osäker fordran, 93
- Patenträtt, 80
- Pensionsförsäkringar och pensionssparkonton, 117
- Pensionsstiftelse, 87
- Periodiseringsfond, 363
 - avdrag, 363
 - avsättning i räkenskaperna, 365
 - beloppsgränser, 365
 - från enskild näringsidkare till annan enskild näringsidkare, 371
 - från enskild näringsverksamhet till aktiebolag, 368
 - från handelsbolag till aktiebolag, 370
 - från handelsbolag till enskild firma, 372
 - från juridisk person till annan juridisk person, 373
 - handelsbolag, 363
 - partiell fission, 373
 - schablonintäkt, 374
 - verksamhetsavyttring, 373
 - återföring, 366
 - överta periodiseringsfond, 368
- Personalkostnader, 125
 - bilförmån, 128
 - fri hemdator, 127
 - fri och delvis fri bostad, 127
 - gåvor till anställda, 126
 - kontant lön, 126
 - kostnader för hälso- och sjukvård, 126
 - resekostnadsersättningar, 127
 - rätt beskattningsår, 128
 - värde av eget arbete m.m., 126
 - övriga förmåner, 128
- Personalstiftelse, 87
- Personalvård, 131
 - bidrag till personalsammanslutningar, 131
- Post för post, 145
- Privat lösöre, 79
- Pågående arbeten, 156
 - löpande räkning, fast pris, 156
- Rabatt, pristillägg, 64
- Reklam och sponsring, 118
 - FoU-kostnad, 123
 - gränsdragning mot gåva, 121
 - motprestationens art, 121
 - personalkostnader, 122
 - reklam- eller PR-kostnad, 122
 - representationskostnad, 123
 - rättspraxis, 119
- Reklamgåva, 98
- Reparation och underhåll samt vissa ändringsarbeten, 186
 - ny-, till- eller ombyggnad, 188
 - reparation, 187
 - utvidgade reparationsbegrepp, 186
 - ändringsarbeten på en byggnad, 186
- Representation, 94
 - demonstrationer och visningar, 96
 - i form av gåvor, 97
 - i hemmet, 97
 - intern, 96
 - jubileum, invigning av anläggning m.m., 96
 - lyxbetonad, 96
 - personalfest, 97
 - styrelsesammanträde m.m., 97
- Reseskyddsförsäkringar, 115
- Rotvärdet, 278
- Royalty, 66
- Räkenskapsenlig avskrivning, 172

- Räkenskapsenlig avskrivning och restvärdesavskrivning
 - avyttringar, 177
 - förenklad årsbokslut, 174
 - huvudregeln, 174
 - kompletteringsregeln, 175
 - kontraktsnedskrivning, 182
 - lågt verkligt värde, 176
 - mervärdesskatten och avskrivningsunderlaget, 182
 - restvärdesavskrivning, 177
 - skattemässig överavskrivning, 178
 - särskilt hög utgift, 177
 - övergång till räkenskapsenlig avskrivning, 180
- Ränta, 492
- Räntebeläggning av periodiseringsfond, 374
- Räntebidrag, 359
 - bostadsändamål, 359
- Räntefördelning, 387
 - expansionsfond, 405
 - flera näringsverksamheter, 416
 - justerad anskaffningsutgift, 410
 - justerade resultatet, 390
 - justering vid långa och korta räkenskapsår, 415
 - kapitalunderlaget – enskilda näringsidkare, 392
 - kapitalunderlaget – handelsbolagsdelägare, 409
 - makar, 408, 415
 - negativ räntefördelning, 390
 - nystartad verksamhet, 393
 - positiv räntefördelning, 389, 390
 - räkenskapsår justeras, 393
 - ränteförmånligt lån, 413
 - skatter, 404
 - skulder, 401
 - sparat fördelningsbelopp, 391, 406, 414
 - särskild post, 399
 - tillgångar, 393
 - tillskott föregående år, 405, 413
 - tillämpningsområde, 388
 - underskott från föregående år, 404
 - värdering, 395
 - värdering av fastigheter, 396
 - övergångspost, 406, 414
 - överlåtelse av övergångspost, 407, 415
- Rättighet, 66
- Rörelsebetingad delägar rätt, 509
- Rörelsesmitta, 80
- Sambandet mellan redovisning och beskattning, 28
- Samfällighet, 64, 86
- Sjukpenning, 88
- Skadestånd, 87, 110
 - avtalsbrott o.d., 111
 - engångsbelopp, 110
 - livränta, 110
 - utomobligatoriskt skadestånd, 111
- Skogsavdrag, 275
 - allframtidsupplåtelse, 294
 - anskaffningsvärde (hel fastighet), 281
 - anskaffningsvärde del av fastighet, 291
 - arealförvärv, 292
 - avdrag endast under innehavstiden, 280
 - avdrag för handelsbolag, 280
 - avdragsbelopp, 278
 - avdragsgrundande skogsintäkt, 278
 - avdragsutrymme, 280
 - beskattningsår avdrag, 278
 - fastighetsreglering, 286, 294
 - förvärv efter övergången till 1981 års regler, 283

- förvärv genom arv, gåva, 287
- ideell andel, 291
- klyvning, 294
- koncernföretag, 295
- koncernförhållanden, 290
- köp eller arv, 288
- lägsta avdragsbelopp, 279
- rationaliseringsförvärv, 279
- rätten till avdrag, 276
- skogsavdragets storlek, 277
- transaktion mellan makar, 287
- äldre skogsinnehav, 281
- Skogsbruk, 261
 - ingångsvärde enligt äldre regler, 299
 - rationaliseringsförvärv, 296
 - övergångsbestämmelser, 298
 - övergångsbestämmelser till inkomstskattelagen, 299
- Skogsskonto, 304
- Skogsskadekonto, 308
- Skulder i utländsk valuta, 494
- Standardiserade räkenskapsutdrag (SRU), 28
- Statliga räntebidrag, 194
- Statligt stöd till kreditinstitut, 358
- Swap, 498
- Särskild löneskatt, 477
 - avsättningens storlek, 480
 - dödsbo, 479
 - passiv näringsverksamhet, 479
- Särskild post, 399, 425
- Särskilda förluster, 135
 - advokat- och rättegångskostnad, 135
 - böter/avgifter, 135
 - deklarationshjälp m.m., 136
 - konkurs- och ackordskostnad, 135
- Särskilda skatter och avgifter, 113
- Tillståndspliktig verksamhet, 54
- Tomtrörelse, 294
- Underskottsavdrag, 457
 - aktiv näringsverksamhet, 460, 467
 - avdragsbegränsning, 467
 - dödsbo, 458
 - kommanditdelägare, 469
 - kulturarbetare, 470
 - kvittning, 458
 - kvittning mot kapitalvinst, 461
 - likartad verksamhet, 466
 - nystartad verksamhet, 464
 - näringsverksamhetens upphörande, 462
 - närstående, 469
 - rullning, 458
 - turordning, 463
- Upphovsmannakonto, 383, 384
 - avdragets storlek, 384
 - insättning på kontot, 384
 - uttag från kontot, 385
- Utbildnings- och kurskostnader, 107
 - lönekostnader, 109
 - rekreationsinslag, 109
 - studieresor, 107
- Utländsk lotterivinst, 84
- Utländsk valuta, 72
- Utländska skatter, 113
- Utsläppsminskningenheter, 352, 357
- Utsläppsrätter, 141, 357
- Uttag, 88, 494
- Uttagsbeskattning, 325
 - anskaffningsvärde, 346
 - avskattning, 333
 - begagnade bilar, 338
 - benefik överlåtelse av hel näringsverksamhet, 332
 - bilförmån, 330
 - blandade fång, 333
 - bodelning, 332
 - bränsle, 338
 - egen konsumtion, 327
 - fusion, 340
 - gåva, 331

- handelsbolag, 342
- inventarier, 330
- kapitalvinstbeskattade tillgångar, 329
- karaktärsbyte, 329
- konstnärs dödfall, 334
- kontanter, 327
- krediter, 337
- Lex ASEA, 339
- marknadsintroduktion, 338
- marknadsvärdet, 337
- näringsbetingade andelar, 339
- näringsfastighet, 327, 335
- ombildning, 334, 335
- personalrabatter, 337
- sista affärshändelsen, 334
- tjänst, 326, 336
- tyst kvittning, 335
- underprisöverlåtelser, 340
- utskiftning från svensk ekonomisk förening, 339
- uttag ur handelsbolag, 327
- överföring till annan nrv, 331
- Varufordringar, 92
- Varulager, 140
- Verkliga värdet
 - inkurans, 149
 - nettoförsäljningsvärde, 148
- Viltvårdsområde, 65
- Vindkraftverk, 186
- Vinstandelsstiftelse, 129
 - avdragsrätt, 129
 - rättsfall, 130
 - socialavgifter och vinstandelsmedel, 130
 - särskild löneskatt, 130
- Värdeminskningsavdrag, 81, 189
- Värdepapper, näringsverksamhet, 483
- Värdepappershandel, 486
 - förvaltning, 487
- Ålderspensionsavgift, 477
- Årsredovisningslagen, 26
- Återanskaffningsvärde, 148
- Återbetalningsskyldighet, 359
 - befrielse från, 351, 359
 - stöd, 354
- Återföring av värdeminskningsavdrag, 217
 - andelshus, 227
 - arv, gåva m.m. av näringsbostadsrätter, 223
 - arv, testamente, gåva, bodelning, 217
 - avskrivning med ersättningsfond, 221
 - begränsning vid värdenedgång, 220
 - bidrag och lån, 228
 - bostadsrätter, 222
 - delavyttring, 219
 - fiktiva värdeminskningsavdrag, 218
 - förbättrande reparation och underhåll, 219
 - handelsbolags avyttring av fastigheter, 218
 - lagertillgång eller kapitaltillgång, 217
 - lagertillgångar, 222
 - näringsfastighet blir privatbostadsfastighet, 220
- Ökade levnadskostnader, 123
 - resa högst tre månader, 123
 - resa längre än tre månader, 124
 - yrkesfiskare, 124
- Överföring av tillgångar mellan näringsverksamheter, 91
- Övergångspost, 406, 414
- Överlåtelse av näringsverksamhet, 88